

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «БАХМУТСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор комунального закладу
«Бахмутський медичний фаховий ко-
ледж»

Наталія Красножон

Наталія КРАСНОЖОН

ОСВІТНІ ПРОГРАМИ

підвищення кваліфікації молодших медичних
спеціалістів

Розглянуто і схвалено
на засіданні педагогічної ради
Протокол № 1 від «31» серпня 2021 р.

Бахмут, 2021

Зміст

1. Організація охорони здоров'я (підвищення кваліфікації головних медичних сестер КНП).....	4
2. Організація охорони здоров'я (підвищення кваліфікації старших медичних сестер КНП).....	10
3. Організація охорони здоров'я (підвищення кваліфікації фельдшерів ФАПів і амбулаторій).....	17
4. Організація охорони здоров'я (підвищення кваліфікації фельдшерів, медичних сестер шкіл, інтернатів, училищ, закладів професійної (професійно-технічної освіти).....	28
5. Терапія (підвищення кваліфікації медичних сестер терапевтичних відділень і кабінетів).....	32
6. Гастроентерологія (підвищення кваліфікації медичних сестер гастроентерологічних відділень і кабінетів).....	35
7. Ендокринологія (підвищення кваліфікації медичних сестер ендокринологічних відділень і кабінетів).....	38
8. Кардіологія та інтенсивна терапія (підвищення кваліфікації медичних сестер кардіологічних відділень і кабінетів).....	45
9. Неврологія (підвищення кваліфікації медичних сестер неврологічних відділень і кабінетів).....	48
10. Екстрена медична допомога (підвищення кваліфікації фельдшерів, медичних сестер станцій та відділень швидкої невідкладної медичної допомоги).....	53
11. Наркологія (підвищення кваліфікації фельдшерів, медичних сестер наркологічної служби).....	57
12. Акушерство (підвищення кваліфікації акушерок пологових будинків).....	62
13. Акушерство (підвищення кваліфікації акушерок жіночих консультацій та оглядових кабінетів).....	67
14. Хірургія (підвищення кваліфікації операційних та старших операційних сестер).....	76
15. Хірургія (підвищення кваліфікації медичних сестер хірургічних відділень і кабінетів).....	86
16. Онкологія (підвищення кваліфікації медичних сестер онкологічних відділень і кабінетів).....	91
17. Урологія (підвищення кваліфікації медичних сестер урологічних відділень і кабінетів).....	94
18. Травматологія та ортопедія (підвищення кваліфікації медичних сестер перев'язочних травматологічних та травматолого-ортопедичних відділень).....	100
19. Трансфузіологія (підвищення кваліфікації медичних сестер станцій та відділень переливання крові).....	105
20. Амбулаторно-поліклінічна справа (підвищення кваліфікації медичних сестер терапевтичних дільниць і відділень профілактики).....	110
21. Інфекційні хвороби (підвищення кваліфікації медичних сестер інфекційних відділень і кабінетів).....	114
22. Фтизіатрія (підвищення кваліфікації медичних сестер протитуберкульозних диспансерів, лікарень і санаторіїв).....	118
23. Психіатрія (підвищення кваліфікації медичних сестер психіатричних закладів).....	123
24. Анестезіологія та реаніматологія (підвищення кваліфікації медичних сестер-анестезісток відділень анестезіології та реаніматології).....	130
25. Гінекологія (підвищення кваліфікації медичних сестер гінекологічних відділень і кабінетів).....	134
26. Дерматовенерологія (підвищення кваліфікації медичних сестер дерматовенерологічних відділень і кабінетів).....	141

27. Оториноларингологія (підвищення кваліфікації медичних сестер оториноларингологічних відділень і кабінетів).....	144
28. Стоматологія (підвищення кваліфікації медичних сестер стоматологічних відділень та кабінетів).....	148
29. Офтальмологія (підвищення кваліфікації медичних сестер офтальмологічних відділень і кабінетів).....	152
30. Функціональна діагностика (підвищення кваліфікації медичних сестер відділень і кабінетів функціональної діагностики).....	156
31. Імунологія (підвищення кваліфікації медичних сестер процедурних кабінетів, кабінетів профщеплень).....	160
32. Фізіотерапія (підвищення кваліфікації медичних сестер фізіотерапевтичних відділень і кабінетів).....	165
33. Лікувальний масаж (підвищення кваліфікації медичних сестер масажних кабінетів).....	172
34. Медична статистика (підвищення кваліфікації медстатистиків установ охорони здоров'я).....	178
35. Лікувальна фізкультура (підвищення кваліфікації медичних сестер, інструкторів з лікувальної фізкультури).....	183
36. Лікувально-діагностичні процедури (підвищення кваліфікації медичних сестер процедурних кабінетів).....	189
37. Педіатрія (підвищення кваліфікації медичних сестер дитячих відділень).....	196
38. Педіатрія (підвищення кваліфікації медичних сестер педіатричних дільниць, кабінетів здорової дитини, профщеплень).....	199
39. Педіатрія (підвищення кваліфікації медичних сестер палат новонароджених дітей).....	203
40. Педіатрія (підвищення кваліфікації медичних сестер дошкільних закладів).....	208
41. Реанімація та інтенсивна терапія (підвищення кваліфікації медичних сестер палат реанімації та інтенсивної терапії дитячих КНП).....	212
42. Клінічна діагностика (підвищення кваліфікації лаборантів, фельдшерів-лаборантів клінічних лабораторій).....	216
43. Бактеріологія (підвищення кваліфікації лаборантів, фельдшерів-лаборантів бактеріологічних лабораторій).....	225
44. Патанатомія (підвищення кваліфікації лаборантів, фельдшерів-лаборантів патологоанатомічних відділень).....	230
45. Рентгенологія (підвищення кваліфікації рентгенлаборантів відділень та кабінетів).....	238
46. Сімейна медицина (підвищення кваліфікації медичних сестер, фельдшерів загальної практики (сімейна медицина)).....	243
47. Основи медичної інформатики (підвищення кваліфікації медичних сестер з основ медичної інформатики).....	248
48. Паліативна та хоспісна допомога (підвищення кваліфікації фельдшерів, медичних сестер з паліативної та хоспісної допомоги).....	251

1. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ГОЛОВНИХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР КНП)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Професійна практика головної медсестри не можлива без постійної перманентної підготовки, оскільки вимоги часу в період реструктуризації системи охорони здоров'я ставлять нові задачі в різних ділянках сестринського процесу. Поряд з традиційними розділами програми – організація і удосконалення лікувально-профілактичної допомоги, сестринська справа, інфекційний контроль, невідкладна медична допомога введені нові – основи менеджменту і маркетингу, законодавства України про охорону здоров'я, планування сім'ї та ін.

Підготовка спеціалістів сестринської справи неможлива без систематичного засвоєння нової інформації, яка публікується у спеціальних виданнях, періодичній пресі, що вимагає впровадження нових форм навчання з обов'язковим акцентом на самостійну підготовку.

При складанні програми враховувались питання, які зараз розроблені і включені в програми медсестринських факультетів університетів та коледжів. Після проходження навчання і самопідготовки здобувачі освіти повинні знати розвиток світової і вітчизняної медицини, вклад в медицину видатних вчених України, історію становлення медсестринства, основні концептуальні моделі медсестринства, етапи медсестринського процесу, поняття санології, валеології, менеджменту та лідерства в медсестринстві, економіки охорони здоров'я і маркетингу медичних послуг, реструктуризацію в системі охорони здоров'я та шляхи її реформування, медичну етику і деонтологію, психологію взаємовідносин в колективі, планування родини і основи законодавства України про охорону здоров'я.

Здобувачі освіти повинні володіти практичними навичками надання невідкладної медичної допомоги, складання планів роботи, функціональних обов'язків працівників, графіків їх роботи, організувати, планувати і проводити заняття, наради, семінари і конференції.

Головна медична сестра повинна бути лідером в лікувально-профілактичному закладі де вона працює, а також приймати участь в діяльності медсестринських товариств (асоціацій); вміти підготувати доповідь, зробити реферат статті, написати звіт про виконану роботу і провести науковий аналіз показників діяльності лікувально-профілактичного закладу.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Соціальна медицина.	9	4	5	
1.2.	Управління, економіка і планування охорони здоров'я.	12	6	6	
1.3.	Організація лікувально-профілактичної допомоги населенню.	34	10	24	
1.4.	Сестринська справа, сестринський процес.	28	8	20	
1.5.	Санітарія та епідеміологія.	7	2	5	
1.6.	Законодавство про охорону праці і професійну діяльність медичних працівників.	8	2	6	
1.7.	Кінцева конференція.	2	2	–	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	58	82	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ.
 - 1.1. Вступна конференція.
 - 1.2. Базовий контроль знань та вмінь.
 - 1.3. Психолого-педагогічна діагностика організаторських здібностей медичних сестер.
2. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.
 - 2.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.
 - 2.2. Основні потреби людини.
Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.
 - 2.3. Моделі медсестринства.
Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

2.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду.

Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу. Значення медсестринського обстеження при виявленні проблем пацієнта. Суб'єктивний та об'єктивний методи збору інформації про пацієнта. Джерела інформації. Документування першого етапу медсестринського процесу.

Другий етап медсестринського процесу – медсестринська діагностика. Таксономія медсестринських діагнозів. Встановлення потреб пацієнта. Класифікація проблем пацієнта. Визначення пріоритетних проблем пацієнта.

Планування медсестринських втручань – третій етап медсестринського процесу. Визначення мети догляду. 4 фази планування медсестринського догляду. Стандарти медсестринського догляду. Складання індивідуального плану догляду за пацієнтом.

Четвертий етап медсестринського процесу – реалізація плану догляду. Типи медсестринських втручань. Потреба пацієнта в допомозі. Методи медсестринських втручань. Документування четвертого етапу медсестринського процесу.

П'ятий етап медсестринського процесу: оцінка ефективності проведеного догляду. Аспекти оцінки якості догляду. Джерела та критерії оцінки якості догляду. Співставлення очікуваних результатів з досягнутими. Документування оцінки в медсестринській історії хвороби. Корекція індивідуального плану догляду у разі необхідності.

Практичне заняття.

Поняття про медсестринський процес. Визначення медсестринського процесу, його завдання, загальна характеристика. П'ять етапів медсестринського процесу.

Перший етап – медсестринське обстеження. Дві фази першого етапу: збирання інформації та синтез даних. Джерела інформації про пацієнта. Визначення стану здоров'я пацієнта.

Суб'єктивне, об'єктивне та додаткові методи обстеження. Суб'єктивне обстеження: скарги, проблеми, анамнез життя та захворювання, умови проживання та праці, шкідливі звички.

Об'єктивне обстеження: огляд, спостереження, пальпація, проведення антропометрії, термометрії, дослідження дихання, пульсу, артеріального тиску, виявлення набряків та добового діурезу.

Обстеження пацієнтів з хворобами органів дихання, кровообігу, травлення, сечовиділення. Заповнення листків медсестринського обстеження.

Міжособове спілкування в медсестринському процесі. Принципи та навички спілкування.

Медсестринська діагностика – виявлення проблем пацієнта. Види проблем: дійсні, потенційні та супутні, пріоритетні, проміжні та другорядні.

Медсестринські діагнози – діагностування людських реакцій на існуючі та потенційні проблеми здоров'я. Проблеми анатомічні, фізіологічні, психологічні, соціальні.

Відмінність лікарських та медсестринських діагнозів. Медсестринські діагнози Північноамериканської асоціації сестер медичних.

Формування медсестринських діагнозів у пацієнтів з проблемами дихання, кровообігу, травлення, сечовиділення. Роль сестри медичної у вирішенні фізіологічних, психологічних потреб пацієнта, потреб у безпеці.

Складання плану медсестринських втручань. Напрями плану догляду: збереження здоров'я, підтримання здоров'я, профілактика захворювань та догляд за хворими. Чотири фази етапу планування: виявлення пріоритетів, постановка мети, визначення об'єму втручань, визначення терміну та кінцевої дати оцінювання.

Реалізація плану медсестринських втручань: підготовка, медсестринські втручання, ведення документації. Стандарти медсестринського догляду. Медсестринські втручання, види, способи та методи, ґрунтування на наукових принципах, узгодження з планом догляду, індивідуалізація, конкретність.

Способи та методи медсестринських втручань: допомога в задоволенні потреб пацієнта, виконання лікарських призначень, вирішення супутніх проблем, підготовка до додаткових методів обстеження, запобігання потенційним проблемам, навчання пацієнта та членів родини самодогляду та взаємодогляду.

Документування плану догляду за пацієнтом: записи, листки лікарських призначень, записи за допомогою комп'ютера, ведення плану медсестринського догляду.

Вирішення ситуаційних задач: складання та реалізація плану медсестринських втручань. Повторення та вдосконалення практичних навичок спостереження та догляду за пацієнтами, задоволення потреб пацієнтів з проблемами дихання, кровообігу, травлення, сечовиділення.

Заповнення та ведення плану медсестринських втручань.

Оцінювання якості та корекція медсестринських втручань. Безперервність процесу оцінювання результатів догляду починаючи з першого етапу процесу.

Критерії оцінювання: відгуки пацієнта та членів родини, висновки лікаря та інших медпрацівників, спостереження сестри медичної, результати лабораторних та інших методів обстеження.

Чотири кроки процесу оцінювання: оцінювання стану здоров'я, порівняння з попередніми даними, висновки щодо прогресу пацієнта в досягненні результатів. Результати оцінювання. Показання до корекції плану догляду.

Документація догляду за пацієнтом: записи, листки лікарських призначень, записи за допомогою комп'ютера. Заповнення листка медсестринського обстеження та плану медсестринських втручань. Значення документації при здійсненні медсестринського процесу для контролю, оцінювання якості догляду.

3. Соціальна медицина.

- 3.1. Історія української медицини та охорони здоров'я.
- 3.2. Організація первинної медико-санітарної допомоги.
- 3.3. Комплексна оцінка здоров'я населення.
- 3.4. Типи та особливості патології населення в окремих країнах, Україні та її регіонах.
- 3.5. Особливості демографічної ситуації на сучасному етапі.
- 3.6. Материнська смертність, смертність немовлят.
- 3.7. Екологія і здоров'я населення.
- 3.8. Організація роботи медичних служб в екологічно-забруднених районах.
- 3.9. Здоровий спосіб життя і здоров'я населення.
- 3.10. Первинна і вторинна профілактика найбільш поширених захворювань.
- 3.11. Шкідливі звички та їх профілактика.
- 3.12. Система організації наркологічної допомоги населенню. Особливості роботи медичного персоналу з профілактики наркоманії.
- 3.13. Роль середнього медичного персоналу у профілактиці захворювань і формуванні здорового способу життя особи, сім'ї, колективу, суспільства.

4. Управління, економіка і планування охорони здоров'я.

- 4.1. Процес управління і його технологія. Інформаційне забезпечення управління.
- 4.2. Управлінське рішення і контроль за його виконанням.
- 4.3. Основа економіки охорони здоров'я.
- 4.4. Особливості діяльності системи охорони здоров'я в умовах ринку. Новий господарський механізм.
- 4.5. Основні принципи організації страхової медицини.
- 4.6. Кошторис лікувально-профілактичного закладу і його розділи. Норми витрат.
- 4.7. Значення бухгалтерського обліку в діяльності лікувально-профілактичних закладів.
- 4.8. Роль головних і старших медсестер у раціональному використанні ресурсів закладів охорони здоров'я.
- 4.9. Соціально-психологічні аспекти управління.
- 4.10. Сучасні вимоги до керівника.
- 4.11. Соціально-психологічна характеристика колективу та її використання в діяльності головної і старшої медичних сестер.
- 4.12. Особливості психогігієни медичного персоналу і хворих в лікувально-профілактичних закладах.
- 4.13. Актуальні проблеми медичної етики та деонтології.
- 4.14. Графічні зображення статистичних даних.
- 4.15. Сучасні комп'ютерні технології в управлінні охороною здоров'я.
- 4.16. Застосування обчислювальної техніки для обробки медико-статистичної інформації в лікувально-профілактичних закладах.

5. Організація лікувально-профілактичної допомоги населенню.

- 5.1. Стан і перспектива розвитку амбулаторно-поліклінічної допомоги населенню.
- 5.2. Структура і організація роботи поліклініки.
- 5.3. Роль середнього медичного персоналу в диспансеризації населення.
- 5.4. Особливості роботи середнього медичного персоналу різних функціональних підрозділів поліклініки.
- 5.5. Організація стаціонарної допомоги населенню.
- 5.6. Особливості роботи середнього медичного персоналу в умовах стаціонару.
- 5.7. Облік і звітність в поліклініках і стаціонарах.
- 5.8. Особливості роботи середнього медичного персоналу в диспансерах.
- 5.9. Організація швидкої і невідкладної медичної допомоги населенню.
- 5.10. Організація медичної допомоги працівникам промисловості, будівництва і транспорту.
- 5.11. Організація медичної допомоги сільському населенню.
- 5.12. Сільська лікарська дільниця. Особливості роботи середнього медичного персоналу.
- 5.13. Фельдшерсько-акушерський пункт, його функції і роль в наданні лікувально-профілактичної допомоги населенню.
- 5.14. Особливості організації акушерсько-гінекологічної допомоги сільському населенню.
- 5.15. Надання лікувально-профілактичної допомоги дітям в сільській місцевості.
- 5.16. Особливості роботи середнього медичного персоналу центральних районних лікарень.
- 5.17. Особливості роботи середнього медичного персоналу обласних медичних закладів.
- 5.18. Охорона здоров'я жінок і організація акушерсько-гінекологічної допомоги.
- 5.19. Соціальні аспекти здоров'я вагітних жінок. Планування сім'ї.
- 5.20. Організація роботи жіночої консультації.
- 5.21. Організація роботи пологового будинку.
- 5.22. Організація експертизи працездатності в лікувально-профілактичних закладах.
- 5.23. Організація соціальної і медичної реабілітації.
- 5.24. Організація лікувально-профілактичної допомоги дітям.
- 5.25. Організація роботи дитячої консультації поліклініки.

- 5.26. Особливості роботи середнього медичного персоналу дитячої поліклініки.
- 5.27. Організація і показники роботи стаціонарного відділення дитячої лікарні.
- 5.28. Особливості роботи середнього медичного персоналу в дитячих стаціонарних відділеннях.
- 5.29. Сімейна медицина.
- 5.30. Організація діагностичного процесу в лікувально-профілактичних закладах. Діагностичні відділення поліклінік. Діагностичний центр.
- 5.31. Актуальні проблеми терапії.
- 5.32. Актуальні проблеми кардіології.
- 5.33. Медичні і соціальні проблеми генетики.
- 5.34. Актуальні проблеми хірургії.
- 5.35. Актуальні проблеми педіатрії.
- 5.36. Актуальні проблеми онкології.
- 5.37. Актуальні проблеми акушерства і гінекології.
- 5.38. Традиційні і новітні системи оздоровлення населення.
- 5.39. Комп'ютерні системи оздоровлення населення.
- 5.40. Застосування засобів нетрадиційної медицини в охороні здоров'я населення.

6. Сестринська справа.

- 6.1. Моделі спеціалістів сестринських служб. Складання професійно-посадових вимог.
- 6.2. Забезпечення лікарськими засобами пацієнтів в амбулаторно-поліклінічних і стаціонарних умовах.
- 6.3. Загальний догляд за хворими в стаціонарах.
- 6.4. Організація харчування хворих в стаціонарах.
- 6.5. Дієтичне лікування, штучне харчування хворих.
- 6.6. Покази і застосування найпростішої фізіотерапії при лікуванні хворих в стаціонарі (банки, гірчичники, компреси, п'явка і т.п.).
- 6.7. Заповнення медичної документації в лікувально-профілактичних закладах.
- 6.8. Роль і участь головних і старших медичних сестер у забезпеченні лікувально-діагностичного процесу:
 - перевірка своєчасної виписки, правильності обліку, розподілу, витрати та зберігання медикаментів і перев'язочного матеріалу у відділеннях;
 - розробка і проведення заходів щодо підвищення кваліфікації середнього і молодшого медичного персоналу;
 - вивчення і поширення передового досвіду роботи середнього і молодшого медичного персоналу.
- 6.9. Основні показники діяльності сестринських служб.
- 6.10. Стандарти роботи. Критерії оцінки якості роботи середнього і молодшого медичного персоналу.
- 6.11. НОП в діяльності середнього і молодшого медичного персоналу.
- 6.12. Планування роботи середнього медичного персоналу.
- 6.13. Організація контролю за якістю і ефективністю роботи середнього і молодшого медичного персоналу:
 - правильність розстановки середнього і молодшого медперсоналу, складання графіку їх роботи;
 - організація контролю за роботою середнього і молодшого медперсоналу з догляду за хворими;
 - організація контролю за своєчасністю виконання медичними сестрами лікарських призначень;
 - контроль за обліком, зберіганням і витратою отруйних і сильнодіючих лікарських засобів;
 - контроль за оформленням і зберіганням медичної документації у відділеннях;
 - контроль за дотриманням санітарно-протиепідемічного режиму.
- 6.14. Роль головної медичної сестри (акушерки) в управлінні середнім медичним персоналом. Рада медичних сестер лікувально-профілактичного закладу.
- 6.15. Організація додипломної підготовки середнього медперсоналу. Виробнича практика.
- 6.16. Організація післядипломної підготовки середнього медперсоналу.
- 6.17. Організація роботи товариств медсестер, акушерок і фельдшерів.
- 6.18. Атестація середнього медичного персоналу.
- 6.19. Складання атестаційного звіту головної, старшої медичної сестри (акушерки).

7. Невідкладна медична допомога.

- 7.1. Медицина катастроф.
- 7.2. Медична служба цивільної оборони (МСЦО). Сучасна концепція, цілі, завдання і організація МСЦО.
- 7.3. Стихійні лиха, їх характеристика і можливі наслідки. Характеристика факторів сучасної зброї, які уражають.
- 7.4. Рятувальні роботи у вогнищах ураження різними видами зброї і при стихійних лихах. Організація до-лікарської медичної допомоги потерпілим.
- 7.5. Обсяг і зміст невідкладної медичної допомоги потерпілим при різних видах ураження. Особливості роботи середнього медичного персоналу на різних етапах медичної евакуації. Медичне сортування. Бригадна форма роботи у функціональних підрозділах етапів медичної евакуації. Підготовка потерпілих до евакуації.
- 7.6. Термінальні стани, опіки, відмороження, електротравма, Реанімаційні заходи: штучна вентиляція легень, зовнішній масаж серця.
- 7.7. Травматичний шок, кровотечі. Коматозні стани. Перша медична допомога при шоці і кровотечах.

- 7.8. Травми, поранення, закриті пошкодження. Перша медична допомога при травмах, пораненнях і закритих пошкодженнях.
- 7.9. Гострі хірургічні захворювання черевної порожнини. Гострий живіт. Гострі гінекологічні захворювання. Перша медична допомога.
- 7.10. Гострі отруєння. Гострі алергічні захворювання.
- 7.11. Гострі терапевтичні захворювання грудної порожнини. Перша медична допомога.
- 8. Санітарія та епідеміологія.**
- 8.1. Актуальні проблеми епідеміології та інфекційних хвороб.
- 8.2. Санітарно-епідеміологічний режим лікарні.
- 8.3. Санітарно-епідеміологічний режим персоналу лікарні.
- 8.4. Асептика і антисептика.
- 8.5. Обробка і стерилізація інструментарію.
- 8.6. Епідпроцес, вплив природних умов і соціально-побутових факторів на протікання епідемічного процесу. Епідемічне вогнище.
- 8.7. Активна і пасивна імунізація.
- 8.8. Основні лабораторні методи, які застосовуються для діагностики інфекційних хвороб.
- 8.9. СНІД і його профілактика у лікувально-профілактичних закладах.
- 9. Законодавство про охорону праці та професійну діяльність медичних працівників.**
- 9.1. Законодавство про охорону і захист прав та інтересів громадян у галузі охорони здоров'я.
- 9.2. Основи трудового права. Трудовий договір з працівниками охорони здоров'я. Переведення на іншу роботу. Припинення трудового договору. Відсторонення від роботи.
- 9.3. Робочий час і час відпочинку. Дисципліна праці в лікувально-профілактичних закладах. Матеріальна відповідальність працівників охорони здоров'я. Порядок розгляду трудових спорів і нагляд за дотриманням законодавства про працю.
- 9.4. Відповідальність медичних і фармацевтичних працівників за порушення професійних обов'язків.
- 9.5. Правове регулювання оплати праці медичних працівників.
- 9.6. Охорона праці і техніка безпеки в лікувально-профілактичних закладах.
- 9.7. Правила з техніки безпеки та виробничої санітарії в лікувально-профілактичних закладах.
- 10. Кінцева конференція.**
- 11. Кінцева атестація.**
- 12. Невідкладна медична допомога.**
- 12.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.
- 12.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.
- 12.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.
- 12.4. Невідкладна медична допомога при травмах.
- 12.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змії.
- Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги. На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.
- 13. Планування сім'ї.**
- 13.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.
- 13.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.
- 13.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.
- 14. Інфекційний контроль.**
- 14.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 14.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 14.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.
- 15. Тестування в медицині.**

15.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

15.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Соціальна медицина», Є.В. Черносивцова. Київ – Медицини. 2000.
2. [«Управління змінами в системі охорони здоров'я України»](#), Л.В. Крячкова. Дніпропетровськ – Літограф. 2016.
3. [«Громадське здоров'я»](#), В.Ф. Москаленко. Київ – Нова гнига. 2013.
4. «Сестринська справа», Г.А.Апанасенко, С.А.Богущ, Н.А.Троцінська та ін. Київ. -Здоров'я. 1992.
5. Медсестринська теорія та концептуальна модель. Модуль №1 Громадський коледж ім. Грента М.Оуена
6. Медсестринський процес (процес надання допомоги на дому). Модуль №2. Громадський коледж ім. Грента М.Оуена
7. «Довідник старших та головних медичних сестер», О.А.Кудінова, 2001.
8. Етичний кодекс медичної сестри України. // Медсестринство України №1, 1998, с.29-33
9. Нормативні документи.
10. «Менеджмент та лідерство в медсестринстві», Ю.В.Вороненко та О.Н.Литвинова, 2001.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СТАРШИХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР КНП)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Професійна практика старшої медсестри не можлива без постійної перманентної підготовки, оскільки вимоги часу в період реструктуризації системи охорони здоров'я ставлять нові задачі в різних ділянках сестринського процесу. Поряд з традиційними розділами програми – організація і удосконалення лікувально-профілактичної допомоги, сестринська справа, інфекційний контроль, невідкладна медична допомога введені нові – основи менеджменту і маркетингу, законодавства України про охорону здоров'я, планування сім'ї та ін.

Підготовка спеціалістів сестринської справи неможлива без систематичного засвоєння нової інформації, яка публікується у спеціальних виданнях, періодичній пресі, що вимагає впровадження нових форм навчання з обов'язковим акцентом на самостійну підготовку.

При складанні програми враховувались питання, які зараз розроблені і включені в програми медсестринських факультетів університетів та коледжів. Після проходження навчання і самопідготовки здобувачі освіти повинні знати розвиток світової і вітчизняної медицини, вклад в медицину видатних вчених України, історію становлення медсестринства, основні концептуальні моделі медсестринства, етапи медсестринського процесу, поняття санології, валеології, менеджменту та лідерства в медсестринстві, економіки охорони здоров'я і маркетингу медичних послуг, реструктуризацію в системі охорони здоров'я та шляхи її реформування, медичну етику і деонтологію, психологію взаємовідносин в колективі, планування родини і основи законодавства України про охорону здоров'я.

Здобувачі освіти повинні володіти практичними навичками надання невідкладної медичної допомоги, складання планів роботи, функціональних обов'язків працівників, графіків їх роботи, організовувати, планувати і проводити заняття, наради, семінари і конференції.

Старша медична сестра повинна бути лідером в лікувально-профілактичному закладі де вона працює, а також приймати участь в діяльності медсестринських товариств (асоціацій); вміти підготувати доповідь, зробити реферат статті, написати звіт про виконану роботу і провести науковий аналіз показників діяльності лікувально-профілактичного закладу.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Поняття медицини, здоров'я, охорони здоров'я.	2	2	–	
1.2.	Вимоги наказу МОЗ України “Про атестацію середніх медичних працівників”.	2	2	–	
1.3.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи сестринського процесу.	8	4	4	
1.4.	Соціальна медицина.	4	4	–	
1.4.1.	Організація первинної медико-санітарної допомоги.	2	2	–	
1.4.2.	Екологія здоров'я населення. Медична статистика.	1	1	–	
1.4.3.	Демографічна ситуація в Україні. Комплексна оцінка здоров'я населення.	1	1	–	
1.5.	Управління. Економіка. Планування охорони здоров'я.	8	8	–	
1.5.1.	Процес управління і його технологія. Соціально-психологічні аспекти.	2	2	–	
1.5.2.	Основні принципи організації страхової медицини.	2	2	–	
1.5.3.	Кошторис ЛПЗ. Норми витрат фінансування. Значення бухгалтерського обліку в діяльності ЛПЗ.	2	2	–	
1.5.4.	Маркетинг.	2	2	–	
1.6.	Організація лікувально-профілактичної допомоги населенню.	34	18	16	
1.6.1.	Стан та перспективи розвитку амбулаторно-поліклінічної допомоги. Сімейна медицина.	2	2	–	
1.6.2.	Диспансеризація. Профілактична спрямованість медичних працівників.	4	2	2	
1.6.3.	Особливості роботи середнього медичного персоналу різних функціональних підрозділів в поліклініках та стаціонарах.	4	2	2	
1.6.4.	Облік і звітність в поліклініках та стаціонарах.	4	2	2	
1.6.5.	Організація роботи фельдшерів, медсестер оздоровчих пунктів промислових підприємств.	4	2	2	
1.6.6.	Організація медичної допомоги сільському населенню,	4	2	2	

	ФАП, сільська лікарня.				
1.6.7.	Охорона здоров'я жінок, дітей. Акушерсько-гінекологічна допомога.	4	2	2	
1.6.8.	Особливості роботи медсестри в дитячих лікарнях, поліклініках.	4	2	2	
1.6.9.	Організація роботи середнього персоналу в жіночих консультаціях і пологових будинках.	4	2	2	
1.7.	Сестринська справа.	24	8	16	
1.7.1.	Складання професійно-посадових вимог медсестри.	2	–	2	
1.7.2.	Заповнення мед. документації в ЛПЗ.	2	–	2	
1.7.3.	Забезпечення лікарськими засобами в поліклініці, стаціонарі.	2	–	2	
1.7.4.	Загальний догляд за хворими.	4	2	2	
1.7.5.	Організація харчування хворих: штучне, дієтичне.	3	1	2	
1.7.6.	Основні показники діяльності сестринських служб.	3	1	2	
1.7.7.	Роль і участь старшої медсестри в медичному забезпеченні лікувально-діагностичного процесу.	4	2	2	
1.7.8.	Організація контролю за якістю і ефективністю роботи середнього і молодшого медичного персоналу.	2	–	2	
1.7.9.	Ведення ліків.	2	2	–	
1.8.	Санітарія та епідеміологія.	8	4	4	
1.8.1.	Актуальні проблеми епідеміології та інфекційних хвороб.	2	2	–	
1.8.2.	Санітарно-епідеміологічний режим лікарні та її перспективи.	2	2	–	
1.8.3.	Асептика та антисептика.	2	–	2	
1.8.4.	Обробка і стерилізація інструментарію. Чинні накази МОЗ.	2	–	2	
1.9.	Законодавство про охорону праці і професійну діяльність медпрацівників.	10	6	4	
1.9.1.	Основи трудового права.	3	1	2	
1.9.2.	Робочий час і час відпочинку.	3	1	2	
1.9.3.	Відповідальність медичних і фармацевтичних працівників за порушення професійних обов'язків.	2	2	–	
1.9.4.	Охорона праці і техніка безпеки в ЛПЗ.	2	2	–	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.	Планування сім'ї.	6	6	–	
4.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
5.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	80	60	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ.

- 1.1. Вступна конференція.
- 1.2. Базовий контроль знань та вмінь.
- 1.3. Психолого-педагогічна діагностика організаторських здібностей медичних сестер.

2. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

- 2.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.
- 2.2. Основні потреби людини.
Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.
- 2.3. Моделі медсестринства.
Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.
- 2.4. Медсестринський процес.
Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду.
Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу. Значення медсестринського обстеження при виявленні проблем пацієнта. Суб'єктивний та об'єктивний методи збору інформації про пацієнта. Джерела інформації. Документування першого етапу медсестринського процесу.
Другий етап медсестринського процесу – медсестринська діагностика. Таксономія медсестринських діагнозів. Встановлення потреб пацієнта. Класифікація проблем пацієнта. Визначення пріоритетних проблем пацієнта.

Планування медсестринських втручань – третій етап медсестринського процесу. Визначення мети догляду. 4 фази планування медсестринського догляду. Стандарти медсестринського догляду. Складання індивідуального плану догляду за пацієнтом.

Четвертий етап медсестринського процесу – реалізація плану догляду. Типи медсестринських втручань. Потреба пацієнта в допомозі. Методи медсестринських втручань. Документування четвертого етапу медсестринського процесу.

П'ятий етап медсестринського процесу: оцінка ефективності проведеного догляду. Аспекти оцінки якості догляду. Джерела та критерії оцінки якості догляду. Співставлення очікуваних результатів з досягнутими. Документування оцінки в медсестринській історії хвороби. Корекція індивідуального плану догляду у разі необхідності.

Практичне заняття

Поняття про медсестринський процес. Визначення медсестринського процесу, його завдання, загальна характеристика. П'ять етапів медсестринського процесу.

Перший етап – медсестринське обстеження. Дві фази першого етапу: збирання інформації та синтез даних. Джерела інформації про пацієнта. Визначення стану здоров'я пацієнта.

Суб'єктивне, об'єктивне та додаткові методи обстеження. Суб'єктивне обстеження: скарги, проблеми, анамнез життя та захворювання, умови проживання та праці, шкідливі звички.

Об'єктивне обстеження: огляд, спостереження, пальпація, проведення антропометрії, термометрії, дослідження дихання, пульсу, артеріального тиску, виявлення набряків та добового діурезу.

Обстеження пацієнтів з хворобами органів дихання, кровообігу, травлення, сечовиділення. Заповнення листків медсестринського обстеження.

Міжособове спілкування в медсестринському процесі. Принципи та навички спілкування.

Медсестринська діагностика – виявлення проблем пацієнта. Види проблем: дійсні, потенційні та супутні, пріоритетні, проміжні та другорядні.

Медсестринські діагнози – діагностування людських реакцій на існуючі та потенційні проблеми здоров'я. Проблеми анатомічні, фізіологічні, психологічні, соціальні.

Відмінність лікарських та медсестринських діагнозів. Медсестринські діагнози Північноамериканської асоціації сестер медичних.

Формування медсестринських діагнозів у пацієнтів з проблемами дихання, кровообігу, травлення, сечовиділення. Роль сестри медичної у вирішенні фізіологічних, психологічних потреб пацієнта, потреб у безпеці.

Складання плану медсестринських втручань. Напрями плану догляду: збереження здоров'я, підтримання здоров'я, профілактика захворювань та догляд за хворими. Чотири фази етапу планування: виявлення пріоритетів, постановка мети, визначення об'єму втручань, визначення терміну та кінцевої дати оцінювання.

Реалізація плану медсестринських втручань: підготовка, медсестринські втручання, ведення документації. Стандарти медсестринського догляду. Медсестринські втручання, види, способи та методи, ґрунтування на наукових принципах, узгодження з планом догляду, індивідуалізація, конкретність.

Способи та методи медсестринських втручань: допомога в задоволенні потреб пацієнта, виконання лікарських призначень, вирішення супутніх проблем, підготовка до додаткових методів обстеження, запобігання потенційним проблемам, навчання пацієнта та членів родини самодогляду та взаємодогляду.

Документування плану догляду за пацієнтом: записи, листки лікарських призначень, записи за допомогою комп'ютера, ведення плану медсестринського догляду.

Вирішення ситуаційних задач: складання та реалізація плану медсестринських втручань. Повторення та вдосконалення практичних навичок спостереження та догляду за пацієнтами, задоволення потреб пацієнтів з проблемами дихання, кровообігу, травлення, сечовиділення.

Заповнення та ведення плану медсестринських втручань.

Оцінювання якості та корекція медсестринських втручань. Безперервність процесу оцінювання результатів догляду починаючи з першого етапу процесу.

Критерії оцінювання: відгуки пацієнта та членів родини, висновки лікаря та інших медпрацівників, спостереження сестри медичної, результати лабораторних та інших методів обстеження.

Чотири кроки процесу оцінювання: оцінювання стану здоров'я, порівняння з попередніми даними, висновки щодо прогресу пацієнта в досягненні результатів. Результати оцінювання. Показання до корекції плану догляду.

Документація догляду за пацієнтом: записи, листки лікарських призначень, записи за допомогою комп'ютера. Заповнення листка медсестринського обстеження та плану медсестринських втручань. Значення документації при здійсненні медсестринського процесу для контролю, оцінювання якості догляду.

3. Соціальна медицина.

3.1. Історія української медицини та охорони здоров'я.

3.2. Організація первинної медико-санітарної допомоги.

3.3. Комплексна оцінка здоров'я населення.

3.4. Типи та особливості патології населення в окремих країнах, Україні та її регіонах.

3.5. Особливості демографічної ситуації на сучасному етапі.

3.6. Материнська смертність, смертність немовлят.

3.7. Екологія і здоров'я населення.

3.8. Організація роботи медичних служб в екологічно-забруднених районах.

- 3.9. Здоровий спосіб життя і здоров'я населення.
 - 3.10. Первинна і вторинна профілактика найбільш поширених захворювань.
 - 3.11. Шкідливі звички та їх профілактика.
 - 3.12. Система організації наркологічної допомоги населенню. Особливості роботи медичного персоналу з профілактики наркоманії.
 - 3.13. Роль середнього медичного персоналу у профілактиці захворювань і формуванні здорового способу життя особи, сім'ї, колективу, суспільства.
- 4. Управління, економіка і планування охорони здоров'я.**
- 4.1. Процес управління і його технологія. Інформаційне забезпечення управління.
 - 4.2. Управлінське рішення і контроль за його виконанням.
 - 4.3. Основа економіки охорони здоров'я.
 - 4.4. Особливості діяльності системи охорони здоров'я в умовах ринку. Новий господарський механізм.
 - 4.5. Основні принципи організації страхової медицини.
 - 4.6. Кошторис лікувально-профілактичного закладу і його розділи. Норми витрат.
 - 4.7. Значення бухгалтерського обліку в діяльності лікувально-профілактичних закладів.
 - 4.8. Роль головних і старших медсестер у раціональному використанні ресурсів закладів охорони здоров'я.
 - 4.9. Соціально-психологічні аспекти управління.
 - 4.10. Сучасні вимоги до керівника.
 - 4.11. Соціально-психологічна характеристика колективу та її використання в діяльності головної і старшої медичних сестер.
 - 4.12. Особливості психогієни медичного персоналу і хворих в лікувально-профілактичних закладах.
 - 4.13. Актуальні проблеми медичної етики та деонтології.
 - 4.14. Графічні зображення статистичних даних.
 - 4.15. Сучасні комп'ютерні технології в управлінні охороною здоров'я.
 - 4.16. Застосування обчислювальної техніки для обробки медико-статистичної інформації в лікувально-профілактичних закладах.
- 5. Організація лікувально-профілактичної допомоги населенню.**
- 5.1. Стан і перспектива розвитку амбулаторно-поліклінічної допомоги населенню.
 - 5.2. Структура і організація роботи поліклініки.
 - 5.3. Роль середнього медичного персоналу в диспансеризації населення.
 - 5.4. Особливості роботи середнього медичного персоналу різних функціональних підрозділів поліклініки.
 - 5.5. Організація стаціонарної допомоги населенню.
 - 5.6. Особливості роботи середнього медичного персоналу в умовах стаціонару.
 - 5.7. Облік і звітність в поліклініках і стаціонарах.
 - 5.8. Особливості роботи середнього медичного персоналу в диспансерах.
 - 5.9. Організація швидкої і невідкладної медичної допомоги населенню.
 - 5.10. Організація медичної допомоги працівникам промисловості, будівництва і транспорту.
 - 5.11. Організація медичної допомоги сільському населенню.
 - 5.12. Сільська лікарська дільниця. Особливості роботи середнього медичного персоналу.
 - 5.13. Фельдшерсько-акушерський пункт, його функції і роль в наданні лікувально-профілактичної допомоги населенню.
 - 5.14. Особливості організації акушерсько-гінекологічної допомоги сільському населенню.
 - 5.15. Надання лікувально-профілактичної допомоги дітям в сільській місцевості.
 - 5.16. Особливості роботи середнього медичного персоналу центральних районних лікарень.
 - 5.17. Особливості роботи середнього медичного персоналу обласних медичних закладів.
 - 5.18. Охорона здоров'я жінок і організація акушерсько-гінекологічної допомоги.
 - 5.19. Соціальні аспекти здоров'я вагітних жінок. Планування сім'ї.
 - 5.20. Організація роботи жіночої консультації.
 - 5.21. Організація роботи пологового будинку.
 - 5.22. Організація експертизи працездатності в лікувально-профілактичних закладах.
 - 5.23. Організація соціальної і медичної реабілітації.
 - 5.24. Організація лікувально-профілактичної допомоги дітям.
 - 5.25. Організація роботи дитячої консультації поліклініки.
 - 5.26. Особливості роботи середнього медичного персоналу дитячої поліклініки.
 - 5.27. Організація і показники роботи стаціонарного відділення дитячої лікарні.
 - 5.28. Особливості роботи середнього медичного персоналу в дитячих стаціонарних відділеннях.
 - 5.29. Сімейна медицина.
 - 5.30. Організація діагностичного процесу в лікувально-профілактичних закладах. Діагностичні відділення поліклінік. Діагностичний центр.
 - 5.31. Актуальні проблеми терапії.
 - 5.32. Актуальні проблеми кардіології.
 - 5.33. Медичні і соціальні проблеми генетики.
 - 5.34. Актуальні проблеми хірургії.
 - 5.35. Актуальні проблеми педіатрії.

- 5.36. Актуальні проблеми онкології.
- 5.37. Актуальні проблеми акушерства і гінекології.
- 5.38. Традиційні і новітні системи оздоровлення населення.
- 5.39. Комп'ютерні системи оздоровлення населення.
- 5.40. Застосування засобів нетрадиційної медицини в охороні здоров'я населення.
- 6. Сестринська справа.**
- 6.1. Моделі спеціалістів сестринських служб. Складання професійно-посадових вимог.
- 6.2. Забезпечення лікарськими засобами пацієнтів в амбулаторно-поліклінічних і стаціонарних умовах.
- 6.3. Загальний догляд за хворими в стаціонарах.
- 6.4. Організація харчування хворих в стаціонарах.
- 6.5. Дієтичне лікування, штучне харчування хворих.
- 6.6. Покази і застосування найпростішої фізіотерапії при лікуванні хворих в стаціонарі (банки, гірчичники, компреси, п'явка і т.п.).
- 6.7. Заповнення медичної документації в лікувально-профілактичних закладах.
- 6.8. Роль і участь головних і старших медичних сестер у забезпеченні лікувально-діагностичного процесу:
- перевірка своєчасної виписки, правильності обліку, розподілу, витрати та вберігання медикаментів і перев'язочного матеріалу у відділеннях;
 - розробка і проведення заходів щодо підвищення кваліфікації середнього і молодшого медичного персоналу;
 - вивчення і поширення передового досвіду роботи середнього і молодшого медичного персоналу.
- 6.9. Основні показники діяльності сестринських служб.
- 6.10. Стандарти роботи. Критерії оцінки якості роботи середнього і молодшого медичного персоналу.
- 6.11. НОП в діяльності середнього і молодшого медичного персоналу.
- 6.12. Планування роботи середнього медичного персоналу.
- 6.13. Організація контролю за якістю і ефективністю роботи середнього і молодшого медичного персоналу:
- правильність розстановки середнього і молодшого медперсоналу, складання графіку їх роботи;
 - організація контролю за роботою середнього і молодшого медперсоналу з догляду за хворими;
 - організація контролю за своєчасністю виконання медичними сестрами лікарських призначень;
 - контроль за обліком, зберіганням і витратою отруйних і сильнодіючих лікарських засобів;
 - контроль за оформленням і зберіганням медичної документації у відділеннях;
 - контроль за дотриманням санітарно-протиепідемічного режиму.
- 6.14. Роль головної медичної сестри (акушерки) в управлінні середнім медичним персоналом. Рада медичних сестер лікувально-профілактичного закладу.
- 6.15. Організація додипломної підготовки середнього медперсоналу. Виробнича практика.
- 6.16. Організація післядипломної підготовки середнього медперсоналу.
- 6.17. Організація роботи товариств медсестер, акушерок і фельдшерів.
- 6.18. Атестація середнього медичного персоналу.
- 6.19. Складання атестаційного звіту головної, старшої медичної сестри (акушерки).
- 7. Невідкладна медична допомога.**
- 7.1. Медицина катастроф.
- 7.2. Медична служба цивільної оборони (МСЦО). Сучасна концепція, цілі, завдання і організація МСЦО.
- 7.3. Стихійні лиха, їх характеристика і можливі наслідки.. Характеристика факторів сучасної зброї, які уражають.
- 7.4. Рятувальні роботи у вогнищах ураження різними видами зброї і при стихійних лихах. Організація до-лікарської медичної допомоги потерпілим.
- 7.5. Обсяг і зміст невідкладної медичної допомоги потерпілим при різних видах ураження. Особливості роботи середнього медичного персоналу на різних етапах медичної евакуації. Медичне сортування. Бригадна форма роботи у функціональних підрозділах етапів медичної евакуації. Підготовка потерпілих до евакуації.
- 7.6. Термінальні стани, опіки, відмороження, електротравма, Реанімаційні заходи: штучна вентиляція легень, зовнішній масаж серця.
- 7.7. Травматичний шок, кровотечі. Коматозні стани. Перша медична допомога при шоці і кровотечах.
- 7.8. Травми, поранення, закриті пошкодження. Перша медична допомога при травмах, пораненнях і закритих пошкодженнях.
- 7.9. Гострі хірургічні захворювання черевної порожнини. Гострий живіт. Гострі гінекологічні захворювання. Перша медична допомога.
- 7.10. Гострі отруєння. Гострі алергічні захворювання.
- 7.11. Гострі терапевтичні захворювання грудної порожнини. Перша медична допомога.
- 8. Санітарія та епідеміологія.**
- 8.1. Актуальні проблеми епідеміології та інфекційних хвороб.
- 8.2. Санітарно-епідеміологічний режим лікарні.
- 8.3. Санітарно-епідеміологічний режим персоналу лікарні.
- 8.4. Асептика і антисептика.

- 8.5. Обробка і стерилізація інструментарію.
- 8.6. Епідпроцес, вплив природних умов і соціально-побутових факторів на протікання епідемічного процесу. Епідемічне вогнище.
- 8.7. Активна і пасивна імунізація.
- 8.8. Основні лабораторні методи, які застосовуються для діагностики інфекційних хвороб.
- 8.9. СНІД і його профілактика у лікувально-профілактичних закладах.
- 9. Законодавство про охорону праці та професійну діяльність медичних працівників.**
- 9.1. Законодавство про охорону і захист прав та інтересів громадян у галузі охорони здоров'я.
- 9.2. Основи трудового права. Трудовий договір з працівниками охорони здоров'я. Переведення на іншу роботу. Припинення трудового договору. Відсторонення від роботи.
- 9.3. Робочий час і час відпочинку. Дисципліна праці в лікувально-профілактичних закладах. Матеріальна відповідальність працівників охорони здоров'я. Порядок розгляду трудових спорів і нагляд за дотриманням законодавства про працю.
- 9.4. Відповідальність медичних і фармацевтичних працівників за порушення професійних обов'язків.
- 9.5. Правове регулювання оплати праці медичних працівників.
- 9.6. Охорона праці і техніка безпеки в лікувально-профілактичних закладах.
- 9.7. Правила з техніки безпеки та виробничої санітарії в лікувально-профілактичних закладах.
- 10. Кінцева конференція.**
- 11. Кінцева атестація.**
- 12. Невідкладна медична допомога.**
- 12.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.
- 12.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.
- 12.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.
- 12.4. Невідкладна медична допомога при травмах.
- 12.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.
- Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.
- На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.
- 13. Планування сім'ї.**
- 13.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.
- 13.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.
- 13.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.
- 14. Інфекційний контроль.**
- 14.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 14.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 14.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.
- 15. Тестування в медицині.**
- 15.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
- 15.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Соціальна медицина», Є.В. Черносивцова. Київ – Медицина. 2000.
2. [«Управління змінами в системі охорони здоров'я України»](#), Л.В. Крячкова. Дніпропетровськ – Літограф. 2016.
3. [«Громадське здоров'я»](#), В.Ф. Москаленко. Київ – Нова гнига. 2013.
4. «Сестринська справа», Г.А.Апанасенко, С.А.Богуш, Н.А.Троцінська та ін. Київ. -Здоров'я. 1992.
5. Медсестринська теорія та концептуальна модель. Модуль №1 Громадський коледж ім. Грента М.Оуена
6. Медсестринський процес (процес надання допомоги на дому). Модуль №2. Громадський коледж ім. Грента М.Оуена
7. «Довідник старших та головних медичних сестер», О.А.Кудінова, 2001.

8. Етичний кодекс медичної сестри України. // Медсестринство України №1, 1998, с.29-33
9. Нормативні документи.
10. «Менеджмент та лідерство в медсестринстві», Ю.В.Вороненко та О.Н.Литвинова, 2001.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФЕЛЬДШЕРІВ ФАПІВ І АМБУЛАТОРІЙ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підвищення кваліфікації призначене головним чином для фельдшерів, які працюють на фельдшерсько-акушерських (фельдшерських) пунктах й мають стаж практичної роботи не менше п'яти років.

Ціль: підвищити рівень теоретичних знань здобувачів освіти, ознайомивши їх з новітніми методами діагностики й лікування захворювань, новими лікарськими засобами, досягненнями сучасної медичної науки в області переливання крові, знеболювання й ін., а також удосконаленнями в області надання хірургічного, терапевтичного, акушерського й іншого видів медичної допомоги.

Особливу увагу варто приділити ранньому розпізнаванню початкових форм захворювань, значенню своєчасної медичної допомоги, використанню всіх новітніх методів лікування.

На практичних заняттях здобувачі освіти повинні вдосконалити практичні навички проведення складних медичних процедур, нескладних оперативних втручань і т.д.

Необхідно приділити особливу увагу питанням організації консультації лікаря дільничної (районної) лікарні, питанням невідкладної допомоги, показанням термінової госпіталізації хворих, організації транспортування хворих, необхідності систематичного підвищення теоретичних і практичних знань фельдшерів.

Тривалість занять на курсах 1 місяць (144 години).

По закінченні курсу навчання проводиться іспит.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Організація охорони здоров'я.	6	3	3	
1.1.1.	Організація медичної допомоги сільському населенню.	4	2	2	
1.1.2.	Організація та методи роботи санітарної освіти.	2	1	1	
1.2.	Внутрішні хвороби.	22	10	12	
1.2.1.	Захворювання серцево-судинної системи.	4	2	2	
1.2.2.	Захворювання органів дихання.	4	2	2	
1.2.3.	Захворювання органів травлення.	4	2	2	
1.2.4.	Захворювання нирок та сечовивідних шляхів.	4	2	2	
1.2.5.	Захворювання ендокринної системи і обміну речовин	4	2	2	
1.2.6.	Захворювання кістково-м'язової системи суглобів, системні захворювання "гострі алергози".	2	–	2	
1.3.	Хірургія з травматологією.	19	8	11	
1.3.1.	Асептика, антисептика.	4	2	2	
1.3.2.	Захворювання та пошкодження грудної клітки та органів грудної порожнини.	4	2	2	
1.3.3.	Захворювання та пошкодження черевної порожнини.	4	2	2	
1.3.4.	Захворювання органів сечостатевої системи.	3	1	2	
1.3.5.	Гостра та хронічна хірургічна інфекції. Пухлини.	4	1	3	
1.4.	Інфекційні хвороби з основами епідеміології.	10	4	6	
1.4.1.	Поняття про інфекційну хворобу, причини, діагностика, основні принципи лікування.				
1.4.2.	Загальна епідеміологія.				
1.4.3.	Кишкові інфекції.				
1.4.4.	Інфекції дихальних шляхів.				
1.4.5.	Кров'яні інфекції.				
1.4.6.	Інфекції зовнішніх покривів.				
1.5.	Акушерство та гінекологія.	18	8	10	
1.5.1.	Акушерська допомога при патології вагітних.	4	2	2	
1.5.2.	Акушерський травматизм.	4	2	2	
1.5.3.	Післяпологові захворювання.	3	1	2	
1.5.4.	Запальні гінекологічні захворювання.	3	1	2	
1.5.5.	Доброякісні та злоякісні пухлини статевих органів. Передракові захворювання.	4	2	2	
1.6.	Дитячі хвороби.	25	9	16	
1.6.1.	Вступ. Анатомо-фізіологічні особливості дитячого віку. Диспансеризація дітей.	5	1	4	
1.6.2.	Раціональне харчування дітей.	3	1	2	
1.6.3.	Захворювання новонароджених.	3	1	2	

1.6.4.	Захворювання дітей раннього віку.	3	1	2	
1.6.5.	Соматичні хвороби.	4	2	2	
1.6.6.	Туберкульоз. Гельмінтози. Генні захворювання.	4	2	2	
1.6.7.	Дитячі інфекційні хвороби.	3	1	2	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	66	74	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Організація охорони здоров'я.

- 1.1. Організація охорони здоров'я в Україні.
- 1.2. Охорона здоров'я як система та її головна мета. Основні типи функціонування систем охорони здоров'я в світі. Система охорони здоров'я та принципи охорони здоров'я в Україні. Забезпечення прав громадян на охорону здоров'я. Реформування системи охорони здоров'я на сучасному етапі, чинники, які зумовлюють потребу в реформуванні. Трансформація державної системи (бюджетної) охорони здоров'я в систему медичного страхування.
- 1.3. Роль молодших медичних працівників у збереженні та зміцненні здоров'я населення. Посада, фахові завдання та обов'язки фельдшера.
- 1.4. Організація лікувально-профілактичної допомоги сільському населенню. Чинники, що впливають на організацію медичного забезпечення сільського населення. Етапи надання медичної допомоги сільському населенню. Лікувально-профілактичні заклади.

2. Внутрішні хвороби.

2.1. Хвороби серцево-судинної системи.

- 2.1.1. Ревматизм. Етіологія й патогенез. Клінічні форми ревматизму. Ревмокардит. Ревматичний поліартрит. Симптоматологія й перебіг хвороби. Ускладнення. Лікування. Профілактика.
- 2.1.2. Вади серця. Клініка. Діагностика вад серця. Компенсовані й декомпенсовані вади серця. Їхнє лікування.
- 2.1.3. Гіпертонічна хвороба. Гіпертонічна хвороба й симптоматичні гіпертонії. Етіологія й патогенез гіпертонічної хвороби. Клінічна картина гіпертонічної хвороби залежно від її стадії. Злоякісна гіпертонія. Діагноз і диференціальний діагноз. Перебіг хвороби, ускладнення. Прогноз. Працевлаштування. Профілактика. Лікування. Показання до госпіталізації й постільного режиму. Засоби, що знижують артеріальний тиск.
- 2.1.4. Атеросклероз. Етіологія й патогенез. Клінічна картина атеросклерозу залежно від його локалізації.
- 2.1.5. Профілактика й лікування. Трудовий і побутовий режим. Характер харчування. Симптоматичне лікування. Санаторне лікування.
- 2.1.6. Стенокардія. Функціональна природа стенокардії. Коронарна недостатність. Клінічна картина стенокардії. Діагноз і диференціальний діагноз. Перебіг, прогноз і працевлаштування. Лікування стенокардії під час нападу і в міжприступний період. Догляд за хворими. Значення лікувально-профілактичного режиму, харчування, праці й відпочинку. Санаторне лікування.
- 2.1.7. Інфаркт міокарда. Етіологія й патогенез. Клінічна картина. Електрокардіографічні зміни залежно від локалізації інфаркту. Перебіг, клінічні форми, ускладнення. Діагноз і диференціальний діагноз. Лікування. Показання до госпіталізації. Догляд за хворими. Харчування. Санаторне лікування. Профілактика. Прогноз. Працевлаштування.
- 2.1.8. Гостра судинна недостатність (шок, колапс, непритомність). Хронічна серцево-судинна недостатність. Етіологія й патогенез. Клінічна картина. Діагноз і диференціальний діагноз. Перебіг. Прогноз. Невідкладна допомога при гострій серцево-судинній недостатності.
- 2.1.9. Лікування. Профілактика Трудовий прогноз.
- 2.1.10. Практичні заняття
- 2.1.11. Розбір хворих із захворюваннями серцево-судинної системи. Самостійне обстеження хворих. До лікарської допомоги під час нападу стенокардії, при інфаркті міокарда, при непритомності, колапсі, гіпертонічному кризі, нападі серцевої астми, набряку легенів.
- 2.1.12. Виконання медичних процедур. Знайомство з методикою застосування нових лікарських засобів. Виписування рецептів. Ознайомлення з методами диспансеризації хворих із захворюваннями серцево-судинної системи.

2.2. Хвороби органів дихання.

- 2.2.1. Бронхіт гострий і хронічний. Етіологія й патогенез. Вплив зовнішніх факторів. Клінічна картина. Лікування й профілактика.
- 2.2.2. Госпітальні й негоспітальні пневмонії. Етіологія. Клінічна картина й перебіг різних форм пневмонії. Діагноз і диференціальний діагноз. Ускладнення. Лікування. Догляд за хворими. Профілактика запальних захворювань органів дихання.

- 2.2.3. Гнійні захворювання легень. Абсцес і гангрена легень. Бронхоектатична хвороба. Етіологія. Клініка й перебіг хвороби. Характер мокротиння. Діагноз і диференціальний діагноз. Лікування. Догляд за хворими. Фізіотерапія. Показання до хірургічного лікування. Профілактика легеневих нагноєнь.
- 2.2.4. Туберкульоз легенів. Соціальне значення туберкульозу. Етіологія. Джерела, шляхи й способи зараження. Первинне й вторинне зараження. Туберкулінові проби, їхнє діагностичне значення. Класифікація туберкульозу легенів. Клініка й перебіг. Діагноз, диференціальний діагноз. Прогноз. Працевлаштування. Профілактика. Протитуберкульозна вакцинація й ревакцинація.
- 2.2.5. Лікування.. Догляд за хворими. Надання невідкладної допомоги при легеневій кровотечі.
- 2.2.6. Бронхіальна астма. Етіологія й патогенез. Клінічна картина приступу. Астматичний стан. Перебіг хвороби й ускладнення. Діагноз і диференціальний діагноз. Прогноз і працевлаштування. Профілактика Лікування під час нападу й у міжприступному періоді. Догляд за хворим під час нападу.
- 2.2.7. Плеврити. Сухий й ексудативний. Етіологія. Значення алергії у виникненні плевритів. Патогенез. Діагностика. Лікування. Показання до плевральної пункції, хірургічного втручання.
- 2.2.8. Рак легень. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Перебіг хвороби. Рання діагностика. Лікування.
- 2.2.9. Практичні заняття
- 2.2.10. Самостійне обстеження й розбір хворих з різною патологією органів дихання. Надання невідкладної допомоги при нападі бронхіальної астми, спонтанному пневмотораксі, легеневій кровотечі. Допомога лікареві при плевральній пункції, трансфузії крові. Виконання медичних процедур. Відвідування протитуберкульозного диспансеру з метою ознайомлення з методами діагностики, лікування хворих і проведення профілактичної роботи.
- 2.3. Хвороби органів травлення.**
- 2.3.1. Рак стравоходу. Скарги, симптоми. Значення ранньої діагностики й своєчасного хірургічного втручання.
- 2.3.2. Гострий гастрит. Гострий гастроентероколіт. Хронічні гастрити. Етіологія. Класифікація гастритів. Скарги хворого, симптоми, перебіг. Лікування. Санаторно-курортне лікування. Профілактика.
- 2.3.3. Виразкова хвороба шлунка й дванадцятипалої кишки. Етіологія й патогенез виразкової хвороби. Симптоми хвороби. Перебіг хвороби. Ускладнення. Профілактика. Лікування. Дієтичне лікування. Догляд за хворими. Показання до оперативного втручання й направлення в стаціонар. Надання першої допомоги при шлунково-кишкової кровотечі й перфорації виразки.
- 2.3.4. Рак шлунка. Ранні симптоми. Значення ранньої діагностики. Профілактика. Диспансеризація хворих з аксілією шлунка. Догляд і симптоматичне лікування.
- 2.3.5. Хвороби кишечника. Гострий і хронічний ентерит. Гострий і хронічний коліти. Етіологія Класифікація. Симптоми, перебіг. Лікування. Дієта, режим. Медикаментозна терапія. Санаторно-курортне лікування хронічних ентероколітів.
- 2.3.6. Гельмінтози. Різні види кишкових паразитів, шляхи зараження, цикл розвитку. Симптоматологія. Профілактика. Нові методи лікування. Санітарна просвітня робота в боротьбі з гельмінтозами.
- 2.3.7. Хвороби печінки. Гострі й хронічні гепатити. Етіологія й патогенез. Симптоматологія й перебіг хвороби. Цирози печінки. Профілактика. Принципи лікування. Показання до госпіталізації.
- 2.3.8. Жовчнокам'яна хвороба.. Етіологія й патогенез. Клінічна картина. Печінкова колька. Перша допомога під час нападу. Перебіг хвороби й ускладнення.. Механічна жовтяниця. Діагноз і диференціальний діагноз. Профілактика. Лікування. Показання до хірургічного лікування.
- 2.3.9. Холецистити й холангіти. Етіологія й патогенез. Клінічна картина гострого й хронічного холециститу. Перебіг хвороби, ускладнення. Лямблійозний холецистит. Лікування. Профілактика. Дискінезії жовчних шляхів.
- 2.3.10. Профілактика й лікування шлунково-кишкових захворювань і кишкових інфекцій. Дуоденальне зондування. Санаторно-курортне лікування хвороби печінки й жовчних шляхів.
- 2.3.11. Практичні заняття.
- 2.3.12. Розбір хворих зі шлунково-кишковими захворюваннями, гельмінтозами, захворюваннями печінки й жовчних шляхів. Невідкладна допомога при шлунково-кишкових і печінкових кольках. До-лікарська допомога при шлункових і кишкових кровотечах, перфорації шлунка, жовчного міхура. Поняття про гострий «живіт». Демонстрація й розбір хворих із захворюваннями шлунка, печінки. Самостійне обстеження хворих і постановка діагнозу.
- 2.3.13. Знайомство з методикою рентгенологічного, ендоскопічного та ультразвукового обстеження хворих із захворюваннями шлунково-кишкового тракту.
- 2.3.14. Виписування рецептів. Відвідування (екскурсія) лікарняного харчоблока. Знайомство з роботою кабінетів кишкових інфекцій.
- 2.4. Хвороби нирок і сечовивідних шляхів.**
- 2.4.1. Гострий гломерулонефрит. Хронічний гломерулонефрит. Етіологія й патогенез. Симптоми. Клінічні форми. Лабораторні дані. Ниркова недостатність. Уремична кома. Діагноз і диференціальний діагноз. Прогноз. Працевлаштування. Профілактика. Лікування.

- 2.4.2. Нирковокам'яна хвороба. Етіологія й патогенез. Клінічна картина. Ниркова колька і її патогенез. Перебіг хвороби. Ускладнення. Діагноз і диференціальний діагноз. Надання долікарської допомоги при нападі ниркової кольки. Лікування між приступами.
- 2.4.3. Пієлонефрит гострий і хронічний. Етіологія. Симптоматологія й перебіг. Лабораторна діагностика. Профілактика. Лікування.
- 2.4.4. Цистит гострий і хронічний. Етіологія. Симптоматологія. Диференціальна діагностика. Лікування, дієта. Профілактика.
- 2.4.5. Практичні заняття
- 2.4.6. Розбір хворих із захворюваннями нирок і сечовивідних шляхів. Невідкладна допомога при еклампсії, уремичній комі, анурії, нирковій кольці. Підготовка пацієнтів до досліджень сечі. Читання й оцінка аналізів сечі. Катетеризація сечового міхура. Внутрішньовенне введення ліків. Самостійне обстеження хворих, постановка діагнозу. Виписування рецептів.
- 2.5. Хвороби ендокринної системи й обміну речовин.**
- 2.5.1. Цукровий діабет. Етіологія й патогенез. Клінічна картина. Перебіг і клінічні форми хвороби, ускладнення й кінець. Лабораторні дані. Діабетична й гіпоглікемічна коми. Діагноз і диференціальний діагноз. Прогноз і працевлаштування.
- 2.5.2. Профілактика. Лікування. Показання до госпіталізації. Догляд за хворими. Симптоматична терапія. Невідкладна допомога при діабетичній і гіпоглікемічній комі.
- 2.5.3. Тиреотоксикоз. Етіологія й патогенез. Клінічна картина, клінічні форми й перебіг хвороби. Діагноз Прогноз, працевлаштування.
- 2.5.4. Профілактика. Лікування. Показання до хірургічного лікування.
- 2.5.5. Практичні заняття
- 2.5.6. Розбір хворих по темі. Невідкладна допомога при діабетичній і гіпоглікемічній комі.
- 2.5.7. Самостійне обстеження хворих.
- 2.6. Захворювання кістково-м'язової системи.**
- 2.6.1. Поняття про артрити, остеоартроз. Основні симптоми ревматоїдного артриту. Принципи лікування, профілактики захворювання. Догляд за пацієнтами, диспансеризація.
- 2.6.2. Уявлення про деформуючий остеоартроз.
- 2.6.3. Основні лабораторні та інструментальні методи діагностики, їх клінічне значення. Основні принципи лікування та догляду за пацієнтами. Диспансеризація пацієнтів.
- 2.6.4. Практичні заняття
- 2.6.5. Розбір хворих із захворюваннями суглобів. Самостійне обстеження хворих. Догляд за хворими. Знайомство з методами фізіотерапевтичного лікування, масажу й лікувальної фізкультури при захворюваннях суглобів. Виписування рецептів.
- 3. Хірургія із травматологією.**
- 3.1. Асептика й антисептика. Антисептика.**
- 3.1.1. Визначення поняття. Шляхи проникнення інфекції в рану й організм. Найбільш уживані антисептичні засоби.
- 3.1.2. Асептика. Стерилізація інструментів, перев'язного матеріалу, операційної білизни, шовку, кетгуту. Асептичні розчини. Методи знезаражування рук. Інструментарій, необхідний для термінової операції. Правила зберігання стерильного перев'язувального матеріалу.
- 3.1.3. Практичні заняття.
- 3.1.4. Підготовка й стерилізація перев'язувального матеріалу. Робота з автоклавом. Перевірка якості, стерилізації. Стерилізація шовку, кетгуту, інструментів, стерилізація рукавичок. Знезаражування рук.
- 3.2. Ушкодження й захворювання органів грудної порожнини.**
- 3.2.1. Забій грудної клітки. Переломи ребер. Причини, ознаки, перша допомога та лікування. Проникаючі й непроникаючі поранення грудної клітки. Закритий і відкритий пневмоторакс. Гемоторакс. Піоторакс. Підшкірна емфізема. Ознаки, перша допомога й лікування. Гнійний плеврит, абсцес легені. Ознаки, перебіг, лікування. Поняття про пункції порожнини плеври, торакотомії та резекції ребер. Гострий гнійний мастит. Передракові захворювання грудної залози і їхнє лікування. Доброякісні пухлини грудної залози. Рак грудної залози. Причини, ознаки. Лікування й догляд.
- 3.2.2. Рак легені. Ознаки й лікування. Досягнення радянських хірургів, у лікуванні захворювань органів грудної порожнини.
- 3.2.3. Практичні заняття
- 3.2.4. Демонстрація хворих з переломом ребер, маститом і проникаючим пораненням у грудну порожнину. Особливості транспортування й відходу. Спостереження за дренажем, пов'язкою, загальним станом. Виписування рецептів.
- 3.3. Ушкодження й захворювання черевної стінки й органів черевної порожнини.**
- 3.3.1. Захворювання передньої черевної стінки. Забій живота без ушкодження органів черевної порожнини й з ушкодженням селезінки, печінки, шлунка й кишечника, тазових органів. Ознаки. Перша допомога, лікування та догляд.
- 3.3.2. Перитоніт. Причини перитоніту і його форми. Невідкладна допомога. Лікування, догляд, профілактика.

- 3.3.3. Гострий живіт. Ознаки. Причини. Невідкладна допомога, лікування, догляд. Асцит. Техніка пункції при асциті. Грижі і їхні види. Причини гриж. Діагностика, лікування. Зашемлена грижа. Ознаки. Перша допомога, лікування.
- 3.4. Ушкодження й захворювання сечостатевої системи.**
- 3.4.1. Нирковокам'яна хвороба й ниркова колька. Камені сечового міхура. Причини. Ознаки, перша допомога, лікування, догляд. Цистит, пієліт, паранефрит. Ознаки, перебіг, лікування та догляд.
- 3.4.2. Практичні заняття.
- 3.4.3. Демонстрація й розбір хворих з ушкодженнями й захворюваннями сечостатевої системи. Катетеризація м'яким катетером. Цистоскопія, пієлографія.
- 3.5. Гострі й хронічні хірургічні інфекції.**
- 3.5.1. Гострі хірургічні інфекції. Фурункул, карбункул, абсцес, флегмона, лимфангоїт, лімфаденіт, тромбофлебіт. Клініка, лікування. Загальна гнійна інфекція: сепсис, піємія. Профілактика, діагностика й лікування. Бешихове запалення. Анаеробна інфекція: правець і газова гангрена. Профілактика, клініка й лікування.
- 3.5.2. Хронічні хірургічні інфекції. Діагностика. Лікування.
- 3.5.3. Практичні заняття.
- 3.5.4. Демонстрація хворих з абсцесом, флегмоною, фурункулом, лимфангоїтом, лімфаденітом, тромбофлебітом, гідраденітом, бешихою, остеомієлітом, гнійним артритом.
- 3.5.5. Самостійний огляд хворих і постановка діагнозу. Участь у лікуванні й догляді за хворими. Профілактика й лікування пролежнів. Самостійне розкриття поверхневих гнійників і флегмон. Лікування і догляд при анаеробних інфекціях.
- 3.5.6. Пухлини. Класифікація пухлин. Ознаки доброякісних і злоякісних пухлин. Рання діагностика. Лікування хірургічне, променеве, комбіноване й симптоматичне. Роль фельдшера в ранньому виявленні злоякісних пухлин. . Організація профілактичних оглядів (контингенту).
- 3.5.7. Практичні заняття.
- 3.5.8. Демонстрація хворих з доброякісними й злоякісними пухлинами різної локалізації (рак шлунка, грудної залози, стравоходу й т.д.). Самостійне обстеження хворих з ранніми ознаками захворювання. Знайомство із клінічними методами обстеження й нових методів лікування хворих злоякісними пухлинами.
- 4. Інфекційні хвороби.**
- 4.1. Поняття про інфекційну хворобу. Причини, діагностика, основні принципи лікування.**
- 4.2. Загальна епідеміологія.**
- 4.3. Кишкові інфекції.**
- 4.3.1. Черевний тиф і паратифи А і В. Особливості етіології та епідеміології черевного тифу. Патогенез і патанатомія захворювання. Типові клінічні ознаки. Ускладнення специфічні і неспецифічні. Методи лабораторної діагностики. Диференціальна діагностика. Основні принципи лікування і догляду за хворим. Профілактика ускладнень. Критерії виписування, тривалість спостереження за реконвалесцентами. Профілактика черевного тифу.
- 4.3.2. Клініко-епідеміологічна характеристика паратифів А і В. Лікування і догляд за хворими. Профілактика паратифів.
- 4.3.3. Харчові токсикоінфекції. Загальна характеристика хвороб з групи харчових токсикоінфекцій. Етіологія. Основи епідеміології. Патогенез. Клінічна симптоматика. Оцінювання ступеня дегідратації. Лабораторна і диференціальна діагностика захворювань. Невідкладна допомога хворому. Принципи лікування. Роль регідратації і дезінтоксикації. Особливості догляду за хворим. Критерії виписування хворих.
- 4.3.4. Етіологія та епідеміологія сальмонельозу.
- 4.3.5. Основи патогенезу. Клінічні форми сальмонельозу. Особливості сучасного перебігу захворювання. Основні ознаки хвороби. Методи лабораторної діагностики, диференціальний діагноз. Принципи лікування хворого, невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
- 4.3.6. Показання до госпіталізації. Роль патогенетичної терапії. Доцільність застосування антибактеріальних засобів. Критерії виписування хворих на сальмонельоз, профілактичні заходи.
- 4.3.7. Шигельоз. Етіологія та епідеміологія шигельозу. Основи патогенезу. Класифікація клінічних форм хвороби. Опорні симптоми. Характеристика випорожнень хворого на дизентерію. Лабораторна діагностика. Інструментальний метод дослідження дизентерії. Принципи лікування хворого. Роль режиму хворого, ранньої госпіталізації, лікувального харчування, специфічного лікування в профілактиці шигельозу. Критерії виписування хворих із стаціонару, диспансерне спостереження за реконвалесцентами. Профілактика шигельозу.
- 4.3.8. Гепатит А. Збудник. Патологоанатомічні зміни. Клініка. Значення ранньої діагностики. Лабораторна діагностика. Дистрофія печінки, її клінічні ознаки. Лікування, дієта, догляд. Епідеміологічне значення атипових і хронічних форм. Заходи у вогнищі. Профілактика.
- 4.4. Інфекції дихальних шляхів.**
- 4.4.1. Грип. Етіологія, мінливість та стійкість збудника. Епідеміологія. Патогенез.
- 4.4.2. Клінічна класифікація. Розвиток хвороби, катаральний та інтоксикаційний синдроми, ступінь тяжкості. Ускладнення.

- 4.4.3. Діагностика. Специфічна лабораторна діагностика (імунофлюоресцентна, вірусологічна, серологічна). Диференціальна діагностика.
- 4.4.4. Лікування. Показання до госпіталізації. Лікування ускладнень хворих на грип. Профілактика.
- 4.4.5. Менінгококова інфекція. Визначення хвороби, актуальність. Етіологія. Стійкість збудників. Епідеміологія. Значення носіїв менінгококу в поширенні хвороби.
- 4.4.6. Клінічна класифікація. Симптоматика різних форм. Ускладнення.
- 4.4.7. Діагностика. Лабораторна діагностика, виділення збудника з носової частини горла, крові, цереброспінальної рідини. Вимоги до транспортування патологічного матеріалу. Диференціальна діагностика.
- 4.4.8. Принципи лікування. Невідкладна допомога при інфекційно-токсичному шоку, набряку головного мозку, психомоторному збудженні, генералізованих судомах. Особливості догляду за хворими. Антибактеріальна терапія, патогенетичне лікування.
- 4.4.9. Диспансерне спостереження за реконвалесцентами. Профілактика захворювання.

4.5. Кров'яні інфекції.

- 4.5.1. Рикетсіози. Загальна характеристика. Антропонозна та зоонозна рикетсіози. Клініко-епідеміологічні особливості. Діагностика. Основи лікування і профілактики.
- 4.5.2. Висипний тиф. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клініка (тривалість інкубаційного періоду, терміни з'явлення висипу, характеристика висипу, симптоми ураження нервової системи, ускладнення). Особливості перебігу хвороби Брілла.
- 4.5.3. Підстави для постановки діагнозу. Диференціальна діагностика. Лікування етіотропне, патогенетичне. Особливості догляду. Диспансеризація.
- 4.5.4. Особливості спостереження і робота у вогнищі.
- 4.5.5. Геморагічні гарячки. Загальна характеристика групи хвороб, нозології. Етіологія, епідеміологія, патогенез захворювань. Клініка (інкубаційний період, основні клінічні синдроми, перебіг), диференціальна діагностика, методи діагностики. Принципи лікування. Профілактика.
- 4.5.6. Малярія. Визначення захворювання, етіологія (типи збудників, їх особливості, цикл розвитку), епідеміологія, сучасні особливості, поширення захворювання в Україні, патогенез, клініка малярії, залежна від форми, зміни в організмі під час нападу та міжнападний період. Ускладнення малярії (малярійна кома, гемоглобінурійна гарячка, розрив селезінки). Методи діагностики (загальний аналіз крові, паразитоскопія). Лікування (групи протималярійних препаратів, особливості застосування їх). Профілактика, значення своєчасної ізоляції хворого та призначення гаметоцидних препаратів.

4.6. Інфекції зовнішніх покривів.

- 4.6.1. Сибірка. Основи етіології та епідеміології сибірки. Клінічні проявлення локалізованої та генералізованої форм сибірки. Диференційна діагностика. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Антибіотикотерапія. Імунотерапія. Профілактика. Заходи у вогнищі інфекції.
- 4.6.2. Сказ. Клініко-епідеміологічна характеристика сказу. Основні клінічні прояви хвороби. Лабораторна діагностика. Медична допомога хворому. Значення первинного оброблення вкушеної рани. Профілактика сказу серед населення. Профілактичні заходи у вогнищі.
- 4.6.3. Пращець.
- 4.6.4. Етіологія та епідеміологія правця. Особливості клініки правця. Генералізований і місцевий прашець. Лабораторна діагностика. Диференціальна діагностика. Основні етапи лікування хворого на прашець. Роль первинного хірургічного оброблення рани в профілактиці правця. Планова і екстрена профілактика правця. Заходи у вогнищі.

5. Акушерство та гінекологія.

5.1. Акушерська допомога при патології вагітності.

- 5.1.1. Уявлення про гестози. Сучасні теорії етіопатогенезу. Клінічна класифікація. Гестози першої половини вагітності (блювання, слинотеча). Клінічний перебіг, діагностика. Принципи лікування раннього гестозу. Показання для переривання вагітності.
- 5.1.2. Пізні гестози. Класифікація за ступенем тяжкості. Доклінічні форми (прегестоз). Методи виявлення прегестозу. Клінічна картина всіх форм та стадій пізнього гестозу. Принципи лікування. Терапія гестозу залежно від форми, ступеня тяжкості та тривалості перебігу.
- 5.1.3. Інтенсивна терапія тяжких форм гестозів. Особливості надання першої допомоги. Показання до дострокового розродження. Особливості проведення пологів при гестозах. Профілактика гестозів. Виявлення груп ризику. Ведення вагітності у разі ризику розвитку гестозу. Медична реабілітація породіль, які перенесли пізній гестоз.

5.2. Акушерський травматизм і перша допомога при ньому.

- 5.2.1. Розриви матки. Класифікація: насильницькі й спонтанні, повні й неповні розриви матки. Симптоми загрозового розриву матки. Судорожні перейми. Хворобливе розтягання нижнього маткового сегмента. Профілактика розриву матки.
- 5.2.2. Симптоми розриву, припинення родової діяльності, шок, кровотеча, зникнення серцебиття плода.
- 5.2.3. Розриви промежини й піхви. Класифікація розривів. Значення розривів промежини в розвитку опущення й випадання тазових органів. Перинеотомія, показання, техніка виробництва. Розриви полових губ, клітора й допомога при них.

- 5.3. Післяпологові захворювання.**
- 5.3.1. Поняття. Етіологія. Патогенез. Класифікація.
- 5.3.2. Післяродові мастити. Збудник, клініка та лікування.
- 5.3.3. Загальна терапія післяродових захворювань.
- 5.4. Запальні гінекологічні захворювання.**
- 5.4.1. Захворювання неспецифічної етіології. Збудники. Шляхи інфікування. Класифікація. Признаки гострого та хронічного запальних процесів. Діагностика. Лікування. Диспансеризація. профілактика.
- 5.4.2. Захворювання специфічної етіології. Шляхи інфікування. Класифікація. Признаки. Клініка. Діагностика. Лікування. Диспансеризація. Профілактика.
- 5.5. Доброякісні та злоякісні пухлини статевих органів.**
- 5.5.1. Класифікація. Діагностика. Лікування. Прогноз лікування.
- 6. Дитячі хвороби.**
- 6.1. Введення.**
- 6.1.1. Основні етапи розвитку охорони материнства й дитинства в Україні. Видатні педіатри і їхня роль у розвитку й організації педіатричної допомоги (Н. Ф. Філатов, А. А. Кисіль, Г. Н. Сперанський, М. С. Маслов, А. А. Колтипін й ін.).
- 6.1.2. Охорона материнства й дитинства в Україні. Боротьба з дитячою захворюваністю. Зниження дитячої смертності в нашій країні. Організація лікувально-профілактичної допомоги дітям у містах і сільській місцевості.
- 6.1.3. Охорона здоров'я дітей у школі. Санітарний нагляд. Дегельмінтизація. Особливості організації цієї роботи на фельдшерсько-акушерському пункті.
- 6.2. Рациональне харчування дитини.**
- 6.2.1. Основні правила штучного вигодовування. Найпоширеніші суміші для змішаного й штучного вигодовування. Сухі суміші й концентрати, що випускають харчовою промисловістю.
- 6.2.2. Схема прикорму й штучного вигодовування з урахуванням індивідуальних особливостей дитини. Організація харчування в дитячих установах. Умови, що сприяють підвищенню апетиту в дітей.
- 6.2.3. Особливості харчування дітей дошкільного та шкільного віку.
- 6.3. Хвороби немовлят.**
- 6.3.1. Особливості терморегуляції немовляти. Боротьба з охолодженням і перегріванням. Догляд за пупковою ранною. Причини недоношеності. Ознаки недоношеності. Особливості догляду за недоношеними дітьми. Роль правильної організації зовнішнього середовища. Методи вигодовування недоношених.
- 6.3.2. Асфіксія немовлят. Причини асфіксії, ступінь її. Боротьба з асфіксією попередження її, перша допомога при ній і подальший догляд.
- 6.3.3. Найбільш часті ушкодження при пологах. Внутрічерепні крововиливи і їхні наслідки; догляд за такими дітьми; необхідність подальшого спостереження за ними. Аномалії й уроджені пороки розвитку.
- 6.3.4. Хвороби пупка. Причини, профілактика, лікувальні заходи.
- 6.3.5. Сепсис немовлят. Джерела й шляхи зараження. Клініка. Основні симптоми загальні й місцеві. Особливості перебігу сепсису в недоношених. Прогноз. Догляд і лікування. Забезпечення грудним молоком. Профілактичні заходи. Необхідність термінової консультації лікаря й госпіталізації дитини при підозрі на сепсис.
- 6.3.6. Жовтяниця немовлят: фізіологічна, при атрезії жовчних шляхів, сепсисі, уродженій гемолітичній хвороби.
- 6.3.7. Практичні заняття
- 6.3.8. Проведення туалету немовляти.
- 6.3.9. Демонстрація недонесених дітей, прийомів сповивання, обігрівання й годівлі їх. Демонстрація новонароджених дітей, навчання догляду за ними, участь у проведенні лікувальних заходів.
- 6.4. Гострі й хронічні розлади травлення й харчування дітей раннього віку.**
- 6.4.1. Частота й тяжкість гострих захворювань органів травлення, їх місце в структурі захворюваності та дитячої смертності. Загальна характеристика захворювань органів травлення в дітей раннього віку.
- 6.4.2. Класифікація захворювань травного каналу. Функціональні розлади травлення. Причини, симптоми, діагностика гострих розладів травлення. Роль інфекційного збудника у виникненні захворювань.
- 6.4.3. Сучасні погляди на проблему хронічних розладів живлення. Уявлення про нормотрофію.
- 6.4.4. Гіпотрофія. Етіологія, патогенез. Природжена й набута гіпотрофія. Ступені пренатальної гіпотрофії. Клінічні прояви трьох ступенів постнатальної гіпотрофії. Визначення ступенів гіпотрофії. Відмінність клінічних проявів залежно від порушення в харчуванні дитини. Прогноз при гіпотрофії.
- 6.4.5. Дієтотерапія з урахуванням фази гіпотрофії й толерантності дитини до їжі. Інші методи лікування. Антенатальна та постнатальна профілактика гіпотрофії.

- 6.4.6. Паратрофія. Етіологія, клінічні прояви. Лікування хворих, профілактика захворювання. Організація правильного догляду за дитиною.
- 6.4.7. Роль фельдшера в профілактиці дистрофії.
- 6.4.8. Практичні заняття.
- 6.4.9. Демонстрація та розбір випадків гострих і хронічних розладів травлення та харчування у дітей. Участь в організації догляду за хворими дітьми й дієтотерапії. Виконання призначень лікаря.
- 6.5. Рахіт. Гіпокальціємічний синдром.**
- 6.5.1. Етіологія, патогенез, класифікація. Клініка різних періодів і ступенів. Неспецифічна й специфічна профілактика. Неспецифічне й специфічне лікування хворих. Методика застосування холекальциферолу (вітамін D₃). Фізіотерапевтичні методи лікування.
- 6.5.2. Гіпокальціємічний синдром. Етіологія, патогенез, клініка латентної та явної форм. Діагностика, лікування хворих, надання невідкладної допомоги при ларингоспазмі та еклампсії. Диспансерний нагляд. Профілактика захворювання.
- 6.5.3. Практичні заняття.
- 6.5.4. Демонстрація й розбір відповідних хворих.
- 6.6. Захворювання органів дихання.**
- 6.6.1. Захворювання органів дихання та їх місце в патології дитячого віку, особливо в новонароджених і дітей грудного віку. Роль анатомо-фізіологічних особливостей дитячого віку в розвитку цих захворювань.
- 6.6.2. Гострий бронхіт, гострий обструктивний бронхіт. Гостра пневмонія. Хронічна пневмонія Етіологія, патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Ускладнення. Лікування. Диспансерне спостереження. Санаторне лікування. Профілактика хвороби.
- 6.6.3. Бронхіальна астма. Характеристика захворювання. Етіологія хвороби, патогенез. Різноманітність шляхів проникнення алергенів в організм дитини. Класифікація бронхіальної астми, форми, тип, тяжкість, перебіг. Клінічні прояви бронхіальної астми.
- 6.6.4. Ускладнення хвороби. Лікування на першому та другому етапах, залежно від ступеня тяжкості приступів, у післянападному й міжнападному періодах. Диспансерне спостереження. Особливості імунізації. Профілактика. Роль фельдшера в проведенні санітарно-освітньої роботи серед населення і особливо серед сімей з обтяженою спадковістю.
- 6.6.5. Практичні заняття (у дитячій лікарні).
- 6.6.6. Розбір хворих із пневмонією, бронхіальної астми. Освоєння методики лікування. Участь у догляді за хворими дітьми. Виконання лікарських призначень.
- 6.7. Захворювання серцево-судинної системи.**
- 6.7.1. Ревматизм. Характеристика захворювання. Поширеність серед дітей. Етіологія. Патогенез. Значення генетичної схильності організму до успадкування особливостей імунних реакцій. Класифікація ревматизму та характеристика ступенів його активності. Фази: активна й неактивна. Клініко-анатомічні характеристики уражень серця та інших органів і систем. Характер перебігу. Недостатність кровообігу I, II і III ступенів. Клінічні прояви міокардиту, ендокардиту, перикардиту, поліартриту, малої хореї.
- 6.7.2. Клінічна, лабораторна та інструментальна діагностика уражень серця, суглобів, нервової системи. Поетапне лікування хворих на ревматизм. Догляд хворих. Прогноз. Диспансерний облік. Первинна і вторинна профілактика.
- 6.7.3. Практичні заняття.
- 6.7.4. Демонстрація й розбір відповідних хворих.
- 6.8. Захворювання нирок і сечовивідних шляхів.**
- 6.8.1. Нефрити. Пієліти. Цистити. Ознаки. Перебіг. Лікування, догляд, дієта. Уремія, ознаки, перша допомога.
- 6.9. Гельмінтози.**
- 6.9.1. Види глистів, що найбільше часто зустрічаються в дітей. Способи зараження. Основні симптоми. Профілактика. Лікування. Проведення санітарно-гігієнічних заходів у дитячих установах з метою профілактики гельмінтозів. Проведення санітарно-освітньої роботи серед дітей дошкільного та шкільного віку. Масова дегельмінтизація в дитячих колективах.
- 6.9.2. Лямбліоз. Поширення. Клінічні форми. Джерела. Лікування.
- 6.9.3. Практичні заняття
- 6.9.4. Методика лабораторної діагностики гельмінтозів. Перегляд голівок, члеників, яєць різних гельмінтів.
- 6.10. Гострі інфекційні захворювання у дітей.**
- 6.10.1. Характеристика інфекційного процесу, його форми. Циклічний перебіг, послідовні періоди хвороби та їх характеристика. Уявлення про загострення, рецидиви, суперінфекцію.
- 6.10.2. Профілактика інфекційних хвороб. Значення ранньої діагностики для запобігання поширенню інфекції.
- 6.10.3. Методи підвищення імунітету в дітей. Профілактичні щеплення з метою створення імунітету (специфічна профілактика).
- 6.10.4. Загальні й місцеві реакції на профщеплення в дітей та поствакцинальні ускладнення. Календар профщеплень. Профілактика й лікування ускладнень, пов'язаних зі щепленнями.

6.11. Дизентерія (шигеліоз).

- 6.11.1. Характеристика захворювання. Етіологія. Класифікація збудників та їх властивості. Епідеміологія. Патогенез.
- 6.11.2. Клініка. Особливості перебігу в дітей раннього віку. Розвиток токсикозу та ексикозу. Ускладнення. Діагностика.
- 6.11.3. Профілактика. Заходи у вогнищі інфекції. Терміни виписування з лікарні. Диспансерне спостереження за реконвалесцентами. Обстеження контактних хворих. Виявлення, ізоляція та лікування при безсимптомних формах. Заключна дезінфекція. Медичне спостереження за вогнищем інфекції.

6.12. Кишкова колі-інфекція (ешерихіоз).

- 6.12.1. Визначення поняття цієї групи гострих кишкових захворювань. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клініка. Клінічні форми. Симптоматика. Розвиток токсикозу та ексикозу. Типи й ступені ексикозу. Розрахунок добової кількості рідини для введення дитині та визначення її якісного складу, залежно від типу і ступеня ексикозу. Ускладнення. Прогноз. Діагностика (бактеріологічний метод, копрологічний; застосування люмінесцентної сироватки для експрес-діагностики).
- 6.12.2. Комплексне лікування з урахуванням тяжкості, фази хвороби, фонових і супутніх захворювань, віку хворого.
- 6.12.3. Профілактика. Терміни виписування реконвалесцентів. Ізоляція, бактеріологічне дослідження дітей з дисфункцією кишківника.

6.13. Кір.

- 6.13.1. Визначення поняття захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клініка. Клінічні форми кору та їх перебіг. Ускладнення.
- 6.13.2. Діагностика кору. Диференціальна діагностика. Лікування хворих, зокрема при ускладненні хвороби. Значення режиму й ретельного догляду.
- 6.13.3. Профілактика кору. Активна імунізація. Терміни вакцинації та ревакцинації. Заходи у вогнищі інфекції. Ізоляція хворих. Карантин.

6.14. Дифтерія.

- 6.14.1. Характеристика захворювання. Етіологія. Збудник дифтерії, його властивості. Епідеміологія. Патогенез. Клініка дифтерії. Класифікація. Клінічні форми дифтерії зівя. Дифтерія гортані (дифтерійний круп).
- 6.14.2. Дифтерія носа. Рідкісні форми дифтерії (дифтерія очей, шкіри, зовнішніх статевих органів). Диференційна діагностика. Ускладнення. Прогноз при різних формах дифтерії та її ускладненнях.
- 6.14.3. Діагностика дифтерії. Клінічний діагноз. Бактеріоскопічне та бактеріологічне дослідження. Реакція аглютинації. Експрес-діагностика.
- 6.14.4. Лікування дітей, хворих на дифтерію. Обов'язкова госпіталізація. Своєчасне введення антитоксичної протидифтерійної сироватки. Визначення дози сироватки й правила її введення. Комплексне лікування. Лікування при ускладненнях. Ретельний догляд за хворими. Госпіталізація та санація носіїв.
- 6.14.5. Заходи у вогнищі інфекції. Профілактика дифтерії. Активна імунізація. Терміни вакцинації та ревакцинації АКДП-вакциною та АДП- та АДП-М-анатоксином.

6.15. Скарлатина.

- 6.15.1. Визначення поняття захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клініка. Різні клінічні форми та їх симптоматика. Ускладнення ранні та пізні. Діагностика. Диференціальна діагностика. Комплексне лікування. Значення організації режиму та догляду хворих.
- 6.15.2. Профілактика. Заходи у вогнищі. Ізоляція хворих. Карантин. Виявлення стертих і атипичних форм.

6.16. Кашлюк.

- 6.16.1. Визначення поняття захворювання. Етіологія. Збудник і його властивості. Епідеміологічні особливості. Сприйнятливність організму. Патогенез. Клініка. Особливості перебігу кашлюку в немовлят. Прогноз захворювання. Діагностика кашлюку. Клінічне та епідеміологічне значення ранньої діагностики. Гематологічні зміни. Рентгенологічне обстеження. Бактеріологічний метод. Експрес-метод діагностики. Серологічні реакції.
- 6.16.2. Лікування дітей, хворих на кашлюк. Принципи лікування в різні періоди захворювання й залежно від віку дитини. Значення організації режиму та догляду за хворими. Профілактика кашлюку. Активна імунізація. Терміни вакцинації та ревакцинації. Заходи у вогнищі інфекції. Ізоляція хворих. Карантин.

6.17. Вітряна віспа.

- 6.17.1. Характеристика захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні форми, їх перебіг. Ускладнення, пов'язані з дією вірусу й зумовлені вторинною інфекцією. Діагноз. Диференційна діагностика. Лікування. Ретельний догляд за дитиною. Профілактика. Заходи у вогнищі інфекції. Ізоляція хворих. Карантин.

6.18. Епідемічний паротит.

- 6.18.1. Визначення поняття захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Вікові особливості. Патогенез. Клінічні форми та їх характеристика. Ускладнення хвороби. Прогноз. Діагностика. Лікування хворих. Профілактика. Активна імунізація. Терміни введення вакцини.

6.18.2. Заходи у вогнищі інфекції. Ізоляція хворих. Карантин. Облік стертих та атипових форм.

6.19. Поліомієліт.

6.19.1. Уявлення про ентеровірусні інфекції. Характеристика захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні форми та їх симптоматика. Діагностика. Прогноз. Лікування хворих, профілактика захворювання. Специфічна профілактика захворювання.

6.20. Туберкульоз у дитячому віці.

6.20.1. Сучасний стан проблеми. Етіологія. Епідеміологія. Основні клінічні форми. Фази перебігу процесу. Локалізація й поширеність. Ускладнення туберкульозного процесу. Особливості перебігу туберкульозу в дітей. Діагностика туберкульозу. Використання туберкулінодіагностики для раннього виявлення туберкульозу в дітей і для профілактики захворювання. Рентгенологічне дослідження.

6.20.2. Рання туберкульозна інтоксикація. Характеристика захворювання. Клінічні прояви. Віраж туберкулінових проб. Поствакцинальна алергія.

6.20.3. Первинний туберкульозний комплекс. Характеристика захворювання. Клініка. Перебіг з чіткою симптоматикою і без виразних клінічних проявів.

6.20.4. Причини ураження внутрішньогрудних лімфатичних вузлів. Залежність клінічних проявів від реактивності макроорганізму, форми патологічного процесу та його локалізації. Діагностика. Ускладнення. Прогноз.

6.20.5. Уявлення про туберкульозний менінгіт.

6.20.6. Комплексне лікування туберкульозу. Неспецифічна профілактика. Специфічна профілактика (вакцинація та ревакцинація). Правила введення вакцини БЦЖ. Первинна і вторинна хіміопротекція. Диспансерне спостереження.

6.20.7. Практичні заняття (в інфекційній лікарні).

6.20.8. Демонстрація хворих з різними інфекційними захворюваннями, у різних стадіях захворювання й з різними ускладненнями. Знайомство з порядком прийому, розміщення й виписки хворих. Знайомство з основами дієтичного харчування при різних інфекціях, особливо при дизентерії. Участь у здійсненні ряду моментів по догляду за хворими дітьми, проведенні спеціальних методів дослідження й лікування. Узяття матеріалу для лабораторного дослідження. Участь в обходах лікаря й виконання лікарських призначень. Відвідування протитуберкульозного диспансеру.

7. Невідкладна медична допомога.

7.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

7.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

7.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

7.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

7.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змії.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

8. Планування сім'ї.

8.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

8.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаній вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

8.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

9. Інфекційний контроль.

9.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

9.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

9.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

10. Тестування в медицині.

10.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

10.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сидоренко П.І. Анатомія та фізіологія людини. Київ: Медицина, 2007.
2. «Соціальна медицина», Є.В. Черношвинова. Київ – Медици. 2000.
3. [«Управління змінами в системі охорони здоров'я України»](#), Л.В. Крячкова. Дніпропетровськ – Літограф. 2016.
4. [«Громадське здоров'я»](#), В.Ф. Москаленко. Київ – Нова гнига. 2013.
5. Вороненко Ю.В. Соціальна медицина та ООЗ. Тернопіль: Укрмедкнига, 2002.
6. Спішин А.В. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими. Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.
7. Середюк Н.М. Внутрішня медицина. Терапія. Київ: Медицина, 2007.
8. Роздольський І.В. Посібник з хірургії. Київ: Здоров'я, 2003.
9. Тарасюк В.С. Педіатрія в модулях. Київ: Медицина, 2008.
10. Сміян І.С. Актуальні питання вакцино профілактики інфекційних хвороб у дітей. Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.
11. За ред. Мороз Л.О. Посібник для практичних занять з акушерства. Київ: Здоров'я, 2006.
12. За ред. Мороз Л.О. Гінекологія. Київ: Здоров'я, 2002.
13. Хохліч Т.У. Практикум з гінекології. Київ: Здоров'я, 2000.
14. Чорновіл А.В. Клінічне медсестринство в інсектології. Київ: Здоров'я, 2002.
15. Андрейчин М.А. Медсестринство при інфекційних хворобах. Тернопіль: Укрмедкнига, 2002.
16. Новосад Л.С. Шкірні та венеричні хвороби. Київ: Здоров'я, 2000.
17. Жабоедов Г.Д. Практикум з очних хвороб. Київ: Здоров'я, 2002.
18. Чепкий Л.П. Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія. Київ: Вища школа, 2004.
19. Синяк К.М. Епідеміологія. Київ: Здоров'я, 2001.
20. Андрейчин М.А. Епідеміологія. Тернопіль: Укрмедкнига, 2000.
21. Мітін Ю.В. Основи хвороб вуха, горла, носа. Київ: Здоров'я, 2001.
22. Музика О.М. Практикум з отоларингології. Київ: Здоров'я, 2000.
23. Порада А.М. Основи фізичної реабілітації. Київ: Медицина, 2006.
24. Роздольський І.В. Невідкладні стани в хірургії. Київ: Медицина, 2007.
25. За ред. Поцюрка Р.І. Невідкладні стани в педіатрії. Київ: Медицина, 2007.
26. Назарова І.Б. Невідкладні стани в акушерстві. Київ: Медицина, 2006.
27. Орехівська І.Є. Гайдученко І.В. Фтизіатрія (навч.-метод. посібник). Херсон: 2007.
28. Чорновіл А.В., Грицько Р.Ю. Клінічне медсестринство в інфектології з елементами епідеміології. - К.: Здоров'я, 2002.
29. Посібник з діагностики, терапії та профілактики інфекційних хвороб в умовах поліклініки / За ред. Андрейчина М.А. - К.: Здоров'я, 1994.
30. Андрейчин М.А., Копча В.С. Епідеміологія. Тернопіль: Укрмедкнига, 2000.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФЕЛЬДШЕРІВ, МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ШКІЛ, ІНТЕРНАТІВ, УЧИЛИЩ, ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ))

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних спеціалістів заочною формою і розрахована на 4 тижні (144 години).

Навчання передбачає вивчення наступних розділів: цикл професійної та практичної підготовки, невідкладна медична допомога, природне планування сім'ї, інфекційний контроль. Розглядаються актуальні питання шкільної медицини, проводиться знайомство з новими методами діагностики, лікування і профілактики захворювань та гігієни підлітків. Розподіляються теми рефератів та надається банк тестів за спеціальністю.

На практичних заняттях здобувачі освіти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми, знайомляться з тестами.

В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Гігієна дітей та підлітків.	46	16	30	
1.1.1.	Організація та зміст лікувально-профілактичної допомоги дітям та підліткам.	3	1	2	
1.1.2.	Анатомо-фізіологічні особливості дітей та підлітків.	6	2	4	
1.1.3.	Гігієна навчання та виховання в загальноосвітніх школах, школах-інтернатах, ПТУ та технікумах.	5	1	4	
1.1.4.	Гігієна трудового навчання та професійно-технічної освіти.	6	2	4	
1.1.5.	Гігієна обладнання та предметів дитячого вжитку.	6	2	4	
1.1.6.	Фізичне виховання та медичний контроль за його організацією.	6	2	4	
1.1.7.	Основи раціонального харчування дітей та підлітків. Профілактика харчових отруєнь.	10	4	6	
1.1.8.	Епідеміологія та дезінфекція в навчальному закладі.	4	2	2	
1.2.	Дитячі хвороби.	48	22	26	
1.2.1.	Гострі інфекційні захворювання та їх профілактика в дитячому колективі.	18	8	10	
1.2.2.	Клініка захворювань у дитячому та підлітковому віці.	30	14	16	
1.3.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	66	74	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Цикл професійної та практичної підготовки.

1.1. Організація та зміст лікувально-профілактичної допомоги дітям та підліткам.

- 1.1.1. Державна система охорони материнства і дитинства. Загальні принципи побудови лікувально-профілактичної допомоги дітям та підліткам. Основні напрямки та взаємозв'язок в роботі підліткового кабінету дитячої поліклініки, медкабінету школи, інтернату, здоров'я пунктів середніх навчальних закладів.
- 1.1.2. Сучасні критерії оцінки стану здоров'я. Захворюваність. Методика аналізу захворюваності. Вади захворюваності. Облікові та звітні форми.
- 1.1.3. Поглиблені медичні огляди (накази № 555, № 192 МОЗ України). Групи здоров'я. Організація та проведення медичного контролю за умовами навчання та виховання (навчально-виховним режимом, трудовим навчанням, фізичним вихованням, харчуванням, освітленням, учбовими меблями, повітряним режимом тощо).
- 1.1.4. Організація та проведення протиепідемічних заходів. Профілактичні щеплення.
- 1.1.5. Роль, зміст, планування та облік роботи медперсоналу школи, ПТУ, технікуму.
- 1.1.6. Медична документація здоров'я пункту.

1.2. Анатомо-фізіологічні особливості дітей та підлітків.

- 1.2.1. Основні закономірності росту і розвитку дітей та підлітків.

- 1.2.2. Вікова періодизація.
- 1.2.3. Морфологічні та фізіологічні особливості систем (кісткової, м'язової, серцево-судинної, ендокринної, нервової, лімфатичної, сечовидільної, статевої, органів травлення та дихання, обміну речовин, крові). Фізичний розвиток та фактори, що його обумовлюють.
- 1.2.4. Сучасні методи оцінки фізичного розвитку.
- 1.3. Гігієна навчання та виховання в загальноосвітніх школах, ПТУ та технікумах**
 - 1.3.1. Фізіологічні основи та гігієнічні принципи добового режиму.
 - 1.3.2. Поняття про втому, перевтому, їх профілактика.
 - 1.3.3. Сон, його фізіологічна основа, фактори, що впливають на сон.
 - 1.3.4. Поняття про бюджет часу.
 - 1.3.5. Особливості режиму дня школяра та учня ПТУ, технікуму.
 - 1.3.6. Гігієнічні вимоги до організації уроку.
 - 1.3.7. Принципи побудови тижневого розкладу.
 - 1.3.8. Комп'ютерні класи.
 - 1.3.9. Гігієнічні вимоги до обладнання приміщення, робочих місць.
 - 1.3.10. Режим занять за відеотерміналами.
- 1.4. Фізичне виховання та медичний контроль за його організацією.**
 - 1.4.1. Гігієна фізичного виховання.
 - 1.4.2. Оптимальний руховий режим як основа фізвиховання.
 - 1.4.3. Фізвиховання в школах та середніх навчальних закладах.
 - 1.4.4. Профілактика спортивного травматизму.
 - 1.4.5. Особливості фізичного виховання дітей з відхиленнями в стані здоров'я.
 - 1.4.6. Загартовування, як засіб фізвиховання.
 - 1.4.7. Медико-педагогічний контроль за заняттями фізвихованням.
 - 1.4.8. Розподіл учнів на фізкультурні групи.
 - 1.4.9. Терміни допуску до занять після гострих захворювань.
 - 1.4.10. Контроль за утриманням місць для занять фізкультурою та спортом.
 - 1.4.11. Гігієнічні вимоги до штучних плавальних басейнів.
- 1.5. Гігієна трудового навчання та професійно-технічної освіти.**
 - 1.5.1. Гігієнічна характеристика та оцінка виробничих факторів (шум, вібрація, освітлення, теплова енергія, хімічні речовини, пил, фізнавантаження).
 - 1.5.2. Профілактика несприятливої дії виробничих факторів.
 - 1.5.3. Гігієнічні вимоги до організації трудового навчання.
 - 1.5.4. Професійна орієнтація та лікарська профконсультація.
 - 1.5.5. Принципи та методи визначення профпридатності здорових та хворих підлітків.
- 1.6. Основи раціонального харчування дітей та підлітків. Профілактика харчових отруєнь.**
 - 1.6.1. Поняття про збалансоване та раціональне харчування.
 - 1.6.2. Значення харчових продуктів для організму в процесі росту.
 - 1.6.3. Основні вимоги до складання меню.
 - 1.6.4. Обсяг їжі в залежності від віку.
 - 1.6.5. Організація дієтхарчування в школі.
 - 1.6.6. Вимоги до доставки, якості, умов зберігання та реалізації харчових продуктів.
 - 1.6.7. Гігієна харчоблоку.
 - 1.6.8. Правила обробки та зберігання посуду та обладнання.
 - 1.6.9. Класифікація харчових отруєнь.
 - 1.6.10. Основні джерела зараження їжі.
 - 1.6.11. Отруєння грибами та дикоростучими рослинами.
 - 1.6.12. Отруєння хімічними речовинами.
 - 1.6.13. Токсикоінфекції.
 - 1.6.14. Профілактика харчових отруєнь.
 - 1.6.15. Особиста гігієна працівників харчоблоку.
- 1.7. Гігієна обладнання та предметів дитячого вжитку.**
 - 1.7.1. Гігієнічні вимоги до навчального обладнання (парта, лабораторний стіл, стілець, класна дошка тощо).
 - 1.7.2. Фізіологічне обумовлення правильної пози.
 - 1.7.3. Основні принципи підбору меблів та способи їх маркування.
 - 1.7.4. Гігієнічні вимоги до розсаджування дітей з огляду на їх здоров'я.
 - 1.7.5. Гігієнічні вимоги до навчальних майстерень, робочого місця.
 - 1.7.6. Гігієнічні вимоги до інструментарію, навчальних посібників, одягу та взуття школяра.
- 1.8. Епідеміологія та дезінфекція в навчальному закладі.**
 - 1.8.1. Організація протиепідемічних заходів у навчальних закладах.
 - 1.8.2. Облік та аналіз захворюваності, організація карантинних заходів з огляду на особливості кожної інфекції (скарлатина, кір, кашлюк, дифтерія, вірусний гепатит, дизентерія, менінгококова інфекція).
 - 1.8.3. Дезінфекція, її види, дезрозчини.

1.8.4. Організація дезінфекції в навчальному закладі.

1.8.5. Форми інформування СЕС та поліклініки про інфекційне захворювання.

1.9. Гострі інфекційні захворювання та їх профілактика в дитячому колективі.

1.9.1. Гострі інфекційні захворювання дихальних шляхів. ГРВІ, грип.

1.9.2. Поняття «частохворюючі» діти.

1.9.3. Скарлатина, кір, дифтерія, кашлюк та паракашлюк, вітряна віспа, епіпаротит. Етіологія, епідеміологія, клініка, лікування, карантинні заходи.

1.9.4. Кишкові інфекції. Дизентерія, сальмонельоз, вірусний гепатит. Етіологія, епідеміологія, клініка, лікування, карантинні заходи.

1.9.5. Календар профілактичних щеплень у дитячому віці. Наказ № 14 МОЗ України.

1.10. Клініка захворювань у дитячому та підлітковому віці.

1.10.1. Захворювання серцево-судинної системи. Вроджені та набуті вади серця, міокардити, ревматизм, гіпертонічна хвороба, артеріальна гіпертензія - розповсюдженість, основні методи діагностики, клініка, лікування, диспансеризація в умовах навчального закладу.

1.10.2. Захворювання органів дихання. Гостра та хронічна пневмонія, гострий та хронічний бронхіт, бронхіальна астма - розповсюдженість, основні методи діагностики, клініка, лікування, диспансеризація в умовах навчального закладу.

1.10.3. Захворювання шлунково-кишкового тракту. Хронічний гастрит, дуоденіт, виразкова хвороба, дискінезія жовчовивідних шляхів, хронічний холецистит, хронічний панкреатит - розповсюдженість, основні методи діагностики, клініка, лікування, диспансеризація в умовах навчального закладу.

1.10.4. Захворювання нирок. Гострий та хронічний пієлонефрит, гострий та хронічний гломерулонефрит - розповсюдженість, основні методи діагностики, клініка, лікування, диспансеризація в умовах навчального закладу.

1.10.5. Захворювання нервової системи та психічні відхилення. Травматичні захворювання нервової системи, інфекційні захворювання нервової системи, епілепсія, нічне нетримання сечі, розлади мовлення, вегетативні порушення - розповсюдженість, основні методи діагностики, клініка, лікування, диспансеризація в умовах навчального закладу.

1.10.6. Захворювання ендокринної системи. Ожиріння, цукровий діабет, порушення функції щитовидної залози, порушення стану наднирників, порушення статевого розвитку та гінекологічні захворювання у дівчаток - розповсюдженість, основні методи діагностики, клініка, лікування, диспансеризація в умовах навчального закладу.

1.10.7. Захворювання опорно-рухового апарату. Деформація хребта, остеохондропатія костей, плоскостопість – розповсюдженість, основні методи діагностики, клініка, лікування, диспансеризація в умовах навчального закладу.

1.10.8. Захворювання органів зору. Аномалії рефракції, міопія, гіперметропія з пониженням гостроти зору, астигматизм, косокість, запальні захворювання повік, з'єднувальної та рогової оболонок, пошкодження органів зору - розповсюдженість, основні методи діагностики, клініка, лікування, диспансеризація в умовах навчального закладу.

1.10.9. Захворювання вуха, горла і носа. Хронічний тонзиліт, хронічний отит, неврит слухового нерва, хронічний гайморит, хронічний риніт, фарингіт, аденоїда II та III ступеня - розповсюдженість, основні методи діагностики, клініка, лікування, диспансеризація в умовах навчального закладу.

2. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

2.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

2.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

2.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

2.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

3. Невідкладна медична допомога.

3.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

3.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

3.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

3.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

3.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змії.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

4. Планування сім'ї.

- 4.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.
- 4.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.
- 4.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років . Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

5. Інфекційний контроль.

- 5.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 5.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 5.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

6. Тестування в медицині.

- 6.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
- 6.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Гигиена детей и подростков», Н.В.Антропова М.: Медицина, 1990.
2. «Соціальна медицина», Є.В. Черносивцова. Київ – Медичин. 2000.
3. [«Управління змінами в системі охорони здоров'я України»](#), Л.В. Крячкова. Дніпропетровськ – Літограф. 2016.
4. [«Громадське здоров'я»](#), В.Ф. Москаленко. Київ – Нова гнига. 2013.
5. «Справочник врача подросткового кабинета», под ред. Г.М.Костюриной. - К.: Здоровье, 1991.
6. «Справочник педиатра», под ред. М.Я.Студиникина М.; Издатель-пресс, 1997
7. «Медицина дитячого віку», за ред. д.м.н., проф. Р.О.Сабодишина. - Рівне, 2003.
8. «Педіатрія», за ред. проф. С.К. Ткаченка, Р.І. Поцюрка. - К.: Здоров'я, 2003.

5. ТЕРАПІЯ

(ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ТЕРАПЕВТИЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ І КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 4 тижні (144 години).

Навчання передбачає вивчення наступних розділів: цикл професійної та практичної підготовки, невідкладна медична допомога, планування сім'ї. Розглядаються актуальні питання з терапії, проводиться ознайомлення з новими методами діагностики, лікування та профілактики терапевтичних захворювань. Розподіляються теми рефератів та надається банк тестів за спеціальністю.

На практичних заняттях здобувачі освіти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми, знайомляться з тестами.

В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Внутрішні хвороби. Можливі проблеми пацієнта та сестринські втручання. Догляд за хворими.	94	38	56	
1.2.1.	Хвороби серцево-судинної системи.	14	6	8	
1.2.2.	Хвороби органів дихання.	12	4	8	
1.2.3.	Хвороби органів травлення.	16	6	10	
1.2.4.	Хвороби нирок і сечовивідних шляхів.	12	4	8	
1.2.5.	Хвороби ендокринної системи.	8	4	4	
1.2.6.	Хвороби крові та органів кровотворення.	8	4	4	
1.2.7.	Алергічні хвороби та гострі отруєння.	10	4	6	
1.2.8.	Хвороби сполучної тканини.	6	2	4	
1.2.9.	Хвороби суглобів.	4	2	2	
1.2.10.	Професійні хвороби.	4	2	2	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	66	74	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Внутрішні хвороби.

2.1. Хвороби серцево-судинної системи.

Гіпертонічна хвороба і симптоматичні гіпертонії. Атеросклероз. ІХС: стенокардія, інфаркт міокарда, кардіосклероз. Ендо-, міо-, перикардити. Набуті вади серця. Ревматизм. Визначення суті кожного захворювання. Сучасні погляди на етіологію і патогенез. Сприяючі фактори. Методи діагностики: лабораторні, інструментальні (значення ЕКГ, ФКГ, УЗД серця та ін.). Значення рентгенологічного обстеження. Роль медсестри в їх проведенні. Можливі ускладнення: гіпертонічний криз, серцева астма та набряк легень, тромбоемболія легеневої артерії, клінічна смерть, гостра судинна недостатність, кардіогенний шок. Симптоми, долікарська невідкладна допомога, особливості догляду за хворими. Сучасні методи лікування хвороб серцево-судинної системи. Реабілітація післяінфарктних хворих. Догляд за хворими.

2.2. Хвороби органів дихання.

Бронхіти. Бронхіальна астма. Пневмонії. Гнійні захворювання легень. Туберкульоз. Рак легень. Плеврити. Хронічні неспецифічні хвороби легень: емфізема і пневмосклероз. Визначення суті захворювань. Сучасні погляди на етіологію і патогенез. Основні клінічні симптоми та синдроми. Методи діагностики: лабораторні дослідження (аналіз крові, харкотиння, плеврального пунктату), рентгенологічні (реографія органів грудної клітки, томографія, бронхографія), інструментальні. Їх значення та роль медсестри у підготовці та проведенні процедур. Перебіг захворювань. Ускладнення. Долікарська невідкладна медична допомога і особливості догляду за хворими при приступі бронхіальної астми та астматичному стані, гострій та хронічній дихальній і легенево-серцевій недостатності, кровохарканні та легеневої кровотечі, спонтанному пневмотораксі. Сучасні методи лікування захворювань органів дихання. Особливості лікування хворих на туберкульоз. Прогноз. Профілактика.

2.3. Хвороби органів травлення.

Гелікобактеріоз. Гастрити. Виразкова хвороба шлунку та 12-ти палої кишки. Рак шлунку. Гепатити та цирози печінки. Холецистити. Жовчнокам'яна хвороба. Панкреатити. Хвороби кишечника: ентерити, коліти. Визначення суті захворювань. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Основні клінічні симптоми та синдроми. Методи діагностики. Значення лабораторних, рентгенологічних (рентгеноскопії, рентгенографи ШКТ, холецистографії, ірігоскопії, ірігоскопії), ендоскопічних (ЕФГДС, фіброскопії), УЗД, сканування. Роль медсестри у підготовці та проведенні цих досліджень. Перебіг захворювань органів травлення. Ускладнення. Долікарська невідкладна медична допомога та особливості догляду за хворими при шлунково-кишкової кровотечі, перфорації, печінковій комі, печінковій кольці, гострому панкреатиті та загостренні хронічного панкреатиту. Тактика середніх медпрацівників. Сучасні методи лікування хвороб органів травлення. Профілактика. Значення раціонального харчування.

2.4. Хвороби нирок і сечовивідних шляхів.

Гломерулонефрити. Пієлонефрити. Сечокам'яна хвороба. Цистити. Гостра та хронічна ниркова недостатність. Визначення суті захворювань. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Основні клінічні симптоми та синдроми. Методи діагностики. Значення лабораторних методів (аналізу сечі за Нечипоренко, Амбурже, Каковському-Аддісу, проби за Зимницьким, біохімії крові; залишкового азоту, сечовини, креатиніну крові, проби Реберга). Рентгенологічне обстеження нирок. УЗД. Екскреторна ренографія. Завдання медсестри у підготовці хворих та проведенні цих досліджень. Перебіг захворювань нирок і сечовивідних шляхів. Ускладнення. Долікарська невідкладна медична допомога і особливості догляду за хворими при уремійній комі, кирковій еклампсії, нирковій кольці. Сучасні методи лікування. Значення гемодіалізу. Профілактика.

2.5. Хвороби ендокринної системи.

Цукровий діабет. Захворювання щитовидної залози: Базедова хвороба., ендемічне воло, гіпотиреоз. Хвороби гіпофіза. Хвороби наднирників. Визначення кожного захворювання. Основні клінічні прояви, симптоми та синдроми. Сучасні методи діагностики (УЗД, сканування, комп'ютерна томографія та інші). Роль медсестри у підготовці хворих та проведенні цих досліджень. Перебіг цих захворювань. Ускладнення. Долікарська невідкладна медична допомога і особливості догляду при діабетичній та гіпоглікемічній комах, тиреотоксичному кризі. Сучасні методи лікування ендокринологічних хворих. Особливості інсулінотерапії, можливі ускладнення. Значення дієтотерапії та фітотерапії в комплексному лікуванні хворих цукровим діабетом.

2.6. Хвороби крові та органів кровотворення.

Анемії: гостра та хронічна постгеморагічна, залізодефіцитна, В12-дефіцитна, фолієводефіцитна (Аддісон-Бірмера), гіпопластична, гемолітична. Лейкози: гострий та хронічний. Геморагічні діатези. Сучасний погляд на етіологію та патогенез захворювань крові. Основні гематологічні, симптоми та синдроми. Особливості клініки хвороб крові. Методи діагностики, значення пункції кісткового мозку. Роль медсестри у підготовці хворих та проведенні досліджень. Перебіг хвороб крові. Ускладнення. Долікарська невідкладна медична допомога і особливості догляду при кровотечах і крововиливах, при септичних станах. Догляд за важкохворими та агонуючими. Проблеми етики та деонтології в гематології. Сучасні методи лікування гематологічних хворих. Пересадка червоного кісткового мозку. Прогноз та профілактика захворювань крові та органів кровотворення.

2.7. Алергічні хвороби та гострі отруєння.

Гостра кропив'янка. набряк Квінке. Медикаментозна хвороба. Анафілактичний шок. Причини та патогенез. Ведучі клінічні прояви. Долікарська невідкладна медична допомога і подальша тактика медсестри при гострих алергічних реакціях. Особливості догляду за хворими. Сучасні методи обстеження та лікування хворих. Профілактика алергозів.

Гострі екзогенні отруєння: професійні, побутові, навмисні.

Коматозні стани при отруєннях сурогатами алкоголю, наркотичними речовинами, медикаментами, отруєнні грибами. Невідкладна медична допомога диференційована та недиференційована, антидотна та інфузійна терапія, форсований діурез, симптоматична терапія. Особливості догляду за хворими при отруєннях. Промивання шлунку та кишечника.

2.8. Хвороби сполучної тканини.

Уявлення про дифузні хвороби сполучної тканини (системний червоний вовчак, системну склеродермію, вузликовий періартеріїт). Особливості догляду за хворими із захворюваннями сполучної тканини. Участь медичної сестри у профілактиці захворювань.

2.9. Хвороби суглобів.

Поліартрити. Ревматоїдний артрит: визначення, етіологія, основні клінічні симптоми. Додаткові методи обстеження хворих, інтерпретація отриманих даних медичною сестрою. Перебіг захворювань суглобів.

Основні принципи лікування. Ускладнення та їх профілактика. Санаторно-курортне лікування. Особливості догляду за хворими.

Уявлення про деформуючий остеоартроз, остеохондроз, етіопатогенез, клініка, ускладнення, лікування і профілактика цих захворювань. Догляд за хворими.

2.10. Професійні хвороби.

Виробничі шкідливості. Класифікація професійних захворювань.

Пневмокозіоз. Силікоз. Вібраційна хвороба. Причини Клінічні прояви. Сучасні методи діагностики та лікування. Ускладнення. Диспансеризація. Профілактика. Догляд за хворими.

3. Невідкладна медична допомога.

3.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

3.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

3.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

3.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

3.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змії.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

4. Планування сім'ї.

4.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

4.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

4.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

5. Інфекційний контроль.

5.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

5.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

5.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

6. Тестування в медицині.

6.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

6.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. [«Внутрішня медицина»](#), Сердюк Н.М. Київ – Медицина. 2013.
2. «Внутрішні хвороби», Парацак Г.П., Баран С.В., Сташишин О.С. та ін. Київ: Здоров'я, 1994.
3. «Сестринська справа», Апанасенко Г.А., Богуш С.А., Троцінська Н.А. та ін. Київ: Здоров'я. 1992.
4. «Загальний та спеціальний догляд за хворими», Нетяженко В.З., Сьоміна А. Г., Присяжнюк М.С. Київ: Здоров'я, 1992.
5. «Медсестринство в терапії», Н.В.Пасечко. Укрмедкнига, 2004.

6. ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ І КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних сестер за очною формою навчання і розрахована на 4 тижні (144 години).

Навчання складається з таких розділів: невідкладна медична допомога, планування сім'ї, інфекційний контроль. Крім цього розглядаються актуальні питання гастроентерології, проводиться ознайомлення з новими методами діагностики, лікування та профілактики захворювань органів травлення. Розподіляються теми рефератів і роздаються тестів із сестринської справи, тестів з невідкладної медичної допомоги та тестів з гастроентерології для кожного курсанта.

Практичні заняття проводяться на базі гастроентерологічних відділень.

В останній день четвертого тижня здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Хвороби органів травлення.	94	38	56	
1.2.1.	Захворювання стравоходу. Уроджені та набуті.	6	2	4	
1.2.2.	Хвороби шлунку: гастрити, гелікобактеріоз.	10	4	6	
1.2.3.	Виразкова хвороба шлунку та 12 палої кишки.	8	2	6	
1.2.4.	Ускладнення виразкової хвороби. Доброякісні та злоякісні пухлини шлунку.	8	4	4	
1.2.5.	Захворювання кишечника.	10	4	6	
1.2.6.	Гельмінтози.	6	2	4	
1.2.7.	Захворювання печінки та жовчовивідних шляхів.	10	4	6	
1.2.8.	Жовчнокам'яна хвороба. Рак печінки.	6	2	4	
1.2.9.	Захворювання підшлункової залози.	10	4	6	
1.2.10.	Основи дієтології. Лікувальне і дієтичне харчування.	4	2	2	
1.2.11.	Алергічні ускладнення. Гострі отруєння.	8	4	4	
1.2.12.	Лабораторні та інструментальні методи дослідження в гастроентерології. Роль медичної сестри у підготовці хворих.	8	4	4	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	66	74	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Цикл професійної та практичної підготовки.

2.1. Організація роботи медсестер.

Моральний лик середніх медичних працівників, сумлінне ставлення до праці, відчуття відповідальності, любов до обраної професії. Поняття про медичну етику та деонтологію. Особиста гігієна медичної сестри.

Лікувально-охоронний режим у лікарні та роль медсестер у його дотриманні. Догляд за хворими, як

важливий лікувальний фактор. Повна та часткова санітарна обробка хворих. Обробка на педикульоз (наказ МОЗ України №38 від 28.03.1996 р).

Методи транспортування хворих у відділенні, особиста гігієна хворого Зміна постільної та натільної білизни важкохворим. Догляд за шкірою та профілактика пролежнів.

Організація лікувального харчування в стаціонарі. Годування ослаблених та важкохворих. Методи штучного харчування. Термометрія.

Виписування, зберігання та методи використання лікарських засобів.

Профілактичне спрямування. Диспансерний метод спостереження як основна профілактика. Показники та статистика захворюваності з тимчасовою втратою працездатності. Принципи лікарсько-трудова експертизи (ЛТЕК).

Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ.

Практичне значення дотримання положень, наказів, інструкцій та рекомендацій МОЗ у профілактиці внутрішньолікарняної інфекції (ВІЛ-інфекції, гепатит В та інші).

Накази №13 від 12.01.1996 р., №14 від 25.01.1996 р., №408 від 12.08.1998 р.

2.2. Хвороби органів травлення.

2.2.1. Захворювання стравоходу, езофагіт, дивертикул стравоходу, рак стравоходу.

2.2.2. Хвороби шлунка: гострі та хронічні гастрити. Гелікобактеріоз.

2.2.3. Виразкова хвороба шлунка та дванадцятипалої кишки.

2.2.4. Ускладнення виразкової хвороби. Доброякісні та злоякісні пухлини шлунка.

2.2.5. Захворювання кишечника. Хронічний дуоденіт. Хронічний ентерит. Функціоналі» кишкова дистонія (хронічний коліт). Неспецифічний виразковий коліт. Рак товстої кишки.

2.2.6. Гельмінтози: аскаридоз, опісторхоз, трихінельоз, трихоцефальоз, теніоз, ентеробіоз, лямбліоз.

2.2.7. Захворювання печінки та жовчовивідних шляхів: жовтяниця, хронічний гепатит, цироз печінки, хронічний холецистит, дискінезія жовчовивідних шляхів, холангіт.

2.2.8. Жовчнокам'яна хвороба. Рак печінки.

2.2.9. Захворювання підшлункової залози: хронічний панкреатит, рак підшлункової залози. Визначення сутності захворювань (1.2.- 1.2.11.). Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Основні клінічні симптоми та синдроми. Методи діагностики. Перебіг. Ускладнення Долікарська невідкладна медична допомога та особливості догляду за хворими при шлунково-кишковій кровотечі, перфоративній виразці шлунка, печінковій та кишковій кольці, печінковій комі, гострому та загостренні хронічного панкреатиту. Тактика медичної сестри при цих станах. Сучасні методи лікування хвороб органів травлення. Профілактика. Значення раціонального харчування Диспансеризація Санаторно-курортне лікування хворих із захворюваннями органів травлення.

2.2.10. Алергічні ускладнення. Гострі отруєння. Патогенез та клінічна картина алергічних ускладнень медикаментозної терапії в гастроентерології. Анафілактичний шок і невідкладна допомога при ньому. Гострі екзогенні отруєння - побутові, професійні, навмисні. Коматозні стани при отруєннях грибами, медикаментами, наркотиками та ін. Надання невідкладної медичної допомоги (антидотна, інфузійна та симптоматична терапія). Особливості догляду за хворими при отруєннях.

2.2.11. Лабораторні та інструментальні методи дослідження в гастроентерології. Значення лабораторних, рентгенологічних (рентгеноскопія, рентгенографія шлунково-кишкового тракту, холецистографія, іригоскопія, іригографія), ендоскопічних (ЕФГДС, КК5), УЗД, сканування та інших досліджень. Роль медичної сестри у підготовці та їх проведенні.

3. Невідкладна медична допомога.

3.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

3.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

3.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

3.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

3.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змії.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

4. Планування сім'ї.

4.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

4.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

4.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

5. Інфекційний контроль.

- 5.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 5.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 5.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

6. Тестування в медицині.

- 6.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
- 6.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Внутрішні хвороби», Левченко В.А., Сердюк Н.М., Вакалюк І.П. та ін. Львів, Світ, 1995.
2. [«Основні клінічні синдроми в гастроентерології»](#), Кривенко В.І. Запоріжжя – Медичний університет. 2016.
3. «Загальний та спеціальний догляд за хворими», Нетяженко В.З. К.: Здоров'я, 1993.
4. «Внутрішні хвороби», Парагдас Г.П., Баран С.В., Сташишин О.С. та ін. К.: Здоров'я, 1994.
5. «Сестринська справа», Шевчук М.Г. К., Здоров'я. 1992 р.
6. «Медсестринство в терапії», Н.В.Пасечко. Укрмедкнига, 2004.

7. ЕНДОКРИНОЛОГІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ЕНДОКРИНОЛОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ І КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Серед інших гострих проблем незалежна Українська держава відчула потребу в перебудові підготовки медичних сестер, реформі медсестринської освіти. Перехід у системі охорони здоров'я України до медсестринської моделі надання допомоги зобов'язує медичну сестру використовувати у своїй роботі всі етапи медсестринського процесу: обстеження пацієнта, виявлення його проблем, встановлення сестринського діагнозу, планування сестринської допомоги, здійснення плану сестринських втручань і оцінку ефективності сестринського догляду.

Дії медичної сестри повинні бути свідомими, базуватись на знаннях суті та механізму розвитку захворювання і розумінні впливу на організм маніпуляцій та медикаментів.

Згідно з планом підвищення кваліфікації молодших спеціалістів ендокринологічних відділень і кабінетів програма передбачає очну форму підготовки. Програма охоплює лекції та практичні заняття і розрахований на 4 тижні.

Мета: підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки медичних сестер на належному фаховому рівні для роботи в ендокринологічних відділеннях та кабінетах.

Програма охоплює спеціальну частину та суміжні дисципліни (невідкладну медичну допомогу, інфекційний контроль, планування сім'ї) за додатковими програмами. У змісті програми звертається увага на раннє розпізнавання форм захворювання, особливості перебігу захворювання в різних вікових групах, питання диспансеризації і профілактики захворювань, а також швидкого і якісного надання невідкладної медичної допомоги. Особлива увага приділена захворюванням підшлункової та щитоподібної залози у зв'язку з ростом захворюваності, інвалідизації та смертності від цих захворювань в Україні.

На практичних заняттях здобувачі освіти вчаться застосовувати медсестринський процес до всіх членів сім'ї, працюють в денному стаціонарі та на прийомі з лікарем, навчають хворих методам самоконтролю, елементам самодогляду, самопомоги.

Для виявлення рівня знань здобувачі освіти передбачено тестовий контроль кінцевого рівня знань, та випускний іспит, який визначає рівень практичної та теоретичної підготовки.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Залози внутрішньої секреції, їх роль у життєдіяльності організму людини. Роль медсестри у лікуванні ендокринних хвороб. Догляд за хворими.	2	2	–	
1.3.	Захворювання щитоподібної залози.	15	6	9	
1.3.1.	Дифузний токсичний зоб.	3	1	2	
1.3.2.	Вузловий токсичний зоб.	2	1	1	
1.3.3.	Гіпотиреоз.	3	1	2	
1.3.4.	Тиреоїдит.	2	1	1	
1.3.5.	Ендемічний і спорадичний зоб.	3	1	2	
1.3.6.	Пухлини щитоподібної залози.	2	1	1	
1.4.	Захворювання навколощитоподібних залоз.	4	2	2	
1.4.1.	Гіпопаратиреоз.	2	1	1	
1.4.2.	Гіперпаратиреоз.	2	1	1	
1.5.	Захворювання підшлункової залози.	30	4	26	
1.5.1.	Цукровий діабет.	–	–	–	
1.5.2.	Гіперінсулінізм.	–	–	–	
1.6.	Захворювання надниркових залоз.	13	5	8	
1.6.1.	Хронічна недостатність кори надниркових залоз.	3	1	2	
1.6.2.	Гостра недостатність кори надниркових залоз.	2	1	1	
1.6.3.	Гормонально-активні пухлини надниркових залоз.	3	1	2	
1.6.4.	Уроджена дисфункція кори надниркових залоз.	3	1	2	
1.6.5.	Феохромоцитома.	2	1	1	
1.7.	Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи.	16	8	8	
1.7.1.	Хвороба Іценко-Кушинга	3	1	2	
1.7.2.	Ожиріння.	3	1	2	
1.7.3.	Церебрально-гіпофізарний нанізм.	3	1	2	

1.7.4.	Акромегалія, гігантизм.	2	1	1	
1.7.5.	Нецукровий діабет.	2	1	1	
1.7.6.	Адипозо-генітальна дистрофія.	1	1	–	
1.7.7.	Синдром Симондса, Шиєна, Пархона, Чіарі-Фромеля.	2	2	–	
1.8.	Захворювання статевих залоз.	6	3	3	
1.8.1.	Захворювання жіночих статевих залоз.	4	2	2	
1.8.2.	Захворювання чоловічих статевих залоз.	2	1	1	
1.9.	Уроджені порушення статевої диференціювання.	8	4	4	
1.9.1.	Синдром Шершевського-Тернера	4	2	2	
1.9.2.	Синдром Клайн-Фельтера.	2	1	1	
1.9.3.	Гермафродізм.	2	1	1	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	62	78	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Залози внутрішньої секреції, їх роль у життєдіяльності організму людини. Роль медсестри у лікуванні ендокринних хвороб. Догляд за хворими.

2.1. Залози внутрішньої секреції, їх роль у життєдіяльності організму людини.

2.2. Гіпоталамус та кора головного мозку у регуляції ендокринної системи.

2.3. Ознаки ураження ендокринної системи. Спеціальні методи дослідження.

2.4. Роль медичної сестри у лікуванні та догляді за хворими із захворюваннями ендокринної системи.

3. Захворювання щитоподібної залози.

3.1. Анатомо-фізіологічні особливості щитоподібної залози. Роль тиреоїдних гормонів у організмі людини. Клінічна класифікація захворювань щитоподібної залози.

3.2. Дифузний токсичний зоб (Базедова хвороба).

3.2.1. Дифузний токсичний зоб (тиреотоксикоз): визначення, етіологія, основні клінічні симптоми, ступені збільшення щитоподібної залози, перебіг захворювання. Лабораторна та інструментальна діагностика, інтерпретація отриманих даних медичною сестрою. Принципи лікування. Особливості догляду за хворими. Участь медичної сестри в профілактиці захворювання, у диспансеризації хворих.

3.2.2. Тиреотоксичний криз. Причини, патогенез. Клінічні прояви та невідкладна допомога.

3.3. Вузловий токсичний зоб (токсична аденома).

3.3.1. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічні симптоми. Діагноз, диференційний діагноз. Лікування. Профілактика. Медсестринський догляд.

3.4. Гіпотиреоз.

3.4.1. Етіологія, патогенез гіпотиреозу. Клінічні особливості гіпотиреозу. Зовнішній вигляд хворих. Зміни з боку серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту, стану ендокринних залоз, нервової системи, психіки. Клініка гіпотиреозу у дитячому віці.

3.4.2. Лабораторні дослідження. Визначення холестерину, СБІ, БЕІ, тиреоїдних гормонів, тиреотропного гормону, основного обміну. Принципи лікування гіпотиреозу. Участь медичної сестри у лікуванні, диспансеризації, догляді за хворими.

3.4.3. Гіпотиреоїдна кома. Причини, характерні ознаки, невідкладна допомога.

3.5. Тиреоїдити.

3.5.1. Гострий гнійний тиреоїдит, підгострий тиреоїдит, хронічний фіброзний тиреоїдит (зоб Ріделя), аутоімунний тиреоїдит (тиреоїдит Хашимото). Етіологія, патогенез, клініка, методи діагностики, лікування.

3.6. Ендемічний і спорадичний зоб.

3.6.1. Епідеміологія, причини виникнення, патогенез, клінічна картина в залежності від ступеня збільшення щитоподібної залози і її функціональної активності. Принципи лікування, види профілактики. Роль медичної сестри у профілактиці захворювань, диспансеризації хворих.

3.7. Пухлини щитоподібної залози

3.7.1. Етіологія, патогенез, клініка та перебіг злоякісних новоутворень щитоподібної залози. Діагностика, принципи лікування, прогноз. Особливості догляду за хворими.

3.8. Практичні заняття.

3.8.1. Демонстрація викладачем медсестринського обстеження пацієнтів із захворюваннями щитоподібної залози. Самостійне медсестринське обстеження хворих. Оцінка загального стану пацієнта. Замовлення листа сестринської оцінки стану пацієнта. Встановлення діагнозу.

3.8.2. Підготовка до додаткових методів обстеження (радіоізотопних, комп'ютерної томографії, основного обміну, УЗД, взяття крові для визначення рівня Т3 (трийодтиронін), Т4 (тироксин), ТТГ (тиреотропний гормон), глюкози.

3.8.3. Аналіз призначень лікаря. Виконання лікарських призначень. Складання плану догляду, реалізація плану догляду в стаціонарі, використовуючи стандарти.

3.8.4. Робота в ендокринологічному кабінеті. Прийом хворих, заповнення документації.

3.8.5. Проведення бесід з пацієнтами на тему профілактики захворювань щитоподібної залози.

3.8.6. Навчання пацієнта та родичів пацієнта елементам самогляду.

4. Захворювання навколощитоподібних залоз.

4.1. Гіпопаратиреоз.

4.1.1. Етіологія, патогенез, класифікація. Клінічні особливості. Симптоми Хвостека, Труссо, Шлезингера, Ерба, Гофмана.

4.1.2. Лабораторні методи діагностики. Значення біохімічних показників.

4.1.3. Лікування, прогноз, профілактика. Особливості догляду за хворими.

4.2. Гіперпаратиреоз (хвороба Реклінгаузена).

4.2.1. Етіологія, патогенез, клінічні форми. Основні клінічні симптоми.

4.2.2. Лабораторні методи діагностики. Біохімічні показники. Рентгенологічні дослідження.

4.2.3. Лікування. Прогноз. Особливості догляду за хворими.

4.3. Практичні заняття.

4.3.1. Демонстрація викладачем медсестринського обстеження пацієнтів, самостійне обстеження пацієнтів на захворювання навколо щитоподібних залоз. Оцінка загального стану пацієнта. Заповнення листа сестринської оцінки стану пацієнта. Встановлення діагнозу. Виконання лікарських призначень. Складання разом з пацієнтом плану догляду, організація і реалізація плану догляду в стаціонарі. Участь медичної сестри в підготовці хворих до лабораторних та інструментальних методів обстеження.

4.3.2. Робота в ендокринологічному кабінеті: прийом хворих, заповнення документації.

4.3.3. Навчання пацієнта та родичів пацієнта елементам догляду.

5. Захворювання підшлункової залози.

5.1. Анатомо-фізіологічні дані. Вуглеводний, ліпідний та білковий обмін. Характеристика гормонів підшлункової залози. Інсулін та його роль в організмі людини.

5.2. Цукровий діабет.

5.2.1. Визначення, етіологія, фактори ризику, класифікація. Основні клінічні симптоми. Роль спадкових факторів. Лабораторна діагностика. Ускладнення. Цукровий діабет у ювенільному віці та перебіг захворювання у людини похилого віку.

5.2.2. Цукровий діабет та вагітність. Ранні методи виявлення захворювання: глюкоза крові, глюкозотолерантний тест (ГТТ), глюкозурований гемоглобін та дослідження на С-пептид. Принципи лікування цукрового діабету: дієтотерапія (розрахунок за хлібними одиницями, цукрові замітники), цукрознижуючі препарати (інсулінотерапія і пероральні антидіабетичні препарати); дозоване фізичне навантаження; фітотерапія; нетрадиційні методи лікування.

5.2.3. Хронічні ускладнення цукрового діабету: діабетична гепатопатія, полінейропатія, мікромакроангіопатія, ретинопатія, нефропатія. Лікування хронічних ускладнень цукрового діабету.

5.3. Інсулінотерапія.

5.3.1. Види інсуліну, їх загальна характеристика. Особливості введення і зберігання інсуліну. Методика введення інсуліну, вибір місця ін'єкції. Алергічна реакція на інсулін. Постінсулінові ліподистрофії. Поняття про інсулінорезистентність. Корекція гіпоглікемічних станів та кетоацидозу. Діабетична кома; гіперосмолярна кома; гіпоглікемічна кома; гіперлактацидемічна кома. Діагностика та надання невідкладної допомоги при комах.

5.3.2. Цукровий діабет та гострий інфаркт міокарду.

5.3.3. Диспансерний нагляд за хворими, навчання пацієнтів самоконтролю, профілактика пізніх ускладнень цукрового діабету, санаторно-курортне лікування. Організація роботи «Школи діабетика» для навчання пацієнтів та членів їх сімей прийомам само- і взаємодопомоги у боротьбі з діабетом.

5.4. Гіперінсулінізм.

5.4.1. Етіопатогенез. Первинний і вторинний гіперінсулінізм. Клініка нападів.

- 5.4.2. Діагностичні проби з голодуванням, проба з толбутамідом, адреналіном, растиноном. Радіоізотопна діагностика, селективна ангіографія підшлункової залози. Діагноз.
- 5.4.3. Прогноз. Лікування. Підготовка хворого до хірургічного втручання. Невідкладна допомога при нападах.

5.5. Практичні заняття.

- 5.5.1. Демонстрація викладачем медсестринського обстеження пацієнтів, самостійне обстеження хворих на цукровий діабет, гіперінсулінізм. Оцінка загального стану пацієнта. Заповнення листа медсестринської оцінки стану пацієнта. Встановлення діагнозу. Виконання лікарських призначень. Тактика медичної сестри в наданні екстреної долікарської допомоги під час коматозних станів.
- 5.5.2. Складання разом з пацієнтом плану догляду; реалізація його в стаціонарних і домашніх умовах. Організація лікувально-охоронного режиму, дієтичного харчування. Особиста гігієна хворого, догляд за порожниною рота, станом нижніх кінцівок, за органами промежини. Участь медичної сестри в інсулінотерапії.
- 5.5.3. Правила збирання сечі для визначення глюкози. Визначення глюкози і кетонових тіл у сечі експрес-методом. Участь медичної сестри в підготовці хворих до лабораторних та інструментальних методів обстеження. Інтерпретація медичною сестрою даних лабораторних та інструментальних досліджень.
- 5.5.4. Робота в ендокринологічному кабінеті, заповнення документації.
- 5.5.5. Проведення бесід з пацієнтами на тему профілактики цукрового діабету; санітарно-освітня робота серед сімей з обтяженою спадковістю.
- 5.5.6. Навчання пацієнта елементам самоконтролю, самопомоги, самогляду. Навчання родичів пацієнта елементам догляду за ним.
- 5.5.7. Навчання хворого техніці підшкірного введення інсуліну, розрахунку дози.

6. Захворювання надниркових залоз.

- 6.1.** Хронічна недостатність кори надниркових залоз (хвороба Аддісона, гіпокортицизм).
- 6.2.** Етіопатогенез. Класифікація. Клінічні ознаки. Лабораторна діагностика, діагностичні проби. Лікування, прогноз, диспансеризація. Медсестринський догляд.
- 6.3.** Дослідження гормонального профілю – екскреція з сечею 17 кетостероїдів, 17 – оксикортикостероїдів, альдостерону. Вміст калію та натрію у сироватці крові. Виділення електролітів з сечею.
- 6.4. Гостра недостатність кори надниркових залоз (синдром Уотерхауза-Фрідеріксена).**
- 6.4.1. Етіопатогенез. Класифікація. Клінічна симптоматика. Методи діагностики. Лікування, прогноз, профілактика. Особливості догляду за хворими.
- 6.5. Гормонально-активні пухлини надниркових залоз.**
- 6.5.1. Класифікація. Клінічні дані: альдостероми, глюкостероми, андростероми, кортикоестроми, глюко-андростероми, глюко-альдостероми та інші.
- 6.5.2. Діагностика, лікування, прогностичні дані. Методи обстеження: гормональні показники сечі та крові, внутрішньовенна урографія.
- 6.5.3. Підготовка хворих до операції. Ведення хворих до операції, під час операції та після операції. Участь медичної сестри у підготовці до операції та догляду за хворим після операції.
- 6.6. Уроджена дисфункція кори надниркових залоз.**
- 6.6.1. Етіопатогенез, класифікація. Клінічний перебіг захворювання.
- 6.6.2. Лабораторні дослідження та діагностичні проби, рентгенологічні методи діагностики.
- 6.6.3. Прогноз, лікування. Особливості медсестринського догляду за хворими, які страждають на уроджену дисфункцію кори надниркових залоз.
- 6.7. Феохромоцитома.**
- 6.7.1. Етіопатогенез. Класифікація. Клінічний перебіг захворювання.
- 6.7.2. Лабораторні показники, діагностичні проби, рентгенологічна діагностика.
- 6.8. Феохромобластома.**
- 6.8.1. Сутність захворювання. Особливості клінічного перебігу.
- 6.8.2. Методи діагностики: комп'ютерна томографія, ультразвукове дослідження, ангіографія, венографія із забором крові та дослідження катехоламінів.
- 6.8.3. Лікування. Прогноз.
- 6.8.4. Терапія при кризовій течії у хворих з феохромоцитомою. Медсестринський догляд за хворими.
- 6.9. Практичні заняття.**
- 6.9.1. Демонстрація викладачем медсестринського обстеження пацієнтів, самостійне обстеження хворих на захворювання надниркових залоз.
- 6.9.2. Оцінка загального стану пацієнта (хворого). Заповнення листа медсестринської оцінки стану пацієнта. Встановлення медсестринського діагнозу. Виконання лікарських призначень. Тактика медсестри в наданні екстреної долікарської допомоги при гострій наднирковій недостатності. Складання плану догляду, організація і реалізація плану догляду в стаціонарі. Організація лікувально-охоронного режиму, дієтичного харчування, особиста гігієна хворого. Участь медичної сестри у підготовці хворих до лабораторних та інструментальних методів обстеження.
- 6.9.3. Методика збору сечі та аналізи крові для дослідження 17-кетостероїдів, 17-оксикортикостероїдів, альдостерону, катехоламінів, адреналіну, норадреналіну.

- 6.9.4. Практичні навички з проведення дексаметазонової, кортизонової проб, супраренографії та гінекографії.
- 6.9.5. Догляд за хворими до операції та після хірургічного лікування. Проведення бесід з пацієнтами на тему профілактики захворювань. Санітарно-освітня робота серед сімей з обтяженою спадковістю. Навчання пацієнта елементам самопомоги, самодогляду.

7. Захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи.

7.1. Хвороба Іценко-Кушинга.

- 7.1.1. Етіопатогенез, класифікація, клініка.
- 7.1.2. Стан кістково-м'язової системи, серцево-судинної системи, органів дихання, органів травлення, нервової системи та психіки, ендокринної системи.

7.2. Стероїдний діабет.

- 7.2.1. Лабораторні дослідження, діагностичні проби, рентгенологічні дослідження, діагностика, лікування, прогноз.
- 7.2.2. Медсестринське обстеження та догляд за хворими з хворобою Іценко-Кушинга. Диспансеризація, участь медсестри.

7.3. Ожиріння.

- 7.3.1. Етіопатогенез. Класифікація. Клінічні прояви, ступені (їх критерії), діагностика, ускладнення, лікування, профілактика дієтотерапія, диспансеризація. Медсестринський догляд.
- 7.3.2. Ожиріння та вагітність.
- 7.3.3. Стан гіпоталамічної ділянки та ендокринних залоз при ожирінні.

7.4. Церебрально-гіпофізарний нанізм.

- 7.4.1. Етіопатогенез різних форм нанізму.
- 7.4.2. Функція щитоподібної, надниркових та статевих залоз.
- 7.4.3. Клінічні особливості, діагностичні дослідження, диференційна діагностика. Рентгенодіагностика.
- 7.4.4. Лікування, прогноз, диспансеризація. Догляд за хворими.

7.5. Акромегалія та гігантизм.

- 7.5.1. Поняття про високий зріст, про сімейну високорослість.
- 7.5.2. Етіопатогенез. Клінічні особливості, лабораторні дослідження та діагностичні проби, рентгенодіагностика.
- 7.5.3. Диференційний діагноз, лікування, прогноз.
- 7.5.4. Диспансеризація. Інтерпретація отриманих даних медсестрою.

7.6. Нецукровий діабет.

- 7.6.1. Етіопатогенез. Класифікація, клінічні особливості. Форми нецукрового діабету. Диференційна діагностика цих форм.
- 7.6.2. Діагностика, лікування, прогноз. Функціональні проби. Визначення діурезу та питомої ваги сечі.

7.7. Адипозо-генітальна дистрофія (хвороба Пехкранца-Фреліха-Бабинського).

- 7.7.1. Етіопатогенез. Клінічні особливості.
- 7.7.2. Діагностика, лікування, прогноз. Обстеження медсестрою хворих з адипозо-генітальною дистрофією.
- 7.7.3. Вирішення проблем пацієнта медсестрою.

7.8. Синдром Симмондса та синдром Шиена.

- 7.8.1. Етіопатогенез. Клінічні особливості, перебіг захворювань.
- 7.8.2. Лабораторні дослідження та рентгенодіагностика.
- 7.8.3. Діагноз, лікування, профілактика. Обстеження хворих та вирішення їх проблем медичною сестрою.

7.9. Синдром Пархона та синдром Чіарі-Фроммеля.

- 7.9.1. Етіопатогенез, клініка, діагностика, лабораторні дослідження, прогноз.
- 7.9.2. Диспансеризація хворих та участь медичної сестри у диспансеризації.
- 7.9.3. Обстеження пацієнтів та вирішення їх проблем медичною сестрою.

7.10. Практичні заняття.

- 7.10.1. Демонстрація викладачем медсестринського обстеження пацієнтів (хворих) та самостійне обстеження медсестрою хворих на захворювання гіпоталамо-гіпофізарної системи. Оцінка загального стану пацієнта. Заповнення листа сестринської оцінки стану пацієнта. Встановлення діагнозу. Виконання лікарських призначень.
- 7.10.2. Складання плану догляду; організація і реалізація плану догляду в стаціонарі. Організація лікувально-охоронного режиму, дієтичного харчування. Особиста гігієна хворого.
- 7.10.3. Правила збирання сечі для визначення 17-оксикортикостероїдів, проведення функціональних проб, проби за Зимницьким, визначення діурезу. Дексаметазонова проба.
- 7.10.4. Участь медсестри у інструментальних та лабораторних методах обстеження
- 7.10.5. Робота в ендокринологічному кабінеті. Відпрацювання навиків спілкування з хворими. Санітарно-освітня робота. Навчання пацієнта елементам самоконтролю, самопомоги, самодогляду.

8. Захворювання статевих залоз.

8.1. Захворювання жіночих статевих залоз.

- 8.1.1. Анатомо-фізіологічні відомості.
- 8.1.2. Гіпогонадізм.
 - 8.1.2.1. Первинний та вторинний. Етіопатогенез. Клінічна картина.
 - 8.1.2.2. Види обстежень: гормональне, рентгенологічне (череп, кисть з променезап'ястковим суглобом).
 - 8.1.2.3. Діагноз, лікування, прогноз. Медсестринське обстеження та вирішення проблем.
- 8.1.3. Клімакс.
 - 8.1.3.1. Фізіологія та патологія. Патогенез. Клінічні особливості.
 - 8.1.3.2. Класифікація ускладнень клімаксу.
 - 8.1.3.3. Діагностика, лікування.
- 8.1.4. Передчасний статевий розвиток.
 - 8.1.4.1. Етіопатогенез. Клінічні особливості синдрому передчасного статевого розвитку справжнього і несправжнього.
 - 8.1.4.2. Диференційна діагностика. Види обстежень: гормональне, рентгенологічне, дослідження черепа, кісток з променезап'ястковими суглобами.
- 8.1.5. Синдром Штейна-Левенталя.
 - 8.1.5.1. Етіопатогенез. Клінічні особливості.
 - 8.1.5.2. Діагностичні проби та лабораторні дослідження.
 - 8.1.5.3. Лікування, прогноз.
 - 8.1.5.4. Участь медичних сестер у обстеженні та лікуванні хворих.
- 8.1.6. Практичне заняття.
 - 8.1.6.1. Демонстрація викладачем медсестринського обстеження пацієнок із ендокринними захворюваннями жіночих статевих залоз та самостійне обстеження. Оцінка загального стану пацієнок. Заповнення листа сестринської оцінки стану пацієнтки. Встановлення діагнозу. Виконання лікарських призначень. Складання плану догляду, організація та реалізація плану догляду. Організація лікувально-охоронного режиму, дієтичного харчування. Особиста гігієна хворої. Участь медсестри в підготовці до лабораторних та інструментальних методів обстеження.
 - 8.1.6.2. Робота в ендокринологічному кабінеті, заповнення документації.
 - 8.1.6.3. Відпрацювання навиків спілкування з хворими.
 - 8.1.6.4. Навчання пацієнок елементам самогляду.
- 8.2. Захворювання чоловічих статевих залоз.**
 - 8.2.1. Гіпогонадізм первинний та вторинний.
 - 8.2.1.1. Етіопатогенез. Клінічні особливості.
 - 8.2.1.2. Діагностика, лікування, прогноз.
 - 8.2.1.3. Лабораторні та діагностичні проби, рентгенологічні дослідження.
 - 8.2.1.4. Медсестринське обстеження пацієнтів.
 - 8.2.2. Практичне заняття.
 - 8.2.2.1. Демонстрація викладачем медсестринського обстеження пацієнтів, самостійне обстеження.
 - 8.2.2.2. Виконання призначень лікаря.
 - 8.2.2.3. Участь медсестри у лабораторних та діагностичних пробах, рентгенологічних дослідженнях.
- 8.3. Уроджені порушення статевої диференціації.**
 - 8.3.1. Синдром Шершевського-Тернера.
 - 8.3.1.1. Етіопатогенез. Клініка.
 - 8.3.1.2. Лабораторні дослідження та рентгенодіагностика.
 - 8.3.1.3. Лікування, прогноз.
 - 8.3.2. Синдром Клайн-Фельтера.
 - 8.3.2.1. Етіопатогенез.
 - 8.3.2.2. Лабораторні та рентгенологічні дослідження.
 - 8.3.2.3. Діагноз, лікування та прогноз.
 - 8.3.3. Гермафродитизм.
 - 8.3.3.1. Етіопатогенез. Клінічні форми гермафродитизму (справжній, несправжній чоловічий, несправжній жіночий).
 - 8.3.3.2. Справжній (гонадальний) гермафродитизм.
 - 8.3.3.3. Синдром тестикулярний фемінізації.
 - 8.3.3.4. Синдром неповної маскулінізації.
 - 8.3.3.5. Синдром дисгенезії тестикулів.
 - 8.3.3.6. Диференційна діагностика клінічних форм гермафродитизму. Лабораторні дослідження та діагностичні проби.
 - 8.3.3.7. Рентгенологічні дослідження. Вибір статі. Лікування, прогноз.
 - 8.3.4. Практичні заняття.
 - 8.3.4.1. Демонстрація хворих на захворювання статевих залоз. Медсестринське обстеження хворих.

- 8.3.4.2. Методика визначення статевого хроматину, гормонального профілю. Реконструктивні операції на статевих органах. Особливості передопераційної підготовки та післяопераційного періоду.
- 8.3.4.3. Особливості медсестринського догляду за хворими на захворювання статевих залоз. Ведення медичної документації.
- 8.3.4.4. Участь медичної сестри у підготовці хворих до лабораторних та інструментальних методів обстеження.
- 8.3.4.5. Навчання пацієнта елементам самодогляду.

9. Невідкладна медична допомога.

- 9.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.
- 9.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.
- 9.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.
- 9.4. Невідкладна медична допомога при травмах.
- 9.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змії.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

10. Планування сім'ї.

- 10.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.
- 10.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.
- 10.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

11. Інфекційний контроль.

- 11.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 11.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 11.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

12. Тестування в медицині.

- 12.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
- 12.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. [«Ендокринологія»](#), Бондар П.М., Вінниця – Нова Книга. 2013.
2. «Медсестринство в терапії», *О.К.Демченко*, - Київ, «Здоров'я», 2001 р.
3. «Внутрішні хвороби», *Парацак Г.П., Баран С.В., Стасишин О.С., Ткачук Г.П., Бородайкевич Г.Д.*, - Київ «Здоров'я», 1994 р.
4. «Эндокринология», *И.И.Дедов, Г.А.Мельниченко, В.В.Фадеев*, - Москва «Медицина», 2000 г.
5. «Клиническая эндокринология», *Н.Т.Старкова*, - Санкт-Петербург, 2002 г.
6. «Патофизиология эндокринной системы», *Н.А.Смирнов, Ю.В.Натачик*, - Москва-Санкт-Петербург, 2001 г.
7. «Диагностика и лечение болезней внутренних органов», *Н.А.Окороков*, - Москва, 2001 г.
8. «Инсулин и инсулинотерапия», *В.В.Корпачев*, - Киев, 2001 г.

8. КАРДІОЛОГІЯ ТА ІНТЕНСИВНА ТЕРАПІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР КАРДІОЛОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ І КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 4 тижні (144 години).

Навчання передбачає вивчення наступних розділів: невідкладна медична допомога, природне планування родини, Тестування в медицині. Розглядаються актуальні питання кардіології, проводиться знайомство з новими методами діагностики, лікування та профілактики захворювань. Розподіляються теми рефератів та роздаються тести за спеціальністю, тести з невідкладної медичної допомоги, тести із сестринської справи.

В останній день тижня здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Кардіологія. Організація роботи в кардіологічному відділенні.	24	12	12	
1.2.1.	Організація роботи в кардіологічному відділенні.	2	2	–	
1.2.2.	Електрокардіографія.	6	2	4	
1.2.3.	Медикаментозні засоби у кардіології. Алергічні ускладнення.	8	4	4	
1.2.4.	Блоки інтенсивної терапії.	8	4	4	
1.3.	Хвороби серцево-судинної системи.	70	28	42	
1.3.1.	Ревматизм	12	4	8	
1.3.2.	ІХС: інфаркт міокарда, стенокардія.	14	6	8	
1.3.3.	Гіпертонічна хвороба.	14	6	8	
1.3.4.	Гостра та хронічна серцева недостатність.	10	4	6	
1.3.5.	Тромбоемболія легеневої артерії. Міокардіодистрофія.	10	4	6	
1.3.6.	Порушення ритму серця.	10	4	6	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	68	72	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Організація роботи медсестер.

2.1. Права і обов'язки медичних сестер спеціалізованих кардіологічних відділень та кабінетів (кардіологічного, інфарктного. БІТ).

2.2. Моральний лик середніх медпрацівників. Почуття відповідальності, сумління відношення до праці, любов до своєї професії.

2.3. Поняття про медичну етику та деонтологію. Взаємовідносини медичних сестер з хворими та їх родичами, а також із співпрацівниками.

2.4. Особиста гігієна медичної сестри.

- 2.5. Дотримання лікувально-охоронного режиму в лікарні та роль у цьому медсестер Повна та часткова санітарна обробка хворих.
- 2.6. Особиста гігієни хворого. Зміна постільної та натільної білизни важкохворим. Догляд за широтою та профілактика пролежнів.
- 2.7. Організація лікувального харчування в стаціонарі. Годування ослаблених та важкохворих. Догляд за хворим як важливий лікувальний фактор.
- 2.8. Виписування, зберігання та методи використання лікарських засобів.
- 2.9. Профілактичне спрямування. Диспансерний метод спостереження, як основа профілактики.
- 2.10. Показники та статистика захворюваності з тимчасовою втратою працездатності. Принципи лікарсько-трудової експертизи (ЛТЕК).
- 2.11. Санітарно-протиепідемічний режим в лікувально-профілактичних установах.
- 2.12. Практичне значення дотримання положень, наказів, інструкцій та рекомендацій МОЗ у профілактиці внутрішньолікарняної інфекції (ВІЛ-інфекції, гепатиту-В та інші).
- 2.13. Накази №13 від 12.01.1996 р., №14 від 25.01.1996 р., №408 від 12.08.1998 р.

3. Хвороби серцево-судинної системи.

- 3.1. Ревматизм: визначення, етіологія, основні клінічні симптоми ревмокардиту, ревматоїдного поліартрити. Діагностика. Принципи лікування. Догляд за хворими на ревматизм в активній фазі. Особливості догляду. Уявлення про вади серця (вроджені та набуті). Догляд за хворими з декомпенсованими вадами серця.
- 3.2. Ішемічна хвороба серця, класифікація, групи ризику.
- 3.3. Стенокардія, класифікація, клініка, принципи лікування. Працездатність і диспансеризація при ІХС. Профілактика.
- 3.4. Інфаркт міокарда. Причини, клінічні форми, лікування. Реабілітація хворих на інфаркт міокарда. Профілактика. Диспансеризація.
- 3.5. Гіпертонічна хвороба: причини, класифікація, клінічні прояви, ускладнення.
- 3.6. Клінічна картина гіпертонічного кризу, види кризів, невідкладна допомога. Лікування гіпертонічної хвороби, гіпотензивні засоби, схема призначення.
- 3.7. Симптоматичні артеріальні гіпертонії.
- 3.8. Гостра недостатність кровообігу; причини, принципи лікування.
- 3.9. Хронічна недостатність кровообігу. Причини, стадії, принципи лікування, дієта, працевлаштування. Профілактика.
- 3.10. Міокардіодистрофія. Причини, клініка, профілактика.
- 3.11. Тромбоемболія легеневої артерії, клініка, діагностика лікування, тромбоемболічні ускладнення.
- 3.12. Порушення ритму серця. Частота, види, клінічне значення. Лікування порушень ритму серця.
- 3.13. Електрокардіографія. Електрофізіологічні основи ЕКГ. Електрокардіографи та техніка знімання ЕКГ.
- 3.14. Медикаментозні засоби, що застосовуються в кардіології: серцеві глікозиди, знеболюючі, антиаритмічні, сечогінні препарати; антикоагулянти, вазопресори, судиннорозширюючі, гіпотензивні, седативні та інші. Дози, покази та протипокази до застосування, методи введення. Ускладнення.
- 3.15. Алергічні ускладнення. Патогенез і клінічна картина алергічних ускладнень медикаментозної терапії в кардіології. Анафілактичний шок та невідкладна допомога при ньому.
- 3.16. Блоки інтенсивної терапії (БІТ). Обладнання БІТ, правіша техніки безпеки ігри роботі з електромедичними апаратами.
- 3.17. Особливості роботи медсестри» в палаті інтенсивної терапії.

4. Невідкладна медична допомога.

- 4.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.
- 4.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.
- 4.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.
- 4.4. Невідкладна медична допомога при травмах.
- 4.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

5. Планування сім'ї.

- 5.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.
- 5.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаній вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.
- 5.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

6. Інфекційний контроль.

- 6.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 6.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 6.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

7. Тестування в медицині.

- 7.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
- 7.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Внутрішні хвороби», Левченко В.А., Сердюк Н.М. та ін. Львів: Світ, 1995 р.
2. [«Кардіологія»](#), Сиволап В.Д. Запоріжжя – Медичний державний університет. 2018.
3. [«Практикум з електрокардіографії»](#), Жарінов О.Й. Лбвів – Київ. МС. 2014.
4. «Внутрішні хвороби», Парашак Г.П., Баран С.В. та ін. Київ. Здоров'я. 1994 р.
5. «Загальний та спеціальний догляд за хворими», Нетяженко В.З., Сьоміна А.Г. Київ. Здоров'я. 1993 р.
6. «Сестринська справа», Шевчук М.Г. К., Здоров'я. 1992 р.

9. НЕВРОЛОГІЯ

(ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР НЕВРОЛОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ І КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 4 тижні (144 години).

Навчання передбачає вивчення наступних розділів: цикл професійної та практичної підготовки, невідкладна медична допомога, природне планування родини, Тестування в медицині. Розглядаються актуальні питання неврології, проводиться знайомство з новими методами діагностики, лікування і профілактики захворювань. Розподіляються теми рефератів та надається банк тестів за спеціальністю.

На практичних заняттях здобувачі освіти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми, знайомляться з тестами.

В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	Анатомія і фізіологія нервової системи:	4	4	–	
1.1.1.	Будова нервової системи та її функції.	2	2	–	
1.1.2.	Основи вчення І.П.Павлова про вищу нервову діяльність.	1	1	–	
1.1.3.	Деонтологія, медична етика та естетика.	1	1	–	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
2.2.	Захворювання нервової системи.	78	25	50	
2.2.1.	Загальна симптоматика поразки НС.	12	4	8	
2.2.2.	Захворювання периферичної нервової системи.	12	4	8	
2.2.3.	Судинні захворювання головного мозку.	12	4	8	
2.2.4.	Інфекційні захворювання спинного та головного мозку.	12	4	8	
2.2.5.	Сифілітична поразка нервової системи.	4	2	2	
2.2.6.	Травми головного та спинного мозку.	6	2	4	
2.2.7.	Пухлини головного та спинного мозку.	5	1	4	
2.2.8.	Сірінгомелія.	2	1	1	
2.2.9.	Епілепсія.	3	1	2	
2.2.10.	Захворювання вегетативної нервової системи.	2	1	1	
2.2.11.	Спадково-дегенеративні захворювання нервової системи.	4	2	2	
2.2.12.	Неврози.	4	2	2	
2.3.	Основи фізіотерапії, лікувальної фізкультури та масажу. Голкорексотерапія.	12	2	10	
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	62	78	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Анатомія та фізіологія нервової системи.

- 2.1. Будова нервової системи і її функції.
- 2.2. Роль нервової системи в життєдіяльності організму. Нервова тканина: нейрон, нейроглія. Центральна й периферична нервова система.
- 2.3. Головний мозок: великі півкулі, кора головного мозку, підкоркові вузли. Проміжний мозок, середній мозок, задній мозок (варолієв міст, довгастий мозок, мозочок, зорові бугри й підбугрова область). Значення підкоркових вегетативних центрів у регуляції обміну речовин в організмі. Оболонки мозку. Шлуночки мозку. Ліквор, склад.
- 2.4. Спинний мозок, розташування, будова його. Спинномозкові корінці. Провідні шляхи: рухові, чутливі. Рефлекторне кільце.
- 2.5. Периферична нервова система. 12 пар черепно-мозкових нервів, їхні функції. Шийне, плечове, поперекове й крижове сплетіння.
- 2.6. Основи вчення І.П.Павлова про вищу нервову діяльність.
- 2.7. Деонтологія, медична етика та естетика.

3. Захворювання нервової системи.

3.1. Загальна симптоматика ураження центральної нервової системи.

- 3.1.1. Основні симптоми поразки окремих часток великих півкуль мозку. Поняття про афазії. Симптоми поразки смугастого тіла. Екстрапірамідні гіперкінези. Симптоми поразки стовбурної частини мозку.
- 3.1.2. Бульбарний і псевдобульбарний параліч.
- 3.1.3. Розлади координації рухів.
- 3.1.4. Симптоми поразок спинного мозку на різних рівнях. Спинальна атаксія. Тазові трофічні розлади.
- 3.1.5. Центральний і периферичний параліч. Моноплегія, геміплегія, параплегія, тетраплегія. Сухожильні, періостальні й шкірні рефлекси. Патологічні рефлекси. Види порушень чутливості.
- 3.1.6. Практичні заняття. Розбір схеми історії хвороби. Ознайомлення з методикою збирання анамнезу у хворих. Методика обстеження неврологічного хворого. Одержання навичок у визначенні типу паралічу, викликанні рефлексів, дослідженні чутливості.

3.2. Захворювання периферичної нервової системи.

- 3.2.1. Характеристика невротій. Невротія трійчастого нерва. Невротія лицьового нерва. Невротія променевих, ліктьових, серединного нервів. Попереково-крижовий радикуліт, ішіас.
- 3.2.2. Остеохондроз. Вертеброгенні хвороби. Етіологія, клініка, лікування.
- 3.2.3. Поліневротії. Етіологія, клініка. Особливості перебігу дифтерійних, миш'якових, свинцевих, алкогольних поліневротій. Догляд за хворими із захворюванням периферичної нервової системи. Профілактика контрактур.
- 3.2.4. Практичні заняття. Демонстрація хворих із захворюваннями периферичної нервової системи. Збирання анамнезу. Методика накладення шин. Застосування фізіотерапії, масажу, лікувальної фізкультури, новокаїнових блокад. Лікування хворих з поразкою периферичної нервової системи. Виписування рецептів.

3.3. Цереброваскулярні захворювання головного мозку.

- 3.3.1. Етіологія порушень мозкового кровообігу: гіпертонічна хвороба, артеріосклероз, ревматизм й ін. Мозковий інсульт, крововилив, тромбоз, емболія, ішемія. Патогенез і клініка інсульту.
- 3.3.2. Поняття про динамічне порушення мозкового кровообігу. Перша допомога. Лікування. Догляд за хворими із цереброваскулярними захворюваннями головного мозку.
- 3.3.3. Судинна патологія спинного мозку. Клініка, лікування, особливості відходу.
- 3.3.4. Практичні заняття. Демонстрація хворих із крововиливом, емболією й тромбозом мозкових судин. Анамнез. Ознайомлення з методикою обстеження хворого. Техніка виміру артеріального тиску. Надання першої допомоги при інсульті. Техніка підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних ін'єкцій. Техніка постановки банок, гірчичників, клізм, катетеризація сечового міхура. Лікування пролежнів.
- 3.3.5. Роль медичної сестри в догляді за хворими із цереброваскулярними захворюваннями головного мозку (спеціальні режими, адаптація до гостро розвинених дефектів, гіподинамія і її подолання, лікувальні режими одужуючих хворих).
- 3.3.6. Питання лікарської терапії.

3.4. Інфекційні захворювання спинного й головного мозку.

- 3.4.1. Інфекційний мієліт, симптоматологія, лікування. Особливості догляду за хворими з тазовими розладами. Боротьба з уросепсисом.
- 3.4.2. Поліомієліт. Етіологія, клініка. Лікування в гострому періоді й у стадії паралічів. Роль лікувальної фізкультури, масажу й фізіотерапії. Епідеміологія. Епідеміологічний режим у стаціонарах для хворих поліомієлітом. Специфічна профілактика поліомієліту.
- 3.4.3. Епідемічний цереброспинальний менінгіт. Етіологія, клінічна картина, перебіг захворювання. Ускладнення. Лікування й догляд.
- 3.4.4. Вторинні менінгіти: гнійний, серозний. Етіологія, клініка, лікування. Догляд за хворими з менінгітами.
- 3.4.5. Менінгеальний синдром. Динаміка синдрому. Показання до спинномозкової пункції.

- 3.4.6. Менінгоенцефалічний синдром із психосенсомоторними порушеннями. Особливості догляду за такими хворими.
- 3.4.7. Енцефаліти. Види енцефалітів: первинні, вторинні. Епідемічний енцефаліт. Етіологія, симптоматологія гострої й хронічної стадії. Лікування й догляд. Особливості догляду за хворими в стадії паркінсонізму.
- 3.4.8. Кліщовий енцефаліт. Етіологія, клініка, лікування. Специфічна профілактика.
- 3.4.9. Постгриппозні енцефаліти.
- 3.4.10. Поняття про ревматичний енцефаліт. Мала хорія. Клініка, перебіг. Режим. Лікування й догляд за хворими хорією.
- 3.4.11. Розсіяний склероз. Етіологія, ремітуючий перебіг. Клінічна картина. Лікування й догляд.
- 3.4.12. Практичні заняття. Демонстрація хворих з різними інфекційними захворюваннями головного й спинного мозку. Катетеризація й промивання сечового міхура. Профілактичні заходи й догляд при пролежнях. Основні методи лікування хворих. Підготовка хворого до спинномозкової пункції. Виписування рецептів. Особливості догляду за хворими.
- 3.5. Сифілітичне враження нервової системи.**
- 3.5.1. Сифілітична патологія спинного мозку. Перебіг, клінічна картина. Табетичні кризи. Лікування й догляд. Сифілітичний базальний менінгіт. Перебіг, клініка, лікування.
- 3.5.2. Сифілітичний васкуліт.
- 3.5.3. Практичні заняття. Демонстрація відповідних хворих. Розбір основних симптомів захворювання. Техніка лікувальних процедур.
- 3.6. Травми головного й спинного мозку.**
- 3.6.1. Струс головного мозку. Клініка, лікування, догляд. Забій головного мозку. Патологоанатомічна картина, симптоматологія, лікування.
- 3.6.2. Переломи зводу й основи черепа.
- 3.6.3. Розрив серединної оболонкової артерії. Гематоми.
- 3.6.4. Ускладнення травматичних захворювань головного мозку (менінгіт, абсцес мозку). Догляд за хворими. Віддалені наслідки травм головного мозку.
- 3.6.5. Струс і забій спинного мозку. Клініка. Ушкодження спинного мозку при переломах шийних і грудних хребців. Лікування хворих. Накладення витяжіння. Догляд за хворими. Транспортування.
- 3.6.6. Практичні заняття. Демонстрація хворих із травмою головного й спинного мозку. Догляд за хворими з тазовими розладами й при накладенні надлобкового свища. Методика ведення хворих при переломах шийних і грудних хребців.
- 3.7. Пухлини головного й спинного мозку.**
- 3.7.1. Злоякісні й доброякісні пухлини. Первинні й метастатичні пухлини. Основна симптоматологія пухлин головного мозку (загальномозкові, локальні симптоми). Термінальні стани при поразці головного мозку.
- 3.7.2. Гостра внутрічерепна гіпертензія. Лікування й догляд.
- 3.7.3. Абсцес головного мозку. Етіологія, клініка, лікування.
- 3.7.4. Практичні заняття. Демонстрація хворих з пухлинами головного, спинного мозку, абсцесом. Знайомство з методами діагностики пухлин (рентгенодіагностика, контрастна методика, пневмоенцефалографія, електроенцефалографія й ін.). Рентгенотерапія. Годування хворих з розладами ковтання.
- 3.7.5. Підготовка хворих для рентгенографії хребта.
- 3.8. Сирингомієлія.**
- 3.8.1. Перебіг, клініка, діагностика.
- 3.8.2. Лікування сирингомієлії.
- 3.8.3. Особливості догляду за хворими.
- 3.8.4. Практичні заняття. Демонстрація, розбір хворих. Лікування. Особливості догляду за хворими із трофічними бульбарними розладами.
- 3.9. Епілепсія.**
- 3.9.1. Епілептична хвороба. Відмінність від інших захворювань із судорожним синдромом. Характеристика великого судорожного припадку, аура. Епілептичний статус. Перша допомога при епілептичному припадку. Заходу щодо виведення хворого з епілептичного статусу. Малий епілептичний припадок. Стан сутінкової свідомості, особливі стани свідомості. Зміна пам'яті, характеру й мислення при епілепсії. Плин епілепсії, результат. Лікування епілепсії, догляд за хворими. Працевлаштування. Диференціальна діагностика епілептичних й істеричних припадків, судорожних припадків іншого походження й поведіння персоналу при них.
- 3.9.2. Практичні заняття. Демонстрація хворих. Розбір симптомів. Техніка лікувальних процедур.
- 3.10. Захворювання вегетативної нервової системи.**
- 3.10.1. Короткі відомості про вегетативну нервову систему.
- 3.10.2. Загальна характеристика поразок вегетативної нервової системи.
- 3.10.3. Гіпоталамічний синдром. Гангліоніти, трунцити. Клініка, особливості лікування, догляду.
- 3.10.4. Кропив'янка, набряк Квінке, мігрень, облітеруючий ендартеріт. Лікування й догляд за хворими.

3.10.5. Практичні заняття. Розбір хворих, що страждають кропивницею, набряком Квінке, облітеруючим ендартеріітом. Основні методи лікування.

Спадково-дегенеративні захворювання нервової системи.

3.10.6. Міопатії. Загальне поняття, принципи лікування, відходу.

3.10.7. Хвороба Фридрейха, хвороба Штрюмпеля, хвороба Пьєра-Марі. Клініка, лікування, особливості догляду.

3.10.8. Практичні заняття. Розбір хворих, що страждають спадковими дегенеративними захворюваннями. Основні методи лікування. Догляд.

3.11. Неврози.

3.11.1. Загальне поняття про неврози. Неврастенія. Клініка, лікування. Лікувальне значення навколишнього оточення. Психастенія. Симптоматологія й лікування. Істерія, клініка. Диференціальна діагностика істерії й органічних захворювань нервової системи. Лікування, догляд.

3.11.2. Практичні заняття. Знайомство із хворими, що страждають неврозами. Поняття про психотерапію, гіпнотерапію, аутотренінг, трудотерапію

3.11.3. Роль й обов'язки медичної сестри в проведенні режиму, створенні психологічного клімату й затишки, регуляції активного й пасивного режиму, забезпеченні певної послідовності лікувальних впливів.

4. Нові методи діагностики та лікування в неврології.

4.1. Види фізіотерапії. Електролікування. Світлолікування. Водолікування. Рентгенотерапія. Масаж. Види й прийоми масажу. Фізіологічні дії масажу на організм. Найбільш часто застосовувані фізіотерапевтичні процедури й види масажу при лікуванні нервових і психічних захворювань. Основні методи лікувальної фізкультури.

4.2. Демонстрація різної фізіотерапевтичної апаратури. Демонстрація прийомів масажу й методів лікувальної фізкультури при різних поразках нервової системи, при різних клінічних синдромах.

4.3. Поняття про голкорексфлексотерапію. Показання й протипоказання.

4.4. Практичні заняття. Участь у проведенні досліджень, різних видів фізіотерапії. Освоєння основних прийомів масажу й лікувальної фізкультури при різних клінічних синдромах.

5. Невідкладна медична допомога.

5.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

5.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

5.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

5.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

5.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

6. Планування сім'ї.

6.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

6.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

6.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

7. Інфекційний контроль.

7.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

7.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

7.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

8. Тестування в медицині.

8.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

8.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Фізіотерапія», Панасюк Є.М. Київ: Здоров'я, 1995.
2. [«Неврологія»](#), Кареліна Т.І. Київ – Медицина. 2014.
3. «Основи фізичної реабілітації», Порада А.М. Київ: Медицина, 2006.
4. «Масаж і ЛФК», Степашко М.В. Київ: Медицина, 2006.
5. «Медсестринство в неврології», за ред. С.І. Шкробот. Тернопіль: Укрмедкнига, 2003.
6. «Нервові хвороби», Вінничук С.М., Дубенко Є.Г. - К.: Здоров'я, 2001.

10. ЕКСТРЕНА МЕДИЧНА ДОПОМОГА (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФЕЛЬДШЕРІВ, МЕДИЧНИХ СЕСТЕР СТАНЦІЙ ТА ВІДДІЛЕНЬ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 1 місяць – удосконалення, на 2 місяці – спеціалізація.

Навчання передбачає теоретичні та практичні питання діагностики та лікування невідкладних станів при різних захворюваннях і травмах; методи реанімації хворих і постраждалих, які знаходяться у термінальних станах; особливості діагностики та надання невідкладної допомоги дітям; тактичні, правові та організаційні питання роботи фельдшерів невідкладної медичної допомоги; методи іммобілізації ті транспортування хворих і постраждалих.

На практичних заняттях здобувачі освіти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми, знайомляться з тестами.

В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Вступ. Місце та роль швидкої допомоги в системі охорони здоров'я. Служба швидкої допомоги в містах та сільській місцевості. Організаційні, тактичні, правові та деонтологічні питання в роботі медичного персоналу виїзної бригади швидкої медичної допомоги.	2	2	–	
1.2.	Реанімація в умовах швидкої медичної допомоги.	73	24	49	
1.2.1.	Загальна реаніматологія.	2	2	–	
1.2.2.	Методи реанімаційно-анестезіологічної допомоги, які застосовуються в умовах догоспітального етапу. Особливості реанімації та інтенсивної терапії у дітей та новонароджених.	19	3	16	
1.2.3.	Реанімаційні заходи при утопленні, задушенні та електротравмах.	4	2	2	
1.2.4.	Гостра серцево-судинна патологія.	16	4	12	
1.2.5.	Гостра патологія дихання.	6	3	3	
1.2.6.	Гострі неврологічні захворювання та психічні розлади.	6	2	4	
1.2.7.	Гостра ендокринна патологія.	4	2	2	
1.2.8.	Гострі захворювання органів черевної порожнини та сечостатевого тракту.	6	2	4	
1.2.9.	Гостра акушерсько-гінекологічна патологія.	10	4	6	
1.3.	Невідкладна допомога при травматичних пошкодженнях та нещасних випадках.	26	10	16	
1.3.1.	Травми опорно-рухового апарату	6	2	4	
1.3.2.	Травми грудей та живота.	4	2	2	
1.3.3.	Травми черепу та мозку.	6	2	4	
1.3.4.	Травми очей.	3	1	2	
1.3.5.	Травми вуха, горла, носа.	3	1	2	
1.3.6.	Термічні ураження.	4	2	2	
1.4.	Невідкладна медична допомога при гострих екзогенних отруєннях, укусах отруйними тваринами та комахами, алергічних реакціях:	13	4	9	
1.4.1.	Гострі екзогенні отруєння, укуси отруйних тварин та комах, особливості у дітей.	8	2	6	
1.4.2.	Алергічні реакції, особливості алергічних реакцій у дітей.	5	2	3	
1.5.	Особливості клініки, діагностики та невідкладної медичної допомоги при гострих захворюваннях та травмах у дітей.	10	4	6	
1.5.1.	Гострі розлади дихання та кровообігу у дітей.	4	2	2	
1.5.2.	Гострі захворювання органів черевної порожнини та сечостатевого тракту у дітей.	3	1	2	
1.5.3.	Травматичні пошкодження у дітей.	3	1	2	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				

2.1.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.2.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.3.	Тестування в медицині.	4	2	2	
ВСЬОГО:		144	52	88	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Організація служби швидкої медичної допомоги.

- 1.1. Структура і функції відділень ШД і її функції. Норми потреби в бригадах ШД. Вимоги щодо автомобілю ШД. Обладнання бригади ШД. Склад персоналу виїзної бригади. Обов'язки лікаря, фельдшера, водія – санітара.
- 1.2. Перелік діагностичних та лікувальних заходів. Обов'язки мед. персоналу. Обладнання спеціалізованих бригад різного профілю. Класифікація невідкладних станів. Термінальні стани. Ознаки та характеристика агонії, смерті.
- 1.3. Лікарські речовини, що застосовують в реанімації, їх сумісність. Організація роботи виїзної бригади. Обстеження хворих, постраждалих. Експертна діагностика. Надання невідкладної допомоги. Підготовка хворого до госпіталізації.
- 1.4. Транспортування з переломами, вивихами, опіками, ел. травмами, сочетаними пошкодженнями, в стані без свідомості.
- 1.5. Сортування постраждалих, порядок госпіталізації. Медична документація в роботі виїзної бригади. Тактичні, правові і організаційні питання при виїзді на кримінальні випадки, при роботі під час катастроф та аварій, при наданні допомоги особам в алкогольному сп'янінні, з психічними травмами.

2. Реанімація.

- 2.1. Загальна реаніматологія.
- 2.2. Методи реанімаційно-анестезіологічних заходів, які застосовуються в умовах догоспітального етапу.
 - 2.2.1. Показання до застосування реанімації, послідовність проведення реанімаційних заходів. Методи відновлення прохідності дихальних шляхів, ускладнення. Штучна вентиляція легенів. Інгаляція кисню. Техніка проведення. Показання. Непрямий масаж серця. Методи, показання. Показники ефективності. Ускладнення і їх профілактика. Дефібриляція серця. Характеристика дефібриляторів і техніка безпеки при роботі з ними. Внутрішньосерцеве введення лікарських засобів. Показання.
 - 2.2.2. Техніка проведення. Ускладнення. В/ вени вливання. Техніка проведення. Венепункція та артеріосекція. Зупинка кровотечі. Загальне та місцеве знеболення. Показання та протипоказання. Інгаляційний наркоз. Методи проведення масочного та ендотрахеального наркозу. Ускладнення. Відпрацювання техніки роботи з апаратурою.
- 2.3. Реанімаційні заходи при втопленнях та задущеннях.
 - 2.3.1. Реанімаційні заходи на воді, березі, транспортування.
 - 2.3.2. Реанімація асфіксічних станів.
 - 2.3.3. Форми та методи проведення санпросвітрова.
- 2.4. Особливості реанімації та інтенсивної терапії у дітей та новонароджених. Гостра патологія дихання. Класифікація.
 - 2.4.1. Причини виникнення термінальних станів у дітей і новонароджених.
 - 2.4.2. Особливості методів проведення.
 - 2.4.3. Очищення дихальних шляхів.
 - 2.4.4. Штучне дихання. Непрямий масаж серця. Дефібриляція. Електростимуляція.
 - 2.4.5. Розрахунок рідини для інфузійної терапії у дітей.
 - 2.4.6. Запис і розшифровка ЕКГ.

3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і станах.

- 3.1. Гостра серцево-судинна патологія. ІХС. Стенокардія. Інфаркт міокарду. Гострі порушення серцевого ритму. Екстрасистолія. Параксизмальна тахікардія. Мерехкотлива аритмія. Фібриляція шлуночків. Асистолія. Диференційна діагностика. Транспортування. Госпіталізація. Порушення провідності серця. Блокади. Невідкладна допомога. Гостра серцева недостатність. Серцева астма.
- 3.2. набряк легень, тобто лівошлуночкова недостатність.
- 3.3. Гострі неврологічні захворювання та психічні розлади.
- 3.4. Інфекційні захворювання.
- 3.5. Гостра ендокринна патологія.
- 3.6. Артеріальна гіпертонія. Криз. Тромбоемболія. Запис та розшифровка ЕКГ.
- 3.7. Гострі захворювання органів черевної порожнини та сечостатевої системи.
- 3.8. Гострі внутрішні кровотечі. Геморагічний шок. Перфоративні виразки.
- 3.9. Гострий холецистит. Гострий панкреатит. Гостра кишкова непрохідність. Защемлені грижі.
- 3.10. Техніка проведення. Венепункція. Артеріосекція. Зупинка кровотеч. Загальне та місцеве знеболення. Показання та протипоказання. Інгаляційний наркоз. Методи проведення масочного і ендотрахеального наркозу. Ускладнення.
- 3.11. Відпрацювання техніки роботи з апаратурою.
- 3.12. Гострий тромбоз мезентеріальних судин.

- 3.13. Сечокам'яна хвороба.
- 3.14. Гострі запальні захворювання сечостатевої системи. Гострий пієлонефрит. Гострий простатит. Техніка проведення катетеризації сечового міхура, сифонної клізми.
- 4. Невідкладна медична допомога при травматичних пошкодженнях та нещасних випадках.**
- 4.1. Травми опорно-рухового апарату. Забій і розтягнення. Рани. Переломи кісток ОРА. (кістки кінцівок та-зу, хребта). Профілактика шоку. Показання до госпіталізації. Імобілізація. Вивихи. Техніка надання шин, первинної обробки ран з видаленням сторонніх предметів і положенням ас. пов'язки. Засвоєння методів надання шкірних швів та скоб. Засвоєння методів вправлення вивихів суглобів.
- 4.2. Травми грудної клітки та живота. Сочетанні пошкодження грудної клітки та живота. Пошкодження живота.
- 4.3. Травми очей. Поранення повік та орбіти очей. Поранення очного яблука. Сторонні предмети. Опіки очей. Сочетанні пошкодження.
- 4.4. Травми черепа та мозку. Класифікація ЧМТ. ЗЧМТ. Струс головного мозку. Забій мозку. Здавлення мозку. Відкрита і закрита ЧМТ. Зупинка кровотечі на догоспітальному етапі. Шок. Реанімаційні заходи. ЧМТ разом з іншими не черепними пошкодженнями. Особливості клініки та діагностики. Особливості шоку при сочетанній травмі. Травма спинного мозку. Ускладненні переломи хребта. Засвоєння методу ехолокації мозку.
- 4.5. Травми вуха, горла, носу. Травми носу. Невідкладна допомога. Особливості обробки ран зовнішнього носу та носової порожнини. Сторонні предмети носу, їх видалення. Носові кровотечі, передня тампонада носу, задня. Застосування коагулюючих засобів. Травми глотки. Опіки. Поранення. Травми гортані, трахеї, стравоходу. Сторонні предмети.
- 5. Невідкладна медична допомога при гострих екзогенних отруєннях, укусах отруйних тварин і комах, алергічні реакції.**
- 5.1. Шляхи попадання, розповсюдження та виведення отрути з організму.
- 5.2. Основні патологічні синдроми при гострих отруєннях. Особливості діагностики.
- 5.3. Отруєння сурогатами алкоголю, лікарськими препаратами, фосфорорганічними сполуками, рослинними отрутами, припікаючими рідинами.
- 5.4. Опіки глотки та стравоходу при гострому отруєнні.
- 5.5. Укуси отруйних тварин та комах. Техніка промивання шлунку через зонд.
- 5.6. Гострі алергічні реакції. Клінічні прояви.
- 5.7. Анафілактичний шок. набряк Квінке.
- 5.8. Несумісність лікарських засобів.
- 5.9. Алергічні реакції у дітей.
- 5.10. Розрахунок рідини для інфузійної терапії в залежності від маси і віку дитини.
- 6. Особливості клініки, діагностики і невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах у дітей.**
- 6.1. Гострі порушення дихання. Крупи. Бронхіальна астма. Токсична пневмонія.
- 6.2. Нейрооксикоз.
- 6.3. Напружений пневмоторакс.
- 6.4. Гострі порушення периферичного кровообігу. Шок. Колапс. Колаптоїдні стани.
- 6.5. Особливості обстеження дітей раннього віку при гострих захворюваннях органів черевної порожнини.
- 6.6. Гострий апендицит. Кишкова непрохідність. Защемлена пахова грижа. Перитоніт.
- 6.7. Гострі урологічні захворювання у дітей. Ниркова недостатність. Ниркова колька. Фімоz і парафімоz.
- 7. Планування сім'ї.**
- 7.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.
- 7.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.
- 7.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.
- 8. Інфекційний контроль.**
- 8.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 8.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

8.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

9. Тестування в медицині.

9.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

9.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. [«Анестезіологія, інтенсивна терапія та невідкладні стани»](#), Басенко І.Л. Суми – Університетська книга. 2017.
2. [«Екстрена та невідкладна медична допомога»](#), Шкурпій Д.А. Вінниця – Нова Книга. 2018.
3. «Основи реаніматології», Л.В.Палій, - Медицина, 2008.
4. «Невідкладні стани в акушерстві», І.Б.Назарова, - Медицина, 2008.
5. «Невідкладні стани в педіатрії», Р.І.Поцюрка, - Медицина, 2008.
6. «Невідкладні стани в терапії», Т.О.Антропова, - Медицина, 2008.
7. «Невідкладні стани в хірургії», І.В.Роздольський, - Медицина, 2008.

11. НАРКОЛОГІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФЕЛЬДШЕРІВ, МЕДИЧНИХ СЕСТЕР НАРКОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма підвищення кваліфікації з наркології призначена для фельдшерів(медсестер) наркологічної служби.

На підвищення кваліфікації зараховуються фельдшери, допущені у встановленому порядку до медичної діяльності, зі стажем роботи на цій посаді не менш 3-х років.

Мета: поглиблення фельдшерами та медсестрами наркологічної служби комплексу теоретичних знань із питань загальної психопатології й приватної психіатрії, етіопатогенезу, клініки, профілактики алкоголізму й алкогольних психозів, токсикоманії, навчання принципам організації й роботи наркологічної служби на промисловому, будівельному й автотранспортному підприємствах, а також у сільському господарстві.

В задачі практичної частини, на яку приділяється до 70% навчального часу, входить закріплення теоретичних знань, оволодіння здобувачами освіти практичними навичками діагностики, профілактики й лікування цієї групи психічних захворювань.

Основними видами занять є лекції та практичні заняття з демонстрацією хворих. В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Наркологія. Головні принципи організації спеціалізованої наркологічної допомоги.	94	28	66	
1.2.1.	Вступ. Головні принципи організації спеціалізованої наркологічної допомоги.	1	1	–	
1.2.2.	Загальна психопатологія.	3	1	2	
1.2.3.	Часткова психіатрія.	4	2	2	
1.2.4.	Неврози.				
1.2.5.	Психопатії.				
1.2.6.	Шизофренія.				
1.2.7.	Ураження головного мозку.				
1.2.8.	Епілепсія.				
1.2.9.	Алкоголізм. Алкогольні психози.	22	4	18	
1.2.10.	Наркоманії та токсикоманії.	22	6	16	
1.2.11.	Лікування алкоголізму, наркоманій, токсикоманій.	10	4	6	
1.2.12.	Експертиза при алкоголізмі, наркоманіях, токсикоманіях.	6	2	4	
1.2.13.	Профілактика алкоголізму, наркоманії та токсикоманії.	2	2	–	
1.2.14.	Організація наркологічної служби.	24	6	18	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	56	84	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Введення.

- 2.1. Основні принципи організації спеціалізованої наркологічної допомоги населенню.
 - 2.2. Правові документи, що визначають шляхи боротьби з пияцтвом й алкоголізмом.
 - 2.3. Місце наркологічної служби в системі охорони здоров'я, зв'язок її з іншими спеціалізованими службами.
 - 2.4. Юридичні, правові й медичні особливості контингенту хворих на токсикоманії, що обслуговуються наркологічною службою.
- 3. Організація наркологічної допомоги.**
- 3.1. Основні ланки наркологічної служби. Лікарняні наркологічні підрозділи. Наркологічний стаціонар, його завдання, структура. Особливості й обсяг роботи медичної сестри в наркологічному стаціонарі. Наркологічний диспансер, сто структура, ведення картотеки динамічний облік.) наркологічних хворих.
 - 3.2. Наркологічний кабінет, його завдання, функції. Обов'язки медичної сестри наркологічного кабінету.
 - 3.3. Особливості організації лікувально-профілактичної роботи з різними групами наркологічних хворих. Особливості роботи медичних сестер із групами «підвищеного ризику». Роль громадських організацій у боротьбі з алкоголізмом і наркоманіями. Зв'язок медичної сестри із суспільними радами й організаціями, керівництвом окремих підприємств і установ. Обов'язки медичної сестри наркологічного стаціонару, наркологічного кабінету, наркологічного пункту.
 - 3.4. Практична частина. Навчання основним принципам організації й роботи медичної сестри наркологічного стаціонару, диспансеру.
 - 3.5. У наркологічному стаціонарі: прийом хворих на лікування, ознайомлення їх з режимом відділення, оформлення документації, організація й правила роботи в маніпуляційному кабінеті, у кабінеті умовно-рефлекторної терапії. Особливості догляду й спостереження за хворими токсикоманіями.
 - 3.6. У наркологічному кабінеті: виявлення серед населення ділянки осіб, що обслуговує, схильних до зловживання алкоголем і наркотиками, інформація дільничного лікаря психіатра-нарколога про всіх знову виявлених особах, підготовка до лікарського огляду й лікувальних заходів, проведення процедур, призначуваних для лікування лікарем, облік знову виявлених хворих на алкоголізм і наркоманію, оформлення документації (амбулаторних карт, контрольних карт, складання сволок, звітів). Амбулаторне лікування під спостереженням лікаря, динамічне спостереження за хворими (активний, пасивний облік). Експлуатація встаткування наркологічного кабінету. Проведення санітарно-просвітньої роботи серед населення, участь у роботі комісії з боротьби з пияцтвом й алкоголізмом. Організація й проведення патронажної роботи.
 - 3.7. В наркологічному пункті: активне виявлення осіб, що зловживають алкоголем і наркотиками, залучення їх до лікарського огляду.
 - 3.8. Організація й проведення підтримуючої терапії, призначеної лікарем. Одержання, зберігання й використання медикаментів.
 - 3.9. Організація й проведення санітарно-просвітньої роботи.
- 4. Загальна психопатологія.**
- 4.1. Розлади сприйняття. Сенестопатії, галюцинації, порушення психосенсорного синтезу. Порушення мислення, їхні види. Марення, форми марення. Порушення пам'яті: гіпомнезія, амнезія, парамнезія.
 - 4.2. Порушення інтелекту: вроджені (олігофренії) і набуті (деменція).
 - 4.3. Порушення емоційно-вольової сфери, неврозоподібні й афективні порушення, їхні види. Порушення потягів. Суїцидальні вчинки.
 - 4.4. Порушення свідомості, їхні види. Тактика медичного персоналу при виникненні у хворих на токсикоманії різних видів психопатологічних порушень.
 - 4.5. Практична частина. Демонстрація хворих із клінічними проявами неврозоподібного, афективного, маренового, галюцинаторного синдромів, симптомів порушення свідомості. Розпізнавання особливостей, статус.
- 5. Приватна психіатрія.**
- 5.1. Шизофренія, типи перебігу цього захворювання. Форми шизофренії: проста, гебефренічна, кататонічна, паранояльна.
 - 5.2. Епілепсія: генуїнна й набута форми. Епілептичний статус. Органічні враження головного мозку: травматичні, судинні. Тактика медичного персоналу відносно психічних хворих. Неврози: невроз нав'язливості, депресивний невроз, іпохондричний невроз, неврастенія, істерія.
 - 5.3. Психопатії: паранояльного, афективного, шизоїдного, збудливого, анорексичного, істеричного типів, їхня відмінність від неврозу.
 - 5.4. Практична частина. Оволодіння навичками діагностики й розпізнавання психічних захворювань. Демонстрація хворих із зазначеними формами психічних захворювань. Оволодіння навичками догляду за психічними хворими
- 6. Токсикоманії.**
- 6.1. Умови й фактори, що сприяють виникненню алкоголізму й наркоманії; соціальне й медичне значення цих захворювань. Міжвідомчий характер організації боротьби з алкоголізмом і наркоманіями, профілактика алкоголізму й наркоманій. Поширеність алкоголізму й наркоманій у різних країнах. Фактори, що обумовлюють виникнення алкоголізму й наркоманії.
 - 6.2. Алкоголізм.

- 6.2.1. Фармакологічний ефект алкоголю. Клініка простого алкогольного сп'яніння. Патологічне сп'яніння, його відмінність від простого алкогольного сп'яніння. Роль мікросоціального оточення й біологічних факторів (спадкоємна обтяженість, преморбідна особистість і т.п.), у формуванні алкоголізму.
- 6.2.2. Механізми, що лежать в основі формування патологічного потяга до алкоголю. Класифікація хронічного алкоголізму. Первинний потяг до алкоголю; зниження й втрата кількісного і ситуаційного контролю. Зміна толерантності до алкоголю, її динаміка в картині алкоголізму. Абстинентний синдром, його види й динаміка. Форми алкогольних амнезій. Форми вживання алкоголю хворими хронічним алкоголізмом; однократні ексцеси, псевдозапої, постійний тип уживання спиртних напоїв на тлі високої або низької толерантності до алкоголю, "перемежоване" пияцтво, щирі запої. Зміни особистості при алкоголізмі
- 6.2.3. Типи перебігу хронічного алкоголізму. Стадії хронічного алкоголізму, їхні диференційно-діагностичні критерії. Соматичні й неврологічні порушення при алкоголізмі. Соціальні наслідки алкоголізму. Формування й перебіг алкоголізму в жінок, у осіб молодого й літнього віку. Особливості алкоголізму, що формується на фоні психічних захворювань (психопатії, неврози, шизофренія, епілепсія, афективні психози, органічні порушення головного мозку й т.п.). Алкогольні психози, гострі й хронічні. Алкогольний делірій. Алкогольні маревні психози. Алкогольні енцефалопатії.
- 6.2.4. Тактика медичного персоналу стосовно хворих з різними формами алкогольних психозів.
- 6.2.5. Практична частина. Ознаки гострої алкогольної інтоксикації, варіанти алкогольного сп'яніння. Надання першої долікарської допомоги при важких формах алкогольного сп'яніння. Клініка алкоголізму. Демонстрація хворих з різними стадіями захворювання. Діагностика абстинентного синдрому, методи його лікування в амбулаторних і стаціонарних умовах.
- 6.2.6. Демонстрація хворих з особливостями формування й перебігу алкоголізму (віковий аспект, із соматичними й психічними порушеннями й т.п.).
- 6.2.7. Клініка та діагностика алкогольних психозів. Демонстрація хворих з різними формами психозів. Особливості догляду й спостереження за хворими алкогольними психозами. Лікування психомоторного збудження у хворих з алкогольними психозами, техніка фіксування хворих. Надання долікарської допомоги при епілептичному припадку, епілептичному статусі. Догляд за хворими з порушеннями свідомості. Освоєння техніки штучного годування через зонд.

6.3. Наркоманії та токсикоманії.

- 6.3.1. Соціально-правові й медичні розходження термінів «наркоманія» й «токсикоманія».
- 6.3.2. Особливості виявлення, обліку й організації лікування хворих наркоманіями. Класифікація речовин, що відносяться до наркотичних або токсикогенних засобів. Умови й причини, що сприяють зверненню осіб до наркотичних засобів. Клінічні прояви наркоманії й токсикоманії; стан ейфорії, зникнення захисних реакцій на наркотик, патологічний потяг до наркотику, його динаміка в процесі формування й розвитку наркоманії, зміна толерантності до наркотиків, абстинентний синдром. Специфіка абстинентного синдрому при певних формах наркоманії, психози в динаміці наркоманії. Зміни особистості. Соматичні й неврологічні ускладнення в динаміці наркоманії. Соціальне зниження, криміногенна поведінка.
- 6.3.3. Клініка окремих форм наркоманії: гашишем, опійної, морфінної, кодеїнової. Токсикоманії, що розвиваються внаслідок зловживання барбітуратами, седативними засобами, психостимуляторами, засобами побутової хімії.
- 6.3.4. Профілактика наркоманії й токсикоманії. Контроль за медичним застосуванням наркотичних і лікарських засобів. Тактика медичного персоналу у відношенні хворих наркоманіями й токсикоманіями.

6.4. Тютюнопаління.

- 6.4.1. Симптоматологія, особливості абстиненції під час тютюнопаління.

6.5. Практична частина.

- 6.5.1. Демонстрація хворих з різними видами наркоманій. Ознаки гострої інтоксикації морфієм, барбітуратами, гашишем, героїном.
- 6.5.2. Демонстрація хворих з морфінним, барбітуратовим, гашишним, героїновим абстинентним синдромом. Тактика медичного персоналу у відношенні хворих наркоманіями, що перебувають в абстинентному стані, догляд за ними.
- 6.5.3. Ознаки прихованого (таємного) прийому наркотиків, попередження, особливості режимних заходів у відділеннях, де лікуються наркомани.
- 6.5.4. Демонстрація хворих з основними формами токсикоманії. Клініка нікотинного синдрому.

7. Лікування токсикоманій.

- 7.1. Принципи лікування хворих на токсикоманії. Лікування залишкових явищ алкогольного або наркотичного сп'яніння, абстинентних явищ.
- 7.2. Підтримуюча терапія в амбулаторних умовах, протирецидивна терапія.
- 7.3. Психотерапія: раціональна, суггестивна, аутотренінг, гіпнотерапія. Особливості організації трудотерапії хворих. Завдання середнього медичного працівника на різних етапах лікування хворих на токсикоманії.

- 7.4.** Лікування алкогольних психозів і психотичних станів. Різні види детоксикації, інсулінокоматозної терапії. Методи невідкладної терапії при алкогольному й наркотичному отруєнні.
- 7.5.** Лікування від тютюнопаління.
- 7.6. Практична частина.**
- 7.6.1. Ознайомлення з основними принципами лікування наркологічних хворих. Методи специфічного протиалкогольного лікування. Методика проведення умовно-рефлекторної терапії.
- 7.6.2. Екстрена допомога. Особливості лікування алкогольних психозів.
- 7.6.3. Особливості лікування наркоманій і токсикоманій..
- 7.6.4. Методи позбавлення залежності від тютюнопаління.
- 7.6.5. Робота в маніпуляційних кабінетах.
- 7.6.6. Види й методи психотерапії. Психотерапевтичні аспекти організації роботи наркологічного стаціонару, кабінету, медпункту. Роль медичної сестри в проведенні психотерапії.
- 7.6.7. Особливості проведення трудотерапії на промислових підприємствах, у сільському господарстві.
- 8. Експертиза при токсикоманіях.**
- 8.1.** Співвідношення вмісту алкоголю в крові й клінічної виразності картини алкогольного сп'яніння. Методи об'єктивного визначення наявності алкоголю в крові: проба Раппопорта, індикатори Мохова - Шинкаренко.
- 8.2.** Об'єктивні ознаки наркотичного сп'яніння. Методи визначення наявності наркотичних речовин у сечі, крові. Принципи визначення працездатності. Групи інвалідності. Тимчасова непрацездатність у хворих алкоголізмом і наркоманіями, токсикоманіями, розходження у видачі лікарняних листів. Поняття вміняємості при судово-психіатричній експертизі, судово-психіатрична оцінка хворих алкоголізмом, наркоманіями й токсикоманіями.
- 8.3.** Військова експертиза хворих на алкоголізм, наркоманії й токсикоманії.
- 8.4. Практична частина.** Методи експертизи алкогольного сп'яніння. Лабораторна діагностика стану алкогольного сп'яніння: проба Раппопорта, експертизи наркологічного сп'яніння.
- 9. Профілактика токсикоманій.**
- 9.1.** Роль середнього медичного працівника в проведенні гігієнічних заходів.
- 9.2.** Принципи поведінки середнього медичного працівника із хворими алкоголізмом, наркоманіями й токсикоманіями, особливості роботи в наркологічних середніх медичних установах.
- 9.3.** Роль середнього медичного працівника в здійсненні психопрофілактичних заходів.
- 9.4.** Роль культури в обслуговуванні наркологічних хворих.
- 10. Невідкладна медична допомога.**
- 10.1.** Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.
- 10.2.** Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.
- 10.3.** Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.
- 10.4.** Невідкладна медична допомога при травмах.
- 10.5.** Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.
- Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги. На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.
- 11. Планування сім'ї.**
- 11.1.** Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.
- 11.2.** Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.
- 11.3.** Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років . Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.
- 12. Інфекційний контроль.**
- 12.1.** Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 12.2.** Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 12.3.** На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

13. Тестування в медицині.

13.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

13.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

14. Перелік практичних навичок, якими повинен володіти курсант, закінчуючи навчання на циклі.

- Визначення алкогольного сп'яніння.
- Надання долікарської допомоги при гострій алкогольній інтоксикації.
- Визначення алкогольного абстинентного синдрому.
- Зняття алкогольного абстинентного синдрому.
- Техніка вироблення негативної умовної реакції на алкоголь за допомогою апоморфіну, еметіну, блювотних сумішей і т.п.
- Надання допомоги при ускладненнях, викликаних апоморфіном, еметіном.
- Техніка проведення сенсibiliзуючої терапії.
- Визначення наркотичного сп'яніння різної етіології.
- Визначення абстинентного синдрому при морфінізмі, барбітуроманії, гашишизмі і т.п.
- Надання долікарської допомоги при гострих отруєннях наркотиками й іншими речовинами.
- Допомога при абстинентному синдромі при наркоманіях.
- Техніка внутрішньовенного краплинного введення препаратів.
- Надання першої допомоги при епілептичних випадках.
- Методи фіксації хворого в ліжку при порушеннях свідомості.
- Правила транспортування збуджених хворих.
- Оформлення документації стаціонару, наркологічного кабінету.
- Організація й проведення санітарно-просвітньої роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Основы наркологии», Шабанов П.Б. Санкт-Петербург: Высшая школа, 2002.
2. [«Психіатрія і наркологія»](#), Гавенко В.Л. Київ – Медицина. 2015.
3. «Руководство по наркологии», Иванец Н.Н. М.: Медицина, 2002.
4. «Лекции по наркологии», Иванец Н.Н. М.: Медицина, 2001.
5. «Наркомания XXI», ст. Гребенюк А.А. Симферополь: Таврія, 2003.
6. «Психіатрична клініка», Самохвалов В.П., Симферополь: Таврія, 2003.

12. АКУШЕРСТВО (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ АКУШЕРОК ПОЛОГОВИХ БУДИНКІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Охорона здоров'я матері і дитини – відповідальне завдання, яке стоїть перед медичною наукою і органами охорони здоров'я. Вона включає профілактику і зниження факторів ризику несприятливого протікання вагітності і пологів, перинатальної патології і смертності, зниження числа гінекологічних захворювань, регуляцію народжуваності, зміцнення сім'ї, підвищення працездатності жінки.

Вирішення цієї проблеми буде сприяти розв'язанню багатьох соціальних і медичних проблем.

Мета підвищення кваліфікації для акушерок пологових будинків – підвищення рівня теоретичних і практичних знань у відповідності з рівнем наукових досягнень в галузі акушерства і гінекології. З цією метою в програму включені основні розділи акушерства та гінекології.

Для проведення занять залучаються висококваліфіковані спеціалісти, які мають достатній досвід практичної роботи за фахом.

В розділі акушерства здобувачі освіти повинні ознайомитися з принципами організації акушерсько-гінекологічної допомоги жінкам, сучасними методами профілактики, діагностики і лікування різних ускладнень вагітності, пологів і післяпологового періоду. Необхідно звертати увагу слухачів на роль психопрофілактики вагітних жінок, роділь і породіль, антенатальну охорону плода, вплив умов праці на вагітність.

В розділі гінекології здобувачі освіти знайомляться з методами профілактики, діагностики, лікування і догляду гінекологічних хворих. Звертається особлива увага на виявлення і оздоровлення хворих з передраковими захворюваннями статевих органів жінки. Програма викладається в доступній формі у вигляді теоретичних і практичних занять.

При розгляді всіх тем необхідно звертати особливу увагу на питання медичної психології, етики та деонтології.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Неонатології», «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

Термін навчання на циклі удосконалення 1 міс. (144 год.). Після закінчення навчання здобувачі освіти здають іспит у вигляді усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Акушерство і гінекологія.	75	27	48	
1.1.1.	Вступ. Організація служби рододопомоги в Україні.	3	1	2	
1.1.2.	Антенатальна охорона плода і перинатальна патологія.	3	1	2	
1.1.3.	Діагностика вагітності і сучасна діагностика внутрішньоутробного етапу плода.	3	1	2	
1.1.4.	Клінічний перебіг і сучасні особливості ведення і знеболювання пологів.	4	2	2	
1.1.5.	Нормальний післяпологовий період і сучасні особливості його ведення.	5	1	4	
1.1.6.	Гестози вагітних.	6	2	4	
1.1.7.	Тазові передлежання плода.	3	1	2	
1.1.8.	Екстрагенітальна патологія та вагітність.	4	2	2	
1.1.9.	Невиношування, переношування і пролонгування вагітності.	3	1	2	
1.1.10.	Вузкий таз у сучасному акушерстві.	3	1	2	
1.1.11.	Патологія скорочувальної діяльності матки.	3	1	2	
1.1.12.	Акушерські пошкодження.	3	1	2	
1.1.13.	Неправильні положення та передлежання плода.	5	1	4	
1.1.14.	Акушерські кровотечі.	6	2	4	
1.1.15.	Оперативні втручання при пологах.	3	1	2	
1.1.16.	Післяпологові септичні захворювання.	3	1	2	
1.1.17.	Запальні захворювання жіночих статевих органів у вагітних.	4	2	2	
1.1.18.	Захворювання які передаються статевим шляхом.	3	1	2	
1.1.19.	Гострий живіт в гінекології.	4	2	2	
1.1.20.	Пологи і вагітність при пухлинах жіночих статевих органів.	4	2	2	
1.2.	Педіатрія.	25	11	14	
1.2.1.	Поняття про перинатологію.	1	1	–	
1.2.2.	Організація роботи дитячого відділення.	4	2	2	

1.2.3.	Анатомо-фізіологічні особливості новонароджених і недоношених дітей та медсестринський догляд за ними.	6	2	4	
1.2.4.	Захворювання періоду новонародженості.	6	2	4	
1.2.5.	Ведення дітей, які народилися в асфіксії з пологовими травмами.	4	2	2	
1.2.6.	Гнійно-запальні захворювання та інфекції.	4	2	2	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	62	78	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

- 1. Організація надання акушерсько-гінекологічної допомоги.**
 - 1.1. Деонтологія в медичних установах.
 - 1.2. Структурні одиниці пологового будинку, організація їх роботи.
 - 1.3. Документація відділень пологового будинку.
- 2. Антенатальна охорона плода і перинатальна патологія.**
 - 2.1. Запліднення. Імплантація. Утворення та функції плаценти, оболонки, пуповини.
 - 2.2. Плід у різні строки вагітності. Ознаки зрілості плода.
 - 2.3. Основні шви, тім'ячка, розміри голівки.
 - 2.4. Вплив шкідливих чинників на плід.
 - 2.5. Адаптація організму матері до вагітності.
- 3. Діагностика ранніх і пізніх строків вагітності.**
 - 3.1. Обстеження вагітної: опитування, об'єктивне обстеження, загальне та спеціальне, зовнішнє акушерське обстеження. Сучасні методи діагностики стану плода.
 - 3.2. Додаткові методи дослідження в різні строки вагітності: електрокардіографія, кардіографія, ультразвукова ехографія тощо.
- 4. Клінічний перебіг і сучасні особливості ведення і знеболювання пологів.**
 - 4.1. Причини та механізм настання пологів. Провісники пологів. Періоди пологів. Фізіологія пологової діяльності. Тривалість нормальних пологів.
 - 4.2. Профілактика аномалій пологової діяльності.
 - 4.3. Види розгинальних передлежань: передньоголовне, лобне, лицьове. Причини.
 - 4.4. Діагностика при піхвовому дослідженні.
- 5. Нормальний післяпологовий період і сучасні особливості його ведення.**
- 6. Гестози вагітних.**
 - 6.1. Гестози вагітності ранні, пізні, рідкі форми гестозів.
 - 6.2. Клінічна класифікація. Форми, що рідко зустрічаються (дерматози, остеомаліяція, жовта гостра дистрофія печінки).
 - 6.3. Гестози першої половини вагітності (блювання, слинотеча). Клінічний перебіг, діагностика.
 - 6.4. Пізні гестози. Класифікація за ступенем тяжкості. Клінічна картина всіх форм та стадій пізнього гестозу. Принципи лікування.
 - 6.5. Терапія гестозу залежно від форми, ступеня тяжкості та тривалості перебігу. Інтенсивна терапія тяжких форм гестозів.
 - 6.6. Особливості надання першої допомоги.
 - 6.7. Показання до дострокового розродження. Особливості проведення пологів при гестозах.
 - 6.8. Профілактика гестозів. Виявлення груп ризику. Ведення вагітності у разі ризику розвитку гестозу.
- 7. Тазові передлежання плоду.**
 - 7.1. Загальні уявлення про тазові передлежання. Причини їх. Класифікація тазових передлежань. Діагностика тазових передлежань під час вагітності й пологів.
 - 7.2. Ведення вагітності при тазовому передлежанні. Біомеханізм пологів. Ведення пологів.
- 8. Екстрагенітальна патологія та вагітність.**
 - 8.1. Пологи при екстрагенітальних захворюваннях у матері.
 - 8.2. Вагітність та серцево-судинна патологія.
 - 8.3. Ізосерологічна несумісність крові за резус фактором та АВ0-системою. Інфекційні захворювання та вагітність (хвороба Боткіна, токсоплазмоз, туберкульоз, сифіліс, СНІД, грип).
 - 8.4. Гінекологічні захворювання та вагітність. Взаємний вплив вагітності на захворювання, прогноз.
 - 8.5. Особливості ведення вагітності, пологів та післяпологового періоду.
 - 8.6. Захворювання нирок у вагітних. Анемія і вагітність.

9. Невиношування, переносування і пролонгування вагітності.

- 9.1. Невиношування і пролонгована вагітність. Класифікація невинношування за строком вагітності (аборт, передчасні пологи).
- 9.2. Аборт самовільний, штучний. Причини самовільного переривання вагітності. Класифікація. Клініка. Тактика.
- 9.3. Уявлення про звичайний викидень.
- 9.4. Передчасні пологи. Причини. Класифікація. Ведення передчасних пологів, коли відійшли навколоплідні води та при цілих водах.
- 9.5. Профілактика перинатальної смертності.
- 9.6. Ведення II періоду пологів.
- 9.7. Переносування. Діагностика. Тактика.

10. Вузький таз у сучасному акушерстві.

- 10.1. Вузький таз в сучасному акушерстві. Ведення пологів при вузьких тазах.
- 10.2. Неправильні положення плода.
- 10.3. Класифікація вузьких тазів за формою та ступенем звуження.
- 10.4. Анатомічна та функціональна характеристика форм вузького таза, які часто трапляються (загальнорівномірнозвужений, простий плоский, плоскорухігичний). Діагностика.
- 10.5. Особливості біомеханізму пологів.
- 10.6. Перебіг вагітності та пологів при вузькому тазі.
- 10.7. Діагностика функціонально вузького таза.
- 10.8. Показання для оперативного розродження. Ведення пологів при вузьких тазах.

11. Патологія скорочувальної діяльності матки.

- 11.1. Патологія скоротливої діяльності матки.
- 11.2. Слабкість пологової діяльності.
- 11.3. Надмірна пологова діяльність.
- 11.4. Дискоординована пологова діяльність.
- 11.5. Класифікація аномалій пологової діяльності, діагностика.
- 11.6. Сучасні способи посилення пологової діяльності.
- 11.7. Показання для медикаментозного відпочинку.
- 11.8. Діагностика та лікування надмірно сильної пологової діяльності.
- 11.9. Причини, діагностика й тактика при дискоординованій пологовій діяльності.
- 11.10. Профілактика аномалій пологової діяльності.

12. Акушерські пошкодження.

- 12.1. Уявлення про акушерський травматизм. Розрив шийки матки. Розриви піхви та промежини. Класифікація. Діагностика, тактика. Зашивання розривів. Знеболювання.
- 12.2. Розрив матки. Класифікація розривів матки за етіологією та патогенезом, часом виникнення, клінікою, локалізацією. Клініка загрозливого розриву матки, розриву матки, що розпочався, розриву матки, що здійснився. Невідкладна допомога. Профілактика розривів матки.

13. Акушерські кровотечі.

- 13.1. Кровотечі в другій половині вагітності, при пологах і в ранньому післяпологовому періоді.
- 13.2. Порушення процесів відокремлення та виділення посліду: порушення тонуусу матки, защемлення посліду. Причини, діагностика. Тактика. Підрахунок фізіологічної втрати крові.
- 13.3. Причини кровотеч у післяродовому періоді: гіпотонія матки, дефект плаценти, травми м'яких тканин родових шляхів, порушення процесів згортання крові.
- 13.4. Акушерська тактика при кровотечі в ранньому післяпологовому періоді. Невідкладна допомога при кровотечі в III та ранньому післяпологовому періодах. Профілактика кровотеч у послідовому та ранньому післяпологовому періодах. ДВЗ-синдром в акушерстві.

14. Оперативні втручання при пологах.

- 14.1. Операції, які застосовують під час вагітності: переривання вагітності до 12 тижнів; переривання вагітності до 24 тижнів; операції, які зберігають вагітність (при істміко-церквіальній недостатності).
- 14.2. Операції, які застосовують під час пологів: операції, які підготовлюють пологові шляхи (перинеотомія, епізіотомія, амніотомія); операції, які виправляють положення плода; родозавершувальні операції (акушерські щипці, кесарів розтин); ручна допомога при тазових передлежаннях.
- 14.3. Плодоруїнівні операції (краніотомія, ембріотомія, клейдотомія).
- 14.4. Операції, які застосовують в послідовому та ранньому післяпологовому періодах (ручне та інструментальне обстеження порожнини матки, надпихова ампутація матки).
- 14.5. Принцип знеболювання пологів, вимоги до анестетиків.

15. Післяпологові септичні захворювання.

16. Запальні захворювання жіночих статевих органів у вагітних.

- 16.1. Запальні захворювання у вагітних. Післяпологові запальні захворювання специфічної і неспецифічної етіології.

- 16.2. Класифікація за локалізацією. Клінічна картина при захворюваннях, що часто зустрічаються: вульвіт, бартолініт, кольпіт, ендометрит, сальпінгоофорит.
- 16.3. Діагностика, принципи лікування.
- 16.4. Ускладнені форми септичних захворювань: піосальпінгс, пельвіоперитоніт.

17. Захворювання які передаються статевим шляхом.

- 17.1. Захворювання, що передаються статевим шляхом (ЗПСШ): збудники, шляхи їх проникнення
- 17.2. Гонорейні захворювання у жінок: класифікація, клінічні прояви, діагностика, принципи лікування, критерії вилікування.
- 17.3. Туберкульоз геніталій.
- 17.4. Паразитарні захворювання жіночих статевих органів.
- 17.5. Вірусні захворювання геніталій. Хламідіоз. Трихомоніаз. Клінічна картина, принципи лікування та профілактика ЗПС

18. Гострий живіт в гінекології.

- 18.1. Невідкладні стани в акушерстві і гінекології. Розрив матки. Частота розривів матки. Етіологія і патогенез. Класифікація розривів матки.
- 18.2. Фонові фактори: обтяжений акушерський анамнез, рубець на матці після кесарського розтину або консервативної міомектомії, багатовіддья, багатопліддя.
- 18.3. Діагностика загрожуючого розриву матки і такого, що розпочинається. Тактика акушерки при загрозі розриву матки. Виклик ургентної бригади.
- 18.4. Діагностика розриву матки, що відбувся. Клініка, лікування.
- 18.5. Профілактика розривів матки.
- 18.6. Емболія навколоплідними водами. Шляхи попадання навколоплідних вод а організм матері. Діагностика, клініка, лікування і профілактика. Зв'язок емболії навколоплідними водами з акушерськими кровотечами.
- 18.7. Тромбоемболія легеневої артерії. Повітряна емболія.
- 18.8. Невідкладні стани, які супроводжуються внутрішньою кровотечею: позаматкова вагітність, апоплексія яєчника. Позаматкова вагітність. Частота. Етіологія. Діагностика прогресуючої і порушеної позаматкової вагітності. Клініка порушеної позаматкової вагітності. Трубно́й аборт. Клініка трубного аборту. Методи консервативного і хірургічного лікування позаматкової вагітності
- 18.9. Апоплексія яєчника. Діагностика, клініка, сучасні погляди на лікування даної патології.
- 18.10. Кровотечі в гінекології, обумовлені перериванням вагітності і порушенням менструального циклу. Діагностика, клініка. Сучасні погляди на лікування.
- 18.11. Невідкладні стани, пов'язані з пухлинами яєчника: перекрут ніжки пухлини яєчника. розрив капсули кісти, некроз міоматозного вузла.
- 18.12. Перекрут ніжки пухлини яєчника. Діагностика, особливості клінічної картини, лікування.
- 18.13. Невідкладні стани, обумовлені ускладненням, після проведених хірургічних втручань: кровотеча, інфекція. Діагностика, клініка, лікування.
- 18.14. Диференціальна діагностика "гострого живота" в гінекології від хірургічної патології: апендициту, гострої непрохідності кишечника, перфоративної виразки шлунку, гострого панкреатиту.

19. Пологи і вагітність при пухлинах жіночих статевих органів.

- 19.1. Пухлини доброякісні та злоякісні.
- 19.2. Фонові та передракові захворювання жіночих статевих органів: лейкоплакія, еритроплакія, крауроз вульви. Клініка. Принципи лікування.
- 19.3. Дисплазії та ерозія шийки матки. Методи діагностики. Типи патологічних мазків. Лікування фонівих та передракових захворювань шийки матки.
- 19.4. Поліпи шийки матки. Доброякісні пухлини. Міома матки. Частота поширення. Теорії патогенезу. Класифікація. Клініка. Діагностика. Принципи лікування. Показання до оперативного лікування.
- 19.5. Пухлини яєчників. Клініка, діагностика, тактика.
- 19.6. Злоякісні пухлини жіночих статевих органів.
- 19.7. Рак зовнішніх статевих органів. Рак і саркома піхви. Діагностика. Рак шийки матки. Класифікація. Форми. Методи ранньої діагностики. Лікування.
- 19.8. Близькі та віддалені наслідки.
- 19.9. Рак тіла матки. Клінічні прояви, методи діагностики. Основні принципи лікування.
- 19.10. Злоякісні пухлини яєчників. Клініка. Діагностика. Лікування. Оперативне та гормональне лікування, хіміо- та променева терапія при злоякісних пухлинах жіночих статевих органів.
- 19.11. Віддалені результати. Профілактика онкозахворювань та рання діагностика злоякісних новоутворень.
- 19.12. Вагітність при передракових і злоякісних захворюваннях у матері. Пухлини трофобласту.

20. Педіатрія.

- 20.1. Поняття про перинатологію.
- 20.2. Організація роботи дитячого відділення.
- 20.3. Анатомо-фізіологічні особливості новонароджених і недоношених дітей та медсестринський догляд за ними.
- 20.4. Захворювання періоду новонародженості.

20.5. Ведення дітей, які народилися в асфіксії з пологовими травмами.

20.6. Гнійно-запальні захворювання та інфекції.

21. Невідкладна медична допомога.

21.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

21.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

21.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

21.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

21.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

22. Планування сім'ї.

22.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні направлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

22.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

22.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

23. Інфекційний контроль.

23.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

23.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

23.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

24. Тестування в медицині.

24.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

24.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. «Клиника и лечение эндометриоза», Баскаков В.П -Л.: Медицина, 1990. – 238 с.
2. [«Акушерство і гінекологія»](#), Запорожан В.М., Рожковська Н.М. Одеса – Медичний університет. 2015.
3. [«Акушерство»](#), Ліхачова В.В. Полтава – Дивосвіт. 2015.
4. «Акушерство», Жученко П.Г. Київ – Здоров'я. 1995.
5. «Акушерство», Хміль С.В. Тернопіль – Підручники. 2017.
6. «Неоперативная гинекология», Бодяжина В.И., Сметанник В.П., Тумиловнч Л.Г. -М.:Медицина, 1990,-542 с.
7. «Беременность и сердечно-сосудистая патология», Ванина Л.В. - М.: Медицина, 1991, - 222 с.
8. «Карманный справочник акушерки», Воронин К.В. - К.: Здоров'я, 1990, - 214 с.
9. «Прогнозирование, профилактика и лечение генитального эндометриоза». Метод, реком.- К.: 1992, - 15 с.
10. «Бесплодие в браке», Пшеничникова Т.Я. - М.: Медицина, 1991, - 320 с.
11. «Акушерство», Хміль С.В. К., Здоров'я, 1995, - 355 с.
12. «Гінекологія», Хміль С.В. К., Здоров'я, 1995, - 265 с.

13. АКУШЕРСТВО (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ АКУШЕРОК ЖІНОЧИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ ТА ОГЛЯДОВИХ КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Охорона здоров'я матері і дитини - відповідальне завдання, яке стоїть перед медичною наукою і органами охорони здоров'я. Вона включає профілактику і зниження факторів ризику несприятливого протікання вагітності і пологів, перинатальної патології і смертності, зниження числа гінекологічних захворювань, регуляцію народжуваності, зміцнення сім'ї, підвищення працездатності жінки.

Вирішення цієї проблеми буде сприяти розв'язанню багатьох соціальних і медичних проблем.

Мета підвищення кваліфікації для акушерок жіночих консультацій - підвищення рівня теоретичних і практичних знань у відповідності з рівнем наукових досягнень в галузі акушерства і гінекології. З цією метою в програму включені основні розділи акушерства та гінекології. Для проведення занять залучаються висококваліфіковані спеціалісти, які мають достатній досвід практичної роботи за фахом.

В розділі акушерства здобувачі освіти повинні ознайомитися з принципами організації акушерсько-гінекологічної допомоги жінкам, сучасними методами профілактики, діагностики і лікування різних ускладнень вагітності. Необхідно звертати увагу слухачів на роль психопрофілактики вагітних жінок, антенатальну охорону плода, вплив умов праці на вагітність.

В розділі гінекології здобувачі освіти знайомляться з методами профілактики, діагностики, лікування і догляду гінекологічних хворих. Звертається особлива увага на виявлення і оздоровлення хворих з передраковими захворюваннями статевих органів жінки. Слухачі повинні освоїти методику організації профілактичних оглядів жінок, організацію і методику проведення санітарно-освітніх бесід серед жінок.

Програма викладається в доступній формі у вигляді теоретичних і практичних занять.

При розгляді всіх тем необхідно звертати особливу увагу на питання медичної психології, етики та деонтології.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

Термін навчання на циклі удосконалення 1 міс. (144 год.). Після закінчення навчання здобувачі освіти здають іспит у вигляді усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Акушерство та гінекологія.	100	32	68	
1.1.1.	Організація акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні. Диспансеризація вагітних і методи їх обстеження.	4	2	2	
1.1.2.	Діагностика і визначення терміну вагітності. Фізіологічні зміни в організмі вагітної жінки.	6	2	4	
1.1.3.	Фактори ризику акушерської, екстрагенітальної і перинатальної патології. Групи підвищеного ризику.	4	2	2	
1.1.4.	Антенатальна охорона плода. Прогноз потомства.	6	2	4	
1.1.5.	Гестози першої і другої половини вагітності.	6	2	4	
1.1.6.	Невиношування вагітності. Діагностика, лікування і профілактика. Пролонгована вагітність.	6	2	4	
1.1.7.	Екстрагенітальна патологія та вагітність.	8	2	6	
1.1.8.	Кровотечі під час вагітності, при пологах і післяродовому періоді.	6	2	4	
1.1.9.	Запальні захворювання у вагітних. Післяпологові запальні захворювання специфічної і неспецифічної етіології.	6	2	4	
1.1.10.	Сучасні методи обстеження гінекологічних хворих.	6	2	4	
1.1.11.	Нормальний менструальний цикл у жінки. Патологія менструального циклу.	6	2	4	
1.1.12.	Запальні захворювання жіночих статевих органів неспецифічної етіології.	8	2	6	
1.1.13.	Запальні захворювання жіночих статевих органів специфічної етіології.	8	2	6	
1.1.14.	Доброякісні пухлини жіночих статевих органів. Ендометріоз.	6	2	4	
1.1.15.	Передракові і злоякісні захворювання жіночих статевих органів. Пухлини трофобласту.	8	2	6	
1.1.16.	Невідкладні стани в акушерстві і гінекології.	6	2	4	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				

2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
2.5.	Іспит	4			4
ВСЬОГО:		144	56	84	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Організація акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні. Диспансеризація вагітних і методи їх обстеження.

Історія розвитку акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні. Основоположники вітчизняного акушерства: І. П. Лазаревич, М. С. Малиновський, А. Я. Красовський та ін.

Організація акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні.

Задачі жіночої консультації. Роль жіночої консультації і оглядових кабінетів у проведенні профілактичних оглядів і виявленні жінок груп ризику гінекологічних захворювань і вагітних. Організація прийому хворих. Дільничний принцип обслуговування хворих. Патронаж на дому.

Виявлення акушерської і екстрагенітальної патології, своєчасне скерування хворих в стаціонар. Організація роботи акушерсько-гінекологічного кабінету здоров'я. Санпросвітробота в жіночій консультації, в здоров'я пункті

Методи обстеження вагітних; анамнез, об'єктивний огляд (вимірювання тазу, ваги, артеріального тиску, огляд в дзеркала, бімануальний огляд).

Лабораторні обстеження вагітних при першому відвідуванні жіночої консультації і в динаміці спостереження. Обстеження вагітних з груп ризику.

Динаміка ваги тіла під час вагітності.

Рациональне харчування при вагітності. Дієта і гігієна харчування вагітної жінки.

Спеціальна дієта при серцево-судинних захворюваннях у матері, при ревматизмі, цукровому діабеті, захворюваннях нирок, печінки, шлунку та ін.

Гімнастика під час вагітності. Комплекс гімнастичних вправ для вагітної жінки.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації, в оглядовому кабінеті. Санітарно-протиепідемічний режим маніпуляційної, оглядового кабінету.

Знайомство з структурою і принципами організації жіночої консультації. Документація.

Участь у прийомі вагітних і гінекологічних хворих. Методи диспансеризації всіх груп ризику вагітних і гінекологічних хворих.

Вивчення гігієнічного режиму вагітних. Самостійне виконання амбулаторних лікарських призначень.

Ознайомлення з дієтою при вагітності і різних екстрагенітальних захворюваннях у матері.

Участь у проведенні комплексу гімнастичних вправ при вагітності.

Проведення занять з психопрофілактичної підготовки вагітних до пологів.

2. Діагностика і визначення терміну вагітності. Фізіологічні зміни в організмі вагітної жінки.

Сучасні методи діагностики вагітності в ранніх термінах. Ознаки вагітності: сумнівні, ймовірні, достовірні.

Сумнівні ознаки, їх диференціація з гінекологічними захворюваннями.

Ймовірні ознаки вагітності, їх діагностика на основі анамнезу, об'єктивного огляду, огляду за допомогою дзеркал, бімануального дослідження.

Достовірні ознаки вагітності. Діагностика вагітності в другому і третьому триместрах вагітності.

Імунологічні тести на вагітність, побудовані на визначенні в організмі хоріонічного гонадотропіну. Визначення величини матки в різні терміни вагітності. Прийоми Леопольда. Визначення положення плода, передлеглої частини, позиції плода за допомогою прийомів Леопольда.

Фонограма і кардіотокограма плода, амніоскопія, оцінка характеру навколоплідних вод при амніоскопії. Амніоцентез. Підготовка вагітних.

Визначення терміну вагітності і передбачуваної дати декретної відпустки і пологів за допомогою акушерської лінійки або акушерського календаря.

Фізіологічні зміни в організмі вагітної жінки при вагітності.

Зміни в нервовій системі: формування гестаційної домінанти і її зв'язок з іншими системами організму.

Зміни в ендокринній системі і пов'язані з ними зміни в статевих органах і молочних залозах жінки при вагітності.

Зміни в серцево-судинній системі організму; збільшення хвилинного об'єму роботи серця, потреби в кисні, зміни артеріального тиску і ін.

Зміни у видільній системі, легенях і бронхах, органах травлення, в шкірі і ін.

Зміни обміну речовин під час вагітності: основного, білкового, вуглеводного, ліпідного і ін.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації, в оглядовому кабінеті.

Діагностика вагітності в ранньому і пізньому термінах.

Навчитись правильно проводити імунологічні проби на вагітність в ранніх термінах.

Участь в огляді вагітних, вимірювання тазу, окружності живота і висоти дна матки, огляд вагітних в

дзеркалах. Вимірювання росту, ваги, артеріального тиску.

Освоїти прийоми Леопольда. Навчитись записувати фонограму і кардіотокограму плода.

Навчитись правильно оцінювати результати лабораторних обстежень у вагітних.

3. Фактори ризику акушерської, екстрагенітальної і перинатальної патології. Групи підвищеного ризику.

Групи підвищеного ризику вагітних в ранні терміни вагітності. Залежність виявлення акушерської, екстрагенітальної і перинатальної патології від правильного збору анамнезу і обстеження.

Фактори ризику виникнення акушерської і перинатальної патології і їх оцінка в балах.

Фактори ризику: соціально-біологічні, акушерсько-гінекологічний анамнез, екстрагенітальні захворювання у матері, ускладнення вагітності, стан плода і ін. Оцінка факторів ризику в балах. Групи ризику: виникнення акушерських кровотеч, невиношування, гестозів і ін. Ризик виникнення екстрагенітальної патології під час вагітності.

Залежність перинатальної патології у плода від правильності ведення вагітних з груп ризику.

Ступені ризику; низька, середня, важка і їх оцінка в балах.. Спостереження за вагітними груп ризику, їх огляд акушером-гінекологом, терапевтом, ендокринологом і ін.

Індивідуальний план ведення вагітності і пологів, терміни госпіталізації вагітних з груп ризику в стаціонар. Свочасне вирішення питання про переривання вагітності у вагітних з груп високого ризику.

Лікування ускладнень вагітності в умовах жіночої консультації і своєчасне скерування хворих в стаціонар.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації.

Вивчення диспансерної групи вагітних. Ступені ризику: легка, середня, важка.

Організація роботи акушерки у виявленні груп високого ризику. Самостійне обстеження вагітних з груп високого ризику.

Знайомство з планом ведення вагітності і пологів.

4. Антенатальна охорона плода. Прогноз потомства.

Антенатальна охорона плода і вплив різних факторів зовнішнього середовища на плід. Внутрішньоутробні ураження плода. Контингент жінок з підвищеним ризиком уражень плода. Заходи, які проводяться з метою антенатальної охорони плода.

Задачі антенатальної охорони плода. Критичні періоди вагітності, їх значення в профілактиці і попередженні уражень плода. Вагітні груп підвищеного ризику виникнення перинатальної патології. Спадкові хвороби: хвороба Дауна, синдром Шершевського-Тернера. Фетопатії. Ембріопатії. Бластопатії.

Вроджені хвороби плода: вроджені пневмонії, піодермії і ін.

Фактори зовнішнього середовища, які впливають на розвиток плода: температурні, дія іонізуючої радіації, механічні, хімічні фактори(недостатність кисню і надлишок вуглекислоти), тератогенні яди, алкоголь, нікотин, біологічні агенти (віруси, бактерії і їх токсини, найпростіші), психічні травми.

Фактори внутрішнього середовища: неповноцінне харчування, вік батьків, гормональні порушення, спадкова патологія (аномалії розвитку), імуноконфлікти по системі АВ0 і Rh-фактору. Значення статі плода у виникненні спадкової патології.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації.

Заходи з антенатальної охорони плода в жіночій консультації.

Профілактика виникнення перинатальної патології. Вивчення факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, які сприяють виникненню перинатальної патології.

Знайомство з роботою медико-генетичної консультації.

Скласти список препаратів, які мають тератогенну дію.

5. Гестози першої і другої половини вагітності. Прееклампсія і еклампсія.

Прегестоз - доклінічна стадія гестозу. Методи виявлення претоксикозу. Розвиток плідного яйця і загальні зміни в організмі жінки, які виникають у відповідь на ріст і розвиток плідного яйця.

Етіологія, патогенез гестозів. Класифікація гестозів. Частота гестозів при вагітності. Оцінка ступеня важкості гестозу.

Ранні гестози вагітності: слинотеча, блювота, надмірна блювота вагітних. Рідкі форми ранніх гестозів вагітних: гостра жовта дистрофія печінки, бронхіальна астма, остеомаліція, хорія і ін.

Пізнні гестози вагітності: водянка вагітних, нефропатія першого, другого і третього ступеня, прееклампсія, еклампсія.

Посьданні гестози: у вагітних з вадами серця, ревматизмом, гіпертонічною хворобою, цукровим діабетом, захворюваннями системи крові, нирок і ін.

Роль акушерки жіночої консультації у виявленні прегестозу і профілактиці пізніх гестозів вагітності.

Покази для скерування хворих з гестозом вагітних в стаціонар.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації.

Обов'язки акушерки у виявленні і профілактиці пізніх гестозів вагітності.

Вимірювання артеріального тиску, вимірювання ваги тіла, виявлення скритих набряків, проба на гідрофільність тканин, вимірювання добового діурезу, контроль діурезу.

Навчитись орієнтуватись в клінічних аналізах крові і сечі, характерних для гестозів вагітних. Самостійне виконання лікувальних і діагностичних процедур в жіночій консультації і в денному стаціонарі.

Перша допомога при преєклампсії і еклампсії. Гігієна харчування і дієта вагітних з гестозами.

6. Невиношування вагітності, діагностика. Лікування і профілактика. Пролонгована вагітність.

Визначення невиношування вагітності. Ранній і пізній самовільний аборт, частота самовільних абортів. Звичні викидні.

Причини самовільних абортів; ендокринні порушення, загальний і статевий інфантилізм, штучні аборти, істміко-цервікальна недостатність, інфекції, конфлікт за системами АБО і Rh-фактора.

Діагностика самовільного абортів. Класифікація самовільних абортів. Клініка загрози переривання вагітності, абортів, що розпочався, абортів в ході, неповного і повного абортів, шийкового абортів і абортів, що не відбувся (missed abortion).

Покази для госпіталізації. Лікування загрози переривання вагітності. Інструментальна ревзія порожниці матки.

Ускладнення при проведенні абортів і після нього, їх лікування.

Інфікований аборт. Аборт, проведений поза лікувальним закладом. Протизапальна терапія при інфікованому аборті і після абортів.

Кровотеча під час і після абортів, методи боротьби з кровотечею.

Формування груп ризику з невиношування.

Принципи ведення вагітних жінок групи ризику з невиношування.

Терміни планової госпіталізації при невиношуванні, термін госпіталізації для комплексної дородової підготовки вагітних з невиношуванням.

Профілактика невиношування вагітності.

Пролонгована вагітність. Причини пролонгованої вагітності. Діагностика пролонгованої вагітності. Тактика акушерки при пролонгованій вагітності.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації.

Допомога при кровотечах при самовільному перериванні вагітності, вміння диференціювати її від кровотеч при патології шийки матки, при кровотечах з піхви, вульви.

Огляд в дзеркалах, бімануальне дослідження:

Роль акушерки при загоді переривання вагітності, абортів, що розпочався, абортів в ході, неповному аборті і аборті, ідо не відбувся (missed abortum).

Тактика акушерки при інфікованому аборті. Перша допомога при цьому.

Забір мазків на кольпоцитологію і їх оцінка при загоді невиношування.

Участь в огляді вагітних з пролонгованою вагітністю, навчитись діагностувати пролонговану вагітність.

7. Екстрагенітальна патологія і вагітність.

Стан серцево-судинної системи у вагітних. Вагітність у хворих на ревматизм і вади серця.

Сумісне з терапевтом обстеження вагітних з ревматизмом і вадами серця.

Покази для переривання вагітності у хворих на ревматизм і вади серця. Покази для госпіталізації при вагітності і для планового розродження у хворих з вадами серця.

Перебіг вагітності у хворих на гіпертонічну хворобу. Особливості перебігу гіпертонічної хвороби при вагітності. Зв'язок гіпертонічної хвороби з пізніми гестозами вагітності. Терміни госпіталізації вагітних з гіпертонічною хворобою.

Перебіг вагітності при цукровому діабеті. Перебіг цукрового діабету при вагітності. Частота пізніх гестозів у вагітних з цукровим діабетом. Терміни перегляду доз інсуліну у хворих цукровим діабетом при вагітності. Планова госпіталізація вагітних з цукровим діабетом.

Покази для переривання вагітності при цукровому діабеті. Терміни скерування в стаціонар вагітних з цукровим діабетом для планового розродження.

Пієлонефрит вагітних. Діагностика, клініка, лікування. Аутоалергія при пієлонефриті.

Перебіг вагітності у хворих з захворюваннями крові, нирок, печінки, органів дихання та ін.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації.

Участь в обстеженні вагітних з ревматизмом, вадами серця, діабетом, захворюваннями крові, печінки, нирок і ін.

Навчитись оцінювати характерну картину крові у хворих з активним ревматизмом, захворюваннями крові, цукровим діабетом.

Вивчити техніку забору крові на АСТ, АЛТ, цукор. Навчитись вводити інсулін;

Долікарська допомога при гіпоглікемічній і гіперглікемічній комі. Оксигенотерапія. Навчитись внутрішньовенно вводити серцеві препарати: строфантин, корглюкон і ін.

Обстеження хворих з пієлонефритом вагітних.

8. Кровотечі під час вагітності, при пологах і в післяпологовому періоді.

Класифікація акушерських кровотеч під час вагітності, при пологах і в післяпологовому періоді. Частота кровотеч. Визначення фізіологічної пограничної і патологічної крововтрати.

Кровотечі першої половини вагітності, пов'язані з самовільним перериванням вагітності, штучними абортми, позаматковою вагітністю, міхурцевим занеском, варикозне розширеними венами статевих органів і ін.

Кровотечі, пов'язані з пізнім самовільним абортom, позалікарняним абортom, інфікованим абортom.

Кровотечі, пов'язані з передлежанням плаценти, відшаруванням нормально розташованої плаценти, розривом матки під час вагітності по старому післяопераційному рубцю.

Причини кровотеч при пологах: аномалії прикріплення плаценти, гіпотонічні і атонічні кровотечі.

Діагностика акушерських кровотеч. Визначення кількості втраченої крові, реакція організму при різному ступені крововтрати. Геморагічний шок. Ступені геморагічного шоку.

ДВЗ-синдром. Діагностика, клініка, лікування. Роль акушерки при виникненні акушерських кровотеч.

Методи боротьби з кровотечею. Переливання крові і кровозамінників.

Кровотечі у віддаленому післяпологовому періоді, пов'язані з плацентарним поліпом і допомога при них.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації.

Участь у проведенні заходів, скерованих на боротьбу з кровотечами. Роль акушерки у боротьбі з акушерськими кровотечами.

Навчитись асистувати під час операції вишкрібання порожнини матки.

Освоїти методи виведення з геморагічного шоку.

Забір крові, вивчення експрес-методів при діагностиці гіпотонічних і афібриногенемічних кровотеч.

Визначення групи крові, Rh-фактора, проведення проб на індивідуальну сумісність, підготовка наборів і систем для переливання крові.

9. Запальні захворювання у вагітних. Післяпологові запальні захворювання специфічної і неспецифічної етіології.

Специфічні і неспецифічні запальні захворювання жіночих статевих органів при вагітності. Діагностика, клініка, лікування.

Герпес статевих органів, гострокінцеві конділоми, цитомегаловірус у вагітних. Діагностика, клініка, особливості лікування при вагітності.

Вроджений і набутий токсоплазмоз. Діагностика: реакція зв'язування комплементу, внутрішньошкірна проба. Клінічна картина, лікування до вагітності і при вагітності. Профілактика токсоплазмозу.

Визначення післяпологових інфекційних захворювань. Етіологія і патогенез післяпологової інфекції.

Класифікація за Сазоновим і Бартельсом.

Етапи післяпологової інфекції. Головні моменти, які зумовлюють розвиток післяпологової інфекції. Шляхи поширення післяпологової інфекції в організмі. Клініка післяпологових гнійно-септичних процесів. Стерті і атипові форми післяпологової інфекції в організмі.

Форми першого, другого і третього етапів післяпологової інфекції. Післяпологова виразка, ендометрит, ендоміометрит, пельвеоперитоніт. Генералізована інфекція - розлитий перитоніт, сепсис. Перитоніт після кесарського розтину.

Післяпологовий мастит, форми маститу. Діагностика, клінічна картина, лікування. Покази для виключення лактації.

Післяпологовий тромбофлебіт вен тазу і метротромбофлебіт.

Етіологія і патогенез післяпологової інфекції специфічної етіології. Діагностика. Особливості клінічного перебігу після пологів.

Основні принципи лікування післяпологової інфекції. Лікування антибіотиками, сульфаніламідними препаратами. Можливі ускладнення антибіотикотерапії. Тривалість антибактеріальної терапії.

Імуностимулятори і десенсибілізуючі препарати в комплексному лікуванні післяпологової інфекції.

Гемотрансфузійна терапія, боротьба з інтоксикацією, порушенням водного, білкового і електролітного обміну.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації.

Проведення лікувальних процедур при кольпітах специфічної і неспецифічної етіології у вагітних.

Навчитись правильно проводити внутрішньошкірну пробу на токсоплазмоз і оцінювати її.

Самостійне виконання лікарських призначень. Освоїти методи віддалених наслідків післяпологової інфекції.

Навчитись робити проби на антибіотики.

Освоїти методи обстеження хворих з післяпологовою інфекцією.

Забір мазків і посівів з піхви на флору і чутливість до антибіотиків.

Забір мазків із зіву і носоглотки.

Забір крові на гемокультуру.

Вимірювання артеріального тиску, пульсу, температури тіла, проведення інфузійної терапії.

Техніка заповнення крапельниці.

10. Сучасні методи обстеження гінекологічних хворих.

Обслуговування гінекологічних хворих в жіночій консультації. Завдання жіночої консультації стосовно

організації обслуговування гінекологічних хворих. Профілактичні огляди.

Диспансеризація – чітка система динамічного спостереження за здоров'ям жіночого населення.

Обстеження гінекологічних хворих. Основні функції статевої системи жінки: менструальна, дітородна, секреторна. Методи обстеження гінекологічних хворих: анамнез, об'єктивний огляд, огляд зовнішніх і внутрішніх статевих органів.

Основні симптоми гінекологічних захворювань: характер болі, білі, кровотечі, підвищення температури, порушення менструального циклу, працездатності, загального стану.

Перенесені дитячі інфекції, захворювання статевих органів, соматичні захворювання.

Порушення менструальної функції, порушення дітородної функції (непліддя), порушення секреторної функції (білі і їх зміни), порушення функції сумісних органів: різі при сечовипусканні, болі, печія, запори, проноси, нетримання газів і ін.

Больові відчуття при захворюванні, статевих органів. Механізм болю при гінекологічних захворюваннях.

Об'єктивне обстеження: огляд зовнішніх статевих органів, огляд в дзеркалах, бімануальне обстеження.

Додаткові методи обстеження: кольпоскопія, цитологічне дослідження, кольпоцитологія, бактеріологічне і бактеріоскопічне обстеження, ультразвукове сканування.

Рентгенологічне обстеження: метросальпінгографія, біконтрастна гінекографія, рентгенограма черепа(турецького сидла).

Ендоскопічні методи обстеження: гістероскопія, діагностична і хірургічна лапароскопія, кульдоскопія, покази і протипокази.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації. Вивчити схему анамнезу і об'єктивного огляду гінекологічних хворих. Огляд зовнішніх статевих органів, огляд шийки матки в дзеркалах.

Техніка забору мазків на флору і цитологічне дослідження.

Вимірювання базальної температури, її графічне зображення.

Гінекологічні інструменти і правила їх стерилізації.

11. Нормальний менструальний цикл у жінки. Патологія менструального циклу.

Фізіологія нормального менструального циклу у жінки. Гормональна регуляція менструального циклу. Основні статеві і гонадотропні гормони, які беруть участь у регуляції менструального циклу. Зв'язок менструального циклу з функціями органів і систем всього організму. Порушення менструального циклу під впливом умов зовнішнього середовища.

Циклічні зміни в організмі жінки відповідно до фаз менструального циклу. Циркадні (добові) ритми гормонів.

Вікові порушення менструального циклу: ювенільні кровотечі, кровотечі в репродуктивному періоді, клімактеричні кровотечі.

Порушення менструального циклу. Класифікація порушень менструального циклу: аменорея, гіпоменструальний синдром, гіперменструальний синдром, дисфункціональні маткові кровотечі, альгодисменорея.

Гіпоменструальний синдром: гіпоменорея, опсоменорея, олігоменорея, спаніоменорея.

Гіперменструальний синдром: гіперменорея, гіперполіменорея, пройоменорея.

Ювенільні маткові кровотечі, порушення становлення менструальної функції.

Клімактеричні кровотечі і пов'язані з ними зміни в організмі жінки.

Діагностика порушень менструального циклу. Клініка порушень менструального циклу.

Основні принципи лікування порушень менструального циклу в залежності від віку хворої.

Основні тести функціональної діагностики: базальна температура, симптоми "вічка" і "папороті", оцінка шийкового слизу.

Патогістологічне дослідження ендометрію. Кольпоцитологія.

Основні принципи лікування порушень менструального циклу.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації.

Навчитись брати мазки на цитологію і кольпоцитологію, правильно оцінювати дані базальної температури, вміти дати оцінку симптому «вічка» і «папороті», правильно вимірювати натягнення шийкового слизу.

Участь у ендоскопічних методах обстеження: кольпоскопії, гістероскопії, рентгенологічних обстеженнях: метросальпінгографії, проведенні рентгенографії черепа.

Вивчення принципів проведення гормональної терапії у хворих при порушеннях менструального циклу в різні вікові періоди жінки.

12. Запальні захворювання жіночих статевих органів неспецифічної етіології.

Визначення запального процесу неспецифічної етіології. Шляхи поширення інфекції в організмі при неспецифічних запальних захворюваннях жіночих статевих органів.

Класифікація запальних процесів жіночих статевих органів.

Гострі і хронічні запальні процеси геніталій.

Неспецифічні запальні захворювання зовнішніх статевих органів, піхви, шийки матки. Кольпіт і його класифікація.

Неспецифічні запалення матки: ендометрит, ендоміометрит.

Параметрит і пельвеоперитоніт неспецифічної етіології.

Неспецифічні запалення придатків матки: сальпінгіт, оофорит, аднексит.

Діагностика запальних процесів жіночих статевих органів. Особливості клінічної картини запального процесу неспецифічної етіології.

Основні принципи лікування запальних процесів. Лікування антибіотиками, сульфаніламідними препаратами.

Імунокорегуючі і десенсибілізуючі препарати в лікуванні запальних процесів жіночих статевих органів. Можливі ускладнення протизапальної терапії, зокрема антибіотикотерапії.

Профілактика запальних захворювань.

Хворі, які підлягають диспансерному обліку.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації.

Техніка забору мазків на бактеріологічне і бактеріоскопічне обстеження.

Виконання діагностичних і лікувальних процедур при різних запальних процесах жіночих статевих органів.

Проведення місцевого лікування: ванночки, спринцювання, введення тампонів в заднє склепіння піхви.

Лікувальний гінекологічний масаж, автогемотерапія, фізіотерапевтичні процедури при гінекологічних захворюваннях.

13. Запальні захворювання жіночих статевих органів специфічної етіології.

Визначення запальних захворювань геніталій специфічної етіології.

Трихомоніаз жіночих статевих органів. Етіологія і патогенез трихомоніазу. Ураження трихомоніазом сусідніх органів: уретри, цервікального каналу, прямої кишки. Діагностика трихомоніазу. Клініка гострого і хронічного трихомонадного процесу геніталій у жінок.

Основні принципи лікування трихомоніазу. Загальне і місцеве лікування. Лікування партнера.

Ефективність лікування. Критерії виліковності.

Гонорейне ураження статевих органів жінки. Етіологія і патогенез гонореї. Шляхи передачі інфекції. Діагностика свіжої гонореї.

Діагностика хронічної гонореї, методи провокації, лабораторні обстеження: мазки, посіви, місця забору мазків на гонорею.

Клініка гострої і хронічної гонореї. Основні принципи лікування гонореї при різних стадіях захворювання.

Загальне, місцеве лікування. Лікування партнера. Антибактеріальна терапія, вакцинотерапія, фізіотерапевтичні методи лікування гонореї. Критерії виліковності при гонореї і профілактика гонореї.

Хламідіоз жіночих статевих органів. Етіологія, патогенез, методи діагностики, клініка, основні принципи лікування хламідійної інфекції.

Мікоплазмова інфекція в організмі. Діагностика, клініка, сучасні методи лікування.

Туберкульоз жіночих статевих органів. Етіологія. Патогенез. Поєднання генітального і екстрагенітального туберкульозу.

Діагностика туберкульозу. Особливості клініки, невідповідність клінічних симптомів і змін в жіночих статевих органах.

Специфічні туберкулінові реакції, бактеріоскопічне і бактеріологічне обстеження хворих з туберкульозом геніталій.

Основні принципи лікування, профілактика туберкульозу жіночих статевих органів.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації.

Особливості забору матеріалу для дослідження при запальних захворюваннях геніталій специфічної етіології: при трихомоніазі, гонореї, хламідіозі жіночих статевих органів.

Навчитись проводити специфічні реакції на туберкульоз.

Участь у проведенні місцевого лікування. Інстиляції уретри при гонореї, змазування шийки матки, ін'єкції в шийку матки.

Забір крові при туберкульозному ендометриті.

Вивчити різні методи провокації при запальних процесах специфічної етіології.

Проведення санпросвітрової роботи в жіночій консультації з метою профілактики запальних процесів жіночих статевих органів специфічної етіології

14. Доброякісні пухлини жіночих статевих органів. Ендометріоз.

Міома матки. Етіологія і патогенез міоми матки.

Клініка і діагностика міоми матки. Швидкоростуча, симптомна міома матки. Ускладнення при міомі матки: порушення функцій сусідніх органів, некроз міоматозного вузла.

Міома матки і вагітність. Перебіг вагітності у хворих з міомою матки.

Консервативне лікування міоми матки. Гормональна терапія при міомі матки.

Хірургічне лікування міоми матки. Покази до хірургічного лікування при міомі матки.

Класифікація пухлин яєчника. Кіста і кістома яєчника.

Доброякісні пухлини яєчника. фолікулярна; лютеїнова, параоваріальна кісти.

Кістоми яєчника: цілоепітеліальна, сосочкова, псевдомуцинозна, псевдоміксома.

Герміногенні і гормонопродукуючі пухлини яєчника.

Кіста бертолінієвої залози і гартнерового ходу.

Ендометріоз жіночих статевих органів. Етіологія і патогенез ендометріозу. Діагностика. Особливості клінічної картини при ендометріозі. Основні методи лікування хворих ендометріозом.

Екстрагенітальний ендометріоз. Протікання ендометріозу під час вагітності, після артіфіціального аборту, самовільного переривання вагітності і після пологів.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації.

Огляд хворих з доброякісними пухлинами жіночих статевих органів: з міомою матки, кістою яєчника.

Діагностика пухлин.

Обстеження хворих з ендометріозом жіночих статевих органів.

Участь у рентгенологічних і ендоскопічних методах обстеження даних хворих.

Самостійне проведення діагностичних і лікувальних процедур.

Участь в операції роздільного діагностичного вишкрібання матки.

15. Передракові і злоякісні захворювання жіночих статевих органів. Пухлини трофобласту.

Передракові захворювання жіночих статевих органів. Класифікація передракових захворювань.

Передракові захворювання зовнішніх статевих органів: лейкоплакія і крауроз вульви.

Передракові захворювання піхви: хронічні кольпіти, лейкоплакія піхви.

Фонові захворювання шийки матки: ерозія шийки матки, ендочервцит, ерозований ектропіон, незакінчена доброякісна зона трансформації.

Передракові захворювання шийки матки: лейкоплакія, дисплазія, еритроплакія, передракова зона трансформації,

Передракові захворювання тіла матки: залозиста, залозисто-кістозна гіперплазія ендометрію; аденоматозна гіперплазія і поліпоз ендометрію.

Передракові захворювання маткових труб: хронічні сальпінгіти, які мають тривалий характер і не піддаються лікуванню, тубооваріальні пухлини.

Передракові захворювання яєчника.

Сучасні методи діагностики передракових захворювань. Основні принципи лікування. Лікування фонових захворювань як метод профілактики передракових захворювань жіночих статевих органів.

Рак зовнішніх статевих органів. Рак і саркома піхви. Діагностика, клініка, лікування.

Рак шийки матки. Роль цитологічного дослідження і кольпоскопії в ранній діагностиці раку шийки матки. Класифікація раку шийки матки. Клінічні групи. Клініка. Сучасні методи лікування.

Рак тіла матки. Діагностика, класифікація, клініка. Лікування раку шийки матки на сучасному етапі.

Рак маткової труби. Діагностика, клініка, лікування.

Рак яєчника. Діагностика, класифікація, клініка, лікування.

Пухирний занесок і хоріонепітеліома. Діагностика, клініка. Сучасні погляди на лікування.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації.

Освоїти методику гінекологічного обстеження: огляд зовнішніх статевих органів, огляд шийки матки в дзеркалах, проведення проб з розчином Люголя. Участь у кольпоскопії. Бімануальне дослідження.

Підготовка інструментів для діагностичних і лікувальних маніпуляцій: біопсії шийки матки, поліаектомії, роздільного діагностичного вишкрібання цервікального каналу і порожнини матки і ін.

Забір мазків на бактеріологічне і цитологічне дослідження.

16. Невідкладні стани в акушерстві 1 гінекології.

Розрив матки. Частота розривів матки. Етіологія і патогенез. Класифікація розривів матки.

Фонові фактори: обтяжений акушерський анамнез, рубець на матці після кесарського розтину або консервативної міомектомії, багатовіддя, багатопліддя.

Діагностика загрожуючого розриву матки і такого, що розпочинається. Тактика акушерки при загрозі розриву матки. Виклик ургентної бригади.

Діагностика розриву матки, що відбувся. Клініка, лікування.

Профілактика розривів матки.

Емболія навколоплідними водами. Шляхи попадання навколоплідних вод а організм матері. Діагностика, клініка, лікування і профілактика. Зв'язок емболії навколоплідними водами з акушерськими кровотечами.

Тромбоемболія легеневої артерії. Повітряна емболія.

Невідкладні стани, які супроводжуються внутрішньою кровотечею: позаматкова вагітність, апоплексія яєчника. Позаматкова вагітність. Частота. Етіологія. Діагностика прогресуючої і порушеної позаматкової вагітності. Клініка порушеної позаматкової вагітності. Трубний аборт. Клініка трубного аборту. Методи консервативного і хірургічного лікування позаматкової вагітності

Апоплексія яєчника. Діагностика, клініка, сучасні погляди на лікування даної патології.

Кровотечі в гінекології, обумовлені перериванням вагітності і порушенням менструального циклу. Діагностика, клініка. Сучасні погляди на лікування.

Невідкладні стани, пов'язані з пухлинами яєчника: перекут ніжки пухлини яєчника. розрив капсули кісти, некроз міоматозного вузла.

Перекут ніжки пухлини яєчника. Діагностика, особливості клінічної картини, лікування.

Невідкладні стани, обумовлені ускладненням, після проведених хірургічних втручань: кровотеча, інфе-

кція. Діагностика, клініка, лікування.

Диференціальна діагностика "гострого живота" в гінекології від хірургічної патології: апендициту, гострої непрохідності кишечника, перфоративної виразки шлунку, гострого панкреатиту.

Практичне заняття.

Робота в жіночій консультації.

Огляд хворих з «гострим животом». Тактика акушерки при «гострому животі», внутрішній кровотечі.

Самостійне проведення діагностичних і лікувальних процедур. Участь в операції вишкрібання порожнини матки, пункції черевної порожнини через заднє склепіння піхви і ін. Визначення групи крові, Rh-фактора, проведення проб на індивідуальну сумісність. Участь у переливанні крові.

17. Невідкладна медична допомога.

17.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

17.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

17.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

17.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

17.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

18. Планування сім'ї.

18.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

18.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

18.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

19. Інфекційний контроль.

19.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

19.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

19.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

20. Тестування в медицині.

20.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

20.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Клиника и лечение эндометриоза», Баскаков В.П. -Л.: Медицина, 1990. – 238 с.
2. [«Акушерство і гінекологія»](#), Запорожан В.М., Рожковська Н.М. Одеса – Медичний університет. 2015.
3. [«Акушерство»](#), Ліхачова В.В. Полтава – Дивосвіт. 2015.
4. «Акушерство», Жученко П.Г. Київ – Здоров'я. 1995.
5. «Акушерство», Хміль С.В. Тернопіль – Підручники. 2017.
6. «Неоперативная гинекология», Бодяжина В.И., Сметанник В.П., Тумиловнч Л.Г. -М.: Медицина, 1990,-542 с.
7. «Беременность и сердечно-сосудистая патология», Ванина Л.В. - М.: Медицина, 1991, - 222 с.
8. «Карманный справочник акушерки», Воронин К.В. - К.: Здоров'я, 1990, - 214 с.
9. «Прогнозирование, профилактика и лечение генитального эндометриоза». Метод, реком.- К.: 1992, - 15 с.
10. «Бесплодие в браке», Пшеничникова Т.Я. - М.: Медицина, 1991, - 320 с.
11. «Акушерство», Хміль С.В. К., Здоров'я, 1995, - 355 с.
12. «Гінекологія», Хміль С.В. К., Здоров'я, 1995, - 265 с.

14. ХІРУРГІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ОПЕРАЦІЙНИХ ТА СТАРШИХ ОПЕРАЦІЙНИХ СЕСТЕР)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розвиток хірургічної науки й медичної техніки вимагає кваліфікованих кадрів не тільки лікарів, але й середнього медичного персоналу, зокрема, добре навчених операційних медичних сестер. Складні операції на різних органах вимагають від операційних сестер високої кваліфікації, гарних знань всіх етапів операцій і володіння в досконалості спеціальною апаратурою й інструментарієм.

Крім власно хірургічної роботи у всій її різноманітності, операційна медична сестра повинна знати в певному обсязі сучасну анестезіологію, реаніматологію й трансфузіологію, а також повинна вміти грамотно надати невідкладну допомогу на догоспітальному етапі й у медичній установі до приходу лікаря.

У програму навчання включені: правила асептики й антисептики, санітарно-гігієнічного режиму в операційному блоці, правила збереження стерильності під час роботи, підготовки до операції, способи обробки рук перед операцією й по ходу її, складання наборів інструментів для типових операцій, правила подачі інструментів і т.д.

У зв'язку з викладеним, завданням при навчанні старших операційних й операційних медичних сестер є підвищення теоретичних знань і розширення необхідних практичних навичок.

Навчання на курсах складається з теоретичних і практичних занять.

Тривалість навчання: 1 місяць (144 години).

Теоретичні заняття повинні проводитися з обліком останніх наукових досягнень в області хірургії, з демонстрацією таблиць, слайдів, інструментів, апаратів (де можливо в дії), відеофільмів.

Найважливішою частиною підготовки операційних сестер є практичне навчання. Вони повинні добре засвоїти всі розділи роботи операційного блоку. Бажане використання при цьому сучасних методів навчання (наприклад, «ділові ігри», програючи підготовку до операції, подачу інструментів, додержання асептики при розборі всіх операційних втручань).

Важливо вивчити етапи складних операцій – на стравоході, серці, прямій кишці. Крім того, слід проводити заняття-екскурсії в кращі лікувально-профілактичні установи міста.

При вивченні лікарських препаратів слід звернути увагу на наступні групи: антисептичні засоби, кровоспинні лікарські препарати, засоби для наркозу й місцевої анестезії, для надання невідкладної допомоги. Вивчати дані препарати у відповідних темах програми.

Протягом навчання необхідно наголошувати на відповідальності за суворе виконання всіх правил асептики й антисептики, звертаючи увагу на небезпеку порушення цих правил для хворих.

Певний час повинен бути відведений можливим помилкам у роботі операційної медичної сестри, аналізу їх причин, розробці заходів по попередженню помилок.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

Під час навчання після закінчення теоретичних і практичних занять по невідкладній допомозі на догоспітальному етапі проводиться диференційований залік.

По закінченні курсу навчання проводиться іспит із всіх розділів програми.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Хірургія.	41	19	22	
1.2.1.	Організація хірургічної допомоги в Україні. Хірургічна дентологія.	2	2	–	
1.2.2.	Операційний блок: улаштування, оснащення, устаткування.	2	1	1	
1.2.3.	Асептика та антисептика.	4	2	2	
1.2.4.	Профілактика хірургічної інфекції в операційному блоці.	4	2	2	
1.2.5.	Підготовка до операції.	3	1	2	
1.2.6.	Обов'язки старшої операційної сестри, документація операційного блоку, штати.	4	2	2	
1.2.7.	Обов'язки операційної сестри.	3	1	2	
1.2.8.	Десмургія.	4	2	2	
1.2.9.	Рани.	3	1	2	
1.2.10.	Кровотеча.	2	1	1	
1.2.11.	Сучасна трансфузіологія.	6	2	4	
1.2.12.	Основи анестезіології та реанімації.	4	2	2	
1.3.	Оперативне лікування хірургічних захворювань та травматичних ушкоджень. Медсестринський догляд.	53	18	35	

2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	65	75	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Організація хірургічної допомоги в Україні. Хірургічна деонтологія. Медична етика й хірургічна деонтологія.

Етика медичного працівника. Поняття про обов'язок, гуманність. Хірургічна деонтологія: професійний обов'язок, моральні принципи, честь, совість, гармонійна робота установи, медична таємниця, помилки. Охоронний режим психіки хворого в операційному блоці. Взаємини медичних працівників із хворими і їхніми родичами.

Види медичної допомоги: перша допомога, долікарська, перша лікарська, кваліфікована, спеціалізована. Принципи надання хірургічної допомоги. Організація невідкладної допомоги (першої медичної й долікарської) і екстреної допомоги при хірургічних захворюваннях і травмах в місті й на селі. Обсяги хірургічної допомоги в різних лікувально-профілактичних установах. Наступність лікувальної допомоги.

3. Операційний блок: організація роботи, устаткування, оснащення.

Вимоги до операційного блоку: планування, розміщення, ізоляція, зв'язок з іншими підрозділами й службами т.д.

Склад приміщень операційного блоку, їхня обробка, освітлення, опалення, вентиляція, електропостачання, кисневе постачання т.д.

Операційний зал: призначення, виділення зон (зона операційної сестри й зона операційного столу) і вимоги до них. Площа, санітарні норми вологості, мікробного забруднення й температурного режиму. Необхідне встаткування операційного залу, його розташування.

Призначення стерилізаційної, передопераційного, наркозного, матеріального, інструментального й інших підсобних приміщень операційного блоку. Устаткування даних приміщень і його розміщення.

Зонування приміщень операційного блоку: стерильна зона, зона суворого режиму, зона обмеженого режиму й зона загальнолікарняного режиму. Відокремлення зон за допомогою "правила червоної лінії".

Поняття про операційне відділення. Виділення спеціалізованих операційних: "гнійної", екстреної. Особливості їхнього устаткування.

Оснащення операційного блоку: види операційних столів, стерилізаторів, сухожарових шаф, безтіньових ламп. Призначення апарата для високочастотної електрохірургії. Класифікація хірургічних інструментів, голок, вимоги до їхнього зберігання. Види шовного матеріалу: кетгут, шовк, капрон, лавсан, бавовняні й льняні нитки, скобки Мішеля, кліпси, поліпропілен і т.д. Нумерація шовного матеріалу, його призначення, підготовка до стерилізації. Види перев'язного матеріалу, його приготування, закладання в бікси (стерилізаційні коробки), облік. Види операційної білизни, вимоги до неї, закладання в стерилізаційні коробки. Підготовка рукавичок до стерилізації.

Практичні заняття. Огляд операційного блоку. Знайомство зі складом його приміщень і виділенням зон. Аналіз відповідності планування, приміщень, розміщення відповідність вимогам до операційного блоку. Знайомство з освітленням, опаленням, вентиляцією, електропостачанням, кисневим постачанням. Вивчення будови й експлуатації операційних столів, безтіньових ламп, апарата для високочастотної електрохірургії, сухожарових шаф, стерилізаторів. Вивчення хірургічних інструментів, голок, шовного й перев'язувального матеріалу, операційної білизни й т.д. Розгортання операційного блоку в польових умовах.

4. Асептика й антисептика.

Класифікація хірургічної інфекції. Характеристика збудників (стафілококи, стрептококи, синьогнійна й кишкова палички, протей, анаероби й т.д.). Шляхи проникнення мікробів в операційну рану (екзогенний й ендеогенний). Визначення понять «асептика» та «антисептика», короткий історичний огляд (роль М. І. Пирогова, Земмельвейса, Лістера, Бергмана, И. В. Скліфосовського в розвитку навчання про асептику й антисептику).

Антисептики: види, класифікація антисептичних засобів, їхня характеристика й показання до застосу-

вання в операційній, терміни зберігання.

Асептика: стерилізація, збереження стерильності в процесі роботи (при операціях, ін'єкціях, перев'язках і т.д.). Роль операційної сестри в справі реалізації основних принципів асептики. Методи й режими стерилізації різних об'єктів, що регламентують документацією. Передстерилізаційна обробка й стерилізація інструментів, шприців, рукавичок, щіток, синтетичних матеріалів, виробів з гуми й пластмас, ендоскопів, деталей приладів й апаратів і т.д. Контроль передстерилізаційної обробки й стерилізації. Стерилізація білизни, перев'язувального й шовного матеріалу. Використання в роботі ампульного шовного матеріалу й атравматичних голок. Підготовка до стерилізації інструментів, отриманих зі складу, і нових гумових трубок.

Методи обробки рук перед операцією (Спасокукоцького-Кочергіна, Бруна, прискорені в першомуру, рокалі, хлоргексидині, діюциді й т.д.). Готування розчинів для миття рук, терміни їх придатності, експозиція обробок, припустима кількість обробок в одній ємності.

Методи обробки операційного поля, розчини антисептиків, методика обробки.

Бактеріологічний контроль в операційному блоці: об'єкти дослідження, правила забору матеріалу на посів, частота контролю.

Організація й особливості роботи центрального стерилізаційного відділення.

Практичні заняття. Вивчення антисептичних розчинів, які використовуються в операційній. Виписування вимог в аптеку, розрахунок навішень для приготування розчинів потрібної концентрації для миття рук, прибирання приміщень і т.д.

Знайомство з різними методами стерилізації (автоклавування, сухожарова стерилізація, хімічний і газовий методи, стерилізація гамма-променями й ультразвуком, УФО). Готування устаткування для фізичного контролю стерилізації (із сечовини, бензойної кислоти, гідрохінону, сахарози й т.д.), укладання їх у бікси.

Вивчення режимів стерилізації, відповідно до діючих наказів й інструкцій. Методика стерилізації шовного матеріалу різними способами (експрес-стерилізація, автоклавування).

Проведення передстерилізаційної обробки різних об'єктів відповідно до діючих інструктивних вказівок, її контроль (амідопіринова й фенолфталеїнова проби).

Методика використання атравматичних голок, ампульного шовного матеріалу, стерильних предметів разового застосування (збереження стерильності).

Готування розчинів для миття рук перед операцією. Вивчення різних методів обробки: Спасокукоцького-Кочергіна, у першомуру, діюциді, рокалі, хлоргексидині й т.д.).

Вивчення методики обробки операційного поля.

Проведення бактеріологічного контролю: забір на посів шовного й перев'язного матеріалу, білизни, змиви з рук, з інструментів, операційного поля, стін і т.д.

Знайомство з устаткуванням, оснащенням, організацією роботи центрального стерилізаційного відділення.

5. Профілактика хірургічної інфекції в операційному блоці.

Режими дезінфекції й застосування деззасобів при гнійних захворюваннях і кишкових інфекціях бактеріальної етіології, при вірусному гепатиті й анаеробній інфекції, що регламентовані діючими наказами й інструкціями. Показання для дезінфекції інструментів й інших об'єктів, методика її проведення, необхідні ємності, їхнє маркування.

Санітарно-гігієнічний режим операційного блоку. Профілактика повітряно-краплинної інфекції: зменшення пересування персоналу, закривання дверей, розміщення бактерицидних ламп і графік кварцювання приміщень операційного блоку, вентиляція, кондиціонування повітря, застосування масок, дезінфекція повітря, розділ операційних для «чистих» і гнійних операцій і т.д., особиста гігієна й вимоги до персоналу під час роботи: гігієнічний душ, зміна білизни, взуття, ковпаків перед операцією, застосування бахіл і т.д. Догляд за руками, збереження їхньої чистоти при виконанні передстерилізаційної обробки. Дезінфекція рук: показання, застосовувані деззасоби. Огляди на гнійничкові захворювання. Вимоги до персоналу анестезіологічної служби, до слухачів й інших осіб перед входом в операційну, вимоги до оперуємого хворого. Обробка предметів, увезених і внесених в операційний блок. Види прибирань операційного блоку: попереднє, під час операції, між операціями, щоденне й генеральне, їхнє призначення, обсяг, застосовувані деззасоби, необхідний інвентар і матеріал. Графіки генеральних прибирань. Обробка й зберігання матеріалу й інвентарю для прибирання, його маркування. Збори й зберігання використаної білизни, дезінфекція й утилізація використаного перев'язувального матеріалу й відходів. Виділення місця, інструментів й ємностей для вилучених органів і тканин.

Поняття про внутрішньолікарняну інфекцію: визначення, причини зростання числа гнійних хірургічних захворювань й ускладнень. Характеристики мікроорганізмів, що викликають внутрішньолікарняні інфекції: медикаментозна стійкість, висока контагіозність і патогенність. Джерела і шляхи поширення. Шляхи боротьби із внутрішньолікарняною інфекцією: асептика й антисептика, дезінфекція у всіх приміщеннях хірургічного відділення й операційного блоку, забезпечення максимальної гігієни при організації виробничого процесу, з'ясування джерел інфекції й шляхів передачі (епідеміологічне обстеження вогнища), активування захисних сил організму хворого, раціональне застосування антисептичних засобів й антибіотиків.

Бактеріологічне обстеження персоналу операційного блоку на виявлення носіїв патогенного стафілокока й проведення санації, документальне оформлення цих заходів.

Профілактика зараження вірусним гепатитом персоналу й хворих.

Практичні заняття. Вивчення режимів дезінфекції різних об'єктів відповідно до діючих наказів й інструкцій (концентрація деззасобів, експозиція). Проведення дезінфекції інструментів, приміщень, рук: готування розчинів, вибір ємностей, їхнє маркування.

Знайомство із санітарно-гігієнічним режимом операційного блоку: профілактика повітряно-краплинної інфекції, дотримання вимог особистої гігієни, гігієни взуття, одягу, "правила червоної лінії", і т.д.; розбір можливих помилок.

Проведення прибирань в операційному блоці: ємності, матеріал, інвентар для прибирання, їхнє маркування й зберігання.

Проведення епідеміологічного обстеження вогнища у випадку внутрішньолікарняного зараження: виявлення джерела й шляхів передачі. Тактика старшої операційної й операційної сестри в цьому випадку, профілактичні заходи в операційному блоці. Наприкінці заняття учні складають звіт про виявлені недоліки санітарно-гігієнічного режиму в операційному блоці й вносять свої пропозиції по більш раціональному його виконанню.

6. Підготовка до операції.

Підготовка операційної сестри до планової операції напередодні й у день операції. Підготовки напередодні: знайомство з розкладом операцій, підготовка наборів інструментів, вивчення ходу операцій, приготування стерильної білизни, перев'язного матеріалу, лікарських препаратів і т.д.

Підготовки в день операції: час приходу операційної сестри на роботу; попереднє прибирання операційної зали, стерилізаційної і передопераційної, їх кварцювання; одержання спирту, шовного матеріалу й деззакобів для миття рук у старшої операційної сестри; готування розчинів для миття рук перед операцією; кип'ятіння щіток, підготовка необхідного оснащення для проведення операцій (розміщення стерилізаційних коробок з білизною й перев'язувальним матеріалом на підставках), перевірка аварійного освітлення, апарата для високочастотної електрохірургії тощо.

Переодягання операційної сестри перед операцією, миття рук, одягання стерильного халата, рукавичок. Накриття хворого, інструментального стола й робочого столика операційної сестри. Доставка інструментів в операційний зал і розміщення їх на столах. Одягання хірурга в стерильний халат й рукавички, обробка й накриття операційного поля. Послідовність підготовчих заходів, участь у них молодшого медичного персоналу. Дотримання правила «червоної лінії» між зонами операційної зали при підготовці до операції.

Укладання хворих на операційному столі при різних оперативних втручаннях, освітлення операційного поля.

Практичні заняття. Знайомство з роботою операційної сестри при підготовці до екстрених і планових операцій. Переодягання, миття рук, одягання стерильного халата й рукавичок на себе. Накривання великого і малого інструментальних столів, розташування на них інструментів.

Допомога при одяганні стерильного халата сестрі й хірургу, одягання рукавичок, відкривання банок із шовним матеріалом і т.д. Укладання хворих на операційному столі при різних оперативних втручаннях. Підготовка до роботи апарата високочастотної електрохірургії.

7. Обов'язки старшої операційної сестри. Документація операційного блоку, штат.

Правове положення старшої операційної сестри, її функціональні обов'язки, нормативні документи.

Складання графіка роботи, таблиця обліку робочого часу, графіка відпусток. Штат операційного блоку. Положення трудового законодавства, виховна робота з кадрами.

Облік і зберігання господарського майна, медичного устаткування, перев'язувального матеріалу, спирту, антисептичних засобів й інших лікарських препаратів (у тому числі наркотиків).

Порядок зберігання й видачі стерильного шовного матеріалу, розрахунок кількості його на місяць, рік і т.д. Інвентаризація майна операційного блоку, його списання. Поповнення майна: складання заявки, знайомство із проспектами, одержання.

Участь у складанні розкладу планових оперативних втручань, облік кількості операцій за місяць, за рік. Правила ведення журналу для запису операцій, його зберігання.

Контроль за санітарно-гігієнічним режимом операційного блоку, участь у проведенні бактеріологічного контролю.

Охорона праці й правила техніки безпеки в операційному блоці, проведення інструктажу. Ведення документації в операційному блоці (види, правила заповнення, зберігання й т.д.).

Проведення конкурсу на звання "Краща операційна сестра".

Практичні заняття. Складання графіка й таблиця робочого часу. Ознайомлення з діючим наказом "Про штатні нормативи медичного персоналу" й інструктивними вказівками по складанню графіків роботи медичного персоналу. Оформлення матеріальної відповідальності старшої операційної сестри, заявок на устаткування й оснащення. Знайомство з методикою проведення інструктажу з техніки безпеки. Складання розкладу операцій (послідовність оперативних втручань і т.д.).

Видача марлі, спирту, наркотиків, їхній облік. Ознайомлення з документацією операційного блоку.

8. Обов'язки операційної сестри.

Небезпеки оперативного втручання: можливість внесення інфекції, зайве травмування й висихання тканин, втрата крові, розвиток операційного шоку, охолодження організму й т.д. Роль операційної сестри в профілактиці цих ускладнень.

Обсяг необхідних навичок операційної сестри: підбір типових наборів інструментів для оперативних втручань і на випадок ускладнень, готування шовного й перев'язного матеріалу, обробка й стерилізація різних об'єктів; володіння технікою трансфузії крові й плазмозаміщуючих розчинів; накладання бинтових пов'язок, транспортних шин і гіпсових пов'язок. Забезпечення зберігання й облік майна операційного блоку, систематичне поповнення операційної необхідними інструментарієм, медикаментами й т.д.; підрахування перев'язувального матеріалу й інструментів до операції, по ходу її й після операції. Облік наслідків операцій; поповнення про-

фесійних знань і виконання деонтологічних вимог, юридична й моральна відповідальність за повне оснащення й асептику під час операції.

Допомога операційної сестри під час операції: положення столика й медичної сестри стосовно бригади, що оперує, хірургів, виділення трьох функціональних зон на інструментальному робочому столику (I - для шовного матеріалу, II - для запасних інструментів, III - робоча зона). Методи й правила подачі інструментів, перев'язувального й шовного матеріалу, збереження при цьому стерильності. Способи зарядки хірургічних голوک шовним матеріалом, подача голкотримача хірургу. Види лігатур: прошивна, непрошивна й т.д. Залежність товщини й довжини подаваної нитки від оперуемого органа і виду та міцності тканини. Можливості використання шовного матеріалу повторно при наступних операціях. Поповнення відсутніх інструментів, перев'язувального й шовного матеріалу по ходу операції (наявність спеціально виділених довгих інструментів на великому інструментальному столі). Механічне очищення інструментів при повторному їхньому використанні: застосовувані деззасобів, правила змочування серветки й т.д.

Поняття про «чисті» та «брудні» етапи операції. Повторна обробка рук і зміна рукавичок по ходу операції: показання, застосовувані деззасоби, методи обробки.

Підготовчі заходи до наступних операцій: перестилання робочого інструментального столика, зміна халата, маски й рукавичок операційною сестрою й бригадою, що оперує, обробка операційного стола, прибирання в операційній залі й т.д. Профілактика залишення сторонніх предметів у порожнинах: види сторонніх предметів, шляхи їхнього потрапляння в рану, облік серветок й інструментів на початку операції й по закінченні її. Роль операційної сестри в попередженні залишення сторонніх предметів у порожнинах, моральна і юридична відповідальність.

Збереження й відправлення біопсійних тканин і вилучених органів на дослідження.

Обов'язки операційної сестри у позаопераційний день: визначення якості інструментів, їхнє чищення, визначення цілісності рукавичок, розрізування марлі, заточка гострих інструментів, ремонт білизни й т.д.

Практичні заняття. Знайомство з роботою операційної сестри під час операції (в операційній).

Установка робочого столика стосовно бригади, що оперує, виділення на ньому зон: робочих, для шовного матеріалу й для запасних інструментів. Порядок розкладання інструментів, перев'язувального й шовного матеріалу на робочому столику. Зарядка хірургічних голوک і подача їх хірургу. Вивчення лігатур (довжини, товщини й т.д.) і способів їхньої подачі (пінцетом, на затискачі й т.д.). Методика зwoлoження перев'язного матеріалу й подача його хірургу. Подача гострих та ріжучих інструментів, затискачів і т.д.

Поповнення відсутніх інструментів, шовного матеріалу по ходу операції. Заміна рукавичок, миття рук після закінчення «брудних» етапів операції.

Визначення якості інструментів, цілісності рукавичок, чищення й заточення інструментів, розрізування марлі, шиття масок і т.д.

9. Десмургія.

Перев'язувальний матеріал: види, вимоги до нього. Визначення гігроскопічності марлі. Сучасні заміники перев'язувального матеріалу. Роль пов'язок. Класифікація пов'язок. М'які пов'язки: пластирні, клейові, косинкові, пращоподібні, Т-образні, бинтові. Типи бинтових пов'язок: циркулярна, спіральна, повзуча, хрестоподібна (8-образна, черепащача, колосовидна), зворотна. Правила бинтування. Накладання пов'язок на різні ділянки тіла: голову, шию, груди, кінцівки, промежину. Техніка накладення закріплюючих пов'язок (пластирної, клеолової, клейової і т.д.).

Шинні пов'язки. Види, шин, правила їхнього накладання. Гіпсові пов'язки. Проби якості гіпсу. Правила зберігання гіпсу. Приготування гіпсових бинтів і лонгет. Техніка накладання й зняття гіпсової пов'язки. Ускладнення при лікуванні гіпсовими пов'язками.

Кістякове витягання: показання, набір інструментів, допомога операційної сестри при його накладанні.

Практичні заняття. Накладання різних видів пов'язок на різні ділянки тіла.

10. Рани.

Класифікація ран, характеристика різних видів ран, їхні клінічні ознаки, перша допомога. Мікробне забруднення, розвиток ранової інфекції, перебіг ранового процесу (фази). Способи загоєння ран: первинним і вторинним натягом.

Умови для первинного загоєння операційних ран.

Первинна хірургічна обробка ран: ціль операції, види (ранні, відстрочені й пізні), етапи, зміна інструментів по ходу втручання. Набір інструментів для первинної хірургічної обробки ран м'яких тканин. Особливості обробки ран з ушкодженням внутрішніх органів, судин, сухожилів і нервів, кісток.

Лікування гнійних ран (місцеве й загальне) залежно від фази перебігу процесу. Види дренивання ран. Сучасні методи лікування гнійних ран.

Види швів: первинні, первинно-відстрочені й вторинні (ранні, пізні).

Практичні заняття. Робота в чистій й гнійній перев'язувальних: допомога при знятті швів, підготовка необхідного оснащення для проведення, перев'язки у хворих із гнійними ранами. Вивчення різних варіантів проведення перев'язок при гнійних ранах: із промиванням ран по дренажах, без промивання ран в II фазі ранового процесу й т.д.

Допомога операційної сестри при проведенні первинної хірургічної обробки ран м'яких тканин, складання набору інструментів.

11. Кровотечі.

Короткі історичні дані про кровотечі, методи зупинки кровотечі.

Визначення кровотечі. Класифікація за причиною, анатомічна, клінічна, за часом появи. Характеристика різних кровотеч, місцеві й загальні клінічні ознаки. Геморагічний шок: патогенез, стадії розвитку, клінічні ознаки. Оцінка тяжкості кровотеч за лабораторним даними (ОЦК, гематокрит і т.д.).

Анатомія великого й малого кіл кровообігу.

Самостійна зупинка кровотечі. Механізм зсідання крові.

Методи тимчасової зупинки зовнішніх кровотеч (невідкладна допомога: підвищене положення кінцівок, притиснення артерій у типових місцях, тампонада, накладання давлучої пов'язки, максимальне згинання кінцівок у суглобах, накладання джгута й закрутки, застосування затискачів.

Перша допомога при внутрішній кровотечі, шлунковій, легеневій, матковій, носовій.

Способи остаточної зупинки кровотеч: механічні, фізичні, біологічні й хімічні.

Судинний шов: показання до накладання, види (ручний і механічний). Етапи операції при накладанні ручного судинного шва, набір інструментів, допомога операційної сестри.

Практичні заняття. Розбір історій хвороби хворих з різними кровотечами. Вирішення завдань по визначенню стадії геморагічного шоку. Виписування вимог в аптеку на кровоспинні засоби. Вивчення методики застосування різних видів біологічних препаратів для зупинки кровотеч, механічних методів (види кровоспинних затискачів, види лігатур). Перев'язка судини на протязі (інструменти для виділення судини й для проведення лігатур). Допомога операційної сестри при накладанні ручного судинного шва (набір інструментів, робота з атравматичними голками й зондом для видалення тромбів).

12. Сучасна трансфузіологія.

Історичний нарис розвитку трансфузіології (Лоуер, Дені, Блендель, Вольф, Ландштейнер й Янський, Юревич і Розенгард і т.д.). Структура й функції крові. Визначення груп крові й резус-фактора, необхідне для цього оснащення. Показання й протипоказання до переливання крові, підготовка хворого до гемотрансфузії. Підготовка донорської крові до переливання, правила гемотрансфузії. Проведення проб на індивідуальну сумісність (холодова й теплова), біологічної проби. Методи переливання крові, необхідне оснащення.

Забір і зберігання крові. Вплив здачі крові на стан здоров'я донорів, протипоказання до донорства.

Класифікація плазмозамінних розчинів, показання до їхнього застосування. Переливання препаратів і компонентів крові. Аутогемотрансфузії: організація й техніка. Пострансфузійні ускладнення, їхня профілактика й лікування. Венесекція й катетеризація підключичної вени: показання, необхідне оснащення.

Практичні заняття. Визначення груп крові й резус-фактора. Переливання крові з флакона, гемокона (підготовка донорської крові до переливання, проведення проб на сумісність і т.д.), переливання поліглюкіна й інших плазмозамінних розчинів, переливання компонентів крові (плазми, еритроцитарної маси, лейкомаси). Підготовка систем для забору крові. Вивчення техніки реінфузії крові. Набір інструментів для венесекції та пункції підключичної піни.

13. Основи анестезіології та реанімації.

13.1. Сучасна анестезіологія.

Мета та завдання. Види знеболювання. Методи сучасного загального знеболювання. Сучасний ендотрахеальний наркоз: характеристика препаратів для наркозу, принципи будови наркозних апаратів і підготовка їх до роботи, оснащення робочого місця анестезиста в операційній. Стадії ефірного наркозу. Допомога анестезисту при введенні хворого в наркоз, спостереження за хворими під час наркозу (ведення наркозного листа, виконання призначень лікаря, спостереження за роботою наркозно-дихальних апаратів). Виведення хворого з наркозу, спостереження за ним у ранньому післянаркозному періоді. Обробка наркозних апаратів після закінчення роботи.

Масковий і внутрішньовенний наркоз: показання до їхнього застосування, методика проведення. Основні ускладнення, що зустрічаються при ендотрахеальному наркозі, їх профілактика. Способи місцевої анестезії, лікарські препарати, які використовуються для її проведення, необхідне оснащення.

Практичні заняття. Участь у проведенні ендотрахеального наркозу: підготовка хворого й апаратури, допомога при введенні в наркоз, заповнення наркозної карти, допомога при виведенні хворого з наркозу. Догляд за наркозними апаратами. Вивчення лікарських препаратів для наркозу (دوزи, механізм дії, способи введення, зберігання, облік).

Вивчення наборів інструментів і необхідного оснащення для виконання перидуральної внутрішньокісткової й спинномозкової анестезії, місцевої інфільтраційної анестезії.

13.2. Реаніматологія.

Клінічні ознаки термінальних станів (передагонального, агонального й клінічної смерті). Ознаки біологічної смерті. Способи штучної вентиляції легень, з рота в рот, з рота в ніс, з рота в трубку. Підготовчі заходи для проведення ШВЛ, техніка виконання. Апаратна ШВЛ.

Ознаки зупинки серця, масаж серця (відкритий і закритий). Дефібриляція, види, показання, методика проведення, заходи безпеки. Внутрішньосерцеве введення лікарських препаратів, необхідне оснащення, допомога медичної сестри при цьому.

Показники ефективності проведення легенево-серцевої реанімації. Послідовність дій одного реаніматора при виведенні хворого із клінічної смерті. Погодженість дій двох реаніматорів.

Практичні заняття. Методика й послідовність огляду потерпілого або хворого при клінічній смерті (ви-

значення пульсації на магістральних артеріях, вислуховування дихальних шумів і серцевих тонів, визначення зіничного рефлексу).

Запрокидування голови й утримання її в даному стані. Висування нижньої щелепи й відкривання ротової щілини, очищення ротової порожнини від слизу й мулу, введення повітродів.

Проведення штучної вентиляції легень різними способами («рот до рота», «рот до носа», «рот до трубки»). Штучна вентиляція легень за допомогою дихальних апаратів.

Проведення закритого масажу серця. Вивчення послідовності дій одного реаніматора при виведенні хворого (потерпілого) із клінічної смерті на догоспітальному етапі. Відпрацьовування погодженості реанімаційних заходів при наданні допомоги двома реаніматорами.

14. Спеціальна хірургія. Оперативне лікування хірургічних захворювань і травматичних ушкоджень.

14.1. Нейрохірургічні оперативні втручання.

Топографо-анатомічні й фізіологічні особливості мозкового черепа й головного мозку. Класифікація черепно-мозкової травми: ушкодження м'яких тканин голови, струс, забій і здавлення головного мозку. Патоморфологічні зміни при ушкодженнях головного мозку, клінічні ознаки. Переломи черепа: види, клінічні ознаки, діагностика. Перша допомога при черепно-мозковій травмі.

Пухлини головного мозку: доброякісні й злоякісні, клінічні ознаки, діагностика.

Декомпресійна й кістково-пластична трепанація черепа: показання, хід операції, інструментарій. Способи зупинки кровотечі при нейрохірургічних оперативних втручаннях, особливості роботи операційної медичної сестри.

Люмбальна пункція: показання, оснащення. Краніопластика: показання, хід операції, набір інструментів. Лямінектомія: показання, хід операції, набір інструментів.

Практичні заняття. Вивчення набору інструментів для трепанації черепа, краніопластики й лямінектомії. Допомога операційної сестри при нейрохірургічних оперативних втручаннях: положення столика, накриття операційного поля, подача кліпс, воску й інструментів. Приготування перев'язувального матеріалу для нейрохірургічних оперативних втручань (серветки з вати, мікрокульки). Допомога операційної сестри при люмбальній пункції.

14.2. Оперативне лікування захворювань й ушкоджень органів шиї.

Топографо-анатомічні й фізіологічні особливості органів шиї.

Поранення шиї з ушкодженням трахеї, гортані, стравоходу, судинно-нервового пучка: клінічні ознаки, перша допомога. Первинна хірургічна обробка ран шиї, хід операції, необхідні інструменти.

Хірургічні захворювання щитовидної залози: зоб (вузловий і дифузійний, з явищами токсикозу й нетоксичний), пухлини. Їхні клінічні ознаки. Види оперативних втручань на щитовидній залозі, хід операції, набір інструментів, допомога операційної медичної сестри.

Трахеостомія: показання, хід операції, набір інструментів, допомога операційної медичної сестри.

Практичні заняття. Вивчення наборів інструментів для первинної хірургічної обробки ран шиї з ушкодженням стравоходу й трахеї, для субтотальної резекції щитовидної залози й трахеостомії. Допомога операційної сестри при даних оперативних втручаннях.

14.3. Оперативне лікування захворювань й ушкоджень органів грудної порожнини.

Топографо-анатомічні й фізіологічні особливості грудної клітки й органів грудної порожнини.

Переломи ребер: клінічні ознаки, ускладнення, перша допомога й лікування (проведення міжреберної блокади; набір інструментів, допомога операційної сестри).

Види пневмотораксів (відкритий, закритий, клапанний), їхні клінічні ознаки, перша допомога й лікування. Гемоторакс: причини, клінічні ознаки, лікування. Гідроторакс: причини, клінічні ознаки, лікування. Пункція плевральної порожнини: положення хворого, необхідне оснащення, допомога медичної сестри. Дренування плевральної порожнини: показання, способи, оснащення, види дренажних трубок, допомога медичної сестри. Поранення легень і серця: клінічні ознаки, перша медична допомога й лікування. Захворювання легень: пухлини, нагнійні захворювання й туберкульоз, їх діагностика й лікування.

Рак грудного відділу стравоходу, звуження стравоходу: клінічні ознаки, лікування. Показання для оперативних втручань на серці.

Торакотомія: показання, види, хід операції, набір інструментів, допомога операційної сестри.

Піднадокістяна резекція ребра, стернотомія: показання, набір інструментів.

Операція на легенях: показання, обсяг втручань (пульмонектомія, лобектомія, сегментектомія), хід операції, набір інструментів, допомога операційної медичної сестри.

Резекція грудного відділу стравоходу: доступи, хід операції (резекція стравоходу, накладення шийної езофагостоми й гастростоми), набір інструментів, допомога операційної медичної сестри.

Комісуротомія: показання до операції, доступи, хід операції, необхідний інструментарій, допомога операційної медичної сестри.

Практичні заняття. Вивчення наборів інструментів для міжреберної блокади, пункції й дренування плевральної порожнини, торакотомії, резекції ребра й стернотомії, пульмонектомії, ушивання ран легень і серця, резекції грудного відділу стравоходу, комісуротомії. Допомога операційної сестри при даних втручаннях.

14.4. Оперативне лікування захворювань грудної залози.

Захворювання грудної залози: мастит, фіброаденома, рак, їх клінічні ознаки, лікування. Розрізи при маститах, секторальна резекція грудної залози й радикальна мастектомія: хід операції, набори інструментів, допо-

мога операційної медичної сестри.

Практичні заняття. Вивчення наборів інструментів для хірургічних втручань на грудній залозі (розрізи, секторальна резекція й мастектомія). Допомога операційної медичної сестри при даних операціях.

14.5. Оперативне лікування захворювань й ушкоджень черевної стінки й органів черевної порожнини.

Топографо-анатомічні й фізіологічні особливості черевної стінки й органів черевної порожнини.

Грижі: види, елементи гриж, клінічні симптоми, лікування. Операції при паховій, стегновій, пупковій, післяопераційній грижах, грижі білої лінії живота, хід оперативних втручань. Набір інструментів, допомога операційної медичної сестри.

Апендицит гострий й хронічний, ускладнення гострого апендициту (апендикулярний інфільтрат і периапендикулярний абсцес), їх клінічні ознаки, лікування.

Апендектомія: хід операції, набір інструментів, допомога операційної медичної сестри.

Розкриття периапендикулярного абсцесу: хід операції, необхідний інструментарій, допомога операційної медичної сестри.

Виразкова хвороба шлунка й дванадцятипалої кишки, ускладнення (перфорація, кровотеча, стеноз, пенетрація, малігнізація), їх клінічні ознаки, діагностика.

Рак шлунка: ранні ознаки, діагностика. Типи операцій на шлунку. Резекція шлунка в різних модифікаціях, ваготомії: показання, хід операцій, набір інструментів, виділення «чистих» й «брудних» етапів по ходу втручань, допомога операційної медичної сестри. Особливості резекції шлунка при злоякісних пухлинах. Гастростомія: показання, види, хід операції, необхідне оснащення, допомога операційної медичної сестри.

Холецистит, жовчнокам'яна хвороба і її ускладнення, їх клінічні ознаки, діагностика й лікування.

Холецистостомія, холецистектомія, дренивання холедоха, операційна холангіографія, білідигестивні анастомози: хід операцій, набір інструментів, допомога операційної медичної сестри. Ендоскопічні операції на жовчних протоках.

Кишкова непрохідність: класифікація, клінічні ознаки, лікування. Хід операції при гострій кишковій непрохідності, необхідне оснащення для розвантаження провідної кишки, різні види зондів, набір інструментів, допомога операційної медичної сестри.

Резекція тонкої й товстої кишки: показання, хід операції, набір інструментів, профілактика ендоінфекції, допомога операційної медичної сестри. Формування протиприродного ануса й цекостомія: показання, хід операцій, набір інструментів, допомога операційної медичної сестри.

Типи оперативних втручань на прямій кишці (передня резекція, черевнево-анальна резекція й екстирпація, перев'язка гемороїдальних вузлів): показання, хід операцій, необхідні інструменти, допомога операційної медичної сестри.

Тупа травма живота з ушкодженням внутрішніх органів (печінки, селезінки, порожнистих органів), клінічні ознаки, лікування (хід операцій, ушивання ран печінки, спленектомія, ушивання ушкоджень кишечника), необхідні інструменти, допомога операційної медичної сестри).

Перитоніт: причини, види, клінічні ознаки, лікування. Хід операції при перитоніті, необхідне оснащення, допомога операційної медичної сестри. Можливі післяопераційні ускладнення (евентрація, абсцеси черевної порожнини), їх попередження й лікування. Хід операції й допомога операційної медичної сестри при евентрації органів черевної порожнини.

Практичні заняття. Вивчення наборів інструментів для наступних оперативних втручань: видалення грижі, апендектомія, резекція шлунка, ваготомія, холецистостомія, холецистоектомія, холедокодуоденоанастомоз, резекція кишечника (тонкого й товстого), формування протиприродного ануса й цекостомія, перев'язка гемороїдальних вузлів, екстирпація прямої кишки, ушивання ран печінки й тонкої кишки, спленектомія й т.д.

Виділення "чистих" й "брудних" етапів операції при втручаннях на порожнистих органах, профілактика потрапляння ендоінфекції в операційну рану, миття рук і зміна рукавичок по ходу даних втручань.

Допомога операційної медичної сестри при перерахованих операціях.

14.6. Оперативне лікування захворювань сечовивідних і статевих органів.

Топографо-анатомічні й фізіологічні особливості сечовивідних і статевих органів.

Сечокам'яна хвороба і її ускладнення, пухлини нирок, ушкодження нирок, сечоводів, сечового міхура, уретри; аденома передміхурової залози. Їх клінічні ознаки, діагностика, лікування.

Нефректomia, ушивання ран сечового міхура, надлобкова цистостомія, аденомектомія: показання, знеболювання, положення на операційному столі, хід операцій, набір інструментів, допомога операційної медичної сестри. Трубна вагітність: причини, види порушення, ознаки порушеної вагітності. Діагностична лапароскопія, оперативні втручання при позаматковій вагітності, хід операцій, набір інструментів, допомога операційної медичної сестри.

Операція на матці: енуклеація фіброматозних вузлів, надпівхова ампутація й екстирпація матки. Показання до даних оперативних втручань, знеболювання, положення на операційному столі, необхідні інструменти, допомога операційної медичної сестри.

Операції на яєчниках (резекція яєчника, видалення її кісти): показання, знеболювання, положення на операційному столі, хід операцій, набори інструментів.

Практичні заняття. Вивчення наборів інструментів при гінекологічних й урологічних оперативних втручаннях (нефректomia, аденомектомія, ушивання ран сечового міхура, цистостомія, надпівхова ампутація й екстирпація матки, лапароскопія, операції із приводу позаматкової вагітності, резекція яєчника, видалення кісти яєчника). Допомога операційної медичної сестри при даних оперативних втручаннях.

14.7. Травматичні ушкодження. Оперативне лікування захворювань й ушкоджень кінцівок.

Забіт тканин, ушкодження зв'язок, вивихи, клінічні ознаки, невідкладна допомога, лікування.

Переломи кінцівок, ключиці, хребта, таза: клінічні ознаки, діагностика, невідкладна допомога, лікування. Синдром тривалого роздавлювання, причини, клінічні ознаки, перша допомога.

Зрощення переломів (первинне й вторинне загоєння). Причини вторинного загоєння. Основні принципи лікування переломів. Методи лікування переломів: гіпсова пов'язка, кістякове витягання, компресійний остеосинтез, оперативне лікування.

Внутрікісткова фіксація переломів шийки й діяфіза стегна металевими стрижнями (металоостеосинтез): показання, знеболювання, положення на операційному столі, хід операції, набір інструментів, допомога операційної медичної сестри.

Особливості роботи операційної медичної сестри при оперативному лікуванні переломів.

Варикозне розширення вен нижніх кінцівок: етіологія, патогенез, клінічні ознаки, ускладнення, лікування. Видалення варикозно розширених вен нижніх кінцівок: положення на операційному столі, знеболювання, хід операції, необхідні інструменти.

Ампутація стегна: показання, знеболювання, хід операції, набір інструментів.

Практичні заняття. Вивчення наборів інструментів для металоостеосинтеза діяфіза й шийки стегна, видалення варикозно розширених вен нижніх кінцівок, ампутації стегна. Вивчення набору інструментів для оперативного лікування переломів кістей іншої локалізації (гомілки, передпліччя, плеча, ключиці й т.д.).

Допомога операційної сестри при даних оперативних втручаннях.

14.8. Опіки.

Види опіків: хімічні, променеві, термічні, електроопіки.

Термічні опіки, їхня частота, ступені. Характеристика ступенів, визначення площі й глибини опіків (правило «дев'яток» і правило «долоні»).

Особливості хімічних опіків й електроопіків. Стадії опікової хвороби: опіковий шок, токсемія, септико-токсемія, реконвалесценція. Клінічний перебіг опікового шоку, його профілактика й лікування.

Невідкладна допомога при термічних, хімічних й електричних опіках. Первинний туалет опікової рани. Місцеве лікування поверхневих опіків (застосовувані лікарські засоби, частота зміни пов'язок і т.д.). Лікування глибоких опіків: місцеве й оперативне. Види оперативних втручань при лікуванні опіків: некротомія, некроектомія, аутодермопластика.

Види дерматомів, правила роботи з ними. Аутодермопластика: показання, знеболювання, хід операції, інструменти, особливості роботи операційної медичної сестри.

Практичні заняття. Визначення площі опіків. Надання невідкладної допомоги при опіках різної етіології й локалізації. Допомога медичної сестри при первинному туалеті опікової рани. Робота в перев'язувальній при проведенні перев'язок у опікових хворих.

Вивчення дерматомів (ручного й електродерматома). Допомога операційної медичної сестри при аутодермопластиці.

14.9. Комбіновані ураження

Комбіновані радіаційні ураження. Рани, опіки й травматичні ушкодження в сполученні із променевою хворобою. Періоди променевої хвороби: первинна реакція, прихований період, період розпалу, період видужання й пізні ускладнення. Клінічні форми й ступені гострої променевої хвороби. Синдром взаємного обтяження при комбінованих радіаційних ураженнях. Особливості лікування й перебігу ран, опіків, переломів при променевій хворобі. Особливості хірургічної обробки ран, заражених радіаційними речовинами.

Варіанти комбінованих хімічних уражень. Рани, заражені іпритами й ФОР: клінічні ознаки, роль хімічної обробки, особливості хірургічної обробки.

15. Невідкладна медична допомога.

15.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

15.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

15.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

15.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

15.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змії.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

16. Планування сім'ї.

16.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

16.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

16.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років .

Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

17. Інфекційний контроль.

- 17.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 17.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 17.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

18. Тестування в медицині.

- 18.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
- 18.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Хірургія», Хіміч С.Д. Київ – Здоров'я. 2004.
2. [«Хірургія»](#), Березницький Я.С. Дніпропетровськ – Дніпро – VAL. 2007
3. «Посібник з хірургії», Надаховська Н.І. Київ – Здоров'я. 2001.
4. «Клінічна хірургія», Тарасюк В.С. Київ – Медицина. 2006.
5. «Хірургія», Скрипниченко Д.Ф. Київ – Вища школа. 1992.
6. «Хірургія», Усико О.Ю. Київ – Медицина. 2017.
7. «Хірургія», Бобак К.М. Київ – Медицина. 2017.

15. ХІРУРГІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ХІРУРГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ І КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підвищення кваліфікації молодших медичних спеціалістів (медичних сестер хірургічних відділень та кабінетів) за очною формою навчання, розрахована на чотири тижні (1 місяць), 144 навчальні години.

Навчання передбачає вивчення наступних розділів: цикл професійної та практичної підготовки, невідкладна медична допомога, інфекційний контроль. Здобувачі освіти знайомляться з планом лекційних занять з актуальних питань сучасної хірургії, знайомляться і отримують теми рефератів, акцентовані питання для самостійного вивчення, програму і тестові завдання.

На практичних заняттях здобувачі освіти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми, знайомляться з роботою хірургічних відділень, реанімаційно-анестезіологічного і стерилізаційного відділів поліфункціональної лікарні.

В останній день здобувачі освіти складають іспит у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Хірургія.	94	36	58	
1.2.1.	Вступ. Організація роботи хірургічного стаціонару.	4	4	–	
1.2.2.	Організація роботи хірургічного відділення, хірургічного кабінету поліклініки.	8	4	4	
1.2.3.	Асептика та антисептика.	8	4	4	
1.2.4.	Анестезіологія.	6	2	4	
1.2.5.	Підготовка хворих до операції в стаціонарі. Післяопераційний період. Медсестринський догляд. Оцінка якості та ефективності медсестринського догляду.	5	1	4	
1.2.6.	Амбулаторні операції.	5	1	4	
1.2.7.	Реанімація.	6	2	4	
1.2.8.	Кровотеча.	6	2	4	
1.2.9.	Переливання крові.	6	2	4	
1.2.10.	Травматологічні ураження.	10	4	6	
1.2.11.	Десмургія.	6	2	4	
1.2.12.	Хірургічні захворювання. Медсестринське обстеження та визначення стану хворого. Планування медсестринських втручань. Виконання плану медсестринського догляду. Оцінка якості та ефективності медсестринського догляду.	18	6	12	
1.2.13.	Лікарські засоби та препарати, що застосовуються в хірургічному відділенні та операційній.	4	2	2	
1.2.14.	Ендоскопічні методи дослідження.	2	–	2	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	64	76	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Вступ. Розвиток вітчизняної хірургії.

Історичні дані про розвиток хірургії. Розвиток вітчизняної хірургії, видатні діячі.

Хірургічна допомога в Україні. Види медичної допомоги. Організація невідкладної і негайної допомоги при хірургічних захворюваннях. Обсяг і послідовність надання хірургічної допомоги в різних лікувальних установах

3. Організація роботи хірургічного стаціонару Організація хірургічного відділення.

Вимоги для планування і розміщення. Відокремлення чистих і гнійних хірургічних відділень (палат), перев'язувальних операційних, палати інтенсивної терапії, реанімаційного відділення, ендоскопічного і рентгенкабінетів, лабораторії, інших діагностичних кабінетів), улаштування їх, обладнання, освітлення, меблі, вентиляція.

Документація. Організація праці. Графіки чергувань і відпусток.

4. Організація роботи хірургічного відділення, хірургічного кабінету.

Хірургічне відділення поліклініки. Розміщення, обладнання кабінетів хірурга, уролога, травматолога, онколога, передопераційної та операційної, гнійної і чистої перев'язувальних, матеріальної та стерилізаційної (автоклавної).

Організація роботи хірургічного кабінету поліклініки проведення прийому хворих, перев'язок, оперативних втручань, диспансеризації. Обсяг обстежень і операцій в умовах поліклініки. Документація.

5. Асептика, антисептика.

Роль Лістера, Пастера, Бергмана і інших вчених в розвиток асептики та антисептики. Збудники хірургічної інфекції, класифікація, найпоширеніші збудники в наш час кластеріальна і некластеріальна анаеробні інфекції. Джерела та шляхи зараження.

Визначення поняття асептики і антисептики. Роль медичної сестри відділення, кабінету в дотриманні і реалізації методів асептики і антисептики.

Способи стерилізації. Передстерилізаційна очистка інструментарію. Стерилізація перев'язувального і шовного матеріалу, білизни, інструментарію. Режими стерилізації, контроль за стерилізацією в автоклаві.

Режими стерилізації сухо-повітряним і холодним (з допомогою антисептичних речовин) способами.

Стерилізація ріжучих і ендоскопічних інструментів. Підготовка рук і операційного поля до операції.

Види антисептики: фізична, хімічна, механічна, та біологічна, покази для використання антисептичних речовин.

6. Анестезіологія.

Види знеболення. Загальне знеболення (наркоз), місцеве знеболення, спинномозкова і перидуральна анестезія. Комбіновані методи знеболення. Апаратура і інструментарій, які використовуються в анестезіології.

Інгаляційний наркоз. Основні наркотичні речовини, що застосовуються для наркозу. Методи і способи інгаляційного наркозу. Підготовка хворого до наркозу.

Клініка наркозу. Ускладнення в наркозі і в післянаркозному періоді. Роль медичної сестри в попередженні цих ускладнень. Інтубаційний наркоз.

Неінгаляційний наркоз. Види його. Внутрішньовенний наркоз: препарати, дози, приготування.

Місцева анестезія. Регіонарна, інфільтративна анестезії, препарати, їх дозування. Новокаїнові блокади за А. В. Вишневським.

Спинномозкова і перидуральна анестезія. Препарати, дозування, небезпека і ускладнення. Перша допомога при них. Участь медичної сестри під час проведення різних видів анестезії, в догляді за хворим і профілактиці ускладнень.

7. Амбулаторні операції.

Оперативні втручання в поліклінічних умовах з приводу невеликих доброякісних пухлин м'яких тканин, атеромі, гігromі, хронічних бурситах, врослі нігті, варікозному розширенні вен, кил та ін.

Розкриття нагнійних процесів різної локалізації:

Панарицітів, гідраденітів, абсцесів, флегмон, підшкірних парапроктитів; накладання вторинних швів та інших.

Вивчення ходу операцій і наборів інструментів. Стерилізація інструментів, білизни, рукавиць. Способи миття рук, обробки операційного поля.

Одягання стерилізаційних халатів, масок, рукавичок. Знайомство з документацією операційної.

8. Підготовка хворих до операції в стаціонарі. Післяопераційний період.

Підготовка хворого напередодні та в день операції. Підготовки хворих до термінових і невідкладних операцій. Особливості підготовки.

Підготовка психіки хворого, серцево-судинної системи, органів дихання і травлення, сечовидільної системи.

Роль хірургічної сестри в підготовці хворих до операції і післяопераційному догляді за хворими.

Профілактика ускладнень з боку різних органів, систем, боротьба з болем. Контроль рани, строки здійснення швів. Контроль за показниками пульсу, АТ, діурезом, білковим і водно-електролітним балансом згортальної системи. Особливості догляду за хворими з дренажами, випускниками, тампонами. Рання активізація хворих. Лікування ранніх і пізніх післяопераційних ускладнень.

9. Реаніматологія.

Реаніматологія: короткий історичний розвиток, завдання. Термінальні стани, клінічні прояви. Послідовність огляду і надання реанімаційних заходів при термінальних станах. Методи штучного дихання та сучасна апаратура. Методи проведення закритого масажу серця. Фібриляція та дефібриляція серця. Медикаментозна стимуляція серцевої діяльності.

Прогноз оживлення. Ведення післяреанімаційного періоду.

Особливості реанімаційних заходів при гострій крововтраті, травматичному, анафілактичному, опіковому шоці, при гострій серцево-судинній недостатності в акушерсько-гінекологічній практиці.

10. Кровотеча.

Кровотеча та її види. Класифікація. Загальні і місцеві симптоми кровотечі. Внутрішні кровотечі. Геморагічний шок, патогенез, фази і стадії розвитку, клінічні ознаки, лабораторні показники кровотеч (НВ, еритроцити, гематокрит, ОЦК). Неприємність, колапс.

Методи тимчасової і остаточної зупинки зовнішніх кровотеч. Перша допомога при внутрішніх кровотечах. Гемостатичні середники. Виписка рецептів.

11. Переливання крові.

Інфузійно-трансфузійна терапія в сучасній хірургії, реаніматології, інтенсивному лікуванні. Дія перелитої крові, компонентів крові. Покази і протипокази для переливання крові. Ознаки придатності консервованої крові. Зберігання крові, терміни.

Групи крові. Визначення групової належності крові за допомогою стандартних сироваток та цоліклонів А та В. Резус-фактор. Визначення проб на індивідуальну, резус-сумісність, біологічну пробу. Методи і техніка гемотрансфузії. Догляд за хворими під час гемотрансфузії, лабораторний контроль.

Післятрансфузійні реакції і ускладнення, їх попередження і лікування.

Препарати та компоненти крові, плазмозамінюючі розчини, класифікація.

12. Травматичні ушкодження.

Поняття про травму. Травматизм. Класифікація. Реакція організму на травму. Травматичний шок. Травматичний токсикоз (синдром довготривалого здавлення). Позиційна травма. Травматична хвороба. Травматична асфіксія.

Забої, розтяг та розриви зв'язок, звихи, переломи. Діагностика, перша допомога, транспортна іммобілізація, лікування.

Рани. Діагностика. Класифікація. Перша допомога лікування. Ускладнення. Загальні принципи лікування гнійних ран. Первинна хірургічна обробка рани. Пошкодження голови, обличчя, шиї. Поранення волосистої частини голови, лиця, шиї, перша допомога. Особливості первинної обробки ран обличчя.

Струс, забій, здавлення головного мозку, клінічні прояви, лікування. Відкриті і закриті переломи склепіння черепа. Перелом основи черепа. Особливості догляду за хворими з черепно-мозковою травмою.

Перелом кісток носу, верхньої та нижньої щелепи, звихи нижньої щелепи, перша допомога, лікування.

Пошкодження гортані та трахеї. Симптоми, перша допомога, лікування. Покази, види, техніка трахеотомії. Значення сестринського догляду за хворим з трахеотомічною трубкою.

Пошкодження хребта. Види. Перша допомога. Іммобілізація. Лікування. Особливості догляду за хворими.

Пошкодження кінцівок, Забої, звихи, переломи, клініка, діагностика, лікування, скелетний витяг, металоостеосинтез, накладання шин і апаратів. Профілактика ускладнень, особливості догляду за хворим із скелетним витягом, гіпсовою пов'язкою після оперативного лікування.

Пошкодження грудей. Забої грудної клітки. Переломи ребер. Ускладнення переломів ребер, "вікончаті" переломи. Діагностика, лікування. Проникаючі і непроникаючі поранення грудної клітки. Відкриті і закриті пневмоторакси. Клапанний пневмоторакс. Гемоторакс. Діагностика, перша допомога, лікування.

Поранення серця. Діагностика. Ускладнення. Перша допомога, лікування.

13. Десмургія.

Перев'язу вальни матеріал і його замітники. Види пов'язок. Закріплююча (бинтова, клейова, лейкопластирна), давяча, іммобілізуюча, коригуюча, оклюзивна (герметична), техніка накладання пов'язок.

Шини: транспортні та лікувальні. Приготування гіпсових бинтів, техніка накладання і зняття гіпсової пов'язки.

Види гіпсових пов'язок: зйомно-нерухома, вікончатая, мостоподібна, шинногіпсова, лонгетна.

Витягання: липкопластерне, скелетне, витягнення вантажем. Догляд за хворими з витягненнями.

14. Хірургічні захворювання.

Гостра гнійна інфекція, абсцеси, флегмона, бешиха, фурункул, карбункул, гідраденіт, мастит, лімфангоїт, лімфаденіт, остеомієліт, гнійний артрит, бурсит, плеврит, перитоніт.

Загальна гнійна інфекція - сепсис. Клініка, діагностика. Місцеве і загальне лікування.

Анаеробна, газова та гнійна інфекція. Правець, профілактика правцю. Особливості догляду за хворим з гострою гнійною інфекцією.

Захворювання кровоносних судин.

Облітеруючий ендартеріт (тромбофлебіт), артеріосклероз, тромбоз артерій і вен, варикозна хвороба, тромбофлебіт, клініка, діагностика, лікування. Профілактика тромбемболії.

Зоб, Базедова хвороба, тиреотоксикоз. Клініка, діагностика, передопераційна підготовка, післяопераційний період. Особливості догляду за хворими після операції з приводу токсичного зобу.

Звуження і рак стравоходу. Клініка, діагностика, лікування. Догляд за хворими після оперативних втручань на стравоході.

Захворювання органів грудної порожнини. Загальні неспецифічні захворювання легень та плеври. Туберкульоз легень. Рак легень. Діагностика, лікування. Підготовка хворих до обстеження і операцій. Особливості догляду за хворими після операції на грудній порожнині.

Захворювання органів черевної порожнини. Кили. Види. Класифікація. Ускладнення. Діагностика, лікування. Гострий і хронічний апендицит. Клініка. Ускладнення. Апендикулярний абсцес, інфільтрат. Лікування.

Виразкова хвороба шлунка і 12-ти палोї кишки. Пухлини шлунка, клініка, діагностика, лікування.

Кишкова непрохідність. Види, класифікація, клініка, діагностика, лікування. Пухлини тонкого і товстого кишковика, оперативне лікування. Особливості підготовки хворих з непрохідністю до операцій і ведення після операційного періоду.

Захворювання прямої кишки.

Парапроктит. Види, клінічні прояви, лікування. Епітеліальні куприкові ходи. Клініка, ускладнення, лікування. Геморой. Ускладнення, клініка, діагностика, лікування. Пухлини прямої кишки: злоякісні та доброякісні. Діагностика та лікування. Особливості догляду за хворими після операції на прямій кишці.

Гострий та хронічний холецистит. Класифікація, ускладнення, діагностика лікування.

Гострий та хронічний панкреатит. Ускладнення, клініка, діагностика, лікування. Кісти підшлункової залози. Клініка, діагностика, лікування.

Пошкодження черевної стінки та органів черевної порожнини. Класифікація, клініка, діагностика, невідкладна допомога, лікування. Догляд за хворим в до- і післяопераційному періоді.

Сечовидільна система. Водянка яєчка. Варікоцеле, епідіміт, орхіт, фімоз, парафімоз, сечокам'яна хвороба, цистит первинний та вторинний, аденома передміхурової залози (злаякісна і доброякісна).

Травми сечостатевої системи.

Пошкодження нирок, сечоводів, сечового міхура, уретри. Догляд за хворими із захворюваннями і травмами сечовидільної системи.

15. Лікарські засоби та препарати, що застосовуються в хірургічному відділенні та операційній.

Основні лікарські засоби і препарати. Наркотики, антибіотики, снодійні, седативні, холінергічні, адренергічні, серцево-судинні, діуретичні, антикоагулянти, антибіотики. Правила зберігання, вживання, дозування, введення, частота, сумісність.

Алергічні реакції і анафілактичний шок. Профілактика, лікування, проби на переносимість лікарських препаратів.

16. Ендоскопічні методи дослідження.

Основні поняття про бронхоскопію, езофагогастродуоденоскопію, лапароскопію, ректороманоскопію, фіброколоноскопію, цистоскопію. Підготовка хворих до ендоскопічних методів дослідження.

17. Невідкладна медична допомога.

17.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

17.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

17.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

17.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

17.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

18. Планування сім'ї.

18.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

18.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

18.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

19. Інфекційний контроль.

19.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

19.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

19.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

20. Тестування в медицині.

20.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

20.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Хірургія», Хіміч С.Д. Київ – Здоров'я. 2004.
2. [«Хірургія»](#), Березницький Я.С. Дніпропетровськ – Дніпро – VAL. 2007
3. «Хірургія», Усико О.Ю. Київ – Медицина. 2017.
4. «Хірургія», Бобак К.М. Київ – Медицина. 2017.
5. «Посібник з хірургії», Надаховська Н.І. Київ – Здоров'я. 2001.
6. «Клінічна хірургія», Тарасюк В.С. Київ – Медицина. 2006.
7. «Хірургія», Скрипниченко Д.Ф. Київ – Вища школа. 1992.
8. «Хірургія». Укрмедичина, 1992 р.
9. «Хірургічні маніпуляції». Здоров'я, 1991 р.
10. «Хірургія». Укрмедкнига, 2004 р.
11. «Медсестринство в хірургії». Укрмедкнига, 2002 р.
12. «Посібник з хірургії». Здоров'я, 2001 р.
13. «Хірургія». Пітер, 1999 р.
14. «Сестринська справа в хірургії». Фенікс, 2000 р.
15. «Хірургія дитячого віку». Здоров'я, 2002 р.
16. «Посібник хірургії в модулях». Медицина, 2009 р.

16. ОНКОЛОГІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ОНКОЛОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ І КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчання складається з теоретичних і практичних занять. Тривалість навчання: 1 місяць (144 години).

Навчання передбачає вивчення наступних розділів: цикл професійної та практичної підготовки, невідкладна медична допомога, інфекційний контроль.

Здобувачі освіти знайомляться з планом лекційних занять з актуальних питань сучасної онкології, знайомляться і отримують теми рефератів, акцентовані питання для самостійного вивчення, програму і тестові завдання. На практичних заняттях здобувачі освіти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми, знайомляться з роботою онкологічних відділень.

В останній день здобувачі освіти складають іспит у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Онкологія.	94	16	78	
1.2.1.	Організація боротьби з злоякісними захворюваннями в Україні. Медична етика та деонтологія в онкології. Особливості роботи медичної сестри в онкологічних установах. Особливості психології онкохворих.	3	1	2	
1.2.2.	Основи загальної онкології. Класифікація і номенклатура пухлин.	4	1	3	
1.2.3.	Етіологія та морфологія пухлинного росту.	4	1	3	
1.2.4.	Загальні поняття про патогенез та морфологію пухлин.	2	–	2	
1.2.5.	Діагностика злоякісних пухлин.	6	2	4	
1.2.6.	Клініка та лікування злоякісних пухлин окремих локалізацій. Медсестринське обстеження та визначення стану. Планування медсестринських втручань.	63	7	56	
1.2.7.	Облік та звітність. Патронаж та активне спостереження за хворими з злоякісними пухлинними та передпухлинними захворюваннями.	4	2	2	
1.2.8.	Охорона праці та техніка безпеки при роботі з джерелами іонізуючих випромінювань.	2	–	2	
1.2.9.	Гостра та хронічна променева хвороба. Медсестринське обстеження та визначення стану. Медсестринський догляд.	6	2	4	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	44	96	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Організація боротьби з злоякісними захворюваннями в Україні.

Медична етика та деонтологія в онкології. Особливості роботи медичної сестри в онкологічних установах. Особливості психології онкохворих.

3. Основи загальної онкології.

Класифікація і номенклатура пухлин.

4. Сучасний погляд на причини виникнення та розвитку злоякісних пухлин.

Сучасний стан онкологічної служби в Україні. Організація онкологічної допомоги. Організація боротьби з злоякісними пухлинами.

Диспансеризація та облік онкохворих.

Організація та проведення профілактичних медоглядів. Аналіз причин запущених форм захворювання. Ознайомлення з новими формами профілактичних оглядів. Організаційно-методична роль онкологічної служби в проведенні профілактичних оглядів.

Лікарсько-трудова експертиза. Реабілітація онкологічних хворих. Медична етика і деонтологія. Особливості роботи медичної сестри в онкологічному відділенні. Особливості психологічного стану онкологічного хворого, тактичне відношення до хворого. Питання онкологічної деонтології.

5. Основні поняття про морфологію пухлин.

6. Діагностика злоякісних пухлин.

Сучасні принципи діагностики та лікування злоякісних пухлин. Рентгенодіагностика. Значення і місце рентгенологічного метода діагностики. Ендоскопічні методи дослідження хворих злоякісними пухлинами.

Ендоскопічні та цитологічні дослідження в діагностиці пухлинних захворювань. Методи збору матеріалу, техніка приготування препаратів. Роль і значення інструментальних методів для розпізнавання раку внутрішніх органів. цитологічний метод дослідження і його роль в виявленні злоякісних пухлин. Техніка їх проведення.

Рентгенодіагностика пухлин. Основні методи рентгенологічного дослідження. Флюорографія, її значення в ранньому виявленні злоякісних пухлин.

7. Клініка та лікування злоякісних пухлин.

Медсестринське обстеження та визначення стану. Медсестринський діагноз. Планування медсестринських втручань.

Рак шлунка, стравоходу, попереково-обвідної та прямої кишки. Статистичні данні про захворювання і смертності хворих на рак шлунка, стравоходу, попереково-обвідної та прямої кишки. Класифікація. Методи лікування. Догляд за хворими. Профілактика раку шлунка, стравоходу, попереково-обвідної та прямої кишки.

Рак печінки та підшлункової залози. Статистичні данні про захворювання і смертності хворих на рак печінки та підшлункової залози. Класифікація. Методи лікування. Догляд за хворими. Профілактика раку печінки та підшлункової залози.

Рак легень. Статистичні данні про захворювання і смертності хворих на рак легень. Класифікація. Методи лікування. Догляд за хворими. Профілактика раку легень. Епідеміологія.

Злоякісні захворювання шкіри. Статистичні данні. Епідеміологія раку шкіри. Питання етіології та патогенезу. Клініка. Класифікація. Методи лікування. Догляд за хворими в процесі лікування. Профілактика раку шкіри.

Рак молочної залози. Частота розповсюдження. Епідеміологія. Фізіологічні особливості організму. Клініка раку молочної залози. Роль профілактичних оглядів у ранньому виявленні патології молочної залози.

Злоякісні пухлини м'язових тканин і кісток. Статистичні данні. Епідеміологія раку м'язових тканин і кісток. Питання етіології та патогенезу. Клініка. Класифікація. Методи лікування. Догляд за хворими в процесі лікування. Профілактика раку м'язових тканин і кісток.

Лімфогранулематоз. Статистичні данні. Клініка. Класифікація. Методи лікування. Догляд за хворими в процесі лікування.

Рак шийки матки і тіла матки. Статистичні данні. Питання етіології і патогенезу. Симптоматика і клініка. Форма росту і розповсюдження пухлини. Класифікація. Методи лікування. Догляд за хворими на різних стадіях лікування.

Троболастна хвороба. Статистичні данні. Клініка. Класифікація. Методи лікування. Догляд за хворими в процесі лікування.

Пухлини яєчників. Статистичні данні. Епідеміологія. Роль запальних захворювань і гормональних порушень у виникненні пухлин яєчників. Клініка. Методи лікування. Роль профілактичних оглядів у виявленні раку яєчників.

Пухлини сечостатевої системи. Статистичні данні. Клініка. Класифікація. Методи лікування. Догляд за хворими в процесі лікування.

Передпухлинні та злоякісні пухлини губи і слизової порожнини рота. Статистичні данні. Географічне розповсюдження. Клініка. Класифікація. Методи лікування. Лікування рецидиву. Профілактика раку губи. Роль паління у виникненні раку губи.

Пухлини гортані, носоглотки, придаткових пазух носа, рота, глотки. Клініка. Класифікація. Методи лікування. Лікування рецидиву. Догляд за хворими в процесі лікування.

Рак щитовидної залози. Статистичні данні. Клініка. Класифікація. Методи лікування. Догляд за хворими в процесі лікування.

Принципи променевої терапії онкологічних хворих. Променева терапія основних локалізацій. Показання та протипоказання. Результат захворювання.

Роль хіміотерапії в лікуванні онкологічних хворих. Правила виписки лікарських засобів онкологічним хворим. принципи і методи лікування хіміотерапією. Показання та протипоказання. Результат захворювання.

Догляд за онкологічними хворими та післяопераційний період. Догляд за хворими на різних етапах лікування. Уявіть особисте значення на медикаментозне лікування хворих в післяопераційний період.

8. Облік та звітність. Патронаж та активне спостереження за хворими злоякісними пухлинними захворюваннями. Планування медсестринських втручань. Виконання плану медсестринського догляду. Оцінка якості та ефективності медсестринського догляду.

Ознайомлення з формами обліку онкологічних хворих, диспансерного нагляду хворого. Вивчити звітну документацію.

9. Невідкладна медична допомога.

9.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

9.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

9.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

9.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

9.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

10. Планування сім'ї.

10.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

10.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

10.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

11. Інфекційний контроль.

11.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

11.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

11.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

12. Тестування в медицині.

12.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

12.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Онкологія», Севідов В.В. Київ – Медицина. 2011.
2. [«Загальна онкологія»](#), Старіков В.І. Харків – національний медичний університет. 2019.
3. «Хірургія», Д.Ф.Скрипниченко Укрмедичина, 1992 р.
4. «Хірургія», О.М.Кот Укрмедкнига, 2004 р.
5. «Медсестринство в хірургії», О.М.Кот Укрмедкнига, 2002 р.
6. «Посібник з хірургії», Н.І.Надаховська Здоров'я, 2001 р.
7. «Посібник хірургії в модулях», К.М.Бабак Медицина, 2009 р.
8. «Медсестринство в онкології», О.І. Дорошенко Медицина, 2009 р.

17. УРОЛОГІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР УРОЛОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ І КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета: підготовка медичних сестер для роботи в урологічних відділеннях, поглиблення і розширення теоретичних знань в області урології у відповідності з сучасними даними науки; оволодіння практичних навичок, а також оволодіння новими маніпуляціями, що належать до тих, які повинна самостійно виконувати медична сестра. Для виконання цієї задачі в програму включена велика кількість годин практичних занять. Навчання триває 1 місяць – 144 години.

В останній день здобувачі освіти складають іспит у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	Анатомія і фізіологія сечостатевих органів людини.	6	2	4	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
2.2.	Урологічні захворювання.	88	34	54	
2.2.1.	Симптоматика урологічних захворювань.	8	4	4	
2.2.2.	Методика обстеження урологічних хворих.	6	2	4	
2.2.3.	Аномалії сечостатевих органів.	6	2	4	
2.2.4.	Пошкодження сечостатевих органів і нефроптоз.	6	2	4	
2.2.5.	Запальні захворювання сечостатевих органів.	8	4	4	
2.2.6.	Сечокам'яна хвороба і гідронефроз.	6	2	4	
2.2.7.	Пухлини сечостатевих органів.	6	2	4	
2.2.8.	Судинні захворювання сечостатевих органів, нефрогенна гіпертонія.	6	2	4	
2.2.9.	Гостра і хронічна ниркова недостатність. Нейрогенні розлади сечовиділення.	8	4	4	
2.2.10.	Особливості оперативного лікування урологічних захворювань.	6	2	4	
2.2.11.	Особливості передопераційної підготовки і післяопераційного догляду в урології.	12	4	8	
2.2.12.	Перша допомога при урологічних захворюваннях.	6	2	4	
2.2.13.	Організація і методика санітарно-освітньої роботи в урологічному відділенні.	4	2	2	
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	64	76	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Анатомія і фізіологія сечостатевих органів людини.

Анатомія сечових органів. Нирки, сечівники, сечовий міхур, сечовипускний канал. Будова паренхіми нирок, чашок, лоханок. Відмінність в анатомії сечових органів у чоловіків і жінок. Кровообіг, лімфатична система, іннервація органів сечової системи.

Фізіологія сечових органів. Функції нирки, роль нирок у кровотворенні, регуляції системного артеріального тиску. Уродинаміка верхніх сечових шляхів. Функція сфінктерів сечового міхура.

Анатомія чоловічих статевих органів. Будова передміхурової залози, ячок, їх придатків, протоків, які виносять сім'я, статевого члену. Анатомія мошонки, сім'яного канатика. Фізіологія чоловічих статевих органів.

Практичні заняття. Вивчення будови органів сечової та статевої систем на таблицях, муляжах, анатомічних препаратах. Знайомство з анатомією зовнішніх статевих органів чоловіка при огляді хворого і передміхурової залози – при ректальному її дослідженні.

3. Симптоматика урологічних захворювань.

Основні групи урологічних симптомів: біль, розлад сечовипускання, зміна сечі, виділення із сечовипускного каналу та зміна сперми. Характеристика ниркової кольки, диференціація її з гострими патологічними процесами в черевній порожнині та іншими. Види розладів сечовипускання, причини. Нічний енурез. Кількісні і якісні зміни сечі. Поліурія, олігурія, анурія. Макроскопічні зміни зовнішнього вигляду сечі: піурія, гематурія, їх різновиди та діагностичне значення цих ознак. Якісні зміни сечі: зміна питомої ваги, реакції сечі; протеїнурія, лейкоцитурія, еритроцитурія, бактеріурія, циліндрурія; оксалурія, уратурія, фосфатурія. Виділення із уретри: гною, крові, соку передміхурової залози, сім'яної рідини.

Практичні заняття. Присутність при обході лікарем хворих в урологічному відділенні, спостереження при прийомі пацієнтів в урологічному кабінеті поліклініки. Огляд і обстеження пацієнтів. Візуальне дослідження свіжо випущеної сечі хворих з піурією і гематурією. Ознайомлення з аналізами сечі по історіям хвороби.

4. Методика обстеження урологічних хворих.

Значення загальноклінічних, лабораторних, рентгенорадіоізотопних, інструментально-ендоскопічних методів дослідження в діагностиці урологічних захворювань, роль медичної сестри при обстеженні пацієнтів.

Загальноклінічні методи дослідження. Анамнез. Вияснення скарг пацієнта. Огляд області нирок, надлобкової області, зовнішніх статевих органів. Значення симптому Пастернацького, пальпації, перкусії сечостатевих органів, пальцевого піхвового та ректального дослідження.

Лабораторні методи дослідження. Методи взяття крові для дослідження на залишковий азот, сечовину, креатинін, електроліти, кислотно-лужний стан, жовчні пігменти, печінкові проби. Методи вимірювання добового діурезу, проба Зимницького, отримання сечі для загального клінічного аналізу, для дослідження сечі за Аддис-Каковським, за Нечипоренком, для бактеріологічного дослідження. Методика збирання добової сечі для визначення вмісту глюкози, для бактеріоскопічного дослідження на мікобактерії туберкульозу, цитологічного дослідження. Отримання мазків виділень із сечовипускного каналу.

Рентгенорадіоізотопні методи дослідження, їх діагностичне значення. Особливості підготування до цих досліджень, роль медичної сестри. Діагностичне значення сучасних радіоізотопних методів дослідження в урології. Ультразвукове дослідження.

Інструментальні та ендоскопічні методи дослідження. Катетеризація сечового міхура, як діагностичний метод, методики, можливі ускладнення та їх профілактика. Надлобкова пункція сечового міхура, новокаїнові блокади у чоловіків та жінок.

Роль цистоскопії, хромоцистоскопії в діагностиці захворювань. Катетеризація сечівника, ендовезикальна біопсія. Уретроскопія. Обов'язки медичної сестри ендоскопічного кабінету урологічного відділення, її роль в ендоскопічних дослідженнях.

Практичні заняття. Заняття в палатах і на сестринському посту урологічного відділення. Ознайомлення з проведенням 2- й 3-стаканної проби, з методиками взяття сечі для різних досліджень. Заняття у рентгенівському кабінеті і в радіоізотопній лабораторії. Знайомство з технікою виконання ендоскопічних процедур. Заняття в урологічному кабінеті поліклініки: знайомство з його обладнанням, режимом роботи, обов'язками медсестри.

5. Аномалії сечостатевих органів.

Аномалії нирок: аномалії кількості, положення нирки, взаємовідношення, структури нирки. Клінічне значення аномалій нирки, їх симптоматика і діагностика, методи лікування аномалій та їх ускладнень.

Аномалії верхніх сечових шляхів: подвоєння коханки, подвоєння сечівника, ектопія дельти сечівника, уретероцеле, ретрокавальний сечівник, дивертикул сечівника, нейроном'язова дисплазія сечівника. Особливості діагностики аномалій лоханки і сечівника. Сучасні можливості органозберігаючого оперативного лікування.

Аномалії нижніх сечових шляхів: екстрофія сечового міхура, дивертикул сечового міхура, аномалії урахуса. Гіпоспадія і епіспадія. Уродженні стріктури і клапани сечовипускного каналу, гіпертрофія сім'яного бугорка. Своєчасне діагностування вад розвитку і усунення їх оперативним шляхом у дитячому віці.

Аномалії чоловічих статевих органів. Значення дотримання гігієни препуціальної порожнини при «фізіологічному» фімозі дітей.

Практичні заняття. Обстеження у відділенні і поліклініці пацієнтів з аномаліями нирок, сечових шляхів та чоловічих статевих органів. Знайомство з рентгенограмами хворих з вадами розвитку нирок і сечових органів, їх обстеження. Демонстрація реконструктивно-пластичної операції з приводу аномалії.

6. Пошкодження сечостатевих органів. Нефроптоз.

Пошкодження нирки. Закриті і відкриті пошкодження нирки. Механізм закритих пошкоджень. Форми розривів нирки. Симптоматика закритих пошкоджень нирки, сучасні можливості їх діагностики, активне хірургічне і органозберігаюче направлення в лікуванні.

Відкриті пошкодження нирки, їх симптоматика, діагностика, лікування.

Пошкодження сечівника: ізольоване, ятрогенні пошкодження. Симптоматика, діагностика і лікування пошкоджень сечівника, роль органозберігаючих реконструктивно-пластичних операцій.

Пошкодження сечового міхура: закриті пошкодження сечового міхура, механізм їх пошкодження. Комбінація позачеревних розривів сечового міхура з переломами кісток таза.

Симптоматика, діагностика і лікування різних видів пошкодження сечового міхура. Відкриті пошкодження сечового міхура. Пошкодження сечового міхура в акушерській і гінекологічній практиці, їх наслідки. Сечостатевої свищі у жінки. Інородці тіла сечового міхура.

Пошкодження сечовипускного каналу. Механізм травми відділів уретри, їх симптоматика і діагностика. Первинна і вторинна пластика уретри при її пошкодженнях. Посттравматичні стриктури сечовипускного каналу і їх лікування. Бужування уретри. Операції.

Пошкодження зовнішніх статевих органів чоловіка: мошонки, яєчка, статевого члену. Парафімоз. Органозберігаюче оперативне лікування.

Практичні заняття. Демонстрація хворих з пошкодженнями сечостатевих органів в урологічному відділенні, в поліклініці, в приймальному відділенні. Обстеження пацієнтів. Демонстрація екстреної операції з приводу травми. Участь у перев'язуванні хворого, який оперований з приводу пошкодження сечостатевих органів.

Нефроптоз. Частота захворювання, механізм розвитку, симптоматика нефроптозу і його ускладнень, діагностика. Лікування нефроптозу.

Практичні заняття. Демонстрація пацієнтів з нефроптозом в урологічному стаціонарі і поліклініці. Обстеження хворих медичною сестрою. Демонстрація вертикальної ниркової артеріографії.

7. Запальні захворювання сечостатевих органів.

Поняття про специфічні і неспецифічні запальні процеси. Взаємозв'язок між запальними захворюваннями сечових і статевих органів у жінок і чоловіків.

Пієлонефрит. Етіологія і патогенез. Роль порушень уродинаміки в патогенезі пієлонефриту. Поняття про «первинний» і «вторинний» пієлонефрит.

Гострий пієлонефрит, стадії, форми, симптоми і клінічний перебіг, діагностика. Консервативне і оперативне лікування. Медсестринський догляд.

Гострий пієлонефрит вагітних, особливості його патогенезу, діагностики, лікування, прогнозу.

Ускладнення гострого пієлонефриту.

Хронічний пієлонефрит, частота, роль в клінічному перебігу та прогнозуванні багатьох урологічних захворювань, симптоматика, діагностика, можливі ускладнення. Консервативне і оперативне лікування. Сучасна антибактеріальна терапія. Оперативне лікування при вторинному хронічному пієлонефриті. Санаторно-курортне лікування.

Цистит гострий і хронічний, особливості патогенезу циститу у жінок. Симптоматика й діагностика, диференціація, лікування. Медсестринський догляд.

Уретрит, гострий і хронічний, у чоловіків і жінок. Етіологія і патогенез, симптоматика, діагностика. Лікування загальне і місцеве.

Простатит гострий і хронічний. Етіологія і патогенез, стадії, симптоматика, діагностика, лікування. Показання до оперативного втручання при гострому простатиті. Схема лікування хронічного простатиту.

Епідіміт гострий і хронічний, симптоматика, діагностика і лікування. Везикуліт гострий і хронічний, симптоматика, діагностика і лікування. Орхіт постінфекційний (після паротиту, бруцельозу), ускладнення, діагностика, лікування. Гідроцеле, оперативне лікування.

Туберкульоз сечостатевих органів. Стадії туберкульозу нирки. Туберкульоз сечівника і сечового міхура. Методи діагностики. Туберкулінодіагностика туберкульозу нирки. Консервативне і оперативне лікування туберкульозу нирки. Симптоматика, діагностика і лікування туберкульозу сечових шляхів, реконструктивно-пластичні операції з приводу посттуберкульозних їх змін.

Неспецифічні та паразитарні запальні захворювання сечостатевих органів. Симптоматика, діагностика і лікування.

Практичні заняття. Демонстрація і обстеження хворих з різними захворюваннями сечових і чоловічих статевих органів в урологічному стаціонарі і кабінеті поліклініки. Знайомство з рентгенограмами хворих. Участь в рентгенологічному і ендоскопічному обстеженні хворих, в перев'язках хворих, які оперовані з приводу запальних захворювань. Участь в лікувальних процедурах. Спостереження за операцією з приводу гострого запального процесу нирки. Ознайомлення із системою лікування і обліком хворих на туберкульоз нирки, сечових шляхів і чоловічих статевих органів у протитуберкульозному диспансері.

8. Сечокам'яна хвороба і гідронефроз.

Етіологія і патогенез сечокам'яної хвороби. Етіологічна роль порушень обміну речовин, значення сечової інфекції і пієлонефриту. Патогенетична роль порушень уродинаміки. Хімічний склад сечових каменів.

Симптоматика каменів нирок, сечівників, сечового міхура, сечовипускного каналу. Діагностика каменів нирок і сечових шляхів: значення рентгенологічних методів досліджень. Диференціальна діагностика сечокам'яної хвороби.

Лікування сечокам'яної хвороби, консервативне і оперативне. Сучасне розчинення каменів, інструментальне виймання каменів сечівників.

Оперативне лікування каменів нирок і сечових шляхів, показання до нього. Види операцій. Сучасні можливості профілактики сечокам'яної хвороби.

Гідронефроз. Етіологія і патогенез, стадії, уроджений і набутий гідронефроз. Симптоматика, ускладнення пієлонефритом, діагностика, лікування. Сучасні види реконструктивно-пластичних операцій з приводу гідронефрозу. Медсестринський догляд.

Практичні заняття. Обстеження пацієнтів із сечокам'яною хворобою і гідронефрозом і урологічному відділенні і кабінеті поліклініки. Участь в інструментальних маніпуляціях. Знайомство з рентгенограмами хворих і каміннями нирок, сечових шляхів, гідронефрозом. Заняття в приймальню відділенні по диференціальній діагностиці сечокам'яної хвороби, ниркової кольки. Спостереження за операцією з видаленню каменю нирки, сечівника або сечового міхура. Участь у парев'язках хворих, які прооперовані з приводу сечокам'яної хвороби і гідронефрозу.

9. Пухлини сечостатевиx органів.

Пухлини нирки. Класифікація у дорослих, змішана пухлина нирки у дітей. Метастази раку нирки. Симптоматика раку нирки: гематурії, біль, пухлина, яку прощупують, позаниркові симптоми. Діагностика: роль ізотопного сканування нирок, ультразвукового сканування, ниркової артеріографії і венографії. Лікування: особливості нефректомії з приводу злоякісної пухлини нирки. Медсестринський догляд.

Пухлини лоханки і сечівника. Етіологія і патогенез, імплатаційне метастазування. Симптоматика і діагностика: роль ендоскопічних методів дослідження, ретроградної уретропієлографії. Особливості оперативного лікування. Медсестринський догляд.

Пухлини сечового міхура. Етіологія і патогенез. Професійні пухлини сечового міхура. Роль застою сечі в патогенезі пухлин. Папілома сечового міхура. Симптоматика пухлин сечового міхура, методи діагностики: цистоскопія, цистографія, цитологічне дослідження сечі, біопсія. Лікування, резекція сечового міхура. Диспансерне спостереження, регулярний діагностичний контроль. Медсестринський догляд.

Пухлини сечовипускного каналу. Рак уретри у чоловіків і у жінок. Доброякісні пухлини. Передракове значення доброякісних пухлин уретри і необхідність їх радикального оперативного лікування. Медсестринський догляд.

Пухлини передміхурової залози. Аденома і рак простати, етіологія і патогенез, симптоматика і клінічний перебіг. Діагностика: ректальне пальцеве дослідження, екскреторна урографія, цистографія. Лікування: аденомектомія, простатектомія, трансуретральна резекція. Медсестринський догляд.

Пухлини яєчка. Етіологія і патогенез, види пухлин, шляхи метастазування. Симптоматика, діагностика. Роль сучасних ізотопних методів дослідження. Лікування. Медсестринський догляд.

Пухлини статевого члену. Доброякісні, їх передракове значення та необхідність радикального оперативного лікування.

Практичні заняття. Обстеження хворих з пухлинами нирки, сечового міхура, простати. Участь у проведенні діагностичних маніпуляцій в рентгенологічному кабінеті, радіоізотопній лабораторії, ендоскопічному кабінеті, операційній. Знайомство з методиками отримання матеріалу для цитологічного дослідження, з рентгенограмами хворих при пухлинах сечостатевиx органів. Обстеження хворих на рак нирки, аденому і рак простати. Спостереження за операціями видалення нирки з приводу пухлини і аденоми простати. Участь в перев'язках хворих, оперованих з приводу пухлин сечостатевиx органів. Медсестринський догляд за хворими.

10. Судинні захворювання сечостатевиx органів, нефрогенна гіпертонія.

Захворювання ниркової артерії. Стеноз ниркової артерії, його види. Симптоматика, методи діагностики: аускультация, ниркова артеріографія, ізотопна реографія. Види оперативного лікування. Аневризма ниркової артерії, її симптоматика, діагностика, оперативне лікування. Тромбоз ниркової артерії, інфаркт нирки: симптоматика, діагностика, лікування, медсестринський догляд.

Захворювання ниркової вени. Стеноз ниркової вени, його наслідки. Вена гіпертензія в нирці, її клінічні прояви. Варикозне розширення вен сечового канатика. Сучасні оперативні методи його лікування. Тромбоз ниркової вени, венозний інфаркт нирки.

Нефрогенна гіпертонія. Етіологія і патогенез, види. Клінічні особливості нефрогенної гіпертонії і методи її діагностики, сучасні методи лікування, медсестринський догляд.

Практичні заняття. Обстеження пацієнтів з судинними захворюваннями сечостатевиx органів і нефрогенної гіпертонії. Ознайомлення з результатами обстеження: аналізами, рентгенограмами та іншим. Медсестринський догляд за хворими з даною патологією.

11. Гостра та хронічна ниркова недостатність.

Гостра ниркова недостатність (ГНН). Етіологія та патогенез. Види причин ГНН, стадії, форми. ГНН при урологічних захворюваннях. Симптоматика, діагностика ГНН, лікування: консервативне, перитонеальний діаліз і гемодіаліз за допомогою апарату «штучна нирка». Оперативне лікування при постренальній ГНН: нефротомія, пієлостомія, уретерокутанеостомія, видалення каміння сечових шляхів.

Хронічна ниркова недостатність (ХНН). Етіологія і патогенез, причини при урологічних захворюваннях. Стадії ХНН, клінічний перебіг. Симптоматика і діагностика, симптомокомплекс уремії. Лікування ХНН при урологічних захворюваннях: консервативне, систематичний гемодіаліз, пересадка нирки.

Практичні заняття. Обстеження пацієнтів з ГНН і ХНН. Ознайомлення з будовою і застосуванням апарату «штучна нирка». Участь в проведенні перитонеального діалізу. Робота в нефрологічному відділенні. Ознайомлення з його структурою та оснащенням, особливостями роботи медсестри нефрологічного відділення. Спостереження за проведенням операції накладання артеріо-венозного шунта або артеріо-венозного анастомозу для систематичного гемодіалізу. Медсестринський догляд.

Нейрогенні розлади сечовипускання.

Нейрогенна дисфункція сечового міхура. Етіологія. Патогенез, причини, форми, симптоматика: затримка сечовипускання, нетримання сечі. Ускладнення: пієлонефрит, сечокам'яна хвороба. Діагностика. Лікування: способи відведення сечі, реіннервація сечового міхура, радіочастотна стимуляція сечового міхура.

Цисталгія, роль нейрогуморальних факторів в виникненні хвороби. Лікарське лікування і фізіотерапія.

Енурез. Нічний енурез. Діагностика і експертиза енурезу. Лікування: медикаментозне та за допомогою спеціальних апаратів.

Практичні заняття. Обстеження пацієнтів з нейрогенною дисфункцією сечового міхура, пацієнтів з цисталгією на прийомі в урологічному кабінеті поліклініки; хворих на енурез в дитячій поліклініці. Знайомство із застосуванням апаратури для радіочастотної стимуляції сечового міхура при нейрогенній його дисфункції, апарата «Ампліпульс», апарата Ласкова при енурезі.

12. Особливості урологічних операцій, передопераційної підготовки і післяопераційного догляду в урології.

Особливості урологічних операцій. Порушення функції нирок при операціях на нирці і сечових шляхах. Дренування нирки й сечових шляхів при урологічних операціях. Дренування рани у зв'язку з можливістю виділення в неї сечі.

Особливості передопераційної підготовки в урології. Передопераційне дренування сечових шляхів при їх оклюзії. Сучасні можливості використання виводілізу в комплексі передопераційної підготовки хворих з пізніми стадіями ХНН. Значення антибактеріальної терапії для пригнічення сечової інфекції.

Особливості післяопераційного догляду в урології. Необхідність спостереження за післяопераційною пов'язкою за функціонуванням дренажних трубок або катетерів, визначення діурезу. Оцінка ступені гематурії після операції. Харчування і регуляція діяльності кишечника після операції: корекція водно-електролітного балансу, контроль за функцією нирок. Сучасне використання виводілізу. Принципи антибактеріальної терапії. Особливості перев'язки оперованих урологічних хворих. Особливості медсестринського догляду.

Основні ускладнення післяопераційного періоду в урології: кровотеча, сечові набряки, оклюзії сечових шляхів, гострий пієлонефрит, бактеріємічний (ендотоксичний) шок, уросепсис, гостра ниркова недостатність, її загострення, тромбемболічні ускладнення.

Практичні заняття. Обстеження пацієнтів в післяопераційних палатах урологічного відділення. Особливості підготовки до різних операцій і роль медичної сестри в підготовці. Післяопераційний догляд після операцій: на нирках, сечових шляхах і чоловічих статевих органах. Догляд за дренажними трубками, постійними катетерами, сечоприймачами; катетеризація сечового міхура гумовим катетером; транспортування оперованих хворих; очистка кишечника; визначення діурезу, міри загального післяопераційного догляду.

13. Перша допомога при урологічних захворюваннях.

Найчастіші невідкладні стани урологічних хворих: ниркова колька, гематурія, гостра затримка сечовипускання, анурія.

Перша допомога при нирковій кольці. Диференційна діагностика ниркової кольки. Теплові процедури (ванна, грілка). Медикаментозні препарати: знеболюючі (анальгін, промедол, омнопон, морфін); спазмолітики (атропін, папаверин, платифілін); препарати комбінованої дії (баралгін). Новокаїнова блокада. Катетеризація сечівника і лоханки нирки.

Перша допомога при гематурії. Діагностика, причини. Перша допомога при кровотечі із сечовипускного каналу. Тактика при тотальній, безболісній гематурії без ознаки анемізації, при профузній гематурії з наростаючою анемізацією.

Перша допомога при гострій затримці сечовипускання. Гостра затримка сечовипускання, діагностика, причини. Способи опорожнення сечового міхура; катетеризація сечового міхура, надлобкова пункція сечового міхура, троакарна епіцистомія. Встановлення постійного уретрального катетера. Ускладнення катетеризації сечового міхура та їх профілактика. Особливості першої допомоги при післяопераційній затримці сечовипускання.

Перша допомога при анурії. Диференційна діагностика анурії і гострої затримки сечовипускання, виявлення причини та її значення для вибору засобів першої допомоги: медикаментозне лікування, оперативне втручання, виводіліз.

Практичні заняття. Обстеження пацієнтів з невідкладними станами в урологічному відділенні, урологічному кабінеті поліклініки, у приймальню відділенні лікарні. Участь в цистоскопії у хворого з тотальною безболісною гематурією. Надання першої допомоги хворому з нирковою колькою. Участь у катетеризації сечового міхура при гострій затримці сечовипускання, самостійне проведення катетеризації сечового міхура гумовим катетером, установка постійного катетера. Спостереження за надлобковою пункцією сечового міхура, троакальною епіцистомією. Участь у катетеризації ниркової лоханки у хворого з анурією.

14. Організація і методика санітарно-просвітньої роботи в урологічному відділенні (кабінеті).

Санітарно-просвітня робота як частина лікувально-профілактичної діяльності медичної сестри. Роль гігієнічних заходів в профілактиці урологічних захворювань. Необхідність ознайомлення населення з причинами, ранніми ознаками та можливим упередженням урологічних захворювань. Планування та облік санітарно-просвітньої роботи в урологічному відділенні, поліклініці (лекції, бесіди, короткі виступи, читання науково-популярної і санітарно-просвітньої літератури), оформлення бюлетенів і стінних газет.

Практичні заняття. Присутність на санітарно-просвітніх лекціях і бесідах. Самостійне проведення бесід. Участь у оформленні санітарно-просвітнього бюлетеню.

15. Перелік практичних навичок:

- вимірювання добового діурезу;
- Збирання добової сечі для дослідження;
- проведення проби за Зимницьким;
- взяття сечі для бактеріологічного дослідження;
- підготовка пацієнтів до рентгенологічних досліджень;
- підготовка жінок до інструментальних досліджень;
- стерилізація урологічного інструментарію, його дезінфекція, передстерилізаційне очищення;
- підготовка і збірка цистоскопу, уретроскопу;
- накладання суспензорія;
- катетеризація сечового міхура у чоловіків гумовим катетером;
- катетеризація сечового міхура у жінок гумовим, еластичним і металевим катетером;
- фіксація постійного уретрального катетера;
- фіксація постійного сечівникового катетера;
- промивання сечового міхура за допомогою катетера або надлобкової дренажної трубки;
- інстиляція лікарських препаратів в сечовий міхур по катетеру або надлобковій дренажній трубці.

16. Невідкладна медична допомога.

16.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

16.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

16.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

16.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

16.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

17. Планування сім'ї.

17.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

17.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

17.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

18. Інфекційний контроль.

18.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

18.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

18.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

19. Тестування в медицині.

19.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

19.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. [«Урологія»](#), Пасечніков С.П. Вінниця – Нова Книга. 2015.

18. ТРАВМАТОЛОГІЯ ТА ОРТОПЕДІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ПЕРЕВ'ЯЗОЧНИХ ТРАВМАТОЛОГІЧНИХ ТА ТРАВМАТОЛОГО-ОРТОПЕДИЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета: підготовка медичних сестер по техніці іммобілізації. Тривалість навчання 1 місяць (144 години).

У загальній частині програми варто зупинитися на значенні іммобілізації в ортопедії й травматології, на історії гіпсової пов'язки й заслугах вітчизняних хірургів (М. І. Пирогова й ін.) у розробці методики накладання гіпсових пов'язок і впровадження їх у практику лікування переломів і ран, особливо вогнепальних; на вимогах до гіпсової пов'язки, перевагах пов'язки перед іншими засобами іммобілізації, показаннях до призначення гіпсових пов'язок, на нових можливостях іммобілізації із впровадженням у практику пластмас.

Особлива увага здобувачів освіти повинна бути звернена на протипоказання до накладання гіпсових пов'язок (головним чином циркулярних); ускладнення, які можуть бути викликані гіпсовими пов'язками, попередження цих ускладнень.

При вивченні окремих видів пов'язок варто повідомити здобувачам освіти характер захворювань і травматичних ушкоджень, при яких накладається та або інша пов'язка, мета, що вона переслідує в кожному окремому випадку, приблизні терміни іммобілізації при різних переломах і захворюваннях, способи укладання хворих при накладенні різних видів іммобілізуючих пов'язок, ліжечок, положення хворого після накладання їх (у ліжку, санітарній машині тощо), догляд за хворими з різними іммобілізуючими пов'язками.

Практичні заняття проводяться в спеціальних кабінетах (гіпсовий кабінет, перев'язувальна), оснащених апаратурою і інструментарієм виконання робіт.

Теоретичні заняття проводяться із широкою демонстрацією наочного матеріалу.

З метою закріплення необхідних навичок з техніки іммобілізації, на практичних заняттях здобувачі освіти накладають й виготовляють гіпсові та пластмасові пов'язки на фантомах і один на одному. Після засвоєння здобувачами освіти навичок з техніки накладання іммобілізуючих пов'язок, вони можуть асистувати лікарям, а надалі – допускатися до самостійної роботи.

По закінченні навчання здобувачі освіти повинні:

1. Уміти організувати роботу з техніки іммобілізації в травматологічних кабінетах, перев'язувальних, кістково-туберкульозних установах.

2. Бути кваліфікованими помічниками лікаря при накладенні гіпсових і пластмасових пов'язок після операцій на кістках і суглобах, при вогнепальних переломах, переломах кісток після репозиції відламків і при різних захворюваннях, що вимагають тривалої й надійної іммобілізації.

3. Уміти в особливих випадках самостійно вирішити питання про вибір того чи іншого виду гіпсової або пластмасової пов'язки при різних захворюваннях, переломах і вміти самостійно накласти пов'язку.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

По закінченні навчання проводиться іспит із всього пройденого матеріалу.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Травматологія.	94	38	56	
1.2.1.	Сучасні принципи та методи лікування та діагностики ушкоджень та захворювань опорно-рухового апарату.	6	6	–	
1.2.2.	Основні принципи транспортної іммобілізації.	5	2	3	
1.2.3.	Основні лікувальної іммобілізації.	2	2	–	
1.2.4.	Способи виготовлення гіпсових бинтів, лангет.	3	–	3	
1.2.5.	Принципи вправлення вивихів, репозиції переломів.	2	2	–	
1.2.6.	Організація гіпсових робіт.	3	–	3	
1.2.7.	Скелетне витягіння.	2	2	–	
1.2.8.	Види та техніка накладання гіпсових пов'язок.	8	–	8	
1.2.9.	Ушкодження верхньої кінцівки.	6	6	–	
1.2.10.	Лікарські вироби з пластмаси для кінцівок.	6	–	6	
1.2.11.	Ушкодження грудної клітини.	2	2	–	
1.2.12.	Ушкодження хребта.	2	2	–	
1.2.13.	Ортопедичні корсети.	3	–	3	
1.2.14.	Ушкодження кісток таза.	2	2	–	
1.2.15.	Ортопедичні гіпсові ліжечка.	3	–	3	
1.2.16.	Ушкодження нижніх кінцівок.	7	4	3	
1.2.17.	Десмургія.	10	–	10	

1.2.18.	Артрози, остеохондрози.	2	2	–	
1.2.19.	Особливості ушкоджень опорно-рухового апарату у дітей та осіб літнього та похилого віку.	3	3	–	
1.2.20.	Організація роботи перев'язочної, операційної, травм пункту.	12	–	12	
1.2.21.	Протезування.	3	3	–	
1.2.22.	Переливання крові.	2	–	2	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	66	74	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Сучасні принципи та методи лікування та діагностики ушкоджень та захворювань опорно-рухового апарату.

Поняття про гіпсову пов'язку. Історія гіпсової пов'язки. Переваги гіпсової пов'язки перед іншими способами іммобілізації. Заслуги вітчизняних хірургів (М. І. Пирогов й ін.) у розробці методики накладання гіпсових пов'язок і впровадження їх у практику лікування переломів і ран, особливо вогнепальних. Роль гіпсової пов'язки в лікуванні переломів, ран, у профілактиці деформацій кінцівок при поліомієліті та вогнепальних ушкодженнях м'яких тканин і нервів.

Різні способи іммобілізації: твердими пов'язками (гіпсова, крохмальна, цинк-желатинова, пов'язка з пасти Унна), транспортними шинами. Іммобілізація лонгетами із пластмаси, що швидко твердіє (полімерні матеріали: полівик, спінений поліетилен, вініпласт). Перспективи впровадження в клінічну практику пластмас. Поняття про експрес-протезування.

Специфіка іммобілізації у дітей.

Специфіка іммобілізації у літніх хворих.

3. Основи і принципи транспортної іммобілізації.

Роль іммобілізації при наданні першої допомоги. Засоби транспортної іммобілізації. Транспортна іммобілізація при: травмах верхніх і нижніх кінцівок, травмах голови й тулуба.

Практичні заняття. Знайомство із засобами транспортної іммобілізації.

4. Основи лікувальної іммобілізації.

Застосування шин для кісткового витягання. Демпферізоване кісткове витягання. Апарати для позавогнищевої черезкісткової фіксації (Ілізарова, Волкова-Оганесяна, Гу-дішаурі, Сіваша).

Практичні заняття. Вивчення та засвоєння апаратури для позавогнищевої черезкісткової фіксації.

5. Способи приготування гіпсових бинтів, лонгет.

Гіпс. Фізико-хімічні властивості гіпсу. Сорти гіпсу. Проби на якість гіпсу, суха проба, проба з водою, проба пальцевим тиском. Прискорювачі й сповільнювачі затвердіння гіпсу. Зберігання гіпсу, гіпсових пов'язок та інших підкладкових матеріалів (трико, ватин і т.п.). Картон і лубки для зміцнення гіпсових пов'язок на згинах. Металеві шини, застосовувані в гіпсовій техніці (шини із шарнірами, шини для стремені, шини для закручення Єрмолаєва). Застосування готових гіпсових бинтів у фабричному упакуванні й особливості користування ними залежно від марки й технології виготовлення.

Приготування гіпсових бинтів ручним і машинним способами. Приготування гіпсових лонгет.

Практичні заняття. Визначення якості гіпсу. Приготування гіпсових бинтів для накладання гіпсової пов'язки. Приготування стремені. Приготування закручення по Єрмолаєву.

6. Принципи вправлення вивихів, репозиції переломів.

7. Організація гіпсових робіт.

Гіпсові кабінети і їхнє устаткування. Необхідні умови для гіпсових робіт у перев'язувальній, операцій-

ній, кістково-туберкульозному диспансері. Апаратура: рама для накладання гіпсових корсетів і нашійників, тазові підставки. Апарати для одномоментної репозиції відламків кісток. Ортопедичні й хірургічні столи.

Інструментарій: гіпсові ножиці, електропилка для зняття гіпсових пов'язок, гіпсові ножі, гіпсові пилки, щипці для розведення країв розрізаної пов'язки. Хірургічний інструментарій.

Апарати для дачі наркозу. Шприци й голки для місцевої й спинномозкової анестезії.

Практичні заняття. Вивчення, засвоєння апаратури та інструментарію, що використовуються для гіпсових робіт.

8. Скелетне витягання.

9. Види й техніка накладання гіпсових пов'язок.

Лонгетні пов'язки. Циркулярні гіпсові пов'язки (на підкладці та безпідкладкові). Вікончасті пов'язки. Мостоподібні пов'язки. Шарнірно-гіпсові пов'язки. Пов'язки зі стременем (для упору при ходьбі). Гіпсові пов'язки із закрученням по Ермолаєву й Моммзену.

Захист одягу й взуття працюючих з гіпсом. Догляд за руками.

Практичні заняття. Техніка накладання гіпсових пов'язок: змочування й віджимання гіпсових бинтів і лонгет. Накладання основних видів гіпсових пов'язок на фантомах і один на одному. Моделювання пов'язок, обробка країв пов'язок, маркування пов'язок. Розрізування пов'язок, обробка знімних пов'язок (тутора й корсета). Прибирання приміщення після гіпсових робіт.

10. Ушкодження верхньої кінцівки.

11. Лікарські вироби з пластмаси для кінцівок.

Лонгети.

Тутора на пальці та на променевоzap'ястний суглоб (кистеутримувачі).

Тутор на ліктьовий суглоб. Тутор на плечовий суглоб. Тутор на всю верхню кінцівку.

Практичні заняття. Виготовлення окремих видів лікувальних виробів з полівика на різні сегменти верхньої кінцівки.

12. Ушкодження грудної клітини.

13. Ушкодження хребта.

14. Ортопедичні корсети.

Завдання корсета: спокій і фіксація хребта. Установка хворого в раму для накладання корсета (при захворюваннях хребта). Укладання хворого на спеціальний стіл для репозиції перелому хребта з наступним накладанням корсета. Поняття про реклінацію хребта. Способи накладання корсетів: гіпсовими бинтами й лонгетами.

Види гіпсових корсетів та їх призначення: низький корсет, корсет із плічками, корсет з нашійником, нашійник з напівкорсетом. Ватяний нашійник по Шанцу. Корсети глухі й знімні. Показання до накладання корсета, туберкульоз та інші захворювання хребта, переломи хребта (після попереднього тривалого витягання або після одномоментної репозиції).

Практичні заняття. Накладання зазначених видів корсетів марлевими бинтами. Накладання низького корсета лонгетами. Обрізання країв корсета. Виготовлення гіпсового знімного низького корсета й обробка його (шнурівка).

Пластмасові корсети. Методика виготовлення корсетів з полівика безпосередньо по хворому.

Практичні заняття. Виготовлення корсета з полівика безпосередньо по хворому.

15. Ушкодження кісток таза.

Гіпсова пов'язка на всю нижню кінцівку з тазовим поясом. Завдання пов'язки. Способи накладання гіпсової пов'язки: гіпсовими лонгетами й гіпсовими бинтами, на підкладці й без підкладки. Показання до накладання гіпсової пов'язки на всю кінцівку з тазовим поясом: хронічні й гострі захворювання тазостегнового суглоба (коксити); перелом стегна, перелом шийки стегна (після попередньої репозиції відламків), остеосинтез; після вправлення травматичного вивиху, після резекції тазостегнового суглоба. Догляд за хворими у великій гіпсовій пов'язці (туалет, перевертання хворого).

Практичні заняття. Укладання хворого на спеціальні стіл (Нікіфорової, Хоулі, ЦІТО) для накладання гіпсової пов'язки на всю кінцівку з тазовим поясом при різних захворюваннях. Укладання хворого на тазові підставки (при відсутності спеціального стола). Укладання хворого на цуг-апарат. Накладання пов'язки після репозиції відламків при переломі стегна й шийки стегна (по Уйтмену). Накладання гіпсової пов'язки після вправлення природженого вивиху у всіх 3 положеннях (по Лоренцу). Накладання пов'язки із захопленням стегна й колінного суглоба здорової кінцівки.

16. Ортопедичні ліжечка.

Завдання ортопедичного ліжечка: спокій, розвантаження й фіксація хребта, виправлення деформацій. Способи накладання гіпсового ліжечка: гіпсовими бинтами, гіпсовими лонгетами, гіпсово-марлевими шарами. Укладання хворого для накладання ліжечка. Виготовлення ортопедичного ліжечка з полівика.

Показання до накладання ортопедичного ліжечка: туберкульоз хребта, поліомієліт, сколіоз, вогнепальні ушкодження хребта (транспортування й лікування).

Догляд за хворими в ортопедичному ліжечку. Перевертання хворого для відпочинку й туалету.

Практичні заняття. Укладання хворого для накладання гіпсового ліжечка. Накладання ліжечка гіпсови-

ми бинтами, лонгетами й гіпсово-марлевими шарами. Створення країв гіпсового ліжечка, обробка ліжечка й сушіння. Укладання хворого в ліжечко, перевертання, знімання ліжечка. Виготовлення ліжечка з половика.

17. Ушкодження нижніх кінцівок.

Гіпсові пов'язки на нижні кінцівки. Накладання циркулярної гіпсової пов'язки на всю кінцівку (без пояса) лонгетами, гіпсовими бинтами. Накладання лонгети (знімної) на всю кінцівку. Накладання гіпсово-шарнірної пов'язки, гіпсової пов'язки із закрученням по Єрмолаєву й Моммзену (для поступового витягання при контрактурах). Показаннями до накладання цих пов'язок: переломи кісток гомілки, ушкодження й захворювання колінного суглоба, профілактика деформацій колінного суглоба після вогнепального поранення й при поліомієліті (в I стадії). Гіпсові пов'язки при переломах щиколоток, кісток стопи й пальців: V-образна пов'язка – чобіток з металевим стременем для упору при ходьбі (перелом п'яtkової кістки, щиколоток); гіпсовий чобіток з витяганням за кінці пальців при переломі плеснових кісток і фаланг пальців зі зміщенням відламків; етапні гіпсові пов'язки для лікування клишоногості у дітей.

Практичні заняття. Накладання гіпсового чобітка, гіпсового чобітка зі стременем, з витяганням, етапного гіпсового чобітка при клишоногості.

Накладання гіпсової пов'язки на всю кінцівку (без пояса), циркулярної й знімної, гіпсової пов'язки із шарнірами в ділянці колінного суглоба, гіпсової пов'язки із закрученнями Єрмолаєва й Моммзена.

Лікувальні вироби із пластмас для нижніх кінцівок. Тудор на гомілковостопний суглоб. Тудор на колінний суглоб. Тудор на тазостегновий суглоб. Тудор на всю нижню кінцівку.

Практичні заняття. Виготовлення окремих видів лікувальних виробів з половика на різні сегменти нижньої кінцівки.

18. Десмургія.

19. Артрози, остеохондрози.

20. Особливості ушкоджень опорно-рухового апарату у дітей та осіб літнього та похилого віку.

21. Організація роботи перев'язочної, операційної, травм пункту.

22. Протезування.

23. Переливання крові.

24. Невідкладна медична допомога.

24.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

24.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

24.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

24.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

24.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

25. Планування сім'ї.

25.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

25.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаній вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

25.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

26. Інфекційний контроль.

26.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

26.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

26.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

27. Тестування в медицині.

27.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

27.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Фіксуючі пов'язки в травматології й ортопедії», Й.П.Песляк, А.С.Дроздів. Посібник для лікарів, 1992 р.
2. [«Травматологія та ортопедія»](#), Бур'янова О.А. Вінниця – Нова книга. 2013.
3. [«Загальні питання травматології та ортопедії»](#), Головаха М.Л. Запоріжжя – 2016.
4. «Загальна хірургія з доглядом за хворими», Черенько М.П. та ін. - К.: Здоров'я, 2000.

19. ТРАНСФУЗИОЛОГІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР СТАНЦІЙ ТА ВІДДІЛЕНЬ ПЕРЕЛИВАННЯ КРОВІ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підвищення кваліфікації медичних сестер можуть бути організовані на базі коледжу, лікувальних установ, міської станції переливання крові.

Завданням підвищення кваліфікації є навчання здобувачів освіти основам переливання крові, її компонентів, препаратів і кровозамінників, а також ознайомлення з методами заготовки консервованої крові.

Програма розрахована на працівників з середньою медичною освітою, що мають деякий досвід роботи з переливання крові та які не працювали раніше за цим напрямом, але мають стаж медичної роботи не менш 3 років. Тривалість навчання – 1 місяць (144 години).

Заняття проводяться кваліфікованими викладачами з використанням наочних посібників та демонстраційного матеріалу.

Переливання крові, її компонентів, препаратів і кровозамінників останнім часом знайшло широке застосування в медицині. Медична сестра є основним помічником лікаря в практичному застосуванні цього методу у ліжка хворого. Непідготовленість середнього медичного персоналу, а також недостатнє знання теорії та практики переливання крові й кровозамінників утруднюють роботу лікаря й можуть бути причиною небажаних ускладнень.

На теоретичних і практичних заняттях викладач повинен розкрити перед здобувачами освіти значення переливання крові, її компонентів, препаратів і кровозамінників у сучасній медицині й підкреслити роль середнього медичного персоналу в системі правильного проведення всіх заходів трансфузії, а також їх значення в підготовці, догляді та спостереженні за хворим до, під час та після переливання крові.

Здобувачі освіти повинні мати знання про організації служби крові в Україні, що включає велику мережу Науково-дослідних інститутів, станцій, відділень і кабінетів переливання крові, принципи організації донорства в Україні.

Здобувачі освіти повинні ознайомитися з новітніми досягненнями в області заготовки консервованої крові, одержання й застосування лікувальних препаратів із крові, з основами теорії й практики переливання крові, препаратів і кровозамінників, з питаннями профілактики й лікування післятрансфузійних реакцій та ускладнень.

Теоретичні знання із серологічних факторів (групи крові, резус-фактор), механізму дії перелитої крові тощо повинні дати можливість здобувачам освіти свідомо підійти до своєї практичної діяльності. Необхідно, щоб теоретичне ознайомлення з основами переливання крові, препаратів і кровозамінників було нерозривно пов'язане із набуттям практичних навичок, необхідних у повсякденній роботі.

Заняття повинні проводитися в послідовності, передбаченій програмою, що забезпечує підготовку здобувачів освіти з поступовим ускладненням теоретичного матеріалу й практичних прийомів. При проведенні практичних занять здобувачів освіти поділяють на підгрупи.

Практичні заняття повинні проводитися безпосередньо в лікувальній установі, у ліжка хворого, при активній участі самих здобувачів освіти, які під керівництвом викладача повинні проробити всі практичні прийоми, пов'язані з переливанням крові, її компонентів, препаратів і кровозамінників.

Заняття можуть бути побудовані приблизно в такий спосіб:

- викладання викладачем теоретичних основ з демонстрацією практичних прийомів;
- виконання практичних прийомів самими здобувачами освіти;
- розбір можливих помилок і систематизований висновок викладача по всій темі заняття.

Після закінчення занять здобувачі освіти повинні пройти практику в порядку прикріплення їх до робочого місця під постійним контролем викладача або досвідченої медичної сестри. При цьому варто мати на увазі, що в результаті підготовки медична сестра повинна опанувати методику операції переливання крові та всі заходи, що пов'язані з нею.

Теоретичні й практичні заняття з питань донорства, заготовки консервованої крові, її компонентів, препаратів і кровозамінників організуються на базі міської станції переливання крові, де здобувачі освіти відпрацьовують весь процес підготовки й обробки апаратури, розчинів та методику заготівлі консервованої крові і її компонентів.

Після закінчення кожного розділу проводяться підсумкові заняття. По закінченню навчання проводиться іспит із всього пройденого матеріалу.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Трансфузіологія.	94	26	68	
1.2.1.	Організація служби крові та донорство в Україні.	4	2	2	

1.2.2.	Вчення про групи крові та резус-фактор.	8	2	6	
1.2.3.	Консервування крові.	20	4	16	
1.2.4.	Компоненти крові та лікувальні препарати.	10	2	8	
1.2.5.	Переливання крові та її компонентів.	16	6	10	
1.2.6.	Кровозамінникові препарати.	8	2	6	
1.2.7.	Реакції та ускладнення, пов'язані з переливанням крові, її компонентів і кровозамінникових препаратів.	10	4	6	
1.2.8.	Підготовка, догляд та спостереження за хворими під час переливання крові і в післятрансфузійному періоді. Оцінка якості та ефективності медсестринського догляду.	10	2	8	
1.2.9.	Зберігання та транспортування консервованої крові, її компонентів та кровозамінник препаратів. Документація, пов'язана з переливанням крові, її компонентів, реакціями та ускладненнями	8	2	6	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	54	86	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Організація служби крові в Україні та донорство.

Історичний нарис про переливання крові. Короткі історичні відомості про розвиток методів переливання крові. Перші спроби переливання крові з експериментальної практики (XVII століття), переливання гетерогенної крові. Перше згадування про переливання крові в медицині (С.Ф.Хотовицький, 1830). Діяльність И.В.Буяльського (1840) в області переливання крові. Перше переливання кров'яної сироватки людині з лікувальною метою (И.М.Соколов, 1847). Невдачі та проблеми переливання крові, пов'язані з відсутністю знань про серологічні властивості крові. Відкриття груп крові Ландштейнером (1900) і Янським (1906). Відкриття законів кровообігу, групових факторів і біологічних стабілізаторів крові - вирішальні етапи в розвитку переливання крові як наукового й лікувального методу. Переливання крові в період Великої Вітчизняної війни. Розвиток вчення про консервування крові та удосконалювання методів консервування. Новітні досягнення в області переливання крові - використання в медичній практиці компонентів крові, лікувальних препаратів, одержуваних із крові, кровозамінників. Переливання еритроцитів, що довгостроково зберігалися в замороженому стані.

Загальні принципи організації служби крові в Україні. Структура служби крові: науково-дослідні інститути гематології й переливання крові, станції переливання крові, відділення переливання крові, кабінети переливання крові. Завдання кожної структурної одиниці.

Донорство. Принципи організації донорства в Україні. Донорство як особливо корисна суспільна функція й добровільний акт. Пропаганда й агітація донорства в Україні. Роль організацій і суспільств Червоного Хреста й Червоного Півмісяця в пропаганді ідей донорства. Види донорства. Вплив узяття крові на організм донора. Медичне обстеження донорів. Лабораторне обстеження. Протипоказання для взяття крові у донорів.

Практичні заняття. Вивчення інструктивних матеріалів і документації по донорству. Участь в огляді донорів, роль медичної сестри в лабораторному обстеженні донорів.

3. Вчення про групи крові та резус-фактор.

Поняття про групи крові системи АВ0. Історія питання про групову належність крові. Відкриття груп крові Ландштейнером. Класифікація груп. Теорія ізогемаглютинації й схема реакції ізогемаглютинації. Значення відкриття груп крові в біології й медицині. Групи крові та сучасний підхід до тактики переливання крові.

Методика визначення групи крові. Стандартні сироватки для визначення груп крові, методи їх одержання. Зберігання й документація стандартних сироваток. Набір предметів для визначення груп крові за стандартними сироватками. Методика визначення груп крові за стандартними сироватками (простою реакцією). Оцінка реакції ізогемаглютинації.

Можливі помилки при визначенні груп крові за стандартними сироватками (помилкова аглютинація, аутоаглютинація, псування стандартних сироваток, температурний фактор, застосування сироваток із слабким аглюнаційним титром (методика визначення груп крові за стандартними сироватками та еритроцитами (перехресний метод). Одержання стандартних еритроцитів і постановка реакції. Оцінка результатів.

Цоліклоли анти-А і анти-В. Визначення груп крові за Цоліклонами. Переваги та недоліки цього методу.

Поняття про резус-фактор і його значення в клінічній практиці. Поняття про резус-фактор. Резус-позитивна й резус-негативна належність крові. Ізоімунізація резус-фактором. Значення резус-фактора в акушерській практиці (гемолітична хвороба немовлят, методи її профілактики й лікування). Значення визначення резус-належності при переливанні крові.

Методика визначення резус-фактора. Методика одержання сироваток антирезус. Визначення резус-фактора різними методами: на чашках Петрі, методом конглютинації із застосуванням желатини, із застосуванням стандартного універсального реагенту (у пробірках без підігріву), експрес-метод визначення резус-фактора на площині без підігріву. Техніка постановки реакцій вищевказаними методами.

Практичні заняття. Ознайомлення з методикою одержання стандартних сироваток. Документація та зберігання сироваток. Ознайомлення з набором предметів для визначення груп крові. Придбання практичних навичок по визначенню груп крові двома серіями стандартних сироваток і з використанням стандартних еритроцитів; за Цоліклонами анти-А і анти-В.

Набір предметів для визначення резус-фактора. Техніка визначення резус-фактора різними методами. Тракування результатів. Документація та зберігання сироваток антирезус.

4. Консервування крові.

Теоретичні основи консервування крові. Стабілізатори й консерванти для крові. Методи консервування крові. Морфологічні й біохімічні властивості консервованої крові та їх зміна в процесі зберігання. Поняття про кріоконсервування еритроцитів і кісткового мозку. Двоетапна заготовка крові. Скляна й пластикатна тара для заготовки консервованої крові.

Практичні заняття. Участь у заготовці консервованої крові із застосуванням різних гемоконсервантів.

5. Компоненти крові та лікувальні препарати.

Визначення поняття "компонент" та "препарат" крові. Їх відмінні риси. Методи одержання й характеристика еритроцитної маси, суспензії, тромбоцитної маси, лейкоцитної маси, нативної плазми. Загальні принципи компонентної терапії. Клінічне застосування компонентів крові, показання, протипоказання. Методи фракціонування плазми й застосування в лікувальній практиці її окремих фракцій: альбуміну, протеїну, кріопреципітату, фібриногену, тромбіну, гамма-глобуліну. Клінічне застосування препаратів крові. Методи одержання плазми (замороженої, сухої).

Практичні заняття. Участь у готуванні компонентів крові: еритроцитної маси, нативної плазми, відмитих еритроцитів, тромбоцитної маси з використанням скляної та пластикатної тари. Демонстрація препаратів крові.

6. Переливання крові та її компонентів.

Механізм дії перелитої крові на організм хворого: замісна, гемодинамічна, гемостатична, стимулююча, живильна, імунобіологічна. Методи й способи гемотрансфузій. Переливання крові як хірургічна операція. Обов'язки та відповідальність середнього медичного персоналу при гемотрансфузіях. Трансфузійна терапія в хірургії, педіатрії, акушерстві, гінекології, при захворюваннях внутрішніх органів, захворюваннях крові, інфекційних захворюваннях.

Організація переливання крові в лікарнях. Обов'язки лікаря, відповідального за проведення трансфузійної терапії. Організація обліку надходження й витрати крові. Організація місця для зберігання крові. Роль середнього медичного персоналу в організації трансфузійної терапії в лікувальній установі.

Гемотрансфузії в лікувальних установах, що мають відділення переливання крові.

Практичні заняття. Ознайомлення з організацією трансфузійної терапії в лікувально-профілактичній установі. Правила отримання, обліку й відпуску крові, необхідна документація по обліку надходження й видачі крові.

Організація переливання крові в умовах поліклініки. Показання й протипоказання до переливання крові в амбулаторних умовах. Особливості переливання крові в поліклініках. Організація пункту переливання крові (ППК). Організація обліку крові. Підготовка хворого до переливання в умовах поліклініки. Роль середнього медичного персоналу в організації переливання крові в умовах поліклініки.

Практичні заняття. Ознайомлення з організацією переливання крові в умовах поліклініки. Правила отримання й витрати крові. Одержання практичних навичок з спостереження й догляду за хворим при переливанні крові в умовах поліклініки.

7. Кровозамінникові препарати.

Відносність поняття терміна "кровозамінники". Природні й штучні кровозамінники. "Штучна" кров. Класифікація кровозамінників. Загальна характеристика протишокових, дезінтоксикаційних кровозамінників і кровозамінників для парентерального харчування. Методи й способи застосування кровозамінників. Правила переливання кровозамінників. Документація по обліку, витраті й переливанню кровозамінників.

Практичні заняття. Демонстрація сучасних кровозамінників. Методика переливання кровозамінників. Вивчення інструктивних матеріалів по вливанню кровозамінників.

8. Реакції та ускладнення, пов'язані з переливанням крові, її компонентів, препаратів і кровозамінників.

Реакції, пов'язані з переливанням крові. Реакції легкі, середньої ваги та важкі. Характеристика причин їх виникнення. Лікувальні заходи при посттрансфузійних реакціях. Профілактика посттрансфузійних реакцій.

Ускладнення, пов'язані з переливанням крові, її компонентів і кровозамінників.

Клінічна класифікація: ускладнень, пов'язаних з погрішностями в техніці переливання, ускладнення реактивного характеру, перенос інфекційних захворювань. Діагностика й лікувальні заходи при кожному виді ускладнень. Профілактика ускладнень.

Практичні заняття. Вивчення інструктивних матеріалів по діагностиці, лікуванню й профілактиці посттрансфузійних ускладнень. Практичні навички по діагностиці, лікуванню та догляду за хворим під час посттрансфузійних реакцій і ускладнень.

9. Підготовка, догляд та спостереження за хворими під час переливання крові і в післятрансфузійному періоді. Оцінка якості та ефективності медсестринського догляду.

Підготовка хворого до гемотрансфузії. Показання й протипоказання до переливання крові. Клінічні й лабораторні дослідження, необхідні для визначення протипоказань до переливання крові. Гемотрансфузійний анамнез та його значення. Підготовка апаратури для переливання крові.

Практичні заняття. Ознайомлення з обов'язками середнього медичного персоналу під час підготовки хворого до переливання крові. Роль і відповідальність медичної сестри.

Проби, обов'язкові перед переливанням крові та її компонентів. Визначення групи крові донора й реципієнта перед переливанням крові, проба на групову та резус-сумісність, біологічна проба. Ознаки сумісності й несумісності крові донора і реципієнта. Проби на сумісність при переливанні компонентів крові й препаратів крові.

Практичні заняття. Проведення проб на сумісність донорської крові і реципієнта. Оцінка даних дослідження.

Спостереження за хворим під час та після гемотрансфузії.

Практичні заняття. Спостереження за станом хворого, станом серцево-судинної та дихальної систем під час трансфузій. Спостереження за перебігом трансфузій, своєчасність закінчення. Показання до припинення трансфузії. Допомога лікарю при переливанні крові. Накладання пов'язки на місце пункції вени.

Режим і харчування хворого після гемотрансфузії. Спостереження за загальним станом, серцево-судинною діяльністю (АТ, пульс), діурезом, 3 кратна термометрія.

10. Зберігання та транспортування консервованої крові, її компонентів та кровозамінник препаратів.

Документація, пов'язана з переливанням крові, її компонентів, реакціями та ускладненнями

11. Невідкладна медична допомога.

11.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

11.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

11.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

11.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

11.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

12. Планування сім'ї.

12.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

12.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

12.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

13. Інфекційний контроль.

13.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

13.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

13.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

14. Тестування в медицині.

14.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

14.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Посібник з трансфузіології для лікарів відділень переливання крові», Л.: Медицина, 1995 р.
2. Накази та інструкції Міністерства охорони здоров'я України.
3. [«Клінічна трансфузіологія»](#), Лігоненко О.В. Полтава – УМСА. 2013.

**20. АМБУЛАТОРНО-ПОЛІКЛІНІЧНА СПРАВА
(ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ТЕРАПЕВТИЧНИХ ДІЛЬНИЦЬ
І ВІДДІЛЕНЬ ПРОФІЛАКТИКИ)**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 4 тижні (144 години). Навчання передбачає вивчення наступних розділів: соціальна гігієна та організація охорони здоров'я, загальна гігієна, внутрішні хвороби, хірургічні хвороби та травматологія, інфекційні хвороби, природне планування родини, невідкладна медична допомога. Розглядаються актуальні питання амбулаторно-поліклінічної допомоги населенню. Розподіляються теми рефератів та надається банк тестів за спеціальністю.

На практичних заняттях здобувачі освіти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми, знайомляться з тестами. В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Внутрішні хвороби.	66	24	42	
1.2.1.	Організація роботи дільничної медсестри. Диспансеризація.	4	2	2	
1.2.2.	Хвороби серцево-судинної системи.	10	4	6	
1.2.3.	Хвороби органів дихання.	6	2	4	
1.2.4.	Хвороби органів травлення.	6	2	4	
1.2.5.	Хвороби нирок і сечовивідних шляхів.	6	2	4	
1.2.6.	Хвороби ендокринної системи.	6	2	4	
1.2.7.	Хвороби крові та органів кровотворення.	6	2	4	
1.2.8.	Алергічні хвороби та гострі отруєння.	6	2	4	
1.2.9.	Хвороби сполучної тканини.	6	2	4	
1.2.10.	Хвороби суглобів.	6	2	4	
1.2.11.	Професійні хвороби.	4	2	2	
1.3.	Хірургічні хвороби і травматологія.	16	8	8	
1.3.1.	Асептика и антисептика.	4	2	2	
1.3.2.	Опіки. Рани. Відмороження.	4	2	2	
1.3.3.	Травми, кровотечі. Пошкодження хребта.	4	2	2	
1.3.4.	“Гострий живіт”. Гострі хірургічні інфекції.	4	2	2	
1.4.	Інфекційні хвороби.	12	6	6	
1.4.1.	Інфекції дихальних шляхів .	4	2	2	
1.4.2.	Інфекції зовнішніх покривів.	2	1	1	
1.4.3.	Кишкові інфекції.	4	2	2	
1.4.4.	Трансмісивні (кров'яні) інфекції.	2	1	1	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	66	74	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Організація роботи дільничної медсестри. Диспансеризація.

Соціальні та біологічні аспекти здоров'я населення. Показники здоров'я людини. Поняття норми, визначення здоров'я населення.

Завдання, структура міської поліклініки, основні підрозділи. Дільничний принцип обслуговування. Зміст роботи дільничного лікаря та дільничної медичної сестри.

Диспансерний метод, його сутність, формування контингентів для спостереження, види медичних оглядів. Оглядові кабінети. Пункти невідкладної допомоги. Організація та форми медичної допомоги, яка замінювала б стаціонари. Кабінети долікарського прийому.

Санітарно-освітня робота на дільниці. Індивідуальна робота з пацієнтами, відвідувачами.

Визначення поняття «медична статистика». Організація проведення статистичного дослідження. Мета, план та зміст етапів дослідження. Об'єкт та одиниця спостереження. Завдання статистичного дослідження. Види статистичних досліджень за ступенем охоплення та часом. Способи збирання інформації. Види облікових документів, які використовуються в статистичних дослідженнях. Розробка та зведення даних. Групування ознак, їхні види. Поняття про статистичну сукупність. Види статистичних таблиць, правила їхньої побудови.

Відносні величини. Види та показники відносних величин (інтенсивність, екстенсивність, показники співвідношення, наочність). Визначення, обчислення, види графічних зображень. Застосування їх у діяльності фельдшера.

Середні величини. Види середніх величин. Варіаційні ряди, методика їхньої побудови. Середня арифметична величина. Методика обчислення середніх арифметичних величин. Оцінка вірогідності результатів досліджень. Галузі практичного застосування середніх величин.

Динамічні ряди та їх використання.

Метод стандартизації, її види та практична цінність. Кореляція. Використання обчислювальної техніки в охороні здоров'я для статистичних досліджень. Роль молодшого медичного персоналу в проведенні статистичних досліджень.

3. Внутрішні хвороби.

Хвороби серцево-судинної системи.

Гіпертонічна хвороба і симптоматичні гіпертонії. Атеросклероз. ІХС: стенокардія, інфаркт міокарда, кардіосклероз. Ендо-, міо-, перикардити. Набуті вади серця. Ревматизм. Визначення суті кожного захворювання. Сучасні погляди на етіологію і патогенез. Сприяючі фактори. Методи діагностики: лабораторні, інструментальні (значення ЕКГ, ФКГ, УЗД серця та ін.). Значення рентгенологічного обстеження. Роль медсестри в їх проведенні. Можливі ускладнення: гіпертонічний криз, серцева астма та набряк легень, тромбоемболія легеневої артерії, клінічна смерть, гостра судинна недостатність, кардіогенний шок. Симптоми, долікарська невідкладна допомога, особливості догляду за хворими. Сучасні методи лікування хвороб серцево-судинної системи. Реабілітація післяінфарктних хворих. Догляд за хворими.

Хвороби органів дихання.

Бронхіти. Бронхіальна астма. Пневмонії. Гнійні захворювання легень. Туберкульоз. Рак легень. Плеврити. Хронічні неспецифічні хвороби легень: емфізема і пневмосклероз. Визначення суті захворювань. Сучасні погляди на етіологію і патогенез. Основні клінічні симптоми та синдроми. Методи діагностики: лабораторні дослідження (аналіз крові, харкотиння, плеврального пунктату), рентгенологічні (реографія органів грудної клітки, томографія, бронхографія), інструментальні (бронхоскопія, туберкулінодіагностика). Їх значення та роль медсестри у підготовці та проведенні процедур. Перебіг захворювань. Ускладнення. Долікарська невідкладна медична допомога і особливості догляду за хворими при приступі бронхіальної астми та астматичному стані, гострій та хронічній дихальній і легенево-серцевій недостатності, кровохарканні та легеневої кровотечі, токсичному шоці, спонтанному пневмотораксі. Сучасні методи лікування захворювань органів дихання. Особливості лікування хворих на туберкульоз. Прогноз. Профілактика.

Хвороби органів травлення.

Гелікобактеріоз. Гастрити. Виразкова хвороба шлунка та 12-ти палої кишки. Рак шлунка. Гепатити та цирози печінки. Холецистити. Жовчнокам'яна хвороба. Панкреатити. Хвороби кишечника: ентерити, коліти. Визначення суті захворювань. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Основні клінічні симптоми та синдроми. Методи діагностики. Значення лабораторних, рентгенологічних (рентгеноскопії, рентгенографи ШКТ, холецистографії, ірігоскопії ірігографії), ендоскопічних (ЕФГДС, фіброскопії), УЗД, сканування. Роль медсестри у підготовці та проведенні цих досліджень. Перебіг захворювань органів травлення. Ускладнення. Долікарська невідкладна медична допомога та особливості догляду за хворими при шлунково-кишкової кровотечі, перфорації, печінковій комі, печінковій кольці, гострому панкреатиті та загостренні хронічного панкреатиту. Тактика середніх медпрацівників. Сучасні методи лікування хвороб органів травлення. Профілактика. Значення раціонального харчування.

Хвороби нирок і сечовивідних шляхів.

Гломерулонефрити. Пієлонефрити. Сечокам'яна хвороба. Цистити. Гостра та хронічна ниркова недостатність. Визначення суті захворювань. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Основні клінічні симптоми та синдроми. Методи діагностики. Значення лабораторних методів (аналізу сечі за Нечипоренко, Амбурже, Кавовському-Аддісу, проби за Зимницьким, біохімії крові; залишкового азоту, сечовини, креатиніну крові, проби Реберга). Рентгенологічне обстеження нирок. УЗД. Екскреторна ренографія. Завдання медсестри у підготовці хворих та проведенні цих досліджень. Перебіг захворювань нирок і сечовивідних шляхів. Ускладнення. Долікарська невідкладна медична допомога і особливості догляду за хворими при уремійній комі, кирковій еклампсії, нирковій кольці. Сучасні методи лікування. Значення гемодіалізу. Профілактика.

Хвороби ендокринної системи.

Цукровий діабет. Захворювання щитовидної залози: Базедова хвороба, ендемічне воло, гіпотиреоз. Хвороби гіпофіза. Хвороби наднирників. Визначення кожного захворювання.

Основні клінічні прояви, симптоми та синдроми. Сучасні методи діагностики (УЗД, сканування, комп'ютерна томографія та інші). Роль медсестри у підготовці хворих та проведенні цих досліджень. Перебіг цих захворювань. Ускладнення. Долікарська невідкладна медична допомога і особливості догляду при діабетичній та гіпоглікемічній комах, тиреотоксичному кризі. Сучасні методи лікування ендокринологічних хворих. Особливості інсулінотерапії, можливі ускладнення. Значення дієтотерапії та фітотерапії в комплексному лікуванні хворих цукровим діабетом.

Хвороби крові та органів кровотворення.

Анемії: гостра та хронічна постгеморагічна, залізодефіцитна, В12-дефіцитна, фолієводефіцитна (Аддісон-Бірмера), гіпопластична, гемолітична. Лейкози: гострий та хронічний. Геморагічні діатези. Сучасний погляд на етіологію та патогенез захворювань крові. Основні гематологічні, симптоми та синдроми. Особливості клініки хвороб крові. Методи діагностики, значення пункції кісткового мозку. Роль медсестри у підготовці хворих та проведенні досліджень. Перебіг хвороб крові. Ускладнення. Долікарська невідкладна медична допомога і особливості догляду при кровотечах і крововиливах, при септичних станах. Догляд за важкохворими та агонуючими. Проблеми етики та деонтології в гематології. Сучасні методи лікування гематологічних хворих. Пересадка червоного кісткового мозку. Прогноз та профілактика захворювань крові та органів кровотворення.

Алергічні хвороби та гострі отруєння.

Гостра кропив'янка. набряк Квінке. Медикаментозна хвороба. Анафілактичний шок. Причини та патогенез. Ведучі клінічні прояви. Долікарська невідкладна медична допомога і подальша тактика медсестри при гострих алергічних реакціях. Особливості догляду за хворими. Сучасні методи обстеження та лікування хворих. Профілактика алергозів.

Хвороби сполучної тканини.

Уявлення про дифузні хвороби сполучної тканини (системний червоний вовчак, системну склеродермію, вузликосий періартеріїт). Особливості догляду за хворими із захворюваннями сполучної тканини. Участь медичної сестри у профілактиці захворювань.

Хвороби суглобів.

Короті анатомо-фізіологічні дані опорно-рухового апарату. Поняття про хвороби суглобів та їх класифікація. Поліартрити. Ревматоїдний артрит: визначення, етіологія, основні клінічні симптоми. Додаткові методи обстеження хворих, інтерпретація отриманих даних медичною сестрою. Перебіг захворювань суглобів. Основні принципи лікування. Ускладнення та їх профілактика. Санаторно-курортне лікування. Особливості догляду за хворими.

Уявлення про деформуючий остеоартроз, остеохондроз, Етіопатогенез, клініка, ускладнення, лікування і профілактика цих захворювань. Догляд за хворими.

Професійні хвороби.

Виробничі шкідливості. Класифікація професійних захворювань. Пневмокониоз. Силікоз. Вібраційна хвороба. Причини. Клінічні прояви. Сучасні методи діагностики та лікування. Ускладнення. Диспансеризація. Профілактика. Догляд за хворими.

4. Хірургічні хвороби і травматологія.

Асептика і антисептика, визначення понять. Поняття «хірургічна інфекція», «внутрішньолікарняна інфекція». Засоби, методи дезінфекції, передстерилізаційна очистка, стерилізація медичного інструментарію. Сучасні дезінфекційні засоби. Ємності і обладнання для дезінфекції. Способи досягнення асептики при роботі із стерильними об'єктами. Зберігання стерильного матеріалу, маркування ємностей.

Опіки. Рани. Відмороження. Класифікація. Перша допомога.

Травми. Кровотечі. Пошкодження хребта. Забій, вивихи, переломи, переломовивихи. Перша допомога, іммобілізація, лікування. Методи зупинки кровотеч. Догляд за хворими.

«Гострий живіт». Діагностика. Клініка. Лікування. Догляд за хворими. Гострі хірургічні інфекції. Абсцес, флегмона, фурункул, карбункул, бешиха, лімфаденіт. Діагностика, клініка, місцеве та загальне лікування. Догляд за хворими

5. Інфекційні хвороби.

Інфекції дихальних шляхів. Збудники, джерела інфекцій, клініка, ускладнення. Заходи при виникненні джерел захворювань. Догляд за хворими.

Дифтерія. Збудник, джерело інфекції, механізм передачі, клініка, ускладнення. Заходи при виникненні джерел захворювань. Догляд за хворими.

Інфекції зовнішніх покривів. Правець. Збудники, джерела інфекцій, клініка, ускладнення. Заходи при виникненні джерел захворювань. Догляд за хворими.

Кишкові інфекції. Гострі гепатити. Збудник, джерело інфекції, клініка, ускладнення. Заходи при виникненні джерел захворювань. Догляд за хворими.

Харчові токсикоінфекції: ботулізм, сальмонельоз. Збудники, джерела інфекцій, механізм передачі, клінічна картина, можливі ускладнення. Заходи при виникненні джерел захворювання. Догляд за хворими.

Кров'яні інфекції. Кров'яні (трансмисивні) інфекції: висипний тиф, малярія. Збудники, джерела інфекцій, клініка, ускладнення. Заходи при виникненні джерел захворювань. Догляд за хворими.

СНІД. Заходи при виникненні захворювання. Догляд за хворими.

6. Невідкладна медична допомога.

- 6.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.
- 6.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.
- 6.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.
- 6.4. Невідкладна медична допомога при травмах.
- 6.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

7. Планування сім'ї.

- 7.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.
- 7.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.
- 7.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років . Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

8. Інфекційний контроль.

- 8.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 8.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 8.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

9. Тестування в медицині.

- 9.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
- 9.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими», Спішин А.В. Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.
2. [«Медсестринство в сімейній медицині»](#), Антропова Т.О. Київ – Медицина 2010.
3. «Внутрішні хвороби», Левченко В.А. Львів: Світ, 1995.
4. «Внутрішні хвороби», Паращак Г.П., Баран С.В., Сташишин О.С. та ін. Київ: Здоров'я, 1994.
5. «Внутрішня медицина. Терапія», Середюк Н.М. Київ: Медицина, 2007.
6. «Посібник з хірургії», Роздольський І.В. Київ: Здоров'я, 2003.
7. «Медсестринство при інфекційних хворобах», Андрейчин М.А. Тернопіль, Укрмедкнига, 2002.
8. «Клінічне медсестринство при інфекційних хворобах», Тарасюк В.С. та ін. Київ, Медицина, 2006.
9. «Соціальна медицина та ООЗ», Вороненко Ю.В. Тернопіль: Укрмедкнига, 2002.

21. ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ІНФЕКЦІЙНИХ ВІДДІЛЕНЬ І КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 4 тижні (144 години).

Навчання передбачає вивчення наступних розділів: цикл професійної та практичної підготовки, санітарно-освітня робота, невідкладна медична допомога. Розглядаються актуальні питання інфекційних захворювань, епідеміології, проводяться знайомство з новими методами діагностики, лікування та профілактики інфекційних захворювань. Розподіляються теми рефератів та надається банк тестів за спеціальністю.

На практичних заняттях здобувачі освіти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми, розбираються та демонструються з відповідними діагнозами хворі, засвоюється техніка різноманітних маніпуляцій, які проводяться з лікувальною та діагностичною метою. Особлива увага приділяється питанням невідкладної та інтенсивної терапії інфекційним хворим, знайомству з новими лікарськими засобами, апаратурою та способами їх застосування. Практичні заняття проводяться в інфекційному кабінеті лікарні з прийомом хворих, проведенням диспансеризації, наглядом за реконвалісцентами, роботою в епідеміологічному вогнищі.

В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Інфекційні хвороби.	94	38	56	
1.2.1.	Вчення про інфекцію та інфекційні хвороби.	4	2	2	
1.2.2.	Епідеміологія і профілактика інфекційних захворювань. Епідситуація в Україні, регіоні.	4	2	2	
1.2.3.	Особливості медсестринського догляду за хворими кишковими інфекціями. Планування медсестринських втручань. Оцінка якості та ефективності медсестринського догляду.	26	10	16	
1.2.4.	Особливості медсестринського догляду за хворими інфекціями дихальних шляхів. Планування медсестринських втручань. Оцінка якості та ефективності медсестринського догляду.	24	8	16	
1.2.5.	Особливості медсестринського догляду за хворими кров'яними (трансмисивними) інфекціями та інфекціями парентеральним механізмом зараження.	18	8	10	
1.2.6.	Особливості медсестринського догляду за хворими інфекціями зовнішніх покривів. Мед сестринське обстеження та визначення стану. Медсестринський діагноз. Виконання плану медсестринського догляду.	8	4	4	
1.2.7.	Структура та особливості роботи кабінету інфекційних захворювань.	6	2	4	
1.2.8.	Санітарно-протиепідемічний режим інфекційного відділення, стаціонару.	4	2	2	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	66	74	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

- 1.4.** Медсестринський процес. Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Вчення про інфекцію та інфекційні хвороби.

Визначення понять «інфекція», «інфекційний процес», «інфекційна хвороба». Відмітні ознаки інфекційних хвороб. Періоди інфекційних хвороб, їх значення. Принципи діагностики лікування та догляду за інфекційними хворими. Методи відбору матеріалу для лабораторних досліджень. Організація роботи інфекційного відділення, лікарні.

3. Епідеміологія і профілактика інфекційних захворювань. Епідситуація в Україні, регіоні.

Епідемічний процес, його ланки. Поняття про джерело інфекції, їх значення, механізми зараження. Шляхи передачі збудників. Значення чинників передачі у поширенні інфекції. Класифікація інфекційних захворювань. Поняття про епідвогнище.

Основи профілактики інфекційних хвороб. Протиепідемічний режим в інфекційній лікарні, профілактика внутрішньолікарняних інфекцій.

Імунітет. Види імунітету. Активна і пасивна імунізація.

Епідемічна ситуація в Україні регіоні. Особливості епідемічного процесу в останні десятиріччя. Соціальні аспекти, що сприяють поширенню інфекційних хвороб.

4. Особливості медсестринського догляду за хворими кишковими інфекціями.

Гострі кишкові бактеріальні інфекції.

Черевний тиф. Паратифи А і В. Збудник. Його властивості. Епідеміологія. Особливості продромального періоду. Клініка. Ускладнення. Дії медсестри при кишковій кровотечі. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Особливості догляду за хворим. Дієтоterapia.

Дизентерія. Етіологія. Епідеміологія. Шляхи зараження. Особливості перебігу хвороби. Хронічна дизентерія. Бактеріологічні та серологічні методи діагностики.

Методика відбору матеріалу для лабораторних досліджень. Принципи лікування. Значення дієтоterapiї, профілактика.

Харчові токсикоінфекції. Значення різних мікроорганізмів та вірусів у виникненні токсикоінфекцій. Епідеміологія, клітка, ускладнення. Діагностика.

Надання невідкладної допомога, техніка промивання шлунка. Профілактика.

Ботулізм. Характеристика властивостей збудника. Епідеміологія. Клініка. Ранні симптоми порушення зору, бульбарні розлади, ураження ЦНС. Ускладнення, лабораторна діагностика. Принципи серотерапії. Догляд. Профілактика.

Холера. Збудники захворювання. їх властивості. Роль вібріона Ель-Тор в етіології сучасної холери. Епідеміологія. Клініка. Основні симптоми холери. Особливості сучасного перебігу холери. Ускладнення. Діагностика. Принципи патогенетичної терапії. Сольові розчини. Догляд за хворими. Профілактика.

Дії медсестри при виявленні хворого на холеру. Протичумний костюм IV типу, правила одягання та зняття. Екстрена профілактика холери.

Ешерихіози. Збудники. Механізми зараження. Особливості клітки. Специфічна діагностика. Особливості догляду за хворими. Профілактика.

Гострі кишкові вірусні інфекції.

Вірусні гепатити А, Е з фекально-оральним механізмом передачі. Етіологія. Епідеміологія. Значення інкубаційного періоду. Основні симптоми хвороби. Жовтяничні та безжовтяничні форми хвороби. Загострення рецидивів ускладнення. Діагностика, пришили лікування, значення дієтоterapiї., догляд профілактика. Наказ № 408 МОЗ СРСР. Перебіг гепатиту Е. Особливості.

Поліомієліт. Збудник, його властивості, стійкість у зовнішньому середовищі. Значення вірусоносіїв, сприйнятливність. Клініка. Продромальний період, його симптоми. Паралітичні та апаралітичні форми. Особливості перебігу, діагностика, профілактика, вакцинація. Наказ № 96 МОЗ України.

Гельмінтози. Особливості біології гельмінтів. Епідеміологічна класифікація гельмінтозів. Географія гельмінтозів. Клінічна картина. Методи діагностики і терапії основних гельмінтозів.

5. Особливості медсестринського догляду за хворими інфекціями дихальних шляхів.

Гострі респіраторні вірусні інфекції.

Грип. Збудники, їх мінливість. Епідемії, пандемії грипу, сучасний стан питання про їх виникнення. Клініка. Важкість перебігу хвороби. Ускладнення грипу. Принципи лікування. Профілактика. Протиепідемічні заходи. Вакцинація.

Парагрип. Особливості етіології та епідеміології. Клініка. Стеноз гортані, невідкладна допомога при ньому, профілактика.

Аденовірусна інфекція. Особливості збудника. Епідеміологія. Ураження дихальних шляхів, очей, кишечнику, лімфоїдної тканини. Тривалість хвороби. Принципи лікування, профілактика.

Інші гострі респіраторні захворювання: реновірусна хвороба, респіраторно-синцитіальна хвороба. Реновірусна хвороба. Особливості клініки, перебігу хвороби, ускладнення, принципи лікування. Профілактика.

Дифтерія. Збудник. Спороутворення, токсиноутворення, стійкість до чинників навколишнього середовища. Епідеміологія. Особливості сучасного епідемічного процесу. Клініка. Дифтерія ротоглотки, гортані, носа та рідкісних локалізацій. Особливості дифтерійної плівки. Ускладнення. Діагностика.

Правила відбору та транспортування матеріалу для бактеріологічних досліджень при дифтерії. Лікування. Протидифтерійна сироватка (ПДС). Умови її введення. Анафілактичний шок та невідкладна допомога при ньому. Профілактика. Значення вакцинації.

Ангіна. Етіологія. Епідеміологія. Катаральна, фолікулярна, лакунарна, флегмонозна, ангіна Симановського-Вексана. Особливості клініки, принципи лікування. Догляд, профілактика.

Інфекційний мононуклеоз. Етіологія; епідеміологія., клініка. Зміни у крові. Лікування та профілактика.

Менінгококова інфекція. Основні властивості збудника. Епідеміологія. Роль носіїв менінгококу в поширенні інфекції. Клініка: локалізовані і генералізовані форми. Миттєві форми хвороби. Ускладнення. Прогноз. Діагностика. Проведення люмбальної пункції. Принципи лікування. Особливості догляду та спостереження за хворим. Профілактика.

Орнітоз. Особливості збудника. Епідеміологія. Резервуар інфекції в природі Клініка. Основні симптоми хвороби. Ураження дихальних шляхів. Діагностика. Особливості лікування і догляду. Профілактика.

Дитячі повітрянокрапельні інфекції: епідемічний паротит, краснуха, кір, скарлатина, вітряна віспа. Особливості перебіг'я захворювань у дорослих та дітей. Особливості лікування, діагностики, профілактики.

6. Особливості медсестринського догляду за хворими кров'яними (трансмисивними) інфекціями та інфекціями з парентеральним механізмом зараження.

Малярія. Етіологія хвороби. Епідеміологія. Джерела інфекції. Механізм зараження. Клініка. Форми малярії. Фази захворювання. Клініка приступу малярії. Рецидиви. Принципи лікування. Надання допомоги хворому під час приступу. Значення догляду. Профілактика.

Лейшманіози. Вісцеральний лейшманіоз, шкірний лейшманіоз. Особливості етіології, епідеміології. Основні клінічні прояви. Діагностика, принципи лікування. Догляд, особиста гігієна, профілактика.

Рикетсіози. Епідемічний висипний тиф, хвороба Ерідда. Особливості збудника, епідеміологія. Епідеміологічні особливості хвороби Брілла. Клініка хвороби. Важливість ранньої діагностики висипного тифу. Серологічні методи дослідження. Принципи терапії. Значення режиму та догляду за хворим. Спостереження за хворим в період збудження. Профілактика ускладнень. Профілактика хвороби.

Інші рикетсіози: ендемічний висипний тиф, кліщовий рикетсіоз, КУ-гарячка. Особливості етіології, епідеміології, клініки. Діагностика, принципи лікування, профілактика.

Бореліози: Епідемічний (вошивий), поворотний тиф. Ендемічний (кліщовий). Особливості епідеміології, етіології хвороби. Клініка, діагностика, лікування, профілактика.

Чума. Чума - особливо небезпечне інфекційне захворювання. Етіологія. Особливості збудника. Резервуар мікроби в природі. Природні вогнища чуми. Переносники хвороби. Епідеміологічне значення хворої людини. Локалізована, генералізована форма чуми. Клініка. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Значення догляду за хворим. Особливості роботи в протичумному костюмі Профілактика.

Туляремія. Етіологія, епідеміологія. Природні вогнища. Форми захворювання в залежності від шляхів проникнення збудника. Клініка. Форми хвороби, їх характеристика. Ускладнення прогноз. Діагностика, догляд, профілактика.

Геморагічні гарячки. Геморагічна гарячка з нирковим синдромом. Кримська геморагічна гарячка. Омська геморагічна гарячка. Гарячки Марбурга, Ебола, Ласса. Етіологія, епідеміологія. Клініка. Ведучі клінічні синдроми. Ускладнення, Лабораторна діагностика. Лікування. Особливості догляду. Небезпека зараження персоналу. Профілактика.

Первинні вірусні енцефаліти. Кліщовий енцефаліт, комариний енцефаліт. Особливості етіології, епідеміології, клініки, діагностики, лікування, профілактики.

Вірусні гепатити В, С, ІХ Збудники, їх мінливість, стійкість до чинників навколишнього середовища. Епідеміологія. Значення парентерального шляху зараження. Особливості клінічного перебігу. Діагностика, принципи лікування. Значення режиму та дієтотерапії. Профілактика. Значення дезінфекції стерилізації в профілактиці хвороби. Накази № 408 МОЗ СРСР, К 223 МОЗ України та ГСТ 42-21-2-85.

СНІД. Синдром набутого імунного дефіциту. Особливості збудника. Сучасна епідеміологія, клінічна картина різних періодів хвороби. Лабораторна діагностика. Напрямки лікування. Прогноз. Профілактика. Значення медичних аспектів профілактики СНІДу.

7. Особливості медсестринського догляду за хворими інфекціями зовнішніх покривів.

Бешиха. Етіологія, епідеміологія хвороби. Клініка. Первинна, повторна та рецидивуюча бешиха. Перебіг хвороби, ускладнення, рецидиви. Фактори, що їм сприяють. Лікування. Фізіотерапевтичні процедури. Місце лікування. Догляд, особиста гігієна, профілактика.

Сибірка. Властивості збудника. Епідеміологія. Клініка. Характеристика шкірної та септичної форм сибірки. Важкість перебігу, ускладнення, лабораторна діагностика. Принципи лікування. Догляд, профілактика. Медико-санітарні та санітарно-ветеринарні заходи. Специфічна профілактика.

Сап. Особливості захворювання та профілактики.

Сказ. Особливості збудника, епідеміологія. Значення входних воріт інфекції. Клініка. Стадії хвороби. Ранні симптоми хвороби. Ускладнення, прогноз. Напрямки лікування. Профілактика. Специфічна профілактика, вакцинація. Введення антирабічного гаммаглобуліну, методика введення.

Правець. Етіологія. Стійкість збудника в зовнішньому середовищі. Роль ґрунту. Механізм зараження. Особливості клінічного перебігу хвороби. Ускладнення. Принципи лікування. Боротьба з судомним синдромом. Профілактика. Значення первинної обробки рани. Активна і пасивна імунізація.

Ящура. Етіологія, епідеміологія, клініка., діагностика, принципи лікування, профілактика.

8. Структура та особливості роботи кабінету інфекційних захворювань.

Виявлення та облік інфекційних хворих в районі обслуговування. Диспансеризація перехворілих та інфекційних хворих. Лікування негоспіталізованих хворих. Виявлення та облік носіїв, збудників інфекційних захворювань. Планування профщеплень та контроль за їх проведенням. Організація санітарно-освітньої роботи щодо запобігання інфекційним хворобам. Документація КІЗу. Обов'язки та обсяг роботи медсестри КІЗу.

9. Санітарно-протиепідемічний режим інфекційного відділення, стаціонару

Поняття про асептику і антисептику. Дезінфекція. Види і методи дезінфекції. Правила приготування робочих дезінфікуючих розчинів, передстерилізаційна обробка медичного інструментарію. Етапи стерилізації. Режими стерилізації. Санітарно-протиепідемічний режим інфекційного відділення стаціонару. Наказ №916 МОЗ СРСР, ГСТ 42-21-2-85 «Дезінфекція і стерилізація виробів медичного призначення».

10. Невідкладна медична допомога.

10.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

10.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

10.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

10.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

10.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

11. Планування сім'ї.

11.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

11.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

11.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

12. Інфекційний контроль.

12.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

12.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

12.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

13. Тестування в медицині.

13.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

13.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Медсестринство при інфекційних хворобах», Андрейчин М.А. Тернопіль – Укрмедкнига. 2002.
2. [«Інфекційні хвороби»](#), Рябоконт О.В. Запоріжжя – ДМУ. 2015.
3. «Практикум із сестринської справи», Касевич Н.М. К.: Здоров'я, 2005 р.
4. «Медсестринство при інфекційних хворобах», Андрейчин М.А. Тернопіль, Укрмедкнига, 2002.
5. «Клінічне медсестринство при інфекц. хворобах», Тарасюк В.С. та ін. Київ, Медицина, 2006.
6. «Інфекційні хвороби», за ред. Тітова М.Б. К.: Вища шк., 1995.
7. «Клінічне медсестринство в інфектології з елементами епідеміології», Чорновіл А.В., Грицько Р.Ю. - К.: Здоров'я, 2002.
8. «Посібник з діагностики, терапії та профілактики інфекційних хвороб в умовах поліклініки», за ред. Андрейчина М.А. К.: Здоров'я, 1994.
9. «Епідеміологія», Андрейчин М.А., Копча В.С. Тернопіль: Укрмедкнига, 2000.

22. ФТИЗИАТРІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ПРОТИТУБЕРКУЛЬОЗНИХ ДИСПАНСЕРІВ, ЛІКАРЕНЬ І САНАТОРІЇВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В сучасних умовах робота медичної сестри, яка обслуговує хворих в туберкульозному стаціонарі, вимагає від неї різнобічної підготовки. Медичній сестрі потрібні загальна фтизіатрична підготовка, знання основ організації боротьби з туберкульозом, його епідеміології, патогенезу, клініки, профілактики, виявлення, діагностики і лікування.

Зміна соціального складу хворих туберкульозом за останні роки підвищує вимоги до медичної сестри, яка повинна знати систему організації протитуберкульозної допомоги населенню, законодавство з туберкульозу і основні накази та інструкції Міністерства охорони здоров'я України, які регламентують проведення цієї роботи.

Робота в туберкульозних стаціонарах різного профілю вимагає від медичної сестри спеціальних знань з патогенезу, виявлення, діагностики, клініки, і лікування туберкульозу різної локалізації серед осіб певного віку. В зв'язку з цим програма підготовки медичних сестер для туберкульозних стаціонарів повинна складатися з 2 частин: обов'язкової програми для підготовки медичних сестер всіх туберкульозних стаціонарів і програми підготовки медичних сестер за профілем.

Контингент здобувачів освіти з підвищення кваліфікації повинен складатися з сестер, що працюють в туберкульозних стаціонарах не менше 5 років.

Заняття складаються з теоретичних і практичних, при цьому теоретичні заняття повинні супроводжуватись демонстрацією наочних посібників, рентгеновських знімків та інших. Велику увагу необхідно приділяти організації практичних занять, на яких медичні сестри повинні оволодіти діагностичними методиками, а також процедурами по лікуванню хворих та догляду за ними.

Дана програма призначена для підвищення кваліфікації медичних сестер туберкульозних лікарень (відділень), медичних сестер туберкульозних і кістково-туберкульозних санаторіїв, медичних сестер дитячих туберкульозних і кістково-туберкульозних санаторіїв.

Тривалість навчання - 1 місяць (144 години).

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Фтизіатрія.	94	32	62	
1.2.1.	Організація боротьби з туберкульозом в Україні.	4	4	–	
1.2.2.	Епідеміологія і патогенез туберкульозу.	4	4	–	
1.2.3.	Клінічні форми туберкульозу. Класифікація.	12	4	8	
1.2.4.	Сучасні рентгенологічні і лабораторно-функціональні методи дослідження при туберкульозі.	14	2	12	
1.2.5.	Діагностика туберкульозу дорослих, підлітків в умовах стаціонару. Особливості медсестринського догляду.	4	2	2	
1.2.6.	Особливості патогенезу туберкульозу органів дихання у дорослих і підлітків. Організаційні форми його виявлення і профілактика.	2	2	–	
1.2.7.	Лікування хворих туберкульозом органів дихання. Догляд за хворими. Оцінка якості та ефективності медсестринського догляду.	54	14	40	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	60	80	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Організація боротьби з туберкульозом в Україні.

Основні принципи боротьби з туберкульозом в Україні. Профілактика туберкульозу, вакцинація, хіміо-профілактика, санітарна профілактика, раннє виявлення, своєчасне лікування хворих туберкульозом, санітарна освіта.

Типи проти туберкульозних закладів: протитуберкульозні диспансери республіканського, обласного, міського, районного підпорядкування, відділення і кабінети при поліклініках і об'єднаних лікарнях, медико-санітарні частини на підприємствах, туберкульозні стаціонари при диспансерах, туберкульозні лікарні, туберкульозні санаторії (місцеві, кліматичні), нічні і денні санаторії на підприємствах і при диспансерах, будинки для інвалідів хворих туберкульозом; дитячі протитуберкульозні заклади: санаторії для дітей з різними локалізаціями туберкульозу, санаторні ясла і дитячі садки, лісні школи.

Соціальна і медична реабілітація хворих. Робота ЛКК-ЛТЕК.

Законодавство. Основні накази та інструкції міністерства охорони здоров'я з питань боротьби з туберкульозом. Трудові пільги, житлові пільги. Пільги по видачі листків непрацездатності. Пільги по видачі листків непрацездатності.

3. Епідеміологія і патогенез туберкульозу.

Поняття про туберкульоз як про соціальне та інфекційне захворювання. Залежність перебігу хвороби від реактивності і опірності організму. Значення соціальних факторів, умов зовнішнього середовища і масивності інфекції у виникненні, перебігу захворювання.

Поняття про первинну інфекцію і реінфекційний (вторинний) туберкульоз. Роль екзогенної і ендогенної реінфекції у виникненні і розвитку туберкульозу у дітей і дорослих. Поняття про рецидиви хвороби.

Основні відомості з епідеміології туберкульозу. поняття про інфікованість, захворюваність, хворобливість, смертність.

Збудник туберкульозу і його властивості. типи туберкульозних мікобактерій, вірулентність. стійкість до ліків (первинна, вторинна), атипові мікобактерії. Джерела інфекції і шляхи її поширення (краплинна, пилова, аліментарна, контактна), їх епідеміологічне значення.

Методика виявлення бактеріовиділювачів, обстеження на бактеріовиділення хворих з різними локалізаціями туберкульозу.

Дезинфекція: дезинфекційні засоби і методи їх застосування.

4. Клінічні форми туберкульозу. Класифікація.

Клінічні симптомологія. прояви туберкульозу (гострий, під гострий, прихований перебіг). Сучасна класифікація туберкульозу.

Практичне заняття.

Клініко-рентгенологічний розбір хворих (за клінічними формами), розбір диференційно-діагностичних хворих (пневмонії-туберкульоз, бронхіт-туберкульоз, рак-туберкульоз та інш.) з врахуванням характеру туберкульозних стаціонарів (легеневий для дорослих і дітей, кістково-туберкульозний санаторій).

5. Сучасні рентгенологічні і лабораторно-функціональні методи дослідження при туберкульозі.

Характеристика методів рентгенологічного дослідження. Рентгеноскопія – як додатковий метод дослідження. Рентгенографія – як метод своєчасного виявлення легневих захворювань при профілактичних оглядах, а також з діагностичною метою.

Рентгенологічна характеристика клінічних форм туберкульозу легень, кістково-суглобового туберкульозу. Поняття про великі і малі залишкові зміни. Залежність їх від вихідного процесу і проведеного лікування.

Організація рентгенологічного дослідження хворих в туберкульозному стаціонарі, обов'язкове обстеження органів грудної клітки. Функціональні методи дослідження при туберкульозі як складові комплексного обстеження хворих.

Спірографія – інформативний метод сучасного виявлення порушень вентиляційної функції легень. Використання результатів визначення вентиляційної функції легень. Використання результатів визначення залишкового об'єму легень з діагностичною метою. Підготовка хворих до проведення спірографічних досліджень. Характеристика об'ємів і ємностей, зафіксованих на спірограмі. Дослідження серцево-судинної системи хворих туберкульозом легень: проведення електрокардіологічних і фонокардіологічних досліджень, а також дослідження центральної геодинаміки. Робота електрокардіологічного кабінету.

Практичне заняття

Розбір рентгенограм легенів без патології, з різними формами туберкульозу та ускладненнями. Методи лабораторних досліджень патологічного матеріалу на мікобактерії туберкульозу.

Методи виявлення мікобактерій туберкульозу: проста бактеріоскопія, флотація (седиментація), люмінесцентна мікроскопія, посів харкотиння, посів промивних вод бронхів і шлунку, слизу зіву. Значення культурального методу в діагностиці малих форм туберкульозу. Біологічна проба. Визначення стійкості до ліків. Збирання матеріалу для дослідження на мікобактерії туберкульозу при різних методах дослідження.

Цитологічне дослідження харкотиння, приготування і фарбування мазків харкотиння; підготовка матеріалу (харкотиння, промивних вод) і приготування мазка для дослідження методом флотації. Відбір промивних вод бронхів, шлунка, слизової зіву. Ознайомлення з апаратурою, призначеною для функціональних досліджень зовнішнього дихання. Підготовка хворого і проведення дослідження функції легенів. Дослідження залишкового об'єму легенів. Розбір спірограм хворих різними формами туберкульозу. Ознайомлення з апаратурою для реєстрації електрокардіограм, фонокардіограм та змін центральної гемодинаміки.

6. Діагностика туберкульозу у дорослих і підлітків в умовах стаціонару.

Сучасні методи діагностики туберкульозу органів дихання у дорослих. Клінічне обстеження. Методи бактеріологічної діагностики.

Рентгенодіагностика (рентгеноскопія, рентгенографія, томографія та інш.). Лабораторні аналізи крові, сечі. Показники функції печінки, нирок. Туберкулінодіагностика в умовах стаціонару, техніка і покази. Внутрішньошкірна проба Манту з 2 ТО, шкірна градуйова проба, вогнищева гемопротеїно-туберкулінова проба. Функція зовнішнього дихання. ЕКГ. Бронхологічні, цитологічні і гістологічні дослідження. Імунологічні дослідження.

Діагностика туберкульозу у дітей в умовах стаціонару.

Туберкулінодіагностика в стаціонарах для дітей, хворих туберкульозом. Покази, техніка і оцінка результатів. внутрішньо шкірна проба Манту з 2 ТО, 20 ТО, 100 ТО, шкірна градуйована проба, вогнищева гемопротеїно-туберкулінова проба. Функціональна діагностика.

Підготовка до рентгенологічного обстеження грудної клітки і черевної порожнини, електрокардіографічного дослідження. Підготовка до бронхоскопічного обстеження, відбору промивних вод бронхів. дуоденального зондування. Відбору крові з вени, підготовка хворих до спинномозкової пункції, плевральної пункції, пункції лімфовузлів. Підготовка до переведення в хірургічне відділення.

Діагностика кістково-суглобового туберкульозу в умовах стаціонару.

Діагностика кістково-суглобового туберкульозу; значення анамнезу. Сучасні методи рентгенодіагностики (рентгенограма, томограма, рентгенограма і томограма з великим збільшенням, фістулограма, абсцесограма), туберкулінодіагностика (проба Манту з 2 ТО, РРД-Л, вогнищева гемопротеїно-туберкулінова проба).

Цитодіагностика синовіальної рідини, вмісту абсцесу, регіонарних лімфатичних вузлів (покази, методика відбору матеріалу). Мікробіологічні дослідження матеріалу пункційної відкритої біопсії, операційного матеріалу. Гістологічні дослідження операційного матеріалу, відкритої біопсії.

7. Особливості патогенезу туберкульозу органів дихання у дорослих і підлітків. Організаційні форми його виявлення і профілактики. (тільки для медичних сестер легенево-терапевтичних туберкульозних стаціонарів, лікарень і санаторіїв)

Основи патогенезу туберкульозу органів дихання у дорослих. Ендо і екзогенна інфекція. Значення масивності інфекції та соціальних факторів у розвитку і перебігу туберкульозу у дорослих. Основні шляхи виявлення туберкульозу органів дихання серед дорослого населення: масові рентгено-флюорографічні обстеження населення, обстеження декретованих контингенті, виявлення хворих у поліклініках, амбулаторіях. ЦРЛ, МСЧ; роль ФАПу у ранньому виявленні туберкульозу для наслідків захворювання.

Поняття про групи підвищеного ризику захворювання туберкульозом (часто і тривало хворіючи, хворі діабетом, виразковою хворобою шлунка і дванадцятипалої кишки, оперовані з приводу цих захворювань, хворі хронічними неспецифічними захворюваннями легенів і дихальних шляхів, психічно хворі, особи похилого віку).

Флюорографічні станції, організація їх роботи, поняття про карточний облік населення. Флюоретики.

Спостереження за особами з туберкульозного оточення. Характеристика вогнищ туберкульозу за ступенем епідемічної небезпеки, значення масивності бактеріовиділення і соціальних факторів.

8. Лікування хворих туберкульозом органів дихання. Догляд за хворими.

Санітарно-гігієнічний режим, дієта, як основа, що визначається опірність організму, переносимість і ефективність інших методів лікування.

Режим в стаціонарі і санаторії для хворих туберкульозом. Значення природних факторів у лікуванні хворих туберкульозом. Повітряні ванни, геліотерапія, дозоване фізичне навантаження, лікувальна фізкультура, лікувальний масаж. Режим дня. Загартовуючі процедури.

Основи харчування хворих туберкульозом. Шкідливість однобічного надлишкового харчування. Значення калорійності їжі, приблизні раціони в калоріях, потреба в білках, вітамінах, мінеральних солях. Основні і дієтичні столи, що призначаються при поєднанні туберкульозу з іншими захворюваннями (діабет, виразкова хвороба шлунка та ін.).

Принципи сучасної хіміотерапії: комбіноване, тривале, безперервне (переривчасте) застосування препаратів. Ефективність хіміотерапії, принцип дії. Антибактеріальні препарати: ГІНК, стрептоміцин, рифампіцин, етамбутол, етіонамід, циклосерін, піразинамід, канаміцин, біоміцин та інш..

Покази до застосування препаратів. дозування їх, техніка розведення, шляхи введення. Методика застосування антибактеріальних препаратів (призначення дробове, одноразове, внутрішньовенне ведення. інтратрахіальне введення аерозолів тощо).

Роздача препаратів, їх зберігання, облік, необхідність суворого контролю за прийомами препаратів. прийом препаратів в присутності медичної сестри.

Методи патогенетичної терапії: стимулятори, що застосовуються при лікуванні хворих туберкульозом, гормонотерапія (преднізолон і його похідні, інсулін, левомізол, неробол, Т-активін). Туберкулінотерапія, тканева терапія, фізіотерапія. Обґрунтування застосування стимуляторів, методика їх призначення.

Методи колапсотерапії: штучний пневмоторакс, пневмоперітонеум, ускладнення і долі карська допомога. Хірургічні втручання при туберкульозі легень (резекція легень, лобекомія, пластика бронхів тощо). Інші методи лікування хворих туберкульозом: симптоматичне лікування, боротьба з кашлем, застосування наркотиків, ЛФК, тощо. Техніка кисневої терапії: вдихання, підшкірне ведення кисню.

Долі карська допомога при легеневому кровохарканні і кровотечах, при спонтанному пневмотораксі, при анафілактичних реакціях на лікарські препарати, при шоку, зупинці серця, зупинці дихання.

Практичне заняття

Проводиться в легенево-терапевтичних відділеннях, в процедурному кабінеті, в лабораторіях, в харчовому блоці.

Ознайомлення з режимом для хворих туберкульозом. Режим харчування, ознайомлення з харчовими раціонами.

Робота на сестринському посту, ознайомлення зі зберіганням ліків, їх обліком.

Роздача препаратів хворим, контроль за їх прийомом. Прийом і виконання призначень, введення журналу призначень. Контроль за дотриманням режиму відділення.

Техніка парантерального введення протитуберкульозних препаратів (внутрішньом'язеві, внутрішньовенні ін'єкції, заправка крапельниці). Техніка застосування гормонів, туберкуліну, тканевої терапії. Ознайомлення з пневмотораксним апаратом, принципами його роботи, догляд за ними.

Забір крові для дослідження функції печінки, дуодентальне зондування, дослідження шлункового соку, збирання аналізів сечі, забір катетером. Асистування лікареві при плевральній пункції. проведення функціональних проб.

9. Невідкладна медична допомога.

9.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

9.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

9.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

9.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

9.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

10. Планування сім'ї.

10.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

10.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

10.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

11. Інфекційний контроль.

11.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

11.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

11.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

12. Тестування в медицині.

12.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

12.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Туберкульоз», Савула М.М., Ладний О.Я. Тернопіль, Укрмедкнига, 1999 р.
2. [«Фтизіатрія у схемах, таблицях та рисунках»](#), Шевченко О.С., Чопорна О.І. Хаоків – НМУ. 2016.
3. [«Актуальні питання фтизіатрії»](#) Крижановський Д.Г. Дніпропетровськ – «Середняк Т.К.». 2014.
4. «Фтизіатрія», Пилипчук М.С., Петренко В.І. Київ, Вища школа, 1998 р.
5. «Клиника туберкулеза», Дж.Крофтон Москва, Медицина, 1996 г.
6. Наказ МОЗ України №385 від 09.06.2006 р. «Про затвердження Інструкції щодо надання допомоги хворим на туберкульоз».
7. Наказ МОЗ України №422/40 від 27.06.2006 р. «Про затвердження Посібника з питань боротьби з туберкульозом на основі міжнародних стандартів».
8. Наказ МОЗ України №384 від 09.06.2006 р. «Про затвердження Протоколу надання медичної допомоги хворим на туберкульоз».

23. ПСИХІАТРІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ПСИХІАТРИЧНИХ ЗАКЛАДІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Медичні сестри психіатричних закладів являють собою нереалізований потенціал для значного поліпшення якості догляду за пацієнтами, професійного і компетентного виконання багатьох медичних завдань при наданні спеціалізованої допомоги особам з психічними розладами. Медсестра поміж інших працівників лікувального закладу більше всього часу проводить з пацієнтом, досконало знає його переживання, що пов'язані як з хворобою, так і з соціальними та іншими проблемами. Водночас медсестри багато часу витрачають на виконання робіт, що безпосередньо не стосуються медичної допомоги. Це пов'язано більшою мірою з їх недостатньою професійною підготовкою та організацією праці.

Переважає більшість зарубіжних систем охорони здоров'я перейшла до особистісного та проблемно-орієнтованого підходу в догляді за пацієнтами. Медсестри працюють у складі мультидисциплінарних бригад рівноправні партнери лікарів та інших фахівців у наданні допомоги, самостійно виконують свої функції по догляду за пацієнтом, організують процес сестринської допомоги. Такі технології мають великі клінічні та економічні переваги порівняно з діючими на цей час в нашій країні. Повноцінне залучення медичних сестер в межах їх компетенції до терапевтичної роботи з пацієнтами і професійного догляду за ними, надання медичним сестрам дійсних повноважень і одночасно підвищення відповідальності потребує відповідної професійної підготовки.

При розробці цієї програми враховано сучасні тенденції у розвитку медсестринської справи в галузі охорони психічного здоров'я, рекомендації ВООЗ та зарубіжних колег. Використано спеціальну літературу, власний досвід авторів програми та допомогу викладачів медсестринської справи із Болгарії, Нідерландів, Великобританії, Канади та США.

В той же час розробниками програми врахована недостатня забезпеченість сучасною спеціальною літературою і тому перевага надана навчальним темам, що висвітлені в уже виданих посібниках для медсестер психіатричної служби. Враховано також формування нового законодавства та впровадження нової класифікації психічних захворювань (МКЗ-10) в психіатрії.

Велика увага приділяється активації здобувачів освіти, самостійній обробці актуальних тем та відпрацюванню їх в ситуаціях ролевих ігор чи безпосередньо на практиці під керівництвом викладача. До того ж, як пропонує ВООЗ, процес навчання медсестер повинен стати на шлях саморозвитку та удосконалення їхньої професії, формування в медсестринському середовищі наставників, викладачів сестринської справи, що вкрай необхідно для післядипломної освіти медичних сестер.

Мета: набуття нових та поглиблених знань, практичних навичок для підвищення професійної майстерності з основних розділів медсестринської справи в психіатрії. Для підвищення кваліфікації зараховуються особи, які мають стаж роботи за спеціальністю не менше трьох років. Тривалість навчання - 1 місяць (144 години).

Підвищення кваліфікації містить три основних розділи:

1. Загальні питання психіатрії. Законодавство та нормативні документи в психіатрії. Психіатрична експертиза. Етика і деонтологія. Окремі питання психології. Контроль та наставництво у медсестринській справі.
2. Медсестринська справа. Медсестринський догляд. Медсестринський діагноз. Організація роботи медсестер при наданні психіатричної допомоги.
3. Медсестринська допомога особам при різних психічних розладах та станах.

При навчанні увага в основному акцентується на організації медсестринської допомоги в галузі психіатрії. Матеріал з названих розділів подається комплексно для одержання цілісного уявлення про функції та роль медсестер і закріплюється під час семінарських і практичних занять.

Після закінчення навчання проводиться іспит та видається відповідний документ за формою, що затверджена МОЗ України.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Психіатрія.	94	36	58	
1.2.1.	Історичні аспекти розвитку психіатрії. Класифікація психічних розладів (МКЗ- і МКЗ-10). Питання профілактики психічних захворювань. Законодавство в психіатрії.	2	2	–	
1.2.2.	Види експертиз психічно хворих, значення даних медсестринського спостереження.	2	–	2	
1.2.3.	Психопатологія. Основні симптоми і синдроми психічних розладів.	8	4	4	
1.2.4.	Загальне поняття про догляд.	5	1	4	
1.2.5.	Визначення і формулювання проблем догляду.	5	1	4	
1.2.6.	Документація в медсестринській роботі.	5	1	4	

1.2.7.	Обстеження хворого медичною сестрою.	5	1	4	
1.2.8.	Планування медсестринської допомоги.	4	–	4	
1.2.9.	Виконання плану медсестринської допомоги.	2	–	2	
1.2.10.	Оцінка результатів медсестринського обслуговування.	2	–	2	
1.2.11.	Навички спостереження. Одержання вербальної і невербальної інформації.	6	2	4	
1.2.12.	Основні групи лікувальних препаратів, що застосовуються в психіатрії.	4	2	2	
1.2.13.	Призначення, видача та прийом лікувальних засобів.	4	2	2	
1.2.14.	Види немедикаментозного лікування.	4	2	2	
1.2.15.	Медсестринська допомога в амбулаторних умовах.	4	2	2	
1.2.16.	Медсестринська допомога в стаціонарних умовах.	4	2	2	
1.2.17.	Робота з хворими, які становлять небезпеку.	4	2	2	
1.2.18.	Шизофренія.	4	2	2	
1.2.19.	Маніакально-депресивний психоз.	4	2	2	
1.2.20.	Органічні психопатологічні синдроми і органічні психічні розлади.	4	2	2	
1.2.21.	Невротичні розлади.	4	2	2	
1.2.22.	Розлади особистості.	4	2	2	
1.2.23.	Розумова відсталість.	4	2	2	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	64	76	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку медсестринської справи. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Загальні питання психіатрії.

Історичні аспекти розвитку психіатрії. Визначення патології і норми в психіатрії. Поширення та епідеміологія психічних захворювань. Класифікація психічних розладів (МКЗ-9 і МКЗ-10). Питання профілактики психічних захворювань. Первинна і вторинна профілактика психічних захворювань. Питання реабілітації психічно хворих.

Організація психіатричної допомоги в Україні. Економіка та управління установами психіатричної допомоги. Позалікарняна психіатрична допомога. Робота психіатричного кабінету, психоневрологічного диспансеру. Стаціонарна психіатрична допомога. Проміжні форми психіатричної допомоги.

Законодавство в психіатрії. Умови та порядок надання психіатричної допомоги. Надання психіатричної допомоги в примусовому порядку (госпіталізація, лікування, нагляд).

Цивільне і кримінальне право. Справи відносно надання психіатричної допомоги, що підлягають розгляду в суді. Професійна провина. Критичні зауваження і скарги з боку пацієнтів. Офіційні скарги. Положення про порядок розгляду скарг. Розгляд критичних зауважень і офіційних скарг.

Види експертиз психічно хворих, значення даних медсестринського спостереження. Примусове лікування психічно хворих за рішенням суду.

Окремі поняття медичної психології. Етичні норми і деонтологія в психіатрії, професійний кодекс медичних сестер. Деонтологічні і етичні вимоги до медичної сестри. Участь медичних сестер в роботі недержавних організацій. Засоби масової інформації. Робота із засобами масової інформації.

Наставництво і типи наставників. Роль вихователя і наставника. Наставництво у відділенні і в навчальному класі. Обов'язки наставника. Нагляд і контроль в роботі медичного персоналу.

3. Медсестринська справа.

Психопатологія. Основні симптоми і синдроми психічних розладів.

Визначення поняття «методична робота». Мета методичної роботи. Фази методичної роботи: фаза оріє-

нтації (знайомство з пацієнтом; спостереження та збір інформації; опис пацієнта); фаза діагностики; критерії діагностики за МКЗ-9 й МКЗ-10.

Потреби людини. Фактори, що впливають на потреби людини і засоби їх задоволення.

Загальне поняття про догляд. Види догляду: загальний та індивідуальний.

Визначення і формулювання проблем догляду, мета догляду; фаза планування: опис діяльності, яка повинна привести до реалізації мети догляду, складання плану догляду; фаза виконання догляду, оцінка і звіт за результатами догляду.

Документація в сестринській роботі. Термінологія. Функції документації. Опис сестринської допомоги хворому. Історія хвороби, яку складає медична сестра.

Діагноз, який встановлює медична сестра. Мета, оцінка діагнозу.

Обстеження хворого медичною сестрою. Мета обстеження. Методи обстеження. Процес і стадії обстеження пацієнта. Документація, рейтингові шкали.

Формування рішення. Медсестринська оцінка: визначення і мета оцінки; підходи до оцінки; фази оцінки.

Планування медсестринської допомоги. Визначення. Потреби. Складання плану з надання допомоги хворому. Мета і завдання догляду за пацієнтом. Визначення обсягу догляду за пацієнтом.

Виконання плану медсестринської допомоги. Координація догляду. Виконання заходів у контексті діяльності медичної сестри. Успішні або невдалі заходи. Вплив медичної сестри.

Оцінка результатів медсестринського обслуговування: види оцінок; оцінка результатів догляду за пацієнтом. Підсумкова оцінка. Реєстрація оцінок.

Поняття про спілкування (комунікацію). Вербальна і невербальна комунікація, їх види. Види та аспекти комунікативного послання. Терапевтична взаємодія при комунікації: вислуховування; візуальний контакт; міміка; пантоміміка; жести; взаємні позиції; якість голосу. Правила ефективного зворотного зв'язку. Використання комунікативних навичок в роботі медсестри.

Бесіда з хворим: відкриті й закриті питання, обмеження в розмові, використання питань в розмові; підтримка в розмові. Емпатія. Технологія проведення інтерв'ю та види інтерв'ю: терапевтичне, діагностичне, динамічне, недирективне, стандартне, напівстандартне. Вимоги щодо проведення інтерв'ю. Базова структура інтерв'ю: збір інформації, визначення проблеми пацієнта, розгляд альтернативних варіантів, структурування, узагальнення і перенесення рішення в повсякденне життя. Акценти в бесіді: на співрозмовнику і на головній темі; на проблемі пацієнта; на аспекті взаємодії з медперсоналом, з рідними, співробітниками та іншими особами; на соціальних і культуральних аспектах.

Навички спостереження. Одержання вербальної і невербальної інформації, протиріччя. Самоспостереження і цілісне спостереження (вияв функцій пацієнта, що збереглися).

Навички і стратегії впливу на пацієнта. Конфронтація і розвиток спілкування, допомога пацієнтові зрозуміти цінності й пріоритети. Нормалізація відношень з пацієнтом. Кризові і екстремальні ситуації, дії медсестри та методи втручання при таких ситуаціях.

Взаємовідношення між медичною сестрою і пацієнтом. Професійна поведінка. Професійний обов'язок. Обов'язки перед своїми колегами. Компетентність. Конфіденційність. Правдивість. Право пацієнта на особисте життя. Нагляд. Поведінка медичної сестри в процесі становлення взаємовідносин з пацієнтами.

Робочі групи. Групова динаміка. Малі групи. Теорії функціонування організацій. Проведення групової роботи.

Основні групи лікувальних препаратів, що застосовуються в психіатрії. Лікування депо-препаратами. Свідома згода пацієнта на лікування. Мета і переваги згоди на лікування. Здатність давати згоду. Переговори про укладення згоди на лікування. Оформлення згоди хворого на лікування. Лікування без згоди хворого.

Призначення лікувальних засобів (роль лікаря). Видача медикаментів (роль медичної сестри). Правильність видачі: придатність лікувальних засобів та обставини, при яких їх не видають. Реєстрація видачі медикаментів. Прийом лікувального препарату (роль хворого). Навчання (інструктаж) самостійному прийому лікувальних препаратів. Особливості прийому медикаментів. Зберігання, облік і витрачання медикаментів. Специфікація відповідальності медичної сестри. Юридичний аспект обліку лікарських засобів.

Види немедикаментозного лікування: психотерапія групова й індивідуальна, терапія мистецтвом, соціальна терапія, поведінкова терапія, психодрама, трудотерапія, психомоторна терапія та ін. Психологічні впливи.

Огляд сучасних досягнень в галузі психотерапії. Терапевтичне середовище. Терапевтичні групи. Проведення психотерапевтичних сеансів. Психотерапевтичні групи відділення. Атмосфера відділення. Позитивне підкріплення. Класифікація стимулів позитивного підкріплення. Первинні, вторинні і генералізовані стимули позитивного підкріплення. Позитивне підкріплення і діяльність медичних сестер. Техніка позбавлення позитивного підкріплення.

Мультидисциплінарна клінічна бригада. Історія розвитку. Професійні групи, види професійних груп. Відповідальність за сумісну практичну роботу. Лідерство. Міжособистісні відношення. Роль медичної сестри. Робота в мультидисциплінарній бригаді. Історія хвороби. Конфіденційність. Збереження інформації в межах мультидисциплінарної клінічної бригади.

Питання соціальної допомоги. Служби соціального забезпечення і добровільні організації. Опікунство. Робота з працевлаштування хворих. Сім'я як жива система. Структурний підхід до сімейних взаємовідносин. Спілкування в сім'ї і його порушення. Сімейна терапія. Сімейне консультування.

Медсестринська допомога в амбулаторних умовах. Клінічні і адміністративні питання допомоги паціє-

нтам. Організація роботи медичних сестер в амбулаторних умовах. Аналіз медсестринської допомоги. Планування.

Звітність. Особливі випадки роботи зі збудженими хворими та такими, що є небезпечними для них чи оточуючих. Документи і оснащення. Інформування хворих. Госпіталізація хворих.

Медсестринська допомога в стаціонарних умовах. Створення терапевтичного середовища і мікроклімату у відділенні. Організація лікувально-охоронного режиму у відділенні. Організація зайнятості пацієнтів у відділенні. Види лікувального режиму. Роль старшої медичної сестри. Спостереження і нагляд за хворими. Види і навички спостереження. Організація роботи медичних сестер в лікарні, відділенні. Аналіз медсестринської допомоги. Планування. Звітність.

Робота з хворими, які становлять небезпеку. Обстеження хворого при ймовірності проявів насильства в поведінці. Аналіз небезпечних інцидентів. Вербальний вплив. Бригадний підхід. Застосування фармакологічного впливу. Заходи запобігання насильству. Обґрунтований примус. Документація. Попередження проявів насильства. Створення відповідного оточення. Звіти медичних сестер під час передачі зміни.

Суть і методи кризового втручання. Поняття про індивідуальний конфлікт. Суть і етапи посередництва при конфліктах. Психологічні втручання. Медикаментозні (соматичні) втручання.

4. Медсестринська допомога особам з психічними розладами.

Шизофренія.

Психопатологія:

- типи перебігу шизофренії;
- форми шизофренії;
- фактори, що сприяють виникненню та розвитку шизофренії;
- симптоматологія.

Спостереження, опис, рапорт:

- зміна відчуття й сприймання (слухового й зорового);
- неефективна адаптація у житті;
- розлади процесів мислення (маячні розлади).

Комунікація:

- поведінкові розлади у хворих на шизофренію;
- дії та позиція медичної сестри;
- поведінка хворих з проявами насилля, що спрямоване на них або на інших осіб;
- вербальні і невербальні поведінкові особливості хворих з галюцинаторно-маячною, кататонічною симптоматикою.

Методична робота:

- складання плану догляду за хворими;
- визначення проблем пацієнта, цілей та заходів що до їх розв'язання.

Догляд:

- визначення обсягу догляду;
- втручання медсестри і його обґрунтування;
- сестринські діагнози і робота з ними;
- виконання призначень лікаря;
- аспекти терапії нейролептиками (показання, основні дії, протипоказання, побічні дії, нейролептичний синдром);
- корекція догляду;
- профілактика екстремальних ситуацій і дії медсестри при таких ситуаціях;
- інші види терапії, що застосовуються при шизофренії;
- оцінка результатів догляду.

Маніакально-депресивний психоз (МДП).

Психопатологія:

- фази МДП (депресивна, маніакальна);
- типи перебігу;
- депресивний і маніакальний синдроми.

Спостереження, опис, рапорт:

- хворі з депресивними розладами;
- хворі з маніакальними розладами.

Комунікація. Поведінкові особливості хворих у депресивному і маніакальному стані.

Методична робота:

- складання плану догляду;
- визначення проблем пацієнта, цілей і заходів що до їх розв'язання.

Догляд:

- визначення обсягу догляду залежно від стану пацієнта;
- втручання медсестри і його обґрунтування;
- сестринські діагнози, робота з ними;
- виконання призначень лікаря;

- аспекти терапії антидепресантами, солями літію (основна дія, показання, протипоказання, побічна дія, ускладнення);
- дії медичної сестри в кризових ситуаціях (суїцид та інш.);
- види терапій, що застосовуються при МДП;
- корекція догляду; оцінка результатів догляду.

Органічні психопатологічні синдроми і органічні психічні розлади.

Психопатологія :

- класифікація і клініка органічних психічних розладів;
- симптоматологія:
- деменція;
- амнестичний синдром;
- органічний маячний синдром;
- органічний галюциноз;
- органічний афективний синдром;
- органічний тривожний синдром;
- синдром органічних змін особистості;
- делірій;
- інтоксикації.

Спостереження, опис, рапорт.

Комунікації.

Поведінкові особливості хворих:

- з органічними психічними розладами;
- викликані вживанням психоактивних речовин;
- пов'язані з соматичними розладами або станами;
- фактори, що сприяють розвитку органічних розладів.

Методична робота:

- складання плану догляду за хворими з органічними психічними розладами;
- дії і позиція медичної сестри.

Догляд:

- визначення обсягу догляду залежно від стану пацієнта;
- втручання медсестри і його обґрунтування;
- сестринські діагнози і робота з ними;
- виконання призначень лікаря;
- медикаментозна терапія;
- особливості прийому медикаментів у хворих з органічними психічними розладами;
- дії медичної сестри в кризових ситуаціях і попередження кризових ситуацій;
- види терапій, що застосовуються при органічних психічних розладах;
- оцінка результатів догляду.

Невротичні розлади.

Психопатологія: загальна характеристика, клінічні варіанти, симптоматика, основні симптоми.

Спостереження, опис, рапорт:

- тривожно-фобічні розлади;
- генералізовані тривожні розлади;
- специфічні (ізолювані) фобії;
- інші тривожно-фобічні розлади;
- змішані тривожні і депресивні розлади;
- obsесивно-компульсивний розлад;
- гостра реакція на психотравму;
- розлад адаптації;
- дисоціативні розлади;
- соматоформні розлади;
- іпохондричні розлади.

Комунікації:

- поведінкові особливості хворих з тривожно-фобічними розладами;
- будівництво взаємовідносин медсестри з невротичними хворими.

Методична робота: складання плану догляду з урахуванням клінічної симптоматики.

Догляд:

- визначення обсягу догляду залежно від стану пацієнта;
- втручання медсестри і його обґрунтування;
- сестринські діагнози і робота з ними;
- виконання призначень лікаря, робота з групами хворих;
- медикаментозна терапія, транквілізатори;

- психотерапія і інші види терапії;
- оцінка і корекція результатів догляду.

Розлади особистості.

Психопатологія, специфічні розлади особистості, типи поведінки і стану:

- параноїдний розлад особистості;
- шизоїдний розлад особистості;
- змішаний та інші розлади особистості;
- емоційно-хиткий розлад особистості;
- істеричний розлад особистості;
- тривожний розлад особистості;
- розлад статевої ідентифікації.

Фактори, що сприяють розвитку.

Спостереження, опис, рапорт.

Комунікації: поведінкові особливості осіб з розладами особистості відповідно до класифікації МКЗ-10.

Методична робота:

- складання плану догляду пацієнтів з розладами поведінки;
- дії і стосунки медсестри з контингентом пацієнтів з розладами особистості

Догляд:

- визначення обсягу догляду залежно від стану пацієнта;
- втручання медсестри і його обґрунтування;
- основні сестринські діагнози у роботі з пацієнтами з розладами особистості;
- виконання призначень лікаря;
- соціальна спрямованість роботи медсестри з пацієнтами з розладами особистості;
- профілактика кризових і стресових ситуацій, робота з кризовими і стресовими ситуаціями у пацієнтів.

Види терапії, що застосовується при лікуванні розладів особистості.

Розумова відсталість.

Визначення, види розумової відсталості:

- легка розумова відсталість;
- помірна розумова відсталість;
- важка розумова відсталість.

Спостереження, опис, рапорт.

Комунікації: поведінкові особливості пацієнтів, значення вербального і невербального спілкування для пацієнтів з розумовою відсталістю.

Методична робота:

- складання плану догляду;
- мета догляду;
- складання плану соціальної компенсації пацієнта.

Догляд:

- визначення плану догляду залежно від стану пацієнта;
- сестринські діагнози, робота з ними;
- соціальна адаптація пацієнта в життєвому середовищі;
- робота медсестри з групами хворих;
- робота медсестри з рідними хворих;
- робота медсестри в групах самопідтримки;
- трудотерапія, інші види терапій.

5. Невідкладна медична допомога.

5.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

5.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

5.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

5.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

5.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

6. Планування сім'ї.

6.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

6.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки.

Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

- 6.3.** Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років . Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

7. Інфекційний контроль.

- 7.1.** Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 7.2.** Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 7.3.** На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

8. Тестування в медицині.

- 8.1.** Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
- 8.2.** Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Нервові та психічні хвороби», З.Н. Драчева. Вища школа, 1993 р.,
2. [«Психіатрія»](#), Гавенко В.Л. Київ- -Медицина. 2015.
3. «Медсестринство в наркології і психіатрії», С.Ю.Сезін, А.М.Гончаренко. Медицина, 2009 р.
4. «Медсестринство в психіатрії», О.С.Чабан. Укрмедкнига, 2001 р.
5. «Медсестринство в неврології», С.І. Шкробот. Укрмедкнига, 2003 р.
6. «Психіатрія», Ш.Вудс. Пітер, 1998 р.

**24. АНЕСТЕЗИОЛОГІЯ ТА РЕАНІМАТОЛОГІЯ
(ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР-АНЕСТЕЗІСТОК ВІДДІЛЕНЬ АНЕСТЕЗИОЛОГІЇ
ТА РЕАНІМАТОЛОГІЇ)**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою підвищення кваліфікації є ознайомлення з новими досягненнями в анестезіології та реанімації, вивчення і оволодіння новою медичною технікою, методик анестезіологічного захисту хворого під час операції, методів інтенсивної терапії, реанімації та догляду за хворими.

Для підвищення кваліфікації приймаються медсестри-анестезістки та палатні медсестри із стажем роботи по спеціальності не менше п'яти років, які раніше пройшли підготовку на курсах спеціалізації.

Програма складається з основних розділів анестезіології та реанімації виходячи з того, що медсестри-анестезістки працюють здебільшого в операційних відділеннях, а лікування, нагляд та догляд за хворими в палатах реанімації виконують палатні медсестри.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Інфекційного контролю», «Планування сім'ї».

Навчання складається з теоретичних і практичних занять. Тривалість навчання - 1 місяць (144 години).

В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Анестезіологія і реанімація.	94	30	64	
1.2.1.	Організація та оснащення відділень анестезіології-реанімації.	14	4	10	
1.2.2.	Клінічна фізіологія в анестезіології-реанімації.	2	2	—	
1.2.3.	Загальні питання анестезіології.	22	6	16	
1.2.4.	Анестезіологія окремих важливих ділянок організму.	22	6	16	
1.2.5.	Загальна реанімація.	6	2	4	
1.2.6.	Реанімація та інтенсивна терапія при деяких патологічних станах.	28	10	18	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	—	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	—	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	58	82	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Організація та оснащення відділень анестезіології-реанімації.

2.1. Принципи організації відділень анестезіології-реанімації. Деонтологічні та правові питання анестезіології-реанімації.

Основні питання. Діючі накази по організації відділень анестезіології з палатами реанімації та інтенсивної терапії. Особливості взаємовідносин персоналу відділень анестезіології, палат реанімації з хворими, персоналом інших відділень. Юридичні питання в анестезіології-реанімації.

2.2. Оснащення, організація праці в відділеннях анестезіології-реанімації.

- 2.2.1.** Прилади та інструменти, що використовуються в анестезіології -реаніматології.
Основні питання. Будова наркозних апаратів, що випущені та використовуються на протязі останніх п'яти років (основні вузли, анестетики, способи дозування, контури наркозу). Підготовка до роботи, контроль на протязі використання.
Апарати штучної вентиляції легенів /ШВЛ/, що випущені та використовуються на протязі останніх п'яти років / класифікація, будова, підготовка до роботи, контроль на протязі використання/. Дозатори ліків, апарати зондового харчування /підготовка до роботи, нагляд на протязі використання/.
- 2.2.2.** Моніторний контроль в анестезіології-реаніматології.
Основні питання. Принципи моніторного контролю. Серцево-судинні (кардіомонітори, пульсотахометри, апарати контролю кров'яного тиску), дихальні (вентилометри, моновакулометри, газоаналізатори) монітори: підготовка до роботи, контроль на протязі використання.
- 2.2.3.** Ведення документації в анестезіології-реаніматології.
Основні питання. види облікової, звітної документації. Юридичне значення документації. Правила заповнення документів /листки нагляду, наркозні карти, листки призначення наркотичних засобів та ін./.
- 2.2.4.** Лабораторна експрес-діагностика.
Основні питання. Значення експрес-діагностики. Правила взяття для аналізів крові, сечі спинномозкової рідини та ін. при різноманітних захворюваннях та станах.
- 2.2.5.** Санітарно-епідеміологічний режим у відділеннях анестезіології, палатах реанімації та інтенсивної терапії.
Основні питання. Діючи накази по забезпеченню санітарно-епідеміологічного режиму. Правила обробки та знезараження апаратів та інструментів, апаратів ШВЛ. Вентиляція використання кварцевих ламп, обробка приміщень. Правила виконання маніпуляцій при контакті з кров'ю, профілактика вірусного гепатиту, СНІДу.
- 2.2.6.** Техніка безпеки в операційних, палатах реанімації та інтенсивної терапії.
Основні питання. Фактори, що викликають ураження медичного персоналу: електричний струм, вибухонебезпечні газові суміші, кисень, прилади підвищеного тиску. Правила роботи з балонами, електроприладами. Перша допомога при ураженні електричним струмом, опіках.

3. Клінічна фізіологія в анестезіології-реаніматології.

Основні питання. Клінічна фізіологія болю. Класифікація методів знеболення. Фізіологія газообміну. Гіпоксія, гіперкапінія: клінічна картина. Анатомо-фізіологічна класифікація серцево-судинної системи. Основні показники діяльності серцево-судинної системи. Дезінтоксикаційна функція печінки. Концентраційно-видільна функція нирок.

4. Загальні питання анестезіології.

- 4.1.** Клінічна фармакологія в анестезіології.
Основні питання. Фармакологія лікувальних засобів, що випущені і використовуються на протязі останніх 5-7 років: міорелаксанти, анагететики, симпатолітики, центральні аналептики, холінолітики, нейролептики, антихолінестеразні. Дія їх на органи та системи організму, шляхи і правила введення; тривалість дії, побічна дія, ускладнення, форми випуску.
- 4.2.** Підготовка хворих до наркозу.
Основні питання. Психологічна, фармакологічна, загальна підготовка. Фармакологія транквілізаторів, антигістамінних, снотворних. Правила виконання медикаментозної підготовки.
- 4.3.** Методика та техніка анестезіологічного забезпечення операцій.
- 4.3.1.** Багатокомпонентна загальна анестезія.
Основні питання. компоненти загальної анестезії, характеристика: наркоз, аналгезія, нейровегетативний захист, міорелаксація, підтримування газообміну, регуляція обміну речовин.
- 4.3.2.** Контроль за станом хворого під час наркозу.
Основні питання. Контроль за клінічними даними /показники глибини наркозу/ лабораторний контроль, його необхідність, правила взяття аналізів.
- 4.3.3.** Небезпека та ускладнення під час наркозу.
Основні питання. Ускладнення з боку дихальної системи: аспірація /під час блювоти та регургітація, ларінгоспазм, бронхіолоспазм, ателектаз-клінічна картина, попередження, лікування. Ускладнення з боку серцево-судинної системи: гіпертензія, гіпотензія, включаючи поступальні реакції, порушення ритму серця, анафілактичний шок під наркозом, емболії-клінічна картина, попередження, лікування. Ускладнення з боку нервової системи: коми, набряк мозку, ураження периферичних нервів, пролежні-клінічна картина, попередження, лікування.
- 4.4.** Методика та техніка регіональної анестезії.
Основні питання. Поняття про регіональну анестезію. Місцеве знеболення в комбінованому наркозі. Методика, набір необхідних інструментів, клінічна картина, ускладнення спинномозкової та перідуральної анестезії.

5. Анестезіологія окремих важливих ділянок організму.

5.1. Невідкладна анестезіологія.

Основні питання. Особливості анестезіологічного забезпечення при перитоніті, панкреатиті, (проблеми

повного шлунку, інтоксикації, порушенні геодинаміки, дихання та ін.).

5.2. Анестезіологічне забезпечення у деяких хірургічних ділянках.

Основні питання. Анестезіологічне забезпечення в щелепно-лицевій хірургії. Особливості наркозу при неможливості відкриття рота, при гнійних процесах в ротовій порожнині, при операціях в ротовій порожнині, включаючи інкубацію трахеї через ніс.

Анестезіологічне забезпечення в нейрохірургії. Особливості наркозу при травмі головного мозку, набряку мозку / вибір анестетиків, керована гіпотензія, особливості штучної вентиляції легенів/; особливості наркозу при переломах хребта.

Анестезіологічне забезпечення в торакальній хірургії. Особливості наркозу при пораненнях серця / невідкладність інкубації трахеї, готовність до зворотнього переливання крові, необхідність вливання в декілька вен та ін./ . Особливості наркозу при пораненнях легенів/ небезпека напруженого пневмотораксу, великої крововтрати та ін./.

5.3. Анестезіологія в акушерстві.

Основні питання. Наркоз при кесаревому розтині, матковій кровотечі. Клінічна картина, запобігання та лікування ускладнень: синдром Мендельсона, нижньої порожнинної вени, емболії навколоплідними водами.

5.4. Анестезіологія в педіатрії.

Основні питання. Особливості дозування медикаментів, особливості проведення наркозу/ методи, контури, запобігання ускладнень: гіперкапнії, набряку гортані та ін.

6. Загальна реаніματοлогія.

6.1. Термінальні стани та серцево-легенево-мозкова реанімація.

Основні питання. Закономірність припинення діяльності мозку, серцево-судинної, дихальної систем. Поняття про клінічну, біологічну смерть. Первинна, долікарняна реанімація: діагностика смерті, методика експіраторних методів штучної вентиляції легенів, методика масажу серця, контроль за правильністю реанімаційних заходів, критерії ефективності. Госпітальний етап реанімації: контроль ЕКГ, методи ШВЛ, медикаментозна терапія, дефібриляції / будова дефібрилятора та порядок користування ним/. Запобігання та лікування гіпоксичного ураження мозку.

6.2. Загальні принципи трансфузійної терапії та парентерального харчування.

Основні питання. Класифікація трансфузійних розчинів, правила вливання /покази, швидкість, обсяги, побічна дія, ускладнення/. Основи обліку речовин. Розчини для парентерального харчування, правила вливання. Шляхи введення / підготовка до катетеризації кровоносних судин, догляд за катетерами, запобігання ускладнень./

7. Реанімація та інтенсивна терапія при деяких патологічних станах.

7.1. Гостра серцева-судина недостатність.

Основні питання. Види судинної недостатності: клінічна картина, запобігання. Гостра серцева недостатність: види, причини, клінічна картина набряку легенів, аритмічного колапсу, кардіогенного шоку, інтенсивна терапія.

7.2. Гостра дихальна недостатність та штучна вентиляція легенів.

Основні питання. Поняття про гостру дихальну недостатність, класифікація, клінічна картина, інструментальна діагностика. Інтенсивна терапія, забезпечення прохідності дихальних шляхів / включаючи нагляд за трахеостомаю/, забезпечення вентиляції легенів; киснева терапія, санація трахеобронхіального дерева, аерозольна терапія та ін.

Штучна вентиляція легенів: поняття, покази, методика ШВЛ/ режими, адаптація хворого до ШВЛ, ускладнення, запобігання їх, способи переведення хворих на самостійне дихання/.

7.3. Інтенсивна терапія при шоках.

Основні питання. Класифікація, загальна характеристика шоків, клінічна картина/ значення величини кров'яного тиску; пульсу, діурезу, центрального венозного тиску, температура тіла та ін./.

Інтенсивна терапія при анафілактичному травматичному, геморагічному, бактеріотоксичному шоках/. Клінічна картина, особливості догляду за хворими, інтенсивна терапія. Особливості проведення наркозу при шоках.

7.4. Інтенсивна терапія при гострій нирковій недостатності.

Основні питання. Поняття про ниркову недостатність, клінічна картина, особливості догляду за хворими/ врахування водного балансу, особливості дієти, обсяги інфузійної терапії та ін./, інтенсивна терапія/ поняття про гемодіаліз, ультрафільтрацію/. Особливості наркозу при гострій нирковій недостатності.

7.5. Інтенсивна терапія при гострій печінковій недостатності.

Основні питання. Поняття про печінкову недостатність, причини, клінічна картина, особливості догляду за хворими, інтенсивна терапія/ поняття про гемосорбцію, плазмофорез, лімфосорбцію/. Особливості наркозу при гострій печінковій недостатності

7.6. Інтенсивна терапія при гострих отруєннях.

Основні питання. Загальні принципи лікування отруєнь/ виділення отруту, які не всмоктались в місці їх проникнення в організм, антидотна терапія, виділення отруту, які проникли в кров та тканини, симптоматичне лікування/. Патогенез, клінічна картина, інтенсивне лікування та догляд за хворими при отруєнні чадним газом, фосфорорганічними речовинами, снотворними ліками, деструктивними засобами.

7.7. Реанімація та інтенсивна терапія в педіатрії.

Основні питання. Реанімація новонароджених /особливості методики, медикаментозне лікування, особливості дозування ліків, апаратура та інструменти/. Інтенсивна терапія при невідкладних станах: стеноз гортані, гіпертермія, судорожний синдром, коматозний стан, особливості догляду за хворими/ врахування фізіологічних втрат, ваги, артеріального тиску, пульсу, дихання та ін.

8. Невідкладна медична допомога.

- 8.1.** Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.
- 8.2.** Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.
- 8.3.** Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.
- 8.4.** Невідкладна медична допомога при травмах.
- 8.5.** Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

9. Планування сім'ї.

- 9.1.** Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.
- 9.2.** Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.
- 9.3.** Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років . Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

10. Інфекційний контроль.

- 10.1.** Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 10.2.** Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 10.3.** На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

11. Тестування в медицині.

- 11.1.** Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
- 11.2.** Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Справочник по анестезиологии и реаниматологии», А.А. Бунятян. М.: Медицина, 1992.
2. [«Анестезіологія, реанімація та інтенсивна терапія невідкладних станів»](#), І.Л. Басенко. Суми - Університетська книга. 2017.
3. «Анафилактические реакции при анестезии и интенсивной терапии». М: Медицина, 1990 .
4. «Анестезіологія і реаніматологія», Приходько О.О. Київ – Медицина. 2014.
5. «Основи реаніматології» Палій Л.В. Київ – Медицина. 2006.
6. «Реаніматологія та інтенсивна терапія», Чепкий Л.П. Київ – Здоров'я. 1994

25. ГІНЕКОЛОГІЯ

(ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ГІНЕКОЛОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ І КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розвиток гінекології на сучасному етапі характеризується зростаючим медико-соціальним значенням, що є одним з важливих напрямків розвитку клінічної медицини.

Розвиток науки дозволяє з нових позицій розглядати етіологію і патогенез гінекологічних захворювань, фізіологічні і патологічні зміни в репродуктивній системі жінки. Впроваджені в практику нові методи обстеження і лікування: визначення вмісту гормонів в крові, плазмі і інших біологічних рідинах, ультразвукове сканування, гістероскопія, діагностична і хірургічна лапароскопія дозволяє удосконалити старі і розробити нові підходи до діагностики і лікування гінекологічних захворювань.

Розвиток імунології, мікробіології, вірусології розширює наші знання про запальні захворювання жіночих статевих органів, їх діагностику, лікування і профілактику

Розширились можливості лікувати консервативним шляхом багато захворювань, які раніше лікувались тільки оперативно. Медсестри гінекологічних відділень знайомляться з принципами організації гінекологічної допомоги, сучасними методами діагностики гінекологічних захворювань, консервативними і хірургічними методами лікування в гінекології, догляду за гінекологічними хворими.

Заняття з медсестрами гінекологічних відділень проводять досвідчені лікарі з першою і вищою кваліфікаційною категорією. На заняттях викладається теоретичний матеріал в доступній формі, широко і повно освітлюється кожна тема, включаючи вирішення ситуаційних задач.

На семінарах здобувачі освіти оволодівають всіма необхідними теоретичними знаннями і практичними навиками, які потрібні для роботи в гінекологічному відділенні. Аналізуються конкретні клінічні приклади, розбираються помилки при веденні того чи іншого випадку, здобувачі освіти вчаться правильно вести аналогічні випадки на практиці.

На основі розбору клінічних прикладів, викладач висвітлює, сучасні погляди на кожне питання, пояснює помилки, які найчастіше зустрічаються в гінекологічній практиці. Підбираються тематичні хворі, здобувачі освіти знайомляться з історіями хвороби, методами діагностики і лікування.

На заняття готують відповідні унаочнення: таблиці, діапозитиви, рисунки і ін., підбирають відповідну літературу для кожної теми.

Термін навчання – 1 місяць з відривом від виробництва. Здобувачі освіти проходять заняття з планування сім'ї, невідкладної медичної допомоги, інфекційного контролю. Після закінчення навчання здобувачі освіти складають іспит.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	Анатомія і фізіологія жіночих статевих органів.	4	2	2	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
2.2.	Гінекологія.	90	36	54	
2.2.1.	Організація гінекологічної допомоги в Україні. Обстеження гінекологічних хворих.	4	2	2	
2.2.2.	Вади розвитку і аномалії положення матки.	4	2	2	
2.2.3.	Сучасні методи обстеження в гінекології: рентгенологічні і ендоскопічні методи обстеження.	4	2	2	
2.2.4.	Нормальний менструальний цикл у жінки. Гормональна регуляція менструального циклу.	4	2	2	
2.2.5.	Порушення менструальної функції.	4	2	2	
2.2.6.	Запальні захворювання жіночих статевих органів неспецифічної етіології.	4	2	2	
2.2.7.	Запальні захворювання жіночих статевих органів специфічної етіології.	4	2	2	
2.2.8.	Доброякісні пухлини матки.	4	2	2	
2.2.9.	Кісти і кістоми яєчника.	3	1	2	
2.2.10.	Ендометріоз жіночих статевих органів.	3	1	2	
2.2.11.	Передракові процеси зовнішніх статевих органів і шийки матки.	3	1	2	
2.2.12.	Передракові процеси тіла матки.	3	1	2	
2.2.13.	Передракові процеси маткових труб і яєчників.	4	2	2	
2.2.14.	Злоякісні захворювання зовнішніх статевих органів і шийки матки.	4	2	2	

2.2.15.	Злоякісні захворювання тіла матки і яєчників.	4	2	2	
2.2.16.	Пухлини трофобласту: міхурцевий занесок і хоріонепітеліома.	4	2	2	
2.2.17.	Консервативні методи лікування в гінекології. Догляд за гінекологічними хворими.	8	2	6	
2.2.18.	Хірургічні втручання при вагітності малого терміну. Аборт і його ускладнення.	8	2	6	
2.2.19.	Хірургічні методи лікування гінекологічних хворих. Догляд за післяопераційними хворими.	8	2	6	
2.2.20.	Невідкладні стани в акушерстві і гінекології.	6	2	4	
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	66	74	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Організація гінекологічної допомоги в Україні. Обстеження гінекологічних хворих.

Принципи організації гінекологічної допомоги в Україні. Сучасний етап гінекологічної допомоги.

Структура гінекологічного стаціонару і вид допомоги, яка надається в ньому. Спеціалізовані гінекологічні відділення. Зв'язок гінекологічного стаціонару з іншими відділеннями: пологовим, хірургічним, урологічним.

Єдність акушерської і гінекологічної допомоги. Санпросвітрова робота в гінекологічному стаціонарі. Ведення медичної документації в гінекологічному стаціонарі.

Обстеження гінекологічних хворих. Основні скарги хворої. Болі і їх характер, порушення загального стану, білі, кровотеча, порушення функції сусідніх органів.

Розвиток основного захворювання: перші симптоми, їх зв'язок з менструальною і генеративною функцією.

Порушення менструальної, дітородної і секреторної функцій.

Порушення менструальної функції: аменорея, гіпоменструальний синдром, менорагія, метрорагія, дисфункціональні маткові кровотечі, альгодисменорея.

Порушення дітородної функції: кількість вагітностей в анамнезі і їх закінчення, первинне або вторинне непліддя в анамнезі.

Порушення секреторної функції: білі і їх характеристика.

Порушення функцій сусідніх органів: почастішання, затримка і нетримання сечі, різі при сечовипусканні. Розлад функції кишечника: запори, проноси, нетримання газів, кровотечі з прямої кишки і ін.

Об'єктивне обстеження: огляд зовнішніх статевих органів, огляд шийки матки в дзеркалах, бімануальне дослідження.

Додаткові методи обстеження: метросальпінгографія, рентгенограма черепа(турецького сідла), гістероскопія, лапароскопія, ультразвукове сканування і ін.

3. Анатомія і фізіологія жіночих статевих органів.

Основні типи будови тіла жінки. Чоловічий і євнухійний тип будови тіла.

Стан шкіри і шкірних покривів.

Молочні залози – частина репродуктивної функції жінки. Зміни в молочних залозах і відповідні зміни в статевих органах залежно від фаз менструального циклу.

Будова статевих органів жінки: зовнішніх статевих органів, піхви, матки і додатків(маткових труб і яєчників). Фізіологічні зміни в статевих органах жінки.

4. Вади розвитку і аномалії положення матки.

Аномалії положення статевих органів жінки. Причини неправильних положень статевих органів.

Зміщення матки в період зрілості і пов'язані з ним зміщення маткових труб і яєчників. Патологічні положення матки: гіперантефлексія, гіперретрофлексія матки, структурні і функціональні зміни при них.

Елонгація шийки матки. Опущення і випадіння стінок піхви, матки і додатків, ступені опущення.

Етіологія і патогенез аномалій і патологічних положень матки. Діагностика. Методи корекції аномалій положень матки. Методи лікування опущення і випадіння статевих органів жінки.

Поняття про гермафродитизм. Жіночий і чоловічий псевдогермафродитизм. Етіологія. Патогенез. Діагностика. Методи корекції.

5. Сучасні методи обстеження в гінекології: рентгенологічні і ендоскопічні методи обстеження.

Рентгенологічні методи обстеження: метросальпінгографія; біконтрастна гінекографія, рентгенографія черепа(турецького сідла), комп'ютерна томографія.

Ендоскопічні методи обстеження: кольпоскопія, гістероскопія, діагностична і хірургічна лапароскопія, кульдоскопія.

Ультразвукове сканування матки і додатків.

Цитологічне дослідження аспірату з порожнини матки, патогістологічне дослідження.

Методи обстеження молочних залоз: ультразвукове сканування і мамографія.

Покази для додаткових методів обстеження гінекологічних хворих. Умови і техніка виконання спеціальних методів обстеження. Можливі ускладнення при проведенні рентгенологічних і ендоскопічних методів обстеження.

Лікування і профілактика ускладнень, пов'язаних з проведенням рентгенологічних і ендоскопічних методів обстеження.

6. Нормальний менструальний цикл у жінки. Гормональна регуляція менструального циклу.

Нормальний менструальний цикл жінки: фази менструального циклу. Участь статевих і гонадотропних гормонів у регуляції менструального циклу жінки.

Рілізінг-фактор 1 і рілізінг-фактор 2, їх роль в регуляції менструального циклу.

Гормони гіпофіза: фолікулостимулюючий і лютеротропний гормони, їх роль у регуляції менструального циклу у жінки. Пролактін і його вплив на організм жінки.

Статеві гормони. Жіночі статеві гормони: естрогени і прогестерон. Чоловічі статеві гормони - андрогени. їх роль в регуляції менструального циклу.

Зв'язок загального стану організму з фазами менструального циклу. Циклічні зміни в матці і яєчниках. Циркадні(добові) ритми гормонів.

Вплив умов зовнішнього середовища (хімічних, термічних факторів і ін.) на менструальний цикл у жінки.

7. Порушення менструального циклу.

Порушення менструального циклу в різні вікові періоди життя жінки: ювенільні маткові кровотечі, порушення менструальної функції в репродуктивному періоді, клімактеричні розлади менструальної функції.

Ювенільні маткові кровотечі: етіологія, патогенез, діагностика, клініка.

Порушення менструальної функції в репродуктивному періоді: аменорея, гіпоменструальний синдром, гіперменструальний синдром, альгодисменорея.

Гіпоменструальний синдром: олігоменорея, опсоменорея, гіпоменорея.

Гіперменструальний синдром; метрорагія, менорагія, поліменорея, пройоменорея.

Порушення менструальної функції в клімактеричному періоді: дисфункціональні маткові кровотечі.

Діагностика порушень менструального циклу. Клініка. Тести функціональної діагностики.

Основні принципи лікування ювенільних кровотеч, порушень менструального циклу в репродуктивному періоді, рохтадів менструальної функції в клімактеричному періоді. Циклічна гормональна терапія.

Тести функціональної діагностики: базальна температура, симптоми "зрчка" і "папоротника", симптом натягнення шийкового сліпу, кольпоцитологія.

8. Запальні захворювання жіночих статевих органів неспецифічної етіології.

Етіологія неспецифічних запальних процесів геніталій. Збудники захворювань. Шляхи поширення інфекції в організмі. Класифікація запальних процесів жіночих статевих органів.

Кольпіт. Діагностика, клініка гострого і хронічного кольпіту. Сучасні методи лікування і профілактики кольпіту.

Ендоцервіцит шийки матки: гострий і хронічний. Діагностика, клініка, лікування і профілактика.

Запальні процеси матки неспецифічної етіології: ендометрит, ендоміометрит. Діагностика, клінічна картина гострого і хронічного ендометриту і ендоміометриту матки. Сучасні погляди на лікування даної патології.

Сальпінгоофорит (аднексит): гострий, хронічний. Сучасні методи діагностики, клінічна картина. Лікування гострого і хронічного сальпінгоофориту і пов'язаного з ним неплоддя.

Параметрит: гострий, хронічний. Діагностика, клініка, лікування і профілактика.

Пельвеоперитоніт. Діагностика. Особливості клінічної картини.

Основні принципи лікування пельвеоперитоніту. Антибіотикотерапія і сульфаніламідні препарати в комплексному лікуванні запальних процесів жіночих статевих органів. Фізіотерапевтичні методи лікування.

Асимптомні і стерті форми запальних процесів геніталій неспецифічної етіології.

Санаторно-курортне лікування хворих з запальними процесами жіночих статевих органів. Реабілітація

хворих після перенесених запальних процесів геніталій.

Профілактика Запальних процесів жіночих статевих органів.

9. Запальні захворювання жіночих статевих органів специфічної етіології.

Запальні захворювання жіночих статевих органів специфічної етіології. Збудники захворювань. Шляхи поширення інфекції в організмі.

Трихомоніаз жіночих статевих органів. Діагностика, клініка гострого і хронічного трихомоніазу. Сучасні погляди на лікування трихомоніазу, загальне і місцеве лікування, лікування партнера. Критерії виліковності, профілактика трихомоніазу.

Гонорея. Збудник гонореї. Шляхи поширення гонорейної інфекції в організмі, шляхи передачі інфекції. Діагностика. Свіжа гонорея. Клініка гострої і хронічної гонореї.

Основні методи лікування гонореї. Загальне і місцеве лікування, лікування партнера. Критерії виліковності гонорейної інфекції. Профілактика гонореї.

Хламідіоз статевих органів жінки. Етіологія, патогенез, методи діагностики, клініка. Основні принципи лікування і профілактики хламідіозу в організмі.

Мікоплазмова інфекція в організмі. Діагностика, клініка, сучасні методи лікування і профілактики.

Токсоплазмоз: вроджений і набутий. Діагностика, клініка, лікування. Реакція зв'язування комплекменту, внутрішньошкірна проба, їх оцінка.

Туберкульоз жіночих статевих органів. Етіологія і патогенез туберкульозу. Шляхи поширення мікобактерій туберкульозу в організмі. Діагностика генітального туберкульозу, специфічні реакції на туберкульоз.

Особливості клінічної картини, зв'язок туберкульозу геніталій з непліддям у жінки. Сучасні методи лікування, профілактика туберкульозу жіночих статевих органів.

10. Доброякісні пухлини матки.

Міома матки. Етіологія. Патогенез. Класифікація міом матки за локалізацією.

Діагностика міом матки. Клініка міом матки. Симптомна, швидкоростуча міома матки. Ускладнення при міомі матки: некроз міоматозного вузла, порушення функції сусідніх органів.

Лікування міом матки: консервативне і хірургічне. Гормональна терапія при міомі матки. Покази до хірургічного лікування хворих з міомою матки.

Непліддя у хворих з міомою матки. Консервативна міомектомія у комплексному лікуванні хворих з непліддям і міомою матки.

Міома матки і вагітність. Протікання вагітності у хворих, з міомою матки. Вплив вагітності на міому матки.

11. Кісти і кістоми яєчника.

Класифікація пухлин яєчника. Кісти і кістоми яєчника.

Доброякісні(прості) кісти яєчника: фолікулярна, лютеїнова, ендометріюїдна(шоколадна), параоваріальна. Проліферуючі пухлини яєчника(кістоми): серозна(цілоепітеліальна), сосочкова(папілярна), псевдомуцинозна, псевдоміксома

Пухлини з зародкових тканин(листоків): тератома, дермоїдна кіста, струма яєчника.

Гормонопродукуючі пухлини яєчника: текома, фемінізуюча пухлина, андробластома, пухлина Бренера.

Герміногенні пухлини яєчника.

Діагностика, клініка кіст і кістом яєчника. Сучасні погляди на лікування пухлин яєчника.

Інші доброякісні пухлини жіночих статевих органів: кіста бертолінієвої залози гартнерового ходу, папілома і гемангіома піхви і ін. Діагностика, клініка, лікування.

12. Ендометріоз.

Етіологія і патогенез ендометріозу. Особливості ендометріозу і його значення в патології жіночого організму. Генітальний і екстрагенітальний ендометріоз.

Діагностика ендометріозу. Особливості клінічної картини хворих з ендометріозом. Лікування хворих ендометріозом: протизапальна, розсмоктуюча, гормональна терапія, хірургічні методи лікування.

Поєднання ендометріозу з іншими захворюваннями: запальними процесами геніталій, міомою матки, непліддям.

Протікання ендометріозу після штучного і самовільного переривання вагітності, після пологів.

13. Передракові процеси зовнішніх статевих органів і шийки матки.

Сучасні погляди на передракові захворювання жіночих статевих органів.

Передракові захворювання зовнішніх статевих органів: лейкоплакія і крауроз вульви.

Передракові захворювання шийки матки, ерозія, лейкоплакія, дисплазія, еритроплакія шийки матки.

14. Передракові прониеси тіла матки.

Передракові захворювання тіла матки: залозиста, залозисто-кістозна і аденоматозна гіперплазія ендометрію, поліпоз ендометрію.

Швидкоростуча міома матки. Діагностика, клініка. Сучасні погляди на лікування.

15. Передракові прониеси маткових труб і яєчників.

Передракові захворювання маткових труб: тривалі хронічні сальпінгіти, які не піддаються лікуванню.

Передракові захворювання яєчників: кістома яєчника.

16. Злоякісні захворювання зовнішніх статевих органів і шийки матки.

Злоякісні захворювання жіночих статевих органів. Рак зовнішніх статевих органів, рак і саркома піхви. Діагностика, класифікація, клініка, сучасні методи лікування.

Рак шийки матки. Діагностика, класифікація, клінічна картина. Рак шийки матки і вагітність Сучасні погляди на лікування даної патології.

17. Злоякісні захворювання тіла матки і яєчників.

Рак тіла матки. Діагностика, класифікація, клініка, сучасні методи лікування. Роль гормональної терапії в лікуванні раку тіла матки.

Рак яєчників. Особливості діагностики раку яєчників. Класифікація, клініка, сучасні методи лікування раку яєчників.

18. Пухлини трофобласту: міхурцевий занесок і хоріонепітеліома.

Сучасні погляди на пухлини трофобласту: міхурцевий занесок і хоріонепітеліому. Патогенез, діагностика, клінічна картина. Хіміотерапевтичне, променеве, гормональне і хірургічне лікування раку жіночих статевих органів.

Своєчасне лікування передракових захворювань як метод профілактики раку жіночих статевих органів.

19. Консервативні методи лікування в гінекології. Догляд за гінекологічними хворими.

Консервативні методи лікування на сучасному етапі: протизапальна, гормональна, розсмоктуюча терапія, місцеве лікування, фізіотерапевтичні методи лікування.

Протизапальна терапія: антибактеріальна терапія, терапія сульфаніламідними препаратами, десенсибілізуюча терапія, вітамінотерапія. місцеве лікування: ванночки, спринцювання, інстиляції цервікального каналу, введення тампонів з лікарськими речовинами і свічок в заднє склепіння піхви, введення лікувальних свічок в пряму кишку.

Гормональна терапія: лікування препаратами прогестеронового ряду, циклічна гормональна терапія, лікування синтетичними прогестинами, андрогенами.

Розсмоктуюча терапія, біостимулятори в комплексному лікуванні запальних процесів жіночих статевих органів.

Препарати, які впливають на імунітет – імункоректори і імунотулятори.

Фізіотерапевтичні методи лікування: електрофорез на низ живота, ультразвук, ендоназальний електрофорез, УФО, озокеритотерапія, парафінотерапія.

Санаторно-курортне лікування: лікувальні грязі, мацеста, «хвойні», «радонові» і «жемчужні» ванни.

20. Хірургічне втручання при вагітності малого терміну. Аборт і його ускладнення.

Визначення аборт. Ранній і пізній аборт. Артифіціальний (штучний) і самовільний аборт. Аборт, до не відбувся, шийковий аборт. Позалікарняний і інфікований аборт.

Штучний аборт: міні-аборт, артифіціальний аборт, методи їх проведення.

Можливі ускладнення аборт: перфорація матки; перфорація, ускладнена пораненням сусідніх органів; запальні процеси після операції аборт, кровотеча. Геморагічний шок, ступені шоку. ДВЗ-синдром в гінекології.

Консервативні і хірургічні методи лікування ускладнень аборт. Покази до оперативного лікування ускладнень аборт.

Самовільний аборт. Причини самовільного переривання вагітності: інфантилізм, ендокринні порушення, гострі і хронічні інфекції, екстрагенітальна патологія та ін.

Діагностика, клініка самовільного переривання вагітності. Стадії самовільного аборт.

Лікування загрози переривання вагітності. Вишкрібання порожнини матки при "аборті в ходу", неповному самовільному аборті. Прогноз при різних стадіях самовільного переривання вагітності.

Профілактика самовільного переривання вагітності.

Аборт, що не відбувся. Діагностика, клініка, лікування

Шийковий аборт і єдина допомога при ньому – екстирпація матки.

Переривання вагітності за медичними показами. Основні захворювання, при яких показане переривання вагітності в терміні до 28 тижнів вагітності.

Методи переривання вагітності в пізньому терміні. Можливі ускладнення при перериванні вагітності в пізньому терміні. Лікування ускладнень, пов'язаних з пізнім перериванням вагітності.

21. Хірургічні методи лікування гінекологічних хворих. Догляд за післяопераційними хворими.

Основні методи хірургічного лікування гінекологічних хворих. Покази і протипокази до хірургічного лікування в гінекології.

Об'єм операції в залежності від віку хворої, ступеня анемії, супутніх захворювань. Радикальні оперативні втручання. Доступи оперативного втручання: через передню черевну стінку, через піхву.

Підготовка хворих до операції. Техніка основних гінекологічних операцій: видалення кісти яєчника, маткової труби, надпівкової ампутації матки, екстирпації матки.

Реконструктивно-пластичні операції на матці і додатках: консервативна міомектомія, пластичні операції на маткових трубах з проводу непліддя і позаматкової вагітності, пересадка маткової труби і яєчника.

Оперативні втручання при опущенні, випадінні стінок піхви і матки.

Можливі ускладнення оперативного втручання в гінекології: кровотеча, поранення сечового міхура або

кишечника, пошкодження сечоводів, післяопераційні свищі.

Особливості догляду за післяопераційними гінекологічними хворими. Протизапальна і гормональна терапія в післяопераційному періоді.

Реабілітація хворих після гінекологічних операцій.

22. Невідкладні стани в акушерстві і гінекології.

Розрив матки. Частота. Етіологія і патогенез. Фонові фактори, що обумовлюють розрив матки. Класифікація. Діагностика загрожуючого розриву матки і такого, що відбувся. Тактика при розриві матки. Виклик ургентної бригади.

Тромбоемболія легеневої артерії. Емболія навколоплідними водами. Повітряна емболія.

Невідкладні стани, які можуть бути обумовлені: кровотечами (неповний аборт, позаматкова вагітність, апоплексія яєчника); пухлинами статевих органів (перекрут ніжки кісти, розрив капсули кісти, некроз міоматозного вузла); запальними захворюваннями (тубооваріальна пухлина, піосальпінкс, піоовар, пельвеоперитоніт); ускладненнями, які виникають після проведених оперативних втручань (кровотеча, інфекція) і ін.

Анамнез, огляд і методи додаткового обстеження хворих з «гострим животом» в гінекології. Діагностика «гострого живота» в гінекології. Покази для хірургічного лікування хворих з "гострим животом".

Позаматкова вагітність. Етіологія, діагностика, диференціальна діагностика, клінічна картина. Консервативні і хірургічні методи лікування.

Апоплексія яєчника. Діагностика, клініка, сучасні погляди на лікування.

Перекрут ніжки пухлини яєчника. Діагностика, особливості клінічної картини, лікування.

Пельвеоперитоніт і перитоніт після внутрішньоматкових втручань (аборт, діагностичне вишкрібання порожнини матки). Діагностика, особливості клінічної картини. Сучасні методи лікування.

Диференціальна діагностика гінекологічних захворювань при "гострому животі" від хірургічної патології: апендициту, гострої непрохідності кишечника, перфоративної виразки шлунку і 12-ти палої кишки, гострого панкреатиту.

23. Невідкладна медична допомога.

23.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

23.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

23.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

23.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

23.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

24. Планування сім'ї.

24.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

24.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

24.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

25. Інфекційний контроль.

25.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

25.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

25.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

26. Тестування в медицині.

26.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

26.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Акушерство та гінекологія», А.В.Жарких. Здоров'я, 1994р.
2. «Гінекологія», Л.О.Мороз. Здоров'я, 2002р.

3. «Гінекологія», Загребіна В.О. Київ - Медицина. 1991.
4. [«Акушерство і гінекологія»](#), Запорожан В.М., Рожковська Н.М. Одеса – МУ. 2005.
5. [«Гінекологія»](#), Венцківський Б.М. Київ – Медицина. 2012.
6. «Акушерство», Л.О.Мороз. Здоров'я, 2006р.
7. «Невідкладні стани в акушерстві», І.Б. Назарова. Медицина, 2006р.
8. «Акушерство», С.В.Хміль. Укрмедичина, 2000р.
9. С.В.Хміль Гінекологія Укрмедичина, 2000р.
10. П.Жученко Акушерство. Здоров'я, 1995р.
11. Т.І.Хохліч Практикум з гінекології. Здоров'я, 2000р.
12. Н.М.Коновалова Сестринська справа в акушерстві та гінекології. Фенікс, 2000р.
13. С.В.Хміль та ін. Медсестринство в акушерстві. Укрмедкнига, 2000р.
14. С.В.Хміль та ін. Медсестринство в гінекології. Укрмедкнига, 2000р.
15. Г.А.Адамова, Р.В.Богатирьова Керівництво по плануванню сім'ї. Київ, 1999р.
16. В.К.Воронін Довідник акушерки. Чорномор'я, 1996р.
17. І.Б. Назарова Репродуктивне здоров'я та планування сім'ї. Медицина, 2000р.

**26. ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГІЯ
(ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ
І КАБІНЕТІВ)**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 4 тижні (144 години).

Навчання передбачає вивчення наступних розділів: цикл професійної та практичної підготовки, невідкладна медична допомога, інфекційний контроль. Розглядаються актуальні питання дерматовенерології, проводиться знайомство з новими методами діагностики, лікування і профілактики шкірних і венеричних хвороб. Розподіляються теми рефератів та надається банк тестів за спеціальністю. На практичних заняттях здобувачі освіти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми, знайомляться з тестами.

В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	Анатомія і фізіологія шкіри.	2	2	–	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
2.2.	Шкірні хвороби.	67	27	40	
2.2.1.	Етіологія. Патогенез і загальна симптоматика шкірних хвороб.	2	2	–	
2.2.2.	Загальні принципи лікування шкірних хвороб.	4	2	2	
2.2.3.	Піодермія.	4	2	2	
2.2.4.	Паразитарні хвороби.	4	2	2	
2.2.5.	Мікози.	4	2	2	
2.2.6.	Дерматити та екзема.	4	2	2	
2.2.7.	Нейродерміт. Кропивниця.	4	2	2	
2.2.8.	Професійні захворювання шкіри.	3	1	2	
2.2.9.	Псоріаз. Червоний плоский лишай.	4	2	2	
2.2.10.	Вірусні захворювання шкіри.	3	1	2	
2.2.11.	Туберкульоз шкіри. Лепра.	4	2	2	
2.2.12.	Колагенози (склеродермія, еритематоз, дерматомиозит)	3	1	2	
2.2.13.	Пухлини шкіри.	4	2	2	
2.2.14.	Хвороби сальних залоз та волосся.	3	1	2	
2.2.15.	Бульчаті дерматози.	3	1	2	
2.2.16.	Васкуліти.	3	1	2	
2.2.17.	Гігієна шкіри та загальні принципи косметики.	1	1	–	
2.2.18.	Практична робота медсестри в шкірному стаціонарі та диспансері. Медсестринське обстеження та визначення стану хворого. Планування медсестринських втручань. Виконання плану медсестринського догляду. Оцінка якості ефективності медсестринського догляду.	10	–	10	
2.3.	Венеричні хвороби.	25	7	18	
2.3.1.	Сифіліс.	12	2	10	
2.3.2.	М'який шанкр та інші захворювання зовнішніх статевих органів.	2	2	–	
2.3.3.	Гонорея. Трихомоноз.	10	2	8	
2.3.4.	Організація боротьби з шкіряними та венеричними захворюваннями.	1	1	–	
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	64	76	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Шкіряні хвороби.

Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри. Анатомія, фізіологія шкіри та її придатків. Вікові особливості анатомії та фізіології шкіри. Гігієна шкіри й загальний догляд за хворими на шкірні та венеричні хвороби.

Етіологія і патогенез шкірних захворювань. Основи діагностики. Причини виникнення хвороб шкіри та їх загальна симптоматика. Первинний і вторинний елементи шкірних висипів. Методи обстеження хворих: пальпація, діаскопія, зішкрібування елементів висипу, обстеження чутливості шкіри, визначення характеру дермографізму, проведення шкірних тестів. Лабораторні, інструментальні дослідження. Загальні принципи лікування шкірних захворювань. Комбіноване лікування (загальне й місцеве), комплексне (із застосуванням психотерапії, медикаментозних препаратів, фізіотерапевтичних методів та курортного лікування).

Піодермії. Класифікація піодермій. Клініка, лікування, догляд за хворими. Особливості піодермії в дітей. Профілактика піодермій.

Паразитарні захворювання. Короста, етіологія, патогенез, клінічні симптоми, ускладнення, діагностика, способи оброблення шкіри при корості. Сучасний перебіг корости. Педикульоз. Різновиди вошей. Головний, платяний та лобковий педикульоз, їх клініка й лікування. Укуси комах та допомога при цьому.

Мікози. Поширення грибкових хвороб шкіри. Види грибків — збудників мікозів. Псевдомікози. Різноманітний лишай, еритразма, дерматофітії (трихофітія, мікроспорія, фавус), епідеміологія, клінічні різновиди, лікування, догляд за хворими, профілактика. Епідермофітія, епідеміологія, клінічні різновиди епідермофітії. Епідермофітія великих складок шкіри, оніхомікоз стоп. Клініка, лікування, догляд за хворими. Профілактика епідермофітії в лазнях, басейнах, душових. Індивідуальна профілактика. Рупромікоз, клінічні прояви. Мікози стоп.

Дерматити і екзема. Дерматити, їх класифікація, етіологія, клінічні прояви, лікування, догляд за хворими й профілактика. Токсидермія, етіологія, клініка, лікування. Синдром Лайєлла, лікування і догляд за шкірою та слизовими оболонками. Екзема. Стадії перебігу екзематозного процесу. Клінічні форми екзема. Лікування та догляд за хворими. Атопічний дерматит, етіологія, клініка

Нейродерміт. Кропив'янка. Нейродерміт, його форми, клініка, лікування. Визначення дермографізму. Кропив'янка, її загальна симптоматика, лікування.

Професійні захворювання шкіри. Професійні дерматози, фактори ризику, клінічні форми. Дані, що підтверджують діагноз: клінічна картина, локалізація, зв'язок з виконанням роботи, позитивні шкірні проби. Профілактика професійних дерматозів.

Пухиркові захворювання. Багатоформна ексудативна еритема, прояви, лікування. Пухирчатка, її форми, клініка, діагностика, лікування, догляд за хворими. Герпетичний дерматит (хвороба Дюрінга), клініка, діагностика, лікування.

Вірусні захворювання шкіри. Вірусні дерматози, шляхи передачі вірусу. Герпес простий, локалізація, клінічні прояви, лікування, профілактика. Оперізувальний лишай, загальна й місцева симптоматика, лікування. Бородавки (звичайні, плескаті, підошовні, гострокінцеві кондиломи).

Захворювання шкіри періоду новонародженості. Особливості шкіри новонародженого. Причини, клінічні прояви попрілостей I, II, III ступенів. Лікування і догляд за дітьми. Профілактика попрілостей. Гнійне запалення шкіри: везикулопустульоз і пухирчатка новонароджених. Етіологія, симптоми, лікування дітей, догляд, профілактика захворювання. Хвороби пупка. Омфаліт. Етіологія, клінічні симптоми простого та флегмонозного омфаліту. Лікування дітей, догляд, профілактика захворювання.

Псоріаз, червоний плоский лишай. Еритеми, рожевий лишай, ексудативний діатез. Псоріаз, його форми. Клініка, стадії захворювання, діагностика. Ускладнення псоріазу: еритродермія, артрози. Лікування й догляд за хворими. Червоний плесканий лишай, клініка, лікування. Рожевий лишай, клініка, лікування. Багатоформна ексудативна еритема, прояви, лікування.

Систематичні хвороби сполучної тканини. Васкуліти. Червоний вовчак, його форми, клініка, діагностика, лікування. Фотозахисні креми й мазі. Склеродермія, її форми. Стадії перебігу вогнищевої склеродермії. Генералізована склеродермія. Лікування хворих на склеродермію.

Новоутворення шкіри (доброякісні, передракові, злоякісні), їх симптоматика й принципи лікування. Метастатичні пухлини шкіри.

Хвороби залоз шкіри та волосу. Хвороби волосся (підвищена ламкість, природжені аномалії волосся, гіпертрихоз, гіперсутиз). Типи облісіння. Хвороби сальних та потових залоз (себорея, вугри), їх лікування й догляд. Гіпергідроз та його лікування. Розацеа, клінічні прояви, лікування.

Туберкульоз шкіри. Шлях потрапляння мікобактерій туберкульозу в шкіру. Вогнищевий і дисемінований туберкульоз шкіри та їх форми. Клініка форм туберкульозу шкіри. Діагностика форм туберкульозу шкіри (клінічні дані, результат рентгенологічного обстеження, визначення туберкулінової алергії, дослідження гістологічного біопату, виявлення збудника у вогнищі ураження). Лікування і профілактика

3. Венерологічні хвороби, їх розповсюдженість. Організація противенерологічної допомоги в Україні.

Сифіліс. Венеричні хвороби, їх поширення й класифікація. Сифіліс. Збудник сифілісу. Умови й шляхи зараження. Загальний перебіг сифілісу. Класифікація сифілісу. Інкубаційний період. Періоди сифілісу. Діагностика. Догляд за хворими. Основні принципи лікування хворих на сифіліс. Схеми лікування: хронічний, переміжний, перманентний. Критеріївилікування та прогноз при сифілісі. Гігієна і режим хворого на сифіліс. Правила зняття з обліку.

Гонорея. Збудник гонореї та його характеристика. Шляхи передачі гонорейної інфекції. Класифікація гонореї: за тривалістю (свіжа, хронічна), за перебігом (гостра, підгостра, торпідна), з урахуванням локалізації ураження. Симптоми захворювання в чоловіків, жінок та дітей. Особливості сучасного перебігу гонореї. Ускладнення гонореї. Діагностика гонореї, інструментальні дослідження. Принципи загального та місцевого лікування хворих на гонорею. Профілактика гонореї. Деонтологічні аспекти проведення профілактичних заходів.

Негонококові уретрити. СНІД, його епідемічне поширення, збудник, шляхи потрапляння в організм. Клінічні прояви, ураження шкіри при СНІДі. Саркома Капоші. Діагностика, лікування, правила догляду за хворими. Законодавчі акти щодо боротьби зі СНІДом. Внутрішньолікарняна профілактика поширення ВІЛ-інфекції. Санітарно-освітня робота.

Лабораторна діагностика венерологічних захворювань. Лабораторні дослідження: бактеріоскопічне, бактеріологічне, серологічне, імунологічне, гістологічне, патологічне та гістоморфологічне. Інструментальні дослідження: капіляроскопія, уретроскопія та ін. Лікування хворих за єдиними інструкціями. Виявлення джерела й контактів, залучення їх до лікування.

4. Невідкладна медична допомога.

4.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

4.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

4.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

4.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

4.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

5. Планування сім'ї.

5.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

5.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

5.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

6. Інфекційний контроль.

6.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

6.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

6.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

7. Тестування в медицині.

7.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

7.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. [«Дерматовенерологія»](#), Бутова Ю.С. Вінниця – Нова Книга. 2013.
2. «Шкіряні та венеричні хвороби», М.М.Зайченко. Здоров'я, 2005 р.
3. «Медсестринство в дерматовенерології», В.І.Савчак. Укрмедкнига, 2003 р.
4. «Хвороби шкіри, хвороби що передаються», В.І.Савчак. Укрмедкнига, 2003 р.
5. «Шкірні та венеричні хвороби», Л.С.Новосад. Здоров'я, 2000 р.

27. ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ
(ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ
І КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма підвищення кваліфікації медичних сестер оториноларингологічних відділень і кабінетів передбачає ознайомлення з новими методами діагностики, лікування, тактикою підготовки хворих до операції, післяопераційне ведення хворих, питання профілактики ЛОР-захворювань, а також знайомство оториноларингологічною апаратурою і обладнанням. Організація освітнього процесу передбачає: теоретичні заняття з широким використанням наочних посібників і практичні – в стаціонарі, поліклініці, операційній, перев'язочній, сурдологічному і фізіотерапевтичному кабінетах.

Теоретичне навчання включає: розгляд анатомічних і фізіологічних особливостей вуха, горла і носа, принципів в ранньої діагностики і сучасних методів консервативного і хірургічного лікування захворювань ЛОР-органів. Практичне навчання включає: удосконалення практичних навиків по догляду за хворими, правильне виконання медичних призначень, освоєння нових методик діагностики і лікування з використанням нових сучасних методик і апаратури. Звертається увага на роль медичної сестри в диспансеризації і ЛОР-патології.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю». В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	Клінічна анатомія ЛОР-органів.	5	1	4	
1.2.	Фізіологія ЛОР-органів.	5	1	4	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
2.2.	Методи дослідження ЛОР-органів.	12	2	10	
2.3.	Хвороби ЛОР-органів. Клініка. Лікування. Діагностика. Медсестринський догляд за хворими.	68	16	52	
2.3.1.	Хвороба вуха.	22	4	18	
2.3.2.	Хвороба носа і додаткових печер.	14	4	10	
2.3.3.	Хвороби глотки.	14	4	10	
2.3.4.	Хвороби горлянки, трахеї, бронхів і стравоходу.	16	4	12	
2.3.5.	Спеціальні розділи оториноларингології.	2	–	2	
2.4.	Анестезіологія і реаніматологія в отоларингології.	4	1	3	
3.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	49	91	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Клінічна анатомія ЛОР-органів

Клінічна анатомія, топографія зовнішнього, середнього і внутрішнього вуха.

Будова високої кістки і її піраміди. Сосковидна ділянка. Вікові особливості.

Анатомія, топографія будови лицевого черепа. Венозна система і її зв'язок з м'якими покровами черепа

і синусами твердої мозкової оболонки. Шляхи розповсюдження інфекції з гнійних вогнищ ЛОР-органів.

Порожнина носа. Стінки, кісткова основа, хрящі. Носова переділлка. Нюхова зона носової порожнини. Кровообігання, лімфатична система. Вікові особливості.

Порожнина рота. Відділи, стінки, передвор'я, язик, дно порожнини рота, під'язикова ділянка, м'яке піднебіння. Під'язикова і підщелепова залози. Кільце Вольдеймеєра-Пирогова. Будова піднебінних мигдаликів.

Глотка. Відділи глотки. Фізіологія акту ковтання. Перехрест дихального і травного трактів. Іннервація, кровообігання і лімфатична система порожнини рота, глотки. Захисна функція лімфоїдної тканини глотки.

Шия. Топографія шиї. Практичне значення трикутників шиї. Судинно-нервові пучки шиї. Органи шиї.

Горлянка. Відділи горлянки, хрящі, шлуночки. Іннервація, кровообігання і лімфатична система.

Трахея. Будова, топографія, аномалії розвитку. Кровообігання, іннервація, лімфатична система. Будова бронхіального дерева.

Стравохід. Будова, відділи, звуження, клінічне значення.

Середостіння. Границі. Органи переднього і заднього середостіння. Кровообігання, іннервація, лімфатична система.

Практичні заняття. Проводяться на муляжах, анатомічних препаратах, таблицях, стендах, малюнках. Вивчаються анатомо-топографічні особливості будови ЛОР-органів і сусідніх областей.

3. Фізіологія ЛОР-органів

Фізіологія звукового аналізатору. Аналіз звукового подразнення. Перетворення звукового подразнення в слухове відчуття в мозковому кінці звукового аналізатора і передача його на еферентні шляхи.

Повітряна і кісткова звукопровідність. Оберігаючи гальмування і процес слухової адаптації. Бінауральний слух і ототоніка. Дослідження слуху шепітною мовою, камертонами, аудіометром.

Фізіологія систем пів кружних каналів і отолітового апарату. Функціональна взаємодія отолітового апарату і півкружних каналів.

Вестибулярні проби /обертальна, калорична, фістульна/.

Фізіологія носа. Методи дослідження дихальної, нюхової, захисної і резонаторної функції, її порушення.

Фізіологія горлянки /дихальна, фонаторна, мовна і захисна функція/.

Практичні заняття. Освоєння методики дослідження слуху шепітною мовою, камертональні проби, знайомство з аудіометрією /тональною, мовною/. Заповнення слухового паспорту. Дослідження функцій носа, горлянки.

4. Методи дослідження ЛОР-органів

Отоскопія. Дослідження слуху /мовою, камертонами/. Слуховий паспорт. Аудіометрія порогова, тональна, мовна.

Риноскопія. Методики дослідження носового дихання і нюху.

Фарингоскопія. Ларингоскопія /пряма, непряма/. Знайомство з методами трахеобронхоскопії, езофагоскопії /іх інструментарій/.

Рентгенографія ЛОР-органів.

Практичні заняття. Техніка користування любим рефлексором. Проведення отоскопії, дослідження слуху мовою, камертонами. Аудіометрія.

Риноскопія /передня, середня, задня/. Діафаноскопія. Фарингоскопія, ларингоскопія. Участь медсестри при проведенні езофагобронхоскопії. Типи бронхоскопів, підготовка інструментарію.

5. Хвороби вуха

Сірчані кірки, сторонні тіла зовнішнього слухового проходу. Тактика сестри при видаленні сторонніх тіл з вуха, можливі ускладнення. Пошкодження зовнішнього вуха /вушної раковини, слухового проходу, барабанної перетинки/, середнього і внутрішнього вуха, сосковидного наростка. Догляд і ведення хворих.

Гострий середній отит. Клініка, діагностика, лікування. Особливості клініки, діагностики і лікування гострого середнього отиту у дітей. Наслідки гострого середнього отиту.

Мастоїдит. Клініка, діагностика, лікування. Покази до операції, догляд в післяопераційному періоді.

Хронічний гнійний середній отит /опітимпаніт, мезотимпаніт/. Клініка, лікування консервативне, хірургічне. Післяопераційний догляд, перев'язки.

Ускладнення гострого і хронічного гнійного середнього отиту.

Лабіринтити /інфекційні, інтоксикаційні, травматичні/. Консервативне лікування, догляд за хворими. Захворювання вуха при гострих інфекційних захворюваннях /грипі, скарлатині, кору, дифтерії та ін./ профілактика. Внутрішньо черепові отогенні ускладнення /менінгіти, екстрадуральний абсцес, арахноїдит, абсцеси мозку та ін./ клініка, оперативне і консервативне лікування. Сестринський догляд, правильність виконання рекомендованого лікування. Незапальні захворювання вуха. Хронічний адгезивний отит, отосклероз, неврити слухового нерва. Туговухість, глухота, глухонімота. Сурдологія слухопротезування. Реабілітація хворих. Доброякісні і злоякісні пухлини вуха /атерома, фіброма, дермоїдні кісти, папіломи, остеоми, саркоми, рак/. Лікування. Питання деонтології.

6. Хвороби носа і додаткових печер

Захворювання зовнішнього носа /опіки, відмороження, рожа, сікоз, фурункули/. Клініка травм носа. Послідовність обстеження хворих з травмою носа. Тактика лікування і участь медсестри в ній. Профілактика травм. Методи усунення деформації носа. Зв'язок захворювань ЛОР-органів з гострою респіраторною інфекцією.

сю.

Гострі риніти, клініка, лікування і профілактика. Хронічні риніти /гіпертрофічний, атрофічний, катаральний, алергічний, озена/. Диференційна діагностика. Лікування. Догляд за хворими після гальваноакустики, кріотерапії, припікання та ін.

Носові кровотечі. Причина, методи зупинки в залежності від сили кровотечі. Методика передньої і задньої тампонади носа.

Гострі і хронічні запалення колоносових печер носа. Гнійні і негнійні форми. Клініка, діагностика, лікування /консервативне, оперативне/, внутрішньо-черепові і внутрішньо-очні ускладнення.

Кісти гайморових печер. Пухлини носа і додаткових печер /доброякісні, злоякісні/.

7. Хвороби глотки

Гострий і хронічний фарингіт, клініка, лікування, профілактика.

Аденоїдні вегетації. Впливи на організм, що росте. Симптоми, стадії, діагноз. Підготовка до операції, післяопераційний догляд.

Ангіни. Класифікація. Клініка, діагностика, сучасні методи лікування. Ангіни при гострих інфекційних захворюваннях. Ангіна Симановського- Венсана. Пошкодження мигдаликів при захворюваннях кровотворних органів.

Хронічний тонзиліт. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування. Вибір методу лікування. Покази і протипокази до операції. Догляд за хворими в післяопераційному періоді. Профілактика ангіни і хронічного тонзиліту.

Паратонзиллярні, заглоткові абсцеси. Лікування і догляд за хворими в післяопераційному періоді.

Пухлини глотки доброякісні і злоякісні. Діагностика і лікування.

8. Хвороби горлянки, трахеї, бронхів, стравоходу

Загальні ознаки захворювань горлянки. Загальні методи лікування. Гострі запальні захворювання горлянки. Гострий катаральний ларингіт, ларинготрахеїт. Етіологія, клініка, лікування, профілактика. Справжній і несправжній круп. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Особливості медичного догляду і лікування.

Перихондрити горлянки. Етіологія, патогенез, лікування. Консервативне і хірургічне лікування. Догляд за хворими.

Рубцеві стенози горлянки, оперативне лікування. Тактика медичної сестри по догляду за хворими.

Новоутвори дихальних шляхів і стравоходу.

Доброякісні пухлини горлянки, особливості їх протікання і лікування.

Сучасний стан питання про генез злоякісних пухлин. Передракові стани. Значення профілактики. Завдання ранньої діагностики злоякісних пухлин. Біопсія. Принципи консервативного і хірургічного лікування. Роль медичної сестри в профілактиці і ранній діагностиці пухлин.

Сторони тіла дихальних шляхів і стравоходу. Сторони тіла носа, глотки, трахеї, бронхів.

Симптоматика. Діагностика. Методи видалення сторонніх тіл. Пряма і непряма бронхоскопія. Сторонні тіла стравоходу. Симптоматика, ускладнення. Рентгенологічне дослідження. Езофагоскопія. Догляд за хворими.

Опіки і звуження стравоходу.

Протікання хвороби і клінічна картина. Перша допомога при отруєнні хімічними речовинами. Методика і техніка бужування, терміни, інструментарій. Обов'язки медсестри по догляду за хворими.

9. Спеціальні розділи оториноларингології

Фізіотерапія захворювань ЛОР-органів. Значення фізіотерапевтичних методів лікування захворювань ЛОР-органів, загальне і місцеве застосування. Види фізіотерапії.

Сурдологія. Туговухість, глухота, глухонімота.

Етіологія /вроджені аномалії розвитку вуха, наслідки гострих і хронічних гнійних отитів, ураження внутрішнього вуха, кохлеарний неврит/. Слухопротезування. профілактика глухоти і глухонімоти. Реабілітація хворих.

10. Анестезіологія і реанімація в оториноларингології

Знайомство з особливостями загальної і місцевої анестезії, новими її методами при операціях на ЛОР-органах. Методи реанімації. Допомога медсестри при проведенні реанімаційних заходів та анестезії. Використання нової медичної техніки, основної діагностичної апаратури.

Практичні заняття. Проводяться в стаціонарі і поліклініці паралельно програмі теоретичного курсу з розбором хворих із захворюваннями вуха, горла, носа і додаткових печер, трахеї, бронхів, стравоходу. Детально розробляються питання догляду, лікування хворих з захворюваннями ЛОР-органів.

Курс передбачає практичні заняття в фізіотерапевтичному відділі /кабінеті/, сурдологічному кабінеті. Слухачі курсів знайомляться з організацією санпросвітньої роботи по захворюваннях ЛОР-органів, складанням звітно-облікової документації по захворюваності.

11. Невідкладна медична допомога.

11.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

11.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

11.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

11.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

11.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та

змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

12. Планування сім'ї.

12.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні направлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

12.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

12.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років . Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

13. Інфекційний контроль.

13.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

13.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

13.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

14. Тестування в медицині.

14.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

14.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. [«Посібник до практичних занять з оториноларингології»](#), Мітін Б.В. Київ – Медицина. 2013.
2. «Основи хвороб вуха, горла і носа», Ю.В. Мітін. Здоров'я, 2001р.
3. «Медсестринство в отоларингології», І.Л.Яшан, Д.І.Заболотний, О.І.Яшан. Укрмедкнига, 2000р.

28. СТОМАТОЛОГІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР СТОМАТОЛОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ ТА КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підвищення кваліфікації медичних сестер стоматологічних відділень, кабінетів пов'язане з необхідністю впровадження реформи медичної освіти в Україні, наближення системи підготовки медичних кадрів до світових стандартів, диференціацією медичних фахівців за ступенями кваліфікації, відповідність вимогам державних стандартів. Стрімкий розвиток сучасних стоматологічних технологій передбачає майже повне оновлення арсеналу пломбувальних систем кожні п'ять років, що погребує регулярного удосконалення знань і навичок медичних сестер спеціалізованих стоматологічних закладів.

Основне завдання теоретичної підготовки: ознайомлення здобувачів освіти з сучасним рівнем розвитку стоматологічної науки, досягненнями в організації стоматологічної допомоги населенню, новими наказами МОЗ України та іншими директивними документами, підвищення знань щодо основних захворювань зубів і тканин ротової порожнини, знайомство з сучасними діагностичними та лікувальними маніпуляціями в ротовій порожнині, організацією диспансеризації та профілактики, маркетингом та менеджментом, питанням етики та деонтології.

Основне завдання практичних занять: відпрацювання мануальних навичок, необхідних медичній сестрі за умов роботи стоматологічної команди, опанування правами та обов'язками медичної сестри, оснащенням робочого місця, правилами експлуатації медичної техніки, матеріалів, інструментів, попередженню лікарняної інфекції, правилам асептики та антисептики. Медична сестра стоматологічного кабінету повинна оволодіти допоміжними етапами роботи під час прийому хворих (професійна гігієна зубів, підготовка пломбувального матеріалу, його полімеризація, полірування пломб та інші маніпуляції).

Викладачем регулярно проводиться проміжний контроль засвоєння навчального матеріалу.

Програма розрахована на 144 години – 4 тижні.

До програми введені також питання: техніка безпеки, невідкладна допомога, інфекційний контроль та основи медичної інформатики.

По закінченню навчання проводиться іспит на визначення знань та вмінь відповідно до кваліфікаційної характеристики. Після складання іспиту здобувачам освіти видається посвідчення встановленого зразка.

Закінчення циклу вдосконалення, виконання плану та програми дає можливість медичній сестрі стоматологічного відділення, кабінету атестуватись на відповідну кваліфікаційну категорію.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Стоматологія.	94	24	70	
1.2.1.	Вступ. Розвиток стоматології. Структура стоматологічних установ.	3	1	2	
1.2.2.	Хвороби зубів та щелепно-лицьової області.	22	4	18	
1.2.3.	Стоматологічне обладнання.	6	2	4	
1.2.4.	Обов'язки медичної сестри на терапевтичному стоматологічному прийомі.	10	2	8	
1.2.5.	Обов'язки медичної сестри на прийом по терапевтичній стоматології дитячого віку.	6	2	4	
1.2.6.	Обов'язки медичної сестри на хірургічному стоматологічному прийомі.	12	4	8	
1.2.7.	Обов'язки медичної сестри хірургічного кабінету стоматології дитячого віку.	6	2	4	
1.2.8.	Обов'язки медичної сестри на ортопедичному (ортодонтичному) прийомі.	14	2	12	
1.2.9.	Обов'язки медичної сестри на фізіотерапевтичному стоматологічному прийомі.	6	2	4	
1.2.10.	Діяльність медичної сестри стоматологічного стаціонару для дорослих та дітей.	6	2	4	
1.2.11.	Керівництво роботою санітарок та медичних регістраторів.	3	1	2	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	

ВСЬОГО:	144	52	88	4
----------------	------------	-----------	-----------	----------

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Вступ. Розвиток стоматології. Структура стоматологічних установ.

Організація роботи стоматологічного кабінету для дорослого і дитячого населення.

Організація спеціалізованих видів стоматологічної допомоги (терапевтичної, хірургічної, ортопедичної), лікувально-профілактичної допомоги дітям та невідкладної стоматологічної допомоги.

Посадові обов'язки та особливості роботи медсестер різних відділень стоматологічних установ, адміністративного і медичного персоналу стоматологічних відділень, кабінетів.

Основні показники діяльності стоматологічних кабінетів і відділень, облікова і звітна документація в стоматології.

Санітарно-гігієнічні вимоги до кабінетів, забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму. Правила асептики та антисептики. Роль медичної сестри.

Принципи професійної медичної, медсестринської етики та деонтології. Основи маркетингу та менеджменту в стоматології для медичної сестри.

Медичне страхування. Види, функції та роль.

Медсестринський процес в стоматології.

3. Хвороби зубів та щелепно-лицьової області.

Хвороби зубів та щелепно-лицьової області. Анатомія та фізіологія порожнини рота. Карієс, його ускладнення. Хвороби парадонта. Стomatити. Запальні захворювання щелепно-лицьової області.

Травми щелепно-лицьової області. Опіки. Новоутворення. Кровотечі, методи зупинки. Алергічні стани, невідкладна допомога. Дефекти зубів та зубних рядів.

4. Стоматологічне обладнання.

Сучасне стоматологічне устаткування. Будова та принципи дії. Необхідний догляд. Роль медичної сестри.

Правила протипожежної безпеки та охорони праці.

Сучасний стоматологічний інструментарій. Види, призначення, догляд, дезінфекція та стерилізація. Засоби стерилізації.

Матеріали та медикаменти, що необхідні для роботи стоматологічного кабінету. Правила збереження препаратів списку А і В.

Препарати та засоби для забезпечення дезінфекції та стерилізації. Правила їх приготування та зберігання.

Засоби для зовнішнього застосування. Правила приготування, застосування та збереження.

Сучасні стоматологічні пломбувальні матеріали. Види, склад, властивості, правила приготування.

Сучасні матеріали, що застосовуються при виготовленні різних видів зубних протезів. Правила приготування відбиткових та фіксуєючих матеріалів.

5. Обов'язки медичної сестри на терапевтичному стоматологічному прийомі.

Діагностика захворювань органів порожнини рота.

Некаріозні ураження зубів.

Карієс зубів та його ускладнення.

Захворювання парадонту.

Захворювання слизової оболонки порожнини рота у дорослих та дітей.

6. Обов'язки медичної сестри на прийом по терапевтичній стоматології дитячого віку.

Підготовка дитини до лікування.

Обстеження порожнини рота.

Місцеве знеболювання.

Діагностика та лікування основних стоматологічних захворювань.

Підготовка сучасних пломбувальних систем до роботи.

Надання необхідної допомоги при лікуванні слизової оболонки порожнини рота.

Профілактика стоматологічних захворювань у дітей.

7. **Обов'язки медичної сестри на хірургічному стоматологічному прийомі.**

Амбулаторне знеболювання в стоматології.

- Асистування лікарю при проведенні психопрофілактики болю.
- Визначення індивідуальної чутливості до знеболюючих препаратів.
- Місцеве аплікаційне знеболювання, форма і засоби.
- Місцеве інфільтраційне знеболювання. Методика проведення.
- Нетрадиційне знеболювання в стоматології.
- Анестетики. Види, правила застосування.
- Помилки та ускладнення при знеболюванні, заходи профілактики.

Основні методи амбулаторного хірургічного лікування стоматологічних захворювань.

- Підготовка хворого до операції видалення зуба.
- Вибір інструментарію для видалення зубів.
- Асистування лікарю-стоматологу під час операції видалення зуба.
- Післяопераційний догляд за хворим.
- Невідкладна допомога при травматичних пошкодженнях м'яких тканин та кісток щелепно-лицевої ділянки.
- Ускладнення після різних видів травм щелепно-лицевої ділянки.

8. **Обов'язки медичної сестри хірургічного кабінету стоматології дитячого віку.**

Підготовка дитини до лікування. Обстеження порожнини рота. Місцеве знеболювання.

9. **Обов'язки медичної сестри на ортопедичному (ортодонтічному) прийомі.**

Підготовка робочого місця лікаря стоматолога-ортопеда (ортодонта).

Особливості стерилізації матеріалів в ортопедичному (ортодонтічному) кабінеті.

Морфо функціональні основи зубощелепної системи. Рентгенологічна і функціональна характеристика.

Особливості обстеження зубощелепної системи в ортопедичній стоматології.

Надання невідкладної допомоги в ортопедичній стоматології.

Корекція знімних конструкцій протезів.

Фізіологічний та патологічний види прикусу в різні вікові періоди.

Фактори ризику виникнення зубощелепних аномалій. Методи їх запобігання.

Міогімнастика. Методика.

10. **Обов'язки медичної сестри на фізіотерапевтичному стоматологічному прийомі.**

Техніка безпеки.

Підготовка апаратури до роботи.

Підготовка хворого до фізіотерапевтичного лікування.

Відпуск процедур.

Контроль за ефективністю лікування.

11. **Діяльність медичної сестри стоматологічного стаціонару для дорослих та дітей.**

Підготовка хворого до операції.

Догляд після операції.

Організація харчування.

Виконання необхідного обсягу призначень лікаря залежно від операції.

12. **Керівництво роботою санітарок та медичних регістраторів.**

13. **Невідкладна медична допомога.**

13.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

13.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

13.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

13.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

13.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

14. **Планування сім'ї.**

14.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

14.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності.

Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

- 14.3.** Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років . Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

15. Інфекційний контроль.

- 15.1.** Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 15.2.** Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 15.3.** На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

16. Тестування в медицині.

- 16.1.** Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
- 16.2.** Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Хвороби зубів і порожнини рота», Н.П.Нестерова. Здоров'я, 2003 р.
2. «Основи стоматології», С.І. Черкашина. Укрмедкнига. 2003 р.
3. [«Профілактика стоматологічних захворювань»](#), Каськова Л.Ф. Харків – Факт. 2011.

29. ОФТАЛЬМОЛОГІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ОФТАЛЬМОЛОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ І КАБІNETІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчання передбачає вивчення наступних розділів: цикл професійної та практичної підготовки, невідкладна медична допомога, природне планування родини, інфекційний контроль. Розглядаються актуальні питання з офтальмології, проводиться ознайомлення з новими методами діагностики, лікування та профілактики очних хвороб. Розподіляються теми рефератів та надається банк тестів за спеціальністю.

На практичних заняттях здобувачі освіти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми, знайомляться з тестами

Програма розрахована на 4 тижні (144 годин).

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	Анатомія та фізіологія органу зору.	32	6	26	
1.1.1.	Ембріональний розвиток ока людини, побудова органу зору, його захисного та придаткового апарату.	3	1	2	
1.1.2.	Зорові функції та методи їх дослідження.	13	1	12	
1.1.3.	Рефракція ока, її аномалії та методи корекції.	12	2	10	
1.1.4.	Методи дослідження ока та його придатків.	4	2	2	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
2.2.	Захворювання органу зору.	62	16	46	
2.2.1.	Хвороби повік.	6	2	4	
2.2.2.	Захворювання кон'юнктиви.	5	1	4	
2.2.3.	Захворювання слізних органів.	5	1	4	
2.2.4.	Захворювання кришталика увеального тракту, сітківки та зорового нерву.	4	2	2	
2.2.5.	Захворювання рогової оболонки та склери.	4	2	2	
2.2.6.	Глаукома.	10	2	8	
2.2.7.	Травми органу зору та його придатків.	4	2	2	
2.2.8.	Новоутворення органу зору та його придатків.	3	1	2	
2.2.9.	Косоокість та амбліопія.	8	2	6	
2.2.10.	Робота медичної сестри у очному кабінеті поліклініки.	12	–	12	
2.2.11.	Основи медичної психології, етики та деонтології.	1	1	–	
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	50	90	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Анатомія й фізіологія органа зору.

Ембріональний розвиток ока людини, будова органа зору, його захисного й придаткового апарата. Еволюція органа зору. Розвиток світлочутливого апарата. Стадії розвитку органа зору в ембріона й плода. Три відділи зорового аналізатора: периферичний (очне яблуко: - сітківка, хоріоїдеа), що проводять шляхи (зоровий нерв, хіазму, зоровий тракт), центральний (підкіркові й коркові зорові центри).

Будова очного яблука. Зовнішні оболонки ока - роговиця й склера. Кришталік. Склоподібне тіло. Увеальний тракт - радужка, цилиарне тіло, судинна оболонка. Внутрішньоочна рідина, її продукція цилиарним тілом, її значення. Дренажна система. Задня й передня камери. Кут передньої камери, як основний шлях відтоку внутрішньоочної рідини. Корнеосклеральні трабекули. Шлеммов канал. Поняття про гідродинаміку ока.

Сітчаста оболонка. Зоровий нерв, зорові шляхи. Кровопостачання й іннервація очного яблука. Захисний і придатковий апарати органа зору. Брови, вій. Форма вік, їхнє положення й функції. Кон'юнктива - її властивості й значення. Сльозовий апарат ока.

Очна ямка, її будова. Відношення орбіти до придаткових пазух носа й порожнини черепа. Значення цього сусідства в розвитку патологічних процесів в орбіті й зоровому нерві. Положення очного яблука в орбіті. Руховий апарат.

Практичні заняття. Вивчення будови ока й очниці на муляжах, схемах, таблицях.

Зорові функції й методи їхнього дослідження. Поняття про фоторецепцію й процеси, що відбуваються при ній. Взаємозв'язок зорових і рухових механізмів ока. Світлові відчуття. Методи дослідження світлового відчуття. Денний, сутінковий, нічний зір. Швидкість адаптації до світла й до темряви. Темнова адаптація і її значення в діагностиці патології зорового аналізатора.

Гострота зору (центральний зір). Одиниця його виміру. Залежність гостроти зору від величини кута зору. Особливості дослідження гостроти зору в дітей і дорослих. Принципи побудови таблиць для визначення гостроти зору. Дитячі таблиці. Контрольні методи визначення гостроти зору. Об'єктивні методи визначення гостроти зору. Значення гостроти зору для різних професій.

Колірний зір. Характеристика кольору (тон, яскравість, насиченість). Умови, необхідні для сприйняття кольору. Роль паличок і ковбочок у відчутті кольору. Уроджені й придбані розлади кольорного зору. Дослідження відчуття кольору. Значення відчуття кольору для ряду професій.

Периферичний зір. Особливості периферичного зору. Значення периферичного зору. Способи дослідження периферичного зору: контрольний, периметрія, кампиметрія. Нормальні границі поля зору на білий цвіт і на інші кольори в дітей і дорослих. Концентричне звуження поля зору, секторообразні дефекти, половинне випадання поля зору обох очей. Фізіологічна скотома, центральна скотома, абсолютна й відносні скотоми. Значення різних видів порушення поля зору для діагностики захворювань ока й нервової системи.

Бінокулярний і стереоскопічний зір. Монокулярний, одночасний і бінокулярний зір. Умови, необхідні для бінокулярного зору. Причини порушення бінокулярного зору. Значення бінокулярного й стереоскопічного зору для вибору професії.

Практичні заняття. Освоєння й закріплення методики дослідження гостроти зору, поля зору, відчуття кольору. Ознайомлення з методами дослідження темної адаптації.

Рефракція ока, її аномалії й методи корекції. Оптична система ока, її складові частини. Роль оптичної системи ока для гостроти зору. Рефракція ока. Одиниця виміру рефракції. Клінічна рефракція і її види - еметропія, міопія, гіперметропія. Методи визначення видів клінічної рефракції - суб'єктивний і об'єктивний. Астигматизм, його види, поширеність.

Принципи корекції аметропії. Види скелець, що коригують, контактні лінзи, телескопічні окуляри.

Прогресуюча й ускладнена короткозорість. Клініка, профілактика й лікування прогресуючої короткозорості.

Акомодація, її призначення. Механізм акомодації. Найближча крапка ясного зору. Довжина й обсяг акомодації. Абсолютна й відносна акомодація. Зміна акомодації, пов'язане з віком. Зв'язок акомодації й конвергенції. Патологічний стан акомодації - спазм і параліч, їхньої причини. Профілактика спазму акомодації. Зорове стомлення - акомодаційна астенія.

Практичні заняття. Освоєння методів і вироблення практичних навичок у дослідженні рефракції. Підбор окулярів, що коригують, при міопії, гіперметропії, астигматизмі, пресбіопії, афакії. Ознайомлення з корекцією аномалій рефракції контактними лінзами, телескопічними й біфокальними сферопризматичними (БСПО) окулярами.

Методи дослідження ока і його придатків. Зовнішній огляд вік і слізних органів очного яблука.

Форма, положення, стан шкіри, країв вік, вій, вивідних проток і мейбомієвих залоз. Визначення величини й форми очної щілини. Положення ока в орбіті, його форма, величина, рухливість.

Дослідження величини й положення слізних крапок. Проба Ширмера, каналцева й носова проби, Дослідження наявності вмісту в слізному мішку. Поняття про метод бічного висвітлення. Дослідження при бічному висвітленні кон'юнктиви, склери, рогової оболонки, передньої камери, райдужної оболонки, зіниці.

Поняття про метод дослідження в минаючому світлі й методи офтальмоскопії. Дослідження за допомогою офтальмоскопа заломлюючих середовищ ока (рогова оболонка, кришталік, склоподібне тіло) у минаючому світлі. Основи офтальмоскопії. Поняття про біомікроскопію, гоніоскопію, екзофтальмометрію, діафаноскопію.

Дослідження чутливості рогової оболонки. Орієнтовний метод дослідження чутливості роговиці. Точний вимір чутливості роговиці.

Офтальмотонометрія. Пальпаторний метод дослідження внутріочного тиску. Вимір внутріочного тиску тонометром Маклакова. Еластотонометрія. Ознайомлення з топографією.

Практичні заняття. Придбання практичних навичок з зовнішнього огляду очей і навколишніх його частин, оволодіння технікою дослідження переднього відділу ока за допомогою бічного висвітлення. Ознайомлення з методикою дослідження середовища ока в минаючому світлі й офтальмоскопією. Оволодіння методикою тонометрії ока й еластотонометрії. Ознайомлення з методикою тонографії й пальпаторним дослідженням внутріочного тиску.

3. Захворювання органа зору і його придатків.

Хвороби повік. Захворювання шкіри повік (фурункул, абсцес, флегмона, екзема, бешихове запалення). Небезпека поширення запального процесу по анастамозам кровоносних судин. Інші запальні захворювання повік (блефарит, ячмінь, халазіон). Аномалії положення, алергійні захворювання повік.

Захворювання кон'юнктиви. Запальні захворювання кон'юнктиви. Основні суб'єктивні й об'єктивні причини кон'юнктивітів. Особиста гігієна в родині й побуті хворих кон'юнктивітами. Гострі кон'юнктивіти інфекційного походження. Трахома. Хронічні кон'юнктивіти. Аденовірусні кон'юнктивіти. Їхня профілактика й лікування. Дегенеративні зміни кон'юнктиви.

Практичні заняття. Демонстрація хворих із захворюваннями кон'юнктиви. Проведення лікувальних процедур.

Захворювання слізних органів. Сльозотеча. Гострий і хронічний дакріоцистит, флегмона слізного мішка. Сльозотеча й дакріоцитити немовлят.

Практичні заняття. Демонстрація хворих із захворюваннями слізних органів. Техніка проби Ширмера, каналцевої і нососльозової проби. Зондування й промивання нососльозових шляхів.

Захворювання рогової оболонки й склери. Загальні ознаки кератитів. Їхня класифікація. Виразка роговиці. Наслідки захворювань роговиці. Принципи загального й місцевого лікування захворювань рогової оболонки. Епісклерити й склерити. Їхнє лікування.

Практичні заняття. Демонстрація й розбір хворих із захворюваннями роговиці й склери.

Захворювання увеального тракту, сітчастої оболонки й зорового нерва. Захворювання райдужної, судинної оболонки. Запальні й дистрофічні захворювання сітківки. Відшарування сітківки. Захворювання зорового нерва.

Практичні заняття. Демонстрація хворих із захворюваннями увеального тракту, сітчастої оболонки й зорового нерва. Дослідження в них зорових функцій (гострота зору, поле зору, кампиметрія).

Захворювання кришталика. Уроджені катаракти, стареча катаракта, ускладнені й травматичні катаракти. Професійні катаракти. Патологія положення кришталика.

Афакія і її корекція окулярами, контактними лінзами й штучними кришталиками.

Практичні заняття. Демонстрація хворих з різними видами катаракт. Придбання навичок у корекції афакії.

Глаукома. Внутрішньоочний тиск і його регуляція. Глаукома як основна причина невиліковної сліпоти в усьому світі. Первинна й вторинна глаукома, глаукома вроджена й молодого віку. Основні ознаки глаукоми: симптоми з боку судин переднього відділу ока, функцій ока, скарги хворих. Стадії розвитку глаукоми та їхня характеристика. Гострий приступ глаукоми. Особливості діагностики початкової стадії глаукоми. Значення профілактичних оглядів і ролі генетичних досліджень у раннім виявленні глаукоми. Диспансерний метод обслуговування хворих глаукомою.

Практичні заняття. Демонстрація хворих глаукомою. Проведення їм тонометрії. Визначення стадії процесу й ступеня компенсації внутрішньоочного тиску.

Ушкодження органа зору і його придатків. Механічні ушкодження - проникаючі й непроникаючі поранення, контузії очного яблука. Опіки - хімічні, термічні, електричні. Комбіновані поразки очей. Перша допомога при пораненнях і опіках - самопомога й взаємодопомога на місці події, перша медична допомога. Профілактика очного травматизму.

Практичні заняття. Придбання навичок надання першої медичної допомоги хворим з ушкодженнями органа зору. Знайомство з мірами профілактики ушкоджень око.

Новоутворення органа зору і його придатків. Новоутворення повік, слезної залози, кон'юнктиви, роговиці. Новотвору орбіти. Внутрішньоочні новоутворення.

Косоокість і амбліопія. Причини порушення бінокулярного зору. Конвергенція і її роль у бінокулярному зоровому акті. Визначення поняття "косоокість". Види косоокості - явна, прихована, мнима. Співдружнн косоокість, паралітична косоокість. Класифікація співдружньої косоокості, її основні причини. Амбліопія при співдружній косоокості. Механізм, її виникнення. Інші види амбліопії, не пов'язані з косоокістю. Обстеження хворого косоокістю й амбліопією. Вимір кута косоокості. Дослідження рухового апарата ока. Дослідження бінокулярного зору. Дослідження фузіоної здатності й фузіонних резервів. Дослідження зорової фіксації. Принципи лікування косоокості й амбліопії.

Практичні заняття. Демонстрація хворих з різними видами косоокості. Закріплення практичних навичок з дослідження у хворих косоокістю й амбліопією кута косоокості, бінокулярного зору, рухового апарата, фузіоної здатності, зорової фіксації. Оволодіння методикою роботи на відповідних приладах. Знайомство з методами лікування амбліопії й правилами роботи на відповідних приладах.

4. Робота медичної сестри в очному кабінеті поліклініки.

Улаштування та обладнання очного кабінету. Підготовка до прийому хворих. Підготовка перев'язувального матеріалу й інструментарію. Закапування крапель і накладання пов'язки. Допомога лікареві при проведенні амбулаторного прийому. Допомога лікареві при проведенні маніпуляцій. Допомога лікареві при обслуговуванні дітей в амбулаторії. Робота медичної сестри з розвитку зору на амбліопічних очах і відновленню біокулярного зору в дітей. Роль медичної сестри при обслуговуванні диспансерної групи очних хворих.

Практичні заняття. Придбання навичок роботи в очному кабінеті поліклініки. Допомога лікареві під час амбулаторного прийому. Знайомство з медичною документацією очного кабінету поліклініки, придбання навичок її заповнення й ведення.

Освоєння основних принципів профілактичної роботи серед населення й диспансерного обслуговування хворих.

5. Основи медичної психології, етики й деонтології.

Історія становлення середньої медичної ланки. Медична психологія. Медична деонтологія. Медична психологія, етика й деонтологія при роботі в очному кабінеті. Лікувально-охоронний режим лікувально-профілактичних установ. Медична естетика.

6. Невідкладна медична допомога.

6.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

6.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

6.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

6.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

6.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змії.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

7. Планування сім'ї.

7.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні направлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

7.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

7.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

8. Інфекційний контроль.

8.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

8.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

8.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

9. Тестування в медицині.

9.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

9.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Очні хвороби», І.Я. Новицький. Здоров'я, 1998 р.
2. «Практикум з очних хвороб», Г.Д. Жабосдов. Здоров'я, 2002 р.
3. «Офтальмологія», Жабосдов Г.Д. Київ – Медицина. 2011.
4. «Медсестринство в офтальмології», О.М. Корконішко. Медицина, 2008 р.

30. ФУНКЦІОНАЛЬНА ДІАГНОСТИКА (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ВІДДІЛЕНЬ І КАБІНЕТІВ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ДІАГНОСТИКИ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета – підвищення кваліфікації молодших медичних спеціалістів для практичної роботи у відділеннях та кабінетах функціональної діагностики лікувально-профілактичних закладів.

Заняття проводяться на базах ЛПЗ, які добре оснащені апаратурою для функціональної діагностики. Основну увагу в теоретичному курсі необхідно приділити засвоєнню здобувачами освіти методів функціональної діагностики, будові електрокардіографів, фонокардіографів та спірографів. На практичних заняттях здобувачі освіти закріплюють теоретичні знання та виробляють навички, які необхідні для роботи з різноманітними апаратами, а також самостійно працюють у відділеннях функціональної діагностики.

Навчання складається з теоретичних і практичних занять.

Тривалість навчання: 1 місяць (144 години).

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Медична етика та деонтологія.	2	2	–	
1.3.	Функціональна діагностика.	92	28	64	
1.3.1.	Електрокардіографія.	42	10	32	
1.3.2.	Холтеровське моніторування.	4	2	2	
1.3.3.	Фонокардіографія, сфігмографія, флебографія.	10	4	6	
1.3.4.	Полікардіографія.	4	2	2	
1.3.5.	Ехокардіографія, доплерсонографія.	4	2	2	
1.3.6.	Дослідження функцій зовнішнього дихання, основний обмін.	16	4	12	
1.3.7.	Реографія.	12	4	8	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	58	82	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Медична етика та деонтологія.

Історія становлення середньої медичної ланки. Медична психологія. Медична деонтологія. Медична етика й деонтологія при проведенні інструментальних обстежень у хворих. Лікувально-охоронний режим лікувально-профілактичних установ. Медична естетика.

3. Електрокардіографія.

Електрокардіограф, велоергометр.

Основні вузли й деталі апаратів. Пристрій і принцип дії напівпровідникових і електровакуумних приладів. Порядок роботи, основні несправності, їхнє усунення. Правила техніки безпеки при роботі з електромедичною апаратурою, протипожежні правила.

Навчальна (доклінічна практика): підключення апаратів з дотриманням правил розміщення й заземлення, усунення електричних і м'язових перешкод, правильне накладання електродів, регулювання посилення, стрічкопротягувального механізму, реєстрація каліброваного сигналу, зміна й регулювання пишучого пера.

Біофізичні основи електрокардіограми, утворення зубців.

Електричні явища в ізольованій м'язовій клітині. Іонні процеси в клітині. Електрограма. Поляризація, деполаризація, реполаризація. ЕРС серця. Теорія диполя. Визначення поняття "електрокардіограма". Утворення зубців електрокардіограми, їхнє визначення, назва, позначення.

Відведення електрокардіограми, електрична вісь серця. Розрахунок зубців і інтервалів.

Трикутник Ейнтховена. Утворення стандартних відведень. Однополюсні відведення від кінцівок. Їхнє позначення. Грудні однополюсні відведення. Додаткові відведення грудні, по Небу. Прекордіальне картування (поняття).

Правила накладення електродів. Електрична вісь серця. Її визначення по трикутнику Ейнтховена. Положення електричної осі серця в нормі й патології. Розрахунок зубців, комплексів і інтервалів. Вид. Довжина й амплітуда в нормі й патології. Розрахунок числа серцевих скорочень, систолічного показника.

Нормальна електрокардіограма. Схема опису.

Співвідношення зубців комплексу QRS у стандартних відведеннях залежно від положення електричної осі серця. Нормальне співвідношення зубців комплексу QRS у грудних відведеннях. Декстракардія. Правила реєстрації ЕКГ-ми. Основні позначення, прийняті при описі електрокардіограм. Стандартна схема опису електрокардіограм.

ЕКГ при порушеннях функцій автоматизму.

Синусова аритмія, синусова брадикардія, синусова тахікардія. Міграція водія ритму. Атриовентрикулярний ритм. Ідіовентрикулярний ритм.

ЕКГ при порушеннях функцій збудливості.

Види екстрасистол: предсердні, атриовентрикулярні, шлуночкові. Одиначні, групові. Політопні. Аллоритмія. Шлуночкові екстрасистолі ранні, пізні, вставні. Пароксизмальні тахікардії надшлуночкові, шлуночкові.

Мерехтіння, тріпотіння передсердь і шлуночків. Особливості реєстрації, розрахунку ЕКГ-м при цих порушеннях. Моніторування. Дія медичної сестри при виявленні небезпечних для життя аритмій.

ЕКГ при порушеннях функції провідності.

Класифікація блокад. Синоаурикулярна, атриовентрикулярні, шлуночкові блокади. Синдром WPW, ускладнення його. Дії медичної сестри при виявленні блокад, особливості реєстрації.

ЕКГ при гіпертрофії відділів серця.

Гіпертрофія передсердь, шлуночків. Особливості електрокардіограми.

ЕКГ при ІХС. Форми ІХС.

Стадії розвитку й локалізації інфаркту міокарда, їхнє відображення на електрокардіограмі. Дрібновогнищеві і трансмуральні інфаркти міокарда. Значення динамічного ЕКГ - спостереження, особливості реєстрації. Електрокардіографічні ознаки хронічної ішемічної хвороби серця. Тактика медичної сестри при виявленні на ЕКГ ознак гострої й хронічної ІБС.

Зміни ЕКГ при деяких інших захворюваннях і станах.

ЕКГ при перикардитах, тромбоемболії легеневої артерії, хронічної легеневої патології, передозуванню серцевих глікозидів.

Дистанційна передача й прийом ЕКГ по лініях зв'язку.

Значення, принцип, апаратура, техніка передачі й прийому ЕКГ по лініях зв'язку.

Функціональні електрокардіографічні проби.

Проби з фізичним навантаженням - дозовані й недозовані. Проба Майстра, велоергометрія. Показання й протипоказання. Їхнє значення для визначення толерантності до фізичного навантаження. Фармакологічні проби. Показання й протипоказання. Функції медичної сестри при проведенні проб.

Особливості ЕКГ у дітей.

Анатомо-фізіологічні особливості серцево-судинної системи у дітей і пов'язана із цим динаміка електрокардіографічних змін із грудного й до підліткового віку. Фізіологічні аритмії. Особливості реєстрації ЕКГ у дітей раннього віку.

Самостійна робота.

Робота на електрокардіографах різного типу, участь у проведенні функціональних проб. Обробка електрокардіограм, заповнення необхідної документації.

4. Холтеровське моніторування.

5. Фонокардіографія, сфігмографія, флебографія.

Поняття про метод. Нормальна фонокардіограма.

ФКГ - метод реєстрації звуків серця. Топи серця, їхнє утворення, відбиття на фонокардіограмі. Шуми серця, їхнє утворення, назва. Функціональні й органічні шуми. Їхнє відбиття на ФКГ. Правила реєстрації ФКГ, стандартні крапки накладення мікрофона, правила його фіксації. Попередня аускультация. Нормальна ФКГ. Відношення тонів серця до елементів ЕКГ.

Фонокардіограма при вроджених і придбаних пороках серця.

Особливості ФКГ при деяких уроджених і придбаних пороках серця. Демонстрація фонокардіограм із різними видами патологічних шумів серця на магнітній стрічці або на пластинці.

Сфігмографія, флебографія.

Сфігмографія - запис пульсації артерій. Сфігмограма в нормі й патології, її основні частини, їхнє відношення до елементів ЕКГ і ФКГ. Визначення фаз серцевого циклу. Флебографія - запис пульсації вен. Флебограма в нормі й патології, її основні частини, їхнє відношення до елементів ЕКГ і ФКГ.

Апаратура, пристрій, техніка безпеки.

Пристрій фонокардіографів. Принцип роботи. Фотозапис і безпосередньо видимий запис. Усунення перешкод при записі ФКГ. Обробка плівок - фотообробка, маркування, реєстрація досліджень, опис, висновок. Пристрій приставок для виробництва сфігмографії й флебографії. Правила роботи з ними. Дотримання правил техніки безпеки.

Самостійна робота.

Участь слухачів у виконанні фонокардіографії, сфігмографії, флебографії. Оформлення плівок, реєстрація опису й висновку.

6. Полікардіографія.

Синхронний запис ЕКГ, ФКГ, каротидної сфігмограми. Фазовий аналіз систоли. Фазові синдроми.

7. Ехокардіографія, доплерсонографія.

8. Дослідження функцій зовнішнього дихання, основний обмін.

Анатомія й фізіологія органів дихання.

Грудна клітина. Верхні дихальні шляхи. Бронхіальна система. Альвеоли. Кровоносна система. Вентиляція, дифузія, кровоток, газообмін. Дихальна недостатність. Гіпоксія, гіперкапнія, ацидоз, алкалоз.

Функції зовнішнього дихання. Методи дослідження.

Дослідження легеневих обсягів, бронхіальної провідності; поглинання кисню, виділення CO₂.

Спірометрія, спірографія. Підготовка кабінету, хворого. Проведення дослідження, протокол дослідження. Обробка й розрахунок спірограм. Приведення до стандартних умов. Масштаб запису. Обчислення належних показників, відхилення від належних в %%. Володіння логарифмічною лінійкою, калькулятором.

Основний обмін. Методи дослідження.

Спірографічні, газометричні методи визначення основного обміну - принцип, обмеження в їхньому застосуванні. Кабінет, підготовка апаратури, хворого, умови основного обміну, тренування.

Апаратура, принцип пристрою, техніка безпеки.

Спірографи відкритого й закритого типу. Принцип роботи. Перевірка роботи апаратури, налагодження. Обробка загубників, масок, трубок. Правила техніки безпеки при роботі зі спірографами.

Самостійна робота

Особиста участь у дослідженнях функцій зовнішнього дихання й основного обміну. Обробка кривих. Самостійний розрахунок спірограм.

9. Реографія.

Периферичний кровообіг.

Анатомія й фізіологія судинної системи в нормі й у патології. Судинне русло великого кола. Аорта, великі, дрібні артерії, капіляри, венозні капіляри, вени, дрібні вени, магістральні вени. Мале коло. Поперечні перерізи, обсяг, тиск, швидкість кровотоку (лінійна, об'ємна). Скорочення різних сегментів судинної системи. Артеріальний і венозний пульс. Патологія артеріального кровообігу.

Реографія, поняття про метод. Реографія судин і органів.

Реографія – метод дослідження кровонаповненні судин і органів. Фізичні й біофізичні основи реографії. Реографія легенів, печінки, мозку. Реовазографія кінцівок. Поздовжня реографія, методика реєстрації. Реохвиля, її складові, Розрахунок головних показників - реоіндекс, час заповнення. Реохвиля в нормі, у патології. Функціональні проби (підйом ніг під кутом 45°, проба з нітрогліцерином).

Апаратура. Пристрій. Техніка безпеки.

Реографи різного типу. Пристрій, принцип дії. Способи усунення дрібних несправностей. Техніка безпеки при роботі з реографом.

Самостійна робота.

Слухачі самостійно знімають реограми печінки, легенів, мозку, кінцівок. Особливу увагу варто приділити правильному накладенню електродів, використовуючи знання стандартних точок. Правильна робота з апаратом: включення його, заземлення, балансування. Оформлення реограм. Розрахунок реограм, їхня оцінка, виходячи зі знання норми й патології; реограми при облітеруючому ендартеріїті, атеросклеротичному ендартеріїті, хвороби Рейно. Проведення функціональних проб.

10. Невідкладна медична допомога.

10.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

10.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

10.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

10.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

10.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

11. Планування сім'ї.

11.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

11.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

11.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

12. Інфекційний контроль.

12.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

12.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

12.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

13. Тестування в медицині.

13.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

13.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Функциональная диагностика», Симоненко В.Б., Цоколов А.В., Фисун А.Я. Руководство для врачей общей практики. Москва: Медицина, 2005.
2. [ЕКГ атлас](#), Суркова А.С. Київ – Медицина. 2012.
3. [«Ультразвукова діагностика»](#), Насникова І.Ю. Київ – Медицина. 2011.
4. «Ехокардіографія», В.О.Бобров, Л.А.Стаднюк, В.О.Крижанівський. Здоров'я, 1997 р.
5. «Азбука ЕКГ», Ю.І.Зудбинов. Енікс, 2000 р.
6. «Довідник з ЕКГ», Р.Хаберль, переклад з німецького, В.Ф.Жерносек., Т.П.Дюбокова. Мінськ, 2000 р.
7. «Добове моніторювання ЕКГ», А.Добровські, Б.Добровські, Р.Піотрович. Медпрактика, 2000 р.
8. «Довідник з електрокардіографії», переклад з англійської С.А.Повзуна В.П.Медведева. Пітер, 2001 р.
9. «Електрокардіографія», В.В.Мурашко, А.В.Струтинський. Медпрес – інформ, 2001 р.

31. ІМУНОЛОГІЯ
(ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ПРОЦЕДУРНИХ КАБІNETІВ,
КАБІNETІВ ПРОФЦЕПЛЕНЬ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підвищення кваліфікації молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 4 тижні (144 години). Навчання передбачає вивчення наступних розділів: цикл професійної та практичної підготовки, невідкладна медична допомога, інфекційний контроль. Розглядаються актуальні питання медсестринського процесу, імунології, специфічної профілактики інфекційних захворювань. Розподіляються теми рефератів та надається банк тестів за спеціальністю.

На практичних заняттях здобувачі освіти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми, знайомляться з тестами.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю». В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Питання медичної етики та деонтології в роботі процедурної медсестри.	2	2	–	
1.3.	Санітарно-гігієнічний режим процедурного кабінету.	19	8	11	
1.3.1.	Сучасна уява про дезінфекцію, її види, завдання, методи та засоби	4	2	2	
1.3.2.	Поняття про асептику та антисептику, основні засоби та методи.	3	2	1	
1.3.3.	Методи та засоби стерилізації.	4	2	2	
1.3.4.	Організація роботи процедурного кабінету.	8	2	6	
1.4.	Основні терапевтичні захворювання.	16	6	10	
1.4.1.	Основні терапевтичні захворювання.	8	2	6	
1.4.2.	Невідкладні стани в терапії	4	2	2	
1.4.3.	Принципи диспансеризації хворих з хронічними захворюваннями.	4	2	2	
1.5.	Основні інфекційні захворювання.	6	2	4	
1.6.	Ведення ліків.	4	2	2	
1.7.	Санітарія та епідеміологія.	31	16	15	
1.7.1.	Учення про епідемічний процес.	1	1	–	
1.7.2.	Сучасне уявлення про імунітет.	3	3	–	
1.7.3.	Значення специфічної профілактики для зниження захворюваності інфекційними хворобами. Календар профілактичних щеплень.	4	2	2	
1.7.4.	Медичні імунобіологічні препарати (МІБП), які застосовуються для специфічної профілактики інфекційних хвороб та постановки імунобіологічних проб.	4	2	2	
1.7.5.	Організаційні основи прищеплювальної справи в Україні.	6	2	4	
1.7.6.	Екстрена профілактика правця, ботулізму	3	1	2	
1.7.7.	Профілактика сказу	3	2	1	
1.7.8.	Імунізація проти холери, черевного тифу та паратифів, лептоспірозу, жовтої лихоманки, Ку-лихоманки, вірусних енцефалітів.	3	1	2	
1.7.9.	Імунізація проти бруцельозу, сибірки, чуми, туляремії	2	1	1	
1.7.10.	Специфічна профілактика грипу та менінгококової інфекції.	2	1	1	
1.8.	Умови та порядок проведення профілактичних щеплень.	16	8	8	
1.8.1.	Умови та порядок проведення профілактичних щеплень. Протипоказання для проведення профілактичних щеплень.	5	2	3	
1.8.2.	Реакції після щеплення. Ускладнення, профілактика. Екстрена терапія.	4	2	2	
1.8.3.	Імунізація АКДС – вакциною.	3	2	1	
1.8.4.	Імунізація проти поліомієліту та корі.	2	1	1	

1.8.5.	Імунізація вакциною БЦЖ.	2	1	1	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	72	68	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Питання медичної етики та деонтології в роботі процедурної медсестри.

Основні етичні категорії: обов'язок, гідність, совість, честь, відповідальність. Складові Етичного кодексу медичної сестри України. Відповідальність за порушення норм Етичного кодексу та порядок його перегляду. Права пацієнтів. Проект Закону України "Про права пацієнтів в Україні". Важливість отримання згоди пацієнта на проведення медсестринських втручань. Об'єктивні і суб'єктивні причини виникнення помилок у роботі медичної сестри. Порушення медичною сестрою своїх професійних обов'язків: технічні, тактичні, діагностичні.

3. Сучасна уява про дезінфекцію, її види, завдання, методи та засоби.

Види, завдання, методи та засоби профілактики. Дезрозчини.

4. Поняття про асептику та антисептику.

Визначення поняття асептики і антисептики. Роль медичної сестри відділення, кабінету в дотриманні і реалізації методів асептики і антисептики. Види антисептики: фізична, хімічна, механічна, та біологічна, покази для використання антисептичних речовин.

5. Методи та засоби стерилізації.

Способи стерилізації. Передстерилізаційна очистка інструментарію. Стерилізація інструментарію. Режими стерилізації, контроль за стерилізацією в автоклаві. Режими стерилізації сухо-повітряним і холодним (з допомогою антисептичних речовин) способами.

6. Організація роботи процедурного кабінету.

Функціональні обов'язки медичної сестри процедурного кабінету. Документація та обладнання кабінету. Техніка безпеки.

7. Основні терапевтичні захворювання.

Хвороби серцево-судинної системи.

Гіпертонічна хвороба і симптоматичні гіпертонії. Атеросклероз. Ревматизм. Визначення суті кожного захворювання. Сучасні погляди на етіологію і патогенез. Методи діагностики. Можливі ускладнення: Сучасні методи лікування хвороб серцево-судинної системи. Реабілітація післяінфарктних хворих. Догляд за хворими.

Хвороби органів дихання.

Бронхіти. Бронхіальна астма. Пневмонії. Гнійні захворювання легень. Туберкульоз. Рак легень. Плеврити. Хронічні неспецифічні хвороби легень: емфізема і пневмосклероз. Визначення суті захворювань. Сучасні погляди на етіологію і патогенез. Основні клінічні симптоми та синдроми. Методи діагностики. Перебіг захворювань. Ускладнення. Сучасні методи лікування захворювань органів дихання. Особливості лікування хворих на туберкульоз. Прогноз. Профілактика.

Хвороби органів травлення.

Гастрити. Виразкова хвороба шлунка та 12-ти палой кишки. Рак шлунки. Гепатити та цирози печінки. Холецистити. Жовчнокам'яна хвороба. Панкреатити. Хвороби кишечника: ентерити, коліти. Визначення суті захворювань. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Основні клінічні симптоми та синдроми. Методи діагностики. Перебіг захворювань органів травлення. Ускладнення. Сучасні методи лікування хвороб органів травлення Профілактика. Значення раціонального харчування.

Хвороби нирок і сечовивідних шляхів

Гломерулонефрити. Пієлонефрити. Сечокам'яна хвороба. Цистити. Гостра та хронічна ниркова недостатність. Визначення суті захворювань. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Основні клінічні симптоми та синдроми. Методи діагностики. Перебіг захворювань нирок і сечовивідних шляхів. Ускладнення. Сучасні методи лікування. Значення гемодіалізу. Профілактика.

Хвороби ендокринної системи.

Цукровий діабет Захворювання щитовидної залози: Базедова хвороба., ендемічне воло, гіпотиреоз. Хвороби гіпофіза. Хвороби наднирників. Визначення кожного захворювання. Основні клінічні прояви, симптоми та синдроми. Сучасні методи діагностики. Перебіг цих захворювань. Ускладнення. Сучасні методи лікування ендокринологічних хворих. Особливості інсулінотерапії, можливі ускладнення. Значення дієтотерапії та фітотерапії в комплексному лікуванні хворих цукровим діабетом.

Хвороби крові та органів кровотворення.

Анемії: гостра та хронічна постгеморагічна, залізодефіцитна, В12-дефіцитна, фолієводефіцитна (Аддісон-Бірмера), гіпопластична, гемолітична. Лейкози: гострий та хронічний. Геморагічні діатези. Сучасний погляд на етіологію та патогенез захворювань крові. Основні гематологічні, симптоми та синдроми. Особливості клініки хвороб крові. Методи діагностики. Перебіг хвороб крові. Ускладнення. Сучасні методи лікування гематологічних хворих. Пересадка червоного кісткового мозку. Прогноз та профілактика захворювань крові та органів кровотворення.

Алергічні хвороби.

Гостра кропив'янка. Набряк Квінке. Медикаментозна хвороба. Анафілактичний шок. Причини та патогенез. Ведучі клінічні прояви. Сучасні методи обстеження та лікування хворих. Профілактика алергозів.

Гострі екзогенні отруєння: професійні, побутові, навмисні.

Коматозні стани при отруєннях сурогатами алкоголю, наркотичними речовинами, медикаментами, отруєнні грибами. Невідкладна медична допомога диференційована та недиференційована, антидотна та інфузійна терапія, форсований діурез, симптоматична терапія. Особливості догляду за хворими при отруєннях. Промивання шлунка та кишечника.

Хвороби сполучної тканини. Уявлення про дифузні хвороби сполучної тканини (системний червоний вовчак, системну склеродермію, вузликосий періартеріїт). Участь медичної сестри у профілактиці захворювань Хвороби суглобів.

Поняття про хвороби суглобів та їх класифікація Поліартрити. Ревматоїдний артрит: визначення, етіологія, основні клінічні симптоми. Додаткові методи обстеження хворих, інтерпретація отриманих даних медичною сестрою. Перебіг захворювань суглобів. Основні принципи лікування. Ускладнення та їх профілактика.

Уявлення про деформуючий остеоартроз, остеохондроз, Етіопатогенез, клініка, ускладнення, лікування і профілактика цих захворювань.

8. Основні інфекційні захворювання

Грип. Дифтерія. Ангіна. Менінгококова інфекція. Орнітоз. Бешиха. Сибірка. Сказ. Правець. Черевний тиф. Дизентерія. Харчові токсикоінфекції. Ботулізм. Холера. Ешерихіози. Вірусні гепатити. Поліомієліт. Гельмінтози. Малярія. Рикетсіози. Бореліози. Геморагічні гарячки. Збудники, їх мінливість, стійкість до чинників навколишнього середовища. Епідеміологія. Особливості клінічного перебігу. Діагностика, принципи лікування. Значення режиму та дієтотерапії. Профілактика.

СНІД. Синдром набутого імунного дефіциту. Особливості збудника. Сучасна епідеміологія, клінічна картина різних періодів хвороби. Лабораторна діагностика. Напрямки лікування. Прогноз. Профілактика. Значення медичних аспектів профілактики СНІДу.

9. Невідкладні стани в терапії.

Гіпертонічний криз, серцева астма та набряк легень, тромбоемболія легеневої артерії, клінічна смерть, гостра судинна недостатність, стенокардія, інфаркт міокарда, кардіогенний шок. Симптоми, долікарська невідкладна допомога, особливості догляду за хворими.

Долікарська невідкладна медична допомога і особливості догляду за хворими при приступі бронхіальної астми та астматичному стані, гострій та хронічній дихальній і легенево-серцевій недостатності, кровохарканні та легеневої кровотечі, токсичному шоці, спонтанному пневмотораксі.

Долікарська невідкладна медична допомога та особливості догляду за хворими при шлунково-кишковій кровотечі, перфорації, печінковій комі, печінковій кольці, гострому панкреатиті та загостренні хронічного панкреатиту. Тактика середніх медпрацівників.

Долікарська невідкладна медична допомога і особливості догляду за хворими при уремичній комі, кирковій еклампсії, нирковій кольці.

Долікарська невідкладна медична допомога і особливості догляду при діабетичній та гіпоглікемічній комах, тиреотоксичному кризі.

Долікарська невідкладна медична допомога і особливості догляду при кровотечах і крововиливах, при септичних станах.

Долікарська невідкладна медична допомога і подальша тактика медсестри при гострих алергічних реакціях. Особливості догляду за хворими.

10. Принципи диспансеризації хворих з хронічними захворюваннями.

Диспансерний метод, його сутність, формування контингентів для спостереження, види медичних оглядів. Оглядові кабінети. Пункти невідкладної допомоги.

11. Введення ліків.

Парентеральне введення ліків, переваги та недоліки, інструменти. Види шприців та голок. Оброблення рук медичної сестри та шкіри пацієнта перед ін'єкцією. Вибір шприца та голки, анатомічні ділянки залежно від виду ін'єкції.

12. Учення про епідемічний процес.

Епідемічний процес як процес виникнення і поширення інфекційних хвороб серед населення. Кількісна та якісна характеристики епідемічного процесу. Захворюваність спорадична та епідемічна (спалах, епідемія, пандемія). Ланки епідемічного процесу. Біологічна основа епідемічного процесу: джерело збудника інфекції, механізм передавання, сприйнятлива популяція людей або тварин. Особливості епідемічного процесу при антропонозах, зоонозах, сапронозах.

13. Сучасне уявлення про імунітет.

Імунітет. Види імунітету. Активна і пасивна імунізація. Імунні препарати. Види вакцин. Сироватки.

14. Значення специфічної профілактики для зниження захворюваності інфекційними хворобами. Календар профілактичних щеплень.

Організація щеплень. Покази до щеплень. Планування щеплень лікувально-профілактичними установами. Робота кабінету профщеплень і КІЗ з питань проведення специфічної профілактики. Реактивність профілактичних щеплень. Облік, рух і бракераж вакцинальних препаратів.

15. Медичні імунобіологічні препарати (МІБП), які застосовуються для специфічної профілактики інфекційних хвороб та постановки імунобіологічних проб.**16. Організаційні основи прищеплювальної справи в Україні.****17. Умови та порядок проведення профілактичних щеплень. Протипоказання для проведення профілактичних щеплень.**

Значення специфічної профілактики. Організація профілактичних щеплень. Умови та порядок проведення профілактичних щеплень. Протипоказання для проведення.

18. Реакції після щеплення. Ускладнення. Профілактика. Екстрена терапія.**19. Імунізація АКДС- вакциною.****20. Імунізація проти поліомієліту та корі.****21. Імунізація вакциною БЦЖ.****22. Екстрена профілактика правця, ботулізму.****23. Профілактика сказу.****24. Імунізація проти холери, черевного тифу та паратифів, лептоспірозу, жовтої лихоманки, Ку - лихоманки, вірусних енцефалітів.****25. Імунізація проти бруцельозу, сибірки, чуми, туляремії.****26. Специфічна профілактика грипу та менінгококової інфекції.****27. Невідкладна медична допомога.**

27.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

27.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

27.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

27.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

27.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

28. Планування сім'ї.

28.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

28.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

28.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

29. Інфекційний контроль.

29.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

29.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

29.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

30. Тестування в медицині.

30.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

30.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Медсестринство при інфекційних хворобах», Андрейчин М.А. Тернопіль, Укрмедкнига, 2002.
2. [«Імунологія»](#), Кузнецова Л.В. Вінниця – «Меркьюрі-Поділля». 2013.
3. «Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими», Єпішин А.В. Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.
4. «Внутрішні хвороби», Парацак Г.П., Баран С.В., Стасишин О.С. та ін. Київ: Здоров'я, 1994.
5. «Внутрішня медицина. Терапія», Середюк Н.М. Київ: Медицина, 2007.
6. «Клінічне медсестринство при інфекційних хворобах», Тарасюк В.С. та ін. Київ, Медицина, 2006.

32. ФІЗИОТЕРАПІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ФІЗИОТЕРАПЕВТИЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ І КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета підвищення кваліфікації молодших медичних спеціалістів для практичної роботи у фізіотерапевтичних відділеннях та кабінетах лікувально-профілактичних закладів - поглиблення знань з фізіотерапії, опанування нових методик відпуску процедур та нової апаратури.

Заняття проводяться на базах ЛПЗ, які добре оснащені фізіотерапевтичною апаратурою та які проводять всі види фізіотерапевтичних процедур.

Основну увагу в теоретичних заняттях необхідно приділити засвоєнню здобувачами освіти фізичної сутності та механізму дії фізичних факторів в світі новітніх досягнень фізіотерапії та біофізики. При цьому необхідно відмічати важливість комплексного лікування хворого та місце фізіотерапії в цьому комплексі.

На практичних заняттях необхідно ознайомити здобувачів освіти з конструкціями апаратів, устаткуваннями водо- та теплолікування. Здобувачі освіти повинні досконало освоїти загальну техніку проведення фізіотерапевтичних процедур, а також приватні методики по різноманітним розділам фізіотерапії; добре вивчити та виконувати правила техніки безпеки при роботі на кожному апараті.

Навчання складається з теоретичних і практичних занять.

Тривалість навчання: 1 місяць (144 години).

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	4	2	2	
1.2.	Фізіотерапія.	96	40	56	
1.2.1.	Організація праці в фізіотерапевтичному відділенні і кабінеті. Медична етика і деонтологія.	4	2	2	
1.2.2.	Техніка безпеки в фізіотерапевтичних відділеннях.	4	2	2	
1.2.3.	Електролікування.	44	20	24	
1.2.4.	Ультразвук.	8	2	6	
1.2.5.	Світлолікування, лазеротерапія.	10	4	6	
1.2.6.	Водолікування.	7	2	5	
1.2.7.	Тепло-, грязелікування.	7	2	5	
1.2.8.	Аерозольотерапія.	6	2	4	
1.2.9.	Радонотерапія.	4	2	2	
1.2.10.	Особливості фізіотерапевтичних процедур у дитячому віці. Комбінування і послідовність фізіотерапевтичних процедур.	2	2	–	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	66	74	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції

медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Вступ.

Предмет і завдання фізіотерапії. Історія розвитку фізіотерапії. Принципи сучасної фізіотерапії.

Класифікація лікувальних фізичних факторів.

Медична етика і деонтологія.

3. Організація і влаштування фізіотерапевтичних відділень.

Основні вимоги до влаштування і організації роботи фізіотерапевтичних відділень.

Функціональні обов'язки медичних сестер. Навантаження. Пільги при праці з шкідливими факторами.

Ведення обліково-звітної документації.

4. Охорона праці медичних працівників і техніка безпеки при експлуатації фізіотерапевтичних відділень.

Знайомство з інструкціями по охороні праці і техніці безпеки.

Засоби індивідуального і загального захисту при праці з шкідливими факторами.

5. Електролікування.

Фізико-хімічні, біологічні і фізіологічні основи дії лікувальних фізичних факторів на організм. Фізико-хімічні основи. Будова матерії: атом, молекула, електрон, протон, іон, валентність. Суть електричного струму. Провідники, напівпровідники і ізолятори. Одиниці вимірювання параметрів струму: напруга-вольт /В/, сила струму - ампер /А/, міліампер, опір провідника /ОМ/. Закон ОМА. Закон розгалуження струму /Кірхгофа/. Перехід електричної енергії в теплоту / Закон Джоуля-Ленца/. Постійний і змінний струм. Їх фізична характеристика. Електромагнітні коливання. Електромагнітне, електричне, магнітне поля. Одиниці їх вимірювання: частота Герц /Гц/, кілогерц /КГц/, мегагерц /МГц/, потужність /Вт/, поняття про магнітну індукцію, одиниці її вимірювання: Т-тесла і мілітесла, напруженість магнітного поля - Ерс-ед. Електромагнітні хвилі. Поняття про самоіндукцію, коливальний контур і електромагнітну ємність /конденсатора, тіла людини і його частин/.

Окисно-відновлювальні реакції. Поняття про осциляторний ефект.

Біологічні основи. Будова клітини живого організму. Суть фізико-хімічних перетворень, які відбуваються в клітині під дією фізичних факторів.

Фізіологічні основи дії лікувальних фізичних факторів на організм. Роль шкірних рецепторів. Поняття. Поняття про рефлекторно-гуморальні шляхи дії фізичних факторів.

Лікування постійним струмом.

Гальванізація. Визначення лікувального фактору. Апарати для гальванізації і принципи їх будови. Характеристика постійного струму. Визначення полярності електродів. Поняття про неполяризуючий електрод. Техніка безпеки при роботі з апаратом „Поток-1”. Вимоги до проводів, затискачів, металевих і графітованих електродів, прокладок, бинтів, мішечків з піском. Чотирьохкамерні ванни.

Техніка і методика накладання, фіксації електродів, підбір прокладок. Методика і техніка проведення процедур гальванізації. Методики загальної, сегментарної і місцевої дії, які найчастіше використовують.

Фізико-хімічна, фізіологічна і лікувальна дія гальванічного струму. Покази і протипокази до гальванізації.

Медикаментозний електрофорез.

Визначення методу. Теоретичне обґрунтування його використання. Фізико-хімічні основи. Фізіологічна і лікувальна дія медикаментозного електрофорезу. Особливості переваги електрофорезу різних лікарських речовин перед іншими способами введення їх в організм.

Методика і техніка проведення процедур. Обробка прокладок. Роль полярності електродів і лікарських речовин. Поняття про розчинники, буферні розчини і ДМСО.

Поняття про внутрішньотканиний, внутрішньолакуларний електрофорез. Покази і протипокази до медикаментозного електрофорезу, поєднання його з іншими фізичними факторами.

Імпульсні струми.

Електросон. Визначення методу. Фізична характеристика струмів і механізмів фізіологічної і лікувальної дії. Апарати для проведення процедур: „Електросон-3”, 4-Т,5, „Ленар”. Техніка проведення процедур. Покази і протипокази. Окремі методики електросону і електроанальгезії.

Діадинамотерапія. Визначення методу. Фізична характеристика ДДС. Механізм фізіологічної і протибольової дії діадинамічних струмів. Апарати „СНИМ-1”, „Модель-717”, „Тонус-1,2”, „Діадинамік”, „Ди-Ди”. Техніка і методика проведення процедур. Покази і протипокази. Окремі методики діадинамотерапії. Діадинамоелектрофорез.

Синусоїдальні модульовані струми. Ампліпульс-терапія, визначення методу. Фізична характеристика і механізм лікувальної дії СМС. Апарати „Ампліпульс 3,4,5”. Покази і протипокази до ампліпульс-терапії. Окремі методики.

Електродіагностика і електростимуляція. Визначення методу. Апарати для проведення електродіагностики. Механізм дії. Електростимуляція. Лікувальна дія. Покази і протипокази.

Флюктуоризація. Визначення методу. Механізм лікувальної дії синусоїдального змінного струму малої сили і низької напруги. Три форми струму. Покази і протипокази. Апарат АСБ-2-1, ФС-100-4. дозування процедур. Окремі методики.

Інтерференц-терапія. Визначення методу. Фізична характеристика фактору. Механізм лікувальної дії. Апарати: „Інтердин”, „Інтерфератор”, „Стереодинастор-728”. Покази та протипокази до інтерференц-терапії. Техніка проведення процедур.

Лікувальне використання змінних струмів і полів високої, ультрависокої і надвисокої частоти. Магніто терапія. Франклінізація.

Дарсонвалізація. Визначення методу. Апарати для місцевої і загальної дарсонвалізації „Искра-1,2” і „Вихрь”. Вакуумні електроди. Основні правила техніки безпеки при проведенні процедур. Фізіологічна і лікувальна дія. Методики місцевої дарсонвалізації. Покази та протипокази до дарсонвалізації.

Ультратон-терапія. Визначення методу. Апарат „Ультратон”. Його будова і техніка експлуатації. Електроди і їх обробка. Фізіологічна і лікувальна дія ультра тон-терапії. Покази та протипокази до ультра тон-терапії. Окремі методики.

Індуктотермія. Визначення методу. Апарати для індуктотермії „ДКВ-2” „ИКВ-4”. Будова і експлуатація апарату „ИКВ-4”. Величина зазору, настройка в резонанс. Характеристика діючого фактору-магнітного поля високої частоти. Фізіологічна і лікувальна дія на організм. Дозування процедур. Техніка проведення процедур. Робота з індуктором-кабелем. Техніка безпеки при проведенні процедур. Покази та протипокази, окремі методики. Індуктотермоелектрофорез. Техніка і методика проведення процедур.

Електричне поле ультрависокої частоти. Визначення методу. Апарати УВЧ-терапії, портативні /УВЧ-30,62,66,80/. Екрановані кабінки і вимоги до них. Поняття про конденсаторні пластини, порожнинні електроди. Значення величини зазору, настройка в резонанс. Фізіологічна і лікувальна дія. Методика і техніка проведення процедур при гіпсових, масляних і вологих пов'язках, причини опіків тканин. Дозування процедур. Покази та протипокази. Окремі методики при захворюваннях вуха, горла, при носових пазух, органів грудної клітки, суглобів, судин. Імпульсне електричне поле УВЧ, особливості дії. Апарати „Импульс 3,4”. Покази та протипокази.

УВЧ-індуктотермія. Робота індуктора з настроєним контуром /ЕВС/ при підключенні його до апаратів УВЧ-30-62-80 „Екран 1,2”. Показання до УВЧ-індуктотермії.

Мікрохвильова терапія /НВЧ/. Визначення методу. Апарати для СМХ /сантиметровохвильова терапія/ - портативні /Луч-2,3,4/ і стаціонарні /Луч- 58,58-1/, „Луч-11”. Апарати для ДМХ /дециметровохвильова терапія/ - портативні / „Ромашка”, „Ранет”/ і стаціонарний „Волна-2”. Екрановані кабінки.

Випромінювачі з повітряним і керамічним заповненням, порожнинні. Фізіологічна і лікувальна дія СМХ і ДМХ терапії на організм.

Контактні і дистанційні методики, причини опіків. Індивідуальні засоби захисту від –НВЧ. Техніка безпеки. Покази та протипокази. Окремі методики.

Магніто терапія. Визначення методу. Механізм фізіологічної дії низькочастотного постійного /ПМП/ і змінного /ЗМП/ магнітних полів на тканини організму. Апарати „Полос-1”, „Полос-101”, „Алимп”, „Магнитер”, „Мавр-2”, магнітофори і ін. техніка проведення і дозування процедур. Покази та протипокази. Окремі методики магнітотерапії.

Франклінізація. Вивчення методу. Фізіологічна і лікувальна дія на організм. Апарати „АФ-3”, „АФ-3-1”, „ФА-5-5”. Методики місцевої і загальної франклінізації. Правила техніки безпеки при відпуску процедур. Покази та протипокази.

Короткохвильова високочастотна терапія /КВЧ - терапія/. Визначення методу. Апарати „Явь” і ін. Техніка і методика проведення процедур. Покази та протипокази.

Практичні заняття.

Електроапаратура стаціонарна і переносна. Будова апаратів:

Апарат для гальванізації і медикаментозного електрофорезу „Поток-1”, „Ион”, 4-х камерна ванна. Електроди /металеві пластинки і гідрофільні прокладки/ різних розмірів і форм. Накладання електродів при проведенні гальванізації і електрофорезу лікувальних речовин. Фіксація їх. Користування потенціометром, шунтом. Обчислення щільності струму. Включення і виключення апарату. Міри попередження можливості опіків, короткого замикання, заземлення і т.п. Робота з розчинниками. Техніка проведення процедур за допомогою 4-х камерної ванни. Відпрацювання місцевих, сегментарних і загальних процедур, внутрішньо органного електрофорезу і методу електродрегінгу.

Апарати для електросну і електроанальгезії: „Електросон-3”, „Електросон-4Т,5”, „Ленар”. Маски-електроди. Обробка масок і підготовка до відпуску процедур. Методика і відпрацювання техніки проведення процедур.

Апарати для діадинамотерапії: „СНИМ-1”, „Модель 717”, „Диадинамик”, „Тонус-1”, „Тонус-2”, „Ди-Ди”. Відпрацювання техніки і методики діадинамотерапії. Правила техніки безпеки. Діадинамоелектрофорез, відпуск процедур.

Апарати для СМС „Ампліпульс-3”, „Ампліпульс-3Т”, „Ампліпульс-4”, „Ампліпульс-5”. Відпрацювання техніки і методик відпуску ампліпульстерапії. СМС –електрофорез. Вимоги до електродів і прокладок. Обробка і фіксація електродів і прокладок.

Апарати для електродіагностики УЗІ-1, АСМ-2,3. Апарати для електростимуляції: „Ампліпульс-4” , „Дельта ІРІ”, „Стимул 1”, „Ендотон”. Відпрацювання методики класичної ЕД.

Флокуоризація. Апарат „АСБ 2-1”, ФС -100-4. відпрацювання методик.

Інтерференцтерапія. Апарати для інтерференцтерапії. Відпрацювання техніки проведення процедур.

Апарати для місцевої дарсонвалізації і ультротонтерапії. Типи вакуумних електродів до апаратів „Искра 1,2” і „Ультратон”. Техніка проведення процедур на шкірі, в/ч голови і порожнинах. Обробка електродів, їх фіксація.

Апарати для індуктотермії. Методики проведення процедур і правила техніки безпеки при роботі з апаратом „ИКВ-4”. Робота з індуктором-дискон і індуктором кабелем. Дозування процедур.

Генератори для УВЧ - терапії, портативні УВЧ-5 /Мини терм/. УВЧ-30,62,66 і апарат „Ундатерм” або

„УВЧ-80”. Робота на стаціонарних апаратах „Екран 1 і 2” в екранованих кабінках. Робота на апаратах імпульсного електричного поля УВЧ „Імпульс 2,3”.

Відпуск процедур УВЧ - індуктотермії за допомогою ЕВС /електрода вихрових струмів/ апаратів УВЧ-30,66,80 і „Екран 2”.

Генератори НВЧ. Апарати для СМХ - терапії: портативні /”Луч 2,3,4”/ і стаціонарні /Луч-11”, Луч 58”. Апарати для ДМХ –терапії : портативні /”Ромашка”, „Ранет”/ і стаціонарні /”Волна-2.../. методику і техніку відпуску процедур з різними видами випромінювачів. Повітряний зор при СМХ і ДМХ – терапії. Дозування процедур. Використання індивідуальних і загальних засобів захисту від НВЧ.

Магніто терапія. Апарати для лікування низькочастотним ЗМП /змінним магнітним полем/. „Полнос-1”, „Полнос-101”, „Алимп”. Апарати „Магнітер”, „Мавр-2” і ін. Магнітофори, магнітні браслети і магнітні кліпси для ПМП /постійного магнітного поля/. Методики і техніка відпуску процедур. Дозування процедур магніто терапії.

Франклінізація. Апарати для загальної і місцевої франклінізації. Техніка безпеки відпуску процедури на апаратах „АФ-3”, „ФА-5-5”. Зняття статичної електрики. Дозування процедур.

КВЧ –терапія. Апарати серії „Явь” і інші генератори. Методики проведення короткохвильової терапії. Дозування процедур.

6. Ультразвук і його лікувальне застосування.

Ультразвукова терапія. Визначення методу ультразвукової терапії. Фізична характеристика ультразвуку: поняття про частоту, інтенсивність, потужність, акустичний опір. Біофізична характеристика ультразвуку і механізм його лікувальної дії: механічна, хімічна, фізична, теплова дії ультразвуку. Сучасна апаратура. Дозування процедур ультразвукової терапії. Контактні середовища. Відпуск процедур під водою. Індивідуальні засоби захисту. Покази та протипокази до ультразвукової терапії, окремі методики.

Ультрафонофорез. Визначення методу. Покази та протипокази. Окремі методики. Лікувальні препарати, які застосовуються для ультрафонофорезу.

Практичні заняття.

Апарати для ультразвукової терапії: УТП-1, Ультразвук Т-5, „ЛОР-1а”, „ЛОР-3”. Апарати серії УЗТ-10, УЗТ-103, УЗТ-31, „Стержень”. Набір універсальних випромінювачів „ВУТ”. Визначення потужності УЗ випромінювання приладом „ВПУ-3” /вимірювання потужності ультразвукового випромінювання/. Визначення роботи апарату. Дозування процедур. Відпрацювання техніки і методики відпуску процедур з різноманітними контактними середовищами. Ультразвукова терапія під водою, техніка безпеки при відпуску процедур.

7. Світлолікування.

Фізичні основи. Оптична ділянка електромагнітних хвиль. Сонячний спектр. Інфрачервоне, видиме і ультрафіолетове випромінювання. Характеристика ДУФ, СУФ і КУФ випромінювань. Теплова і фотохімічна дія. Основні закони випромінювання. Залежність між інтенсивністю і відстанню від джерела випромінювання, опромінення і кутом падіння променів. Поглинання променистої енергії. Біологічна дія оптичної ділянки окремих частин інфрачервоного, видимого і ультрафіолетового випромінювання.

Штучні джерела світла. Опромінювач з інфрачервоним випромінюванням /Инфратуж/ стаціонарний і настільний. Опромінювач видимого випромінювання. Солюкс-великий, настільний. Світлові ванни. Пристрої і правила техніки безпеки при роботі з опромінювачами. Методики використання інфрачервоних і видимих випромінювань. Дозування процедур. Показання і протипоказання.

Опромінювачі ультрафіолетові з джерелом інтегрального і селективного спектру. Лампи ДРТ /дугові ртутно-трубчаті, люмінесцентні еритемні /ЛЕ/ і дугові бактерицидні /ДБ/. Використання УФ випромінювання з лікувальною, профілактичною метою. Будова фотарію. Визначення біологічної дози. Поняття про середню біодозу. Еритемотерапія. Методики загальних і місцевих ультрафіолетових опромінь. Особливості УФ - терапії в дитячій практиці.

Лазеротерапія. Механізм лікувальної дії. Апарати: „Ягода”, „Лучик”, „Узор” і інші лазерні установки. Дозування процедур. Показання і протипоказання. Методики відпуску процедур.

Практичні заняття.

Знайомство з опромінювачами селективного і інтегрального ультрафіолетового випромінювання. Лампи „Солюкс” портативні і стаціонарні. Догляд за лампами і правила техніки безпеки при роботі з ними. Ртутно-кварцеві лампи, люмінесцентні, еритемні і дугові бактерицидні, техніка їх експлуатації. Методики проведення місцевих і загальних світлолікувальних процедур. Дозування процедур. Визначення індивідуальної і середньої біодози за допомогою біодозиметрів Горбачова і Ткачова. Техніка безпеки при роботі в світлолікувальному кабінеті. Індивідуальні засоби захисту. Робота в кабінеті лазеротерапії. Відпуск процедур на біологічноактивні точки сфокусованим променем і на ділянку суглобів, трофічних виразок з визначенням потужності випромінювання / ПВТ/

8. Водолікування.

Уявлення про механізм фізіологічної і лікувальної дії гідро-і бальнеотерапевтичних процедур на організм.

Фізіологічні і фізичні основи водолікування/ значення температурного, хімічного і гідростатичного факторів/. Відповідні реакції організму на водолікувальні процедури. Водолікувальні процедури і техніка їх проведення: обливання, обмивання, обтирання, укутування, компрес. Бальнеотехнічні прилади /душі різних видів/.

Душі: дощовий, голчастий, пиловий. Душ Шерко струменевий, шотландський, віяловий, циркулярний, висхідний, паровий, душ-масаж. Підводний душ-масаж.

Ванни: місцеві ванни, ручні, ніжні, сидячі, напів -ванни. Ванни з поступовим підвищенням температури: місцеві по Гауффе і загальні /по Валинському/. Загальні прісні ванни, контрастні, вібраційні, вихрові, хвойні, шалфейні, скипидарні, сірководневі, хлоридні натрієві, йодо-бромні, радонові, миш'яковисті, вуглекислі, кисневі, азотні, перлинні.

Контроль за станом хворого під час приймання процедур. Пульс. Дихання. Значення відпочинку після приймання процедур. Кількість процедур на курс лікування. Засвоєння особливостей проведення водолікувальних процедур у дітей.

Промивання - орошення кишківника: підводне кишкове промивання, кишкові промивання, зрошення по Б.С. Ленському, промивання кишківника на стільчаку. Апаратура для проведення підводних кишкових промивань. Техніка відпуску процедури, тривалість, температура води. Методики витяжки хребта в воді /вертикальна витяжка, горизонтальна і вагою власного тіла/. Загальні показання і протипоказання до проведення всіх гідро - і бальнеотерапевтичних процедур. Режим хворого після проведення водолікувальних процедур. Водолікарня, її обладнання, правила техніки безпеки.

Практичні заняття.

Показ роботи гідро - , бальнео - відділень. Водолікувальна апаратура. Будова водолікувальної кафедри і умови її нормальної роботи. Техніка проведення різноманітних процедур: обливання, обливання, укутування, душів, ванни по Гауффе, підводного душу-масажу, кишкових промивань, підводної витяжки хребта.

Техніка приготування і проведення штучних мінеральних, газових, радіоактивних і лікарських ванн.

9. Теплолікування.

Різнманітні середовища для передачі теплової енергії організму: грязі, торф, озокерит, парафін, глина, пісок. Значення хімічних інгредієнтів, які містяться в лікувальних грязях, органічних речовин, активності середовища /рН/.

Грязелікування. Походження мулових і торф'яних грязей, їх фізико-хімічні властивості. Фізіологічна і лікувальна дія грязей /температурний, механічний, хімічний подразники, біологічно активні речовини і інш./.

Грязьове господарство, видобуток, постачання, зберігання і регенерація мулових і торф'яних грязей. Способи нагріву грязей, методика проведення грязелікувальних процедур. Грязьові аплікації /місцеві і загальні/. Грязьові ванни. Вагінальне та ректальне грязелікування. Дозування грязелікувальних процедур /температура, тривалість, розміщення в часі, кількість на курс лікування/.

Показання і протипоказання до використання грязелікувальних процедур з різноманітних сортів грязі /мули, торфи/.

Парафінолікування. Фізичні властивості парафіну. Фізіологічна і лікувальна дія. Техніка і методика проведення /кюветно-аплікаційна, салфетно-аплікаційна, нашаровування, місцеві ванни/ процедур. Дозування процедур. Показання і протипоказання різноманітних методик парафінолікування.

Озокеритолікування. Фізико-хімічна характеристика озокериту. Фізіологічна і лікувальна дія озокериту. Техніка і методика проведення озокеритолікування процедур: кюветно-аплікаційна, салфетно-аплікаційна, нашаровування, місцеві ванни. Дозування процедур.

Глинолікування. Фізикохімічні властивості глини, яку використовують з лікувальною метою. Фізіологічна і лікувальна дія. Найпростіші способи нагріву глини. Техніка і методика проведення процедур з глини. Дозування процедур.

Лікування піском. Вибірання піску: попередня обробка. Фізіологічна і лікувальна дія. Техніка і методика проведення процедур. Дозування процедур.

Показання і протипоказання до призначення різноманітних тепло лікувальних процедур.

Практичні заняття.

Показ роботи грязелікувального відділення. Техніка грязелікування. Способи транспортування і зберігання грязі. Регенерація лікувальних грязей. Підогрів мулових і торф'яних грязей. Техніка і методика грязьових процедур – аплікації місцеві і загальні, порожнинні процедури /вагінальні і ректальні тампони/.

Техніка проведення процедур з інших теплоносіїв: озокериту, парафіну, піску та інш.

Засвоєння під керівництвом лікаря або медичної сестри всіх тепло лікувальних процедур, проведення їх один на одному і на хворих. Засвоєння особливостей проведення тепло лікувальних процедур у дітей.

10. Лікування іонізованим повітрям. Аерозоль –і електроаерозольотерапія.

Аероніотерапія. Визначення методу. Апаратура: „АИР-2”, „ЭЭФ-01”, „АФ-3”, „АФ-3-1”. Гідро іонізатори: „ГАИ-4”, „ГАИ-4У”, „Серпухов-1”. Дозування. Техніка і методика проведення процедур. Механізм лікувальної дії на організм. Показання і протипоказання.

Використання аерозолів і електроаерозолей в інгаляційній терапії. Поняття про аерозолі і електроаерозолі. Механізм лікувальної дії аерозолей на органи дихання.види інгаляцій. Апаратура: „АИ-1”, „ПАИ-1”, „Аерозоль П-1”, „ИП-2”, портативні апарати „УИ-2” – стаціонарний, „Аерозоль У-1”, „Аерозоль-3”.

Апарати для електроаерозолей: „ГЭИ-1”, „ГЭК-1”, „ГЭК-2”. Техніка і методики відпуску процедур на апаратах для ультразвукової інгаляційної терапії. „Том екс”, „УЗИ-50,60”, „Туман”, „Вулкан” і інш. Показання і протипоказання до інгаляційної терапії.

Практичні заняття.

Знайомство з приладами для штучної іонізації повітря, з генераторами аерозолей і електроаерозолей. Відпрацювання методик відпуску процедур аероіонізації і інгаляційної терапії; тепло-вологих, масляних, ультразвукових інгаляцій.

11. Фізіопрфілактика.

Загальне поняття про фізіопрофілактику в загальній системі оздоровчих заходів. Основні засоби фізіопрофілактики – природні, преформовані фізичні фактори. Їх значення для загартування і оздоровлення населення. Фізіопрофілаторії, їх будова, обладнання, фотарії. Різноманітні типи фотаріїв, їх будова і обладнання. Механізм дії ультрафіолетових променів, значення ультрафіолетових випромінювань для профілактики захворювань дорослого і дитячого населення. Методика і техніка проведення групових ультрафіолетових опромінь. Показання і протипоказання до ультрафіолетового опромінення.

Практичні заняття.

Фотарії та його будова. Техніка проведення групових загальних ультрафіолетових опромінь дорослих і дітей.

12. Радоноterapia.

Система організації радонотерапії. Бальнеотехніка радонових процедур. Основи радіаційної терапії.

Біологічна дія іонізуючих випромінювань. Механізм лікувальної дії радонових процедур. Методика приготування концентрованих розчинів радону. Радонові процедури. Техніка приготування і методика відпуску радонових ванн, зрошень, радіоактивних пов'язок, інгаляція та інш., дозування. Показання і протипоказання. Захист від випромінювання; гігієна праці; пільги.

Практичні заняття.

Приготування і відпуск радонових процедур хворих, транспортування і зберігання концентрованих розчинів радону. Проведення санітарно-дозиметричного контролю при проведенні радонотерапії.

13. Курортне лікування.

Сучасні поняття про курорти. Вивчення курортних факторів. Використання курортних факторів. Нові лікувальні методики, втілення їх в курортну практику. Механізм дії курортних факторів. Сучасна класифікація мінеральних вод, грязей, які використовують в практиці курортів і санаторіїв. Кліматичні, бальнеологічні, грязьові курорти.

Курорти місцевого значення. Дитячі курорти і їх особливості.

Принципи відбору хворих на курортне лікування.

14. Особливості фізіотерапевтичних процедур у дитячому віці. Комбінування і поєднання фізіотерапевтичних процедур.

Місце фізіотерапії в загальному лікувальному комплексі, поєднання фізичних методів з медикаментозною терапією, поєднання і послідовність відпуску окремих фізичних факторів між собою, а також з масажем і лікувальною фізкультурою.

15. Невідкладна медична допомога.

15.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

15.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

15.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

15.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

15.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

16. Планування сім'ї.

16.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

16.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

16.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

17. Інфекційний контроль.

17.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

17.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

17.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

18. Тестування в медицині.

18.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

18.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Загальна фізіотерапія і курортологія», Панасюк Є.М., Федорів Я.М., Модилевський В.М. Л., Світ, 1990.
2. [«Фізіотерапія»](#), Сиволап В.Д. Запоріжжя – ДМУ. 2014.
3. «Справочник по физиотерапии», Ясногородский В.Г., Карачевцева Т.В., Стрелкова Н.И. и др. М., Медицина, 1992.
4. «Основи фізичної реабілітації», Порада А.М. Київ, Медицина, 2006.

33. ЛІКУВАЛЬНИЙ МАСАЖ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР МАСАЖНИХ КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма призначена для підвищення кваліфікації масажистів широкого профілю для лікувально-профілактичних закладів (поліклінік, лікарень, курортно-санаторних закладів, лікарсько-фізкультурних диспансерів і т.д.).

Програма розрахована на здобувачів освіти, які мають спеціальну підготовку з масажу і працюють за спеціальністю не менше 5 років.

Теоретичні знання супроводжуються обов'язковим закріпленням матеріалу на практичних заняттях. З метою кращого засвоєння і закріплення теоретичного курсу, лекції повинні супроводжуватись демонстрацією наочних посібників, муляжів, таблиць і схем з анатомії людини: м'язи тіла людини, судини, нерви і т.д. Викладачем практичних занять з техніки масажу повинен бути лікар або досвідчений масажист.

Необхідно підкреслити, перед поясненням спеціальної частини, що методики масажу будуються і диференціюються на основі клініко-фізіологічного принципу з врахуванням клінічних особливостей захворювання і знань анатомії. Методиці масажу при кожному конкретному захворюванні повинні передувати дані про етіологію, патогенез і клінічну картину захворювання.

Важлива зосередити увагу здобувачів освіти на можливості появи небажаних реакцій-відповідей і навіть загострення процесу при застосуванні масажу без врахування особливостей клінічних форм захворювання, стадії процесу. Тому, лікар повинен пояснити відмінності методики масажу при захворюваннях і травмах з врахуванням особливостей їх перебігу, фази активності, гостроти процесу. Необхідно роз'яснити методичні підходи при використанні масажу як засобу профілактики і лікування в періоді реабілітації.

Основна увага приділяється анатомічним основам масажу, характеристиці захворювань внутрішніх органів, нервової системи, опорно-рухового апарату і окремим методикам масажу. Здобувачам освіти необхідно чітко засвоїти особливості фізіологічної дії окремих прийомів масажу без чого неможливий індивідуальний підхід до побудови диференційованих методик масажу.

Тривалість навчання - 1 місяць (144 години).

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	Анатомічні основи масажу.	10	8	2	
1.1.1.	Скелет людини.	2	2	–	
1.1.2.	М'язова система людини.	2	2	–	
1.1.3.	Топографія судинної і периферичної нервової систем.	4	2	2	
1.1.4.	Лімфатична система.	1	1	–	
1.1.5.	Шкіра підшкірна жирова клітковина.	1	1	–	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
2.2.	Загальна методика і техніка масажу.	20	10	10	
2.2.1.	Історія масажу. Види, місце і значення для практичної медицини. Питання медичної етики і деонтології.	2	2	–	
2.2.2.	Загальні фізіологічні основи масажу.	2	2	–	
2.2.3.	Правила і гігієнічні основи масажу. Організація праці масажиста.	2	2	–	
2.2.4.	Загальна методика і техніка масажу.				
2.2.5.	Основні і допоміжні прийоми масажу.	6	2	4	
2.2.6.	Техніка масажу на окремих анатомічних ділянках.	5	1	4	
2.2.7.	Апаратний масаж.	3	1	2	
2.3.	Окремі методики і техніка лікувального масажу.	43	15	28	
2.3.1.	Масаж при травмах і захворюваннях опорно-рухового апарату.	8	4	4	
2.3.2.	Масаж при захворюваннях і травмах центральної і периферичної нервової системи.	8	2	6	
2.3.3.	Масаж при захворюваннях серцево-судинної і дихальної системи.	8	2	6	
2.3.4.	Масаж при захворюваннях органів травлення; після опера-	9	3	6	

	тивних втручань на органах черевної порожнини, на органах грудної клітки.				
2.3.5.	Масаж при порушенні обміну речовин.	3	1	2	
2.3.6.	Масаж при захворюваннях шкіри.	4	2	2	
2.3.7.	Масаж в гінекологічній практиці та урології.	3	1	2	
2.4.	Інші різновидності мануального масажу.	13	5	8	
2.4.1.	Сегментарний масаж.	4	2	2	
2.4.2.	Сполучнотканинний, періостальний, точковий масаж (поняття).	3	1	2	
2.4.3.	Спортивний масаж.	3	1	2	
2.4.4.	Гігієнічний масаж і самомасаж.	3	1	2	
2.5.	Масаж в дитячій практиці.	4	2	2	
2.6.	Лікувальна фізична культура.	4	2	2	
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	70	70	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Анатомічні основи масажу.

Загальні відомості про будову скелета, види з'єднання кісток. Суглоби та їх будова (форма суглобових поверхонь; прості та складні суглоби: одноосьові, дво-і трьохосьові суглоби).

М'язова система людини, топографія м'язів, їх функція.

Судинна та лімфатична системи.

Нервова система, функція. Будова спинного мозку і периферичної нервової системи. Рефлекторна функція спинного мозку. Топографія периферичної нервової системи на окремих ділянках тіла. Іннервація шкіри, м'язової системи та внутрішніх органів.

Будова та функція шкіри. Підшкірна жирова клітковина.

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

3. Історія масажу. Види, місце і значення для практичної медицини. Питання медичної етики і деонтології.

Історія масажу. Поняття про масаж. Види масажу Лікувальний, спортивний, гігієнічний, косметологічний. Механізм дії масажу. Класичний, сегментарно-рефлекторний, точковий, сполучнотканинний та періостальний масаж - різновиди мануального масажу.

Праці вітчизняних та зарубіжних вчених з методики і фізіологічного обґрунтування масажу.

Місце і значення масажу для практичної медицини, поєднання з іншими видами лікування.

4. Загальні фізіологічні основи масажу.

Вплив на шкіру (покращення трофіки, очищення шкіри від злущених клітин епідермісу; стимуляція секреторної функції потових і сальних залоз; покращення скоротливої функції шкірних м'язів, сприяючи її еластичності та пружності, гістаміновий фактор. Рефлекторний вплив на внутрішні органи при масажі шкіри. Активізація просування тканинної рідини, посилення кровообігу зміщення тканин та їх розтягнення, покращення шкірного дихання. Вплив масажу на підшкірну жирову клітковину.

Вплив на м'язи (покращення обмінних процесів, нормалізація тону м'язів в залежності від мети масажу, посилення працездатності м'язів під впливом масажу. Порівняльна оцінка впливу масажу і активних рухів на обмінні процеси в м'язовій тканині. Середньо-фізіологічні положення.

Вплив масажу на суглоби, сухожилля та їх піхви.

Вплив масажу на крово- і лімфообіг. Значення зміни капілярного кровообігу під впливом масажу. Масажні лінії.

Вплив масажу на нервову систему (покращення функціональної здатності ЦНС, посилення її регулюю-

чої та координуючої функції стимуляція регенеративних процесів і процесів відновлення функції периферичних нервів).

Вплив масажу на обмінні процеси (газовий, мінеральний та білковий обмін, зміни в окисно-відновлювальних процесах, посилення сечовиділення).

Загальні покази та протипокази до масажу.

5. Правила і гігієнічні основи масажу. Організація праці масажиста.

Обладнання масажних кабінетів. Вимоги до масажиста. Підготовка до масажу. Обстеження ділянки масажу. Положення пацієнта (лежачи на спині на животі, на боці, сидячи), в залежності від ділянки масажу для достатнього розслаблення м'язів. Масажні середники (мазі та присипки). Переваги "сухого" масажу. Курс лікування, тривалість процедур масажу.

Норма навантаження. Облік та звітність Наказ МОЗ України № 260 від 30.12.1993.

6. Загальна методика і техніка масажу.

Основні і допоміжні прийоми масажу

Погладжування. Основні і допоміжні прийоми. Основні: площинне поверхнєве і глибоке, охоплююче безперервне і переривисте. Допоміжні: гребінцеве, гладження, граблевидне, хрестовидне, щипцеподібне. Техніка і темп виконання, напрямок руху. Фізіологічна дія погладжування. Покази до використання тих чи інших прийомів погладжування. Методичні вказівки.

Розтирання Основні та допоміжні прийоми. Основні: поверхнєве і глибоке., подушечками пальців, ліктьовим краєм, опорною частиною кисті. Допоміжні: гребінцеве, граблевидне, пиляння, пересікання, штрихування, стругання, щипцеподібне. Техніка і темп виконання, напрямок руху Фізіологічна дія розтирання.

Покази до використання тих чи інших прийомів. Методичні вказівки.

Розминання. Основні і допоміжні прийоми. Основні: поздовжнє і поперечне, безперервне і переривисте. Допоміжні: щипцеподібне, валяння накочування зсування, пощипування, розтягнення, давлення, надавлювання, гребінцеве розминання. Техніка і темп виконання. Фізіологічна дія розминання. Покази до використання тих чи інших прийомів розминання. Методичні вказівки.

Вібрація. Основні і допоміжні прийоми. Основні; безперервна і переривиста. Допоміжні: потрясання, стрясання, струшування, підштовхування, пунктування, рубання, поплескування, постукування, шмагання. Техніка виконання. Фізіологічна дія. Використання тих чи інших прийомів в залежності від ділянки масажу. Лабільна та стабільна вібрація. Методичні вказівки.

Техніка масажу на окремих анатомічних ділянках

Масаж волосистої частини голови. Покази до масажу. Напрямок масажних рухів при масажі поверх волосося і при масажі з оголенням шкіри. Положення пацієнта. Масажні прийоми. Масаж великих і малих потиличних нервів.

Масаж обличчя. Покази до масажу. Положення пацієнта. Напрямок масажних рухів. Підготовка обличчя до масажу. Прийоми масажу, що використовують на обличчі. План масажу: ділянка лоба, орбіт, щік, підборіддя та верхньої губи. Масаж нервових закінчень: трійчастого нерву – надочномковий, підочномковий, підборідковий нерви, лицевий нерв. Методичні вказівки.

Масаж шиї. Прийоми, що використовують при масажі задньої, бокових та передньої поверхні шиї. Вібрація гортані. Дія на точку Ерба. Методичні вказівки.

Масаж спини. Положення пацієнта. Напрямок масажних рухів. Використані прийоми. Масаж міжреберних нервів. Методичні вказівки.

Масаж грудей. Положення пацієнта. Напрямок масажних рухів. Масаж поверхневих і глибоких м'язів. Особливості масажу у жінок. Масаж міжреберних нервів, больові точки: по паравертебральній, підпахвинній та парастернальній лінії. Масаж молочної залози. Методичні вказівки

Масаж живота. Положення хворого, напрямок масажних рухів. Масаж черевної стінки, масаж органів черевної порожнини. Масажні прийоми. Дозування та тривалість масажу. Покази і протипокази до масажу. Методичні вказівки.

Масаж верхніх кінцівок. Положення хворого, напрямок масажних рухів. Підготовчий масаж всієї кінцівки, диференційований масаж кисті, променезап'ясткового суглоба, передпліччя, ліктьового суглоба, плеча, плечового суглоба. Рухи, в суглобах. Масаж нервових стволів (паховий, серединний, променевий, ліктьовий нерви,) в залежності від показів. Методичні вказівки.

Масаж нижніх кінцівок Положення хворого, напрямок масажних рухів. Масаж стопи, гомілковостопного суглоба, гомілки, колінного суглоба, стегна, кульшового суглоба. Рухи з суглобах. Масаж сідничних м'язів. Масаж нервових стволів: сідничний, стегновий, малогомілковий нерви. Методичні вказівки нервових стволів: сідничний, стегновий, малогомілковий нерви. Методичні вказівки.

Практичні заняття. Засвоєння техніки основних та допоміжних прийомів, оволодіння масажем окремих анатомічних ділянок

В кінці розділу проводиться залікове заняття з техніки масажу.

Апаратний масаж

Апаратний масаж, види, використання, комбінування з мануальним.

7. Спеціальна частина.

Окремі методики і техніка лікувального масажу

Масаж при травмах і захворюваннях опорно-рухового апарату.

Періоди лікування. Місце масажу та лікувальної гімнастики. Підготовчий (відсмоктуючий) і основний

масаж. Техніка масажу при забої, розтягненні зв'язок і суглобової сумки, при пораненнях, інфільтратах, міозитах, опіках, відмороженнях, вивихах, травматичних артритах, синовіітах, бурситах, тендовагінітах, переломах кісток, ампутації культі. Масаж при контрактурах та анкілозах. Особливості методики масажу при деформуючому артозі, ревматоїдному поліартриті, хворобі Бехтерева, остеохондрозі різної локалізації. Масаж при сколіозах та плоскостопості. Покази та протипокази до масажу.

Масаж при захворюваннях і травмах центральної і периферичної нервової системи

Два періоди лікування, їх характеристика. Поєднання масажу з лікуванням положенням та лікувальною фізкультурою. Вправи для артикуляції. Масаж при пораненнях нервових стовбурів. Особливості масажу при невралгії трійчастого нерва, невриті лицьового нерва, міжреберній невралгії, невриті сідничного нерва, невралгії шкірної гілки стегнового нерва, невралгії плечового сплетіння.

Диференціація центральних і периферичних розладів. Види розладів. Масаж при рухових паралічах та парезах (в'ялих і спастичних). Особливості підготовки до масажу. Значення вихідних положень. Порівняльний аналіз стану м'язів при ураженні периферичної та центральної нервової системи. Поєднання масажу з ЛФК.

Масаж при загальних неврозах. Покази і протипокази. Комбінування масажу з лікувальною фізкультурою.

Масаж при захворюваннях серцево-судинної і дихальної системи

Методика і техніка масажу при ішемічній хворобі серця, інфаркті міокарду, гіпертонічній хворобі, гіпотонії, атеросклерозі судин головного мозку, при захворюваннях артерій та вен кінцівок, при функціональних розладах серцево-судинної системи, при міокардіодистрофії. Поєднання масажу з лікувальною фізкультурою, фізіотерапією та іншими методами лікування.

Методика масажу при хронічних неспецифічних захворюваннях органів дихання (емфізема легень, пневмонія, бронхіт, бронхіальна астма). Завдання масажу. Покази і протипокази. Методика масажу за О.Ф. Кузнецовим при хронічній пневмонії. Інтенсивний масаж асиметричних зон за О.Ф. Кузнецовим при бронхіальній астмі, хронічній пневмонії та хронічному бронхіті (особливо при в'ялому перебігу загального процесу). Техніка виконання. Методичні вказівки. Покази і протипокази до ІМАЗ,

Масаж при захворюваннях органів травлення; після оперативних втручань на органах черевної порожнини, на органах грудної клітки.

Масаж при опущенні шлунка. Покази до масажу при моторних і секреторних порушеннях шлунково-кишкового тракту (в'ялість, атонія або спазми кишківника, диспепсичні розлади, закріп, проноси, геморої). Особливості масажу при атонічних колітах, ослабленні черевного пресу, ентероптозах. Масаж при хронічному гастриті, виразковій хворобі шлунка та дванадцятипалої кишки. Масаж при захворюваннях печінки та жовчного міхура. Покази та протипокази до масажу.

Техніка масажу після оперативних втручань. Покази. Терміни початку масажу. Протипокази до масажу.

Масаж при порушенні обміну речовин

Масаж при ожирінні, діабеті, подагрі. Поєднання масажу з лікувальною фізкультурою.

Масаж при захворюваннях шкіри

Покази та протипокази до масажу. Масаж при псоріазі, себореї колосистої частини голови, склеродермії, іхтіозі, екземі. Методика масажу при псоріазі та екземі за П.В. Нікольським. Методика Жаке при екземі на кінцівках. Поєднання масажу з рухами.

Масаж в гінекологічній практиці та урології

Покази до масажу. Техніка масажу. Поєднання масажу з активними рухами. Вправи для зміцнення м'язів тазового дна. Протипокази.

Практичні заняття Засвоєння окремих методик масажу. Оволодіння технікою лікувального масажу при перерахованих захворюваннях.

Інші різновидності мануального масажу:

Сегментарний масаж

Сегментарна будова тіла людини та іннервація внутрішніх органів. Зони Захар'їна-Геда Використання основних, допоміжних та спеціальних прийомів. Дозування. Сегментарний масаж при різних захворюваннях.

Практичні заняття Ознайомлення та засвоєння методик сегментарного масажу.

Сполучнотканинний, періостальний, точковий масаж (поняття)

Поняття про сполучнотканинний (за Лейбе-Діке), періостальний (за Фсілером і Краусом) та точковий (Корнеліус, Марсова, Тикочинська) масаж. Покази. Техніка масажу.

Практичні заняття Знайомство з технікою сполучнотканинною, періостального та точкового масажу.

Спортивний масаж

Завдання спортивного масажу. Покази до застосування спортивного масажу. Класифікація спортивного масажу, (гігієнічний, тренувальний, попередній, відновлювальний, самомасаж та масаж при спортивних ушкодженнях). Технічні прийоми та особливості масажу при різних видах спорту. Протипокази.

Практичні заняття Засвоєння технічних прийомів особливостей масажу при різних видах спорту.

Гігієнічний масаж і самомасаж

Завдання гігієнічного масажу. Технічні прийоми, які використовуються в гігієнічному масажі. Самомасаж, як широко доступна форма гігієнічного масажу. Техніка самомасажу нижніх кінцівок, сідничної та поперекової ділянки. Самомасаж м'язів грудей, живота і спини. Самомасаж верхніх кінцівок, трапецієподібного м'яза, шиї, м'язів волосистої частини голови.

Практичні заняття Ознайомлення і засвоєння технічних прийомів, які використовують в гігієнічному

масажі. Засвоєння техніки самомасажу. Проведення самомасажу.

Масаж в дитячій практиці

Масаж і гімнастика для дітей грудного віку. Гігієнічні умови проведення масажу та особливості проведення масажу і гімнастика у дітей. Масаж при рахіті; гіпотрофії, вродженій дисплазії кульшових суглобів, м'язовій кривошії, вродженій косолапості. Особливості масажу недоношених дітей. Масаж при дефектах постави та викривленні хребта. Послідовність у поєднанні масажу та корегуючої гімнастики. Масаж та лікувальна фізкультура при дитячих церебральних паралічах. Значення і місце масажу в комплексному лікуванні інших захворювань дитячого віку

Практичні заняття. Проведення масажу і гімнастики дітям грудного віку. Проведення загального і місцевого масажу при дитячому церебральному паралічі, рахіті, гіпотрофії, кривошії, дефектах постави та викривленні хребта, інших захворюваннях.

Лікувальна фізична культура

Загальне поняття про лікувальну фізичну культуру. Основні принципи лікувальної фізкультури. Загальні покази і протипокази до ЛФК. Засоби лікувальної фізкультури та їх класифікація. Загальні основи методики ЛФК і форми призначення. Загальні режими рухів хворих. Особливості окремих методик ЛФК в терапії, хірургії, травматології, неврології, гінекології та педіатрії. Корегуюча гімнастика і механотерапія. Уявлення про організацію і методику ЛФК в умовах санаторно-курортного лікування та будинках відпочинку.

Пасивні і пасивно-активні рухи, як метод глибокої розробки суглобозв'язуючого апарату, м'язів та їх сухожилля. Характер пасивних і пасивно-активних рухів у різних суглобах (одноосьові, дво- і трьохосьові). Види рухів, техніка виконання рухів. Методичні вказівки до застосування пасивних і пасивно-активних рухів.

Масаж і ЛФК в комплексному лікуванні травматичних ушкоджень і захворювань. Додатки до масажу, що підвищують його ефективність: фізичні вправи, теплові процедури, масаж як підготовка до фізіотерапевтичних процедур та лікувальної фізкультури (найбільш раціональне поєднання), Масаж як заключна процедура після ЛФК. Найчастіші комбінації масажу з фізичними факторами (теплові процедури, електротерапія, водні процедури) в залежності від захворювань або травми.

Практичні заняття. Проведення корегуючої гімнастики й механотерапії. Засвоєння методики виконання пасивних і пасивно-активних рухів.

8. Невідкладна медична допомога.

8.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

8.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

8.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

8.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

8.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змії.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

9. Планування сім'ї.

9.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

9.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

9.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

10. Інфекційний контроль.

10.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

10.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

10.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

11. Тестування в медицині.

11.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

11.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Лікувальний масаж», Л.А.Кунічев. Вища школа, 1990 р.
2. [«Лікувальний масаж»](#), Вакуленко Л.О. Тернопіль – Укрмедкнига. 2005.
3. «Фізичні методи лікування, медична реабілітація», І.З.Самосюк. Здоров'я, 2004 р.
4. «Основи фізичної реабілітації», А.М.Порада. Медицина, 2000 р.
5. «Довідник по масажу», В.І.Васічкін. Медицина, 1991 р.
6. «Основи лікувального масажу», А.Ф.Вербов. С-Петербург, 1999 р.
7. «Лікувальний масаж», Л.А.Кунічев. Вища школа, 1990 р.
8. «Масаж для дорослих та дітей», А.Е.Штеренгерц, Н.А.Біла. Здоров'я, 1992 р.

34. МЕДИЧНА СТАТИСТИКА (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДСТАТИСТИКІВ УСТАНОВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підвищення кваліфікації молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 4 тижні (144 години).

Мета: підвищити рівень знань і практичних навичок, що мають досвід роботи в галузі медичної статистики. На теоретичних заняттях розглядаються основні принципи організації охорони здоров'я України, функції і задачі окремих типів медичних закладів, методика санітарно-статистичних досліджень, методика вивчення здоров'я населення, питання статистики в лікувальних закладах, задачі і методики санітарної статистики в Україні.

На практичних заняттях здобувачі освіти відпрацьовують практичні навички із заповнення звітної та статистичної документації в різних відділеннях лікувальних закладів.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї».

В останній день здобувачі освіти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Організація охорони здоров'я.	16	13	3	
1.1.1.	Основи організації охорони здоров'я.	2	2	–	
1.1.2.	Організація лікувально-профілактичної допомоги міському населенню та робітникам промпідприємств.	2	2	–	
1.1.3.	Організація лікувально-профілактичної допомоги жінкам та дітям.	3	2	1	
1.1.4.	Організація санітарно-епідемічної служби.	2	2	–	
1.1.5.	Організація лікувально-профілактичної допомоги сільському населенню.	2	2	–	
1.1.6.	Ресурси охорони здоров'я.	2	1	1	
1.1.7.	Управління в охороні здоров'я.	2	1	1	
1.1.8.	Санітарна освіта в Україні.	1	1	–	
1.2.	Основи медичної статистики.	10	4	6	
1.2.1.	Медична статистика. Означення предмету.	1	1	–	
1.2.2.	Етапи статистичного дослідження. Групування та зведення статистичних даних.	4	2	2	
1.2.3.	Обробка статистичного матеріалу. Відносні величини. Графічне зображення.	5	1	4	
1.3.	Статистика охорони здоров'я.	33	11	22	
1.3.1.	Статистика медичних закладів. Облік і звітність основних розділів діяльності стаціонарних закладів. Облік роботи відділень денного перебування хворих у стаціонарі.	6	2	4	
1.3.2.	Облік та звітність основних розділів діяльності амбулаторно-поліклінічних закладів.	12	4	8	
1.3.3.	Талон амбулаторного пацієнта.	3	1	2	
1.3.4.	Облік та звітність закладів родопомочі.	3	1	2	
1.3.5.	Облік та звітність лікувальних закладів по обслуговуванню дітей.	3	1	2	
1.3.6.	Облік та звітність про медичні кадри та їх підготовку.	3	1	2	
1.3.7.	Облік та звітність про санітарну освіту.	3	1	2	
1.4.	Статистика здоров'я населення.	35	13	22	
1.4.1.	Вступ. Показники здоров'я населення. Демографічні показники.	2	2	–	
1.4.2.	Природний рух населення.	4	2	2	
1.4.3.	Медична документація, яка засвідчує випадки смерті (лікарське посвідчення про смерть, посвідчення про перинатальну смерть, фельдшерська справа про смерть).	3	1	2	
1.4.4.	Захворюваність населення:	12	4	8	
	• загальна захворюваність;				
	• захворюваність інфекційними та найважливішими неепідемічними захворюваннями;				
	• захворюваність з тимчасовою втратою працездатності.				

1.4.5.	Міжнародна статистична класифікація хвороб.	6	2	4	
1.4.6.	Організація контролю достовірності статистичних показників діяльності закладів охорони здоров'я і стану здоров'я населення.	3	1	2	
1.4.7.	Формування державних та галузевих статистичних звітів за єдиною технологією, системою збору і обробки на ПК у форматі математичного забезпечення програми «МЕДС-ТАТ».	5	1	4	
1.5.	Моделі кінцевих результатів роботи закладів, служб, спеціалістів.	6	2	4	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	67	73	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Організація охорони здоров'я.

- 1.1. Основи організації охорони здоров'я. Система охорони здоров'я та принципи охорони здоров'я в Україні. Забезпечення прав громадян на охорону здоров'я. Реформування системи охорони здоров'я на сучасному етапі, чинники, які зумовлюють потребу в реформуванні. Трансформація державної системи (бюджетної) охорони здоров'я в систему медичного страхування.
- 1.2. Організація лікувально-профілактичної допомоги міському населенню та промисловим підприємствам.
 - 1.2.1. Амбулаторно-поліклінічна допомога міському населенню. Завдання, структура міської поліклініки, основні підрозділи. Дільничний принцип обслуговування. Зміст роботи дільничного лікаря та дільничної медичної сестри. Диспансерний метод, його сутність, формування контингентів для спостереження, види медичних оглядів. Оглядові кабінети. Пункти невідкладної допомоги. Організація та форми медичної допомоги, яка замінювала б стаціонари. Кабінети долікарського прийому. Функції молодших медичних працівників у здійсненні амбулаторно-поліклінічної допомоги.
 - 1.2.2. Організація стаціонарної медичної допомоги міському населенню. Спеціалізовані та багатопрофільні лікарні. Класифікація їх за адміністративно-територіальним поділом, профілем, належністю до певного відомства, категорією. Завдання стаціонару, формування штатів медичного персоналу. Посади медичних сестер. Структура багатопрофільної лікарні та стаціонарного відділення. Відділення або палати денного перебування та сестринського догляду, їхнє завдання. Види диспансерів, зміст патронажної роботи. Резерви поліпшення якості стаціонарної допомоги. Організація первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) на засадах сімейної медицини. Основні принципи сімейної медицини. Особливості роботи сімейного лікаря. Обов'язки сімейної медичної сестри. Амбулаторія сімейної медицини, її структура. Позитивні наслідки впровадження засад сімейної медицини. Розвиток сімейної медицини в Україні — важлива складова реалізації Європейської політики ВООЗ “Здоров'я для всіх у XXI ст.” Роль молодших медичних працівників у медичному забезпеченні населення.
 - 1.2.3. Організація лікувально-профілактичної допомоги працівникам промислових підприємств. Медико-санітарна частина (МСЧ), її типи, основні завдання. Цехова дільничність — основа організації діяльності МСЧ. Основні напрями роботи дільничного цехового терапевта.
 - 1.2.4. Профілактичні медичні огляди працівників промислових підприємств: мета, види, положення, функції МСЧ, санепідстанції, адміністрації.
 - 1.2.5. Умови організації фельдшерських здоров'я пунктів, штатні нормативи, основні напрями діяльності. Посадові обов'язки фельдшера.
- 1.3. Організація лікувально-профілактичної допомоги жінкам та дітям.
 - 1.3.1. Законодавча база охорони здоров'я жінок та дітей в Україні, вирішення проблеми збереження й зміцнення репродуктивного здоров'я жінки. Закон України про охорону дитинства (2001). Реалізація національних програм планування сім'ї та «Діти України».
 - 1.3.2. Основні чинники, які негативно впливають на репродуктивне здоров'я жінок в Україні. Причини й наслідки штучного переривання вагітності. Мета планування сім'ї. Фактори ризику з боку матері, що впливають на народження хворих дітей та дітей з низькою масою тіла.
 - 1.3.3. Профілактична спрямованість та поетапний принцип організації лікувально-профілактичної допомоги жінкам та дітям.
 - 1.3.4. Організація акушерсько-гінекологічної допомоги. Пологовий будинок, його функції, структура, штатні нормативи.
 - 1.3.5. Жіноча консультація: функції, дільничний принцип виявлення вагітних, патронажне спостере-

ження, лабораторні й функціональні обстеження, соціально-правова допомога, медична допомога гінекологічним хворим, медико-генетичне консультування. Проведення роботи з питань контрацепції та профілактики абортів, профілактика та лікування безплідності. Денні стаціонари. Обов'язки акушерки, старшої акушерки жіночої консультації.

1.3.6. Стаціонар пологового будинку: завдання, особливості структури, штатні нормативи, посади молодшого медичного персоналу. Обов'язки та зміст роботи акушерок та старших акушерок акушерського відділення. Зміст роботи медичної сестри, старшої медичної сестри відділення (палати) новонароджених.

1.3.7. Показники діяльності пологового будинку.

1.3.8. Лікувально-профілактична допомога дітям — невід'ємна частина охорони материнства й дитинства.

1.3.9. Організація медичної допомоги дітям. Основні типи закладів. Амбулаторно-поліклінічна допомога. Дитяча поліклініка, її структура, основні напрями роботи. Функції й зміст роботи кабінетів долікарського прийому, здорової дитини, щеплень. Роль молодшого медичного персоналу в здійсненні роботи поліклініки.

1.3.10. Організація дільничної педіатричної служби. Головні завдання в роботі дільничного педіатра. Основні обов'язки та зміст роботи дільничної медичної сестри. Підготовка дітей до дошкільних закладів та навчання в школі.

1.3.11. Структурні підрозділи стаціонару дитячої багатопрофільної лікарні. Обов'язки головної медичної сестри стаціонару та старшої медичної сестри відділення.

1.3.12. Організація медичного обслуговування в дитячих дошкільних закладах та школах. Особливості медичного забезпечення дітей, які мешкають у сільській місцевості. Типи медичних закладів. Обов'язки фельдшера, акушерки ФАПу щодо медичного забезпечення дітей.

1.3.13. Медико-соціальне обслуговування дітей-сиріт, дітей, що залишилися без піклування батьків, з вадами фізичного розвитку.

1.4. Організація санітарно-епідеміологічної служби.

1.4.1. Принципи організації, основні напрями діяльності та функції санітарно-епідеміологічної служби. Законодавчі документи, які регламентують діяльність Державної санітарно-епідеміологічної служби України. Структура санепідслужби. Установи та заклади Державної санітарно-епідеміологічної й дезінфекційної служби.

1.4.2. Види санепідстанцій (СЕС) системи МОЗ України, їхній розподіл з рівнями управління та категорії. Структурні підрозділи санепідстанцій сільського району, міської, обласної. Сутність запобіжного та поточного санепідмогляду. Зміст роботи помічників лікаря-гігієніста та епідеміолога, лаборантів бактеріологічної й санітарно-гігієнічної лабораторії, інструктора із санітарної освіти.

1.4.3. Повноваження головного державного санітарного лікаря України, головних державних санітарних лікарів та інших посадових осіб закладів державної санепідслужби щодо здійснення санепіднагляду. Взаємодія державної санепідслужби з лікувально-профілактичними закладами, розподіл функцій.

1.4.4. Відповідальність посадових осіб і громадян за порушення санітарного законодавства та порядок застосування заходів для їх припинення.

1.4.5. Показники діяльності СЕС.

1.5. Організація лікувально-профілактичної допомоги сільському населенню.

1.5.1. Чинники, що впливають на організацію медичного забезпечення сільського населення. Етапи надання медичної допомоги сільському населенню. Лікувально-профілактичні заклади.

1.5.2. Сільська лікарська дільниця. Дільнична лікарня, сільська лікарська амбулаторія, амбулаторія загальної практики сімейної медицини: структура, завдання, обсяг медичної допомоги. Фельдшерсько-акушерський пункт (ФАП), формування мережі ФАПів, штатні нормативи, основні напрями діяльності. Обов'язки завідувача ФАПом, фельдшера, акушерки, медичної сестри. Обліково-звітна документація ФАПу, правила її ведення.

1.5.3. Центральна районна лікарня (ЦРЛ) як центр кваліфікованої спеціалізованої допомоги: її завдання, структура, організаційно-методична робота, виїзні форми надання медичної допомоги.

1.5.4. Обласна лікарня, її завдання. Організація та надання планово-консультативної допомоги.

1.5.5. Міжобласні та державні спеціалізовані центри. Напрями реформування лікувально-профілактичної допомоги сільському населенню.

1.6. Планування та економіка охорони здоров'я.

1.6.1. Фінансування охорони здоров'я. Фінансовий план (бюджет) медичного закладу та основні документи, на яких він ґрунтується.

1.6.2. Перспективи складання плану (бізнес-плану) медичного закладу. Вимоги до складання бізнес-плану, його розділи.

1.7. Наукова організація праці в закладах охорони здоров'я.

1.8. Санітарна освіта.

1.8.1. Зміни в підготовці молодшого медичного персоналу.

1.8.2. Впровадження ступеневої медичної освіти, типи навчальних закладів

2. Основи медичної статистики.

- 2.1. Медична статистика. Означення предмету.
 - 2.2. Етапи статистичного дослідження. Групування та зведення статистичних даних.
 - 2.3. Обробка статистичного матеріалу. Відносні величини. Графічне зображення.
 - 2.4. Статистика охорони здоров'я.
 - 2.4.1. Облік та звітність міських лікарень, складання звіту лікарні.
 - 2.4.2. Облік та звітність диспансерів. Облік та звітність пологових будинків.
 - 2.4.3. Облік та звітність лікувально-профілактичних закладів по обслуговуванню дітей.
 - 2.4.4. Облік та звітність санітарно-епідеміологічних станцій.
 - 2.4.5. Облік та звітність лікувально-профілактичних закладів, які обслуговують сільське населення.
 - 2.4.6. Облік та звітність про медичні кадри та їх підготовку.
 - 2.4.7. Облік та звітність про санітарну освіту. Табелі звітності інших лікувальних закладів. Звітність органів охорони здоров'я.
 - 2.5. Статистика здоров'я населення.
 - 2.5.1. Вступ. Статистика населення: чисельність, склад за віком, статтю, місцем проживання, професією. Основне джерело інформації — перепис населення, правила його проведення. Зміни чисельності, складу, вікової та статевій структури населення України за даними перепису.
 - 2.5.2. Природний рух населення. Динаміка населення.
 - 2.5.3. Медична документація, яка засвідчує випадки смерті (лікарське посвідчення про смерть, посвідчення про перинатальну смерть, фельдшерська справа про смерть).
 - 2.5.4. Захворюваність населення: методики та джерела вивчення її. Показники. Види захворюваності:
 - Загальна захворюваність (склад госпіталізованих хворих, рівень структура).
 - Захворюваність інфекційними та неепідемічними захворюваннями.
 - Захворюваність з тимчасовою утратою працездатності.
 - Травматизм
 - Захворюваність різних соціальних професійних та других груп населення.
 - 2.5.5. Міжнародна статистична класифікація хвороб та проблем, пов'язаних із здоров'ям (МСКХ—10).
 - 2.5.6. Організація контролю достовірності статистичних показників діяльності закладів охорони здоров'я і стану здоров'я населення.
 - 2.5.7. Формування державних та галузевих статистичних звітів за єдиною технологією, системою збору і обробки на ПК у форматі математичного забезпечення програми «МЕДСТАТ».
- 3. Моделі кінцевих результатів роботи закладів, служб, спеціалістів.**
- 4. Невідкладна медична допомога.**
- 4.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.
 - 4.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.
 - 4.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.
 - 4.4. Невідкладна медична допомога при травмах.
 - 4.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.
- Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги. На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.
- 5. Планування сім'ї.**
- 5.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.
 - 5.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.
 - 5.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.
- 6. Інфекційний контроль.**
- 6.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
 - 6.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
 - 6.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.
- 7. Тестування в медицині.**

- 7.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
7.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. [«Основи медичної статистики»](#), Голованова І.А. полтава – Медична академія. 2017.
2. «Соціальна медицина та організація охорони здоров'я», за ред. проф. Ю.В. Вороненка. - К.: Здоров'я, 2002.
3. «Соціальна медицина та організація охорони здоров'я», за ред. проф. О.М. Голяченка. - Тернопіль: Лілея, 2002.

35. ЛІКУВАЛЬНА ФІЗКУЛЬТУРА (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР, ІНСТРУКТОРІВ З ЛІКУВАЛЬНОЇ ФІЗКУЛЬТУРИ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета курсів удосконалення – підвищення рівню знань та навичок медичних сестер, які мають досвід в даній області. Програма складається з трьох частин: загальна – передбачає вивчення загальних основ лікувальної фізкультури, її ролі в медичній реабілітації хворих, організації роботи з ЛФК в структурних підрозділах медичних установ; спеціальна – анатоμο-фізіологічне обґрунтування дії ЛФК на організм, часткові методики ЛФК, в різних клініках; третя частина – основи масажу, знання яких необхідні при проведенні процедур лікувальної фізкультури в неврологічній, травматологічній, педіатричній та інших клініках.

При викладанні матеріалу необхідно підкреслити роль, значення та місто лікувальної фізкультури у комплексному лікуванні, сумісність та послідовність процедур лікувальної фізкультури з іншими лікувальними процедурами в процесі лікування, показання, обмеження та протипоказання до застосування засобів фізичної культури.

Слідє підкреслити необхідність строгого обліку індивідуальних особливостей та функціонального стану організму при призначенні лікувальної фізкультури. Слухачі повинні добре засвоїти принципи підбору раціональних фізичних вправ як для індивідуальних, так і для групових занять з хворими, уміти навчати хворих виконанню фізичних вправ. При читанню курсу по всім розділам програми необхідно приділяти особливу увагу питанням медичної психології, етиці, деонтології.

Навчання на курсах складається з теоретичних і практичних занять. Тривалість навчання – 1 місяць (144 години).

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю». В останній день курсанти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	Анатоμο-фізіологічне обґрунтування впливу ЛФК на організм: <ul style="list-style-type: none"> • анатоμο-фізіологічна характеристика серцево-судинної системи; • анатоμο-фізіологічна характеристика системи дихання; • анатоμο-фізіологічна характеристика опорно-рухового апарату; • анатоμο-фізіологічна характеристика нервової системи. 	6	6	–	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
2.2.	Роль ЛФК та масажу в реабілітації хворих.	4	4	–	
2.2.1.	Роль ЛФК та масажу в реабілітації хворих.	1	1	–	
2.2.2.	Система засобів ЛФК та їх характеристика.	1	1	–	
2.2.3.	Основи загальної та окремої методики ЛФК.	1	1	–	
2.2.4.	Організація та облік роботи, документації.	1	1	–	
2.3.	Окремі методики лікувальної фізкультури.	72	12	60	
2.3.1.	ЛФК при захворюваннях серцево-судинної системи.	9	1	8	
2.3.2.	ЛФК при захворюваннях органів дихання.	7	1	6	
2.3.3.	ЛФК при захворюваннях нервової системи.	9	1	8	
2.3.4.	ЛФК при захворюваннях опорно-рухового апарату.	9	1	8	
2.3.5.	ЛФК при захворюваннях органів травлення.	8	2	6	
2.3.6.	ЛФК при оперативному лікуванні внутрішніх органів.	7	1	6	
2.3.7.	ЛФК при порушеннях обміну речовин.	5	1	4	
2.3.8.	ЛФК в акушерстві та гінекології.	5	1	4	
2.3.9.	ЛФК для людей середнього та похилого віку.	7	1	6	
2.3.10.	ЛФК в педіатрії.	6	2	4	
2.4.	Основи масажу.	12	6	6	
2.4.1.	Фізіологічне обґрунтування та механізм дії масажу на організм.	2	2	–	
2.4.2.	Види та механізм лікувального масажу.	2	–	2	
2.4.3.	Окремі методики масажу, показання та протипоказання.	6	2	4	
2.4.4.	Організація праці масажистів – документація та облік робо-	2	2	–	

	ти.				
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	56	84	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Роль ЛФК та масажу в реабілітації хворих.

Лікувальна фізична культура як метод активної функціональної терапії. Значення активної участі хворого в лікувально-фізичних заняттях.

3. Система засобів лікувально-фізичної культури та її характеристика.

Основні засоби лікувальної фізкультури: фізичні вправи, природні фактори природи, режим рухової активності. Класифікація фізичних вправ: гімнастичні, спортивно-прикладні, ігри.

Систематизація гімнастичних вправ за ознаками:

- за анатомічною ознакою – вправи верхніх кінцівок, верхніх кінцівок та плечового поясу, плечей, спини та потилиці, м'язів шиї, тулубу, черевного пресу та тазового дна, м'язів нижніх кінцівок;
- за характером м'язового скорочення – ізометричне, ізотонічне, ізокінетичне;
- за ознакою активності – активні, пасивні, рефлексорні;
- за видовою ознакою – дихальні, порядкові. Підготовчі або ввідні, коригуючі. Координаційні, вправи в киданні, в рівновазі, в опірності, упорі, ритмопластичні вправи;
- за ознакою використання снарядів – без снарядів, зі снарядами, на снарядах.

Спортивно-прикладні вправи: ходьба, біг, повзання, плавання, катання на човні, лижах, ковзанах, велосипеді та інші, стрільба з луку, метання гранати, трудові процеси.

Ігри – на місці, малорухові, рухові, спортивні.

Природні фактори – повітря, вода, сонце. Режим – руховий, праці та відпочинку, сну, харчування, особистої гігієни.

4. Основи загальної та часткової методики лікувально-фізичної культури.

Стан хворого, особливості захворювання, облік реактивності на фізичне навантаження, підбір, методика та дозування засобів лікувальної фізкультури як основа терапевтичного ефекту.

Форми проведення лікувальної фізкультури, гігієнічна гімнастика, лікувальні вправи, самостійне виконання завдань пацієнтами, теренкур, ігри, прогулянки та недалекий туризм.

Методи застосування фізичних вправ: гімнастичний, спортивно-прикладний, ігровий. Основи будівництва часткових методик. Питання дозування, ступень простоти або складності виконання, кількість повторень. Схема періодів лікувального курсу: ввідний, основний та заключний періоди. Методика проведення лікувальної гімнастики: індивідуальний, груповий. Методика побудови процедури лікувальної гімнастики. Крива фізіологічного навантаження. Схема процедури лікувальної гімнастики. Методи лікувальної фізкультури: у воді, механотерапія, тренажери, корекція, прогулянки, теренкур, туризм, спортивно-прикладні вправи та ігри, трудотерапія. Лікувальний масаж. Режим рухів: ліжковий, напівліжковий, вільний.

5. Організація та облік роботи, документація.

Схема організації лікувальної фізкультури в системі органів охорони здоров'я. Лікувально-фізкультурні диспансери – установи організаційно-методичного керівництва. Штати з лікувальної фізкультури в ЛПЗ лікарів та інструкторів. Обов'язки лікаря, лікаря лікувальної фізкультури, інструктора з лікувальної фізкультури. Організація місця для занять: кабінет ЛФК, зала для групових занять, для занять на повітрі. Документація та облік роботи.

6. Анатомо-фізіологічні обґрунтування впливу ЛФК на організм.

Анатомо-фізіологічна характеристика серцево-судинної системи.

Система кровообігу її призначення. Великий та малий кола кровообігу. Устрій і функції серця, фази роботи серця. Основні властивості серцевих м'язів. Автоматія серця. Частота серцевих скорочень у спокої та

при м'язовій діяльності.

Залежність величини систолічного об'єму серця від венозного притоку крові до серця. Хвилинний об'єм серця у спокої та при роботі м'язів. Резервні можливості серця тренованої та не тренованої людини. Рух крові по судинам. Тиск крові у різних відділах судинного гирла.

Фактори, які визначають рівень тиску крові, Максимальний, мінімальний пульсовий артеріальний тиск людини в спокою та при м'язовій роботі. Способи визначення артеріального тиску. Поняття про пульс, частота, ритм, наповнення, напруження. Методика виміру пульсу. Іннервація серця. Вплив симпатичного і парасимпатичного нервів.

Анатомо-фізіологічна характеристика системи дихання.

Значення дихання. Будова органів дихання. Життєва ємність легенів та її складові: дихальний додатковий та резервний об'єм. Залежність величини життєвої ємності легенів від зросту. Полу і віку людини. Частота і глибина дихання в спокої та при м'язовому навантаженні. Можливість збільшення легеневої вентиляції у процесі м'язової діяльності. Дихання у спокої та при фізичній роботі. Зміна характеру дихання: затримка дихання, гіпервентиляція, зміна ритму. Роль кори великих півкуль і перебудові дихання при роботі м'язів. Споживання кисню у спокою та при діяльності м'язів.

Анатомо-фізіологічна характеристика опорно-рухового апарату.

Будова кісток. Суглобів. Форми поверхні суглобів. Поняття про вісь обертання. Види суглобів: прості, складні та комбіновані. Хребет: будова, функції. Згуби хребта. Опірні та ресорні властивості хребта. Будова і форми грудної клітини. М'яз – вирівнювач хребта, поперечно-спинна фасція. М'язи – які згинають тулуб. Прямий м'яз живота, зовнішня і внутрішня косі м'язи живота. Поперековий м'яз. Піхва прямого м'язу живота. Участь м'язів в русі хребта.

М'язи, які беруть участь при вдиху та видиху. Діафрагма, її будова і функції. Плечовий пояс. Суглоби і зв'язки плечового поясу та вільної верхньої кінцівки. М'язи, які призводять до руху плечовий пояс; м'язи, які призводять рух плеча, передпліччя, в променево-зап'ястному суглобі і суглобах кісті та пальців. Долоневий апоневризм. Кістки тазу. Стегно, гомілка. Стопа. Суглоби і зв'язки тазу і нижніх кінцівок. Лонне зростання. М'язи, які призводять до руху в тазостегновім, колінному і гомілкоступному суглобах. М'язи стопи і пальців. Широка фасція стегна. Апоневризм підошви. Поняття про осанку. Види порушень осанки.

Анатомо-фізіологічна характеристика нервової системи.

Нервова система – саморегулююча система. Основні функції: отримання. Переробка. Зберігання та відтворення відповідної інформації. Головний мозок. Кора, її будова і головні функції. Електричний потенціал мозку. Умовний та безумовний рефлекс. Гіпоталамус – гіпофіз – наднирники та стресові реакції. Черепно-мозкові нерви та їх функції.

Спинний мозок, сіра і біла речовина мозку. Передні і задні корінці, як провідники чутливих і рухових імпульсів. Тонус м'язів. Периферичні нерви та їх функції.

Вегетативна нервова система - симпатична і парасимпатична, її головні функції – підтримка постійного внутрішнього середовища.

7. Окремі методики лікувальної фізкультури.

Лікувальна фізкультура при захворюваннях серцево-судинної системи.

Коротка клінічна характеристика захворювань серцево-судинної системи.

Клініко-фізіологічне обґрунтування до застосування метода лікувальної фізкультури при захворюваннях серцево-судинної системи. Показання та протипоказання до застосування лікувальної фізкультури. Значення дозованого тренування у функціональному пристосуванні хворого до фізичних навантажень. Методи лікування, використання курортних факторів і сполученні їх з лікувальною фізкультурою.

Ішемічна хвороба серця. Клінічна характеристика.

Інфаркт міокарду. Клінічна картина. Основне лікування. Задачі лікувальної фізкультури у комплексному лікуванні інфаркт міокарду. Особливості методики лікувальної гімнастики. Схема рухового режиму. Примірники комплексів лікувальної гімнастики. Застосування теренкуру, прогулянок, ігор, купання та плавання, ходьби на лижах, катання на ковзанах. Залежність методики лікувальної фізкультури від клінічних особливостей захворювання, фази, перебігу хвороби, від індивідуальних особливостей хворого. Збільшення або зменшення навантаження в залежності від початкового положення, складності, темпу, характеру вправи та іншого.

Практичні заняття.

Визначення функціональної здібності серцево-судинної системи. Дозування фізичних вправ. Основні методики лікувальної фізкультури при недостатності кровообігу, при гіпертонічній хворобі, при компенсованих вадах. Сполучення фізичних вправ з диханням. Ознайомлення з методами обліку ефективності лікувальної фізкультури при захворюваннях серцево-судинної системи.

Лікувальна фізкультура при захворюваннях дихання.

Клініко-фізіологічне обґрунтування ЛФК при захворюваннях органів дихання. Фізіологія зовнішнього дихання. Зв'язок дихання і кровообігу. Вправи для дихання та їх роль в лікуванні захворювань. Органів дихання. ЛФК при емфіземі легенів, захворюваннях верхніх дихальних шляхів і пневмоніях. Особливості ЛФК при ексудативних плевритах, бронхіальній астмі у дітей. ЛФК при туберкульозі легенів. Показання та протипоказання до призначення ЛФК при захворюваннях органів дихання.

Практичні заняття.

Засвоєння методики лікувальної фізкультури при захворюваннях органів дихання. Демонстрація методик лікувальної фізкультури на хворих. Проведення індивідуальних занять, звертаючи увагу на дихальні вправи.

Визначення функціональних можливостей зовнішнього дихання (спірометрія, затримка дихання). Навчання пацієнтів керуванням зовнішнього дихання.

Лікувальна фізкультура при захворюваннях нервової системи.

Коротка клінічна характеристика захворювань і травм центральної і периферичної нервової системи. Розлади мозкового кровообігу з порушенням рухових функцій. Інфекційні захворювання центральної і периферичної нервової системи. Функціональні розлади нервової системи, вестибулярні порушення. Поняття про методи лікування захворювань і травм нервової системи і сполучення їх з лікувальною фізкультурою і масажем. Показання і протипоказання до застосування лікувальної фізкультури. Методика обстеження рухових функцій при спастичних і в'ялих паралічах. Лікування положенням. Використання вправ: пасивних. За допомогою пасивно-активних і активних. Методика лікувальної фізкультури при травмах головного мозку і периферичних нервів; при геміплегіях, при судинних розладах головного мозку; при інфекційних захворюваннях центральної нервової системи. Лікувальна фізкультура при захворюваннях м'язової системи. Методика лікувальної фізкультури при розладі функції вестибулярного апарату, неврозах.

Практичні заняття.

Обстеження рухової функції у пацієнтів із захворюваннями нервової системи. Засвоєння слухачами перелічених вище методик лікувальної фізкультури. Проведення індивідуальних занять з хворими.

Лікувальна фізкультура при захворюваннях опорно-рухового апарату.

Коротка клінічна характеристика травматичних уражень опорно-рухового апарату. Показання і протипоказання до застосування лікувальної фізкультури. Методика лікування і з'єднання їх з лікувальною фізкультурою. Лікування положенням і рухом та їх значення на різних етапах лікувального курсу. Методика лікувальної фізкультури при відкритих та закритих переломах кінцівок в період іммобілізації і після неї, при переломах хребта, тазу, ребер, пораненнях суглобів, вивихах, розтягуваннях зв'язок, контрактурах, ураженнях м'яких тканин, при навчанню користуванню протезами, при опіках і відмороженнях різних ступенів, рубцово-трофічних виразках, хронічних остеомиєлітах. Лікувальна фізкультура при проникаючих пораненнях грудної клітини, після різних оперативних втручань на грудній клітині і черевній порожнині. Лікувальна фізкультура при поліартритах і захворюваннях хребта.

Клініко-фізіологічне обґрунтування до застосування методу лікувальної фізкультури.

Лікувальна фізкультура: в щелепно-лицевій хірургії, після операцій на черепі, після операцій на хребті, при травмах периферичних нервів.

Практичні заняття.

Засвоєння методики лікувальної фізкультури слухачами друг на другу, потім показ на хворих. Індивідуальні та групові заняття з хворими. Ознайомлення з методами сполучення лікувальної фізкультури з іншими видами лікування.

Лікувальна фізкультура при захворюваннях органів травлення.

Клініко-фізіологічне обґрунтування впливу ЛФК при захворюваннях органів травлення. Задачі і особливості ЛФК при гастритах, виразковій хворобі, спастичних колітах, атонії кишечника, геморої, захворюваннях печінки, опущенні шлунка.

Практичні заняття.

Засвоєння методик лікувальної фізкультури при захворюваннях органів травлення. Показання і протипоказання. Проведення індивідуальних занять з хворими.

Лікувальна фізкультура при оперативному лікуванні внутрішніх органів.

Задачі ЛФК при оперативному лікуванні органів черевної і грудної порожнин, захворюваннях жовчного міхура, нирок і сечовивідних шляхів. Показання і протипоказання.

Практичні заняття.

Засвоєння методик лікувальної фізкультури після оперативного втручання внутрішніх органів, особливо у 2 і 3 –му періодах лікування. Проведення індивідуальних занять з пацієнтами.

Лікувальна фізкультура при порушеннях обміну речовин.

Фізіологічне обґрунтування і дозування фізичних вправ при різних видах порушення обміну. Особливості ЛФК при ожирінні різної етіології, цукровому діабеті, порушеннях білкового і мінерального обміну. Сполучення ЛФК, гідротерапії і дієтичного харчування. Показання і протипоказання.

Практичні заняття.

Значення ЦНС і гіпофізу в регулюванні обміну речовин. Засвоєння методик ЛФК на хворих при ожирінні, подагрі, діабеті. Вміння визначити надлишок маси тіла з використанням масозростового показника та показника угодваності, уміння користуватися таблицею визначення нормальної максимальної маси.

Лікувальна фізкультура в акушерстві та гінекології.

Лікувальна фізкультура в період вагітності і післяпологовому періоді. Коротка клінічна характеристика гінекологічних захворювань, при гінекологічних операціях і мастектомії. Методи лікування і сполучення їх з ЛФК.

Клініко-фізіологічне обґрунтування і протипоказання до застосування лікувальної фізкультури. Методи лікувальної фізкультури.

Практичні заняття.

Засвоєння методик лікувальної фізкультури при гінекологічних захворюваннях. Показання і протипоказання. Демонстрація методик лікувальної фізкультури на хворих.

Лікувальна фізкультура для людей середнього і похилого віку.

Анатомо-фізіологічні особливості людей середнього і похилого віку. Негативний вплив гіподинамії. Значення праці, режиму, фізичних вправ, масажу і комплексного профілактичного лікування в боротьбі з передчасним старінням.

Основи рухового режиму для людей похилого віку – дозування фізичних вправ. Їх різноманітність та індивідуальність. Межа втоми при виконанні фізичних вправ. Роль спортивних вправ, туризму і екскурсій для людей середнього і похилого віку. Фізичні вправи і загартування. Показання і протипоказання.

Практичні заняття.

Освоєння методик лікувальної фізкультури на заняттях. Уміння визначити масозростовий показник, життєву ємність легенів, кистеву і станову динамометрію.

Лікувальна фізкультура в педіатрії.

Значення гімнастики для загального розвитку і зміцнення організму дитини. Загальні показання до застосування лікувальної фізкультури у дитячому віці.

Лікувальна фізкультура при рахіті і гіпотрофії. Клінічна характеристика рахіту і гіпотрофії. Показання і протипоказання до застосування лікувальної фізкультури. Примірні комплекси вправ при рахіті в залежності від стану дитини і періоду лікування. Використання природних факторів в комплексі з масажем і лікувальною гімнастикою. Загальні протипоказання до призначення лікувальної фізкультури.

Лікувальна фізкультура при ревматизмі. Клініко-фізіологічне обґрунтування до застосування лікувальної фізкультури при ревматизмі. Показання і протипоказання до застосування лікувальної фізкультури. Місце і призначення лікувальної фізкультури в комплексному лікуванні ревматизму. Режими руху і методика лікувальної фізкультури. Примірні схеми режиму руху в залежності від стану дитини періоду лікування. Використання природних факторів в комплексі з масажем і лікувальною гімнастикою. Загальні протипоказання до призначення лікувальної фізкультури.

Лікувальна фізкультура при залишкових явищах поліомієліту. Коротка клінічна характеристика захворювання. Клініко-фізіологічне обґрунтування до застосування лікувальної фізкультури. Показання і протипоказання до застосування лікувальної фізкультури. Особливості методики лікувальної фізкультури у хворих з контрактурами, деформаціями кінцівок і тулуба, розбобтаність суглобів. Корекція дефектів ходи і осанки. Місце і значення лікувальної фізкультури у комплексному лікуванні залишкових явищ поліомієліту.

Лікувальна фізкультура при кістково-суглобному туберкульозі. Коротка клінічна характеристика. Клініко-фізіологічне обґрунтування до застосування лікувальної фізкультури. Показання і протипоказання до застосування лікувальної фізкультури. Методика лікувальної фізкультури. Місце і призначення ЛФК у комплексі з іншими видами лікування.

Лікувальна фізкультура при легеневому туберкульозі у дітей. Клініко-фізіологічне обґрунтування до застосування лікувальної фізкультури. Показання і протипоказання. Особливості методики лікувальної фізкультури в залежності від віку, форми захворювання і функціонального стану хворої дитини. Місце і значення лікувальної фізкультури у комплексі з іншими видами лікування.

Основи коригуючої гімнастики. Деформація хребта і дефекти осанки. Виховання правильної осанки. Поняття про корекцію і редресацію. Методика коригуючої гімнастики при деформації грудної клітини, тотальному кіфозі і осанці з круглою спиною. Особливості методики при парціальних кіфозах, лордозах і осанкою з кругловигнутою спиною. Гімнастика при плоскостопії. Облік ефективності занять. Організація коригуючої гімнастики.

Практичні заняття.

Освоєння методик лікувальної фізкультури при рахіті, гіпотрофії, ревматизмі, дитячому паралічі і інших захворюваннях. Демонстрація методик лікувальної фізкультури на хворих. Проведення індивідуальних занять. Використання ігрового методу у проведенні занять. Ознайомлення з організацією кабінету коригуючої гімнастики. Проведення слухачами гімнастики при деформації хребта, дефектах осанки і плоскостопії.

8. Основи масажу.

Фізіологічне обґрунтування та механізм дії масажу на організм.

Поняття про масаж. Анатомо-фізіологічні основи масажу. Лімфатична система. Топографія м'язів, які знаходяться поверхнево. Фізіологічні механізми дії масажу на організм (шкіру, лімфатичну систему, м'язи, нервову, серцево-судинну та дихальні системи, опорно-руховий апарат, шлунково-кишковий тракт, обмін речовин).

Загальні правила масажу. Гігієнічні основи масажу.

Види та техніка лікувального масажу.

Види масажу. Гігієнічний, лікувальний, сегментарно-рефлекторний, точковий, апаратний, підводний. Загальний та місцевий масаж. Послідовність прийомів масажу. Основні прийоми масажу: поглаживання, розтирання, розминання, вібрація, апаратний масаж. Техніка використання прийомів масажу, їх фізіологічна дія. Показання до використання окремих прийомів. Техніка масажу верхніх кінцівок, нижніх кінцівок, масажу спини, груді, живота, голови, лиця, шиї.

Окремі методики масажу, показання та протипоказання.

Основи окремої техніки масажу різних частин тіла. Особливості проведення масажу у ліжка хворого. Показання та протипоказання до призначення масажу.

Масаж при травмах та захворюваннях опорно-рухового апарату в різні фази процесу і періоди лікування. Масаж при ушкодженнях м'яких тканин, суглобів, контрактур і анкілозах. Показання та техніка масажу.

Масаж при травмах та захворюваннях центральної і периферичної нервової системи.

Масаж при спастичних і в'ялих парезах і паралічах. Показання, особливості техніки масажу, значення комбінованого методу використання масажу та лікувальної фізкультури.

Масаж при захворюваннях серцево-судинної системи та органів дихання. Задачі масажу. Його методика і техніка. Комбіноване використання масажу і лікувальних дихальних вправ. Масаж і гімнастика в дитячому віці. Особливості прийомів масажу у дітей. Комбіноване використання масажу і гімнастики при дитячих паралічах. Масаж при дефектах осанки та викривленнях хребта.

Організація праці масажиста. Документація та облік роботи.

Обладнання робочого місця масажиста. Норми навантаження. Гігієнічні вимоги до масажиста. Масажні засоби. Облік та звітність по масажу.

9. Невідкладна медична допомога.

9.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

9.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

9.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

9.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

9.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

10. Планування сім'ї.

10.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

10.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

10.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

11. Інфекційний контроль.

11.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

11.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

11.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

12. Тестування в медицині.

12.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

12.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Фізичні методи лікування, медична реабілітація», І.З. Самосюк, Здоров'я, 2004 р.
2. «Лікувальна фізкультура», Єрьоміна О.Л. Полтава. 2005.
3. «Лікувальна фізична культура», Соколовський В.С. Одеса – МУ. 2005
4. «Основи фізичної реабілітації», А.М. Порада, Медицина, 2000 р.
5. «Основи лікувального масажу», А.Ф. Вербов, С- Петербург, 1999 р.
6. «Лікувальний масаж», Л.А. Кунічев, Вища школа, 1990 р.
7. «Масаж для дорослих та дітей», А.Е. Штеренгерц, Н.А. Біла, Здоров'я, 1992 р.
8. «Лікувальний і гігієнічний масаж», В.І. Васичкин, Мінськ – Беларусь, 1995 р.

36. ЛІКУВАЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНІ ПРОЦЕДУРИ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ПРОЦЕДУРНИХ КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних спеціалістів за очною формою та розрахована на 4 тижні (144 години).

Мета даної програми – підвищення фахового рівня медичного персоналу процедурних кабінетів лікувально–профілактичних установ, які володіють знаннями високоякісних технологій виконання робіт, правилами організації праці, забезпечують бездефектну техніку виконання маніпуляцій у процедурному кабінеті. Курс включає сучасний виклад вимог: з організації та роботи процедурного кабінету, санітарно-епідемічного режиму, питання ведення ліків, морально-правової діяльності сестер медичних, гігієнічного виховання населення, пропаганди здорового способу життя.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю». В останній день курсанти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	Лікознавство.	24	12	12	
1.1.1.	Основні групи лікарських препаратів. Механізм дії їх на мікро- і макроорганізм.	2	2	–	
1.1.2.	Виписка та зберігання лікарських препаратів.	4	2	2	
1.1.3.	Парентеральне введення лікарських препаратів. Техніка проведення процедур, можливі ускладнення, їх профілактика.	6	2	4	
1.1.4.	Лікарські засоби, наявність яких обов'язкова у процедурному кабінеті, їх розміщення та зберігання.	4	–	4	
1.1.5.	Несумісність лікарських препаратів.	4	4	–	
1.1.6.	Хвороба від ліків. Алергічні реакції. Анафілактичний шок. Невідкладна допомога. Профілактика.	4	2	2	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
2.2.	Організація діяльності процедурного кабінету по бездефектній роботі медичних сестер.	18	6	12	
2.2.1.	Оснащення процедурного кабінету інвентарем, устаткуванням, інструментарієм, розміщення.	10	2	8	
2.2.2.	Медична документація процедурного кабінету; розміщення; ведення.	4	2	2	
2.2.3.	Особливості роботи процедурного кабінету стаціонару, поліклініки та дитячого лікувально-профілактичного закладу.	4	2	2	
2.3.	Морально-правові аспекти діяльності медичної сестри.	4	4	–	
2.4.	Санітарно-епідеміологічний режим в процедурних кабінетах. Профілактика ускладнень. Чинні накази МОЗ України.	24	6	18	
2.4.1.	Передстерилізаційна обробка інструментарію. Методи та засоби стерилізації.	9	2	7	
2.4.2.	Поняття про антисептику. Основні антисептичні засоби, механізм їх дії.	9	2	7	
2.4.3.	Санітарно-епідеміологічний режим в процедурних кабінетах. Профілактика ускладнень. Чинні Накази МОЗ України.	6	2	4	
2.5.	Переливання крові та кровозамінників.	12	6	6	
2.5.1.	Поняття про групи крові, резус-фактор. Визначення груп крові. Правила та способи переливання крові.	4	2	2	
2.5.2.	Механізм дії перелитої крові та її компонентів. Правила зберігання консервованої крові.	4	2	2	
2.5.3.	Посттрансфузійні ускладнення та реакції. Профілактика вірусного гепатиту В, ВІЛ-інфекції.	4	2	2	
2.6.	Правила забору крові для клінічних та біохімічних досліджень.	4	2	2	
2.7.	Критерії здійснення контролю по організації бездефектної роботи медичних сестер процедурного кабінету.	4	2	2	

2.8.	Роль та участь медичної сестри у гігієнічному вихованні населення. Пропаганда здорового способу життя.	4	2	2	
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	68	72	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Лікознавство.

1.1. Основні групи лікарських препаратів, механізм дії на мікроорганізм та макроорганізм.

Класифікація лікарських препаратів за токсологічними групами (індиферентні, сильнодіючі, ядовиті). Коротка характеристика основних груп лікарських препаратів: серцево-судинні препарати, антибіотики та сульфаніламідні препарати, хіміотерапевтичні препарати, вітаміни, анальгетики, снодійні та транквілізатори, гормональні, антигістамінні препарати.

Види дій лікарських препаратів: вибіркова, синергізм, антагонізм. Побічна дія ліків: алергічні реакції, тератогенна, ембріотоксична, канцерогенна дія, звикання, пристрасть, кумуляція.

Основні шляхи введення ліків в організм.

Дозування ліків: разові, добові та курсові дози. Контроль якості ліків. Стандартизація. Нормативні документи. Термін придатності лікувальних засобів та їх визначення. Форми ліків для дітей грудного віку та шляхи їх введення.

1.2. Виписування, зберігання лікарських препаратів.

Ведення облікової поточної документації згідно регламентуючих інструктивних матеріалів.

Виписування вимог на препарати групи «А» та «Б», загального списку.

Зберігання медикаментів різних груп з урахуванням фізико-хімічних властивостей, агрегатного стану. Облік та зберігання сильнодіючих, отруйних, наркотичних препаратів. Термін придатності лікарських препаратів, виготовлених в аптеці.

Особливості приготування ліків в аптеці та їх доставки до відділення для дітей грудного віку.

1.3. Парентеральне введення лікарських препаратів. Техніка проведення процедур, можливі ускладнення та їх профілактика.

Робота зі шприцями, різні типи шприців та голки до них.

Розбирання, очистка шприців, їх стерилізація. Обробка рук. Дезінфекція, відкриття ампул, флаконів. Наповнення шприца із ампул, флаконів. Розведення антибіотиків, розрахунок доз. Виконання ін'єкцій: внутрішньом'язових, підшкірних, внутрішньовенних. Приготування систем для внутрішньовенного введення, регуляція поступлення крапель.

1.4. Лікарські засоби, наявність яких обов'язкова у процедурному кабінеті, їх розміщення та зберігання.

Основні групи лікарських препаратів, обов'язкових у процедурному кабінеті: неінгаляційні анестетики, психотропні, психостимулюючі, анальгезуючі, антихолінергічні, холінолітичні, адреноміметичні, курареподібні, серцево-судинні, спазмолітичні, діуретичні препарати, препарати, які впливають на згортання крові, гормональні, антигістамінні препарати, плазмозамінні, дезінтоксикаційні, дегідратаційні, інфузійні препарати для корекції кислотно-лужного стану. Показання до їх застосування, їх розміщення та зберігання.

1.5. Несумісність лікарських препаратів.

Небезпечні для життя сполучення ліків. Несумісність хіміотерапевтичних препаратів з іншими лікарськими препаратами (за А.Б. Черномордиком), несумісність вітамінів в одному шприці та інших препаратів (зниження або утрата активності, зміна забарвлення розчину, виникнення осаду, посилення алергізуючого впливу).

1.6. Хвороба від ліків. Алергічні реакції. Анафілактичний шок. Невідкладна допомога. Профілактика.

Поняття про хворобу від ліків. Класифікації, клінічні прояви. Гострі алергічні синдроми. набряк Квінке, сироваткова хвороба, анафілактичний шок, феномен Артюса-Сахарова, (гостра кропивниця). Профілактика алергічних реакцій. Техніка виконання шкірних та провокаційних проб.

Постановка проб на чутливість до медикаментів: крапельної шкірної проби, сублінгвальної проби, скарифікаційної проби, внутрішньошкірних проб. Невідкладна допомога при алергії від ліків та анафілактичному шоку. Профілактика анафілактичного шоку.

Практичне заняття.

Лікарські засоби, наявність яких обов'язкова у процедурному кабінеті, їх розміщення та зберігання.

Несумісність лікарських препаратів.

Хвороба від ліків. Алергічні реакції. Анафілактичний шок. Невідкладна допомога, профілактика.

Вибір призначень з листків призначень хворих. Виписування вимоги-накладної, одержання ліків з аптеки. Виписування, облік та видача наркотичних, сильнодіючих та гостродефіцитних лікувальних засобів. Оформлення журналів обліку ліків. Шафи А та В. Розміщення ліків у шафі. Право пацієнта на інформацію про призначенні медикаменти. Необхідність згоди пацієнтів на введення ліків.

Парентеральне введення ліків, переваги та недоліки, інструменти.

Вибір шприца та голки залежно від виду ін'єкції. Збирання стерильного шприца із крафт - пакета, коробки-стерилізатора, одноразового. Набирання ліків з ампул та флаконів. Види ін'єкцій. Оброблення рук медсестри та шкіри пацієнта перед ін'єкцією.

Вибір шприца та голки для внутрішньошкірних ін'єкцій. Техніка проведення внутрішньошкірної ін'єкції. Особливості проведення проби Манту та проби на чутливість до медикаментів, оцінювання результатів.

Можливе ускладнення внутрішньошкірних ін'єкцій: інфільтрат, алергійні реакції, рожисте запалення. Допомога при них.

Підшкірні ін'єкції: анатомічні ділянки, вибір шприца та голки, техніка виконання. Лікарські препарати для підшкірного введення. Особливості введення олійних розчинів, профілактика ускладнень. Оброблення шприців та голок після олійних розчинів. Види інсулінових шприців. Розрахунок дози та особливості введення інсуліну. Ускладнення підшкірних ін'єкцій: інфільтрат, алергійні реакції, ліподистрофія, жирова емболія. Допомога при них.

Анатомічні ділянки, вибір шприца та голки, техніка внутрішньом'язової ін'єкції. Медичні препарати для внутрішньом'язового введення. Правила доставки стерильного шприца до ліжка пацієнта. Особливості введення забарвлених розчинів.

Ускладнення внутрішньом'язових ін'єкцій: інфільтрат, абсцес, поломка голки, парези, алергійні реакції, запобігання їм та лікування. Профілактика, надання допомоги.

Антибіотики, форма їх випуску, основні групи, лікувальна дія. Розчини для розведення антибіотиків.

Побічна дія та ускладнення антибіотиків, профілактика та лікування.

Венепункція, мета її проведення. Підготовка пацієнта, необхідних інструментів, вибір анатомічних ділянок, накладання джгута і техніка венепункції. Внутрішньовенне струминне введення ліків, стерильні розчини для вливань. Особливості введення 10% кальцію хлориду та сильнодіючих серцевих препаратів. Застосування голок-метеликів. Катетеризація периферійних вен, застосування голок-метеликів, постійних катетерів-венфлонів, підбір їх за розмірами, догляд за ними.

Показання, протипоказання та техніка кровопускання. Попередження ускладнень при внутрішньовенних ін'єкціях. Знезараження використаних шприців та голок.

Внутрішньовенне краплинне введення стерильних розчинів. Монтаж системи для інфузійної терапії. Заповнення системи та підключення до вени. Спостереження та догляд за пацієнтом під час інфузійної терапії, профілактика ускладнень.

Ускладнення внутрішньовенних ін'єкцій: повітряна емболія, помилкове введення ліків, некроз, флебіт, гематома, анафілактичний шок, пірогенні реакції. Надання допомоги. Віддалені ускладнення: сепсис, вірусний гепатит, СНІД. Тактика медсестри для профілактики кров'яних інфекцій.

Підготовка пацієнта, оснащення та участь сестри медичної в проведенні пункцій: плевральної, абдомінальної, люмбальної.

2. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

2.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

2.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

2.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

2.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

3. Організація діяльності процедурного кабінету по бездефектній роботі сестер медичних.

3.1. Оснащення процедурного кабінету інвентарем, устаткуванням, інструментарієм, розміщення.

Принципи організації роботи процедурного кабінету. Збірник стандартних технологій і правил організації та виконання робіт сестрами медичними. Оснащення процедурного кабінету обладнанням та інвентарем, його розташування. Значення розподілу на зони. Робочі тумбочки. Розташування лікарських препаратів, систем для внутрішньовенних вливань, шприців. Маніпуляційні столи. Стіл для надання першої медичної допомоги при анафілактичному шоку. Розташування ліків.

Зберігання сильнодіючих та наркотичних ліків, ведення обліку.

Зовнішній вигляд та одяг сестри медичної процедурного кабінету. Організація робочого процесу. Техніка безпеки.

3.2. Медична документація процедурного кабінету; розміщення; ведення.

Журнали обліку роботи процедурного кабінету, переливання трансфузійних засобів, внутрішньовенних вливань, внутрішньом'язових, підшкірних ін'єкцій та антибіотиків, взяття крові для біохімічного дослідження, визначення групи крові та резус-приналежності, обліку призначень, обліку процедур.

Розміщення документації. Правила заповнення та ведення.

3.3. Особливості роботи процедурного кабінету стаціонару, поліклініки та дитячого лікувально-профілактичного закладу.

Графік роботи процедурного кабінету в залежності від виконання різних процедур та маніпуляцій. Розділення процедурних кабінетів для внутрішньом'язових та внутрішньовенних маніпуляцій у поліклініках. Ознайомлення з інструкцією з дезінфекції медичного інструментарію.

Проведення профілактичних щеплень дорослому населенню. Екстерна імунопрофілактика правця. Вимоги до її проведення. Правила отримання, зберігання, застосування щеплювального матеріалу, облік, звітність.

Особливості уведення лікарських препаратів дітям в залежності від віку. Дозування лікарських препаратів у педіатрії. Особливості підготовки та техніки забору крові для біохімічного дослідження у дітей раннього віку. НОП у роботі медичної сестри процедурного кабінету.

Практичне заняття.

Стандарт оснащення процедурного кабінету.

Стандарт оснащення процедурного кабінету твердим інвентарем.

Документація процедурного кабінету.

Особливості роботи процедурного кабінету стаціонару, поліклініки, дитячого лікувально-профілактичного закладу. Техніка безпеки при роботі в процедурному кабінеті.

4. Морально-правові аспекти діяльності сестри медичної.

Поняття Етичного Кодексу сестри медичної України. Етичні норми та принципи медичної діяльності. Можливі порушення етико-деонтологічних норм та їх наслідки для пацієнта.

Основні етико-деонтологічні задачі професійної дії сестри медичної. Правова відповідальність сестри медичної. Ступінь правової відповідальності, стягнення. Дотримання етичних та деонтологічних норм, професіоналізм, правова усвідомленість.

5. Асептика та антисептика.

5.1. Поняття про асептику. Передстерилізаційна обробка інструментарію. Методи та засоби стерилізації.

Загальне поняття про хірургічну інфекцію, джерела зараження. Визначення асептики. Передстерилізаційна обробка інструментарію, її контроль. Методи знезараження. Способи контролю стерильності.

5.2. Поняття про антисептику. Основні антисептичні засоби, механізм їх дії.

Визначення поняття антисептики. Методи та засоби боротьби з хірургічною інфекцією. Види антисептики. Основні антисептичні засоби, вимоги, які до них пред'являються, приготування розчинів.

Термін зберігання. Чинні накази МОЗ України.

Практичне заняття.

Передстерилізаційне оброблення медичних інструментів, його значення, засоби, етапи. Контроль якості оброблення: азопірамова, фенолфталеїнова проби.

Стерилізація: визначення, види та значення. Методи і способи стерилізації: кип'ятіння, в сухожаровій шафі, в автоклаві, іонізуючим випромінюванням, хімічна стерилізація. Режим стерилізації. Види упаковок медичних інструментів та перев'язувального матеріалу.

Методи контролю стерилізації: фізичний, хімічний, бактеріологічний. Робота центрального стерилізаційного відділення.

Поняття про асептику та антисептику, їх значення, засоби досягнення.

Методи антисептики: фізичний, хімічний, біологічний.

Сучасні засоби, що застосовують для стерилізації.

6. Санітарно-протиепідемічний режим в процедурному кабінеті. Профілактика ускладнень.

Поняття про внутрішньолікарняну інфекцію. Характеристика та епідеміологічні особливості внутрішньолікарняних інфекцій. Джерела внутрішньолікарняних інфекцій. Санітарно-протиепідемічний режим в процедурному кабінеті.

Поточне та генеральне прибирання, графік. Режим дезінфекції, провітрювання, кварцювання.

Попередження самозараження при виконанні процедур та маніпуляцій.

Чинні накази МОЗ України з санітарно-протиепідемічному режиму ЛПЗ.

Практичне заняття.

Поняття про санітарно-протиепідемічний режим процедурного кабінету, його мета засоби досягнення. Особиста гігієна медперсоналу. Вимоги до спецодягу. Вимоги та способи забезпечення гігієни тіла та рук. Оброблення рук сестри медичної до і після виконання маніпуляцій. Вимоги до приміщення процедурного кабінету.

Чинні накази МОЗ України. Профілактика заражень кров'яними інфекціями, безпека медперсоналу. Профілактика СНІДу та вірусного гепатиту.

Можливі проблеми пацієнта: страх перед ризиком ВІЛ – інфікування.

Медсестринські втручання з вирішення проблеми, що виникла.

Дезінфекція, розділи: власне дезінфекція, дезінсекція, дератизація, стерилізація. Види дезінфекції: профілактична, вогнищева, поточна і заключна. Методи дезінфекції: фізичний, хімічний та комбінований. Характеристика дезінфікуючих речовин, їх дія на мікроорганізми. Правила зберігання та техніка безпеки під час роботи з хлорвмісними розчинами.

Приготування та застосування розчинів необхідної концентрації. Сучасні дезінфікуючі середники, що застосовуються в медицині (стериліум, дезафект, дезкософт, хлорантоїн, неохлаор, дезоксон та ін.), їхня характеристика та способи застосування. Дезінфекція шприців, голок, інструментарію та перев'язувального матеріалу. Маркування інвентаря для прибирання.

Значення поточного та генерального прибирання у профілактиці внутрішньолікарняної інфекції.

7. Переливання крові та кровозамінників.

7.1. Поняття про групи крові, резус-фактор. Визначення груп крові. Правила та способи переливання крові.

Короткий історичний нарис розвитку переливання крові. Поняття про групи крові та резус-фактор. Техніка визначення груп крові. Експрес метод визначення резус-фактору.

Показання та протипоказання до переливання крові. Правила та способи переливання крові. Постанова проб на сумісність. Фізіологічна роль перелитої крові.

7.2. Механізм дії перелитої крові та її компонентів. Правила зберігання консервованої крові.

Дія перелитої цільної крові, компонентів крові.

Донорство в Україні. Правила обстеження донорів. Стабілізуючі розчини. Правила та терміни зберігання крові. Зміни при зберіганні. Критерії біологічної повноцінності консервованої крові та її придатності для переливання. Визначення відкритого, явного гемолізу та ознак інфікованості крові. Класифікація кровозамінників. Механізм дії. Показання до інфузії.

7.3. Посттрансфузійні ускладнення та реакції. Профілактика вірусного гепатиту та ВІЛ-інфекції.

Посттрансфузійні ускладнення: тромбоемболія, газова емболія, гемотрансфузійний шок, ускладнення інфекційного характеру та інші. Причини, клінічні прояви. Невідкладна долікарська допомога. Лікування, Профілактика.

Посттрансфузійні реакції: легкі, середньої важкості та тяжкі. Клініка. Надання невідкладної допомоги. Ведення хворих. Профілактика посттрансфузійних реакцій та ускладнень. Обстеження донорів та донорської крові на наявність австралійського антигену, сифілісу, ВІЛ – інфекції.

Вияснення епіданамнезу у пацієнта по відношенню бактеріоносійства та перенесених захворювань.

Практичне заняття.

Визначення придатності консервованої крові та її препаратів до переливання. Визначення групи крові та резус-фактора за допомогою сироваток цілоклональних реагентів. Проведення проб на індивідуальну та резус сумісність. Заповнення систем одноразового використання. Проведення біологічної проби на фантомі.

Участь у визначенні групи крові та резус-належності донора та хворого. Проведення проби на сумісність донора та реципієнта. Догляд за хворим під час і після трансфузії. Участь у веденні документації.

8. Правила забору крові для клінічних та біохімічних досліджень.

Підготовка посуду, інструментарію до забору крові для біохімічного дослідження (обробка посуду та інструментів, стерилізація, контроль за стерильністю). Підготовка пацієнта до забору крові.

Техніка, правила, об'єм взяття крові, яка необхідна для визначення сечовини, креатиніну, білірубину, холестерину, сечової кислоти, осадкових проб, протеїнограми, іонограми, кислоти та лужної фосфатази, трансамінази, лактатдегідрогенази, амілази.

Транспортування матеріалу до біохімічної лабораторії, термін транспортування. Участь у підготовці посуду та інструментарію, які необхідні для забору крові для біохімічних методів дослідження. Забір крові для біохімічного дослідження. Дослідження секреторної функції шлунка. Види подразників. Показання та протипоказання дуоденального зондування.

Практичне заняття.

Підготовка пацієнта до забору крові на дослідження. Виписування направлень у лабораторію. Правила доставки крові для дослідження в лабораторію. Взяття крові з вени для біохімічного та бактеріологічного дослідження. Особливості взяття крові на виявлення в ній алкоголю. Особливості взяття крові з вени на коагулограму. Взяття крові на ВІЛ-інфекцію та доставка її в лабораторію. Правила забору крові на гемо - культуру. Забір крові на RW та для серологічного дослідження. Посів крові на стерильність.

9. Критерії здійснення контролю по організації бездефектної роботи сестер медичних процедурного кабінету.

Роль старшої медичної сестри в організації та проведенні бездефектної роботи медичних сестер процедурних кабінетів. Організація методичного кабінету. Розробка критеріїв контролю та оцінки у балах роботи сестри медичної процедурного кабінету: достатнє оснащення та правильне розташування інвентарю, інструментарію, лікарських препаратів у шафах, маніпуляційних столах, правильне ведення документації, дотримання техніки виконання процедур та інше.

Проведення роботи з усуненням дефектів у роботі процедурної сестри медичної.

Практичне заняття.

Розрахунок інтегрального коефіцієнту якості (ІКЯ) за параметрами: стан робочого місця, оснащення кабінету, ведення документації, виконання лікарських призначень, облік та збереження медикаментів, дотримання трудової дисципліни, дотримання санітарно-гігієнічного режиму, підвищення професійного рівня, проведення санітарно-просвітньої роботи, знання та виконання функціональних обов'язків, дотримання медичної етики та деонтології, участь у громадському житті відділення та поліклініки, знання при наданні першої допомоги, знання з техніки безпеки.

Контрольна карта медсестри, журнал обліку рівня якості роботи медсестри.

10. Роль та участь медичної сестри у гігієнічному вихованні населення. Пропаганда здорового способу життя.

Основи санології. Визначення поняття « здоровий спосіб життя», його основні аспекти. Показники суспільного здоров'я. Роль медпрацівників у формуванні здорового способу життя. Поняття диспансеризація, її мета, основні заходи. Функції медсестри на етапах диспансеризації. Профілактика захворювань. Поняття санітарна освіта, її напрямки.

Основні завдання санітарно-освітньої роботи. Форми санітарної освіти. Санітарно-гігієнічна робота медсестри у дитячих садках, школах спрямована на гігієнічне виховання.

Організація індивідуальних і групових бесід під час амбулаторного прийому. Фактори ризику здоров'я. Зовнішні фактори ризику. Внутрішні фактори впливу на людину Шкідливі звички. Пропаганда особистої та громадської гігієни.

Практичне заняття.

Пропаганда та формування здорового способу життя. Первинна та вторинна профілактика. Основні аспекти здорового способу життя. Система цінностей орієнтацій у відношенні здоров'я. Мотивація гігієнічної поведінки. Гігієнічне виховання населення, вагітних, в школах, навчальних закладах.

11. Невідкладна медична допомога.

11.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

11.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

11.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

11.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

11.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

12. Планування сім'ї.

12.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

12.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

12.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

13. Інфекційний контроль.

13.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

13.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

13.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

14. Тестування в медицині.

14.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

14.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Безпека роботи медичних працівників», Н.М. Касевич, К.І. Шаповал, Київ, «Здоров'я», 2002.
2. [«Довідник медичної сестри»](#), Барановський В.О. Київ – Медицина. 2015.
3. «Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка», Н.М. Касети, Київ « Медицина», 2008.
4. «Практикум із сестринської справи», Н.М. Касевич, Київ, «Здоров'я», 2005.
5. «Основи сестринської справи», Н.В. Пасечко, М.О. Лемке, П.Є. Мазур, Тернопіль, «Укрмедкнига», 2002.
6. «Сестринська справа», М.Г. Шевчук, Київ, «Здоров'я», 1992.
7. «Медсестринство в терапії», О.К. Демченко, Київ, «Здоров'я», 2002.
8. «Медсестринський процес», І.Я. Губенко, О.Т. Шевченко, Л.П. Бразолій, В.Г. Апшай, Київ, «Здоров'я», 2001.
9. «Сестринський процес: етапи, зміст, документація», навчально-методичний посібник Т.О. Кудрявцева. Київ «Здоров'я», 2001 р.
10. Галузевий стандарт «Стерилізація та дезінфекція виробів медичного призначення», методи, засоби та режим. ГОСТ 42-21-2-85.
11. Наказ №356 від 18.12.1997 р. «Про затвердження Порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів в державних і комунальних закладах охорони здоров'я України».
12. Наказ №334 «Дезінфекція і утилізація виробів медичних призначень із пластмаси».
13. Наказ №48 від 03.02.2006 р. «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні і контроль якості та обліку медичних імунних препаратів».
14. Наказ №223 03.06.1998р. «Про збір, збереження і здачу лому медичних виробів одноразового застосування з пластичних мас».
15. Наказ МОЗ України від 25.05.2000р. №120 «Про удосконалення організації медичної допомоги хворим на ВІЛ – інфекцію СНІД».
16. Наказ МОЗ України від 10.12.1998р. №353 «Про забезпечення безпеки якості донорської крові, її компонентів та виготовлення з них препаратів».

37. ПЕДІАТРІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ДИТЯЧИХ ВІДДІЛЕНЬ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 4 тижні (144 години).

Розглядаються актуальні питання медицини раннього віку, проводиться знайомство з новими методами діагностики, лікування та профілактики. Розподіляються теми рефератів та надається банк тестів за спеціальністю.

На практичних заняттях курсанти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми, знайомляться з тестами.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

В останній день курсанти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	Анатомо-фізіологічні особливості дитячого та підліткового віку.	8	2	6	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
2.2.	Педіатрія.	86	30	56	
2.2.1.	Організаційні моменти роботи медичної сестри дитячого стаціонару. Актуальні проблеми педіатрії.	4	2	2	
2.2.2.	Захворювання серцево-судинної системи. Особливості медсестринського догляду.	10	4	6	
2.2.3.	Захворювання крові та кровотворних органів. Особливості медсестринського догляду.	10	4	6	
2.2.4.	Захворювання шлунково-кишкового тракту. Особливості медсестринського догляду.	8	2	6	
2.2.5.	Захворювання дихальної системи. Особливості медсестринського догляду.	8	4	4	
2.2.6.	Захворювання ендокринної системи. Особливості медсестринського догляду.	8	2	6	
2.2.7.	Захворювання сечовидільної системи. Особливості медсестринського догляду.	8	2	6	
2.2.8.	Інфекційні захворювання дитячого віку. Особливості медсестринського догляду.	12	4	8	
2.2.9.	Особливості перебігу туберкульозу в дитячому віці.	6	2	4	
2.2.10.	Невідкладні стани в педіатрії.	12	4	8	
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	60	80	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Організаційні моменти роботи медсестри дитячого стаціонару.

Актуальні проблеми педіатрії.

Обов'язки медсестри дитячого стаціонару. Моральні аспекти в роботі медсестри. Етика і деонтологія. Етичні норми при виконанні медпрацівниками своїх обов'язків. Догляд за хворим, як важливий лікувальний фактор.

3. Анатомо-фізіологічні особливості (АФО) дитячого та підліткового віку.

Особливості росту і розвитку організму в різні вікові періоди. АФО серцево-судинної системи. АФО травної системи. АФО сечовивідної системи. АФО крові та кровотворних органів. АФО нервової системи. Особливості статевого дозрівання хлопчиків та дівчаток. Поняття акселерації.

4. Захворювання серцево-судинної системи. Особливості догляду.

Вроджені вади серця. Класифікація, основні клінічні прояви, принципи лікування та догляду. Набуті захворювання серця. Етіологія, клінічний перебіг міокардитів, ендокардитів, перикардитів. Поняття про декомпенсацію серцевої діяльності гостру та хронічну недостатність. Лікування і догляд. Ревматизм. Етіологія, патогенез. Поняття про фази процесу (активна та неактивна). Клінічні прояви, принципи лікування, особливості спостережень. Нейроциркуляторна дистонія у підлітковому віці.

5. Захворювання крові та кровотворних органів. Особливості догляду.

Анемії. Класифікація анемії. Етіологія. Клінічні прояви, профілактика та принципи лікування. Лейкози, етіологія, клінічні прояви, сучасні методи лікування. Спадкові захворювання системи крові: гемофілія, хвороба Верльгофа, Шенляйна-Геноха

6. Захворювання шлунково-кишкового тракту. Особливості догляду.

Етіологія і патогенез хронічного гастриту, гастродуоденіту, виразкової хвороби шлунка і 12-ти палої кишки. Класифікація хронічної гастродуоденальної патології у дітей. Клінічні ознаки хронічного гастриту, гастродуоденіту, виразкової хвороби шлунка і 12-ти палої кишки. Лабораторно-інструментальні методи дослідження. Основні принципи терапії. Хронічний холецистохолангіт. Дискенеція жовчних шляхів. Етіологія патогенез, клініка, лікування та профілактика. Гельмінтози у дітей; аскаридоз, трихоцефальоз, ентеробіоз. Клініка, лікування, профілактика.

7. Захворювання дихальної системи. Особливості догляду.

Гострий бронхіт. Етіологія, патогенез, клініка, принципи лікування. Гостра пневмонія. Етіологія, клініка, організація режиму, догляду і лікування. Хронічні неспецифічні захворювання органів дихання у дітей. Клініка, лікування і профілактика. Бронхіальна астма. Етіологія, патогенез, клініка особливості нагляду, фітотерапія. Профілактичні заходи. Сучасні методи лікування захворювань органів дихання.

8. Захворювання ендокринної системи. Особливості догляду.

Цукровий діабет. Особливості перебігу в дитячому та підлітковому віці. Захворювання щитовидної залози: Дифузний, токсичний зоб, гіпотиріоз. Захворювання статевих залоз: передчасне статеве дозрівання, гіпогонадізм.

9. Захворювання сечовидільної системи. Особливості догляду.

Гломерулонефрити. Піелонефрити. Цистити. Сучасні погляди на етіологію і патогенез. Основні клінічні симптоми. Методи діагностики. Значення лабораторних методів (аналіз сечі за Нечипоренко, за Каковським-Аддісом, проба за Земницьким). Поняття про гостру та хронічну ниркову недостатність. Причини і клінічні прояви. Лікування та особливості догляду за дітьми з патологією сечовивідної системи.

10. Інфекційні захворювання дитячого віку. Особливості догляду.

Гострі респіраторні вірусні інфекції. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, ускладнення, лікування та профілактичні заходи. Повітряно-крапельні інфекції: кір, скарлатина, коклюш, епіпаротит, вітряна віспа. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, ускладнення, лікування і профілактика. Дифтерія. Етіологія, патогенез, клініка. Правила взяття матеріалу на бактеріологічне обстеження. Ускладнення. Лікування та профілактика. Кишкові інфекції: дизентерія, сальмонельоз, ентеропатогенні кишкові палички, стафілококи та інші збудники. Епідеміологія, патогенез, клінічні прояви. Принципи лікування і спостереження за дітьми з гострими інфекційними захворюваннями. Вірусний гепатит А і В. Етіологія шляхи передачі, клініка, принципи лікування, профілактика.

11. Особливості перебігу туберкульозу в дитячому віці.

Етіологія. Патогенез. Особливості перебігу в дитячому віці. Принципи лікування та профілактичні заходи.

12. Невідкладні стани в педіатрії.

Стенозуючий ларинготрахеїт, приступ бронхіальної астми, астматичний стан, гіпертермічний синдром, судомний синдром, анафілактичний шок, гостра судинна недостатність, набряк легень, гостра серцева недостатність, реанімація при клінічній смерті.

13. Невідкладна медична допомога.

- 13.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.
- 13.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.
- 13.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.
- 13.4. Невідкладна медична допомога при травмах.
- 13.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

14. Планування сім'ї.

- 14.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.
- 14.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаній вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.
- 14.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

15. Інфекційний контроль.

- 15.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 15.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 15.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

16. Тестування в медицині.

- 16.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
- 16.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. [«Педіатрія»](#) Тяжка О.В. Київ – Медицина. 2011.
2. «Дитячі хвороби», С.К.Ткаченко. Вища школа, 1991 р.
3. «Загальний догляд за дітьми», А.В.Мазурін. Медицина, 1989 р.
4. «Практикум з педіатрії» О.Н.Буря. Здоров'я 1995 р.
5. «Керівництво до практичних занять по догляду за здоровою та хворою дитиною», О.Н. Буря. Медицина, 1989 р.
6. «Дитячі хвороби», К.А.Святкіна. Медицина, 1980р.,1988 р.
7. «Медсестринство в педіатрії», З.С.Тарасюк. Здоров'я, 2001 р.
8. «Інтенсивна терапія в педіатрії», Г.І.Белебез'єв.
9. «Сестринська справа в педіатрії», В.Тульчинська і ін.. Фенікс, 2001 р.
10. «Невідкладні стани в медсестринській практиці з педіатрії», І.С.Сміян, Г.А.Павлишин і ін.. Укрмедкнига, 1998 р.
11. Алгоритми практичних навичок з дисципліни «Медсестринство в педіатрії» І.С.Сміян, Г.А.Павлишин, Л.С.Білик і ін.. Укрмедкнига. 1998 р.

38. ПЕДІАТРІЯ
(ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ПЕДІАТРИЧНИХ ДІЛЬНИЦЬ,
КАБІNETІВ ЗДОРОВОЇ ДИТИНИ, ПРОФЩЕПЛЕНЬ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовки молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 4 тижні (144 години).

Розглядаються актуальні питання педіатрії, проводиться знайомство з новими методами діагностики; лікування та профілактики захворювань у дітей. Розподіляються теми рефератів та надається банк тестів за спеціальністю. На практичних заняттях курсанти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми, знайомство з тестами.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю». В останній день курсанти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Педіатрія.	94	38	56	
1.2.1.	Стан здоров'я дітей в Україні та шляхи його покращення. Організація роботи дитячої поліклініки. Обов'язки та зміст роботи дільничної медсестри.	4	2	2	
1.2.2.	Анатомо-фізіологічні особливості дітей та догляд за ними. Сестринський догляд за дітьми при перехідних станах.	4	2	2	
1.2.3.	Фізичний та нервово-психічний розвиток дитини перших років життя та його оцінка.	3	1	2	
1.2.4.	Поняття про недоношеність. Догляд за недоношеною дитиною.	3	1	2	
1.2.5.	Вигодовування дітей раннього віку.	6	2	4	
1.2.6.	Захворювання періоду новонародженості та догляд за хворими в умовах дільниці.	4	2	2	
1.2.7.	Особливості сестринського догляду за дітьми при хронічних розладах живлення.	4	2	2	
1.2.8.	Особливості сестринського догляду за дітьми при гострих розладах травлення.	4	2	2	
1.2.9.	Догляд за дітьми при рахіті, спазмофілії, гіпервітамінозі "Д". Профілактика рахіту та спазмофілії в умовах дільниці. Аномалії конституції.	4	2	2	
1.2.10.	Диспансеризація дітей старшого віку із захворюваннями органів травлення.	4	2	2	
1.2.11.	Сестринський догляд за дітьми із захворюваннями органів дихання.	6	2	4	
1.2.12.	Диспансеризація та сестринський догляд за дітьми із захворюваннями серцево-судинної системи.	6	2	4	
1.2.13.	Догляд та диспансеризація дітей із захворюваннями крові.	4	2	2	
1.2.14.	Диспансеризація та сестринський догляд за дітьми із захворюваннями сечових органів.	6	2	4	
1.2.15.	Диспансеризація та сестринський догляд за дітьми із захворюваннями ендокринної системи.	4	2	2	
1.2.16.	Профілактичні щеплення в умовах дитячої поліклініки.	4	2	2	
1.2.17.	Сестринський догляд за дітьми при інфекціях дихальних шляхів.	8	4	4	
1.2.18.	Сестринський догляд за дітьми при кишкових інфекціях.	8	2	6	
1.2.19.	Невідкладні стани в педіатрії та перша допомога при них.	8	2	6	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	66	74	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Стан здоров'я дітей в Україні та шляхи його покращення.

Організаційні принципи роботи дитячої поліклініки. Обов'язки та зміст роботи дільничної медсестри.

Стан здоров'я дітей в Україні та шляхи його покращення. Дільничний принцип обслуговування дитячого населення. Організація прийому дітей в поліклініці та обслуговування на дільниці. Диспансеризація в роботі дільничної медсестри. Диспансерне спостереження за дітьми першого року життя. Групи ризику. Обслуговування хворих дітей на дому. Медична документація на дільниці. Санітарно-освітня робота серед населення.

Організація роботи профілактичних щеплень в дитячій поліклініці. Правила проведення профілактичних щеплень. Документація та обладнання кабінету. Обов'язки та порядок роботи медсестри в кабінеті.

Санітарно-протиепідемічний режим дитячої поліклініки.

Організація кабінету здорової дитини. Функціональні обов'язки медичної сестри кабінету здорової дитини. Основні завдання, обладнання, документація кабінету.

Організація ante- та інтранатальної охорони плоду. Допологові патронати.

Поняття про обслуговування по типу «сімейного лікаря».

3. Анатомо-фізіологічні особливості дітей та догляд за ними.

Догляд за дітьми при перехідних станах.

Основні періоди дитинства та їх характеристика. Особливості новонародженої дитини. Ознаки доношеності. Критерії зрілості новонародженої дитини. Поняття про функціональну та морфологічну незрілість. Перехідні фізіологічні стани новонароджених. Догляд за новонародженими на дільниці. Особливості будови шкіри, функції шкіри. Кістково-м'язова система. Особливості будови та терміни дозрівання.

Дихальна система. Особливості будови та функції різних відділів. Серцево-судинна система. Особливості будови серця та кровоносних судин. Пульс та артеріальний тиск в залежності від віку. Травна система. Особливості будови та функції. Нервова система. Особливості будови та функції.

4. Фізичний та нервово-психічний розвиток дитини перших років життя та його оцінка.

Поняття про групи здоров'я. Маса і ріст, як показники фізичного розвитку. Методика зважування та вимірювання дітей. Нервово-психічний розвиток дитини в різні періоди. Розвиток моторних функцій. Розвиток мови. Режим різких груп. Значення загартування та правильного виховання для розвитку дитини.

5. Поняття про недоношеність. Догляд за недоношеною дитиною.

Недоношена дитина. Причини та ознаки недоношеності. Виходжування недоношених, особливості вигодовування. Диспансерне спостереження на дільниці. Особливості фізичного та психомоторного розвитку недоношених. Значення недоношеності в структурі перинатальної смертності.

6. Вигодовування дітей раннього віку.

Види вигодовування на 1-му році життя. Природне вигодовування та його значення для розвитку дитини. Значення раннього прикладання до грудей. Харчова цінність молозива та дозрілого молока. Схема введення прикорму. Змішане та штучне вигодовування, їх характеристика. Характеристика різних видів молочних сумішей для штучного годування. Переваги адаптованих сумішей. Потреба в харчових інгредієнтах в залежності від віку. Харчування та режим годуючої матері. Гіпогалакція та боротьба з нею. Режим годування. Харчування дітей від 1 до 3-х років. Основні положення гігієни харчування.

7. Захворювання періоду новонародженості та догляд за хворими в умовах дільниці.

Особливості імунітету в період новонародженості. Гемолітична хвороба новонароджених. Асфіксія новонароджених. Пологові травми. Внутрішньочерепна пологова травма, перинатальна енцефалопатія. Хвороби пупка та шкіри, Сепсис новонароджених. Поняття про первинний і вторинний імунодефіцитний стан. Особливості догляду за дітьми з патологією періоду новонародженості в умовах дільниці. Диспансерне спостереження.

8. Особливості догляду за дітьми при хронічних розладах живлення.

Хронічні розлади живлення; особливості догляду.

Поняття про гіпотрофію. Класифікація гіпотрофії за ступенями. Вроджена та набута гіпотрофії.

Паратрофія. Профілактика хронічних розладів живлення.

9. Особливості догляду за дітьми при гострих розладах травлення.

Гострі розлади травлення в грудному віці, особливості догляду. Класифікація шлунково-кишкових захворювань у дітей раннього віку. Транзиторний дисбактеріоз. Профілактика переходу транзиторного бактеріозу в затяжний.

Поняття про просту, перинатальну, токсичну диспепсію.

Дискенезія травного каналу - пілороспазм і пілоростеноз. Профілактика розладів травлення.

10. Догляд за дітьми при рахіті, спазмофілії, гіпервітамінозі «Д».

Профілактика рахіту та спазмофілії в умовах дільниці. Аномалії конституції.

Рахіт. Гіпервітаміноз "Д". Спазмофілія, догляд за дітьми.

Поширеність рахіту, особливості перебігу в сучасних умовах. Етіологія, патогенез, клініка. Вплив рахіту та гостру захворюваність дітей раннього віку. Лікування. Профілактика. "Д"- гіпервітаміноз - рання діагностика (проба Сулковича).

Спазмофілія, її зв'язок з рахітом. Клініка. Лікування

Аномалії конституції. (Діатези).

Поняття про ексудативний, нервово-артритичний та лімфатико-гіпопластичний діатез. Особливості імунітету та обмінних процесів при різних видах діатезу. Особливості догляду, дієтотерапія, лікування.

11. Диспансеризація дітей старшого віку із захворюваннями органів травлення.

Захворювання слизової оболонки рота - стоматит, молочниця.

Гострий та хронічний гастрит. Виразкова хвороба шлунка та 12-ти палої кишки. Сучасні методи діагностики та лікування. Панкреатит у дітей. Захворювання кишкового тракту - дуоденіт, ентерити, коліти.

Поняття про холецистопатії. Етіологія, клініка, лікування, профілактика.

Аскаридоз. Трихоцефальоз. Ентеробіоз. Етіологія, клініка, лікування, профілактика. Лабораторна діагностика. Санітарно-освітня робота серед населення.

Диспансеризація дітей із захворюваннями шлунково-кишкового тракту, особливості догляду.

12. Догляд за дітьми із захворюваннями органів дихання.

Захворювання органів дихання, особливості догляду.

Захворювання верхніх дихальних шляхів - риніт, фарингіт, ларингіт. Аденоїди. Отити. Ангіни. Хронічний тонзиліт. Етіологія, клініка, лікування, профілактика.

Пневмонія у дітей раннього віку, особливості перебігу. Класифікація, етіологія, клініка, лікування та профілактика пневмоній. Поняття про хронічну пневмонію. Диспансерне спостереження. Бронхіальна астма. Етіологія, клініка, лікування, диспансеризація, невідкладна допомога при приступі. Стенозуючий ларингіт. Етіологія, патогенез, клініка, диференційна діагностика з дифтерійним ларингітом, невідкладна допомога.

Плеврити. Клінічні ознаки, лікування, догляд.

13. Диспансеризація та догляд за дітьми із захворюваннями серцево-судинної системи.

Захворювання серцево-судинної системи, особливості догляду.

Вроджені вади серця. Клінічні прояви. Симптоми порушення кровообігу. Догляд за дітьми з вродженими вадами.

Сучасні методи лікування.

Ревматизм. Етіологія, клініка, лікування. Перебіг ревматичного процесу. Ускладнення. Набуті вади серця. Догляд за хворими. Профілактика ревматизму. Диспансеризація хворих.

Міокардити у дітей. Етіологія, клініка, лікування, профілактика.

14. Догляд та диспансеризація дітей із захворюваннями крові.

Хвороби системи крові, догляд та диспансеризація.

Анемія, їх класифікація (дефіцитні анемії, гіпопластичні і апластичні, постгеморагічна, гемолітична). Клініка, лікування, догляд, диспансеризація хворих.

Поняття про лейкози. Поняття про геморагічні діатези (геморагічний васкуліт, тромбоцитопенічна пурпура, гемофілія).

15. Диспансеризація та догляд за дітьми із захворюваннями сечових органів. Захворювання сечових органів, догляд та диспансеризація.

Пієлонефрити. Етіологія, клініка, лікування, догляд. Диспансеризація хворих. Гломерулонефрит. Класифікація, етіологія, клініка, лікування, диспансеризація. Поняття про гостру та хронічну ниркову недостатність.

16. Диспансеризація та догляд за дітьми із захворюваннями ендокринної системи.

Цукровий діабет. Особливості перебігу в дитячому віці. Поняття про гіпо- та гіперглікемічну кому. Диспансерне спостереження за хворими. Захворювати щитовидної залози - дифузійний токсичний зоб, гіпотиреоз.

17. Профілактичні щеплення в умовах дитячої поліклініки.

Поняття про інфекційний процес. Значення специфічної профілактики. Організація профілактичних щеплень. Умови та порядок проведення профілактичних щеплень. Протипоказання для проведення. Реакції на профілактичні щеплення, ускладнення та їх профілактика.

18. Догляд за дітьми при інфекції дихальних шляхів.

Гострі респіраторні вірусні інфекції, гриш. Поняття "частохворюючі діти". Диспансеризація на дільниці. Скарлатина. Кір та краснуху Дифтерія. Коклюш та паракоклюш. Вітряна віспа. Епідемічний паротит. Етіологія, епідеміологія, клініка, ускладнення, лікування, карантин, догляд за хворими.

Препарати для проведення профілактичних щеплень, календар профщеплень для профілактики дифтерії, коклюшу, кору, паротиту. Туберкульоз у дитячому віці

19. Догляд за дітьми при кишкових інфекціях

Дизентерія. Колі-інфекція. Сальмонельоз. Вірусний гепатит. Етіологія, епідеміологія, клініка, ускладнення, лікування, карантин, профілактика, догляд за хворими.

20. Невідкладні стани в педіатрії та перша допомога при них.

Гіпертермічний синдром. Судомний синдром. Гостра судинна недостатність. Види колапсів. Анафілактичний шок Астматичний стан. Стенозуючий ларингіт. Невідкладна допомога на дільниці та в умовах поліклініки.

21. Невідкладна медична допомога.

21.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

21.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

21.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

21.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

21.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

22. Планування сім'ї.

22.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні направлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

22.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

22.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

23. Інфекційний контроль.

23.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

23.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

23.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

24. Тестування в медицині.

24.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

24.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Педіатрія» Тяжка О.В. Київ – Медицина. 2011.
2. «Дитячі хвороби», С.К.Ткаченко. Вища школа, 1991 р.
3. «Практикум з педіатрії» О.Н.Буря. Здоров'я 1995 р.
4. «Медсестринство в педіатрії», З.С.Тарасюк. Здоров'я, 2001 р.
5. «Інтенсивна терапія в педіатрії», Г.І.Белебез'єв.
6. «Сестринська справа в педіатрії», В.Тульчинська і ін.. Фенікс, 2001 р.
7. «Невідкладні стани в медсестринській практиці з педіатрії», І.С.Сміян, Г.А.Павлишин і ін.. Укрмедкнига, 1998 р.
8. Алгоритми практичних навичок з дисципліни «Медсестринство в педіатрії» І.С.Сміян, Г.А.Павлишин, Л.С.Білик і ін.. Укрмедкнига. 1998 р.

39. ПЕДІАТРІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ПАЛАТ НОВОНАРОДЖЕНИХ ДІТЕЙ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПІСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 4 тижні (144 години).

Навчання передбачає вивчення наступних розділів: невідкладна медична допомога, природне планування родини. Розглядають актуальні питання неонатології, проводять знайомство з новими методами діагностики, лікування та профілактики захворювань у новонароджених. Розподіляють теми рефератів та роздаються 300 тестів за спеціальністю.

Програма викладається в доступній формі у вигляді теоретичних і практичних занять. При розгляді всіх тем необхідно звертати особливу увагу на питання медичної психології, етики та деонтології.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю». В останній день курсанти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	АФО новонароджених. Медсестринське обстеження та визначення стану.	6	2	4	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
2.2.	Неонатологія.	88	36	52	
2.2.1.	Організаційні моменти роботи медсестринського пологового стаціонару. Поняття етики і деонтології.	4	2	2	
2.2.2.	Актуальні питання неонатології.	2	2	–	
2.2.3.	Внутрішньоутробний розвиток плоду антенатальна охорона плоду. Медсестринське обстеження та визначення стану.	4	2	2	
2.2.4.	Постнатальна адаптація. Планування медсестринських втручань. Виконання плану догляду.	4	2	2	
2.2.5.	Первинний туалет новонародженого. Медсестринський догляд за новонародженими у дитячому відділенні. Оцінка якості та ефективності медсестринського догляду. БЦЖ вакцинація.	4	2	2	
2.2.6.	Вигодовування новонароджених. Проблеми спільного перебування матері і дитини. Планування медсестринських втручань. Виконання плану медсестринського догляду.	4	2	2	
2.2.7.	Медсестринський догляд за дітьми народженими в асфіксії. Медсестринське обстеження та визначення стану.	10	2	8	
2.2.8.	Медсестринський догляд за новонародженими з патологією органів дихання. Планування медсестринських втручань. Виконання плану медсестринського догляду.	4	2	2	
2.2.9.	Медсестринський догляд за новонародженими з пологовою травмою. Медсестринський діагноз. Оцінка якості та ефективності медсестринського догляду.	4	2	2	
2.2.10.	Медсестринський догляд за новонародженими з патологією центральної нервової системи. Оцінка якості та ефективності мед сестринського догляду.	4	2	2	
2.2.11.	Медсестринський догляд за новонародженими з патологією серцево-судинної системи.	4	2	2	
2.2.12.	Медсестринський догляд за дітьми з патологією сечовидільної системи. Оцінка якості та ефективності мед сестринського догляду.	4	2	2	
2.2.13.	Геморагічний синдром та жовтяниці новонароджених. Медсестринський діагноз. Планування медсестринських втручань.	4	2	2	
2.2.14.	Догляд за дітьми з захворюваннями шкіри, слизових, пуповидної ранки. Виконання плану медсестринського догляду. Оцінка якості та ефективності.	6	2	4	

2.2.15.	Інфекційно-запальні та септичні захворювання новонароджених. Медсестринський діагноз. Планування медсестринських втручань.	6	2	4	
2.2.16.	Спадкові хвороби та вроджені вади розвитку. Медсестринське обстеження та визначення стану. Медсестринський діагноз.	4	2	2	
2.2.17.	Медсестринський догляд за недоношеною дитиною. Оцінка якості та ефективності медсестринського догляду.	6	2	4	
2.2.18.	Невідкладні стани у новонароджених	10	2	8	
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	66	74	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Організаційні моменти роботи медсестри пологового стаціонару. Питання етики деонтології і християнської моралі.

Організаційні моменти роботи медсестри палат новонароджених. Актуальні проблеми неонатології. Обов'язки медсестри палат та відділень новонароджених. Поняття етики; деонтології та християнської моралі. Евтаназія новонароджених та вартість життя людини. Основні правила догляду за новонародженим при спільному перебування матері і дитини.

3. Актуальні питання неонатології

Сучасні погляди на діагностику, лікування та профілактику захворювання новонароджених.

4. Внутрішньоутробний розвиток плоду, антенатальна охорона плоду.

Піклування про здоров'я майбутньої дитини. Неприятливі фактори, що впливають на розвиток дитини. Стан неонатологічної служби в Україні на сучасному етапі та перспективи розвитку. Регіональний підхід у сучасній організації перинатальної допомоги. Основні припущення КПЗ.

5. АФО новонароджених.

Поняття фізіологічної зрілості недоношених, доношених, переношених. Особливості шкіри, слизових та підшкірно-жирової клітковини. АФО м'язової, кісткової систем. АФО органів дихання, серцево-судинної. органів кровотворення, системи травлення, органів сечовидільної системи. АФО нервової системи.

6. Постнатальна адаптація новонароджених. Перехідні стани.

Основні фази адаптації здорової доношеної дитини. Особливості адаптації переношеної дитини, народженої Цісарським розтином, дітьми від жінок із цукровим діабетом. Особливості нагляду за такими дітьми. Транзиторні стани у новонароджених. Особливості спостереження і лікування.

7. Первинний туалет новонародженого. Догляд за новонародженим у дитячому відділенні - БЦЖ вакцинація.

Дотримання правил асептики і антисептики при проведенні первинного туалету новонароджених. Температурний режим палати новонароджених. Правила проведення антропометрії. Одяг та методи сповивання. Набір медикаментів та інструментів для догляду за новонародженими. Правила догляду за шкірою і слизовою. Роль медсестри в догляді за пуповинним залишком і пупковою ранкою. Догляд за новонародженими, що знаходяться в палаті сумісного пересування з мамою. Значення вакцинації БЦЖ, протипокази до вакцинації, вимоги до вакцини, терміни і умови зберігання, реакція на щеплення, термічні прояви. Ранні та пізні ускладнення,

8. Вигодовування новонароджених. Проблеми спільного перебування матері і дитини.

Значення природного методу вигодовування. Унікальні властивості грудного молока. Правила вигодовування грудьми. Раннє прикладання новонародженого до грудей. Принципи вільного вигодовування. Догляд за молочними залозами. Профілактика виникнення тріщин сосків і маститів.

Санпросвітрова з породіллями. Роль медсестри у профілактиці гіпогалактії. Нові адаптовані суміші.

9. Догляд за дітьми народженими в асфіксії.

Визначення асфіксії новонароджених. Причини виникнення. Поняття про первинну та вторинну асфіксію. Оцінка новонароджених за шкалою Апгар, її значення. Ступені важкості асфіксії. Лікування асфіксії в умовах пологового залу. Рефлекторна стимуляція: Методи штучного дихання. Догляд за дітьми народженими в асфіксії. Покази до реанімації. Етапи реанімації. Контроль за основними параметрами життєдіяльності. Поетапна оцінка стану дитини. Покази до застосування медикаментів.

10. Догляд за новонародженими з патологією органів дихання.

Різниця між фізіологічним і патологічним апное. Перша допомога при вторинній асфіксії. Клініка гострої дихальної недостатності (синдром респіраторного диспнеу). Рання діагностика атрезії хоан. Поняття про вади розвитку легень. Особливості режиму,

Догляду, вигодування, принципи лікування новонароджених з пневмопатіями.

Риніт новонароджених. Рання симптоматика ГРВІ. Особливості перебігу пневмонії у новонароджених. Діафрагмальна кіла.

11. Догляд за новонародженими з пологовою травмою.

Причини розвитку пологових пошкоджень у новонароджених. Кардинальні симптоми пологової пухлини, кефалогематоми, переломів кісток черепа, ключині, плечової та стегнової кісток, пошкодження м'язів. Особливості догляду, вигодування, принципи лікування. Кардинальні симптоми, особливості нагляду за дітьми з парезом лицевого нерва, плекситом, парезом діафрагмального нерва. Роль медсестри у профілактиці ускладнень пологових пошкоджень.

12. Догляд за новонародженими з патологією центральної нервової системи.

Оцінка новонародженого за шкалою Апгар. Зміна м'язового тону, поведінки, крику, та фізіологічних рефлексів при патології ЦНС. Характерні симптоми при ураженні ЦНС: порушення акту смоктання і ковтання, парези і паралічі, очна симптоматика, стан черепних швів і тім'ячка.

Клінічні прояви судомної активності у новонароджених дітей.

Внутрішньочерепна пологова травма. Причини розвитку, різновидності. Кардинальна симптоматика ураження ЦНС: гіперзбудливість, апатія, гіпертензійно-гідроцефальний синдром, судомний і коматозний синдром.

Умови догляду, режим харчування, посиндромна терапія новонароджених з ВЧПТ. Група ризику за ВЧПТ, Особливості нагляду та вигодування новонароджених групи ризику. Роль нейросоннографії з діагностиці ВШК постгіпоксичних уражень ЦНС.

13. Догляд за новонародженими з патологією серцево-судинної системи.

Перебудова системи кровообігу після народження дитини. Вроджені вади серця, ще проявляються в періоді новонародженості. Класифікація та кардинальні симптоми вроджених вад. Особливості догляду, вигодування, та принципи лікування.

14. Догляд за дітьми з патологією сечовидільної системи.

Причини, клінічні симптоми гострої затримки сечі у новонароджених. Зміна кольору сечі при різних патологічних станах, Частота структурної патології нирок серед хворих новонароджених. Вади розвитку органів сечовиділення: атрезія уретри, епіспадія, гіпоспадія, водянка яєчка, гермофродитизм. Загальна характеристика, особливості нагляду, принципи лікування та спостереження.

15. Геморагічний синдром та жовтяниці новонароджених.

Особливості спостережень.

Особливості складу крові у новонароджених і зміни в період новонародженості. Гостра анемія. Причини виникнення. Клініка і лікування. Геморагічна хвороба новонароджених. Причини, симптоми. Група ризику за розвитком геморагічної хвороби. Особливості нагляду.

Фізіологічна жовтяниця новонароджених, причини розвитку. Терміни появи та зникнення. Диференціальна діагностика симптоми патологічних жовтяниць: гемолітична жовтяниця за АБО і резус-фактору, фетальному гепатиті. Основні моменти у лікуванні жовтяниць. Покази до замінного переливання крові. Правила вигодування при жовтяницях.

16. Догляд за дітьми з захворюваннями шкіри, слизових, пуповинної ранки.

Причини розвитку і клінічна картина пітніці, везикулопустульозу, псевдофурункульозу, піодермії, ексофоліативного дерматиту та епідемічної пухирчатки. Профілактика, рання діагностика, тактика медсестри при виявленні інфекційно-запальних захворювань шкіри та слизових. Терміни відпадання пуповинного залишку, епітелізації, догляду за пуповиною.

Значення пуповинного залишку і пупкової ранки, як вхідних воріт для інфекції. Клінічні форми і ранні симптоми омфаліту, флебіту пупкових вен.

Профілактика, рання діагностика і тактика медсестри при виявленні і лікуванні захворювань пуповинного залишку і пупкової ранки.

17. Інфекційно-запальні та септичні захворювання новонароджених.

Інфекційно-запальні і септичні захворювання новонароджених. Особливості імунітету обумовлені високою чутливістю новонароджених до гнійно-запальних захворювань. Сучасна етіологія, джерела і шляхи проникнення інфекції в організм новонародженого.

Особливості перебігу гнійно-септичних захворювань у новонароджених на сучасному етапі. Ранні клінічні симптоми інфекційно-запальних захворювань шкіри і підшкірно-жирової клітковини, остеомієліту, ГРВІ, пневмоній, перитоніту, кишкових інфекцій, сепсису. Тактика медсестри при підозрі на розвиток у новонародженого гнійно-запальних захворювань. Організаційні та санітарно-протиепідемічні заходи згідно наказу №4.

18. Спадкові хвороби та вроджені вади розвитку.

Поняття про основні спадкові захворювання (хвороба Дауна, галактоземія, фенілкетонурія). Забір крові і стільця для проведення скринінгу на спадкові захворювання обміну речовин. Вроджена кривошия, косопість, догляд та принципи лікування. Вади розвитку ЦНС (аненцефалія, процефалія, мікроцефалія, спинномозкова кіла), особливості нагляду. Значення медико-генетичних консультацій у попередженні та виявленні спадкових захворювань. УЗД-обстеження, терміни, значення.

19. Догляд за недоношеною дитиною.

Причини і ступені недоношеності. Зовнішні ознаки. Морфофункціональні особливості нервової дихальної, серцево-судинної, травної та сечовидільної систем у недоношених. Особливості терморегуляції, адаптації перебігу перехідних станів у недоношених (втрата ваги, жовтяниця, набряки, гіпоглікемія). Підвищена чутливість до інфекцій. Особливість перебігу інфекційно-запальних захворювань. Медичні протипокази до вакцинації БЦЖ. Етапи виходжування та лікування. Організація I етапу виходжування. Терміну переведення на II етап виходжування недоношених. Функція медсестри при транспортуванні недоношених. Особливості та терміни вигодовування недоношених.

20. Невідкладні стани у новонароджених.

Спостереження, режим, догляд новонароджених після проведення реанімаційних заходів: набряк легень, набряк мозку, судомний синдром, гіпертонічний синдром, гостра крововтрата, причини розвитку, кардинальні симптоми, невідкладна допомога. Набір медикаментів та інструментів для надання невідкладної допомоги.

21. Невідкладна медична допомога.

21.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

21.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

21.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

21.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

21.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

22. Планування сім'ї.

22.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

22.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

22.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

23. Інфекційний контроль.

23.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

23.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

23.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

24. Тестування в медицині.

24.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

24.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. [«Педіатрія»](#) Тяжка О.В. Київ – Медицина. 2011.
2. «Сестринська справа», Г.А. Апанасеяко, С.А. Богуш, Н.А. Троцінська та ін. Київ: Здоров'я, 1992.
3. «Актуальні проблеми неонатології», 4-а Міжнародна конференція. Львів: Дегроїт, 1999.

40. ПЕДІАТРІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 4 тижні (144 години).

Навчання передбачає вивчення наступних розділів: невідкладна медична допомога, природне планування родини, інфекційний контроль. Розглядаються актуальні питання медицини дітей раннього віку, проводиться знайомство з новими методами діагностики, лікування і профілактики захворювань та гігієни в дошкільних установах. На практичних заняттях курсанти працюють на робочому місці, знайомляться з тестами.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

В останній день курсанти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	Анатомо-фізіологічні особливості дітей дошкільного віку	8	2	6	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
2.2.	Гігієна дітей та підлітків.	24	8	16	
2.2.1.	Основні форми роботи дошкільних закладів. Обов'язки медичної сестри	8	2	6	
2.2.2.	Організація режиму дня та виховна робота в дошкільних установах	4	2	2	
2.2.3.	Фізичне виховання дітей. Значення оздоровчих заходів.	6	2	4	
2.2.4.	Фізіологічні основи та гігієна харчування дітей дошкільного віку	6	2	4	
2.3.	Педіатрія.	62	28	34	
2.3.1.	Основні дитячі захворювання у дітей дошкільного віку	24	8	16	
2.3.2.	Гострі інфекційні захворювання в дошкільному віці	14	6	8	
2.3.3.	Невідкладні стани в педіатрії	8	4	4	
2.3.4.	Методики застосування лікарських речовин в дошкільному віці	4	4	–	
2.3.5.	Фізіотерапія в дошкільних установах	6	2	4	
2.3.6.	Санітарно-освітня робота медсестри дошкільної установи	6	4	2	
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.2.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.3.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	66	74	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Основні форми роботи дошкільних закладів. Обов'язки медичної сестри.

Охорона здоров'я дітей в Україні. Типи дошкільних закладів. Особливості роботи медсестер у будинках дитини. Форми роботи та основні завдання медичних сестер дошкільних установ. Посадові функції окремих робітників дошкільних установ (медсестри, няні, виховательки). Робота ранкового фільтру. Співпраця медичної сестри та лікаря дошкільної установи. Медична документація.

3. Анатомо-фізіологічні особливості дітей дошкільного віку.

Періоди дитячого віку, їх характеристика. Особливості догляду за новонародженою дитиною. Недоношена дитина та догляд за нею.

Методика вимірювання ваги, росту, об'єму грудної клітки та голови у дітей різного віку. Оцінка фізичного розвитку. Особливості розвитку функцій нервової системи та органів відчуття у дітей. Роль умовних рефлексів у розвитку дитини. Значення середовища та спадковості для правильного розвитку ЦНС у дітей. Особливості будови та функції шкіри, слизових оболонок. Догляд за шкірою, слизовими, одяг і взуття в різні вікові періоди та сезони року. Особливості опорно-рухового апарату. Прорізання зубів, зміна зубів, догляд за зубами. Санація зубів у дошкільних установах. Поступове дозрівання скелету дитини. Особливості м'язової системи, поняття про м'язовий тонус. Розвиток статичних і моторних функцій. Профілактика деформації скелету у дітей. Значення правильного підбору меблів, посібників та іграшок для своєчасного розвитку дитини. Анатомо-фізіологічні особливості органів дихання. Роль свіжого повітря для правильного розвитку органів дихання. Частота дихальних рухів в залежності від віку, поняття про життєву ємність легень. Особливості органів кровообігу і кровотворення. Характер та частота пульсу в залежності від віку.

Склад крові в різні вікові періоди. Особливості лімфатичного апарату. Вилочкова залоза. Значення режиму для правильного розвитку серцево-судинної системи і кровотворення. Особливості травного тракту і фізіології травлення у дітей. Ферменти травного тракту, особливості флори кишечника в різні періоди. Стілець, його характер і частота. Особливості обміну речовин у дітей. Особливості сечостатевої системи. Залози внутрішньої секреції та їх значення в розвитку та рості дітей.

4. Організація режиму дня та виховна робота в дошкільних установах.

Режим та його значення в різні вікові періоди. Зміни сну протягом перших трьох років життя. Основні закономірності психомоторного розвитку дітей раннього віку та контроль за ним. Кількість дітей в різних вікових групах дошкільних установ. Виховні підходи до новоприбулої дитини, організація її життя в групі. Організація переходу дітей з однієї групи в іншу. Завдання виховання дітей раннього віку. Основи педагогіки дошкільного періоду.

5. Фізичне виховання дітей. Значення оздоровчих заходів.

Фізичне виховання дітей різних вікових груп. Методика проведення масажу та гімнастики. Визначення порушень постави та плоскостопості. Виховання правильної постави у дітей. Корегуюча гімнастика в дошкільній установі. Визначення поняття загартовування. Загартовування дітей різного віку. Значення природних факторів води, повітря, сонця. Необхідні умови для проведення загартовування: поступовість, систематичність, врахування індивідуальних особливостей дитини. Медичний контроль за організацією фізичного виховання при загартовуванні дітей.

6. Фізіологічні основи та гігієна харчування дітей дошкільного віку.

Значення харчування для нормального розвитку дитини. Види вигодовування: природне, змішане, штучне, їх характеристика. Роль білків, жирів, вуглеводів, вітамінів та мінеральних солей в розвитку дитячого організму. Вигодовування дітей першого року життя. Штучні молочні суміші. Терміни введення прикорму. Особливості приготування їжі для дітей першого року. Харчування дітей другого та третього року життя. Меню для різних вікових груп. Калорійна потреба в різні вікові періоди. Набір продуктів. Картотека страв. Навички та правила поведінки дітей при підготовці до їжі та під час їжі. Гігієнічні та санітарні вимоги до технології та якості приготування їжі.

7. Основні дитячі захворювання у дітей дошкільного віку.

Захворюваність і смертність у дитячому віці.

Захворювання новонароджених. Ембріофетопатія, вади розвитку. Вроджені та спадкові хвороби. Сепсис новонароджених. Гострі розлади травлення в ранньому віці. Етіологія, клініка, методи лікування, профілактика, протиепідемічні заходи.

Хронічні розлади живлення. Поняття про нормотрофію, гіпертрофію та гіпотрофію. Гіпо- і авітамінози у дітей. Етіологія, клініка, методи лікування, профілактика.

Рахіт і спазмофілія. Етіологія, клініка, методи лікування, профілактика. Аномалії конституції у дітей: ексудативно-катаральний, лімфатико-гіпопластичний та нервово-артритичний діатези. Етіологія, клініка, методи лікування, профілактика, догляд.

Захворювання органів дихання. Гострі респіраторні вірусні інфекції, стенозуючий ларинготрахеїт, бронхіти та пневмонії у дітей. Етіологія, клініка, методи лікування, профілактики, догляд.

Захворювання ЛОР органів. Гострі та хронічні отити, аденоїди, гостра ангіна, хронічний тонзиліт. Етіологія, клініка, методи лікування, профілактика, догляд, диспансеризація.

Захворювання серцево-судинної системи. Міокардити у дітей, вроджені та набуті вади серця, ревматизм. Етіологія, клініка, методи лікування, профілактика, догляд, диспансеризація.

Захворювання крові та кровотворних органів. Види анемії. Етіологія, клініка, методи лікування, профілактика, догляд, диспансеризація. Поняття про лейкози. Поняття про геморагічні діатези.

Гельмінтози у дітей. Частота і способи -зараження. Аскаридоз. Ентеробіоз. Трихоцефальоз. Лабораторна діагностика, клініка, лікування та профілактика в сім'ї та дошкільному закладі.

Захворювання сечостатевої система. Гострі та хронічні пієлонефрити, гострі та хронічні гломерулонефрити. Етіологія, клініка, методи лікування, профілактика, догляд, диспансеризація.

8. Гострі інфекційні захворювання в дошкільному віці.

Гострі інфекційні захворювання дихальних шляхів. ГРВІ, грип. Поняття "частохворіючі" діти. Скарлатина, кір, дифтерія, кашлюк та паракашлюк, вітряна віспа, епіпаротит. Етіологія, епідеміологія, клініка, лікування, карантинні заходи.

Кишкові інфекції. Дизентерія, сальмонельоз, вірусний гепатит. Етіологія, епідеміологія, клініка, лікування, карантинні заходи. Календар профілактичних щеплень у дитячому віці. Наказ №14 МОЗ України.

9. Невідкладні стани в педіатрії.

Стенозуючий ларинготрахеїт, приступ бронхіальної астми, астматичний стан, гіпертермічний синдром, судомний синдром, анафілактичний шок., гостра судинна недостатність, набряк легень, гостра серцева недостатність, реанімація при клінічній смерті.

10. Методика застосування лікарських речовин в дошкільному віці.

Лікарські форми, що вживаються в ранньому дитячому віці. Сумісність та несумісність лікарських засобів. Дозування лікарських засобів в залежності від віку. Способи введення лікарських препаратів. Профілактика алергічних ускладнень при вживанні лікарських препаратів.

11. Фізіотерапія в дошкільних установах.

Поняття про ультрафіолетове опромінення. Штучні джерела УФО. Поняття про біодозу та біодозометрію. Загальне та місцеве опромінення. Струми високої частоти та їх дія. Знайомство з апаратом УВЧ. Методика застосування УВЧ.

12. Санітарно-освітня робота медсестри дошкільної установи.

Зміст та основні завдання санітарно-освітньої роботи. Організація саносвітньої роботи серед персоналу та батьків. Гігієнічне навчання та виховання дітей. Форми та методи саносвітньої роботи.

13. Невідкладна медична допомога.

13.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

13.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

13.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

13.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

13.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змії.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

14. Планування сім'ї.

14.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні направлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

14.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

14.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

15. Інфекційний контроль.

15.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

15.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

15.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

16. Тестування в медицині.

16.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

16.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. [«Педіатрія»](#) Тяжка О.В. Київ – Медицина. 2011.
2. «Неотложные состояния в педиатрии», под ред. В.М. Сидельникова К.: Здоровье. 1994.
3. «Справочник педиатра», под ред. М.Я. Студиникина М.: Издатель-пресс, 1997.

**41. РЕАНІМАЦІЯ ТА ІНТЕНСИВНА ТЕРАПІЯ
(ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ПАЛАТ РЕАНІМАЦІЇ
ТА ІНТЕНСИВНОЇ ТЕРАПІЇ ДИТЯЧИХ КНП)**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою курсів удосконалення медичних сестер палат реанімації та інтенсивної терапії дитячих лікувально-профілактичних установ є підвищення кваліфікації, ознайомлення з новими досягненнями реанімації та інтенсивної терапії, вивчення та оволодіння новою медичною технікою, методами реанімації та інтенсивної терапії, догляду за хворими. На курси удосконалення приймаються медичні сестри із стажем роботи зі спеціальності не менше п'яти років. Навчання на курсах удосконалення продовжується 1 місяць і складається з теоретичних та практичних занять. Повний курс навчання складає 144 години.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

В останній день курсанти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	2	
1.2.	Реанімація та інтенсивна терапія дитячих лікувальних закладів.	94	40	54	
1.2.1.	Вступ. Етика та деонтологія. Функціональні обов'язки.	2	2	–	
1.2.2.	Основи сучасного знеболювання. Апаратура. Методи. Ускладнення.	6	2	4	
1.2.3.	Огляд фармакодинаміки препаратів які найчастіше використовуються в анестезіології, реанімації та інтенсивній терапії.	2	2	–	
1.2.4.	Поняття про загрозові стани. Методи діагностики. Контроль терапії.	10	4	6	
1.2.5.	Гостра недостатність кровообігу. Принципи діагностики. Лікування та медсестринський догляд.	8	2	6	
1.2.6.	Гостра дихальна недостатність. Класифікація. Лікування. Медсестринський догляд.	8	2	6	
1.2.7.	Гострі енд-, екзогенні токсикози. Загальні принципи терапії та медсестринського догляду.	10	4	6	
1.2.8.	Коматозні та судорожні стани. Принципи діагностики. Терапії та медсестринського догляду.	10	4	6	
1.2.9.	Геморагічні синдроми.	4	2	2	
1.2.10.	Ниркова та печінкова недостатність. Причини. Клініка та лабораторна діагностика. Терапія.	8	2	6	
1.2.11.	Принципи інтенсивної терапії. Гнійно-септичних захворювань.	6	4	2	
1.2.12.	Гострий живіт. Принципи передопераційної підготовки і післяопераційне ведення.	6	4	2	
1.2.13.	Невідкладна допомога періоду новонародженості.	10	4	6	
1.2.14.	Ускладнення методів реанімації та інтенсивної терапії.	4	2	2	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	68	72	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

- 1.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.
- 1.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

1.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

1.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

2. Вступ. Функціональні обов'язки медсестри палат реанімації та інтенсивної терапії дитячих ЛПЗ.

Коротка історія розвитку. Задачі реанімації та інтенсивної терапії.

Функціональні обов'язки медичної сестри палат реанімації та інтенсивної терапії дитячих лікувально-профілактичних установ.

3. Медична етика та деонтологія.

Етика та деонтологія – складові частини професійної поведінки медичного працівника. Моральний облік медичної сестри. Медична етика та деонтологія в реаніматології, анестезіології.

4. Основи сучасного знеболювання. Апаратура. Методи. Ускладнення.

Характеристика препаратів для загального знеболювання. Ускладнення наркозу в ранньому післяопераційному періоді. Клінічна оцінка глибини наркозу.

Практичні заняття.

Практика роботи з наркозно-дихальною апаратурою. Проведення масочних наркозів. Розбір контурів наркозних апаратів. Ведення документації контролю анестезії. Робота в анестезіологічному відділенні.

5. Огляд фармакодинаміки препаратів, які найчастіше використовуються в анестезіології, реанімації та інтенсивній терапії.

Механізм дії груп препаратів із ідентичними механізмами дії та окремих препаратів, їх терапевтичний ефект. Побічна дія вискоєфективних препаратів, контроль за їх дією. Наркотичні, протисудомні, психотропні препарати; протизапальні, протимікробні, противірусні препарати та інші.

6. Поняття про загрозливі стани. Методи діагностики. Контроль терапії.

Поняття «інтенсивна терапія», «інтенсивний нагляд», «реанімація». Ознайомлення з методами інтенсивної терапії та реанімації. Асептика та антисептика в реанімації.

Поняття про загрозливі стани. Контроль терапії. Методи контролю. Робота з моніторами, електрокардіограмами. Методи внутрішньовенних та внутрішньоартеріальних інфузій. Види інкубації. Методи штучної вентиляції легенів (ШВЛ). Основи інфузійної терапії. Парентеральне годування.

Практичні заняття.

Поняття про загрозливі стани. Методи діагностики. Знайомство з документацією. Карти ведення хворого в палаті реанімації та інтенсивної терапії.

Контроль терапії. Взяття крові для лабораторних досліджень. Знайомство з нормами показників аналізів. Догляд за ендотрахеальною трубкою та внутрішньовенними катетерами. Асистенція при проведенні венефекції, постановці підключичного катетера. Постановка периферичного катетера.

7. Гостра недостатність кровообігу. Принципи діагностики. Лікування та медсестринський догляд.

Чинники, патогенез, класифікація та різні види шоку. Зупинка серця. Патофізіологія, діагностика, лікування. Медсестринський догляд. Терапія.

Практичні заняття.

Гостра недостатність кровообігу. Принципи діагностики, лікування та медсестринський догляд.

Відробка навичок на манекені. Техніка непрямого масажу серця. Серцево-легенева реанімація при транспортуванні. Уведення ліків для відновлення кровообігу. Порядок їх введення.

Техніка введення в серце лікарських препаратів. Вимірювання центрального венозного тиску, робота з дефібрилятором. Робота в реанімаційному відділенні.

8. Гостра дихальна недостатність. Класифікація. Лікування. Медсестринський догляд.

Анатомо-фізіологічні особливості дихальної системи дитини, яка веде до розвитку гострої дихальної недостатності. Чинники. Класифікація. Патогенез механічних видів асфіксії. Астматичний статус. Опіки верхніх дихальних шляхів. Пневмонія. набряк легенів. Травми грудної клітини. Лікування. Медсестринський догляд. Апаратура.

Практичні заняття.

Гостра дихальна недостатність. Класифікація. Лікування. Медсестринський догляд. Оцінка стану функції дихання, кислотно-лужного стану. Методи реанімації – штучна вентиляція легенів. Практика на муляжі. Визначення обструкції дихальних шляхів, відновлення їх прохідності. Дихання «рот в рот», «рот в ніс», ручним дихальним апаратом.

Спосіб синхронізації хворого з апаратом. Робота з аерозольною апаратурою. Методи штучної вентиляції легенів. Техніка інтубації. Трахеостомія. Догляд за хворими у відділенні реанімації.

9. Гострі ендогенні, екзогенні токсикози. Загальні принципи терапії та медсестринського догляду.

Патогенез та клінічні прояви, чинники. Діагностика, лікування, медсестринський догляд. Гострі отруєння. Міри по видаленню ядів з організму. Отруєння невідомими ядами. Ускладнення ранні та пізні.

Практичні заняття.

Гострі ендогенні токсикози. Загальні принципи терапії та медсестринського догляду. Знайомство з апаратами для гемосорбції, гемодіалізу. Робота з ними.

Гострі екзогенні токсикози. Загальні принципи терапії та медсестринського догляду. Методи виведення ядів. Асистенція при люмбальній пункції; вимір лікворного тиску. Догляд за катетером. Контроль тиску, дихання, серцево-судинної системи.

10. Коматозні стани. Загальні принципи діагностики, терапії та медсестринського догляду.

Анатомо-фізіологічні особливості центральної нервової системи. Коми ендокринної етіології. Гіпер- та гіпоглікемічні коми. Клініка. Лікування, догляд. Лабораторний контроль при лікуванні.

Практичні заняття.

Коматозні стани. Загальні принципи діагностики, терапії та медсестринського догляду. Види ком. Чинники лікування. Медсестринський догляд. Робота в кабінеті ендокринолога. Обстеження хворих.

11. Судомні стани. Принципи діагностики, терапії та медсестринського догляду.

Патогенез і клініка судомних станів у дітей. Лікування. Ознайомлення з принципом протисудомного лікування. Дегідратація. Догляд. Методи контролю.

Практичні заняття.

Судомні стани. Принципи діагностики, терапії та медсестринського догляду.

Знайомство з препаратами протисудомної терапії. Проведення фізіологічних методів обстеження. Дегідратація. Робота в нейрохірургічному відділенні.

12. Геморагічні синдроми.

Чинники. Клініка та лабораторна діагностика. Лікування. Медсестринський догляд. Методи зупинки носової кровотечі. Особливості гемофілічної кровотечі та боротьба з нею.

Практичні заняття.

Геморагічні синдроми. Чинники. Медсестринський догляд. Методи зупинки носової кровотечі. Медикаментозні методи гемостазу. Підготовка систем та участь у переливанні крові та гемостатичних препаратів. Робота в ВПК.

13. Ниркова та печінкова недостатність. Причини. Клініка та лабораторна діагностика. Терапія. Медсестринський догляд.

Фізіологія нирки. Чинники гострої ниркової недостатності (ГНН). Медсестринський догляд. Фізіологія печінки. Чинники гострої печінкової недостатності. Медсестринський догляд.

Практичні заняття.

Ниркова недостатність. Причини. Клініка та лабораторна діагностика. Терапія. Знайомство з методами діагностики ГНН. Замінне переливання крові. Робота в відділенні штучної нирки. Гемодіаліз. Медсестринський догляд.

Печінкова недостатність. Причини. Клініка та лабораторна діагностика. Терапія. Робота в нефрологічному відділенні. Медсестринський догляд. Пункція пупкової вени.

14. Принципи інтенсивної терапії гнійно-септичних захворювань.

Особливості перебігу у дітей. Патофізіологія, перитоніт, остеомієліт, МДЛ. Медсестринський догляд. Сепсис, особливості перебігу у дітей. Ускладнення. Лікування. Медсестринський догляд.

Практичні заняття.

Принципи інтенсивної терапії гнійно-септичних захворювань. Хірургічне дренування гнійного вогнища. Антибіотикотерапія. Техніка забору матеріалу для бактеріологічного обстеження. Принципи місцевого лікування гнійних ран на різних стадіях захворювання. Робота у відділенні гнійної хірургії. Медсестринський догляд.

15. Гострий живіт. Принципи передопераційної підготовки.

Гостра кишкова непрохідність, перитоніт, травми черевної порожнини. Чинники. Клініка. Передопераційна підготовка. Медсестринський догляд.

Гострий живіт. Принципи післяопераційного ведення. Післяопераційне лікування. Догляд. Основи парентерального харчування. Лабораторний контроль. Медсестринський догляд.

Практичні заняття.

Гострий живіт. Принципи передопераційної підготовки і післяопераційного ведення. Спостереження при проведенні операцій. Основні принципи лікування та діагностики. Корекція водно-електролітних порушень та парентеральне харчування. Контроль за показниками організму. Функціональне положення ліжка в післяопераційному періоді. Робота в хірургічному відділенні. Медсестринський догляд.

16. Невідкладна допомога періоду новонародженості.

Анатомо-фізіологічні особливості новонароджених. Особливості контролю та догляду за новонародженими. Невідкладні стани. Родова травма. Гемолітична хвороба та сепсис.

Геморагічні стани та гостра анемія. Пороки розвитку. Чинники захворювань. Клініка. Інтенсивна терапія. Медсестринський догляд.

Практичні заняття.

Невідкладна допомога періоду новонародженості. Робота у відділенні новонароджених. Знайомство з апаратурою, з роботою систем для спостереження. Медсестринський догляд.

Робота у відділенні реанімації. Медсестринський догляд. Гіпербарична оксигенація. Техніка зондового харчування. Робота з апаратурою. Техніка безпеки.

17. Ускладнення методів реанімації та інтенсивної терапії.

Класифікація. Чинники. Засоби профілактики та лікування. Ускладнення при проведенні маніпуляцій. Інфікування. Ускладнення медикаментозної терапії. Медсестринський догляд.

Практичні заняття.

Ускладнення методів реанімації та інтенсивної терапії. Катетеризація і пункція судин, інтубація, техніка ШВЛ. Парентеральне уведення ліків. Медсестринський догляд. Профілактика пролежнів. Робота в реанімаційному відділенні.

18. Невідкладна медична допомога.

18.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

18.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

18.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

18.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

18.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

19. Планування сім'ї.

19.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

19.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

19.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

20. Інфекційний контроль.

20.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

20.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

20.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

21. Тестування в медицині.

21.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

21.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Реанімація та інтенсивна терапія», Жданов Г.Г. Київ – Медицина. 2014.
2. «Дитячі хвороби», С.К.Ткаченко. Вища школа, 1991 р.
3. «Практикум з педіатрії», О.Н.Буря. Здоров'я 1995 р.
4. «Медсестринство в педіатрії», З.С.Тарасюк. Здоров'я, 2001 р.
5. «Сестринська справа в педіатрії», В.Тульчинська і ін.. Фенікс, 2001 р.
6. «Невідкладні стани в медсестринській практиці з педіатрії», І.С.Сміян, Г.А.Павлишин і ін.. Укрмедкнига, 1998 р.
7. «Алгоритми практичних навичок з дисципліни «медсестринство в педіатрії», І.С.Сміян, Г.А.Павлишин, Л.С.Білик і ін.. Укрмедкнига. 1998 р.

**42. КЛІНІЧНА ДІАГНОСТИКА
(ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЛАБОРАНТІВ, ФЕЛЬДШЕРІВ-ЛАБОРАНТІВ
КЛІНІЧНИХ ЛАБОРАТОРІЙ)**
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою спеціалізації фельдшерів-лаборантів є набуття знань і навичок, необхідних для роботи в клініко-діагностичних лабораторіях лікувально-профілактичних установ.

Головне завдання теоретичного курсу полягає у прищепленні курсантам знань з області гематології, загально-клінічних, біохімічних методів дослідження, серології та паразитології.

Завдання практичного курсу є закріплення знань, отриманих курсантами на лекціях. Крім того, курсанти набувають практичні навички правильного взяття і доставки матеріалу для дослідження, правильного розподілу різних матеріалів для лабораторних досліджень, відбір матеріалу і приготування з нього нативних і пофарбованих препаратів. Курсанти знайомляться з морфологічним складом крові та інших нормальних і патологічних субстратів із різних органів.

На заняттях курсанти вивчають сучасну апаратуру, яку застосовують в клініко-діагностичних лабораторіях. Знайомляться з проведенням контролю якості лабораторних досліджень.

Перевірка знань курсантів проводиться шляхом опитування на теоретичних та практичних заняттях, на семінарських заняттях, за допомогою тестового контролю.

Курси спеціалізації (фельдшерів-лаборантів) лаборантів клінічних лабораторій призначаються для осіб із середньою медичною освітою, які не мають стажу роботи по даній спеціальності.

Мета удосконалення – підвищити кваліфікацію лаборантів (фельдшерів-лаборантів) клінічних лабораторій. На лекціях слухачі знайомляться з основними та новими досягненнями в галузі гематології, загально-клінічних методів дослідження, серології, паразитології та біохімії. На практичних заняттях слухачі одержують максимум практичних навичок по обробці різноманітних матеріалів для лабораторних досліджень, приготуванню нативних і пофарбованих препаратів, приготування реактивів, знайомляться з морфологічним складом крові та рідин, засвоюють оцінку результатів досліджень. У програму включені основні та найновіші методи діагностичних досліджень, в проведенні яких приймають участь лаборанти (фельдшери-лаборанти) клініко-діагностичних лабораторій (за уніфікованими методами).

Важливим розділом підвищення кваліфікації лаборантів є опанування сучасної апаратури, що застосовуються в клінічних лабораторіях. Лаборант повинен володіти не тільки технікою експлуатації цієї апаратури, але і знати її будову в такій мірі, щоб встановити її для роботи, а також ліквідувати нескладні пошкодження (аміну ламп, чистку та ін.).

Строк навчання на курсах удосконалення – місяць (144 год.). По закінченню курсів проводиться іспит з усього пройденого матеріалу.

Протягом усього курсу навчання слід приділяти увагу питанням медичної психології, етики та деонтології.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

В останній день курсанти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Розвиток клінічної справи в Україні. Основні прилади, які застосовують в клініко-діагностичній лабораторії.	4	2	2	
1.2.	Гематологія.	28	8	20	
1.2.1.	Вчення про кровотворення.	8	2	6	
1.2.2.	Анемії.	8	2	6	
1.2.3.	Лейкози.	6	2	4	
1.2.4.	Геморагічні діатези.	6	2	4	
1.3.	Загально-клінічні методи дослідження.	34	10	24	
1.3.1.	Дослідження сечі.	10	2	8	
1.3.2.	Дослідження травної системи.	10	2	8	
1.3.3.	Дослідження харкотиння.	6	2	4	
1.3.4.	Дослідження спинномозкової рідини.	4	2	2	
1.3.5.	Дослідження ексудатів та трансудатів.	4	2	2	
1.4.	Лабораторні дослідження при шкірно-венеричних захворюваннях.	12	6	6	
1.4.1.	Лабораторні дослідження при грибкових захворюваннях.	4	2	2	
1.4.2.	Лабораторні дослідження при венеричних захворюваннях.	4	2	2	
1.4.3.	Лабораторні дослідження при неспецифічних захворюван-	4	2	2	

	нях статевої сфери.				
1.5.	Паразитологія.	22	6	16	
1.5.1.	Гельмінтологія.	10	2	8	
1.5.2.	Патогенні найпростіші кишечнику та тканин.	6	2	4	
1.5.3.	Кровопаразити.	6	2	4	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	56	84	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Розвиток клінічної справи в Україні.

Зміст предмета. Мета його вивчення. Значення клініко-діагностичних досліджень у загальному комплексі обстеження хворого. Коротка історична довідка про розвиток лабораторної справи. Роль вітчизняних вчених в удосконаленні лабораторної діагностики.

Види досліджень, що проводить клініко-діагностична лабораторія. Уніфікація методів дослідження. Матеріал для досліджень. Види клініко-діагностичних лабораторій. Права і обов'язки лаборанта клініко-діагностичної лабораторії. Знайомство з обліково-звітною документацією (журнали, щоденники, бланки). Правила техніки безпеки. Додержання санітарно-епідеміологічного режиму при роботі в клініко-діагностичних лабораторіях.

2. Основні прилади, що застосовуються в клініко-діагностичній лабораторії.

Мікроскопія. Поняття про імерсійну систему.

Поляриметрія: поляризація світла, площина поляризації та її обертання. Оптично-активні речовини. Залежність кута обертання від концентрації розчину і товщі його шару. Хід променів у поляриметрі.

Фотометрія: поняття фотоефекту, побудова фотоелемента. Принципова схема фотоелектроколориметра (ФЕКа). Залежність між концентрацією досліджуваного розчину, світлопоглинанням і силою фотоструму.

pH-метрія: поняття про закон дії мас, іонний добуток води та водневий показник. Автоматичні лічильники – принцип методу, принципова схема. Техніка безпеки при роботі з електроприладами.

Практичні заняття

Вивчення побудови, принципових схем, налагодження і техніки експлуатації основних приладів, які застосовуються в клініко-діагностичних лабораторіях: мікроскопів, центрифуг, поляриметра, фотоелектроколориметра, автоматичного лічильника формених елементів крові, pH-метра.

3. Гематологія.

3.1. Вчення про кровотворення.

Склад у функції крові. Теорія кровотворення. Схема кровотворення. Короткі відомості про морфологію і функції клітин гранулоцитарного, лімфатичного, моноцитарного, еритроцитарного та мегакаріоцитарного ряду. Фізіологічна роль формених елементів крові в нормі.

Морфологія лейкоцитів в нормі і при патології. Лейкоцитарна формула в нормі. Абсолютні та відносні числа лейкоцитів.

Значення збільшення та зменшення різних лейкоцитів. Поняття про зрушення ліворуч та праворуч. Зміни лейкоцитарної формули при різних захворюваннях.

Дегенеративні зміни лейкоцитів. Токсична зернистість нейтрофілів. Пельгерівський сімейний варіант лейкоцитів.

Морфологія еритроцитів в нормі та патології. Поняття про кольоровий показник крові. Фарбування і підрахунок ретикулоцитів і базофільної пунктуації в еритроцитах та їх діагностичне значення.

Морфологія тромбоцитів, особливості взяття крові та фарбування. Підрахунок тромбоцитів у мазках і в лічильних камерах з фазовоконтрастним пристроєм.

Вікові зміни крові.

Способи виявлення та діагностичне значення – клітин.

Картина крові при запальних, інфекційних, хірургічних та інших захворюваннях.

Поняття про імунно-гематологію. Групи крові і РН-фактор. Значення їх визначення.

Практичні заняття

Взяття крові для клінічного аналізу. Визначення гемоглобіну гемігلوبінціанідним методом і гемометром Салі. Перевірка гемометра. Постановка ШОЕ. Підрахунок еритроцитів та лейкоцитів в лічильних камерах і автоматичному лічильнику. Обчислення кольорового показника. Приготування мазків і товстої краплі крові, фіксація і фарбування їх за Романовським та Крюковим-Паппенгеймом при підозрі на малярію. Вивчення лейкоцитів в мазку крові і підрахунок лейкоцитарної формули в нормі та при патології. Вивчення мазків крові з токсичною зернистістю в нейтрофілах. Демонстрація одержання лейкоконцентрату. Вивчення клітин у крові.

3.2. Анемії

Основні поняття про анемії. Морфологічні зміни еритроцитів при анеміях. Класифікація анемії. Пост-

геморагічні, залізодефіцитні, В12 /фолієво /-дефіцитні, гемолітичні, апластичні анемії. Причини виникнення. Картина крові при різних видах анемії.

Осмотична резистентність еритроцитів. Значення постановки реакції. Поняття про гематокритну величину.

Практичні заняття.

Ознайомлення з морфологічними змінами еритроцитів при анеміях: анізоцитоз, поїкілоцитоз, гіпер – та гіпохромія, поліхромазія еритроцитів, базофільна пунктуація еритроцитів, еритроцити з залишками ядерної субстанції, сфероцитоз. Методи фарбування ретикулоцитів та їх підрахунок. Визначення осмотичної резистентності еритроцитів. Визначення гематокритного числа і його діагностичне значення.

Демонстрація клітин еритропоезу у кістковому мозку.

Визначення групи крові та резус-фактора.

3.3. Лейкози.

Поняття про лейкози. Причини виникнення. Класифікація лейкозів: морфологічна, за перебігом, по відношенню до лейкоцитів. Картина крові при гострому лейкозі. Картина крові при хронічному мієлоїдному, лімфоїдному, моноцитарно му лейкозі, мієлофіброзі, мієломній хворобі. Поняття про аплазію. Диференційна діагностика гострих лейкозів за допомогою цитохімічних методів дослідження.

Еритремія. Еритроцитоз. Диференційна діагностика. Поняття про лейкомоїдні реакції. Інфекційний мононуклеоз. Агранулоцитоз. Променева хвороба, причини виникнення, клінічна картина та картина крові в різні періоди захворювання.

Практичні заняття.

Приготування мазка пунктату кісткового мозку, його фарбування. Ознайомлення з клітинами у кістковому мозку. Демонстрація мазків крові та пунктатів кісткового мозку при лейкозах. Визначення кількості лейкоцитів при лейкоемічних формах лейкозів. Цитохімічне фарбування мазків крові на пероксидазу та глікоген. Демонстрація різноманітних цитохімічних препаратів крові та кісткового мозку.

Лейкомоїдні реакції. Демонстрація мазків периферичної крові хворих з інфекційним мононуклеозом та малосимптомним інфекційним лімфоцитозом.

Агранулоцитоз. Демонстрація мазків крові при агранулоцитозах.

Променева хвороба. Вивчення мазків крові при променевій хворобі.

3.4. Геморагічні діатези.

Сучасне уявлення про систему зсідання крові. Схема засідання і фактори, які приймають участь у зсіданні крові. Фібринолітична система крові.

Класифікація геморагічних діатезів. Геморагічні діатези, виникають від порушення кількісного та якісного складу тромбоцитів. Геморагічні діатези, пов'язані з порушенням у системі зсідання крові. Геморагічні діатези, які виникають при зміні судинної стінки. Лабораторні методи оцінки процесів зсідання та фібринолізу.

Практичні заняття.

Визначення часу звертання капілярної крові за Сухаревим, венозної – за Лі-Уайтом, часу кровотечі за Дуке, підрахунок кількості тромбоцитів у мазку і в камері. Техніка визначення часу рекальцифікації плазми, протромбінового часу плазми, визначення потромбінового індексу. Визначення фібриногену у плазмі. Техніка визначення фібринолітичної крові. Визначення індексу рефракції кров'яного згустку. Постановка проб на резистентність капілярів.

Обробка за інструкцією голок-списів, капілярів Панченко, вати, крові після хворих.

4. Загальноклінічні методи дослідження.

4.1. Дослідження сечі.

Короткі анатомо-гістологічні відомості про систему сечовиділення. Теорія сечоутворення. Правила збирання сечі для загального аналізу.

Загальні властивості сечі: кількість (гіпо-ізостенурія, анурія, поліурія, палакізурія, олакізурія, олігурія, дізурія, ніктурія, анурезіс), колір, мутність, реакція сечі, відносна щільність (клінічне значення і способи визначення).

Хімічне дослідження сечі. Протеїнурії (види та їх походження). Значення в клініці.

Глюкозурії (інсулярні та екстраінсулярні) та їх клінічне значення. Принципи їх визначення.

Кетонів тіла. Принципи їх визначення та клінічне значення.

Білірубін та уробілін. Клінічне значення білірубінурії та уробілінурії, принципи визначення.

Кров у сечі (гематурія, гемоглобінурія, гемосидеринурія). Клінічне значення гематурії. Ниркові, поза ниркові та змішані гематурії.

Індикан. Клінічне значення. Принцип визначення.

Алкаптонурія. Фенілектонурія.

Мікроскопічне дослідження сечі. Елементи організованого осаду: лейкоцити, еритроцити (незмінені, змінені та фрагментовані), епітелій (плоский, перехідний, нирковий). Циліндри (гіалінові, зернисті, епітеліальні, буро пігментовані, кров'яні, жирнозернисті, восковидні). Сім'яні нитки, амілоїдні тільця простати, ліпоїдні (лецетинові) зерна простати, уретральні нитки, еластичні волокна, елементи новоутворень,

Елементи неорганізованого осаду. Кристалічні та аморфні солі. Осади кислій сечі (фосфорнокисла аміак-магнезія, аморфні фосфати). Солі, які зустрічаються в кислій та лужній сечі (сечокислий амоній, шавлевокисле вапно). Кристали, які зустрічаються у патологічній сечі.

Сеча при циститах, уретритах, при сечокам'яній хворобі, туберкульозі нирок, амілоїдозі, гострій нирковій недостатності.

Практичні заняття.

Фізичні властивості сечі. Правила визначення відносної густини сечі.

Якісне визначення білка сечі з сульфосаліциловою кислотою. Кількісне визначення білка в сечі за методом розведення (Брандербєрга-Гобертса-Стольнікова) і за помутнінням, яке утворюється при додаванні сульфосаліцилової кислоти на ФЕКу. Визначення білка Бенс-Джонса.

Визначення цукру в сечі. Якісні проби: глюкотест, проба Гайнеса, експрес-метод з застосуванням готового набору. Кількісні проби: поляриметричний метод і за кольоровою реакцією з ортолуїдином, метод Альтгаузена.

Методи визначення кетонів: проба Ланге, Лестраде.

Визначення жовчних пігментів (проби Розіна, Фуше).

Визначення уробілінових тіл в сечі: проби Флоранса, Богомоллова.

Якісні проби на кров та продукти розпаду гемоглобіну (бензидинові, амідопиринова).

Центрифугування. Правила користування центрифугою. Правила відбору сечі для центрифугування. Приготування препаратів для мікроскопічного дослідження.

Мікроскопічне дослідження осаду сечі. Морфологія епітеліальних клітин: плоского, перехідного, ниркового. Морфологічні особливості лейкоцитів та еритроцитів сечового осаду. Характеристика циліндрів: зернистих, гіалінових, восковидних, лейкоцитарних, еритроцитарних.

Кристали та аморфні солі сечового осаду. Характерні для них мікрохімічні реакції. Дослідження сечі на мікобактерії туберкульозу та елементи грибка. Кількісне визначення лейкоцитів, еритроцитів та циліндрів в сечі за Нечипоренко, Амбурже, Аддіс-Каковським. Мікроскопічне дослідження осаду сечі при циститі, уретриті, простатиті, пієліті, туберкульозі нирок, нирковій кам'яній хворобі, гломерулонефриті, нефротичному синдромі, гострій нирковій недостатності. Зневаження сечі та посуду з-під неї у хворих за інструкцією.

4.2. Дослідження травної системи.

Дослідження шлункового вмісту. Короткі анатомо-гістологічні відомості про будову слизової оболонки шлунку. Секреторні функції шлунку. Фази шлункової секреції. Моторна та евакуаторна функції шлунку. Покази та протипокази до зондування. Основні методи одержання шлункового вмісту (одномоментний та фракційний). Їх оцінка. Пробні сніданки та принцип їх дії на шлункову секрецію. Максимальна стимуляція секреції шлунку (гістамінові тести, методи Лемблінга і Кея).

Дослідження кислотоутворюючої функції шлунку. Об'єм шлункової секреції. Кислотність. Дефіцит соляної кислоти. Кислий та лужний компонент шлункової секреції. Дослідження ферментотворюючої (на активність пепсина) та білковоутворюючої (гастроукопротеїни) функцій шлунку. Їх клінічне значення.

Беззондові методи дослідження секреторної функції шлунку.

Мікроскопічне дослідження шлункового вмісту. Слиз лейкоцити, кров (у вигляді незмінених еритроцитів, вилужених, дифузного пігменту), епітелій шлунку, крохмальні зерна, дріжджові грибки, м'язові волокна, рослинна клітковина, жир, сарцини, палички молочно - кислого бродіння. Діагностичне значення. Виявлення цих елементів.

Мікроскопічне дослідження шлункового вмісту при гострих та хронічних гастритах, при раку шлунка та інш.

Практичні заняття.

Техніка шлункового зондування товстим та тонким зондами. Опис фізичних властивостей шлункового вмісту. Хімічний аналіз. Визначення кислотності шлункового вмісту методом титрування.

Розрахунок діабет-годин соляної кислоти. Визначення кислотності шлункового вмісту за допомогою РН-метра. Визначення молочної кислоти у шлунковому вмісті. Беззондове дослідження секреторної функції шлунка, визначення уропепсина.

Мікроскопічне дослідження. Взяття матеріалу та приготування нативних препаратів. Вивчення морфології елементів шлункового вмісту (циліндричний епітелій, лейкоцити, слиз, сарцини, дріжджові грибки, палички молочнокислого бродіння, м'язові волокна, рослина клітковина, крохмальні зерна, жир). Фарбування препаратів та їх мікроскопія.

Дослідження промивних вод шлунка. Фізичні властивості. Приготування нативних препаратів. Фарбування препаратів, їх мікроскопія.

Дослідження дуодентального вмісту. Короткі анатомо-гістологічні дані про будову печінки та жовчного міхура. Жовчеутворююча та жовчевидільна функції печінки. Склад жовчі та її діагностичне значення. Методи одержання дуодентального вмісту. Фізико-хімічні властивості жовчі (реакція, мутність, консистенція, питома вага). Діагностичне значення визначення кількості міхурової жовчі, білірубину, холестерину.

Мікроскопічне дослідження жовчі: лейкоцити, еритроцити, епітелій, лейкоцитоїдні (омилений епітелій), солі (білірубін у вигляді голок і солей білірубину кальцію), холестерин, мікроліти, бактерії, яйця та личинки гельмінтів.

Практичні заняття.

Взяття матеріалу та приготування нативних препаратів. Вивчення морфології елементів дуодентального вмісту (епітелій, слиз, лейкоцити, еритроцити, кристали холестерину, жирні кислоти, білірубінат кальцію, мікроліти, найпростіші, гельмінти та їх яйця).

Копрологічне дослідження. Короткі анатомо-гістологічні відомості про будову кишечника. Секреторна та моторна функції кишечника. Склад панкреатичного та кишкового соків. Процеси перетравлення жирів, білків та вуглеводів у шлунково-кишковому тракті.

Травлення в різних відділах шлунково-кишкового тракту. Дієта Певзнєра та Шмідта. Склад нормально-

го калу (колір, консистенція, форма, реакція, домішки). Діагностичне значення реакції Вишнякова-Трибулле, визначення наявності крові, стеркобіліну та білірубіну.

Мікроскопічне дослідження калу (детрит, слиз, рослина клітковина, крохмальні зерна, м'язові волокна, жир, жирні кислоти та мила, кластридії, епітелій, лейкоцити, еритроцити, кристали). Копрограма в нормі та при різних патологічних станах травного каналу у дорослих та дітей.

Практичні заняття.

Правила збирання фекалій для копрологічного дослідження. Опис фізичних властивостей калу. Мікроскопічне дослідження калу (кров, слиз, гній, залишки неперетравленої їжі). Реакції на приховану кров, стеркобілін, Вишнякова-Трибулле. Приготування препаратів для мікроскопічного дослідження (з гліцерином, розчином Люголя та Суданом III). Вивчення морфології елементів кишкового виділення (детрит м'язові волокна, сполучна тканина, рослина клітковина, жир, крохмальні зерна та інш.) диференціація жирів при нагріванні препаратів з синькою. Знезараження шлунково-кишкового виділення та посуду з-під них.

4.3. Дослідження харкотиння.

Короткі анатомо-гістологічні дані про будову органів дихання.

Харкотиння. Правила збирання харкотиння. Загальні властивості харкотиння /кількість, запах, колір, характер, консистенція, форма, патологічні домішки/. Морфологічні елементи харкотиння: лейкоцити /нейтрофіли, еозинофіли/, еритроцити, епітелій /циліндричний, плоский/, альвеолярні макрофаги, еластичні волокна, кораловидні волокна, об вапновані еластичні волокна, фібрин, спіралі Куршмана, друзи актиноміцетів, елементи ехінокока, кристали Шарко-Лейдена, холестерину, гематоїдину, пробки Дітриха, рисовидні зерна, тетрада та тріада Еріха, жирнозерністі клітини. Харкотиння при різних захворюваннях /бронхітах, бронхіальній астмі, пневмоніях, абсцесі та гангрені легень, туберкульозі, ехінококу, актиномікозі, раку/.

Бактеріологічне дослідження харкотиння. Флора харкотиння та її значення. Дослідження харкотиння на мікобактерії туберкульозу. Метод збагачення.

Практичні заняття.

Опис загальних властивостей харкотиння різного характеру. Взяття матеріалу та приготування нативних препаратів для мікроскопічного дослідження. Реакція на гемосидерин. Фарбування препаратів харкотиння за Романовським, Крюковим -Паппенгеймом та гематоксилін-еозином. Приготування мазків та фарбування за Грамом та за Циль -Нільсеном.

Бактеріоскопічне дослідження харкотиння, яке містить мікобактерії туберкульозу. Збагачення мікобактерій туберкульозу методом флотації, приготування мазків, мікроскопія.

Морфологія елементів харкотиння: плоский епітелій, циліндричний епітелій, циліндричний епітелій, альвеолярні макрофаги. Еритроцити, лейкоцити, кристали Шарко-Лейдена, гематоїдина, холестерина. Гемосидерин, пробки Дітриха, еластичні волокна, спіралі Куршмана, рисовидні зерна, клітини серцевих пороків, пігментні клітини, еозинофіли.

Дослідження харкотиння на друзи актиноміцетів та елементи ехінококу. Макроскопічне дослідження харкотиння при бронхітах, пневмоніях, абсцесі, гангрені, туберкульозі, раку. Знезараження харкотиння та посуду з-під нього.

4.4. Дослідження спинномозкової рідини.

Загальні поняття про гематоенцефалічний бар'єр, утворення, рух та фізіологічна роль спинномозкової рідини /ліквора/. Коротка характеристика найбільш поширених захворювань центральної нервової системи та її оболонки. Тиск спинномозкової рідини. Способи одержання /люмбальна, цистернальна та вентрикулярна пункції/. Фізичні та хімічні властивості ліквора / колір, прозорість, питома вага, білок/.

Клітинний склад /лімфоцити, моноцити, нейтрофіли, плазматичні клітини, макрофаги, зернисті кулі, тучні клітини, арахноендотелія та епендіми/. Кристали гематоїдину, білірубіну, холестерину.

Лабораторна діагностика запальних, паразитарних, пухлинних захворювань центральної нервової системи. Реакції Панді та Нонне-Апельта, їх оцінка, значення. Діагностичне значення зміни кількості цукру, хлоридів, білків. Диференційні колоїдні реакції. Виявлення менінгококу, стрептококу та мікобактерій туберкульозу.

Спинномозкова рідина при різних захворюваннях: гнійному, серозному та туберкульозному менінгітах, пухлинах головного мозку, травмах та струсах головного мозку.

Практичні заняття.

Опис фізичних властивостей спинномозкової рідини. Проведення реакції Нонне-Апельта та Панді. Кількісне визначення білка нефелометричним методом. Розведення і підрахунок клітин спинномозкової рідини з застосуванням реактива Самсона в камері Фукс-Розенталя або Горєва. Диференціація клітин в камері, приготування та фарбування мазків спинномозкової рідини. Приготування препаратів з плівки. Мікроскопічне вивчення клітин в пофарбованих за Романовським або Крюковим-Паппенгеймом мазках. Вивчення мікобактерій та іншої флори у спинномозковій рідині. Знайомство з атипичними клітинами в нативних та пофарбованих препаратах.

4.5. Дослідження ексудатів та трансудатів.

Анатоми-гістологічна будова серозних порожнин /плевральної, черевної, перикардіальної/. Механізм утворення ексудатів та трансудатів. Одержання матеріалу.

Фізико-хімічні властивості ексудатів та трансудатів /характер, колір, прозорість, питома вага, білок, реакція Рів альта/.

Види ексудатів /серозні, серозно-гнійні, геморагічні, холестеринові, хильозні, хілусоподібні/. Диференціація ексудатів від трансудатів за відносною щільністю, вмістом білка та пробою Рів альта.

Клітинний склад /нейтрофіли, еозинофіли, лімфоцити, моноцити, плазматичні клітини, макрофаги, мезотелій/. Елементи новоутворень. Бактеріоскопічне дослідження.

Практичні заняття.

Фізичні властивості рідин. Реакція Рів альта. Кількісне визначення білка реакцією Брандберга-Стольнікова. Приготування нативних та пофарбованих за Крюковим -Паппенгеймом або гематоксилін-еозином препаратів. Вивчення нативних та пофарбованих препаратів. Демонстрація всіх елементів, які зустрічаються в трансудатах та ексудатах /лейкоцити, еритроцити, мезотелій, макрофаги, пухлинні клітини/.

5. Лабораторні дослідження при шкірно-венеричних захворюваннях.

5.1. Лабораторні дослідження при грибкових захворюваннях.

Класифікація дерматомікозів. Коротка клінічна характеристика трихофітії, мікроспорії, парші, епідермофітії, актиномікозу. Взяття та обробка матеріалу для мікроскопічного дослідження при ураженнях шкіри, нігтів, волосся та внутрішніх органів.

Практичні заняття.

Взяття матеріалу /волосся, нігті, луска/. Приготування препаратів для мікроскопічного дослідження. Перегляд препаратів з різними видами грибків.

5.2. Лабораторні дослідження при венеричних захворюваннях.

Коротка характеристика клінічної картини сифілісу в різні періоди захворювання. Методи лабораторної діагностики в різні періоди.

Методи одержання матеріалу для дослідження. Негативні та позитивні фарбування. Мікроскопія в темному полі зору.

Гонорея. Морфологія, біологія та тінкторіальні особливості збудника. Шляхи зараження. Гонорея у чоловіків, жінок та дітей.

Бленорея. Правила взяття матеріалу на дослідження, методи фарбування, характеристика мікроскопічної картини.

Трихомоніаз. Морфологія та біологія збудника. Шляхи зараження, клінічна картина хвороби у чоловіків та жінок. Методи взяття матеріалу. Приготування нативних та фарбованих препаратів. Особливості мікроскопічної картини.

М'який шанкр. Коротка характеристика клінічної картини. Морфологія збудника. Взяття матеріалу для його виявлення. Особливості приготування мазків. Методи фарбування. Мікроскопічна картина.

Практичні заняття.

Дослідження на виявлення блідої спірохети: взяття матеріалу, приготування нативних препаратів та мазків. Демонстрація спірохет в темному полі зору. Демонстрація реакції імунофлуоресценції /РІФ/ та реакції імобілізації трепонем /РІТ/ для діагностики сифілісу. Дослідження матеріалу на виявлення гонококів: фарбування мазків метиленовою синькою за Грамом та їх мікроскопія. Мікроскопія нативних та фарбованих мазків, які містять трихомонади. Мікроскопія мазків, які містять стрептобацилу Дюкрея-Унне.

5.3. Дослідження при неспецифічних захворюваннях статевої сфери.

Визначення ступеню чистоти вагіни. Цитологічне дослідження вагінального секрету для визначення екстрогенної функції яєчників. Взяття матеріалу, приготування препаратів.

Практичні заняття.

Фарбування препаратів метиленовим синім, фуксином. Методи фарбування клітин багаточарового плоского епітелію вагінального секрету. Цитологічне визначення екстрогенної функції яєчників та ступеню чистоти вагіни.

6. Паразитологія.

6.1. Гельмінтологія.

Поняття „гельмінти”. Локалізація гельмінтів в організмі людини. Патогенний вплив гельмінтів на організм хазяїна. Класифікація гельмінтів за К.І. Скрябіним /гео- та біогельмінти/. Гельмінти, які передаються шляхом контакту. Систематика гельмінтів.

Загальна характеристика класу нематод. Види, які паразитують у людини /аскарида, волосоголовець, анкілостоміди, кишкова угриця, гострики, трихінели, філярії/. Будова нематод, їх яєць та личинок. Локалізація нематод в організмі людини. Основні клінічні прояви нематодозів. Методи діагностики. Епідеміологія та профілактика.

Загальна характеристика класу цестод. Будова стьожкових червів, їх яєць та личинок. Можливість паразитування в організмі людини личинок ціп'яка свинячого ехінокока та альвеокока, які викликають тканеві гельмінтози. Локалізація цестод в організмі людини. Цикл розвитку. Основні клінічні прояви цестодозів. Методи діагностики. Епідеміологія та профілактика.

Загальна характеристика трематод. Види, які паразитують у людини /сисун котячий, сисун китайський, легеневий, шистосоми/.

Будова трематод, їх яєць та личинок. Локалізація в організмі людини. Цикли розвитку. Основні клінічні прояви трематодозів. Методи діагностики. Епідеміологія та профілактика.

Практичні заняття.

Перегляд макро- та ікропрепаратів дорослих гельмінтів, їх фрагментів /членики, головки/, личинок та яєць. Техніка збирання, зберігання та доставка матеріалу для дослідження на наявність гельмінтів. Методи консервації яєць та гельмінтів. Макроскопічні методи дослідження. Мікроскопічні методи. Методи флотації /метод

фюлеборна та модифікації/. Методи седиментації /метод Горячова/. Спеціальні методи дослідження, які застосовуються для діагностики ентеробіозу, стронгілоїдозу, шистосомозу, філяріозу та інших гельмінтозів.

6.2. Патогенні найпростіші кишечника.

Види найпростіших, які паразитують у шлунково-кишковому тракті людини. Систематика, біологія.

Дизентерійна амеба, форми її існування, морфологія. Цикли розвитку. Амебіаз, основні клінічні прояви, лабораторні методи діагностики. Епідеміологія амебіазу, профілактика. Непатогенні амеби кишечника /кишкова, карликова, юдамеба, амеба Гартмана/, відмінність їх від дизентерійної амеби.

Балантидії, морфологія вегетативних форм та цист, цикл розвитку. Балантидіаз, основні клінічні прояви, лабораторні методи діагностики. Епідеміологія балантидіазу, профілактика.

Лямблії, морфологія вегетативних форм та цист, цикл розвитку. Лямбліоз та безсимптомне носійство. Основні клінічні прояви лямбліозу. Лабораторні методи діагностики. Епідеміологія, профілактика. Трихомонади /кишкова, ротова/, морфологія, цикл розвитку, значення. Методи виявлення.

Практичні заняття.

Вивчення вегетативних форм та цист найпростіших кишечника в пофарбованих препаратах. Збір, доставка та зберігання матеріалу, який належить дослідити на вегетативні форми та цисти. Методи консервації матеріалу. Техніка приготування та мікроскопія нативних препаратів на вегетативні форми та цисти простіших.

6.3. Кровопаразити.

Види малярійних плазмодіїв, які паразитують у людини.

Цикл розвитку /шизогонія, спорогонія/. Морфологічні відмінності малярійних плазмодіїв на стадії трофозоїтів, шизонтів та гаметоцитів. Основні клінічні прояви малярії. Тривалість перебігу різних видів малярії. Лабораторна діагностика. Епідеміологія та профілактика.

Трипаносоми як збудники африканського та американського трипаносомозів. Морфологія трипаносом. Цикл розвитку, механізм передачі збудників людини. Лабораторна діагностика. Географічне розповсюдження.

Спірохети як збудники поворотних тифів. Морфологія. Механізм передачі спірохет людини. Основні клінічні прояви. Лабораторна діагностика. Епідеміологія та профілактика.

Практичні заняття.

Техніка приготування та фарбування мазків та товстих крапель. Мікроскопія готових препаратів з малярійними плазмодіями різних видів.

Мікроскопія препаратів крові /мазків, товстих крапель/ з трипаносомами та спірохетами.

6.4. Найпростіші, які паразитують у тканинах.

Лейшманії, як збудники лейшманіозів. Види лейшманій, які паразитують у людини. Цикл розвитку. Механізм передачі лейшманій людині. Шкірний та вісцеральний лейшманіоз. Основні клінічні прояви. Лабораторна діагностика. Епідеміологія, профілактика.

Токсоплазма як збудник токсоплазмозу. Морфологія, цикл розвитку. Шляхи та фактори передачі токсоплазми людині. Методи діагностики токсоплазмозу.

Практичні заняття.

Техніка взяття матеріалу та приготування препаратів на лейшманії та токсоплазми. Мікроскопія готових препаратів з лейшманіями різних видів та токсоплазмою.

7. Біохімічні методи дослідження.

Основи неорганічної хімії. Введення в біохімічний практикум. Проведення біохімічного аналізу.

Лабораторний посуд: мірний, загального та спеціального призначення обробка посуду.

Хімічні реактиви. Класифікація, методи очистки, зберігання.

Поняття про кількісний аналіз. Методи кількісного аналізу. Види ваг. Робота з торзійними та аналітичними вагами. Об'ємний аналіз. Розчини. Класифікація. Способи вираження концентрації розчинів. Процентні розчини, правила приготування. Титровані розчини. Молярні, нормальні, емпіричні розчини. Принципи приготування. Методи об'ємного аналізу. Розрахунки в об'ємно-аналітичних визначеннях. Реакції нейтралізації, осаджування. Оксидоредуктометрія. Находження титру розчину. Коефіцієнт поправки. Методи адсорбційної фотометрії.

Фотоелектроколориметрія. Різні марки фотоелектроколориметрів /ФЕК-ів/, спектрофотометрів /СФ/. Принципи роботи на них.

Основи побудови калібрувальних кривих та таблиць.

Фізіологія та патологія обміну речовин. Будова клітини.

Поняття про обмін речовин, взаємозв'язок різних видів обміну.

Ферменти. Загальні поняття про ферменти. Структура, властивості, роль в організмі. Механізм дії. Класифікація. Клініко-діагностичне значення визначення ферментів при різній патології.

Гормони. Роль в організмі. Синтез, будова, класифікація.

Регулюючий вплив гормонів на обмін речовин. Гормони щитовидної та паращитовидної залоз, наднирників, підшлункової залози, гіпофіза, статеві гормони. Гіпо – та гіперфункція залоз внутрішньої секреції.

Білковий обмін. Загальна характеристика білків. Будова, властивості. Класифікація. Роль білків в організмі. Сучасні дані про синтез білка. Перетравлення та всмоктування, проміжний обмін білків. Первинні та вторинні порушення обміну амінокислот та білків. Білки плазми в нормі та при патології. Рефрактометрія.

Вуглеводний обмін. Загальне поняття про вуглеводи. Їх будова. Класифікація. Біологічна роль. Перетравлення, всмоктування, проміжний обмін. Патологія вуглеводного обміну.

Пігментний обмін, порфірини, будова, біосинтез, проміжний обмін. Порушення обміну. Жовчні пігменти. Обмін жовчних пігментів в нормі. Патологія пігментного обміну. Різні типи жовтяниць, диференційна діа-

гностика.

Мінеральний обмін. Обмін натрію, калію, фосфору, хлору в нормі та патології. Поняття про мікроелементи /залізо, мідь, кобальт, цинк та інш./, водно-сольовий обмін та кислотно-лужна рівновага. Поняття про водно-сольовий баланс в організмі. Роль води в організмі. Поняття про ізотонію. Регуляція водного обміну. Порушення водного обміну. Поняття про рН. Співвідношення гідроксильних та водневих іонів в організмі. Фізіологічні та хімічні механізми компенсації. Порушення кислотно-лужної рівноваги. Ацидоз та алкалози.

Ліпідний обмін. Будова, властивості, класифікація. Роль в організмі. Перетравлення, всмоктування, проміжний обмін. Порушення жирового обміну.

Практичні заняття.

Основи неорганічної хімії. Робота на торзійних та аналітичних вагах. Перекристалізація. Приготування розчинів /процентних, молярних, нормальних/. Алкалі – та ацидіметрія. Знаходження титру розчину. Поправки коефіцієнта.

Методи дослідження ферментів. Визначення активності ферментів уніфікованими методами: амінотрансфераз, лужної та кислої фосфатаз, холінстерази.

Методи дослідження гормонів. Визначення 17-кетостероїдів в сечі.

Методи дослідження білкового обміну. Визначення загального білка біуретовим методом, білкових фракцій методом електрофорезу, сечовини, креатиніну, осадкових проб /тимолова, проба Вельмана/.

Методи дослідження вуглеводного обміну. Визначення вмісту глюкози в крові орто-толуїдиновим та глюкозооксидазним методами.

Методи дослідження ліпідного обміну. Визначення холестерину у сироватці крові уніфікованим методом. Визначення В-ліпопротеїдів.

Методи дослідження пігментного обміну, визначення вмісту білірубину в сироватці уніфікованим методом.

Методи дослідження мінерального обміну. Визначення натрію та калію, кальцію, магнію, фосфору, заліза, хлоридів уніфікованими методами.

Методи дослідження кислотно-лужного стану. Визначення рН – крові.

8. Невідкладна медична допомога.

8.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

8.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

8.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

8.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

8.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

9. Планування сім'ї.

9.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

9.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаній вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

9.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

10. Інфекційний контроль.

10.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

10.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

10.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

11. Тестування в медицині.

11.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

11.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. [«Клінічна та лабораторна діагностика»](#), Кузнецова В.О. Київ – Медицина. 2014.
2. «Техніка лабораторних робіт», Г.Ю. Юзик. Медицина, 2007 р.
3. «Клінічні лабораторні дослідження», О.С.Монастирська. Нова книга, 2007 р.
4. «Довідковий посібник з клінічної біохімії», А.М. Горячковський. Медицина, 1994 р.
5. «Довідник з клініко-біохімічної лабораторної діагностики», В.С.Калашников. Мінськ, 2002 р.
6. «Керівництво до практичних занять з клінічної лабораторної діагностики», В.С.Ронін. Медицина, 1989 р.
7. «Посібник з клінічної лабораторної діагностики», В.Г. Денисюк. Медицина, 1993 р.
8. «Клінічні лабораторні дослідження», Т.І. Бойко. Медицина, 2009 р.
9. «Медицинская паразитология», Д.Е. Генис. М., Медицина, 1991.
10. «Биологическая химия», М.В. Ермолаев. М., Медицина, 1989.
11. «Справочник по клинической химии», В.Г. Колб, В.С. Камышников. Минск, Беларусь, 1982.
12. «Руководство по клинической лабораторной диагностике», под ред. проф. М.А. Базарновой, акад. А.И. Воробьева. — К.: Вища шк., 1991.
13. «Справочник по гематологии», под ред. д-ра мед. наук, проф. А.Ф. Романовой. - К.: Здоров'я, 1997.

43. БАКТЕРІОЛОГІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЛАБОРАНТІВ-БАКТЕРІОЛОГІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Успішно вирішити комплекс проблем, пов'язаних з діагностикою, лікуванням та профілактикою інфекційних захворювань, локалізацією та ліквідацією епідемічних вогнищ неможливо без якісних лабораторних досліджень (бактеріологічних, серологічних, санітарно-мікробіологічних). Якість цих досліджень може бути забезпечена лише роль серед котрих відіграють лаборанти бактеріологічних, серологічних та клініко-діагностичних лабораторій.

Мета циклу удосконалення – поповнення і поновлення рівня теоретичних знань з бактеріології, засвоєння нових методик і практичних навичок, необхідних лаборанту для виконання ним своїх функціональних обов'язків на сучасному рівні.

Термін навчання один місяць (144 години).

У циклі удосконалення в розділі загальної мікробіології після нагадування її основних положень, увага слухачів фіксується на нових досягненнях мікробіології, нових методичних прийомах, особливо прискорених і експресних, які підвищують якість та результативність мікробіологічних досліджень. Вивчаються передові форми організації праці, забезпечується обмін досвідом роботи.

В розділі "Спеціальна мікробіологія" переважно вивчають нові й удосконалені методи дослідження, звертаючи увагу на їх економічність, достовірність та скорочення тривалості досліджень.

Розділи з клінічної і санітарної мікробіології вивчаються з врахуванням складу груп. З групами лаборантів лікувально-профілактичних закладів з більшою деталізацією вивчається перший з вищезгаданих розділів, а в розділі з санітарної мікробіології основна увага приділяється темам бактеріологічного контролю за хірургічними, акушерсько-гінекологічними та інфекційними відділеннями, бакконтролю в службі крові. З групами лаборантів санітарно-профілактичних закладів детально вивчаються теми з санітарно-мікробіологічного дослідження води, ґрунту, повітря, харчових продуктів, бактеріологічного контролю об'єктів епідеміологічного «ризик», бактеріологічного контролю дезінфекційних заходів.

Належна увага приділяється також темам бактеріологічного контролю за лікувально-профілактичними закладами та аптечною мережею.

Навчання доцільно розпочати циклом лекцій для ознайомлення слухачів із станом та досягненнями цієї ділянки мікробіології.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

В останній день курсанти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	Загальна мікробіологія	12	4	8	
1.1.1.	Структура, обладнання, правила поведінки в мікробіологічній лабораторії. Техніка безпеки. Вчення про інфекцію. Імунітет. Поняття про епідеміологію.	10	2	4	
1.1.2.	Класифікація, морфологія, фізіологія мікроорганізмів. Методи фарбування та виділення чистої культури.	2	2	4	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Спеціальна мікробіологія.	62	10	52	
2.1.1.	Патогенні коки. Мікробіологічна діагностика стафілококових, стрептококових та менінгококових інфекцій. Збудники дифтерії та кашлюку.	14	2	12	
2.1.2.	Родина Enterobacteriaceae. Ешеріхіоз. Шигельоз.	14	2	12	
2.1.3.	Рід сальмонел. Черевний тиф, паратифи А, в. Методи мікробіологічної діагностики при захворюваннях спричинених сальмонелами.	10	2	8	
2.1.4.	Умовно-патогенні ентеробактерії: Klebsiella, Hafnia, Serratia, Proteus, Yersinia. Захворювання які спричиняються збудниками цих родів.	8	–	8	
2.1.5.	Патогенні анаероби: збудники газової гангрені, ботулізму, правцю. Лабораторна діагностика.	6	2	4	
2.1.6.	Особливо небезпечні захворювання. Методи бак досліджень холери, сибірки, лептоспірозу, бруцельозу, туляремії.	10	2	8	
2.2.	Клінічна та санітарна бактеріологія.	26	4	22	

2.2.1.	Бакдослідження клінічного матеріалу: крові, жовчі, сечі, ліквору, грудного молока, виділення із статевих органів, ЛОР органів, очей.	6	–	6	
2.2.2.	Санітарно-бактеріологічні дослідження води, ґрунту, повітря, харчових продуктів дитячих сумішей.	10	2	8	
2.2.3.	Санітарно-бактеріологічні дослідження змивів, бакконтроль хірургічних, пологових та інфекційних відділень, аптечної мережі.	10	2	8	
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	42	98	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Загальна мікробіологія.

Предмет та завдання медичної мікробіолога, сучасний стан, зв'язок мікробіолога з іншими дисциплінами, роль у профілактиці захворюваності і оздоровленні населення.

1.1. Структура, обладнання, правила поведінки в мікробіологічній лабораторії. Вчення про інфекцію. Імунітет. Поняття про епідеміологію.

Дія на мікроорганізми факторів зовнішнього середовища. Асептика і антисептика, дезінфекція і стерилізація. Їх особливості в бактеріологічній практиці. Техніка безпеки, вимоги до обладнання. Роль стандартизації і метрології у забезпеченні якості досліджень. Лабораторій і нормативна технічна документація. Функціональні обов'язки і обладнання робочого місця лаборанта. Профілактика професійних заражень, етика і деонтологія. Підготовка лаборантів для роботи на автоклавах та іншій апаратурі.

1.2. Класифікація, морфологія, фізіологія мікроорганізмів. Методи фарбування та виділення чистої культури.

Класифікація, морфологія, фізіологія мікроорганізмів. Методи фарбування. Вчення про інфекційний та епідемічний процеси. Класифікація інфекційних захворювань. Основні заходи у профілактиці інфекційних захворювань і боротьба з ними. Сучасні погляди на імунітет і алергію. Види і фактори імунітету. Антигени (алергени) і антитіла. Серологічні реакції алергодіагностика in VIVO та in VITRO. Техніка постановки. Характеристика діагностикумів, сироваток, їх зберігання, використання, облік, розрахунок потреб.

Мікробіологічний (бактеріологічний) метод дослідження. Його сутність, необхідні умови і обладнання для культивування різних груп мікроорганізмів. Живильне середовище, їх види та призначення. Вимоги до живильних середовищ, технологія приготування, методи контролю і умови зберігання. Правила і методи відбору, транспортування матеріалу. Техніка посіву на різні види живильних середовищ. Виділення чистих культур та їх ідентифікація. Прискорені та експресні методи дослідження. Методи зараження. Розтин лабораторних тварин.

Практичні заняття. Ознайомлення з структурою та режимом роботи баклабораторії. Оснащення робочого місця. Правила поведінки в баклабораторіях. Приготування фарб. Приготування мазків та їх мікроскопія. Способи виявлення і фарбування капсул мікробів. Вивчення мікробів в живому стані: приготування "висячої" та «роздавленої» краплі. Дезінфекція робочого місця, рук, відпрацьованого посуду, інструментарію. Миття і обробка лабораторного посуду, предметних і покривних скелець, піпеток, пінцетів, шпатель, бакпетель. Підготовка посуду до стерилізації. Робота з стерилізаційною апаратурою: Сушильною шафою, автоклавом. Контроль за роботою стерилізаційної апаратури: хімічний, бактеріологічний Відбір та посів матеріалу на різні види живильних середовищ. Виділення чистої культури та її ідентифікація. Визначення чутливості мікроорганізмів до антибіотиків. Постановка серологічних реакцій.

2. Спеціальна мікробіологія.

2.1. Патогенні коки. Мікробіологічна діагностика стафілококових, стрептококових та менінгококових інфекцій. Збудники дифтерії та кашлюку.

Стафілококи. Характеристика роду стафілококів. Морфологічні культуральні, біохімічні властивості. Диференціація золотистого стафілококу. Лабораторна діагностика стафілококових захворювань. Роль лабораторних досліджень в організаційних заходах з попередження внутрішньолікарняних інфекцій.

Практичні заняття. Приготування середовища для вирощування стафілококів. Приготування та фарбування мазків. Вивчення морфологічних властивостей пігментоутворення, хлоп'єутворення, ферментації маніту, гемолітичної, лецитовітелазної, фібринолітичної активностей. Демонстрація методики визначення фаготипів стафілококів, які мають значення в епідеміології стафілококових інфекцій.

Стрептококи, їх роль в патології людини. Морфологічні, культуральні, біохімічні властивості. Ентерококи. Бактеріологічний метод діагностики стрептококових інфекцій.

Практичні заняття. Вивчення властивостей різних стрептококів. Диференціальні тести: гемолітична активність, ріст на жовточно-кровоному агарі, редукція метиленової синьки, ріст на сольових середовищах, терморезистентність.

Пневмококи. Морфологічні, культуральні, біохімічні властивості Диференціація пневмококів від стрептококів. Лабораторна діагностика пневмококових інфекцій.

Практичні заняття. Демонстрація мазків пневмококів.

Менінгокок. Основні біологічні властивості: морфологічні, культуральні, ферментативні. Класифікація; антигенна структура. Лабораторна діагностика менінгококових інфекцій. Диференціація менінгококів від інших нейсерій.

Практичні заняття. Відбір та доставка матеріалу. Дослідження носогорлового слизу, спинномозкової рідини, крові. Приготування живильних середовищ та мазків. Фарбування мазків. Демонстрація мікроскопії мазків, серологічних та ферментативних властивостей.

Збудники дифтерії. Характеристика роду коринебактерій. Морфологічні, культуральні, біохімічні властивості збудника дифтерії. Типи дифтерійних паличок. Токсинутворення. Антигенна структура дифтерійної палички. Диференціація коринебактерій дифтерії та дифтероїдів. Бактеріологічна діагностика дифтерії. Методи визначення токсигенності.

Практичні заняття. Правила відбору, доставки та посіву матеріалу. Приготування селективних та живильних середовищ. Виділення чистої культури та вивчення основних і допоміжних диференціально-діагностичних ознак. Визначення токсигенності.

Збудники кашлюку та паракашлюку. Характерні властивості збудників кашлюку і паракашлюку. Живильні середовища. Терміни та способи відбору матеріалу. Диференціація збудників кашлюку. Мікробіологічна діагностика. Серологічні дослідження.

Практичні заняття. Методи відбору та посіву матеріалу. Приготування живильних середовищ та їх контроль. Виділення чистої культури та її ідентифікація.

2.2. Родина Enterobacteriaceae. Ешеріхіоз. Шигельоз.

Загальна характеристика роду кишкових бактерій та їх роль у патології та фізіології людини. Міжнародна класифікація роду кишкових бактерій. Загальні ознаки та відміни представників цього роду, антигенна структура. Основні роди кишкових бактерій. Ешеріхія - рід Ешеріхія, рід Шигела. Сальмонел - рід Сальмонела, рід Арізона, рід Цитробактер. Клебсиел - рід Ентеробактер, рід Клебсиела, рід Серація, рід Гафнія. Протея - рід Протеус, рід Провіденція. Основні уявлення про склад кишкової мікрофлори людини і показниках дисбактеріозу.

Рід Ешеріхія. Загальна характеристика роду. Морфологічні, культуральні біохімічні властивості. Диференціація ешеріхій від представників інших родів. Антигенна структура ентеропатогенних кишкових паличок. Характеристика збудників колі ентеритів, дизентерієподібних та холероподібних: O-124, O-28, O-151, O-143 та ін.

Практичні заняття. Мікробіологічна діагностика коліінфекції. Полівалентні сироватки. Пробна аглютинація на склі. Виділення чистої культури. Вивчення її морфологічних, ферментативних властивостей. Постановка реакції аглютинації з живою та вбитою культурою. Оцінка результатів.

Рід Шигел. Загальна характеристика роду. Патогенез, клінічні прояви, епідеміологія дизентерії. Міжнародна класифікація. Морфологічні культуральні, біохімічні властивості та антигенна структура. Відбір матеріалу. Загальна схема мікробіологічних досліджень. Бактеріологічна діагностика дизентерії. Серологічні дослідження.

Практичні заняття. Вивчення морфологічних, культуральних, біохімічних та серологічних властивостей збудників дизентерії

2.3. Рід сальмонел. Черевний тиф, паратифи А, В. Методи мікробіологічної діагностики при захворюваннях, спричинених сальмонелами.

Рід сальмонел. Загальна характеристика роду. Патогенез, клініка, епідеміологія захворювань, спричинених сальмонелами. Морфологічні, культуральні, біохімічні властивості сальмонел. Антигенна структура. Відбір і доставка матеріалу в баклабораторію. Бактеріологічна діагностика черевного тифу, паратифів А і В та інших сальмонельозів. Фаготипування черевнотифозних та паратифозних бактерій. Серологічні реакції та їх значення в діагностиці тифопаратифозних захворювань та виявлення бактеріоносіїв.

Практичні заняття. Приготування диференціально-діагностичних середовищ, консервантів, середовищ збагачення, контроль їх якості. Загальна схема дослідження при тифопаратифозних та інших захворюваннях сальмонельозної етіології. Відбір та посів матеріалу. Правила посіву жовчі, крові, фекалій, сечі. Виділення гемо-, копро- та уринокультур за морфологічними, культуральними, біохімічними та серологічними ознаками. Робота з монорецепторними сальмонельозними сироватками. Постановка реакції Відаля і Vi-гемаглютинації з еритроцитарним діагностикомом.

2.4. Умовно-патогенні ентеробактерії: Klebsiella; Hafnia; Serratia; Proteus; Versinia. Захворювання, які спричиняються збудниками цих родів.

Рід Klebsiella; рід Hafnia; рід Serratia; рід Proteus; рід Versinia. Загальна характеристика родів. Захворювання, які спричиняються збудниками цих родів. Клінічні прояви. Лабораторна діагностика. Виділення чистої культури та ідентифікація.

Практичні заняття. Лабораторна діагностика. Вивчення морфологічних, культуральних, біохімічних властивостей збудників. Виділення чистої культури. Ідентифікація.

2.5. Патогенні анаероби: збудники газової гангрені, ботулізму, правцю.

Лабораторна діагностика.

Характеристика збудників газової гангрені, ботулізму, правцю. Морфологічні, культуральні, біохімічні властивості патогенних анаеробів, антигенна структура. Патогенез, клінічні прояви, епідеміологія. Лабораторна діагностика. Відбір та доставка матеріалу. Методи лабораторної діагностики: бактеріологічний, біологічний, серологічний.

Практичні заняття. Приготування диференціально-діагностичних середовищ. Відбір та посів матеріалу. Правила посіву при підозрі на газову гангрену кусочків некротизованої тканини, залишків одягу, часток ґрунту, крові. Приготування мазків відбитків для мікроскопічного дослідження. Дослідження блювотних мас, промивних вод шлунку, крові, випорожнень, сечі, харчових продуктів при ботулізмі.

Визначення морфологічних, культуральних ферментативних властивостей, антигенної структури та токсиноутворення.

2.6. Особливо небезпечні захворювання. Методи бакдосліджень холери, сибірки, лептоспірозу, бруцельозу, туляремії.

Характеристика збудників чуми, холери, бруцельозу, туляремії, сапу, меліоїдозу, еризипелюїду, лістеріозу, сибірки, псевдотуберкульозу, легіонельозу, лептоспірозу. Клінічні прояви. Морфологічні, культуральні, біохімічні властивості. Постановка біопроб.

Практичні заняття. Режим при роботі з мікроорганізмами I групи патогенності (чума), II група патогенності (холера, бруцельоз, туляремія, сап, меліоїдоз, легіонельоз, лістеріоз, сибірка), III група патогенності (еризипелюїдоз псевдотуберкульоз, холера – непатогенний штам).

Ознайомлення з наказом МОЗ України №167 від 30 травня 1997 року, та з Державними санітарними, правилами "Безпека роботи з мікроорганізмами I і II групи патогенності 9.9.6.03599.

3. Клінічна та санітарна бактеріологія.

3.1. Бакдослідження клінічного матеріалу: крові, жовчі, сечі, ліквору, грудного молока, виділення із статевих органів, ЛОР органів, очей.

Завдання клінічної мікробіології. Особливості досліджень і оцінки бактеріологічних досліджень у неінфекційній клініці. Сучасні дані про склад нормальної мікрофлори людини. Живильні середовища, які застосовують і методи культивування мікроорганізмів. Показники дисбактеріозу. Характеристика основних збудників гнійно-запальних захворювань в різних типах неінфекційних медичних закладах та методи їх культивування. Особливості відбору, посіву і бактеріологічного дослідження клінічного матеріалу: крові, жовчі, сечі, ліквору, грудного молока, виділення з ран, статевих органів, ЛОР органів, очей.

Практичні заняття. Особливості відбору, посіву та дослідження клінічного матеріалу: крові, жовчі сечі, ліквору, грудного молока, виділень з ран, статевих органів, ЛОР органів, очей. Виділення чистої культури та її ідентифікація.

3.2. Санітарно-бактеріологічні дослідження води, ґрунту, повітря, харчових продуктів дитячих сумішей.

Предмет, завдання, методи санітарної мікробіології! Особливості санітарно-мікробіологічних досліджень. Санітарно-показові мікроорганізми. Санітарно-мікробіологічні дослідження води, повітря, ґрунту. Санітарна мікробіологія основних: груп харчових продуктів, у тому ж числі дитячих сумішей. Бакконтроль за об'єктами їх виробництва, зберігання, транспортування і реалізації. Лабораторна діагностика харчових отруєнь. Бактеріологічний контроль дезінфекції і стерилізації.

Практичні заняття. Лабораторна діагностика харчових отруєнь. Санітарно-бактеріологічне дослідження води, повітря, ґрунту. Бактеріологічний контроль дезінфекції та стерилізації.

3.3. Санітарно-бактеріологічні дослідження змивів, бакконтроль хірургічних, пологових та інфекційних відділень, аптечної мережі.

Бакконтроль в хірургічних, гінекологічних, акушерських та інфекційних відділеннях (лікарнях), в службі крові і аптечній мережі.

Накази МОЗ України, методичні рекомендації та інструкції, ДЕСТи.

Практичні заняття. Дослідження змивів, бакконтроль хірургічних, пологових, інфекційних відділень та аптечної мережі

4. Невідкладна медична допомога.

4.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

4.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

4.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

4.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

4.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

5. Планування сім'ї.

5.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

5.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

- 5.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.
- 6. Інфекційний контроль.**
- 6.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази.
- 6.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 6.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.
- 7. Тестування в медицині.**
- 7.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
- 7.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. [«Медична мікробіологія, вірусологія та імунологія»](#), Широбокова В.П. Вінниця – Нова Книга. 2015.
2. «Безпека роботи з мікроорганізмами I-II груп патогенності». Державні санітарні правила ДСП 9.9.5.035-99 К.: 1999.
3. «Внутрибольничные инфекции: руководство по лабораторным методам исследования», под ред. М.Т. Паркер. - М.: Медицина, 1979, 68 с.
4. «Микробиология», Воробьев А.А., Быков А.С. М.: Медицина 1998.
5. «Острые кишечные инфекции», Зарицкий А.М, Магдей М.В., Вакараш Н.А. МОЗ Украины, МОЗ Молдова, 1997.
6. «Инфекционные болезни», под. ред. акад. РАМН В.И.Покровского М: Медицина, 1996.
7. «Інфекційні хвороби у дітей». К.: Здоров'я, 1998.
8. Нормативна та правова документація.

44. ПАТАНАТОМІЯ
(ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЛАБОРАНТІВ, ФЕЛЬДШЕРІВ-ЛАБОРАНТІВ
ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета удосконалення – підготовка лаборантів (фельдшерів-лаборантів) патологоанатомічних відділень з питань повсякденної роботи патологоанатомічної служби.

В даній програмі особливе значення має подальше поглиблення теоретичних знань, практичних навичок, а також вивчення методів діагностики по даному профілю.

В процесі навчання використовують три основні форми навчання: лекції, практичні заняття. Лекції повинні супроводжуватися демонстрацією фільмів, муляжів, слайдів, таблиць та ін.

Практична частина циклу закріплює знання, одержані на лекціях, і проводиться у вигляді самостійної роботи в патологоанатомічних відділеннях під керівництвом лікарів-спеціалістів, а також оволодіння технікою виготовлення гістологічних препаратів і забарвлення тканин, лаборант-гістолог повинен освоїти документацію, яка ведеться в патологоанатомічних відділеннях.

Лаборант-гістолог повинен навчитися правильно і грамотно писати під диктовку протоколи розтину, заповнити книгу реєстрації і картку розтину, знати порядок зберігання секційного матеріалу. Особливу увагу необхідно приділити документації біопсійного і операційного матеріалу, його обробці і зберіганню, так як помилки при невірній заповненій документації і обробці можуть стати для хворих роковими.

Лаборант повинен бути ознайомлений з технікою виготовлення музейних препаратів, які мають велике значення в педагогічній роботі.

Велике значення при проходженні курсів самостійна робота лаборантів-гістологів, яка складається із систематичного вивчення курсу і підготовки до кожного практичного заняття з використанням підручників і конспектів.

При вивченні програм викладач повинен особливу увагу приділяти досягненням охорони здоров'я, новій методиці діагностики, деонтологічним аспектам виховання середнього медичного персоналу.

Тривалість навчання – 1 місяць (144 години).

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

В останній день курсанти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл природничо-наукової підготовки.				
1.1.	Основи анатомії людини. Основи вчення про клітину.	12	4	8	
1.1.1.	Основи анатомії людини. Розтин трупа.	4	2	2	
1.1.2.	Основи вчення про клітину.	3	1	2	
1.1.3.	Загальна гістологія.	5	1	4	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Загальне поняття про хворобу, її причини і механізм розвитку.	27	10	17	
2.1.1.	Смерть. Значення властивостей організму в походженні захворювання.	4	2	2	
2.1.2.	Механізм відновлення порушених функцій.	1	1	–	
2.1.3.	Загальна патологія клітини.	3	1	2	
2.1.4.	Порушення обміну речовин в організмі і його тканинах.	3	1	2	
2.1.5.	Розлади кровообігу.	1	1	–	
2.1.6.	Запалення.	3	1	2	
2.1.7.	Типові патологічні процеси.	1	1	–	
2.1.8.	Пухлини.	11	2	9	
2.2.	Гістологічна техніка.	43	9	34	
2.2.1.	Організація робочого місця лаборанта-гістолога.	1	–	1	
2.2.2.	Загальні вимоги до техніки препаратів.	3	1	2	
2.2.3.	Завдання і правила фіксації.	3	1	2	
2.2.4.	Промивання і зневоднення гістологічного матеріалу.	3	1	2	
2.2.5.	Методи заливки в застигаючі середовища (целоїдин, парафін та інші).	3	1	2	
2.2.6.	Будова мікротомів різноманітних систем і робота з ними.	3	1	2	
2.2.7.	Основні засоби гістологічного забарвлення. Методи.	8	–	8	
2.2.8.	Обробка і фарбування кісткової тканини.	2	–	2	

2.2.9.	Гістологічні методи визначення різноманітних органічних і неорганічних речовин.	5	1	4	
2.2.10.	Методи виявлення ферментів.	4	–	4	
2.2.11.	Техніка виготовлення тотальних (плівчастих препаратів).	3	1	2	
2.2.12.	Прижиттєве фарбування тканини.	2	1	1	
2.2.13.	Засоби фіксації і фарбування мазків.	3	1	2	
2.3.	Основи імуноморфології.	1	1	–	
2.4.	Документація розтину трупів і зберігання секційного матеріалу.	13	1	12	
2.5.	Документація біопсійного і операційного матеріалу, зберігання його.	7	1	6	
2.6.	Техніка виготовлення музейних препаратів.	5	1	4	
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
3.1.	Невідкладна медична допомога	16	12	4	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	
	ВСЬОГО:	144	47	93	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ.

Загальне поняття про патологію, її зміст. Задачі і методи патологічної анатомії і патологічної фізіології. Їх місце серед інших медичних дисциплін і значення для клінічної медицини. Патологоанатомічна служба і її роль в системі охорони здоров'я.

Завдання патологоанатомічної служби науковий контроль над лікувально-діагностичною роботою з метою усунення виявлених дефектів діагностики і лікування; допомога клініцистам в уточненні прижиттєвої діагностики хвороб, особливо злоякісних пухлин.

Методи роботи патологоанатомів: розтин трупів, гістологічне дослідження секційного, біопсійного і операційного матеріалу, досліди на тваринах. Значення електронної, люмінесцентної мікроскопії, імуноморфології, радіо морфологічних методів. Значення клініко-анатомічного аналізу, суть методу порівняльної патології.

Практичне заняття.

Знайомство із загальною організацією патологоанатомічного відділення.

2. Основи анатомії людини. розтин трупа.

Скелет, його складові частини. Суглоби, органи руху (основні групи м'язів). Органи кровообігу. Артерії, артеріоли, капіляри, вени. Поняття про мікроциркулярне русло.

- 1) Лімфатична система
- 2) Органи травного тракту. Залози зв'язані з травним трактом.
- 3) Органи виділення.
- 4) Кровотворні органи(кістковий мозок, лімфатичні вузли, тимус).
- 5) Нервова система(центральна і периферійна).
- 6) Ендокринні залози.
- 7) Статеві органи.
- 8) Правила розтину трупа та його органів.

Практичні заняття.

Демонстрація автопсії. Демонстрація розміщення органів і правильного розтину їх (за Шором, за Абрикосовим). розтин органів (головного мозку, серця, легенів, великих судин, шлунково-кишкового тракту, печінки, підшлункової, надниркових та щитовидної залози, лімфатичних вузлів, кісткового мозку).

Самостійне маркування взятих для дослідження шматочків тканини.

3. Основи вивчення про клітини.

Найновіші досягнення в дослідженні мікро і субмікроскопічних структур за допомогою електронного мікроскопу.

Будова і основні властивості складових частин клітини: цитоплазма, ядра клітинної оболонки. Гістологічна будова цитоплазми і значення клітинних структур (органіди, ендоплазматичних ретикулум, мітохондрії, внутрішньоклітинний сітчастий апарат, лізосоми, включення).

Гістологічна будова ядра рибонуклеїнова (РНК) і дезоксирибонуклеїнова (ДНК) кислота. Їх значення для життєдіяльності клітин. роль ДНК в синтезі РНК.

Неклітинні форми живої матерії: симпласти, міжклітинна речовина, сучасні уявлення про будову синцитій. Життєдіяльність клітин, обмін речовин. Форми клітинного розмноження.

Практичні заняття.

Мікроскоп МБІ-1. Техніка мікроскопування. Догляд за мікроскопом і його зберігання. Сучасні мікроскопи. Самостійне мікроскопування.

Органіди клітини: мітохондрії, ендоплазматичний ретикулум, внутрішньоклітинний сітчастий апарат, клітинний центр, лізосоми (клітини печінки, нервові, клітини спинномозкового вузла).

Гістохімія клітин: РНК, ДНК, нейтральний жир (клітини підшлункової залози, клітини коркової речовини надниркових залоз).

Форма клітинного розмноження: амітоз (корінець цибулі, яйцеві клітини, клітини, що дробляться, клітини сечового міхура).

Ультрамiкроскопічна будова окремих структур клітин (вивчити на електронних мiкрофотограмах).

4. Загальна гістологія. Вчення про тканини.

Вивчення поняття тканин. класифікація тканин. Епітеліальна тканина.

Загальна характеристика епітеліальних клітин. Спеціальні структури епітеліальних клітин (мікроворсинки, щіточка облямівка, війки та ін.). Нові дані про ультрамiкроскопічну будову. Будова різних видів епітелію, залозистий епітелій.

Практичні заняття.

Самостійне мiкроскопування і замальовування різних видів епітелію: одношаровий плоский епітелій, одношаровий кубічний і циліндричний, одношаровий облямітковий епітелій (зріз тонкої кишки). Багаторядний миготливий епітелій (поперечний зріз трахеї), багатшаровий плоский неорогівуючий епітелій (шкіра) і залозистий епітелій. Ультрамiкроскопічна будова окремих структур епітелію (облямівки, війки та інш.) – вивчити на електронних мiкрофото.

Сполучна тканина.

Загальна характеристика і класифікація. види сполучних тканин.

Пухка волокниста сполучна тканина. Особливості її будови, місця знаходження в організмі, значення. Клітини пухкої сполучної тканини. поняття про фагоцитоз. Основна речовина пухкої сполучної речовини її фізико-хімічні властивості і гістохімічна характеристика.

Колагенові і еластичні волокна, їх мiкроскопічна і ультрамiкроскопічна характеристика.

Сполучні тканини із спеціальними властивостями: ретикулярна, жирова, пігментна.

Щільна волокниста сполучна тканина і її різновиди (сухожилок і ін.). Хрящова тканина. будова і функції хрящової тканини. види хряща (гіаліновий, еластичний, волокнистий). Надхрящниця, її будова і функція.

Кісткова тканина. Анатомічна і гістологічна будова і функція. Грубоволокниста і пластична кістка. Остеом. Окістя, його будова, роль в харчуванні і рості кістки. Ендост, його будова і значення.

Кров. Загальна характеристика складу і функції крові. плазма крові, її склад і властивості. Формені елементи крові: еритроцити, лейкоцити, кров'яні пластинки, їх будова, кількість, функціональне значення.

Ультрамiкроскопічні особливості, гістохімічна реакція крові. поняття про гемограму і лейкоцитарну формулу.

Лімфа, її склад.

Практичні заняття.

Самостійне мiкроскопування, замальовування пухкої волокнистої сполучної тканини і сполучних тканин із спеціальними властивостями: пухка неоформлена сполучна тканина (плівчастий препарат сполучної тканини), (накопичення фарби в гістоцитах препарат демонстраційний), жирова тканина.

Мiкроскопування і замальовування тканини опорної функції: сухожилок, гіаліновий хрящ, еластичний хрящ, волокнистий хрящ, грубоволокниста кістка, пластична кістка. Вивчення ультрамiкроскопічної будови окремих елементів сполучних тканин проводити на електронних мiкрофотограмах.

Самостійне мiкроскопування і замальовування готових препаратів крові (кров людини, кров жаби). Виготовлення і вивчення під мiкроскопом свіжого мазку крові (еритроцити підсихають і набувають форми «тутових ягід»). Глікоген в нейтрофілах крові (демонстраційна – ШК – реакція). Підрахунок лейкоцитарної формули (відсотковий вміст) лейкоцитів крові, вивчення електронних мiкрофотограм ультрамiкроскопічної будови формених елементів крові.

М'язова тканина.

Загальна характеристика і класифікація м'язових тканин. Місце знаходження їх в організмі. Значення.

Гладка м'язова тканина: її будова, функція, розвиток, ультрамiкроскопічна будова гладкої м'язової тканини.

Поперечносмугаста м'язова тканина: її будова, функція, розвиток.

Поняття про реєстрацію гладких і попережносмугастих м'язових волокон. Особливості будови і роботи серцевих м'яза. Гістофізіологія попережносмугастої м'язової тканини.

Ультрамiкроскопічна будова волокна попережносмугастої м'язової тканини.

Практичне заняття.

Самостійне мiкроскопування і замальовування препаратів гладкої і попережносмугастої м'язових тканин, гладка м'язова тканина (зріз стінки артерії, тонкої кишки), попережносмугастих м'язів в поляризованому світлі.

Вивчення на електронній мiкрофотографії будови м'язового волокна і ділянка зв'язку його із сухожилком.

Нервова тканина.

Загальна характеристика нервової тканини. Місце знаходження в організмі і значення. елементи нервової тканини, нервової клітини-нейрони. Види нейрони. види нейронів і їх функціональне значення, морфологічні особливості.

Нервові волокна: м'якітні (мієлінові) і безм'якітні.

Нервові закінчення, їх поділ по будові і функції.

Мiкроскопічна і ультрамiкроскопічна будова нервової тканини.

Практичне заняття.

Самостійне мікроскопування і замальований елементів нервової тканини: мультиполярні нервові клітини (передні роги спинного мозку). М'якітні нервові волокна, інкапсульовані нервові закінчення (мейснерове тільце в шкірі пальця), вільні чутливі нервові закінчення (в м'язах). Синапси на тілі нервових клітин (демонстраційна). вивчення на електронних фотографіях ультрамікроскопічної будови елементів нервової тканини.

5. Загальна патологія. Загальна поняття про хворобу, її причини і механізм розвитку. Смерть.

Поняття про хворобу, як реакцію організму на дію зовнішнього середовища. Значення розуміння організму, як єдиного цілого і його взаємозв'язку із зовнішнім середовищем для створення правильної уяви про хворобу (О. О. Остроумов, С. П. Боткін, І. П. Павлов).

Поняття про патологічний процес, патологічний стан, симптом, симптомокомплекс.

Провідна роль соціального середовища у виникненні і розвитку хвороб людини. Ятрогенні хвороби.

Стадії хвороби:

- прихований період;
- продромальний період;
- виражені прояви хвороби;
- завершення хвороби.

Характер перебігу хвороби (гострий, підгострий, хронічний). Ремісії, рецидиви. Ускладнення.

Наслідки хвороби:

- одужання;
- неповне одужання;
- стійкі патологічні зміни;
- патологічний стан.

Поняття про етіологію. Патологічний подразник. Умови виникнення захворювань.

Поняття про патогенез. Шляхи проникнення хвороботворного агенту в організм. Шляхи розповсюдження хвороботворного агенту в організмі. Механізми, що визначають характер і локалізацію патологічних процесів.

Значення властивостей організму у виникненні захворювань

Поняття про реактивність організму. Конституція людини. Загальне поняття про діатез.

Роль спадковості в патології. Загальні механізми виникнення спадкових хвороб (мутації). Патологічна спадковість. Вроджені хвороби.

Неспецифічні фактори захисту: роль шкіри, слизових оболонок, лімфатичних вузлів, гематоенцефалічного бар'єру в прояві несприятливості організму. значення ретикулоендотеліальної системи. Фагоцитоз (І. І. Мечніков). Гуморальні фактори імунітету. антигени і антитіла.

Загальне поняття про аутоімунні реакції.

Поняття про алергію, як про патологічні реакції організму. Механізм алергії і сенсibiliзації. Види алергічних реакцій. Місцеві прояви алергії.

Анафілаксія і анафілактичний шок.

Сироваткова хвороба і засоби її профілактики.

Ідіосинкразія. алергічні захворювання.

Практичні заняття.

Демонстрація діапозитивів по темі.

Механізми відновлення порушених функцій.

Поняття про компенсаторні механізми, про компенсацію функції організму. Значення охоронного гальмування при хворобі (І. М. Сеченов, І. П. Павлов, І. Є. Віденський).

Гіпертрофія. Її причини і види.

Регенерація:

- її види;
- значення для організму як реакції пристосування;
- умови, що впливають на характер регенерації.

Регенерація окремих видів тканин. Поняття про процеси організації і метаплазії.

Трансплантація. Значення трансплантації тканин і органів для медицини. Загальні уявлення про можливість трансплантації окремих тканин і органів. поняття про тканину несумісність.

Практичні заняття.

Демонстрація мікропрепаратів, мікропрепаратів і діапозитивів (гіпертрофія серця, грануляційна тканина).

Загальна патологія клітини.

Причини і механізми пошкодження клітин. Пошкодження субклітинних структур.

Некроз, його причини. Загальне уявлення про некробіоз, пара некроз, анабіоз (Н. С. Едемський, Д. Н. Насонов, П. І. Бахмат'єв, П. Ю. Шмідт). Субклітинні зміни при некрозі і пара некрозі. Аутоліз. Види некрозу. Наслідки некрозу. Організація мертвих тканин.

Практичні заняття.

Демонстрації макро- і мікропрепаратів. Види некрозу. Гангрена кінцівки. Наслідки некрозу.

Порушення обміну речовин в організмі і його тканинах.

Порушення основного обміну. Порушення екзогенного харчування (голодування). Аліментарна дистрофія.

Порушення тканинного обміну речовин (порушення ендогенного харчування). Поняття про тканинні дистрофії.

Порушення білкового обміну. Білкові дистрофії, їх види: зерниста дистрофія. Мукоїдне і фибриноїдне набухання, гіаліноз, амілоїдоз. Їх основні прояви і значення. Порушення обміну нуклеопроєтеїдів.

Порушення пігментного обміну. Поняття про гемоглобіногенні та негемоглобіногенні пігменти. Жовтяниця. Її види, значення, механізм виникнення.

Порушення вуглеводного обміну. Жирові дистрофії. Значення порушення обміну холестерину.

Порушення вуглеводного обміну. Цукровий діабет.

Порушення мінерального і водного обміну. Значення кислотно-лужної рівноваги. причини порушення регуляції вмісту рідин в тканинах. Набряки, водянки. Їх види, причини і значення.

Дистрофічне звапніння. Каменеутворення.

Атрофія ,її причини і види. Аплазія. Гіоплазія.

Практичні заняття.

Вивчення мікропрепаратів, діапозитивів:

- амілоїдоз нирок, селезінки;
- камені жовчного міхура, нирок;
- жирова дистрофія, амілоїдоз, гіаліноз судин.

Розлади кровообігу.

Взаємовідношення загальних і місцевих факторів в розладах кровообігу. Значення компенсаторних процесів при порушеннях кровообігу. Порушення кровонаповнення:

- 1) артеріальна гіперемія;
- 2) венозна гіперемія;
- 3) стаз;
- 4) ішемія.

Причини, наслідки і значення для організму.

Інфаркти. Види, локалізація, наслідки. Тромбоз. Механізм згортання крові. Емболія. Причини, види, наслідки і значення цих процесів для організму.

Кровотечі. Види кровотеч. крововиливи, причини, доля крові, що вилілась. Наслідки і значення кровотеч. Колапс.

Загальні розлади кровообігу.

Причини, які викликають серцеву недостатність, її прояви і наслідки. Порушення кровообігу внаслідок уражень клапанів серця. Поняття про вади клапанів серця. вади компенсовані, субкомпенсовані, некомпенсовані. Загальне поняття про вроджені вади серця, які зустрічаються найчастіше.

Розлади кровообігу при порушенні судинного тонуусу. Гіпотонія. Гіпертонія, причини, які їх викликають.

Штучний кровообіг. Значення праць С. С. Брюхоненко і М. М. Терєбінського. Значення штучного кровообігу для хірургії. Патологіологічні основи штучного кровообігу.

Практичне заняття.

Демонстрація макропрепаратів. Вивчення мікропрепаратів і діапозитивів: тромб, інфаркт, крововилив в мозок, гіпертрофія серця, мускатна печінка, бура і піду рація легенів, вади клапанів серця.

Запалення.

Запалення, як місцевий прояв складної реакції організму на шкідливий вплив зовнішнього середовища. Загальна характеристика запального процесу. Етіологія запалення. Значення запалення.

Ознаки запалення. Співвідношення місцевих і загальних явищ при запаленні. Окремі форми запалення. Поняття неспецифічного запалення. Види неспецифічного запалення. Ексудативне (гнійне, фибринозне, геморагічне, серозне, катаральне, гнилісне, змішане). Продуктивне (інтерстиціальне, гранулятозне, з утворенням поліпів та кондиллом).

Специфічне запалення (туберкульоз, сифіліс, саркома).

Пухлини.

Загальне поняття. Основні відомості про етіологію і патогенез пухлин. Значення канцерогенних впливів. Експериментальне видалення пухлин. Метастазування. Рецидиви. взаємовідношення організму і пухлини. Гістогенез пухлин. Пухлини з епітелію, пухлини з мезенхізмального походження, пухлини нервової та меланін утворюючої тканини, пухлини кровотворної тканини, тератоми.

Практичне заняття.

Вивчення мікропрепаратів, діапозитивів і мікропрепаратів раку шлунка, легенів та інших органів, метастазів раку і саркоми, фіброміоми матки, поліпу та інших пухлин. Заняття в прозекторії – демонстрація розтину померлого від раку (по можливості).

6. Гістологічна техніка.

Організація робочого місця лаборанта-гістолога.

Практичні заняття.

Робочий стіл. Освітлення. Набір лабораторного посуду, його розміщення і маркування.

Підготовка посуду, предметних і покривних скелець. Набір інструментів, їх зберігання. Ведення протокольних зошитів.

Загальні вимоги до техніки виготовлення гістологічних препаратів.

Вимоги до гістологічних препаратів. Методи умиртвіння експериментальних тварин. Відбір матеріалу для виготовлення гістологічних препаратів. Способи відбору матеріалу, який має будову плівок і порожнистих органів (сальки, шлунок, сечовий міхур) кісткової тканини.

Виготовлення мазків при дослідженні крові і кісткового мозку, відбитків (печінка, селезінка, лімфатичні вузли, пухлини).

Маркування взятого для дослідження матеріалу.

Практичне заняття.

Забій дрібних лабораторних тварин (наркоз і знеголовлення). Техніка розтину. Самостійний відбір матеріалу від трупів людей і із нормальних патологічно змінених органів. Методика розрізання очного яблука. Самостійне маркування взятого матеріалу.

Завдання і правила фіксації.

Значення і загальні правила фіксації гістологічного матеріалу. Залежність методики фіксації гістологічного матеріалу. Залежність методики фіксації від конкретної мети дослідження. Тривалість фіксації гістологічного матеріалу. Фіксатори, які найчастіше вживаються, методи їх використання. Прості фіксатори (формалін, кислий і нейтральний, етиловий та метиловий спирт). обробка м'язів і суглобів новокаїном перед фіксацією в формаліні.

Способи фіксації матеріалу, отриманого при розрізанні очного яблука.

Складні фіксатори (рідина Мюллера, Зенкера, Максимова, рідина Буена і Карнуа).

Практичні заняття.

Самостійне виготовлення фіксуєчих рідин: розчин формаліну (10-15-20%). Виготовлення нейтрального формаліну.

Запис у зошиті рецептів, які використовують для фіксаторів (Буена, Карнуа, Руж).

Самостійна фіксація невеличких шматочків органів і тканин. Запис в контрольний зошит.

Промивання і зневоднення гістологічного матеріалу.

Мета промивання фіксованого матеріалу. Методика і тривалість промивання. Ознайомлення з різноманітними пристосуваннями для промивання матеріалу. виготовлення батареї спиртів зростаючої концентрації (таблиця розрахунку спиртів зростаючої концентрації в мілілітрах). Тривалість перебування матеріалу в кожному спирті. Способи виготовлення абсолютного спирту на перепаленому мідному корпусі.

Особливості проведення матеріалу (очного яблука), орієнтація його в блоках.

Практичне заняття.

Самостійне промивання, маркування матеріалу після різноманітних факторів. Складання спиртової батареї. виготовлення абсолютного спирту на перепаленому мідному купоросі.

Методи заливання в застигаючі середовища (целоїдин, парафін і ін.).

Значення ущільнення гістологічного матеріалу і заливки його в застигаючі середовища (целоїдин, парафін, целоїдин-парафін і желатин). Схема шматочків органів і тканин в целоїдин. Методика виготовлення целоїдину. Методика швидкого заливання в целоїдин за методом Карнуа. Схема заливання в цілоїдин за методом Карнуа. схема заливання в парафін. показання і протипоказання до заливання в парафін. Заливання в парафін-целоїдин і желатину. Засоби заливання очного яблука - целоїдний, парафіновий, целоїдно-парафіновий. Улаштування «Автомату-лаборанта» і робота з ним.

Основні принципи заливання тканин для електронної мікроскопії і для отримання напівтонких зрізів.

Практичне заняття.

Самостійна обробка рентгенівських плівок для виготовлення целоїдину. виготовлення розчинів целоїдину із сухого целоїдину і попередньо оброблених і просушених плівок(2-4-8). Проведення шматочків тканин і органів через спиртову батарею. Заливання в целоїдин. виготовлення целоїдинових блоків, їх маркування і зберігання (70° спирт). Складання батареї для швидкого целоїдного заливання.

Заливання в парафін. Складання батареї для заливання в парафін. Визначення температури точок плавлення парафіну різноманітної щільності. Виготовлення парафінового блоку і його насадка на дерев'яний кубик. Методика обробки дерев'яних кубиків.

Будова мікротомів різноманітних систем і робота з ними.

Будова целоїдного, парафінового і заморожуючого мікротомів. Догляд за ними. Мікротомні ножі марки А,В і С. Різноманітна твердість цих ножів. Точіння і направлення мікротомних ножів. Правила різання на мікротомі парафінових, целоїдних і заморожених зрізів. можливі похибки при виготовленні зрізів. Поняття про серійні дослідження. Гістотопографічні зрізи.

Виготовлення серійних зрізів очного яблука. Вибір зрізів для фарбування, нумерація їх.

Практичне заняття.

Ознайомлення з будовою мікротомів і мікротомними ножами. Самостійне заточування з обушком і направлення ножів. Напрямок ножа мікротому при різанні парафіновим та целоїдинових зрізів, техніка їх зняття з мікротомного ножа. Самостійне приготування яйцевого білку для наклейки зрізів на предметне скло. Витягнення целоїдину із зрізів на предметне скло. Витягнення целоїдину із зрізів. Де парафінування парафінових зрізів. Виготовлення серійних парафінових зрізів. Заморожуючий мікротом, його будова. користування заморожуючим мікротом і техніка виготовлення заморожених зрізів.

Основні способи гістологічного фарбування.

Методика фарбування гістологічних зрізів гематоксилинвозином; нітрофуксином за Маллорі. Фарбування серійних зрізів очного яблука. Фарбування еластичних волокон (резорцин фуксин, осейн). Комбіноване фарбування колагенових і еластичних волокон (пікрофуксин-фукселін). Основна методика гістологічного дослідження нервової системи. Фіксація матеріалу. Орієнтовне фарбування за Снесаревим. Фарбування за Шпільмейером. Імпрегнація с ріолом за методом Більшевського і за методом Камноса. Фарбування бактерій у зрізах.

Практичне заняття.

Самостійне фарбування зрізів різними методами. Освітлення і занурення судин в бальзам, гліцерин і ін. Використання скла від старих гістологічних препаратів, відмивання їх.

Обробка і фарбування кісткової тканини.

Декальцинація кісток. Співвідношення шматків кістки і декальцинуючої рідини. Термін декальцинації. Різні методи декальцинації за допомогою азотної, соляної кислоти, трилону В. Прискорений метод декальцинації в кислотно-формаліновому-солевому розчині за Вілсененом.

Практичне заняття.

Самостійне виготовлення декальцинуючих рідин. Проведення шматочків кісток через рідини. Подальша обробка і фарбування зрізів кістки. Виготовлення шліфів кістки.

Гістохімічні методи визначення різних органічних і неорганічних речовин.

Фібрин (фарбування за методом ОЧГ), амілоїд (фарбування конго-ротом), глікоген (фарбування за Шабалашу); жири і ліпіди (фарбування за Шарлахом, Суданом 3, комбіноване фарбування Суданом 3 із реакцією оксид азу з альфа нафтолом). Диференціація різних жирових речовин за допомогою поляризуючого мікроскопу. Реакція на залізо і кальцій, нейтральні мукополісахариди (ШК-реакція), кислі мукополісахариди (альціановим синім), реакція на РНК (Унна-Браше) і ДНК (за Фольгіним).

Практичне заняття.

Фарбування гістологічних зрізів різними методами. Виявлення заліза і кальцію в тканинах.

Методи виявлення ферментів.

Загальне поняття про ферменти. Будова кріостату і робота з ним. Будова потенціометра і робота з ним. Методи виявлення сукцинат і лактатдегідрогеназ (або ін. де гідрогенез).

Практичні заняття.

Ознайомлення з кріостатом і робота з ним. Ознайомлення з потенціометром і робота на ньому (визначення РН). Техніка виготовлення інкубаційних середовищ.

Інкубування заморожених зрізів.

Техніка виготовлення тотальних (плівчастих) препаратів.

Значення методу. Способи виготовлення тотальних препаратів із плівок, які не зрощені з підлеглими тканинами і ковзаючи оболонки (м'язів і ін.). Фіксація тотальних препаратів, фарбування, освітлення і занурення у канадський бальзам.

Виготовлення тотальних препаратів із мозкових оболонки, сальника, брижі ковзаючих оболонки (м'язів, фасції). Фарбування зрізів за Насоновим-Александровим (гранулоутворення).

Практичні заняття

Освоєння методу прижиттєвого фарбування дрібних тканин.

Способи фіксації і фарбування мазків.

Методика фарбування мазків для бактеріоскопічного дослідження. Фіксація і фарбування метиленовим синім за Грамом, за Льюфлером, карболовим фуксином (на туберкульозні палички). Фіксація і фарбування мазків крові за Романовським-Гімза, азуурозином. Техніка фарбування відбитків органів. Фіксація в парах формаліну. Фарбування гематоксилін-еозином.

Практичне заняття.

Самостійне виготовлення мазків і відбитків. Фіксація і фарбування їх різними способами.

7. Основи імуноморфології.

Значення імуноморфологічних методів обстеження в сучасній морфологічній діагностиці.

Вимоги до матеріалу та зрізів, що використовується для діагностики.

Необхідні набори реактивів та умови їх зберігання.

Первинні та вторинні антитіла та їх розведення, ферменти, субстрати і хромогени.

Прямі та непрямі методи імуноморфологічної діагностики. Аведін-біотиновий метод, як основний метод сучасної імуноморфології.

8. Документація розтину трупів і зберігання секційного матеріалу.

Документація розтинів трупів і зберігання секційного матеріалу, взятого при розтині для дослідження.

Значення правильної документації розтинів і зберігання секційного матеріалу.

Практичні заняття.

Знайомство з порядком реєстрації трупів, які поступили в морг. Запис курсантами під диктування протоколів розтину. Заповнення карт розтинів.

9. Документація біопсійного і операційного матеріалу, зберігання його.

Значення правильного ведення реєстрації поступаючого біопсійного матеріалу.

Наслідки помилок, допущених при реєстрації і обробці отриманого матеріалу. Особлива відповідальність лаборанта-гістолога в цьому розділі роботи патологоанатомічного відділення. Зберігання отриманого матеріалу і гістологічних препаратів.

Практичне заняття

Самостійна реєстрація поступаючого біопсійного і операційного матеріалу. Записування результатів гістологічного дослідження в спеціальну книгу. Оформлення бланків з результатами дослідження.

10. Техніка виготовлення музейних препаратів.

Короткі відомості про виготовлення макроскопічних музейних препаратів. Рецепти виготовлення фіксуючих рідин.

Практичні заняття.

Відновлення препарату і занурення в третю фіксуючу рідину. Заклеювання препаратів.

11. Невідкладна медична допомога.

11.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

11.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

11.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

11.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

11.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

12. Планування сім'ї.

12.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

12.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

12.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

13. Інфекційний контроль.

13.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

13.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

13.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

14. Тестування в медицині.

14.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

14.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Анатомія людини», О.Очкуренко. Вища школа, 1992 р.
2. [«Патофізіологія»](#), Зайко М.Н. Київ – Медицина, 2008.
3. [«Патологічна анатомія»](#), Струков А.І. Харків – Факт, 2004.
4. «Анатомія людини», Р.Самусев. Медицина, 1990 р.
5. «Атлас нормальної анатомії людини», В.Липченко. Медицина, 1983 р.
6. «Анатомія з патологією і фізіологією», Я.І.Федонюк. Укрмедкнига, 2001 р.
7. «Анатомія і фізіологія людини», Л.І.Старушенко. Здоров'я, 2003 р.
8. «Міжнародна анатомічна номенклатура», І.І.Бобрик, В.Г.Ковешніков. Здоров'я, 2001 р.
9. «Патологія і патофізіологія», Я.Я.Боднар. Укрмедкнига, 2000 р.
10. «Анатомія з патологією», Федонюк.
11. «Анатомія та фізіологія з основами патології», Р.Ф.Михалевич. Здоров'я, 2001 р.

45. РЕНТГЕНОЛОГІЯ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ РЕНТГЕНЛАБОРАНТІВ ВІДДІЛЕНЬ ТА КАБІНЕТІВ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою циклу удосконалення є підвищення кваліфікації рентгенлаборантів, поглиблення знань слухачів на основі найновіших досягнень рентгенології, оволодіння уміннями і навичками роботи з сучасною апаратурою.

Тривалість курсів удосконалення 1 місяць (144 години).

На цикл удосконалення зараховуються рентгенлаборантів, що мають стаж роботи на займаній посаді не менше 3-х років.

Базами для проведення занять на циклах спеціалізації та удосконалення повинні бути рентгенологічні відділення великих багатопрофільних лікувально-профілактичних установ, оснащені сучасною апаратурою, в яких застосовуються всі види рентгенологічних обстежень та є висококваліфіковані спеціалісти, здатні до викладацької роботи.

Викладання теоретичного і практичного курсу навчання повинно проводитися на рівні сучасних досягнень в галузі рентгенології із застосуванням новітніх інформаційних технологій.

Рентгенлаборант повинен мати певний об'єм знань із фізики, а саме: світла та природи світла, електричного поля, природи і властивостей рентгенівських променів, радіоактивності.

Слухачів курсів необхідно ознайомити з питаннями дозиметрії, способами вимірювання іонізуючих випромінювань, будовою сучасних дозиметрів та принципами організації дозиметричного контролю при роботі з джерелами іонізуючих випромінювань.

Розділ «Медична рентгентехніка» передбачає вивчення будови, принципів роботи та правил експлуатації сучасної рентгенівської апаратури.

Опрацьовуючи матеріал розділу «Фотолабораторний процес», слухачі повинні набути навички сучасних технологій обробки плівки.

Слухачів курсів необхідно ознайомити з основами рентгенанатомії, анатомо-фізіологічними та рентгенанатомічними особливостями укладок пацієнтів при рентгенологічних дослідженнях.

Враховуючи діагностичне значення сучасних методів рентгенологічного обстеження, актуальним є вивчення методик комп'ютерної томографії, магніто-резонансної томографії.

Програмою передбачено оволодіння методиками використання ЕОМ для обробки, передачі та архівування зображення.

За час навчання слухачі повинні засвоїти навички з надання невідкладної медичної допомоги та проведення реанімаційних заходів, навчитися організовувати надання медичної допомоги населенню в екстремальних ситуаціях, вивчити питання інфекційної безпеки.

Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

В останній день курсанти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Фізика іонізуючих випромінювань. Електротехніка.	4	4	–	
1.1.1.	Фізика іонізуючих випромінювань. Електротехніка.	2	2	–	
1.1.2.	Біологічна дія іонізуючих випромінювань та основи дозиметрії.	2	2	–	
1.2.	Медична рентгентехніка.	5	1	4	
1.3.	Фотолабораторний процес.	7	1	6	
1.4.	Рентгенологія.	58	24	34	
1.4.1.	Рентгенанатомія.	6	6	–	
1.4.2.	Загальна рентгенологія.	22	8	14	
1.4.3.	Часткова рентгенологія.	15	5	10	
1.4.4.	Флюорографія.	5	1	4	
1.4.5.	Спеціальні і нові методи рентгенологічного дослідження.	10	4	6	
1.5.	Охорона праці і техніка безпеки у рентгенівських кабінетах.	1	1	–	
1.6.	Організація рентгенологічної служби в Україні.	1	1	–	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	
2.3.	Інфекційний контроль.	6	–	6	
2.4.	Тестування в медицині.	4	2	2	

3.	Практичні навички.				
3.1.	Виробнича практика.	24	–	24	
	ВСЬОГО:	144	56	84	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Фізика іонізуючого випромінювання. Дозиметрія.

- 1.1. Теорія будови речовин. Природа і основні властивості іонізуючого випромінювання.
- 1.2. Особливості впливу іонізуючого випромінювання на організм людини.
- 1.3. Основні реакції організму людини на вплив рентгенівських променів.
- 1.4. Утворення рентгенпроменів в рентген трубці.
- 1.5. Спектр рентгенпроменів і їх використання в медицині.
- 1.6. Принцип дії дозиметрів. Дозиметри для перевірки якості захисту.
- 1.7. Клінічні дозиметри, індивідуальні дозиметри.

2. Біологічна дія іонізуючих випромінювань та основи дозиметрії.

- 2.1. Радіаційна безпека. Принцип організації захисту від іонізуючих випромінювань згідно норм радіаційної безпеки України (1997, 2002). Основні санітарні правила, регламенти і вимоги щодо порядку застосування (НРБУ/ОСПУ). Державні гігієнічні нормативи. (ДГН 6.6.1-6.6.087-02) 2002 р.
- 2.2. Біологічна дія іонізуючого випромінювання.
- 2.3. Радіаційний контроль. Наказ МОЗ України від 18.07.2001 р. №295 «Про створення системи контролю та обліку індивідуальних доз опромінення населення при рентгенорадіологічних процедурах».
- 2.4. Гігієна праці при застосуванні джерел іонізуючого випромінювання
- 2.5. Сучасні рівні опромінення людини. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань» від 14.01.1998 року №15/98-ВР. Міжнародні вимоги і рекомендації по допустимих рінях опромінення.

Практичні заняття.

Перевірка якості захисту в рентгенкабінетах. Визначення індивідуальної дози опромінення. Методика обстеження ефективних еквівалентних доз (ЕЕД). Підготовка таблиць по кожному рентгенапарату.

3. Медична рентгентехніка.

- 3.1. Класифікація рентгенапаратів. Структурна схема рентгенівського апарату. Рентгенівська трубка.
- 3.2. Рентгенівські апарати типу ард-2. Рентгенапарат РУМ-Ю.
- 3.3. Підсилювачі яскравості рентгенівського зображення.
- 3.4. Рентгенапарати типу РУМ-20. Рентгенапарати: Рентген-40, ТУР, ЕДР.
- 3.5. Новітні рентгенівські комплекси. Палатні рентгенапарати. Флюорографи та інші рентгенівські апарати.
- 3.6. Заземлення рентгенівських апаратів. Технічне обслуговування і облік технічного стану рентгенапаратури.
- 3.7. Обов'язки рентгенлаборантів по догляду за рентгенапаратами.
- 3.8. Медична інформація, як об'єкт обробки на електронно-обчислювальних машинах.
- 3.9. Програмне забезпечення медичної інформатики.
- 3.10. Сучасні носії інформації, можливості передачі, архівування зображень.
- 3.11. Томографія. Види, можливості, принципи роботи, технічне забезпечення.
- 3.12. Підготовка робочого місця рентген лаборанта.
- 3.13. Рентгентерапевтичні апарати: будова, експлуатація.
- 3.14. Цифрові рентгенівські апарати. Особливості роботи та одержання зображення:
- 3.15. Принципи роботи та будова апаратів комп'ютерної томографії, спіральної комп'ютерної томографії, магнітнорезонансної томографії.

Практичні заняття.

Вивчення конструктивних елементів рентгенапаратів. Вивчення конструкції та роботи стаціонарних рентгенапаратів АРД-2 і РУМ-10. Стаціонарні рентгенапарати РУМ-20, РУМ-20М, Рентген-40, Рентген-47. Особливості роботи на апаратах з підсилювачем рентгенівського зображення. Особливості роботи на палатних рентгенапаратах 7Л5, 9Л6, 12П5, 12П6 та інші. Особливості роботи на дентальних та спеціальних рентгенапаратах 5Д1, 5Д2. флюорографах, томографах. Заземлення рентгенапаратів. Перевірка та догляд за заземленням. перевірка справності рентгенапаратів. Технічне обслуговування та облік технічного стану рентгенапаратів.

4. Фотолабораторний процес.

- 4.1. Утворення рентгенівського зображення та його контраст. Інформативність рентгенівського зображення.
- 4.2. Основні види і властивості фотографічних матеріалів. Види плівки. Тип і розміри рентгенфлюороплівки. Поняття про погонні метри та їх перерахунок в квадратні метри.
- 4.3. Сенситометричні характеристики фотографічних матеріалів. Чутливість плівки до світла та іонізуючого випромінювання. Зернистість, роздільна здатність. Контрастність та її визначення.
- 4.4. Вуаль, оптична щільність вуалі, її види, залежність щільності вуалі від термінів зберігання плівки. Зміни у водоемульсійному шарі плівки під впливом видимого світла і рентгенпроменів. Утворення окритого рентгенівського зображення.
- 4.5. Хімічна обробка рентгенівської і флюорографічної плівки. Етапи обробки, їх послідовність. Приготування фотографічних розчинів. Вода, як розчинник, вимоги до її якості.

- 4.6. Хімічні речовини для обробки фотографічних матеріалів, вимоги до її якості. Правила зважування речовин. Готові фасовані набори, їх переваги. Норми витрат хімічних речовин, їх зберігання. Очистка виготовлених розчинів, правила зберігання робочих і запасних розчинів.
- 4.7. Проявлення окритого рентгенівського зображення. Методи і способи проявлення. Склад проявляючих розчинів. Характеристика проявників. Правила і-послідовність приготування проявника. Відновлюючі розчини, їх приготування.
- 4.8. Проміжне промивання «Стоп-ванна», фіксування рентгенівського зображення. Склад і рецепти фіксуючих розчинів. Кислі і дублячі фіксажі. Визначення придатності фіксуючих розчинів. Норми використання розчинів.
- 4.9. Остаточне промивання рентгенограм, способи його використання. Сушка рентгенограм. Сушильні шафи. Оформлення, маркіровка і реєстрація рентгенограм. Помилки при виконанні окремих процесів фотохімічної обробки, способи виправлення окремих дефектів.
- 4.10. Обладнання рентгенофотолабораторії (норми, площі, підлога, водопостачання, освітлення), робочі місця в фотолабораторії, фотолабораторний щоденник. Організація збору і здачі відходів срібла.
- 4.11. Способи фотохімічної обробки флюорографічної плівки.
- 4.12. Сучасні проявочні машини. Принципи роботи, будова, можливості.
- 4.13. Підсилюючі екрани, будова, призначення, типи. Кількісна оцінка дії екрану. Догляд за ними.

Практичні заняття.

Знайомство з фотолабораторією, її оснащенням. Вимоги до освітлення. Методи обробки рентгенівської плівки. Касети та підсилюючі екрани. Зарядка, розрядка касет. Зберігання рентгенівської плівки. Проявники, зберігання робочих і запасних розчинів. Процес проявлення. Робота в фотолабораторії. Техніка проявлення. Поняття про працездатність проявника і шляхи її продовження. Проміжне промивання і способи його виконання. Фіксування рентгенівського зображення. Дублячі фіксажі, їх приготування, визначення придатності. Норми використання фіксуючих розчинів. Робота в фотолабораторії. Правила і вимоги до срібло здачі. Врахування планових показників. Облік повернення срібло відходів. Можливі помилки при приготуванні розчинів для фотообробки плівок та способи їх усунення. Робота в фотолабораторії. Промивка рентгенограм. Сушка, робота в фотолабораторії. Оформлення, маркіровка і реєстрація рентгенограм. Способи виправлення окремих дефектів. Рецептатура для підсилення рентгенограм.

5. Рентгенологія.

- 5.1. Рентгенанатомія. Системи тканин і органів в рентгенологічному зображенні.
- 5.2. Анатомио-фізіологічні і рентгенанатомічні основи укладок пацієнтів при рентгенологічних дослідженнях.
- 5.3. Основні способи рентгенодіагностики - рентгеноскопія і рентгенографія, їх особливості, переваги, недоліки.
- 5.4. Основні площини, вісі, проекції та укладки.
- 5.5. Види рентгеноскопії, рентгенографії (ортоскопія, трохоскопія, латерографія).
- 5.6. Елементи тіньового зображення -скіалогія. Формування рентгенівського зображення об'єкта.
- 5.7. Рентгенологічне дослідження в особливих умовах.
- 5.8. Порядок направлення пацієнта на рентгенологічне обстеження. Підготовка пацієнтів до рентгенологічного обстеження.
- 5.9. Основні завдання рентгенологічного відділення (кабінету) лікувально-профілактичного закладу. Наказ МОЗ України №340 від 28.11. 1997 р. «Про удосконалення служби променевої діагностики».
- 5.10. Рентгенівська комп'ютерна томографія.
- 5.11. Ультразвуковий метод дослідження.
- 5.12. Радіонуклідна діагностика.
- 5.13. Магнітно-резонансна томографія.
- 5.14. Термографія.
- 5.15. Інтервенційна радіологія.

Практичні заняття.

Ознайомлення з методами променевої діагностики. Рентгенанатомія бронхо-легеневої системи. Вивчення методів дослідження бронхо-легеневої системи. Вивчення методів дослідження шлунково-кишкового тракту. Вивчення методів дослідження серцево-судинної системи. Вивчення методів дослідження в нейрорадіології. Організація роботи рентгенівського кабінету. Правила внутрішнього розпорядку. Норми прийому та правильність написання направлень на рентгенообстеження пацієнтів. Особливості ведення звітної-облікової документації. Основні права та обов'язки рентгенлаборанта, посадова інструкція. Підготовка посадової інструкції рентген лаборанта. Вивчення вимог наказу МОЗ України №118 від 19.06.1990р. "Про заходи щодо зниження дозових навантажень при проведенні профілактичних та діагностичних рентгенологічних обстежень органів грудної клітки. Ведення архівної документації. Робота на стаціонарній та пересувній флюороустановках. Ведення документації. Організація направлення пацієнта на флюорообстеження. Основні укладки при обстеженні хворих з патологією опорно-рухової системи. Маркування рентгенограм. Критерії і оцінки якості рентгенограм.

Вплив відстані фокус-трубка-плівка на якість рентгенівського знімка. Особливості застосування відсіюючих решіток. Відстань фокус-трубка-плівка і доза опромінення. Оцінка і контроль поля опромінення. Вивчення впливу анодного струму на якість рентгенівського зображення. Методика і техніка дослідження черепа. Методика і техніка дослідження хребта. Методика і техніка дослідження органів грудної клітки.

Методика і техніка дослідження шлунково-кишкового тракту. Методика і техніка дослідження сечовидільної системи. Методика і техніка дослідження кінцівок.

5.16. Спеціальна рентгенологія.

5.16.1. Рентгенпозитивні та рентгеннегативні контрастні речовини.

5.16.2. Особливості реорганізації, обладнання та захист кабінетів для виконання спеціальних рентгенологічних методів.

5.16.3. Методи дослідження окремих органів і систем.

Практичні заняття.

Ознайомлення з роботою рентгенкабінету для проведення спеціальних методик дослідження: бронхографія, ангіографія мозку, каротидна ангіографія, лімфографія, РХПГ, міелографія. Методи дослідження окремих органів і систем. Спеціальні методи рентгенологічного обстеження різних органів та систем, кімографія. Основні укладки при обстеженні хворих з нейрохірургічною патологією.

Основні і спеціальні методи дослідження в стоматології. Рентгендіагностика гострих хірургічних захворювань органів черевної порожнини.

Контрастні методи дослідження в рентгенології. Рентгенологічне дослідження біляноскових пазух. Рентгенологічне дослідження ока і орбіти. Первинно збільшені знімки. Рентгенологічне обстеження слинних залоз. Рентгенологічне обстеження при захворюваннях вуха. Пошарове дослідження. Фістулографія. Особливості проведення рентгенографії в палаті. Рентгенологічне обстеження жовчовивідних шляхів.

Рентгенологічне обстеження репродуктивної системи жінки. Обстеження хворих на комп'ютерному томографі. Рентгенологічне дослідження м'яких тканин. Ультразвукові дослідження. Функціональна рентгенографія

5.17. Флюорографія.

5.17.1. Флюорографія як метод масових обстежень, її переваги і недоліки. Контингенти, які підлягають флюорообстеженню.

5.17.2. Ведення флюоротeki. Дообстеження хворих.

5.17.3. Електрорентгенографія.

Практичні заняття.

Робота на стаціонарній флюороустановці. Ведення документації. Робота на пересувній флюороустановці. Цифрова низькодозна флюорографія.

6. Охорона праці і техніка безпеки.

6.1. Охорона праці та техніка безпеки в рентгенкабінетах.

6.2. Законодавство про охорону праці.

6.3. Інструкція з охорон праці та виробничої санітарії при роботі в рентгенкабінетах.

6.4. Небезпечні та шкідливі фактори при роботі в рентгенкабінеті. Види інструктажів. Журнал реєстрації інструктажів з питань організації охорони праці.

6.5. Захист від ураження електричним струмом і статичної електрики. Протипожежна безпека.

6.6. Основні норми і правила, які регламентують роботу в рентгенкабінетах.

6.7. Відповідальність за порушення нормативних актів та законодавства по охороні праці. Обов'язкові медичні огляди працівників, віднесених до категорії «А».

6.8. Обов'язки працівників рентгенкабінетів щодо дотримання правил, норм та вимог з питань охорони праці. Оперативний контроль за станом охорони праці на робочих місцях.

7. Організація рентгенологічної служби в Україні.

8. Виробнича практика.

8.1. Робота в рентгенологічному відділенні. Режим роботи, обов'язки лаборанта.

8.2. Укладки для рентгенографії ребер, грудини, ключици, лопатки, черепа в основних і аксіальних проєкціях.

8.3. Укладки для знімків нижньої кінцівки, хребта.

8.4. Підготовка для дослідження шлунково-кишкового тракту, холецистографія.

8.5. Укладки при дослідженні органів грудної порожнини - легенів, серця.

8.6. Укладки для знімків верхньої кінцівки.

8.7. Рентгенографія зубів, ортопантомографія.

8.8. Дослідження позачеревного простору, сечостатевої системи.

9. Невідкладна медична допомога.

9.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

9.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

9.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

9.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

9.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

10. Планування сім'ї.

- 10.1.** Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні направлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.
- 10.2.** Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаній вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.
- 10.3.** Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років . Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

11. Інфекційний контроль.

- 11.1.** Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).
- 11.2.** Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.
- 11.3.** На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

12. Тестування в медицині.

- 12.1.** Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.
- 12.2.** Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. [«Рентгенодіагностика»](#), Мілько В.І. Київ – Аврора. 2005.
2. [«Рентгенологічні методи дослідження»](#), Туманська Н.В. Запоріжжя – МУ. 2016.
3. «Основи медичної рентгенотехніки і методики рентгенологічних досліджень», Г.Ю. Коваль. Медицина, 1993 р.

46. СІМЕЙНА МЕДИЦИНА (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР, ФЕЛЬДШЕРІВ ЗАГАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ (СІМЕЙНА МЕДИЦИНА))

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Впровадження сімейної медицини і підготовка кваліфікованих спеціалістів для неї вимагає сьогоденний процес реформування систем охорони здоров'я України. У цій справі важливе значення має як підготовка спеціаліста з сімейної медицини, так і їх удосконалення. Останнє здійснюється на курсах удосконалення медичних сестер загальної практики – сімейних медичних сестер

На циклах удосконалення основною метою ставиться поновлення набутих знань із дисциплін, що входять до спеціальності "медична сестра загальної практики - сімейна медсестра", а також поглиблення наявних теоретичних знань та професійних навичок, які необхідні для кваліфікованого медико-санітарного забезпечення населення сімейно-територіальної дільниці. В процесі навчання пріоритетним є продовження освоєння форм і методів гігієнічного навчання, формування здорового способу життя, профілактики основних захворювань, травм та отруєнь, а також участь у наданні сімейними лікарями різних видів медичної допомоги.

Удосконалення сімейної медичної сестри будується за принципом проблемного навчання, спрямованого на розвиток професійного мислення, причому, особлива увага звертається на формування профілактичного мислення. З цією метою викладаються основні дисципліни - соціальна медицина та організація охорони здоров'я, охорона материнства та дитинства, терапія і педіатрія, акушерство і гінекологія, хірургія і травматологія, офтальмологія та отоларингологія, інфекційні хвороби у дітей та дорослих, швидка та невідкладна допомога, а також реалізація заходів санітарії та епідеміології. По новому для медсестер викладаються засади первинної медико-санітарної допомоги, валеології, біомедичної та християнської етики, планування сім'ї, елементів менеджменту і маркетингу, основ інформатики та використання персональної комп'ютерної техніки.

Навчально-практичною базою для курсів є лікувально-профілактичні заклади, в яких впроваджена сімейна лікарська практика. Це можуть бути центри сімейної медицини, відділення сімейних лікарів в поліклініках та самостійні лікарські амбулаторії сімейної практики. На цих базах вони знайомляться з формами і методами діяльності спеціалістів сімейної медицини та їх досягненнями. Увага слухачів акцентується на профілактичній роботі первинної ланки системи охорони здоров'я, а також її позалікарняних форм медико-санітарного забезпечення населення в умовах денних стаціонарів амбулаторно-поліклінічних закладів та домашніх стаціонарів.

У навчальному процесі особлива увага звертається на виконання функціональних обов'язків медичної сестри загальної практики – сімейної медсестри та самостійну роботу, як в осередках сімейної медицини, так і на сімейно-територіальних дільницях. На практичних заняттях сімейні медсестри удосконалюють наявні практичні навички щодо виконання лікувально-оздоровчих процедур та медико-соціальних заходів. Приділяється належна увага наданню невідкладної допомоги та проведенню реанімаційних маніпуляцій.

Шляхи розв'язання наявних проблем в системі охорони здоров'я з надання медичної допомоги та забезпечення населення ліками виносяться на семінарські заняття. Розглядаються питання тісної міжгалузевої співпраці у вирішенні завдань первинної медико-санітарної допомоги, підготовки санітарного активу та особливостям його діяльності у сільській місцевості.

Для медичних сестер сільської охорони здоров'я актуальними залишаються форми і методи спільної роботи з працівниками освіти, культури, громадськими організаціями, служителями культури та широкими колами населення у вирішенні проблем охорони материнства і дитинства, боротьби з інфекційними захворюваннями, шкідливими звичками, попередження травм та отруєнь, а також раннім виявленням онкологічних захворювань, вроджених вад, серцево-судинних патологій та інших соціально значимих хвороб.

При потребі центральних районних лікарень спеціалізація (удосконалення) сімейних медичних сестер може проводитися на виїзних циклах при ЦРЛ. На цих циклах загальне керівництво здійснює керівник медичної установи з викладачем-куратором медичного училища, яке організовує навчання. Заняття проводять як викладачі училища, так і призначені головним лікарем головні спеціалісти, сімейні лікарі та медсестри ЦРЛ.

Періодичний контроль за якістю післядипломної освіти молодших спеціалістів з сімейної медицини здійснюють головні спеціалісти органів охорони здоров'я, дирекція училищ, відділень та курсів підвищення кваліфікації фахівців.

При удосконаленні окремі теми присвячуються діяльності медичних сестер в сім'ї, залученню всіх її членів до формування здорового стилю життя, корекції психологічного мікроклімату, наданню само- та взаємодопомоги, а також догляду за хворими членами сім'ї та інвалідами.

Важливим при удосконаленні є формування у сімейних медичних сестер моральних та етичних принципів, що здійснюється в процесі викладання біомедичної та християнської етики, деонтології. Тому програмою передбачено вивчення проблемних питань з вартості людського життя, шанування його гідності від зачаття до природної смерті, а також проблем евтаназії, трансплантології та біотехнологій.

Навчання на курсах складається з теоретичних і практичних занять.

Тривалість навчання: 1 місяць (144 години). Крім спеціальної частини програмою передбачено освоєння «Невідкладної медичної допомоги», «Планування сім'ї», «Інфекційного контролю».

В останній день курсанти складають іспит з пройденого матеріалу у формі усного опитування та тестового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО ГОДИН	із них			ІСПИТ
			теор.		практ.	
			лекції	семінари		
1.	Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки.					
1.1.	Основи права.	2	2	–	–	
2.	Цикл професійної та практичної підготовки.					
2.1.	Соціальна гігієна та організація охорони здоров'я.	8	4	4	–	
2.1.1.	Соціальна гігієна та організація охорони здоров'я.	4	2	2		
2.1.2.	Первинна медико-санітарна допомога.	4	2	2	–	
2.2.	Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.	6	4	–	2	
2.3.	Сімейна медицина.	4	2	–	2	
2.4.	Охорона материнства і дитинства.	12	4	–	8	
2.5.	Терапія. Кардіологія. Імунологія. Ендокринологія.	12	4	–	8	
2.6.	Хірургія. Травматологія. Реанімація. Онкологія.	10	4	–	6	
2.7.	Інфекційні хвороби.	6	2	–	4	
2.8.	Очні хвороби.	4	2	–	2	
2.9.	Оториноларінгологія.	4	2	–	2	
2.10.	Неврологія.	4	2	–	2	
2.11.	Психіатрія та медична психологія.	4	2	–	2	
2.12.	Шкірні та венеричні хвороби.	4	2	–	2	
2.13.	Фізіотерапія. ЛФК. Масаж.	6	2	–	4	
2.14.	Біомедична та християнська етика. Деонтологія.	4	2	–	2	
2.15.	Валеологія. Санітарна освіта.	4	2	–	2	
2.16.	Техніка безпеки та охорона праці.	2	2	–	-	
2.17.	Медико-соціальна допомога, догляд за хворими.	4	2	–	2	
3.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.					
3.1.	Невідкладна медична допомога.	24	16	–	8	
3.2.	Планування сім'ї.	6	6	–	–	
3.3.	Інфекційний контроль.	6	–	–	6	
3.4.	Тестування в медицині.	4	2	–	2	
	ВСЬОГО:	144	70	4	66	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Основи права.

Основні законодавчі, нормативно-правові та інструктивні документи щодо охорони здоров'я, профілактики захворювань та сімейної медицини. Кодекс законів про працю. Його дотримання Основи сімейного права.

2. Медсестринський процес. Історія розвитку. Етапи медсестринського процесу.

2.1. Медсестринська справа. Історія розвитку.

2.2. Основні потреби людини.

Поняття про потреби людини. Ієрархія потреб за А. Маслоу, її значення. Характеристика життєво-важливих потреб. Приклади проблем пацієнта, які пов'язані з порушенням задоволення потреб.

2.3. Моделі медсестринства.

Визначення поняття моделі. Сутність сучасних моделей медсестринської справи. Основні концептуальні медсестринські моделі. Фундаментальні потреби за моделлю В. Хендерсон.

2.4. Медсестринський процес.

Поняття про стандарти медсестринської діяльності. Стандарти медсестринського догляду. Визначення поняття медсестринський процес, його сутність. Переваги впровадження медсестринського процесу. Функції медсестри при здійсненні медсестринського процесу. Етапи медсестринського процесу.

3. Соціальна гігієна та організація охорони здоров'я.

Соціальна гігієна. Історія української медицини та охорони здоров'я. Організація охорони здоров'я сільського населення. Комплексна оцінка здоров'я населення. Демографія. Материнська смертність. Смертність немовлят. Захворюваність населення. Оцінка фізичного розвитку. Національна система охорони здоров'я України. Діяльність Всесвітньої організації охорони здоров'я. Акредитація та ліцензування лікувально-профілактичних закладів первинної ланки охорони здоров'я. Впровадження медичного страхування

4. Первинна медико-санітарна допомога.

Глосарій. Мета, завдання. Основні принципи. Реформування первинної ланки охорони здоров'я. Форми і методи реалізації заходів первинної медико-санітарної допомоги в сільській місцевості. Міжсекторальна співпраця у розв'язанні завдань збереження та зміцнення здоров'я населення.

5. Сімейна медицина.

Мета, завдання. Основні принципи. Реформування ПМСД на засадах сімейної медицини. Моделі функціонування сімейної медицини. Організація роботи сільських лікарських амбулаторій на засадах загальної лікарської - сімейної медичної практики. Матеріально-технічне, фінансово-економічне забезпечення. Особливості функціонування фельдшерсько-акушерських пунктів в умовах сімейної медицини. Управлінська діяльність медсестри сімейних медсестер. Оцінка роботи спеціалістів сімейної медицини.

6. Сестринська справа.

Положення та функціональні обов'язки сімейної медичної сестри. Особливості діяльності сімейних медсестер у сільських лікувально-профілактичних закладах. Планування роботи сімейної медсестри. Управління якістю роботи середнього медперсоналу.

Основні напрямки роботи сімейних медичних сестер на сільських сімейно-територіальних дільницях. Наукова організація праці в діяльності середнього і молодшого медичного персоналу. Форми і методи підвищення кваліфікації медичних сестер.

7. Охорона материнства і дитинства.

Мета, завдання, нормативні документи. Комплексні цільові програми щодо охорони здоров'я дітей та матерів («Діти України», «Репродуктивного здоров'я», «Планування сім'ї» та інші). Комплексна оцінка здоров'я дітей, моніторинг здоров'я і розвитку (фізичного, психічного).

Організація профілактичної роботи в сім'ї, дошкільних закладах, школах, на сімейно-територіальних дільницях. Охорона здоров'я немовлят, фізіологія та патологія новонароджених і перинатального періоду. Особливості харчування здорових і хворих дітей. Профілактика хвороб органів дихання. Хвороби органів травлення, сечовидільної системи. Виявлення захворювань ендокринної системи. Інтенсивна терапія і реанімація в педіатрії. Догляд за дітьми з різними захворюваннями. Охорона здоров'я школярів. Диспансеризація здорових і хворих дітей. Антенатальна охорона здоров'я плода і перинатальна патологія. Фізіологічне акушерство. Фізіологія вагітності, пологів та післяпологового періоду. Екстрагенітальні захворювання. Фізіо-; психопрофілактика вагітних. Основи сексології та сексопатології. Аборти. Контрацепція. Природні методи регуляції зачаття.

8. Терапія. Кардіологія. Імунологія. Ендокринологія.

Організація диспансеризації терапевтичних хворих. Профілактика та раннє виявлення основних захворювань внутрішніх органів. Хвороби органів дихання. Захворювання серцево-судинної системи, їх профілактика і раннє виявлення. Ревматизм. Атеросклероз. Участь сімейним медичних сестер у реалізації заходів державної програми «Гіпертонічна хвороба». Профілактика. Диспансеризація. Хвороби органів травлення. Виразкова хвороба, дуоденіти, коліти, дисбактеріоз. Хвороби печінки і жовчовивідних протоків. Хвороби нирок та сечовивідних шляхів. Захворювання крові. Хвороби ендокринної системи. Профілактика. Робота сімейних медичних сестер щодо раннього виявлення цукрового діабету. Основи імунології та алергології. Особливості догляду за хворими з патологією внутрішніх органів.

9. Хірургія, травматологія, урологія і онкологія.

Діагностика гострого живота. Хірургічні хвороби шлунка, дванадцятипалої кишки, тонкого та товстого кишечника. Хірургічні хвороби печінки, жовчного міхура та підшлункової залози. Нирковокам'яна хвороба, гострі стани. Рани, кровотечі та хірургічні інфекції. Закриті та відкриті переломи. Перша допомога. Травми м'яких тканин. Електротравма. Опіки. Політравма. Медична допомога. Транспортування хворих з різними видами травм. Участь сімейної медичної сестри у профілактиці, ранньому виявленні онкологічних захворювань. Догляд за хворими хірургічною патологією та травмами.

10. Інфекційні хвороби. Туберкульоз.

Профілактика, діагностика, лікування та догляд за хворими з інфекційною патологією. Дитячі інфекційні захворювання. Імунізація. Дифтерія. Рання діагностика, профілактика. СНІД. Особливості роботи медсестри при заборі матеріалів для лабораторних досліджень. Епідукладка. Особливо-небезпечні інфекції. Робота медсестри у вогнищі. Вірусні гепатити. Первинна та вторинна профілактика туберкульозу. Робота сімейної медсестри в туберкульозному вогнищі.

11. Очні хвороби.

Профілактика та діагностика очних хвороб у дітей підлітків та дорослих. Профілактика очного травматизму та невідкладна допомога. Догляд за хворими з офтальмологічною патологією.

12. Отоларингологія.

Основні дослідження ЛОР-органів. Профілактика та лікування захворювань вуха, горла і носа. Особливості догляду за хворими.

13. Неврологія.

Дослідження хворих з патологією нервової системи. Судинні хвороби головного мозку. Догляд. Захворювання периферичної нервової системи.

14. Психіатрія, наркологія та медична психологія.

Методи оцінки психічного здоров'я. Основні види психічних захворювань. Участь сімейних медсестер у диспансеризації психічних хворих, та догляд в домашніх та амбулаторних умовах. Пограничні та суїцидальні стани. Алкоголізм. Наркоманія. Токсикоманія. Профілактика. Психосоматичний стан людини при різних видах захворювань. Корекція психологічного мікроклімату в сім'ї.

15. Шкірні та венеричні хвороби.

Основні захворювання шкіри. Їх діагностика. Лікування. Профілактика венеричних захворювань. Гонорея, сифіліс, трихомоніаз, хламідіоз. Режим роботи медичної сестри, та догляд за хворими з дермато-венерологічними хворобами.

16. Швидка і невідкладна медична допомога. Реаніматологія. Медицина катастроф.

Організація швидкої та невідкладної допомоги. Термінальні стани, їх класифікація, основи реанімації. Невідкладна медична допомога при гострих серцево-судинних та легеневих захворюваннях. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини. Медична допомога при травмах, гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій. Етапи реанімаційної допомоги та методи реанімації. Допомога при різних видах шоку.

17. Санітарія та епідеміологія.

Організація санітарно-епідеміологічної роботи на сімейно-територіальній дільниці. Санітарно-протиепідемічний режим в лікувально-профілактичних закладах. Асептика. Антисептика. Дезінфекція. Профілактика інфекційних захворювань.

18. Фізіотерапія, ЛФК, масаж, нетрадиційні методи лікування.

Основні поняття про різні види фізіотерапії. Загальна методика і техніка ЛФК і масажу. Фітотерапія. Апітерапія. Герудотерапія. Гомеопатія.

19. Біомедична та християнська етика. Деонтологія.

Біомедична етика - предмет, етичні моделі, моральні критерії. Вартість життя людини - святість, недоторканість, охорона життя, його гідність. Аборти, евтаназія. Генетика, біотехнології, клонація, свгеніка. Християнська етика - мораль, мудрість. Етика і релігія. Етика і природа людини. Філософська етика. Віра і обряд. Дотримання засад біомедичної та християнської етики, деонтології в роботі сімейної медичної сестри.

20. Валеологія, санітарна освіта.

Формування здорового способу життя в сім'ях. Форми і методи санітарно-освітньої роботи.

21. Техніка безпеки та охорона праці.

Охорона праці в ліку вально-профілактичних закладах при роботі з небезпечними факторами. Охорона здоров'я медичних працівників. Профілактика виробничого травматизму і нещасних випадків.

22. Медико-соціальна допомога, догляд за хворими.

Роль сімейних медичних сестер у наданні соціально-медичних послуг. Участь сімейних медсестер в динамічному спостереженні за групами населення, що постраждали внаслідок аварії Чорнобильської АЕС. Паліативна допомога та особливості догляду за геронтологічними хворими. Співпраця спеціалістів сімейної медицини з працівниками соціальної служби.

23. Медсестринський догляд за хворими (загальний і спеціальний).

24. Невідкладна медична допомога.

24.1. Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

24.2. Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

24.3. Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

24.4. Невідкладна медична допомога при травмах.

24.5. Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

25. Планування сім'ї.

25.1. Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

25.2. Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаної вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

25.3. Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

26. Інфекційний контроль.

26.1. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

26.2. Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

26.3. На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

27. Тестування в медицині.

27.1. Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

27.2. Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Сімейна медицина», І.С.Вітенко. Укрмедкнига, 2002р.
2. [«Медсестринство в сімейній медицині»](#), Антропова Т.О. Київ – Медицина. 2008.
3. «Сімейна медицина», В.В.Гощинський. Укрмедкнига, 2005р.
4. «Медсестринство в сімейній медицині», С.Х.Заремба. Здоров'я, 2001р.
5. «Організаційні основи сімейної медицини», В.Ф.Москаленко, О.М.Гиріна. Медицина, 2007р.
6. «Хірургія», Д.Ф.Скрипниченко. Укрмедцина, 1992р.
7. «Хірургічні маніпуляції», Н.Г.Шевчук. Здоров'я, 1991р.
8. «Хірургія», О.М.Кот. Укрмедкнига, 2004р.
9. «Медсестринство в хірургії», О.М.Кот. Укрмедкнига, 2002р.
10. «Посібник з хірургії», Н.І.Надаховська. Здоров'я, 2001р.
11. «Внутрішні хвороби», В.А.Левченко. Світ, 1994р.
12. «Медсестринство в сімейній медицині», Т.О.Антропова. Медицина, 2008р.
13. «Медсестринство в терапії», Н.В.Пасечко. Укрмедкнига, 2004р.
14. «Нервові та психічні хвороби», З.Н. Драчева. Вища школа, 1993р.
15. «Медсестринство в неврології», Т.І. Кареліна. Медицина, 2009р.
16. «Медсестринство в наркології і психіатрії», С.Ю.Сезін, А.М.Гончаренко. Медицина, 2009р.
17. «Анестезіологія, реанімація та інтенсивна терапія невідкладних станів», Л.Я.Ковальчук. Укрмедкнига, 2003р.
18. «Серцево-легенева та церебральна реанімація», І.І.Мішук, О.І.Дацюк та ін.. Нова книга, 2005р.
19. «Акушерство та гінекологія», А.В.Жарких. Здоров'я, 1994р.
20. «Гінекологія», Л.О.Мороз. Здоров'я, 2002р.
21. «Анестезіологія та інтенсивна терапія», А.І.Гиришинський, І.П.Шлапак та ін.. Вища школа, 2000р.
22. «Шкіряні та венеричні хвороби», Є.І.Зудін. Медицина, 1990р.
23. «Основи хвороб вуха, горла і носа», Ю.В. Мітін. Здоров'я, 2001р.
24. «Очні хвороби», І.Я. Новицький. Здоров'я, 1998р.
25. «Фізіотерапія», Є.М.Панасюк. Здоров'я, 1995р.
26. «Лікувальний масаж», Л.А.Куничев. Вища школа, 1990р.
27. «Дитячі хвороби», С.К.Ткаченко. Вища школа, 1991р.

47. ОСНОВИ МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР З ОСНОВ МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма передбачає підготовку молодших медичних спеціалістів за очною формою і розрахована на 1 місяць - удосконалення.

Навчання передбачає теоретичні та практичні питання основних положень медичної інформатики; використання деяких стандартів медичних даних, елементарних статистичних характеристик та статистичних методів обробки даних; основ роботи з операційними системами класу Windows, системами оброблення текстової інформації, електронними таблицями, базами даних, медичними інформаційними системами лікувально-профілактичних закладів; світових комп'ютерних методів обстеження та лікування.

На практичних заняттях курсанти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми.

В останній день курсанти складають іспит з пройденого матеріалу у формі виконання практичних завдань.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	ТЕМА	ВСЬОГО годин	з них		ІСПИТ
			теор.	практ.	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки.				
1.1.	Медична інформатика та її завдання. Медична інформація. Методи оброблення медичної інформації. Охорона праці та правила техніки безпеки.	4	2	2	0
1.2.	Сучасна обчислювальна техніка в системі охорони здоров'я.	8	4	4	0
1.2.1.	Апаратне та програмне забезпечення ПК.	4	2	2	0
1.2.2.	Операційні системи у медичних інформаційних системах класу Windows.	4	2	2	0
1.3.	Інтегрований пакет прикладних програм Microsoft Office.	72	12	60	0
1.3.1.	Сучасні текстові процесори та їх можливості у створенні медичної документації. Створення інформаційного медичного документа та редагування засобами текстового процесора MS Word.	24	4	20	0
1.3.2.	Електронні таблиці та їх можливості у створенні медичної документації та аналізу даних. Оброблення медичної інформації засобами табличного процесора MS Excel.	24	4	20	0
1.3.3.	Основи роботи з базами даних. Обробка медичної інформації в СУБД Access.	24	4	20	0
1.4.	Статистичне оброблення медичної інформації. Аналіз статистичних даних.	22	2	20	0
1.4.1.	Служби медичної статистики. Елементарні статистичні характеристики. Етапи розв'язання статистичної задачі.	4	2	2	0
1.4.2.	Розв'язання статистичних задач, виконаних за допомогою MS Excel.	18	0	18	0
1.5.	Медичні комп'ютерні комунікації.	16	4	12	0
1.5.1.	Комп'ютерні мережі. Елементарні загальні поняття про локальні та глобальні мережі.	2	2	0	0
	Глобальна мережа Інтернет. Пошук інформації в мережі Інтернет. Електронна пошта. Медичні ресурси мережі Інтернет.	14	2	12	0
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				
2.1.	Медичні інформаційні системи.	10	6	4	0
2.1.1.	Концепція інформатизації охорони здоров'я.	2	2	0	0
2.1.2.	Класифікація медичних інформаційних систем.	4	2	2	0
2.1.3.	Автоматизовані системи діагностики захворювань і прогнозування результатів їх лікування.	4	2	2	0
2.2.	Медичні приладо-комп'ютерні системи.	8	4	4	0
2.2.1.	Поняття про медичні приладо-комп'ютерні системи. Провідні галузі їх застосування. Комп'ютерні моніторингові системи.	4	2	2	0
2.2.2.	Медичні комп'ютерні системи візуалізації.	4	2	2	0
3.	Підсумковий контроль (іспит).	4	0	0	4
	ВСЬОГО:	144	34	106	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Медична інформатика та її завдання. Медична інформація. Методи оброблення медичної інформації. Охорона праці та правила техніки безпеки.
 - 1.1. Медична інформатика як наука. Історія розвитку медичної інформатики. Завдання та структура медичної інформатики. Сучасний стан і основні напрямки розвитку медичної інформатики в Україні.
 - 1.2. Інформація. Медична інформація, її властивості. Інформативність та валідність медичних даних. Дискретні та аналогові медичні дані. Стандарти медичних даних.
 - 1.3. Охорона праці та правила техніки безпеки при роботі з ПК.
2. Сучасна обчислювальна техніка в системі охорони здоров'я.
 - 2.1. Апаратне забезпечення комп'ютера. Логічні основи та архітектура.
 - 2.2. Програмне забезпечення ПК. Системні програми. Прикладні програми.
 - 2.3. Операційні системи у медичних інформаційних системах класу Windows. Основи роботи в операційній системі Windows.
3. Інтегрований пакет прикладних програм Microsoft Office.
 - 3.1. Сучасні текстові процесори та їх можливості у створенні медичної документації.
 - 3.1.1. Робота з медичними документами в текстовому редакторі MS Word: введення та форматування тексту, створення списків і таблиць, побудова діаграм і графіків, робота з об'єктами Smart Art.
 - 3.1.2. Створення інформаційного медичного документа та редагування засобами текстового процесора MS Word.
 - 3.2. Електронні таблиці та їх можливості у створенні медичної документації та аналізу даних.
 - 3.2.1. Основи роботи в табличному процесорі MS Excel. Створення та редагування таблиць. Форматування таблиць. Організація обчислень у табличному процесорі.
 - 3.2.2. Оброблення медичної інформації засобами табличного процесора MS Excel. Використання табличного процесора для аналізу медичних даних. Представлення медичних даних за допомогою графіків і діаграм.
 - 3.3. Основи роботи з базами даних.
 - 3.3.1. Поняття про базу даних СУБД Access. Створення таблиці даних. Сортування та фільтрування даних.
 - 3.3.2. Обробка медичної інформації в СУБД Access.
4. Статистичне оброблення медичної інформації. Аналіз статистичних даних.
 - 4.1. Служби медичної статистики. Елементарні статистичні характеристики. Етапи розв'язання статистичної задачі.
 - 4.2. Розв'язання статистичних задач, виконаних за допомогою MS Excel.
 - 4.2.1. Визначення відносної частоти у варіаційному ряду. Визначення показників відносних величин.
 - 4.2.2. Визначення середніх вибірки. Виявлення взаємозв'язку між вибірками.
 - 4.2.3. Метод на виявлення достовірності відмінності початкових даних.
 - 4.2.4. Графічний метод подання даних.
5. Медичні комп'ютерні комунікації.
 - 5.1. Комп'ютерні мережі (основні поняття). Елементарні загальні поняття про локальні та глобальні мережі.
 - 5.2. Глобальна мережа Інтернет. Пошук інформації в мережі Інтернет. Електронна пошта.
 - 5.3. Медичні ресурси мережі Інтернет.
6. Медичні інформаційні системи.
 - 6.1. Концепція інформатизації охорони здоров'я.
 - 6.2. Класифікація медичних інформаційних систем (МІС).
 - 6.2.1. Загальні положення. Структура МІС.
 - 6.2.2. Сучасна класифікація МІС.
 - 6.3. Автоматизовані системи діагностики захворювань і прогнозування їх лікування.
 - 6.3.1. Комп'ютерні діагностичні системи: імовірнісні консультативні та експертні.
 - 6.3.2. Скринінгові комп'ютерні діагностичні системи.
 - 6.3.3. Експертні системи.
7. Медичні приладо-комп'ютерні системи.
 - 7.1. Поняття про медичні приладо-комп'ютерні системи. Провідні галузі їх застосування.
 - 7.2. Комп'ютерні моніторингові системи.
 - 7.3. Медичні комп'ютерні системи візуалізації.
 - 7.3.1. Комп'ютерна томографія.
 - 7.3.2. Рентгенівська комп'ютерна томографія.
 - 7.3.3. Томографія з використанням електро-магнітних полів.
 - 7.3.4. Позитивно-емісійна томографія.
 - 7.3.5. Ультразвукове дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Основи медичної інформатики / Л.О.Момоток, Л.В.Юшина, О.В.Рожнова, - К.: Медицина, 2008.
2. [«Медична інформатика»](#), О.І. Антюфєєва, Харків – НМУ. 2015.
3. Основи медичної інформатики. Практикум / Т.І.Бондаренко, - К.: Медицина, 2018.
4. Заклади охорони здоров'я та захворюваність населення України у 2013 році. Статистичний бюлетень / Державна служба статистики. – К., 2014.
5. Медична інформатика в модулях / за ред. проф. І.Є. Булах. – К.: Медицина, 2009.
6. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2014 р. / ДУ «український інститут стратегічних досліджень МОЗ України». – К., 2015.

48. ПАЛІАТИВНА ТА ХОСПІСНА ДОПОМОГА (ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФЕЛЬДШЕРІВ, МЕДИЧНИХ СЕСТЕР З ПАЛІАТИВНОЇ ТА ХОСПІСНОЇ ДОПОМОГИ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчання на курсах складається з теоретичних та практичних занять.

Тривалість навчання: 1 місяць (144 години).

Навчання передбачає вивчення наступних розділів: цикл професійної та практичної підготовки, невідкладна медична допомога, планування сім'ї, інфекційний контроль. Курсанти знайомляться з планом лекційних занять з актуальних питань сучасної онкології, хіміотерапії, туберкульозу. На практичних заняттях курсанти відпрацьовують практичні навички на робочому місці з усіх розділів програми.

Під час навчання курсанти оволодіють практичними навичками догляду за інкурабельними хворими. Особлива увага приділена психологічним аспектам паліативної медичної допомоги.

В останній день курсанти складають іспит у формі усного опитування та тестового контролю.

Тематичний план

№ з/п	ТЕМА	Всього годин	Із них		Іспит
			Теорія	Практика	
1.	Цикл професійної та практичної підготовки				
1.1.	Вступ. Історія розвитку і сучасний стан паліативної медицини, паліативно-хоспісної допомоги в Україні та за кордоном.	4	2	2	
1.2.	Загальні принципи паліативної допомоги. Принципи діяльності хоспісів на сучасному етапі.	4	2	2	
1.3.	Нормативно-правові акти паліативно-хоспісної допомоги в Україні. Особливості роботи медичної сестри в закладах паліативно-хоспісної допомоги.	4	2	2	
1.4.1.	Психосоціальна підтримка безнадійно хворих і біомедична етика в паліативній медицині.	6	2	4	
1.4.2.	Біоетика в паліативній медицині. Право хворого на відмову від лікування. Актуальність питання евтаназії в сучасному суспільстві	6	2	4	
1.5.1.	Особливості надання паліативно-хоспісної допомоги дітям з онкологічними захворюваннями.	6	2	4	
1.5.2.	Основні правила і стандарти хоспісної опіки дітей з онкологічними захворюваннями	6	2	4	
1.6.1	Паліативно-хоспісна допомога онкологічним хворим і пацієнтам з іншою патологією	6	2	4	
1.6.2.	Режим життя онкологічного хворого Харчування онкологічного хворого Лікування злоякісних новоутворень Хіміотерапія	10	2	8	
1.7.1.	Стом. Догляд за пацієнтами з різними видами стом	10	2	8	
1.7.2.	Особливості догляду за пацієнтами із хронічним болем. Особливості болю у хворих онкологічного профілю. Особливості болю в пацієнтів літнього віку.	10	2	8	
1.8.1.	Особливості догляду за пацієнтами з резистентними формами туберкульозу	6	2	4	
1.8.2.	Методика оцінювання якості життя паліативних хворих на туберкульоз. Профілактичні заходи в протитуберкульозних закладах.	6	2	4	
1.9.1.	Особливості догляду за пацієнтами з ВІЛ / СНІД	6	2	4	
1.9.2.	Невідкладні стани паліативного інкурабельного хворого на туберкульоз.	10	2	8	
2.	Цикл загальної професійної та практичної підготовки.				

2.1.	Невідкладна медична допомога	24	16	8	
2.2.	Планування сім'ї	6	6	-	
2.3.	Інфекційний контроль	6	-	6	
2.4.	Тестування в медицині	4	2	2	
	ВСЬОГО	144	54	86	4

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1.1. Вступ. Історія розвитку і сучасний стан паліативної медицини, паліативно-хоспісної допомоги в Україні та за кордоном.

Філософські та релігійні аспекти паліативного лікування.

Хоспіси в Україні.

1.2. Загальні принципи паліативної допомоги. Принципи діяльності хоспісів на сучасному етапі.

Загальні принципи паліативної терапії хворих із термінальними формами захворювань (повага до життя, прагнення робити добро, пріоритет інтересів хворого, колегіальність у прийнятті важливих рішень тощо).

Особливості роботи медичної сестри в закладах паліативно-хоспісної допомоги.

1.3. Нормативно-правові акти паліативно-хоспісної допомоги в Україні. Особливості роботи медичної сестри в закладах паліативно-хоспісної допомоги.

Національна стратегія створення та розвитку системи паліативної допомоги в Україні (проект).

1.4.1. Психосоціальна підтримка безнадійно хворих і біомедична етика в паліативній медицині.

Анкета оцінювання якості життя (версія, створена й рекомендована Міжнародним центром дослідження якості життя).

Інструкція з оброблення даних, отриманих за допомогою опитувальника SF-36 для формування єдиної бази даних.

1.4.2. Біоетика в паліативній медицині. Право хворого на відмову від лікування. Актуальність питання евтаназії в сучасному суспільстві.

1.5.1. Особливості надання паліативно-хоспісної допомоги дітям з онкологічними захворюваннями.

1.5.2. Основні правила і стандарти хоспісної опіки дітей з онкологічними захворюваннями.

1.6.1 Паліативно-хоспісна допомога онкологічним хворим і пацієнтам з іншою патологією.

1.6.2. Режим життя онкологічного хворого. Харчування онкологічного хворого. Лікування злоякісних новоутворень. Хіміотерапія.

1.7.1. Стоми. Догляд за пацієнтами з різними видами стом.

Особливості догляду за пацієнтами з трахеостомами. Особливості догляду за пацієнтами з гастростомами. Особливості догляду за пацієнтами зі стомами кишок. Особливості догляду за пацієнтами з нефростомами. Особливості догляду за пацієнтами з уретерокутанеостомами. Особливості догляду за пацієнтами з епіцистостомами. Нутритивне харчування пацієнтів, які перебувають у критичних станах.

1.7.2. Особливості догляду за пацієнтами із хронічним болем. Особливості болю у хворих онкологічного профілю. Особливості болю в пацієнтів літнього віку.

1.8.1. Особливості догляду за пацієнтами з резистентними формами туберкульозу.

1.8.2. Методика оцінювання якості життя паліативних хворих на туберкульоз. Профілактичні заходи в протитуберкульозних закладах. Алгоритм надання паліативної допомоги хворим на туберкульоз легенів.

1.9.1. Особливості догляду за пацієнтами з ВІЛ / СНІД

1.9.2. Невідкладні стани паліативного інкрабельного хворого на туберкульоз.

Алгоритм діагностики гострої серцевої недостатності. Схема надання невідкладної допомоги при гострій серцевій недостатності. Схема надання невідкладної допомоги при легеневих кровотечах. Схема надання спеціалізованої невідкладної допомоги при легеневих кровотечах. Схема надання невідкладної допомоги при інтоксикаційному синдромі у хворих на туберкульоз легенів. Схема діагностики тромбоемболії легеневої артерії (ТЕЛА). Схема надання невідкладної допомоги при тромбоемболії легеневої артерії. Схема діагностики гострої дихальної недостатності.

2.1. Невідкладна медична допомога.

Основи реанімації та інтенсивної терапії при невідкладних станах.

Невідкладна медична допомога при гострих терапевтичних захворюваннях.

Невідкладна медична допомога при гострих захворюваннях і травмах черевної порожнини.

Невідкладна медична допомога при травмах.

Невідкладна медична допомога при гострих отруєннях, алергічних реакціях, укусах отруйних комах та змій.

Теоретична частина охоплює питання клініки, діагностики та надання невідкладної медичної допомоги.

На практичних заняттях слухачі закріплюють знання, отримані на лекціях, відпрацьовують техніку реанімаційних маніпуляцій, набувають навички екстреної медичної допомоги при невідкладних станах.

2.2. Планування сім'ї.

Організація, структура та завдання служби планування сім'ї. Національна програма «Планування сім'ї» основні завдання. Види діяльності по плануванню сім'ї за визначенням «ВООЗ». Організація служб планування сім'ї (Наказ МОЗ №180). Основні напрямлення служб планування сім'ї. Психосексуальне виховання молоді.

Вплив абортів та захворювань, які передаються статевим шляхом на репродуктивну систему жінки. Класифікація абортів. Ускладнення репродуктивної функції жінки. Запобігання небажаній вагітності. Захворювання, які передаються статевим шляхом. Скринінг-діагностика. Профілактика. Ускладнення ЗПСШ. Методи контрацепції. Значення профілактики ЗПСШ в плануванні сім'ї.

Роль контрацепції в плануванні сім'ї. Охорона репродуктивної системи жінки. Сучасні методи контрацепції. Механізм дії показання, протипоказання, недоліки. Контрацептиви для підлітків 16-17 років. Контрацептиви в післяабортний і післяпологовий періоди. Невідкладна контрацепція.

2.3. Інфекційний контроль.

Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних установ. Діючі накази (№408, 720, 120, 740, 223, ДЕСТ 42-21-85).

Актуальні питання профілактики, екологія, епідеміологія, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, вірусні гепатити, дифтерія.

На практичних заняттях слухачі вивчають методичний матеріал, складають плани санітарно-епідемічного режиму лікувально-профілактичних установ, проводять розрахунки приготування дезінфекційних розчинів.

2.4. Тестування в медицині.

Ознайомлення слухачів з основами медичної інформатики, правилами роботи на комп'ютері.

Проведення контролю початкового та кінцевого рівня знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Сестринська справа», Г.А.Апанасенко, С.А.Богущ, Н.А.Троцінська та ін. Київ. -Здоров'я. 1992.
2. [«Паліативна та хоспісна допомога»](#), Ю.В. Вороненко. Вінниця - Нова Книга. 2017.
3. Медсестринська теорія та концептуальна модель. Модуль №1 Громадський коледж ім. Грента М.Оуена
4. Медсестринський процес (процес надання допомоги на дому). Модуль №2. Громадський коледж ім. Грента М.Оуена
5. Етичний кодекс медичної сестри України. // Медсестринство України №1, 1998, с.29-33
6. Нормативні документи.
7. «Менеджмент та лідерство в медсестринстві», Ю.В.Вороненко та О.Н.Литвинова, 2001.
8. «Паліативно-хоспісна допомога», Ю.І.Фещенко, В.М.Князевич, О.М. Разнатовська, Н.А.Гріцова Київ. Медицина. 2017.